Monastisisme Rusia

Igor Kornilievich Smolich

Isiné:

Abstrak 3
Saka Panyunting 3
Kandhapan 6
Pambuka 7
1. Cathetan Umum 7
2. Tinjauan Bibliografi 8
Bab I. Asal-usul 10
1. Ringkesan Cekak Babagan Sajarah Monastisisme Ortodoks ing Wétan 10
2. Munculé biara-biara pisanan ing Rus Kievan 12
Bab II. Jaman Emas Kapisan Monastisisme ing Kievan Rus' 16
1. Biara Pechersk lan St. Teodosius 16
2. Urip Monastik ing Abad kaping 12 lan 13 19
3. Kegiatan agama lan budaya komunitas biara 23
Bab III. Santo Sergius saka Radonezh lan sekolahé 27
1. Latar Belakang Sajarah Majuning Asketisisme Kristen ing Rus' Lor-Wetan 27
2. Sifat Asketisisme ing Abad kaping 14 lan 15 28
3. St Sergius saka Radonezh lan biarané 31
4. 'Sekolah' asketis Sergius lan para asketis liyane ing abad kaping 14 lan 15 35
Bab IV. Yusuf saka Volotsk lan Nil saka Sora. Perselisihan antarane loro gerakan asketis 39
1. St Joseph saka Volotsk lan pandangan eklesiastik lan politiké 39
2. Sang Sepuh Nil saka Sora lan pandangan asetiké 43
3. Perselisihan antara 'Josephites' lan 'Non-Acquirers' 47
Bab V. Jagad Gagasan Gerejawi lan Politik ing Moskow ing Abad kaping 16 49
1. Konsolidasi Tanah-Tanah Rusia ing sangisoré Otoritas Politik Para Pamrentah Moskow lan Gréja Rusia 49
2. Gagasan gerejawi lan politik ing Moskow ing separo kapindho abad kaping limolas lan wiwitan abad kaping nem belas 51
3. Rahib Philotheus lan gagasan mesianisé 56
4. Metropolitan Macarius lan hagiografi Rusia abad kaping 16 59
5. Pangagungan para asket suci Rusia 63
Bab VI. Pitakonan babagan Kepemilikan Lahan Biara ing Tulisan Polemik lan ing Perundang-undangan Abad kaping 16–17 65
1. 'Pangeran-bhikkhu' Vassian lan tulisan polemiké 65
2. Karya-karya liya sing ditujokake marang kepemilikan tanah biara 70
3. Tulisan-tulisan sing mbela hak para biara kanggo nduwèni tanah 76
4. Langkah-langkah pamaréntah abad kaping 16 kang ditujokaké kanggo matesi kepemilikan lahan biara 77
5. Langkah-langkah sing dijupuk ing abad kaping 17 nganti taun 1648 80
6. Kitab Undhang-undhang taun 1648 82
7. Kantor Istana Agung lan Kantor Biara 83
Bab VII. Tren Utama Kolonisasi Biara ing Abad kaping 16–17 85
1. Kahanan nagara lan politik kolonialisasi 85
2. Enem wilayah utama kolonisasi monastik 86
3. Kolonisasi monastik ing pusat Moskow 87
4. Kolonisasi Biara ing Lor 88
5. Kolonisasi Biara ing Kulon 89
6. Kolonisasi Biara ing Wilayah Volga Ngandhap 90

7. Kolonisasi Biara ing Siberia 93
8. Kolonisasi monastik ing kidul 93
9. Ciri Umum Kolonisasi 95
Bab VIII. Pamilikan Tanah Biara lan Ekonomi Biara ing Abad kaping 16–17 96
1. Dokumen hukum sing dadi sumber babagan sejarah tanah biara 96
2. Oprichnina lan krisis pertanian abad kaping 16 99
3. Tuladha tartamtu babagan pangelolaan ekonomi monastik 100
4. Pertumbuhan kepemilikan tanah biara ing wilayah Ponizovye ing abad kaping 16 lan 17 minangka conto saka kegiatan kolonisasi biara 105
5. Gambaran Umum Ekonomi Monastik 107
6. Kerangka Negara lan Hukum babagan Kepemilikan Lahan Biara 108
7. Tani biara 111
8. Pamilikan tanah biara lan munculé kedaulatan tani 113
9. 'Pelayan monastik' lan 'murid monastik' 115
10. Dagang biara 117
11. Pangurusan tanah-tanah biara lan kewajiban biara marang negara 119
12. Yurisdiksi ing tanah biara 122
Bab IX. Organisasi Urip Monastik ing Abad kaping 16–17 123
1. Saka Sajarah Aturan Monastik ing Rus Kuna wiwit Asale nganti Abad kaping 16 123
2. Aturan monastik abad kaping 16 lan 17 128
3. Struktur Internal Urip Monastik 129
4. Upacara Tonsur lan Bimbingan Spiritual Kanggo Novis 132
5. Aturan Monastik Liturgi lan Urip Saben Dinane Para Biarawan 135
6. Kahanan Urip Monastik 138
7. Yurisdiksi babagan urusan gerejawi ing biara 141
8. Episkopat 142
9. Asetisisme ing abad kaping 16 lan 17 147
10. Karya misionaris para biksu 149
11. Kegiatan sosial lan amal saka biara 152
Bab X. Monastisisme lan Sastra Gerejawi Abad kaping 16–17 153
1. Tulisan Apologetik lan Polemik. Hegumen Joseph saka Volotsk 153
2. Eyang Artemy. Tulisan-tulisan asetik-mistis lan apologetiké 158
3. Zinovy saka Otensk lan tulisan-tulisane 160
4. Metropolitan Daniel 163
5. Karya hagiografi lan sajarah 166
6. Tulisan Sang Biarawan Ermola-Erasmus 168
7. Sastra Abad kaping 17 169
Bab XI. Pangaribawa Kulon lan Kontroversi Teologis babagan Transubstansi Sajian Suci 173
1. Mlebué Pangaribawa Kulon ing Abad kaping 17 173
2. Rahib Euthymius lan Patriark Joachim minangka wakil konservatisme Moskow 176
3. Simeon saka Polotsk lan Silvestr Medvedev minangka pembawa pengaruh Kulon 178
4. Kontroversi babagan wektu konsakrasi Sajian Suci 181
Bab XII. Pecahe Gréja lan Monastisisme 186
1. Sebab agama lan psikologis saka skisma 186
2. Revisi buku liturgi sadurunge Patriark Nikon 188
3. Patriark Nikon 190
4. Revisi Kitab Suci ing jaman Patriark Nikon 192
5. Oposisi saka komunitas biara marang langkah-langkah Nikon 195
6. Pemberontakan ing Biara Solovetsky 197
Bab XIII. Jaman Sekularisasi (1701–1764) 201
1. Pangeran Petrus Agung lan sikapé marang monastisisme 201
2. Langkah-langkah pamaréntah sing nyakup biara, tanah biara, lan tatanan monastik 206
3. Sekularisasi taun 1764 212
Bab XIV. Kehidupan biarawi ing periode saka sekularisasi taun 1764 nganti awal abad kaping 20. 219
1. Sajarah Luar Monastisisme 219
2. Organisasi internal urip monastik 224
3. Pertumbuhan jumlah rohaniawan biara ing abad kaping 19 228
4. Biara wanita ing abad kaping 19 229

5. Episkopat lan 'Ordo Biarawan Sarjana' 239
Bab XV. Jabatan Sesepuh lan Asketisisme ing Abad kaping 18–19 252
1. Asal-usulé Sistem Sesepuh lan Intiné 252
2. Para Sesepuh ing Rus Kuna 256
3. Eyang Paisius Velichkovsky lan 'sekolah'-e 260
4. Karya Metropolitan Gabriel Petrov kang tujuane nguripake maneh monastisisme 266
5. Hermitage Sarov lan Sang Seraphim 268
6. Hermitage Optina lan para Sesepuhé 271
7. Pusat-pusat liya saka tradisi para sepuh 276
8. St Tikhon saka Zadonsk 280
9. Tuladha kapilih saka asetikisme 282
Kesimpulan 288

Abstrak

'Monastisisme Rusia' iku sawijining karya unik lan komprehensif babagan sajarah monastisisme Rusia wiwit asal-usulé nganti abad kaping 19, ditulis déning sejarawan gréja terkemuka I. K. Smolich. Smolich ngentekaké 15 taun makarya nganggo bahan-bahan babagan sajarah gréja Rusia. Ing sajrone karyané, dhèwèké nyadari yèn bab sajarah monastisisme Rusia meh ora digatekake. Iki nyebabaké dhèwèké nerbitaké bukuné *Russian Monasticism*. Smolich nyritakaké sajarah monastisisme Rusia sing raket gandhèngané karo sajarah nagara Rusia lan sajarah umum Gréja Rusia. Miturut Smolich, kamenangan Josephites nglawan Non-Possessors iku dadi momen krusial ing sajarah monastisisme Rusia; miturut panemuné, iki nyebabaké sekularisasi lan sabanjuré degradasi total monastisisme Rusia. Iku mung wiwit urip maneh ing abad kaping 19. Kanthi tembung liya, Smolich ndeleng sajarah Gréja Rusia kanthi cara sing ora stereotip: abad-abad pungkasan Karajan Kuna Rus' iku wektu kemunduran kanggo Ortodoksi, déné periode Sinodal iku wektu kebangkitan lan kamekaran.

Saka Panyunting

Buku iki minangka pelengkap kanggo *History of the Russian Church* sing dumadi pirang-pirang jilid, diterbitake antara taun 1994 lan 1997. Diterbitake dening Biara Stavropegial Spaso-Preobrazhensky Valaam (wiwit November 1996 – Pusat Gerejawi lan Akademik Gréja Ortodoks Rusia (Patriarkat Moskow), 'Ensiklopedia Ortodoks'). Iki ngemot loro karya saka sejarawan gerejawi Rusia sing pinunjul, Igor Kornilievich Smolich: 'Monastisisme Rusia: 988–1917' lan 'Urip lan Piwulang Para Sepuh', sing nyawiji kanggo mbahas macem-macem aspek saka siji fenomena sajarah gerejawi – urip monastik Rusia. Sawisé sinau sajarah gerejawi Rusia pirang-pirang dasawarsa, I. K. Smolich nyoba nyipta sawijining kompendium monumental sing nyritakaké sajarah Gréja Ortodoks Rusia wiwit diadegaké nganti pungkasan jaman Sinodal. Nanging, amarga ora ana karya serius babagan sajarah Gréja ing abad kaping 18–19, I. K. Smolich mutusaké kanggo 'mbuka sajarah jaman biyèn' kanthi sajarah Gréja sajrone periode Sinodal[1] , kanthi pangarep-arep mengko bakal ngalihake perhatiané marang jaman pambentukan agama Kristen ing Rus' lan marang jaman para Metropolitan lan Patriark Moskow. Panliten khusus babagan sajarah monastisisme Rusia uga dimaksudaké kanggo tujuan sing padha – nyiapaké karya ageng babagan sajarah Ortodoksi ing Rusia sing suwéné sewu taun. Nanging, rencana-rencana iki ora tau kelakon amarga panaliti kasebut séda[2] .

Nalika dhèwèké miwiti nerbitaké karyané babagan sajarah monastisisme ing taun 1952, I. K. Smolich negesake sipate sing 'preparatory', ana sawetawis ketidaklengkapan ing rincian (sing bakal dirasakake dening pamaos sing tliti, utamane nalika panaliten nyedhaki pungkasan periode sing digatekake), lan fokus marang 'ciri utama monastisisme Rusia sing muncul sajrone pambentukane'. Limolas taun makarya ing kumpulan bahan sajarah sing amba nanging durung sistematis[3] nggawa panulis tekan kesimpulan manawa, sanadyan ngrembug sajarah urip monastik ing Rus' minangka subyek sinau sing kapisah, perlu nglacak pangrembakané

---

[1] Delengen: Sajarah Gréja Rusia. Moskow, 1997. Jilid 8. Bagéan 1–2.

[2] Kanggo biografi cekak babagan I. K. Smolich, delengen: History of the Russian Church. Moscow, 1997. Vol. 8. Bagéan 1. kaca 5–16.

[3] Kanggo tinjauan cekak babagan kahanan lan sifat sumber-sumber babagan sajarah monastisisme Rusia, delengen kaca 15–18 saka edhisi iki.

kanthi raket gegayutan karo sajarah umum Rusia lan sajarah Gréja Ortodoks Rusia sakabèhé. Para anggota komunitas monastik padha duwe kontak sing urip lan meh ora ana putusane karo donya njaba. Sanadyan pengaruh donya marang monastisisme katon kanthi intensitas sing beda-beda ing saben jaman, sawetara fenomena negatif ing urip monastik tansah ana gandhengane karo kedadéan politik ing sajarah Rusia. Hubungan antarane nagara lan Gréja ing Rus' tansah nduwèni wigati sing istiméwa, lan hubungan iki terus-terusan, kanthi cara siji utawa liyané, kacerminaké ing urip monastik lan pandangané." Nanging, ing pamérangan sajarah monastisisme Rusia dadi pirang-pirang periode, panganggit ora ngetutaké pamérangan tradhisional miturut jaman—sing lumrah ing sajarah sekuler lan gerejawi: Kievan Rus', Muscovite Rus' lan periode St Petersburg—nanging luwih ngenali titik balik ing pangembangan internal monastisisme. Mula, ing karya Smolich, pangatur monastisisme ing Rus Muscovite, 'Abaot Tanah Rusia', Sang Mulya Sergius saka Radonezh, dipresentasikake minangka penerus spiritual langsung saka para pangadeg Lavra Kiev-Pechersk, Sang Mulya Anthony lan Theodosius, sing ngadegake monastisisme ing Rus': 'Iki sawijining jaman sing runtut ing sajarah monastisisme, loro ing babagan internal lan eksternal, sing ora bisa dipérang dadi periode; wiwitan lan puncak jaman iki nyawiji dadi siji kesatuan, sing kita sebut periode kapisan ing sajarah monastisisme Rusia.'

Panulis nganggep titik balik ing sajarah monastisisme ing Rusia minangka perselisihan antarane Sang Mulya Yusuf saka Volotsk lan para 'Yusufit' ing siji sisih, lan Sang Mulya Nil saka Sora lan para pengikuté, para 'Sesepuh Wilayah Volga', ing sisih liyane. Kamenangan ing Konsili taun 1503 marang konsep Yosefit babagan organisasi biara—sing nyakup biara-biara sing nduwèni lahan amba, melu kegiyatan ékonomi aktif, lan njaga hubungan sing ora bisa dipisah karo donya sekuler—miturut panulis, netepake 'sekularisasi sing signifikan' saka monastisisme sajrone telung abad, sing nduwèni 'pengaruh negatif banget marang urip monastik'. Nanging, perlu dicathet ing kéné yèn panilaian sing atos babagan pangaruh Sang Mulya Yosef saka Volotsk marang organisasi monastik kuwi akèh ditemtokaké déning pandangan panulis dhéwé babagan tujuan lan maksud urip monastik: fokusé sing mung marang ideal asketik ndadékaké panulis kanthi sengaja ngremehake kegiatan sosial lan pendhidhikan ing biara-biara. Ing kéné uga, pangarang kerep mbantah dhéwé, amarga minangka sejarawan sing jujur, dhèwèké nyawisaké akèh kaca ing panalitèné kanggo kolonialisasi wewengkon pagané, nalika kuwi biara-biara nampa bebane utama saka kegiatan misionaris. Cetha yèn tanpa kagungan tanah sing amba, para biara ora bakal bisa nepaki tujuwané kanggo padhangaké wong-wong pagan, njaga kabudayan Ortodoks Rus', lan sapituruté.

Panemune sejarawan babagan 'upaya nguripake maneh urip monastik' sajrone periode Sinodal ing sajarah gréja Rusia—periode sing biasane digambarke meh kaya 'interregnum' sajarah—krasa rada ora lumrah. I. K. Smolich nyambungake panguripan maneh iki karo gerakan para sepuh, asal-usulé digoleki bali menyang sistem monastik Rus Kuna.

Karya kapisah saka panulis sing padha – *Urip lan Piwulang Para Sepuh*, sing ditulis ing wangun esai sajarah – dikhususake kanggo tema staretship Rusia. Panulis nindakake analisis rinci babagan hakikat jero staretship, asal-usulé, lan nasib sajarahé liwat gambaran watak para tokoh paling wigati saka gerakan iki, kalebu ora mung para sepuh kondhang kaya Sang Mulya Paisius Velichkovsky, Seraphim saka Sarov utawa Ambrose saka Optina, nanging uga para panyelenggara lan panyokong tradisi para sepuh ing Rusia: Metropolit Gabriel (Petrov) lan Filaret (Amfiteatrov). Buku *Urip lan Piwulang Para Sepuh*, sing ditulis ing taun 1936, kanthi sampurna nglengkapi karya sabanjure panganggit babagan sajarah monastisisme.

Sayange, loro panaliten iki mung tekan marang kita ing terjemahan basa Jerman; mula para panyunting kapeksa nyedhiyakake terjemahan bali marang pamaca, sing mesthi wae ora bisa ora mengaruhi ciri stilistis teks kasebut. Uga kudu dielingi manawa buku iki ditulis nalika lan sawisé Perang Donya II, nalika, miturut pangarangé dhéwé, dhèwèké wis kelangan akèh cathetan awal lan kutipan bibliografi lan asring kudu mbangun manèh fakta saka eling—eling sing sipaté fenomenal isih dadi bahan legenda. Karya *Russian Monasticism* diterjemahaké déning Prot. Vladislav Tsypin adhedhasar edhisi: *Russisches Mönchtum: Entstehung, Entwicklung und Wesen. 988–1917*. Würzburg, 1953. Kutipan saka sumber basa Rusia wis diverifikasi déning penerjemah lan, ing pérangané, déning tim redaksi.

Karya *Urip lan Piwulang Para Sepuh* diterbitake ing terjemahan déning Paduka Mulya John (Wendland), Metropolitan Yaroslavl lan Rostov († 25 Maret 1989), sing nalika taun-taun pelayanan episkopal ing Berlin dadi kanca I. K. Smolich[4] . Para panyunting mung nindakake panyempurnaan gaya basa ing teks

[4] Tèks terjemahan iki kanthi apikan diwènèhaké déning Penerbit Patriarkat Moskow.

lan, yen bisa, mriksa kutipan. Nanging, tanggung jawab babagan katepatan informasi sing diwenehake sakabehe ana ing panulis.

Karya sing diterbitake dening I. K. Smolich[5] :

• Sang Sepuh Agung Nil saka Sorsk // Put'. 1929. 19. kaca 57–69.

• Persatuan Gréja taun 1596 // Buletin Masyarakat Rusia kanggo Sinau Sejarah. 1930. 5.

• Ivan Vasilyevich Kireevsky // Put. 1932. 33.

• Agustinus sing Kabegjan // Buletin Gréja Ortodoks Rusia ing Luwé. 1933. *1112.*

• Majelis Pra-Konsili taun 1906 // Put'. 1933. 38. kaca 65–75.

• Saka Sastra Jerman Anyar babagan Ortodoksi // Put'. 1938. 56.

• Babagan Satus Taun Pembebasan Para Tani // Buletin Partai Demokratis Sosio-Kristen Rusia. 1961. 60.

• Gunung Suci Athos (Ngenani ulang taun kaping 1.000 partisipasiné ing gesang Gréja Ortodoks) // Buletin Masyarakat Rusia kanggo Pelestarian Iman Ortodoks. 1963. *70–71.*

• Archimandrite Makarii Glukharev – Pencerah Altai // Buletin Masyarakat Rusia kanggo Sinau Ortodoksi. 1967. 85.

• Ivan Vasilyevich Kireevsky: Urip lan Pandangan Donya. 1806–1856. Sumbangsih kanggo Sajarah Slavofilisme Rusia // Buku Taunan kanggo Kabudayan lan Sajarah Bangsa Slavia. Seri Anyar. 1933. 9. kaca 390–427, 463–492 (bagian saka disertasi doktor, kanthi lengkap: Breslau, 1934).

• Wong Kulon lan Slavofil ing Panaliten Anyar // ZSP. 1933. 10. kaca 195–209; 1934. 11. kaca 439–449.

• Gréja Wétan Ngedonga // Put'. 1935. 49; *1936–1937. 52.*

• Urip lan Piwulang Para Sesepuh. Wina, 1936. Edisi kaping 2. Cologne; Olten, 1952; ing basa Prancis: *Moines de la Sainte Russie*. Tours; Paris, 1967; ing basa Rusia: *The Life and Teachings of the Elders* // *BT*. 31. Moskow, 1992; Edisi kaping 2. Moskow, 1997 (ing press).

• Panaliten babagan Monastisisme ing Rusia. 1: Pangembangan Tradisi Para Sesepuh Rusia // Kyrios. 1937. 2. kaca 95–112; 2: Babagan Masalah Kepemilikan Monastis ing Abad kaping 15 lan 16 // Kyrios. *1939–1940. 4. kaca 29–38.*

• Pangalihan 'Eglise catholique évangélique' menyang Patriarkat Rusia // Kyrios. 1937. 2. kaca 158–160.

• Pandangan Agama Catherine II lan Gréja Rusia // JGO. 1938. 3. kaca 568–579.

• Monastisisme Rusia Kuna (abad kaping 11–16): Para Pangadeg lan Tokoh. Würzburg, 1940 (Kristen Wétan. 11).

• Bab Pitakonan Periodisasi ing Sajarah Gréja Rusia // Kyrios. *1940–1941. 5. kaca 66–81.*

• Pangurmatan marang Ibuné Gusti ing Kasetyan lan Agama Populer Rusia // Kyrios. *1940–1941. Vol. 5. kaca 194–213.*

• Babagan Sajarah Kabijakan Wétan Rusia ing Abad kaping 15 lan 16 // JGO. 1941. 6. kaca 55–84.

• Babagan Sajarah Karya Kesejahteraan ing Gréja Wétan, kanthi Acuan Khusus marang Gréja Rusia // Pelayanan Diakonal Gréja. Stuttgart, 1952 (kanthi jeneng samaran Ivan Peresvetov).

• Monastisisme Rusia: Asal-usul, Pangembangan, lan Intine. 988–1917. Würzburg, 1953 (Kristen Wétan. Seri Anyar, No. *1011); ing basa Rusia: Monastisisme Rusia. Moskow, 1997 (dalam cetakan).*

• Katalog pustaka basa Jerman taun 1939–1952 babagan sajarah Éropah Wétan lan Tenggara // Panaliten Sajarah Éropah Wétan. 1954. 1. kaca 251–316 (bareng karo W. Philipp lan F. Valjavec).

• Panggonan Kaisar Rusia marang Gréja Ortodoks ing Rusia wiwit abad kaping 18 nganti abad kaping 20 // Panaliten Sajarah Éropah Wétan. 1955. 2. kaca 139–164.

• Panjaluk Panuwun Feofan Prokopov marang Otkritasi Kaisar Anna Ioannovna // ZSP. 1956. 25. kaca 212–224.

• Pentinge Philokalia kanggo Urip Agama Rusia. Pambuka kanggo: (Nikodemus [Hagiorita]) Philokalia Cilik: Piwulang Para Bapa Biarawi Gréja Wétan babagan Pandonga*. Kapilih lan diterjemahaké déning Matthias Dietz. Einsiedeln; Zurich; Cologne, 1956.*

• Katalog Sastra Soviet-Rusia 1939–1952 babagan sajarah Éropa Wétan lan Tenggara // Panaliten Sajarah Éropa Wétan. 1956. Vol. 3. kaca 99–281 (bareng M. Bernath).

---

[5] Ing nyusun dhaptar iki, digunakake bahan-bahan sing diterbitake ing *Jahrbücher für Geschichte Osteuropas*. 1971. Vol. 19, No. 4. kaca 629–630.

• Babagan Sajarah Hubungan antarane Gréja Rusia lan Wétan Ortodoks: Misi Kegréjaan Rusia ing Yerusalem (1847–1914) // Eastern Studies. 1956. 5. kaca 33–51, 89–136.

• Babagan Sajarah Hubungan antarane Gréja Rusia lan Wétan Ortodoks: Gréja lan Pamrentah ing Rusia jaman Petrine ing Hubungane karo Patriark Konstantinopel (1700–1914) // Oriental Studies. 1958. 7. kaca 1–47.

• Gunung Athos lan Rusia // Milenium Gunung Athos, 963–1963. Panaliten lan Macem-macem. Chevetogne, 1963. Vol. 1. kaca 279–318.

• Sajarah Gréja Rusia 1700–1917. Leiden, 1964. Jilid 1 (Panliten Sajarah Éropah Wétan. Jilid 9). Wiesbaden, 1991. Jilid 2 (Panliten Sajarah Éropah Wétan. Jilid 45); ing basa Rusia: Sajarah Gréja Rusia. 1700–1917. Moskow, 1996–1997. 2 jilid.

• Panitia Persiapan Konsili 1906: Babagan Latar Belakang Konsili Provinsi Moskow taun *1917–1918 // Kirche im Osten. 1964. 7. kaca 53–93; ing basa Rusia: Smolich, I. K. Sajarah Gréja Rusia. 1700–1917. Moskow, 1997. 2. Lampiran.*

• Hukum Kanonik ing Gréja Ortodoks Rusia // Gréja Ortodoks Rusia ing Doktrin lan Urip. Édisi kaping 2. Witten-Ruhr, 1966. kaca 139–166.

• Gréja Rusia sajrone Revolusi saka Maret nganti Oktober 1917 lan Kanselir Nagara saka 1917 nganti 1918 (Babagan Sajarah Hubungan antara Nagara lan Gréja ing Rusia) // Orthodox Studies. 1965. Vol. 14. kaca 3–34; ing basa Rusia: Smolich, I. K. History of the Russian Church. 1700–1917. Moskow, 1997. Lampiran 2.

• I. S. Aksakov lan Pitakonan Bab Kabebasan Nyatakaké Pamanggih lan Nurani // Festschrift kanggo Margarete Woltner nalika yuswa 70 taun. Heidelberg, 1967. kaca 262–269.

• I. K. Smolich uga minangka panganggit artikel-artikel ing: *Die Religion in Geschichte und Gegenwart*. Edisi kaping 3. Tübingen, 1957–1965 (artikel: Kiev, Laura, Biara Solovki, Stauropegion, Biara Trinity-Sergius, Biara Valaam, Berkahing banyu); Lexikon für Theologie und Kirche. Edisi kaping 2. Freiburg im Breisgau, 1957–1965 (artikel: Alexander Nevsky, Alexander I saka Rusia, Starez).

• I. K. Smolich uga nerbitake ulasan ing: Kyrios, ZSP.

Kandhapan

Karya iki, asil saka 15 taun panaliten babagan sajarah Gréja Rusia sacara sakabèhé lan sajarah biara-biara Rusia sacara khusus, dimaksudaké minangka bahan persiapan kanggo nyerat sajarah monastisisme Rusia, wiwit asal-usulé nganti taun 1917. Kita nganggep iki mung minangka upaya kanggo nampilake momen-momen paling wigati saka sajarah iki lan kanggo nggambarke ciri-ciri utama monastisisme Rusia sing muncul sajrone pangembangane. Amarga panaliten kita meh kabèh adhedhasar sumber sing wis diterbitaké sadurungé, kita ora wani nyebut iki 'Sajarah Monastisisme Rusia', sanadyan ing sawetara bab—khususé sing nyakup periode sadurungé abad kaping 18—wis digunakaké akèh banget bahan sajarah. Sumber-sumber sing ana gandhèngané karo periode paling anyar ing sajarah monastisisme—abad kaping 18 lan kaping 19—utamané sing nyakup sajarah biara-biara individu, isih akèh sing durung diterbitaké, lan akèh sing kamungkinan wis ilang . Mula saka iku, ora kabèh aspek diulas kanthi rinci ing kéné; tingkat jero panyritan kita babagan macem-macem tahap pangembangan monastisisme ditemtokaké déning akèh-sithiké bahan sing kasedhiya kanggo kita. Sanadyan mangkono, kita ngarep-arep manawa kita wis kasil ngenali aspek-aspek sing paling wigati lan khas saka sajarah iki lan nyorot tokoh-tokoh sajarah sing paling ciri khas.

Patang bab pisanan iku reproduksi saka bukuku *Old Russian Monasticism*, kanthi ringkesan cilik. Ing Bab VI, VII, VIII, lan XIII, kita nyalin maneh, kanthi sawetara pangurangan lan owah-owahan, sawijining naskah sing ditulis kanggo buku sing direncanakake babagan tanah biara wiwit taun 1941, nalika kita duwe luwih akeh sumber lan pustaka sing kasedhiya. Bab-bab sing isih ana ditulis ing taun 1947–1948 adhedhasar bahan sing wis dikumpulake sadurunge lan saiki ana ing tangan kita. Sayange, ora kabeh sumber kasedhiya kanggo kita, lan asring kita kapaksa gumantung mung marang literatur sajarah kanggo sawetara prakara; iki dicathet ing cathetan sikil sing cocog ing saben kasus.

Kula matur nuwun marang manajemen Institut Slavia lan Seminar sadurunge babagan Sajarah lan Studi Regional Éropah Wétan (keduanya ing Berlin) amarga paring kula aksès marang koleksi-koleksi agengipun. Kula ugi matur nuwun dhumateng para mitra ingkang sampun nyedhiyakake buku-buku saking perpustakaan pribadhi.

Igor Smolich, Desember 1952

Pambuka

1. Cathetan Umum

Monastisisme dadi sumebar ing Gréja Rusia amarga wiwit wiwitan ajaran askétis Kristen nyentuh ati wong-wong Rusia sing anyar mlebu agama. Monastisisme kanthi cepet nduwèni makna istimewa ing Rusia, ora sithik amarga nggawa pendhidhikan lan kabudayan marang rakyat, kanthi biara dadi pusat sinau lan kabudayan. Saliyane nepaki misi sing murni ing babagan agama, para biara uga melu ing urip nasional, politik, lan kabudayan nagara. Anggota komunitas biara padha duwe sesambungan sing urip lan meh terus-terusan karo donya njaba. Kahanan iki ora ninggalake pangembangan internal urip monastik tanpa cacat. Sanadyan pengaruh donya njaba marang monastisisme katon kanthi intensitas sing beda-beda ing saben jaman, sawetara fenomena negatif ing urip monastik tansah ana gandhengane karo kedadéan politik ing sajarah Rusia. Hubungan antarane negara lan Gréja ing Rusia tansah nduwèni wigati sing istiméwa, lan hubungan iki terus-terusan, kanthi cara siji utawa liyané, mengaruhi urip komunitas monastik lan pandangane, asring narik kekuwatan spiritual monastisisme menyang gerakan-gerakan sing ora cocog karo ideal monastik.

Kabeh iki kudu digatekake yen kita arep nyedhiyakake ringkesan sejarah monastisisme Rusia, nerangake ciri-ciri internal lan pangembangan eksternal, utawa mbagi sejarah iki dadi periode-periode sing cetha.

Titik balik ing sajarah monastisisme teka ing giliran abad kaping 15 lan kaping 16, nalika kabutuhan sing mendesak muncul ing kalangan monastis dhéwé kanggo ngatasi pitakon babagan makna, tujuan, lan pangembangan mbesuk monastisisme minangka gréja lan institusi Kristen-askétis, lan kanggo nyelehake dhasar pangembangan luwih lanjut. Ana loro pandangan sing béda babagan masalah iki nyebabaké kontroversi lan perjuangan sengit sing suwéné pirang-pirang dasawarsa, sing pungkasané nggawa kamenangan kanggo 'Josephites', sing dijenengi manut marang pamimpiné, St Joseph saka Volotsk – sing nduwèni pangaruh mutusaké marang pangembangan urip monastik lan cara urip monastik ing Rus'. Sapa waé bisa nemtokaké tanggal persis owah-owahan iki minangka Konsili taun 1503, sanadyan kontroversi lan perjuangan mau sejatine mung kawujud sawisé Konsili kuwi.

Masa nganti taun 1503 minangka sawijining jaman sing nyawiji lan runtut ing sajarah monastik, loro ing babagan internal lan eksternal, sing ora bisa dipérang dadi fase-fase sing béda; wiwitan lan puncak jaman iki nyawiji dadi siji kesatuan, sing kita arani periode kapisan ing sajarah monastik Rusia.

Sawisé taun 1503, monastisisme mlebu ing periode kapindho, nalika ngalami proses sekularisasi sing jero. Iki kelakon, ing siji sisih, amarga kamenangan para Yosefit, sing narik para biara mlebu ing keterlibatan sing luwih intensif ing urip politik Rus' tinimbang sadurunge; ing sisih liyane – – minangka asil saka akumulasi bandha biara, sing nyebabake para biara dilebokake ing sistem ekonomi negara. Amarga panguwasa ora njupuk sikap sing cetha babagan tanah biara, perluasané nduwèni pangaruh sing banget negatif marang urip biara.

Titik balik saka periode katelu lan pungkasan yaiku wiwitan abad kaping 18, jaman reformasi Peter Agung; reformasi iki ora ditujokake kanggo ngganti utawa mbenerake urip monastik, nanging sajrone jaman Sinodal, monastisisme diwenehi panggonan sing beda banget ing urip Gréja tinimbang sadurunge, lan pungkasane kelangan posisi sing biyèn banget misuwur. Otoritas gerejawi, kang kawujud ing Sinode Suci, kelangan sesambungan raket karo monastisisme sing wis ana sadurunge abad kaping 18. Luwih saka kuwi, Sinode umume ora nggatekake kanthi serius babagan urip monastis. Yen ana upaya ing periode iki kanggo nguripake maneh urip monastik, iku asalé saka kekuwatan sing sehat ing jero monastisisme dhéwé, utamané saka para sepuh Rusia abad kaping 18 lan 19. Pengaruh para sepuh katon dadi faktor paling penting ing pangembangan monastisisme sajrone rong abad kepungkur, main peran penentu ing kebangkitan monastisisme sejati.

Ing esai iki, kita kanthi sengaja ora nyakup sajarah monastisisme ing Rusia kidul, yaiku sajarah biara-biara ing Metropolis Kiev lan wilayah kulon sing mengko dadi bagéan saka nagara Rusia ing abad kaping 17 lan 18. Biara-biara iki lan para panghuniné nduwèni sajarah dhéwé sing khas, sing mbutuhaké panaliten kapisah. Mung wiwit pungkasan abad kaping 18, utawa luwih tepaté wiwit wiwitan abad kaping 19, urip monastik ing kabèh wilayah Rusia dadi seragam.

Sajarah monastisisme Rusia ing Gunung Athos uga dadi bab kapisah ing sajarah umum monastisisme Rusia, amarga pangembangan internal lan eksternalé kelakon ing kahanan sing béda karo ing Rus'. Sumber

babagan iki kabuktèn banget angel diakses nganti kita kapaksa nyerah malah saka gambaran umum paling prasaja babagan Athos.

Ing kéné kita wis ngupaya, kanthi tansah nyandhak marang sumber-sumber, kanggo nampilaké lan mènèhi ciri marang prastawa-prastawa paling wigati ing sajarah monastisisme, kanthi éling yèn 'ukum kapisan sajarah yaiku ora ngidini kabohongan kanthi alesan apa waé; salajengipun, ora wedi marang kabeneran ing kahanan apa waé; lan ora ngidini bayangan pilih kasih utawa bayangan ala' (Cicero. Bab Orator. 2. kaca 15).

2. Tinjauan Bibliografi

Nalika sinau sajarah monastisisme Rusia, ana loro kahanan sing langsung katon: kaping pisan, kekurangan sumber, kanthi bahan sing nyebar ora rata ing macem-macem periode; kaping pindho, sumebaré dokumen ing pirang-pirang koleksi lan publikasi individu. Sapa waé sing nindakake panaliten babagan sajarah monastisisme Rusia kudu nimbang loro kahanan iki. Kita meh ora duwe kumpulan bahan sing khusus disusun babagan topik tartamtu. Ing pustaka sejarah gerejawi, sanadyan jembaré lumayan akèh, periode lan proses sing béda ora ditutupi kanthi rata. Kanggo periode nganti awal abad kaping 18, kita kudu gumantung utamané ora marang pustaka sejarah gerejawi khusus, nanging, contoné, marang karya-karya sing nyakup sejarah nagara, politik, ekonomi, utawa sejarah sastra Rusia Kuna.

Kita bakal nyebutake sumber-sumber paling penting sing wis kita gunakake. Sing paling utama yaiku *Complete Collection of Russian Chronicles* (PSRL), sing kompilasiné akèh digarap déning para biksu. Undhang-undhang nagara paling wigati lan dokumen resmi sing nyakup administrasi gerejawi paling dhuwur, prakara administrasi keuskupan, lan urip biara meh kabèh mung kapacak ing kumpulan dokumen babagan sajarah politik Rusia (AAE, AI, DAI, AMG, SGGD, SGKE, lsp.)**. Kronik-kronik lan akta-akta iki mung nyedhiyakake bahan nganti pungkasan abad kaping 17; kronik-kronik kasebut asalé saka pertengahan abad kaping 16, déné akta lan dokumen wiwit saka abad kaping 14. Kanggo periode Moskow, macem-macem bahan disimpen ing 'Perpustakaan Sejarah Rusia' (RIB), ing ngendi jilid-jilid kapisah ngemot dokumen lan bahan sajarah liyane sing khusus babagan sajarah gerejawi Rusia; kurang bisa dipercaya yaiku koleksi sing dikenal minangka 'Bibliografi Rusia Kuna' (DRV) (1773–1775, edisi kapindho sing diperluas 1788–1791): ora kabeh dokumen lan karya sing kalebu ing kene wis diverifikasi lan dikolasi, kaya sing lumrah ing edisi ilmiah dokumen; sanadyan mangkono, koleksi iki duwé rega gedhé, amarga ngemot dokumen sing manuskrip asliné sakbanjuré ilang . Akeh dokumen penting lan panaliten babagan sajarah monastisisme wis diterbitake ing jurnal *Readings of the Society for Russian History and Antiquities* (*Readings*), kalebu ing bagean 'Miscellany'. Karya sadurungé K. Bestuzhev-Ryumin *Sources and Literature on Russian History from Antiquity to 1825*, sing diterbitaké minangka pambuka kanggo *History of Russia* (Mitava, 1877), bisa dadi karya rujukan. Minangka bahan tambahan, 'Pambuka' ing *Lectures on Russian History* karya S. F. Platonov disaranake. Ing babagan sajarah gerejawi, karya N. N. Glubokovsky *Russian Historical Science in Its Historical Development and Present State* (1928) nduweni regane gedhe. Uga banget disaranake buku karya Emilius Hermann, *De fontibus juris ecclesiastici Russorum. Commentarius historico-canonicus* (1936) [*Babagan Sumber-sumber Hukum Gerejawi Rusia. Komentar Historis lan Kanonik], sing dadi sumber sing ora bisa dipisahake babagan hukum gerejawi Rusia lan sajarah umum Gereja Rusia. Panulis nyedhiyakake dhaptar koleksi sumber lan dokumen paling wigati, uga literatur ilmiah sing relevan; salajengipun, piyambakipun maringi panjelasan rinci babagan sejarah asal-usul macem-macem dokumen, kode, lan bahan kanonik liyane, sarta maringi penilaian babagan mau. Panaliten Hermann dadi karya rujukan sing ora ternilai lan uga dadi kursus ringkes babagan sejarah hukum kanonik Gréja Rusia.**

Antarane sumber-sumber sing ana gandhengane karo abad kaping 18, 'Koleksi Lengkap Undhang-undhang Kakaisaran Rusia' (PSZ, PSZ kaping 2 lan PSZ kaping 3) njupuk papan utama, ngemot meh kabèh dekrit para kaisar Rusia sing ana gandhengane karo Gréja Rusia. Telung jilid pisanan ngemot bahan sing ana gandhengane karo abad kaping 17; contone, Jilid 1 nyakup 'Kode 1649'. 'Peraturan Rohani' saka Peter Agung bisa ditemokake ing Jilid 6, No. 3718. PSZ nyakup periode saka 1649 nganti 1825 (45 jilid), Seri Kapindho PSZ nyakup periode saka 1825 nganti 1881 (55 jilid), lan Seri Katelu PSZ nyakup periode saka Maret 1881 nganti 1913 (33 jilid). Sanajan sawisé kodifikasi hukum Rusia ing wangun 'Kode Undhang-Undhang Kakaisaran Rusia' (15 jilid, diterbitake ing taun 1832, 1842 lan 1857; kang wigati banget kanggo sajarah Gréja yaiku jilid 1, pérangan 1, §§ 40–43, uga jilid *11–13 lan 14) lan 'Kode' taun 1906, dekrit kaisar tetep nduwé*

kekuwatan legislatif. Uga pantes disebutake 'Kumpulan Lengkap Dekrit lan Prentah Departemen Iman Ortodoks' (PSPiR) lan 'Katrangan Dokumen lan Kasus Sinode Pengatur Paling Suci' (ODDS) (deleng Herman, kaca 87). Kaloro koleksi iki ngemot bahan sing jembar babagan sajarah monastisisme lan biara. ODDs kerep nyakup kutipan rinci saka dekrit lan prentah Sinode Paling Suci.

Wiwit abad kaping 19, bisa kasebut koleksi gedhe liyane, sing umume ngemot bahan babagan sajarah eksternal monastisisme (data statistik, tanggal pambentukan sawetara biara, prentah-prentah saka Sinode Paling Suci, lsp.) – 'Laporan Paling Andhap Asor saka Jaksa Agung Sinode Paling Suci' (Laporan) kanggo taun 1836–1914.

Akèh informasi sing bisa dijupuk saka *History of the Russian Hierarchy* (IRI) (6 jilid ing 7 buku, Moskow, 1807–1815) , sing akèh disusun déning Metropolitan Eugene (Bolkhovitinov, † 1837), sanadyan asring diatributaké marang Uskup Ambrose (Ornatsky, † 1827), sing mung nulis pérangan saka tèks. Jilid 2, 3–6 nduwèni wigati khusus kanggo sajarah monastisisme. Nanging, karya iki ora bébas saka kasalahan, sing kudu digatèkaké nalika migunakaké bahan-bahané.

Iki minangka kumpulan sumber sing paling penting babagan sajarah umum Gréja Rusia lan sajarah monastisisme. Referensi marang sumber liya lan pustaka sing relevan kasebut kacathet ing cathetan. Sayangé, nganti saiki durung ana survéy rinci babagan sumber-sumber mau; kita ngarep-arep bisa nyusun survéy kaya ngono ing mangsa ngarep, amarga bakal migunani banget kanggo para panaliti lan mahasiswa.

Lan sawetara cathetan maneh babagan pustaka sing nyakup sajarah monastisisme Rusia. Sanadyan volume pustaka iki relatif akèh, sacara umum isih ora nyukupi para ahli. Pustaka iki sumebar kanthi ora merata ing macem-macem periode lan duwé kualitas ilmiah sing béda-béda. Iki utamane ditrapake kanggo sing diarani 'sejarah' lan 'katrangan' babagan biara – kita ngerti ana watara satus karya saka genre iki. Umumé, katrangan-katrangan iki disusun minangka bacaan pangibadah kanggo masyarakat; tanggal lan rincian liya sing kasebut ing kono tansah perlu dipriksa maneh; iki lumaku, umpama, kanggo katrangan babagan biara-biara Vologda (deleng: IRI. 3). Kita wis kalebu sing paling serius saka iki ing bibliografi kita. Karya-karya N. Nikolsky, A. Dobroklonsky, Archimandrite Dositheus (ing pérangan), A. V. , Gorsky lan Serebryansky nduwèni nilai ilmiah murni. Karya telung jilid Zverinsky pantes diparingi perhatian khusus, amarga pancèn ora bisa dipisahaké kanggo sejarawan kolonialisasi monastik.

Babagan sajarah tanah biara, bisa mriksa karya-karya sing nyinaoni sajarah sosial lan ekonomi Rusia, contone karya Rozhkov, Gautier, Dyakonov lan liya-liyane, uga karya V. Milyutin sing diterbitake taun 1859 lan 1861, sing nganti saiki isih relevan. Akèh bahan babagan sajarah tanah biara disedhiyakake déning registri 'piscovye' lan 'peresnye'.

Babagan sajarah urip monastik lan pandangan khas para biksu ing jaman tartamtu, luwih akèh ditulis babagan iki ora déning sejarawan gereja nanging déning sejarawan sastra – kita nyebut karya-karya Porfiryev (babagan jaman Kyiv), Petukhov lan Speransky, sing nyawiji marang sajarah umum sastra Rusia Kuna. Monografi khusus kasebut kasebut ing bagean sing cocog ing bibliografi lan cathetan. Karya Metropolitan Evgeny (Bolkhovitinov) lan Uskup Agung Filaret (Gumilevsky), uga buku sing kasebut mau saka N. Glubokovsky, isih digunakake minangka karya rujukan, sanajan sing pungkasan dianggep luwih minangka panaliten ilmiah tinimbang minangka karya kritik sumber. Ing babagan kartografi sing ana gandhèngané karo kolonisasi biara lan watesan keuskupan, meh ora ana sing wis ditindakake nganti saiki, sanajan masalah-masalah iki penting banget; nanging sawetara informasi bisa ditemokaké ing karya Pokrovsky.

Historiografi babagan abad kaping 19, utamane separo kapindho, pancen pecah-pecah.

Edisi sing durung rampung saka *Orthodox Encyclopaedia* (PBE) nduwèni nilai minangka karya rujukan (kandhut cathetan biografi lan artikel tematik), sanadyan kualitas ilmiah artikel-artikel ing kono béda-béda. Uga kudu kasebut *Russian Biographical Dictionary* (RBS), sing, contone, nalika sinau abad kaping 18 lan kaping 19, banget migunani amarga bibliografi sing jembar lan isiné; ora diterbitake miturut urutan abjad, lan sawetara aksara ora ana kabèh ('M' lan liya-liyané) utawa mung kalebu sawatara. Nalika nyebut publikasi iki, kudu nyebut jeneng ngarep lan jeneng mburi sing kalebu ing jilid kasebut, bebarengan karo nomer kaca sing cocog.

Kabeh sing wis kasebut ing kene mung ringkesan cekak babagan kritik sumber lan bibliografi; iki diwenehake, ing siji sisih, kanggo mbantu pamaca, lan ing sisih liyane, kanggo nggambarake sepira angelé nglumpukake bahan babagan topik tartamtu. Dhaptar sumber lan pustaka ilmiah mesthi mung kalebu publikasi sing paling wigati; informasi tambahan, kanthi referensi marang pustaka khusus, disedhiyakake ing cathetan.

Bab I. Asal-usul

1. Ringkesan Cekak Babagan Sajarah Monastisisme Ortodoks ing Wétan

Kristen Rusia Kuna iku Kristen Ortodoks Yunani. Agama iki teka menyang Rus' saka Bizantium; kanthi nampa agama iki, Rus' dadi bagéan saka jagad agama lan kabudayan Gréja Wétan. Urip gréja ing Rus' berkembang kanthi raket gegayutan karo pangembangan kabudayan rohani Gréja Wétan, utamané ing wangun Bizantium.

Pambentukan nagara ing antarané bangsa Slavia Wétan dumadi ing abad kaping 6–9 lan puncaké yaiku pambentukan Rus' Kievan. Ing mangsa iki, bangsa Slavia njaga hubungan ekonomi karo wilayah Segara Ireng Lor, Krimea, lan Konstantinopel. Kabèh wilayah Segara Ireng wis dadi pusat panyebaran Injil Kristen wiwit abad kapisan. Cathetan sajarah pisanan babagan uskup-uskup Yunani ing Krimea asalé saka abad kapapat. Kegiatan misi Kristen nyebar ing kana kanthi sukses banget; saka wektu ke wektu, cacah keuskupan mundhak nganti lima. Para uskup Krimea ora mung ngladeni populasi Kristen Yunani ing Krimea, Taurida Lor, lan pesisir lor lan tenggara Segara Azov, nanging uga klompok nomaden ing wewengkon stepa sing amba[6] .

Misi Kristen saka Gréja Bizantium uga nggayuh bangsa Slavia Wétan. Saiki wis kabukten tanpa sangsi manawa Kristen wis mlebu ing Kievan Rus' suwé sadurungé pambaptisan Pangeran Vladimir (988/89)[7] .

Gereja Rusia lokal, minangka diosek anyar, nampa doktrin, kanon, lan statutus saka Patriarkat Konstantinopel – Gereja Indungé. Bahasa Slavia Greja dadi basa liturgi – woh saka pakaryan ageng para Santo Siril lan Metodius, Para Rasul tumrap wong Slavia – basa sing wis dienggo Greja Bizantium sajrone satus taun ing panginjilané marang wong Slavia.

Monastisisme nduwèni panggonan istimewa ing urip Gréja Wétan ing jaman kuwi. Nalika teka ing Rus', monastisisme ditampa kanthi banget ramah déning rakyat, nyebar kanthi cepet ing saindenging nagara, lan nduwèni pangaruh gedhé marang urusan gréjawi, uga marang akèh babagan liya ing urip Rus Kuna, kalebu pamaréntahan lan kabudayan. Alesané dumunung ing sajarah monastisisme Wétan, lan utamané amarga, kaya sing saiki kita ngerti, monastisisme wis mlebu ing Rus' sadurungé resmi nampa agama Kristen lan suwéné wektu dawa dadi tuladha kasetyan Kristen sejati.

Nalika Kristenisasi Rus', ing ambang abad kaping 10, monastisisme ing Gréja Wétan wis njupuk wangun pungkasané. Ing kéné cukup diwènèhi gambaran sing paling ringkes lan skematis babagan pangrembakané[8] .

Ing jaman wiwitan, monastisisme ditandhani dening asketisme tartamtu. Kumpulan ageng ankerit Mesir kuna, ing antarané St. Antonius († 356), St. Makarius († 390) lan St. Pachomius († 348) padha sumunar kaya lintang kang paling padhang, nemokaké ing Pachomius 'pucuking tatanan monastik Mesir'. Komunitas sing nglumpuk ing sakupenge Pachomius mbentuk biara Kristen pisanan; biara iki diadegaké ing Tabenna, cedhak Thebes, ing taun 318 utawa 320. Aturané banjur dadi dhasar asketisisme komunal. St. Basil Agung († 379) pantes diparingi pangalembana khusus amarga ngadegake lan ngembangake urip komunal monastik, lan amarga nemtokake kanthi cetha hakekat lan ciri-ciri dhasaré. Tulisan-tulisan asketiké, sing digarap kanggo komunitas monastik ing Kapadokia, ngemot pembenaran teologis lan pastoral babagan cenobitisme[9] .

---

[6] Kanggo referensi umum: Stählin, K. *Geschichte Russlands*. Jilid 1 (1923); Kljutschewskij, V. *Geschichte Russlands*. Jilid 1 (1925); Laehr, G. *Die Anfänge des russischen Reiches* (1930); Djakonov, M. *Gambaran babagan Tatanan Sosial lan Politik Rusia Kuna* (1928); Philaret, Uskup Agung. *Sajarah Gréja Rusia*. 2 jilid. (1872); Bonwetsch, N. *Sajarah Gréja Rusia* (1923); Harnack. Misi lan Panyebaran Agama Kristen ing Telung Abad Kapisan. Jilid 2 (1924). kaca 797; Kulakovsky, Yu. Masa Lalu Taurida. Kyiv, 1914; Stratonov, I. 'Krimea lan Pentinge kanggo Kristenisasi Slavia Wétan', ing: Kyrios. Jilid 1. kaca 381–395.

[7] Laehr. Op. cit.; Heyduk, J. Wiwitan Kristenisasi Suku Rus'. Wina, 1888; Leib, Rome. Kyiv lan Bizantium ing pungkasan abad kaping 11. Paris, 1924 (ora sakabehe obyektif); Parkhomenko. Awal-Awal Agama Kristen ing Rus'. Poltava, 1911; Tomashevsky, St. Pengantar Sejarah Gereja ing Ukraina, ing: Analecta Ordinis S. Basilii Magni. 4 (Lviv, 1932).

[8] Saka literatur paling anyar babagan monastisisme kuna, aku mung bakal nyebut karya-karya sing paling penting: Koch, Hugo. *Sources on the History of Asceticism and Monasticism in the Early Church* (1933); Lot-Borodine, M. *The Doctrine of Deification in the Greek Church up to the 11th Century*, ing: *Revue de l'histoire des religions*. 55–56 (1932), 57–58 (1933); Heussi, K. *Der Ursprung des Mönchtums* (1936); cf. bibliografi sing kasebut ing Heiler, Fr. *Urkirche und Ostkirche* (1937), kaca 365 sarta salajengipun. Delengen uga: *Enchiridion Asceticum*. Ed. M. Roué de Journal. Freiburg, 1936. kaca 144–147, 360–367, 410–416, 635–637 (Pachomius), 645 lan salajengipun (Sava).

[9] Holl, K. *Enthusiasmus und BuЯgewalt*. kaca 156 sarta salajengipun; cf.: Kranich. *Die Asketik in ihrer dogmatischen Grundlage bei Basilius d. Gr.* (1896).

Biara-biara Palestina, ing ngendi Hilarion saka Gaza († 371) lan Chariton Agung († 350) dadi pelopor gaya urip cenobitik, berkembang dadi sawijining jinis biara komunal sing dikenal minangka 'lavra'. Euthymius Agung († 473), Theodosius Kinoviarch († 529) lan, utamane, St Savvas Sang Abas († 532), pangripta paugeran monastik – 'Typikon of St Savvas' – sing sabanjure nduweni peran banget penting ing urip liturgi Greja Wétan, padha dadi pangadeg komunitas monastik, sing ing Palestina nduweni ciri khas lokal sing khas. Kisah hagiografi Cyril saka Scythopolis babagan para asket iki – sawijining permata sastra Kristen wiwitan – ngenalake kita marang urip saben dina komunitas monastik paling awal. Ing abad kaping lima, monastisisme wis mekar ing Siria lan Semenanjung Sinai. Tokoh-tokoh agung Siria kaya Ephrem lan Isaac, John Climacus lan Simeon Stylite dadi saksi babagan pucuking pangreksan donya monastik sing ngrembaka ing kana[10] .

Sajrone abad kaping 4–6, monastisisme Wétan nduwèni peran sing banget wigati ing gesangé Gréja; wigatiné ing babagan kekerénsé, sosial, lan politik bakal luwih cetha yèn kita nyawang 'Codex'-é Kaisar Yustinianus († 565), ing ngendi novellae sing nyakup biara- njupuk papan sing wigati banget[11] . Ing abad kaping wolu lan kaping sanga, wigatine monastisisme saya mundhak. Iku entuk kekuwatan kanggo nglawan hierarki lan panguwasa kaisar, utawa paling ora nentang, supaya ajaran Gréja babagan prakara paling wigati ing urip Ortodoks tetep lestari. Wis kondhang manawa ing perjuangan kanggo pangurmatan ikon suci—perjuangan sing mbuktekake dadi penentu kanggo Gréja—monastisisme, kang kebak iman sing ora goyah lan keteguhan, sing ngangkat panji Ortodoksi lan njamin kamenangan pangurmatan ikon. Kamenangan iki luwih ngangkat lan nguwatake posisi para biara ing sajroning Gréja. Ing perjuangan sing mulya iki, komunitas biara nemokake pamimpin agungé, sing tetep ana ing jeroning sajarah monastik Wétan nganti saiki. Panjenengané yaiku Teodorus Studita († 826). Makna Studite agung iki ora mung winates ing perané ing perjuangan pangurmatan ikon: dhèwèké uga dadi salah siji arsitek utama organisasi monastik dhéwé. Dhèwèké minangka pangripta aturan monastik sing dikenal minangka 'Aturan Studite', sing asliné, sayangé, wis ilang saka sajarah gerejawi. Kaya St. Basil, abbot saka Biara Studite sing misuwur iku dadi penganut setya saka cara urip cenobitik. Aturane nggambarake pengalaman urip monastik sing wis atusan taun[12] .

Sawisé kekalahan ikonoklasme (fase kapisan lumaku saka taun 726 nganti 780, lan fase kapindho saka taun 802 nganti 842), monastisisme mlebu ing jaman paling mulya ing sajarahé. Jumlah biara saya tambah; pangaribawa para biksu dadi kuwat banget nganti wong-wong jaman semana nyebut Bizantium minangka 'kerajaan para biksu' lan jaman kuwi dadi 'jaman kamulyan monastik'[13] .

Kanggo monastisisme Rusia, lan kanggo pangadegané panggonan sing khas ing gesangé Gréja, mekaré monastisisme Bizantium nduwèni akibat sing banget wigati. Gema ikonoklasme lan peran para biksu ing ngatasi iku isih dadi élingan sing cetha nalika Wektu Pembaptisan Rus'. Lan nalika kita nyinaoni sajarah kesalehan Rusia, kita ora kudu kaget marang pangurmatan ageng marang ikon-ikon suci lan 'tingkat malaikat' para biksu ing kesadaran agama wong-wong kuna Rusia. Ing sajarah pangembangan monastisisme Rusia Kuna, bisa katon ana gandhèngan karo jaman ikonoklasme – gandhèngan sing ora saka njaba, nanging saka jero lan rohani.

Wiwit munculé ikonoklasme pisanan, akèh pembela Ortodoksi mlayu menyang Tauria lan Krimea. Santo Stefanus Anyar († 767), sawijining pejuang semangat pangurmatan ikon, nerangaké yèn pesisir lor Segara Ireng, ing arah keuskupan Zichia, dadi papan pangayoman kanggo para biksu pangungsi. Ing hagiografiné kita maca: 'Bizantium katinggal sepi, kaya-kaya kabèh komunitas biara wis dadi tawanan. Sawetara nglayar nyabrang Segara Euxine, liyané menyang pulo Siprus, lan liyané manèh menyang Roma

---

[10] Bab Palestina: Oltarzhevsky, F. 'Monastisisme Palestina saka abad kaping 4 nganti kaping 6', ing: PPS. 15. Bagéan 2 (1896). 51. Bab Aturané St Savvas, delengen: Kurtz, E., ing: BZ. 2 (1894); Welzer. *Kirchenlexikon*. Vol. 10, Bagéan 1, kaca 434–37. Bab Suriah: Hugo Ball. *Byzantine Christianity. Three Lives of Saints*. Munich, 1932; Anatolius, Hieromonk. *A Historical Sketch of Syrian Monasticism up to the Mid-6th Century*, ing: *TKDA* (1911); Smirnov, I. The Sinai Paterikon. Sergiev Posad, 1917.

[11] Delengen, contone: Grani B. 'Status Hukum lan Organisasi Biara Yunani miturut Hukum Justinian', ing: BZ. 29 (*1929–30); Nießen W. 'Pangaturan Monastisisme ing Kakaisaran Romawi nganti Pungkasan Abad kaping 9' (1897); cf.: Voigt, K. *Negara lan Gereja saka Konstantinus Agung nganti pungkasan jaman Karolingia* (1936). kaca 103 sarta salajengipun; Marin, E. *Para Rahib Konstantinopel wiwit pambentukan kutha nganti seda Photius* (1897).*

[12] Ostrogorskij, G. *Studi babagan Sajarah Kontroversi Ikonoklasme Bizantium* (1929); Max, Adipati Saxony. *St. Theodor, Archimandrit Studion* (1929); Vasilev, A. *Sajarah Kakaisaran Bizantium*. Jilid 1 (1932). kaca 333 sarta salajengipun, 373 sarta salajengipun.

[13] Marin. Op. cit.; Sokolov, I. Kahanan Monastisisme ing Gréja Bizantium saka Tengah Abad kaping 9 nganti Awal Abad kaping 13 (1894).

kuna'[14] . Gua-gua sing akèh ana ing pagunungan Krimea bisa uga wis dadi sel pisanan kanggo para pangungsi iki. Ing uripé St. Stephen, Uskup Agung Sugdeya (Surozh, † kira-kira 750), sing nyambut gawe banget kanggo padhangaké wong-wong pagan ing Crimea, kita nemokaké bukti manawa ana akèh panyengkuyung pangurmatan ikon ing kéné ing wektu kuwi; bisa uga persis para biksu sing mlayu saka Bizantium sing nggawa pangurmatan ikon sing semangat menyang Rus Kidul[15] . Sawisé teka ing semenanjung, komunitas biarawan kanthi cepet mapan lan tambah akèh. Bukti iki diwenehake dening layang saka St Theodore the Studite marang Uskup Filaret ing Crimea, ing ngendi dhèwèké muji banget upaya dakwah para biksu sing wis teka ing semenanjung[16] .

Uga wigati kanggo kita manawa guwa-guwa sing dienggoni wong lan mirip biara wis ditemokake ora mung ing Krimea. Panemuan arkeologi saka abad kaping 8 lan kaping 9 ing dhuwur Kali Don (cedhak Kali Tikhaya Sosna, anak Kali Don, sacedhake kutha Korotoyak lan Ostrogozhsk) nyekseni katakombe Kristen – guwa-guwa sing, miturut para sarjana, ora liya kajaba reruntuhan biara[17] . Yen para biksu bisa ngembangake panggonané menyang lor-wétan, lumrah yèn dianggep yèn ekspansi sing padha uga kelakon ing arah lor-kulon, apamanèh amarga para biksu sing teka saka Bizantium iku penganut wujud Kristen sing aktif lan militan, lan ing wilayah-wilayah iki kahanan kanggo mratelakaké Injil pancen kondusif, amarga ora ana alangan saka populasi Slavia Wétan. Kanthi nyebar menyang lor-kulon, dakwah Kristen tekan Kyiv. Wiwit separo kapindho abad kaping 10, nalika pamaréntahan Pangeran Sviatoslav († 972), nalika nagara lan rakyaté wis nduwé sipat nagara lan organisasi politik, agama Kristen wis mlebu ing kraton pangeran: Putri Olga, ibu saka Pangeran Kyiv, dibaptis ing Konstantinopel (watara taun 957)[18] .

Sayangé, kita ora nduwé bahan kanggo nggambaraké kagiatan émigrasi monastik ing Nagari Kyiv. Kawruh kita babagan wiwitan banget agama Kristen ing tanah iki isih akèh bolongan. Sing dingerteni mung yèn wong Kristen wis manggon ing Kyiv sadurungé Pembaptisan Rus' lan padha nduwé gréja dhéwé – Gréja Santo Elia; iki katon saka prajanjian antarané Kyiv lan Bizantium *taun 944–945. Ing antarané wong Kristen mau mesthi ana para askétis sing urip saleh lan ketat askétis. Kita kelingan marang martir Kyiv sing sepisanan, para Varangian – wong asalé ora Slavia – sing dipatèni ing taun 983. Nanging, durung ana jejak njaba sing nuduhaké anané bangunan monastik utawa sing padha sing wis ditemokaké*[19] .

Kabeh sing wis kasebut nganti saiki ana gandhengane karo prasejarah monastisisme Rusia, sing angel disambungake kanthi benang penghubung sing cetha marang sajarah ing teges sing ketat.

2. Munculé biara-biara pisanan ing Rus Kievan

Ing sumber-sumber Rusia paling awal, panyebutan pisanan bab para biksu lan biara ing Rus' mung ana sawisé baptisan Pangeran Vladimir; munculé dianggep ing jaman pamaréntahan Pangeran Yaroslav (1019–1054). Wong sing padha jaman, Hilarion, sing dadi Metropolitan Kyiv ing taun 1051, ing pujian kondhang sing dipersembahake kanggo ngeling-eling Pangeran Vladimir – 'Tembung bab Hukum lan Rahmat', sing diwenehake antara taun 1037 lan 1043 nalika dhèwèké dadi imam ing kraton[20] – nyatakake yèn wis ana ing jamané Vladimir ing Kyiv 'biara-biara ngadeg ing pagunungan, lan para biksu muncul'[21] . Kontradiksi iki bisa diterangake kanthi loro cara: kayaé monastéri sing kasebut déning Hilarion kuwi dudu monastéri ing tegesé sing ketat, nanging mung wong Kristen sing manggon ing gubug kapisah cedhak gréja kanthi asétisisme sing ketat, padha kumpul kanggo ibadah, nanging durung manut paugeran monastik, ora ngucapaké sumpah monastik lan ora nampa tonsur sing bener[22] ; utawa, saliyane, para penyusun kronik—sing kalebu 'Compendium of 1039', sawijining teks sing nduwèni kecenderungan pro-Yunani sing kuwat—biasane

---

[14] Vasilievsky. Kutipan Rusia-Bizantium. 6: Uripé Stefanus Anyar, ing: ZhMNP. 1877. Juni. kaca 299, 307, 308; Uripé St. Stefanus Anyar, ing: Migne. PG. 100. kaca 1117.

[15] Uripé Stefanus saka Surozh, ing: Vasilievsky. Karya. 3 (1915). kaca 238, Pambuka; cf.: Stratonov. Op. cit. kaca 387, 389.

[16] Uripé St. Theodorus, ing: Migne. PG. 99. kaca 253, 1344, 1350; Kulakovsky. Op. cit. kaca 74; Vasilievsky. Karya. Jilid 3. kaca 159.

[17] Stratonov. Op. cit., kaca 392. Menarik dicathet yèn biara-biara sing sakbanjuré muncul ing kéné (Svyatogorsk lan Divnogorsk) nggunakake guwa-guwa mau minangka sel lan gréja. Cf.: Zverinsky. Material kanggo Sajarah Biara Ortodoks, jilid 1, kaca 169, 421.

[18] Laehr. Op. cit.; Parkhomenko. Op. cit.

[19] Golubinsky. Sajarah Gréja Rusia. Jilid 1, Bagéan 1 (édisi kaping 2). kaca 63–104.

[20] Priselkov. Esai. kaca 98.

[21] Hilarion. 'Pidato babagan Hukum lan Rahmat', ing: Ponomarev. Jilid 1. kaca 71 lan salajengipun.

[22] Golubinsky. Vol. 1, Bagéan 1. kaca 553–557; cf. karya Jacob the Monk, 'In Memory and Praise of Vladimir', ing: Golubinsky. Vol. 1, Bagéan 1 (edisi kaping 2). kaca 238 lan salajengipun.

ngremehake kasil panyebaran Kristen ing Kievan Rus' sadurunge rawuhe Metropolitan Theopemptus (1037), sing kamungkinan dadi hierark pisanan ing Kyiv sing diangkat miturut ritus Yunani lan asalé saka Yunani[23] .

Ing taun sing padha, 1037, kronikwan Rusi Kuna nyritakaké kanthi tata basa resmi: 'Lan kanthi iki, iman Kristen wiwit mekar lan nyebar, para biksu wiwit tambah akèh, lan biara-biara wiwit diadegaké.'[24] Lan Yaroslav, amarga seneng marang pranatan gerejawi, ngajeni para imam kanthi dhuwur, nalika para biksu akèh . Kruniker nerusake laporane manawa Yaroslav ngedegake loro biara: Biara St George (Georgievsky) lan Biara St Irene (Kongregasi Irininsky) – biara sejati pisanan ing Kyiv. Nanging iki diarani biara 'ktitor', utawa luwih tepaté biara pangeran, amarga pangeran iku ktitore. Kanggo Bizantium, biara- kaya ngono iku fenomena sing lumrah, sanajan ora sing paling dominan[25] . Saka sajarah mengko saka biara-biara iki, cetha manawa para pangeran Rus Kuna ngleksanani haké minangka pangadeg marang biara-biara mau; iki luwih cetha ing pangangkatan abbas anyar, sing ateges bisa diomongaké ana pangulangan persis saka hubungan sing dadi ciri Bizantium, antara pangadeg lan biara sing wis diadegaké. Biara-biara kaya ngono biasane dijenengi miturut santo pelindung pangadegé (jeneng Kristen Yaroslav yaiku George, déné Irina iku jeneng santo pelindung garwané); Biara-biara iki sakbanjure dadi biara kulawarga; padha nampa dhuwit lan peparing liyane saka para pangadeg lan dadi panggonan kuburan kulawarga. Meh kabèh biara sing diadegaké ing jaman sadurungé Mongol—yaiku sadurungé pertengahan abad kaping 13—yaiku persis biara bangsawan, utawa biara sing disponsori pangadeg.

Biara guwa Kiev sing misuwur – Pechersk Lavra – nduwéni asal-usul sing béda banget. Biara iki muncul saka aspirasi askétis murni saka wong-wong biasa lan dadi misuwur ora amarga kaluhuran para panyokong utawa kasugihané, nanging amarga katresnan sing dipikolehi saka wong-wong jamané merga prestasi askétis para panghuniné, sing sakabehe uripe, miturut panulisé kronik, dihabiske 'kanthi ngendhegake napsu, nglakoni paugeran abot, lan ndedonga karo luh'.

Sanadyan Biara Pechersk enggal entuk wigati nasional lan njaga wigati iki lan pangaribawa ing gesang spiritual lan agama wong akeh ing jaman candhaké, akèh sing isih durung cetha babagan sajarah pambangunane. Adhedhasar manéka panaliten ilmiah, sajarah iki bisa dipresentasikaké kaya ing ngandhap iki:[26] .

Panulisé kronik nyritakaké pambentukan biara guwa ing taun 1051, sing ana gandhèngané karo pangangkatan dadi metropolit sawijining imam saka gréja ing Berestovo (sawijining désa ing kidul-kulon Kyiv, sing ana ing sangisoré panguwasa Yaroslav). Jenengé Hilarion, lan miturut kronik, dhèwèké iku 'wong sing nduwèni kabecikan, pinter lan taat'. Urip ing Berestovo, ing ngendi pangeran biasane nglampahi akèh wektu, ora tentrem lan rame, amarga rombongan pangeran uga manggon ing kana; mula, sang pandhita sing ngupaya kasampurnan rohani kapeksa golek panggonan sepi kanggo ndedonga adoh saka keramaian. Ing sawijining bukit kang kebon wit ing pinggir tengen Kali Dnieper, kidul Kyiv, dhèwèké nggali guwa cilik kanggo dhèwèké dhéwé, kang banjur dadi papan pangibadah asetik. Yaroslav milih presbiteri sing taat iki kanggo jabatan metropolitèn sing wektu kuwi isih kosong lan mréntah para uskup supaya ngukuhaké dhèwèké. Dheweke dadi metropolit pisanan saka asal Rusia[27] . Tugas anyar Hilarion njupuk kabèh wektuné, lan saiki dhèwèké mung kadang-kadang bisa ngunjungi guwané. Nanging ora suwe, Hilarion entuk pengikut.

Dheweke iku seorang pertapa sing, kanthi jeneng Anthony, dikenal minangka pangadeg Kiev-Pechersk Lavra. Akeh babagan uripe isih durung cetha kanggo kita; informasi babagan dheweke mung potongan-potongan. Hagiografine, sing ditulis ing taun 70-an utawa 80-an abad kaping 11 (nanging sadurunge taun 1088), sing, miturut panaliten A. A. Shakhmatov, wis misuwur wiwit abad kaping 13, banjur ilang telung abad sawisé[28] . Anthony iki, wong asli kutha Lyubech, cedhak Chernihiv, nduwèni karep sing kuwat marang asetikisme; dhèwèké teka ing Kyiv, manggon sawatara wektu ing guwa Hilarion, banjur mangkat menyang kidul. Apa dhèwèké tau ana ing Gunung Athos, kaya sing kacathet ing hagiografiné, utawa ing Bulgaria, kaya sing diklaim M. Priselkov (sing kapindho iki katon luwih mungkin miturut kita), durung cetha tenan. Nanging pitakon iki mung nduwèni wigati sekunder ing sajarah Biara Gua Kiev, amarga dudu Anthony nanging abbot

---

[23] Priselkov. Esai. kaca 84–87; cf. uga: Shakhmatoff. Studi.

[24] Kronik Lavrentian kanggo taun 1037 (edisi kaping 3). kaca 148.

[25] Golubinsky. 1. 2 (edisi kaping 2). kaca 698; Troitsky, S. 'Hak Wasiat ing Bizantium lan ing Serbia Neman', ing: Glas Srbske Kraljeve Akademije. No. 84 (168) (1935); Zhischman, J. v. *Das Stiftrecht in der Morgenländischen Kirche* (1888).

[26] Delengen karya-karya D. Abramovich, L. K. Getz, M. Priselkov lan A. Shakhmatov.

[27] Annals Lavr kanggo taun 1051; Priselkov. Esai. kaca 88 lan salajengipun; Goetz. Staat und Kirche in AltruЯland (1908). kaca 82; Golubinsky. Jilid 1, No. 1 (edisi kaping 2). kaca 297, 300; Makariy. Jilid 2 (edisi kaping 2). kaca 5–13.

[28] Shakhmatoff. Studies. kaca 434, 271, 257; cf.: Priselkov. Essays. kaca 166.

biara, St. Theodosius, sing njupuk peran utama minangka pangadeg spiritual lan agama biara lan mentor asketik saka persaudaraan. Antoni kalebu golongan asketis sing maringi tuladha padhang lumantar uripé dhéwé, nanging ora nduwé panggilan kanggo mimpin utawa mulang. Iki cetha saka Riwayaté St. Teodosius lan saka Paterikon Gua-Gua Kiev yèn Antoni luwih milih tetep ana ing mburi lan nyerahaké pangelolaan biara anyar marang sedulur-sedulur liyané. Mung uripé Anthony, sing disusun gegayutan karo prastawa eklesiastik lan politik sing rumit ing Kyiv, sing nyritakaké berkah Gunung Suci kanggo pambentukan biara – mbok menawa kanthi niyat kanggo nyawisaké marang Biara Gua, sing tuwuh saka aspirasi asketik komunitas Rus', cap Kristen 'Bizantium', kanthi nyambungake marang Gunung Suci Athos lan nampilake pendiriané minangka inisiatif Bizantium. Sawisé bali, Anthony, miturut hagiografiné, amarga ora puas karo cara urip ing biara Kiev (mung bisa dadi Biara St. George), manèh mundur menyang pangasingan – menyang guwa Hilarion[29] . Kesalehané Antoni nggawé dhèwèké diurmati banget déning para umat nganti Pangeran Izyaslav dhéwé, anak lan penerus Yaroslav, teka marang dhèwèké kanggo njaluk berkah.

Anthony ora suwe tetep piyambakan. Ing antawis taun 1054 lan 1058, ana sawijining imam sing teka marang dhèwèké, sing dikenal ing Paterikon Gua Kiev minangka Nikon Agung (utawa Nikon Agung). Pitakonan sapa sejatine Nikon iki menarik lan penting. Miturutku, aku setuju karo panemune M. Priselkov manawa Nikon Agung ora liya yaiku Metropolitan Hilarion, sing ing taun 1054 utawa 1055, miturut dhawuhe Konstantinopel, dicopot saka jabatané lan diganti déning Ephrem wong Yunani. Ing wektu sing padha, Hilarion mesthi wae tetep nduwèni ordinasi imam; dhèwèké muncul manèh minangka imam sing wis nampa skéma agung; sawisé nampa skéma, miturut adat, dhèwèké ngganti jenengé saka Hilarion dadi Nikon. Saiki, ing biara sing saya tuwuh, kegiatane nduwèni lingkup sing istimewa. Minangka imam, miturut panyuwunané Antonius, dhèwèké motong rambut para novis; kaya sing bakal kita deleng mengko, dhèwèké nglambangaké gagasan pangabdian biarané marang kabèh bangsa; banjur dhèwèké ninggalaké Biara Pechersk lan, sawisé ora suwe, bali manèh, dadi abbot lan seda sawisé nglakoni urip sing dawa lan kebak prastawa. Nikon ana ing tengah-tengahing kahanan nasional lan budaya abad kaping 11, amarga kabèh mau, kanthi cara siji utawa liyané, ana gandhèngané karo Biara Gua Kiev. Dhèwèké makili komunitas monastik Rus Kuna sing nduwèni jiwa nasionalis, sing nentang hierarki Yunani lan campur tangan para pangeran Kiev ing urip Gréja[30] .

Nalika jeneng Nikon Agung digandhengake karo kamekaran nasional lan budaya Biara Gua Kiev, ing pribadine St. Teodosius kita weruh sawijining mentor spiritual sejati lan leluhur monastisisme Rusia. Peran Teodosius ora ana tandhingane karo peran sajarah Anthony. Hagiografiné, sing ditulis déning Nestor, sawijining biksu saka Biara Gua Kiev, ing taun 80-an abad kaping 11, nalika Nikon Agung aktif ing kana, nggambaraké Teodosius minangka wong askétis sing nglambangaké idéal kesalehan Kristen. Nestor wis akrab karo akèh karya hagiografi Gréja Wétan, lan iki bisa uga nduwèni pangaruh tartamtu marang carané nyritakaké Theodosius; nanging sosok Theodosius sing muncul saka kaca-kaca hagiografi kuwi sakabèhé lan urip, prasaja lan alamiah, nganti narasi Nestor ora bisa dianggep mung minangka tiruan saka modhèl-modhèl hagiografi. Theodosius teka marang Anthony ing taun 1058 utawa sakdurungé. Amarga keteguhan asketisme spiritualé, Theodosius njupuk panggonan wigati ing antarané komunitas biarawan. Ora kaget yèn mung patang taun sawisé, dhèwèké kapilih dadi abbot (1062). Ing wektu kuwi, cacahé para biksu saya akèh nganti Anthony lan Barlaam (pangarsa pisanan ing biara) mutusaké nggedhekaké guwa-guwa mau. Amarga cacahé para biksu terus nambah, Anthony nyuwun marang Pangeran Izyaslav saka Kyiv supaya maringi biara kuwi sawatara lahan ing ndhuwur guwa kanggo mbangun gréja. Para biksu nampa apa sing dijaluk, mbangun gréja kayu lan sel, lan ngubengi bangunan-bangunan mau nganggo pager kayu. Ing hagiografi Teodosius, kedadeyan-kedadeyan iki ditetepake ing taun 1062, lan Nestor, panulis hagiografi kasebut, nyambungake pambangunan bangunan ing ndhuwur lemah ing biara kasebut karo wiwitan jabatan Teodosius minangka abbot. Luwih pas yen dianggep yen mung rampunge pambangunan iki sing kelakon nalika masa jabatan Theodosius minangka abbot[31] . Tumindak paling wigati saka Theodosius ing periode awal jabatané yaiku ngenalake aturan komunal

[29] Cf.: Shakhmatoff. Op. cit. Bab 12; Priselkov. Essays. kaca 253, 264–274; Goetz. Das Kiever Höhlenkloster. 17; Golubinsky. Jilid 1. 2 (edisi kaping loro). kaca 647.

[30] Golubinsky. Vol. 1, No. 1 (edisi kaping 2). kaca 286; babagan Hilarion-Nikon, delengen: Priselkov. Esai. kaca 172–189; ibid. Nestor si Pangripta Kronik (1924); ibid. Metropolitan Hilarion, sing dikenal minangka Nikon ing skema, minangka juara Gereja Rusia sing mandiri, ing: Kumpulan kanggo Menghormati S. F. Platonov (1911). kaca 188–201.

[31] Uripé St. Theodosius diterbitaké enem kaping: 1. déning Bodiansky, ing: Readings. 1858. 3; 2. déning Yakovlev, ing: Monuments of Russian Literature of the 12th and 13th Centuries (1873); 3. déning A. Popov, ing: Readings. 1889. 1; 4. déning Shakhmatov, ing: *Readings*. 1899. 2; 5. déning Abramovich, ing: *Monuments of Slavic-Russian Literature*. 2: *The Kiev-Pechersk

saka Biara Studion. Saka hagiografi Theodosius, kita sinau yen dhèwèké ngupaya banget supaya sumpah-sumpah monastik dipatuhi kanthi ketat déning para sedulur. Karya-karyané Theodosius ngedegaké pondasi spiritual monastéri Kiev-Pechersk lan ndadékaké dadi conto monastéri Rus Kuna sajrone rong abad[32] .

Ing wektu sing padha nalika Kyiv-Pechersk Lavra mekar, biara anyar wiwit muncul ing Kyiv lan kutha-kutha liyane. Saka cathetan ing Paterikon babagan perselisihan antarane para pambimbing rohani komunitas biara Pechersk, Anthony lan Nikon, karo Pangeran Izyaslav (bab pangcukuran rambute Varlaam lan Ephrem, anggota rombongan pangeran), kita ngerti manawa Biara St. Mina wis ana ing Kyiv wektu kuwi. Ora ana informasi sing cetha babagan kepiye utawa kapan biara iki diadegaké. Bisa uga ora ana biara kaya ngono ing Kyiv, nanging mung ana biksu Bulgaria saka Biara St. Mina ing Bizantium utawa Bulgaria sing manggon ing kana, sawisé ninggalake Kyiv bareng Nikon[33] . Nikon ninggalake kutha kanggo ngindhari murka pangeran lan lunga menyang kidul-wétan. Dheweke tekan pesisir Segara Azov lan manggon ing kutha Tmutarakan, ing ngendi Pangeran Gleb Rostislavich, putu Pangeran Yaroslav, mrentah (nganti taun 1064). Ing Tmutarakan, sing dikenal déning Bizantium minangka Tamatarha, Antara taun 1061 lan 1067, Nikon ngedegake sawijining biara kanggo ngajeni Ibué Gusti Allah lan manggon ing kana nganti taun 1068, nalika dhèwèké bali menyang Kyiv, menyang Biara Pechersk, ing ngendi saka taun 1077/78 nganti 1088 dhèwèké njabat minangka abbot[34] .

Biara Dimitrievsky diadegaké ing Kyiv taun 1061/62 déning Pangeran Izyaslav. Kanggo ngatur biara iki, Izyaslav ngajak abas saka Biara Pechersk. Saingan Izyaslav ing perebutan Kyiv, Pangeran Vsevolod, uga ngedegake biara – Biara Santo Mikael ing Vydubychi – lan ing taun 1070 mrentahake supaya ana gréja watu sing dibangun ing kana. Rong taun sawisé, loro biara manèh diadegaké ing Kyiv. Biara Spassky-Berestovsky kamungkinan diadegaké déning Herman, sing sakbanjuré dadi Uskup Novgorod (1078–1096); ing sumber sajarah, biara iki asring disebut 'Germanich'. Sing siji maneh, Biara Klovsk-Vlacherna, sing uga dikenal minangka 'Stefanich', diadegaké déning Stefan, abbot Biara Pechersk (1074–1077/78) lan Uskup Volodymyr-Volynskyi (1090–1094); biara iki lestari nganti karusakan Kyiv déning Tatars[35] .

Mula, puluhan taun kasebut dadi periode pambangunan biara sing intensif. Saka abad kaping 11 nganti pertengahan abad kaping 13, akèh biara liyane diadegaké. Golubinsky ngetung nganti 17 biara mung ing Kyiv[36] .

Ing abad kaping 11, biara uga dibangun ing njaba Kyiv. Kita wis nyebutake biara ing Tmutarakan. Biara uga muncul ing Pereyaslavl (1072–1074), Chernihiv (1074), Suzdal (1096)[37] . Jumlah biara sing paling akèh dibangun ing Novgorod, ing ngendi ana nganti 17 biara ing abad kaping 12–13. Sing paling wigati ing antarané yaiku Biara Antoniev (1117) lan Biara Khutyn (1192), sing diadegaké déning St. Varlaam saka Khutyn. Biasané, biara-biara iki didanani déning pangeran utawa patron. Saben pangeran kepengin nduwé biara ing kutha krajané, mulané biara – kanggo priya lan wanita – dibangun ing kutha krajan kabèh kadipaten. Uskup dadi pangadeg sawatara biara mau. Sacara total, ing tengah abad kaping 13 ana nganti 70 biara ing Rus', dumunung ing kutha-kutha utawa sakupengé[38] .

Saka segi geografis, biara-biara kuwi dumunung ing sepanjang rute dagang lan jalur banyu paling wigati ing Rus Kuna, ing kutha-kutha ing sacedhake Dnieper, ing lan sakupenge Kyiv, uga ing Novgorod lan Smolensk. Wiwit pertengahan abad kaping 12, biara-biara wiwit muncul ing wilayah Rostov-Suzdal – ing Vladimir-on-Klyazma lan Suzdal. Langkah-langkah kapisan ing kolonisasi monastik ing wilayah Trans-Volga bisa ditelusuri ing separo kapindho abad iku, ing ngendi utamane skete cilik lan hermitase sing dibangun. Kolonisasi iki dilakoni dening para pemukim saka wilayah Rostov-Suzdal, sing alon-alon maju menyang Vologda. Kutha Vologda dhéwé muncul minangka pemukiman ing sacedhaké Biara Yug ( ), biara sing

---

Paterikon* (1911); 6. déning Abramovich, ing: *The Kiev-Pechersk Paterikon* (1930). Kanggo bacaan luwih lanjut, delengen: Goetz. *Das Kiever Höhlenkloster*. kaca 15, cathetan. Bandhingake: Kronik Lavra, taun 155; *Paterikon*, Bab 1.

[32] Golubinsky. 1. 2 (edisi kaping 2). kaca 607–627, 494–507, 776–790; Migne. PG. 99. kaca 1704; Kronik Lavra, cathetan taun 1051; Priselkov. Esai. kaca 202; Paterikon. Bab 'Bab Pangadeg Monasteri Gua Kiev'.

[33] Paterikon. Bab babagan seda Nikon Agung; Golubinsky. 1. 2 (edisi kapindho). kaca 588, 746.

[34] Annals Biara, taun 1064; Priselkov. Esai. kaca 206, 235; Golubinsky. Jilid 1, No. 1 (edisi kaping 2). kaca 682; Jilid 1, No. 2. kaca 776; Shakhmatoff. Panaliten. kaca 435.

[35] Golubinsky. Jilid 1, No. 2 (edisi kaping 2). kaca 585–587, 746; Goetz. *Das Kiever Höhlenkloster*. kaca 57; Lavr. Annals, ing taun 1091 lan 1094; Zverinsky. No. 1580.

[36] Golubinsky. 1. 2 (edisi kaping 2). kaca 746; Makarii (1. kaca 200; 2. kaca 95) nyathet 18 biara.

[37] Golubinsky. 1. 2 (edisi kapindho). kaca 748, 760.

[38] Golubinsky. Jilid 1, Bagéan 2 (edisi kaping 2). kaca 746–776; PSRL. Jilid 2. kaca 78, 111, 114, 192.

diadegaké déning St Gerasim († 1178) minangka pangurmatan marang Trinitas Suci. Kolonisasi monastik banjur nyebar menyang arah lor-wétan, tumuju panggenengan Kali Yug lan Sukhona[39] .

Langkah-langkah kapisan kolonialisasi monastik ing lor Volga, ing sing diarani 'Wilayah Trans-Volga', sabanjure, ing separo kapindho abad kaping 13 lan sajrone abad kaping 14, berkembang dadi gerakan ageng sing nyebar ing wilayah amba saka Volga nganti Segara Putih (Pomorye) lan nganti Gunung Ural kanthi hermitase lan biara padang pasamuan.

Bab II. Jaman Emas Kapisan Monastisisme ing Kievan Rus'

1. Biara Pechersk lan St. Teodosius

St. Teodosius nampa pangurmatan lan katresnan saka kanca-kancane, amarga piyambakipun pancen 'pangadeg gesang monastik ing Rus". Hagiografiné lan Paterikon saka Biara Gua Kiev iku sumber utama sing ngenalake kita marang kegiyatan tokoh luar biasa iki lan pangaribawane marang para muridé. Paterikon iku wigati amarga mbantu mbentuk gambaran lengkap babagan monastisisme Rus Kuna ing abad kaping 11–12, lan utamane babagan urip batin para biara ing jaman kuwi.

Miturut isiné, Paterikon Gua iku sawijining cathetan hagiografi babagan Biara Gua lan pakaryan para panguniné wiwit diadegaké biara nganti pungkasan abad kaping 12 utawa wiwitan abad kaping 13. Luwih wigati manèh yaiku Uripé St. Teodosius. Iki disusun déning sedulur awam Biara Gua sing arané Nestor; dhèwèké nulis hagiografi iku ing pungkasan taun 80-an abad kaping 11, nalika abbot biara iku yaiku Nikon Agung – yaiku watara 15 taun sawisé seda abbot suci mau, saéngga akèh sedulur biara sing wis kenal karo dhèwèké nalika isih urip isih urip. Mulané, hagiografi iki ora ana bab legenda. Sanadyan karya Nestor nuduhaké pangaruh saka sawatara conto hagiografi Bizantium, nanging tetep ditulis kanthi gaya sing realistis banget lan nggawa cap pribadhi panulis. Gambaran Theodosius isih cetha banget nalika semana—meh dadi wong jamané panulis—mula sanadyan Nestor nggunakake hagiografi Bizantium, mbok menawa sepisanan lan paling utama hagiografi St. Hegumen Savva, gambaran iki ora nduwèni ciri hagiografis stereotipi para wali Bizantium; nanging, diparingi ciri khas askétik Rusia, sing ora sakabèhé cocog karo idéal Kristen awal babagan biksu. Sing narik kawigaten kita babagan Theodosius ora mung semangat gedhé kanggo nyampurnakaké atiné lan, sawisé nilar kabèh bab donya, ngowahi urip ing bumi dadi papan swarga, nanging uga kepéngin ngaruhaké donya. Ciri nasional sing cetha iki uga katon ing hagiografi St. Barlaam saka Khutyn († 1192) lan St. Abraham saka Smolensk († 1220).

Hubungan agama, sosial, lan budaya antarane biara-biara lan donya njaba ngidini L. K. Götz kanggo njlèntrèhaké Biara Pechersk minangka 'pusat kabudayan Rus pra-Mongol' lan maringi alesan kanggo nyebutake penyimpangan biara kasebut saka 'ideal asli monastisisme, sing mung ngerti urip agama adoh saka donya, mung asketisisme, lan kang dadi perhatian utama yaiku kaslametan nyawa sang biarawan dhéwé'[40] . Nanging, panemtokake iki ora bisa digeneralisasi marang kabèh monastisisme ing jaman kuwi. Pechersk Paterikon nglumpukaké loro ideal asketis sing béda: sacedhaké St. Theodosius utawa St. Nicholas sing Suci, kita nemokaké tokoh-tokoh askétis sing nyawiji ing asketisisme paling murni lan nyingkirké kabèh urusan donya; Iki ngelingake kita marang tokoh-tokoh saka 'Sayings' lan 'Limonar' karya John Moschus († 620).

Anané loro jinis asketisme iki nuduhaké yèn monastisisme wektu kuwi isih ana ing tahap pambentukan. Nanging para askétis sing ora nindakake praktik asketisme sing rumit—sing, miturut cathetan ing *Paterikon*, asring kliru ing dalan kesalehan lan kecemplung ing ilusi— yaiku St. Theodosius, dadi pamimpin lan mentor tradhisi asketis Rusia; lan ing jaman candhake, sipat-sipat kesalehané katon ing sosok biksu Rusia Kuna.

Theodosius isih enom nalika teka ing guwa Anthony, nanging dhèwèké wis kudu nglakoni perjuangan dawa kanggo éntuk restu ibuné supaya bisa ngucapake sumpah monastik, amarga ibuné ora sarujuk karo karepé marang urip monastik. Anthony nampani pelarian saka donya (watara taun 1058) lan novis enom mau, liwat andhap asor lan kasabarané, uga watak rohanié, ora suwe éntuk katresnan saka pertapa tuwa iki, sing banjur maringi dhawuh marang Nikon Agung supaya nyukur rambute. Biarawan enom mau ora suwe uga

---

[39] Konoplev. Para Wali ing Wilayah Vologda (1894). kaca 14; Zverinsky. 2. kaca 623; Golubinsky. 1. 2 (edisi kapindho). kaca 775; Makariy. 3. kaca 78.

[40] Goetz. Biara Gua Kiev. Jilid 3; cf.: Nikolsky, N. 'Babagan Kristen Rusia Kuna', ing: Russkiy Mir, 1913, No. 6; Fedotov. kaca 248.

éntuk katresnan saka komunitas biara; sawisé pangalihan, miturut dhawuhé Pangeran Agung, saka Abbas Varlaam dadi abbas ing Biara St Demetrius sing anyar diadegaké, Teodosius, ing taun kaping lima ing biara, kapilih dadi abbas lan, kanthi berkahé Antonius, nampa jabatan sing abot iki.

Durung cetha paugeran apa sing dituruti Biara Pechersk sadurunge pimpinan Theodosius. Ana akèh pratandha yèn Biara Pechersk, kaya biara-biara liya ing Kiev sing wis ana sadurungé, ngatur uripé ing taun-taun awal adhedhasar 'Statuta Gréja Agung', yaiku adhedhasar paugeran liturgi Gréja Santa Sofia lan gréja-gréja liya ing Konstantinopel[41] . Nanging, Typikon iki ora pati migunani kanggo ngatur urip monastik, amarga mung ngemot aturan liturgi. Bisa uga abas anyar wis ngerti anané aturan monastik St. Theodoret saka Studion. Teodosius nampa informasi pisanan, sing kamungkinan durung lengkap lan ora sakabehe nyenengake, babagan aturan iki saka sawijining biksu Yunani sing jenenge Michael, sing kalebu ing rombongan Metropolitan George saka Kyiv. Saka dhèwèké, Teodosius bisa uga ngerti yèn salinan lengkap aturan kasebut disimpen ing salah siji biara ing Konstantinopel. Miturut hagiografiné, Santo Teodosius ngutus sawijining biksu menyang Konstantinopel kanggo ketemu karo biksu Ephrem (sing biyèn wis ditonsur ing Biara Pechersk nanging saiki nyuwun pangayoman ing salah siji biara Yunani), supaya saka dhèwèké éntuk salinan Aturan Studite. Nanging, Teodosius nampa Aturan iku ora ing versi sing ditulis langsung déning St. Teodorus dhéwé—lan sing digunakaké para biksu ing biarané—nanging ing edisi sabanjuré sing disusun déning Alexius, Patriark Konstantinopel (1025–1043). Diarani manawa ora ana salinan sing akurat lan lengkap saka Aturan Studite sing isih ana. Kita mung duwe ringkesan saka iku, sing disusun ing biara Studite sawisé seda sang Studite agung. Aturan iki dadi dhasar edisi Patriark Alexius, nanging versi kasebut dudu aturan monastik rinci sing nyakup saben aspek urip monastik; isiné mung sawetara pandhuan liturgi sing ditetepake déning Alexius dhéwé, lan aturan paling umum babagan puasa lan urip monastik sacara umum[42] .

Nanging sing paling wigati tumrap Theodosius yaiku njaga dhasar paugeran – prinsip urip komunal sing ketat, sing ditrapake sajrone jabatane minangka abbot. Dheweke dhewe makarya tanpa kendhat – 'in manibus opus, in ore psalmus' (gaweyan ing tangan, kidung ing lambé) – lan nuntut sing padha marang sedulur-sedulur sing kaparingi kaping pangayomané. Kisah prasaja Nestor, sing prasaja nanging ing kesederhanaané nggumunake lan cetha, mbukak marang kita loro bab: bakat pastoral Theodosius sing maneka warna lan komitmené sing semangat kanggo netepi kanthi ketat prinsip urip bebarengan. Dheweke ora nyengkuyung asketisisme sing rumit utawa kaku banget sing dadi ciri Bapa-Bapa Siria, amarga dheweke mangertos manawa asketisisme kaya ngono ora bisa dadi dhasar bebarengan kanggo urip komunitas monastik; iki utamane ora mungkin nalika monastisisme lagi miwiti langkah kapisan ing Rus' lan isih nduwé dalan sing dawa lan angel sadurunge bisa, ing wektu sing pas, dadi tuladha sejati saka kesalehan Kristen lan dadi ideal kanggo donya. Iki mesthi ora ateges yèn St. Theodosius nolak tingkat paling dhuwur saka asétisisme. Dheweke ngerti tenan yen mung kuwi sing maringi pengalaman rohani lan kemampuan kanggo nuntun rohani, lan kanggo sawijining abbot iku siji-sijine sumber kekuwatan sing dibutuhake kanggo ngaruhake persaudaraan. Dheweke dhewe nglakoni asketisisme kanthi semangat gedhe, nanging ing andhap asore dheweke ora kepengin persaudaraan—utawa sejatine kanca-kancane—ngerti babagan prestasi asketisisme sing ditindakake. Mung nalika isih enom dheweke nganggo rantai. Donga, andhap-asor, lan nglakoni puasa ngisi uripe; piyambakipun nindakake jabatané minangka abbot kanthi andhap-asor ingkang paling dhuwur; sandhangan prasaja nuduhaké marang sedulur lan tiyang agung ing donya menawa kasengsaran iku ngias wong Kristen; piyambakipun tansah nglakoni puasa: roti garing, arang sayur tanpa lenga – iku sakabehe pangane, nanging pasuryané tansah sumringah; Dheweke nindakake praktik asketis ing wayah wengi; dheweke nyawisake sedina muput kanggo gaweyan; dheweke ngopeni sedulur-sedulure, nanging mimpin tanpa kakehan ketegasan; dheweke luwih mulang kanthi tuladha tinimbang tembung, lan maringi piwulang nganggo parabel; dheweke ngelingake sing wis kliru kanthi katresnan lan ketegasan alus. Mukjizat-mukjizat St. Theodosius – karunia ramalané – dipresentasikaké ing hagiografiné minangka akibat saka kabecikan asetiké. Mukjizat-mukjizat iki umume nyakup sesambungan para biksu karo donya njaba tembok biara, amarga ing siji sisih padha negesake pentinge sedekah saka umat kanggo urip monastik, dene ing sisih liya padha nguwatake ajining umat marang kabecikan Kristen ing urip monastik.

---

[41] Dmitrievsky. Keterangan Naskah Liturgi. Jilid 1. Kyiv, 1895. Pambuka. kaca XCV–XCVI, 1–152; Lisitsyn. kaca 13–160; cf.: Diehl, ing: BZ. 1. kaca 521; Krasnoseltsev. Tipikon Gréja Santa Sofia ing Konstantinopel. Odessa, 1892.

[42] Statuta St. Teodoret, ing: Migne. 99. kaca 1704 sarta salajengipun, 1813 sarta salajengipun; lan uga ing: Dmitrievsky. 1. kaca 224–238. Pambuka. kaca CVII sarta salajengipun; priksa uga: Lisitsyn. kaca 161 sarta salajengipun. Statuta Alexius ing: Golubinsky. 1. 2 (edisi kaping 2). kaca 494–507. Paterikon Kiev-Pechersk (1911). kaca 24–26, 28, 14.

Hagiografi nyedhiyakake pirang-pirang conto babagan pangabdiané St. Theodosius marang tanggane, saéngga dhèwèké dianggep minangka pelopor pangabdian sosial-Kristen marang donya. Biarawan Nestor nyebut dhèwèké minangka pelindung para janda, yatim piatu, lan wong mlarat. Tumindaké ngélingaké kita marang monastisisme Palestina. Ora suwe, pangaribawa Theodosius tekan kraton pangeran Kyiv, ing ngendi dhèwèké diurmati amarga pitutur sing wicaksana; iki cetha katon nalika perselisihan karo Pangeran Sviatoslav, ing ngendi dhèwèké menang: pangeran sing keras kepala kuwi kapeksa nyuwun marang panguwasa rohani sang wali sing bakal teka.

Teodosius uga mènèhi piwulang marang komunitas biara; piwulangé nyentuh prinsip-prinsip dhasar urip biara, nanging dhèwèké ora maringi pandhuan babagan carané nindakake praktik asetik tartamtu[43] .

Panemune Theodosius babagan maneka aspek urip monastik saben dinane diterangake ing limang khotbah kanggo para biksu sing ditinggalake, kang pangarangane ora diraguhi manawa kagungané santo[44] . Theodosius ndhasarake sistem pendhidhikan pastoralé marang upaya semangat kanggo nggayuh kasampurnan. Dheweke ndeleng tujuane utama urip monastik ing jamane yaiku andhap asor lan sabar, ing pandonga lan katresnan marang sedulure. Nanging dheweke ora nuntut tumindak asetik eksternal sing kakehan abot marang para biksu. Cetha marang sang abbot suci manawa ora bisa langsung nuntut kakehan marang generasi pisanan para biksu. Piwulang iki dadi bukti sepira alon lan bertahap pandhangan donya asketis Kristen ngrembaka, lan uga nuduhake manawa ngencengi syarat mung bakal ngrusak urip monastik. Iku wigati banget kanggo pangembangan monastisisme Rusia Kuna, amarga ing jaman Teodosius, tuntutan asketik lumaku bareng karo tugas pastoral praktis, amarga mung kanthi cara iki komunitas monastik bisa njaga standar tartamtu.

Ing jamané Teodosius, sawijining biksu ing Biara Gua Kiev nglampahi dina kanthi pandonga lan gawean tangan. Saka hagiografi Teodosius, kita sinau yèn Matins, Jam-Jam, lan Liturgi Ilahi dirayakaké saben dina ing biara. Para biksu nggunakake wektu antarané ibadah kanggo gawe manual; padha nganyam sepatu kain lan topi, sing banjur didol ing kutha, lan asilé digunakaké kanggo tuku gandum kanggo biara. Para biksu nggiling gandum mau dhéwé lan ngethok roti dhéwé saka gandum kuwi. Ing mangsa semi lan panas, para sedulur padha nyambut gawe ing kebon sayur biara. Panganan prasaja lan sithik: ing dina kerja, panganané dumadi saka roti lan banyu; mung ing dina Setu lan Minggu, nalika paugeran ngidini metu saka puasa, bubur utawa sup oat dimasak kanggo para sedulur. Nanging asring para sedulur ora nduwé bubur utawa roti. Padha mangan bebarengan ing ruang makan, lan Teodosius kanthi ketat nglarang supaya ora nggawa panganan bali menyang sel, kajaba roti garing. Padha puasa kanthi banget ketat nalika Prapanca lan Minggu Suci[45] .

Semangat komunitas monastik Theodosius paling cetha kacermin ing crita Nikola Svyatosha, sing kalebu ing Paterikon Gua Kiev. Nikola Svyatosha iku Pangeran Svyatoslav Davydovich saka Chernigov, buyute Pangeran Agung Yaroslav. Ing taun 1106, dhèwèké gabung karo persaudaraan Biara Gua Kiev. Paterikon nyritakaké urip asetiké kanthi tembung sing banget khidmat. Kanthi andhap asor, Nikola Svyatosha ora nyingkiri tugas-tugas biara sing ditindakake novis biasa: sepisanan dheweke kerja ing pawon suwene telung taun, mung metu kanggo rawuh ing ibadah ing gréja; banjur dheweke dadi penjaga gapura biara suwene telung taun maneh; lan sawisé kuwi dheweke ngladèni para biksu liyane ing ruang dhahar. Mung sawisé pirang-pirang taun makarya kanthi patuh, dhèwèké, kanthi berkah saka abbot, mbangun sel cilik kanggo dhèwèké dhéwé. Wong-wong jaman biyèn nyritakaké yèn Svyatosha ora nate mbuang wektu kosong ing kana: dhèwèké tansah ana gawéan; dhèwèké nganyam jubah monastiké dhéwé saka benang kasar banget. Doa Yesus ('Tuhan Yesus Kristus, Putraning Allah, welasana aku sing dosa') ora tau pisah saka lambe-lambe – ing hagiografi Rusia, Nikola Svyatosha kacathet minangka wong pisanan sing nglakoni Doa Yesus tanpa kendhat. Dheweke urip kanthi tapa brata ing biara suwene 36 taun lan seda ing *taun 114243. Adhine, Pangeran Izyaslav Davydovich, mari saka lara abot sawise nganggo klambi Nikola Svyatosha. Nalika mlebu Biara Pechersk, Nikola mbagi kabeh bandha kratone marang wong mlarat*[46] .

Uripé St. Teodosius maringi kita akèh tuladha babagan ajining dhuwur marang dhèwèké, loro ing biara lan ing Kyiv. Ing perjuangané nglakoni ideal Kristen, dhèwèké ora mbedakaké antarane sing gedhé lan sing

---

[43] Paterikon (1911). kaca 14–56; cf. karya-karya Chagovets lan Fedotov.

[44] Piwulangé Teodosius ing: Ponomarev. 1; babagan identitas piwulang mau, delengen: Shakhmatoff, ing: IORAS, 1893. kaca 827–33; Nikolsky. Bahan-bahan kanggo Dhaptar Kronologis Panulis Rusia lan Karyané ing Abad kaping 10 lan 11. St Petersburg, 1906. kaca 157–166.

[45] Paterik (1911). kaca 26, 27, 29, 39, 41, 43. Kronik Lavr, ing taun 6559, 6582, 6583, 6599, 6604; Goetz. Das Kiever Höhlenkloster.

[46] Paterik (1911). kaca 83–86; Priselkov. Essays. kaca 246, 367; Goetz. kaca 207.

cilik, antarane sing sugih lan sing mlarat. Semangat kaadilan sosial lan persatuan batin ing antarané wong-wong ing kahanan kaya ngono nyumbang marang Kristenisasi masyarakat. Keteguhan Kristené sang abbot, sing katon nalika perselisihan sing pait lan suwé karo Sviatoslav—sing nginjak-injak kaadilan kanthi ngusir adhine, Pangeran Agung Izyaslav, saka Kyiv—mesthi nduwèni pangaruh sing banget narik kawigaten tumrap masyarakat. Biara Pechersk lan para seduluré dadi ora disenengi déning pangeran sing lola; Nikon Agung ninggalaké biara kaping pindho lan lunga menyang Tmutarakan pirang-pirang taun, menyang biara sing wis tau diadegaké déning dhèwèké. Mung Teodosius sing ora wedi lan meyakaké pangeran yèn dhèwèké salah.

2. Urip Monastik ing Abad kaping 12 lan 13

Ing taun 1058, utawa rada luwih awal, Teodosius teka ing Biara Pechersk; ing taun 1062 dhèwèké kapilih dadi abbot, lan seda 12 taun sawisé – tanggal 3 Mei 1074. Ing wektu iki, klompok cilik asketis sing wis ngungsi ing guwa Anthony saya tuwuh dadi komunitas monastik sing akèh; sel-sel lan Gereja Agung dibangun ing biara. Biara iki ngalami pertumbuhan materiil lan agama-spiritual utamané amarga karya-karya abbot suci. Makna spiritual gedhé saka Biara Pechersk ing wektu kuwi paling cetha katon saka layang sing ditulis ing pungkasan abad kaping 12 déning Uskup Simon (biyèn rahib ing biara lan salah siji panulis Pechersk Paterikon) marang rahib Polycarp: 'Sapa sing ora kenal aku, Uskup Simon sing dosa iki, lan gréja katedral iki, kamulyaning Vladimir, lan gréja-gréja liya ing Sudal, sing tak bangun dhéwé? Pira akèh kutha lan désa sing ana! Lan persembahan sepuluh peratus diklumpukaké ing saindenging tanah kuwi. Lan kabèh iki dikuwasani déning kejahatan kita. Aku mesthi bakal ninggalaké kabèh iki, nanging pikirna sepira gedhéné urusan rohani sing saiki ndhukung aku, lan aku ndedonga marang Gusti supaya paring wektu sing becik kanggo mréntah. Lan Gusti ngerti rahasia iki; satemene aku kandha marang kowe, yen aku bakal enggal nganggep kabeh kamulyan lan pakurmatan iki kaya tai, yen aku kudu ngadeg kaya kayu ing lawang utawa diinjak-injak ing Biara Pechersk, utawa dadi salah siji wong mlarat ing ngarep gapura mulya saka Lavra kuwi lan dadi wong sing nyuwun – kuwi bakal dadi pakurmatan sing luwih apik kanggo aku tinimbang pakurmatan donya iki. Siji dina ing omahé Ibuné Gusti Allah luwih ajiné tinimbang sewu taun, lan aku luwih milih manggon ing kana tinimbang urip ing désa-désa sing kebak dosa." Abbot suci saka Biara Gua Kiev dadi tuladha iman ora mung kanggo para biksu lan wong-wong jamané, nanging uga kanggo kabèh komunitas monastik Rusia Kuna. Ing pribadiné, kesalehan asketik Rusia Kuna nemokaké ekspresi nasional lan ukuran ideal saka asketisisme. Sawisé sawatara wektu, nalika monastisisme Rus Kuna ngalami kamekaran paling gedhé, iku tetep njaga sambungan batin karo St. Teodosius ing pangerten babagan makna asketisisme. Semangat saka dasawarsa kapisan Biara Gua Kiev terus urip ing akèh askétik saka Rus Lor.

Sawisé seda Theodosius, sing wis nyoba njaga persaudaraan ing tingkat disiplin cenobitik sing ketat sing wis digayuh, sistem pandhuan monastiké wiwit ngalami owah-owahan. Biara Gua Kiev, kaya biara kutha liyané, kakehan kagandhèng karo donya sekuler. Saka siji sisih, ikatan-ikatan iki nyebabake sekularisasi alon-alon ing urip monastik; saka sisih liya, komunitas monastik, kanggo nentang sekularisasi iki, ngetokake sawetara tuladha asetikisme sing luwih dhuwur; ing sawetara kasus, intensifikasi praktik asetik iki malah nyebabake kesasar. Hubungan karo Pangeran Kyiv sing mrentah iku wigati banget kanggo Biara Pechersk; biara iki, kaya komunitas monastik liyane, kudu nggatekake pangerten lan kebencian pangeran. Teodosius dhéwé, kanthi wewenangé gedhé, bisa nolak kersané pangeran sing sewenang-wenang, nanging sawisé dhèwèké ora kabèh abbas bisa njaga standar sing dhuwur kaya ngono. Kabeh kahanan iki mengaruhi urip para biarawan, lan ing jaman sabanjure para sedulur ing Biara Pechersk katon ing cahya sing beda tinimbang nalika jamané Theodosius. Rangkaian tokoh ngliwati ing pikirane kita: para penyendiri lan asketis ketat, para martir lan para pangkotbah, para visioner lan para panyipta mujijat. Ing wektu sing padha, *Paterikon* uga nuduhaké tuladha pangetatan sing kakehan, prilaku sing ora netepi sarat dhasar urip Kristen. Persatuan biyèn, sing dadi landasan komunitas biara Theodosius, saiki wiwit pecah.

Lan paningal sejarawan nyathet kahanan wigati liyane: nalika struktur internal urip monastik owah, langsung miwiti nyedhot saka sumber rohani sing beda tinimbang sadurunge. Semangat Kinonia Teodosios bisa dibandhingake karo asketisisme Palestina. Ora kebetulan yèn Theodosius, ing piwulangé marang sedulur-seduluré, nyebut jeneng Euthymius lan Savvas; cara urip para bapa mau lan lingkarane saka Lavra St. Savvas utawa kinonia Theodosius Agung nyumbang marang ngenalaké urip bebarengan, utamané dhahar bebarengan lan pandonga. Kanggo Theodosius, ideal monastik iki uga nyambung karo Aturan Studite, sing uga nuntut pangetokan sing ketat marang aturan urip komunal; loro aturan mau, Studite lan aturané St Savvas, nduwèni

oyot ing piwulangé sang Cappadocian[47] agung. Nanging, kakehan praktik asketis sing dadi ciri para biksu ing biara ing abad kaping 11 lan 12 lan sing diterangake ing Paterikon, ngelingake marang para askét Siria utawa sawatara biksu Mesir, uga marang para biksu abad kaping 11 ing Gunung Athos, sing nolak aturan cenobitik sing diwenehake St Athanasius saka Athos lan, amarga kepengin nylametake awake dhewe miturut pangertené dhéwé, kadhangkala kesasar. Para askétis sing kasebut ing Paterikon sing nglakoni praktik askétis sing kakehan kasar uga dipandu déning pangertené dhéwé. Mung kanggo wong pilihan dalan iki dadi dalan sempit menyang kaslametan; kanggo sing durung pengalaman, utamané sing durung ngalami latihan urip bebarengan, iki dadi dalan putus asa, ragu-ragu, lan godaan[48] .

Uripé Abraham saka Smolensk, sing dadi salah siji tokoh paling khas ing Rus pra-Mongol, nyritakaké krisis batin ing monastisisme ing jaman kuwi. Ing abad kaping 12, Smolensk ngalami kebangkitan budaya sing cekak lan saingan karo Kyiv. Abraham, sing lair ing Smolensk sawisé taun 1146 ing kulawarga sugih, nampa pendhidhikan sing apik banget kanggo jamané; bisa uga dhèwèké uga ngerti basa Yunani. Dheweke ditonsur ing sawijining biara cedhak Smolensk, ing ngendi kecenderungan asketisnya mung saya kuwat amarga sinau karya-karya John Chrysostom, Basil Agung, Ephrem Suriah, lan uripé St. Theodosius saka Gua, sing kabèh disimpen ing kana. Abraham nglampahi 20 utawa 30 taun ing kana, urip kanthi pangkatian sing ketat lan nyawisake wektu kanggo pandonga lan, mbok menawa, renungan mistik. Biarawan Ephrem, murid Abraham lan penyusun hagiografiné, nyritakaké yèn para askétis agung saka Palestina, kaya Hilarion, abbot Savva, lan Euthymius, dadi tuladhané. Cathetan iki, bebarengan karo rincian liya babagan urip Abraham, nuduhake yèn dhèwèké minangka penganut tradhisi Palestina, ing babagan iki dhèwèké bisa dibandhingaké karo St. Theodosius. Ignatius, nalika semana Uskup Smolensk, ora bisa ora merhatiin sang askétis mau – lan ngangkat dhèwèké dadi hieromonk. Iki kelakon sawisé taun 1197. Ephrem nerusaké nulis yèn Abraham nindakake Liturgi Ilahi saben dina, sawisé kuwi dhèwèké tansah maringi khotbah. Kakuwatan lan kecerdasan tembung-tembungé narik akèh wong marang dhèwèké. Ketenaran Avraam nyebabake rasa iri lan sengit saka abbot lan para biksu ing biara, nganti Avraam ngalami panganiayaan. Banjur dhèwèké pindhah menyang Biara Salib Suci ing Smolensk lan nerusaké dakwah lan pelayanan pastoral ing kana. Ing khotbahé, Abraham utamané nyritakaké Bab Pangadilan Pungkasan, kang dadi tema loro ikon sing digambar. Mbok menawa 'Khotbah bab Kakuwatan Surgawi' – sawijining conto menarik saka sastra ilmiah Rusia Kuna – asalé saka periode iki. Kanthi daya meyakaké sing gedhé lan kecakapan basa sing lumayan, dhèwèké ing kéné mbahas bab kaslametan para pracaya, pangapuran, lan pungkasaning donya sing wis cedhak. Kanthi mangkono, Avraamy mbuktekaké yèn dhèwèké iku panyengkuyung sing semangat marang piwulang eskatologi Rusiah Kuna. Ora suwe, sanajan ing jabatan anyar, Avraamy entuk mungsuh-mungsuh sing iri lan wong-wong sing sengit sing nuduh dheweke marang uskup amarga sesat lan maca buku-buku sesat ('Buku Merpati', utawa 'Buku Jero'). Pangadilan iku, sing uga diikuti wakil Pangeran Smolensk, nemtokake yèn tuduhan mau mung fitnah; nanging, kanggo nenangake geger sing disebabake para panyebar fitnah, uskup ngutus Avraamy menyang biara panggonane biyèn miwiti urip monastik, kanthi nglarang dhèwèké nindakake Liturgi Ilahi utawa nampa lan mulang para pengunjung. Hagiografi nyatakake manawa amarga ketidakadilan iki, paukumané Gusti Allah tiba ing Smolensk wujudé panas banget lan kekeringan. Sawisé uskup mbatalaké larangan sing dipasang déning marang wong sing ora salah, udan tiba minangka wangsulan marang pandonga Abraham – lan tanah Smolensk kaslametaké saka bencana. Uskup sing wis ngedegake biara ing kana kanggo ngajeni Sang Ibu Gusti banjur nunjuk Avraamy dadi abbot. Biara iki uga ora suwe dadi panggonan ziarah kanggo para umat – wong padha teka rame-rame. Avraamy mimpin biarane, sing mung dienggoni pitulas wulan, miturut dalan asketisisme sing ketat. Miturut pangandikane biksu Ephrem, dhèwèké nyawisaké awaké kabèh kanggo nglumpukaké jiwa lan merenung babagan Pangadilan Pungkasan. Kleleb ing laku asetik lan mistik, Abraham séda ing taun 1219 utawa 1220.[49]

---

[47] Cf.: cathetan 4; Abramovich. kaca 133 lan salajengipun; Schneider. Theodor v. Studion und sein Zeitalter (1892). kaca 40.

[48] Tradisi asketiké St. Teodosius diwakili déning para askétis: Nikola Svyatosha, Prochorus, Gregory, Spyridon lan Alipius; cf.: Paterikon. Bab 20, 27, 28, 31.

[49] Babagan kamekaran budaya Smolensk, delengen Nikolsky. Babagan Karya Sastra Metropolitan Clement Smolyatich (1892), kaca 138; Lavrovsky. Babagan Sekolah-sekolah Rusia Kuna (1854), kaca 49; Klyuchevsky. Hagiografi Rusia Kuna (1871). kaca 54. Bab Avraamiya: Redkov. Op. cit.; Fedotov. Op. cit., ing: Prav. m. 2 (1930); Makariy. 3. kaca 64–67, 205–210. 'Traktat babagan Kakuwatan Surgawi' ing: Prosiding Akademi Ilmu Pengetahuan. 9 (*1860–61). kaca 188 sarta salajengipun; delengen uga: Vilinsky. Uripé St Basil anyar. 1 (1913). kaca 311; Veselovsky, A. N. Panaliten ing Babagan Puisi Gerejawi Rusia (1889). kaca 121; salajengipun: Shevyrev. Sajarah Sastra Rusia. 3 (1858). kaca 15; Buslaev. Esai Sajarah babagan Sastra lan Seni Rakyat Rusia. 2. kaca 119.*

Uripé Abraham, sing disusun ora suwe sawisé seda (kira-kira taun 1237) déning muridé, biksu Ephrem, dadi sumber wigati kanggo abad kaping 12, kaya déné Uripé Santo Theodosius kanggo abad kaping 11. Lingkungan spiritual sing ngubengi Abraham nduwèni sawatara kamiripan karo sing wis kita kenal saka Gua Kiev Paterikon. Mesthi wae ana sing nganggep manawa monastisisme Rus Kuna, sadurunge invasi Mongol, wis mlebu jaman kemunduran nalika semana. Nanging, aja lali manawa sababe ora ana ing monastisisme iku dhéwé—sing isih dadi fenomena anyar ing Rus' nalika semana—nanging ana ing kahanan urip nagara, politik, lan gerejawi sing mimpin wektu kuwi. Kematangan batin lan kekuwatan monastisisme gumantung marang pirang-pirang taun gawe spiritual sing ora kendhat, lan biksu Rus Kuna durung nduwé wektu kanggo ngalami latihan kaya ngono. Jamané Teodosius kakehan cekak, lan pangaribawaé mung lestari kanggo siji utawa rong generasi sedulur monastik; Monastisisme Rusia durung nyerep sakabehe pengalaman asetik urip monastik, uga durung nguwasani dhasar-dhasar urip bebarengan. Tulisan-tulisan asetik para Bapa Suci nyekseni sepira aloné proses iki lumaku, apa akibat ala sing bisa muncul saka puteré praktik spiritual, lan sepira gampangé biara kapancing mlebu ing urip donya. Kanggo njaga prestasi sing wis digayuh, monastisisme ora mung mbutuhake tradhisi asketis sing wis mapan, nanging uga para pangemban tradhisi sing urip sing bakal maringi piwulang marang generasi anyar para biksu miturut semangat tradhisi kasebut—kaya sing ditindakake para sesepuh Ortodoks sing arang banget dikenal ing Kulon—lan sing bakal ngopeni para mentor spiritual anyar kanggo nggantèkaké panggonané. Nanging iki cetha ora ana, amarga sanadyan kabeh spiritualitas lan kesalehan pribadine, St. Teodosius ora netepake 'sekolah' pandangan donya asketis – ora kanggo sakabehe komunitas biara pra-Mongol sacara umum, utawa kanggo Biara Gua Kiev sacara khusus. Akibate, ing urip monastik jaman kuwi, kita ora weruh 'tengah emas' – urip komunal sing ketat, urip cenobitik, sekolah pisanan lan paling penting kanggo biksu: nanging, ana tumindak asketis sing kakehan utawa sekularisasi urip monastik.

St. Teodosius, sajrone uripé, wis nunjukaké kamulyan tatanan monastik lan pentinge tumrap masyarakat Kristen, lan piyambakipun dadi tuladha kabecikan tapa brata tumrap wong-wong sing anyar mlebet agama; ing wektu sing padha, piyambakipun luwih dadi perwujudan Kristen anyar ing Rusia sacara umum tinimbang monastisisme Rusia.

Pérangan internal ing monastisisme abad kaping 12 uga dibuktekake déning karya-karya sawijining uskup sing bisa uga dadi salah siji panyebar paling unggul, nanging sayangé dudu pangadeg asketisisme Rusia Kuna. Aku nyebutake Cyril, Uskup Turov, 'Khrysostomus Rusia', jeneng iku diparingi amarga khotbah-khotbahé sing kebak semangat puitis sing luhur. Dheweke lair ing taun 1130 lan seda sawisé taun 1182. Ing wiwitan karir monastiké, minangka biksu ing Biara Boris lan Gleb ing Turov, dhèwèké misuwur amarga keteguhan urip lan praktik asketiké sing ketat, kalebu manggon ing jeroning tiang; ing jamane, dhèwèké iku biksu sing nduwèni kawruh jembar. Mengko (ing taun 1162), Cyril kapilih dadi Uskup Turov. Saliyane karya-karya liyane, ana telung surat sing isih ana sing ing kono dhèwèké ngrembug urip monastik. Sanadyan layang-layang iki, kang dialamatake marang wong tartamtu, nduweni ciri khas sing beda karo piwulang Theodosius sing kasebut mau (saka segi teologi, layang-layang iki luwih dhuwur mutune lan nyusun diskusi sing berprinsip babagan topik iki), nanging tetep maringi wawasan babagan kahanan monastisisme ing jaman semana. Surat marang Basil, abbot ing Biara Gua Kiev (1182), maringi padhang khusus marang sawetara aspek urip monastik. Contone, saka kene kita sinau manawa gagasan babagan wigatine skema ageng durung cetha sakabehe ing wektu kuwi.

Malah ing hagiografi Abraham, kita nemokake jejak jabatan bapa rohani, sing katon ing kabèh pakaryané sang wali, utamané ing sesambungané karo biksu jubah ireng Ephrem, nanging uga karo para umat liya sing nggolèk pituduh rohani – iki dadi tuladha jabatan bapa rohani ing njaba tembok biara, sing ngélingaké marang para bapa rohani abad kaping 18. Karya Cyril *The Tale of the Black-Robed Order* kanthi cetha nuduhaké yèn dhèwèké uga mangertèni jabatan sesepuh minangka institusi asetik lan monastik[50] .

Sayangé, kita mung nduwé sithik bahan sing nyritakaké urip saben dinané ing biara ing abad kaping 11–12. Uripé Theodosius maringi sawatara dhasar kanggo mbayangaké urip biara ing jamanné, nanging utamané, yèn ora mung kabèh, ing Biara Pechersk dhéwé. Informasi kita babagan periode sabanjure lan biara liyane cukup pecah-pecah. Uripé Abraham uga ora pati informatif ing babagan iki, amarga panganggité mung nyritakaké kedadeyan ing uripé Abraham dhéwé.

---

[50] Kalaydovich. Monumen Sastra Rusia Abad kaping 12 (1821). kaca 102–131 (loro surat); kabeh telung surat ana ing: Karya-karya Bapa Suci Cyril, Uskup Turov (1880). kaca 90–127; babagan Cyril dhéwé, delengen: Pambuka, ing: Karya-karya; Golubinsky. Jilid 1, Bagéan 1 (edisi kapindho). kaca 797; Ponomarev. Jilid 1. kaca 98 lan salajengipun; Paterikon (1911). kaca 28.

Babagan administrasi biara, kita duwe bahan sing cukup bisa dipercaya. Biasane, abot dipilih dening komunitas biara dhewe. Mengko, abot anyar sing dipilih dikonfirmasi jabate dening uskup utawa metropolit. Kahanan béda ing biara-biara sing diadegaké déning pangeran – sing diarani biara 'ktitor' – sing akèh gumantung marang pangeran. Ing kéné, pangangkatan lan panyingkiran abbot sakabèhé ana ing tangané ktitor – yaiku pangeran. Kahanan sing padha uga ditrapaké kanggo biara-biara sing diadegaké déning uskup. Ing praktiké, pangeran bakal ngajokaké calon dhéwé marang uskup kanggo diangkat. Arang banget uskup nolak usulan kaya ngono. Sanadyan ing Biara Pechersk pamilihan abbot tetep, sacara prinsip, dadi hak istimewa komunitas biara dhéwé, Paterikon ngemot bukti yèn pamilihan kuwi asring kelakon ora tanpa pengaruh saka njaba. Saliyane, Paterikon nyekseni manawa para biksu ora tansah wareg marang sang abbot lan asring nyuwun supaya piyambakipun dipunpecat. Nalika Theodosius, ing pasemah pati, nyaranake marang komunitas biara supaya milih biksu James dadi sang abbot anyar, para biksu nolak nurut marang pituturipun amarga James rawuh ing Biara Pechersk saka biara liya. Theodosius banjur nunjuk calon liyane kanggo nggantèkaké dhèwèké – Stephen. Para sedulur sarujuk milih dhèwèké dadi abbot. Nanging, Stephen (sing njabat abbot wiwit taun 1074 nganti 1078) ora suwé dipecat amarga rasa ora puas para sedulur lan kapaksa ninggalaké biara. Penggantosé yaiku Nikon Agung (1078–1088), sing kapilih déning komunitas biara. Kasunyatan yèn pemilihan kuwi kadhangkala ora tanpa gesekan kabuktèkaké déning crita pemilihan imam Basil dadi abbot ing taun 1182. Conto liya saka imam paroki sing diangkat dadi abbot yaiku pemilihan Prokhor ing taun 1112. Mesthi wae, ing loro-lorone, imam paroki mau ngucapake sumpah monastik sadurunge diangkat dadi abbot[51] .

Administrasi biara dipusatake ing tangan abbot; nanging, yen biara diadegake dening patron, abbot kudu nggatekake karsa patron ing saben kaputusané. Yen sang abbot iku wong asetik sing ketat lan semangat nglestarekake tatanan monastik sing wis mapan, tugase dadi luwih angel, amarga dheweke kudu ngimbangi antara netepi aturan monastik kanthi ketat lan kersane pangeran. Wibawa pangeran marang biara nyumbang marang sekularisasi biara, sing uga katon saka ketergantungan materiil biara marang wibawa mau. Wahyu saka pangeran iku dadi sumber utama panguripan para biara. Saliyane kuwi ana sesajen saka individu, uskup, pedagang sugih, lan para dermawan liyane…[52]

Nanging, kasugihan materi biara-biara mau mbantu kanggo nepaki misi sosialé. Ing "Uripé St. Theodosius lan Paterikon Gua Kiev", kita nemokaké akèh tuladha babagan amal, , sing mekar ing Biara Gua Kiev. Minangka biara paling sugih, Biara Gua Kiev bisa nindakake pakaryan amal ing skala sing luwih gedhe tinimbang biara-biara liyane ing abad kaping 11–12. Biara iki uga nduweni wigati gedhe kanggo misi internal. Bisa uga katon ora lumrah, nanging pakaryan biksu ing njaba tembok biara ora bisa ora nyuda urip monastik. Ing Rus Kuna, mung para biksu sing diwenangake ngrungokake pangakuan iman para umat. Bapak rohani ora mung dadi pandhuan ing urip rohani, nanging uga dadi penasihat ing urusan saben dinane. Kahanan iki njamin yèn komunitas biara nduwèni pangaribawa gedhé marang sesambetan sosial, nanging ing wektu sing padha narik monastisisme mlebu ing sesambetan kasebut lan kadhangkala ngasilaké akibat sing ora dikarepake. Ing Rus Kuna, wasiat biasane disusun sawisé rembugan karo bapak rohani lan ing ngarsané; kadhangkala, pangakuan dosa sing bisa maca lan nulis bakal nyatet langsung wasiat pungkasan anak rohanié lan kanthi mangkono bisa mangaruhi karsa sing nyusun wasiat. Cetha sepira wigatine kanggo sawijining biara yen abbot utawa biksu liya sing duweni pengaruh dadi bapak rohani para pangeran utawa wong sugih lan bisa migunakake jabatane kanggo kapentingan biara. Nanging sisih peteng iki uga ana gandhengane karo pangaribawa jero lan migunani saka para rohaniawan marang masyarakat ing jaman semana. Tuladha Abraham saka Smolensk sing kasebut mau nerangake sepira gedhene pangaribawa pangakung sing duwe bakat spiritual marang para umat; akèh sumber liya uga negesake bab iki[53] .

---

[51] Golubinsky. 1. 1 (edisi kapindho). kaca 743; Shakhmatoff. Studies. kaca 437–438; Priselkov. Essays. kaca 215 lan salajengipun; Paterik (1911). kaca 27, 53, 57; Makariy. 3. kaca 101. Bab hak ktitor: delengen Troitsky, I. 'Hak Ktitor ing Bizantium lan ing Serbia ing jaman Nemanja', ing: Glas Srpske Akademije Nauk (1935). 168 (ing basa Serbo-Kroasia).

[52] Paterikon (1911). kaca 24–26; Goetz. kaca 128–134; Kronik Lavr, ing taun 1051, 1074, 1086, 1096, 1108 lan liya-liyané; Paterikon (1911). kaca 39, 41, lsp.; Kronik Ipatiev, ing taun 1154, 1158, 1187, 1113, lsp.; Goetz, kaca 165. Delengen uga cuplikan saka wasiat St. Barlaam saka Khutyn (1112), sing kapacak ing karya kondhang S. Herberstein *Rerum Moscoviticarum Commentarii*. Antverpiae, 1557. kaca 29–30.

[53] Smirnov. Prajanjian Lawas Rusia (1914). Bab 1.

3. Kegiatan agama lan budaya komunitas biara

Faktor liya sing nyebabake perpecahan internal ing komunitas biara yaiku kasunyatan manawa komunitas kasebut wis njupuk tugas gedhe kanggo pencerahan nasional lan budaya.

Sastra Rusia Kuna, sing ing sawetawis luwih utawa kurang nduwèni sipat agama lan moral, asalé saka lingkungan monastik. Ora kabèh karya iku pancèn asli, nanging para panulis monastik Rusia Kuna umume ora pati kepéngin nggawé sing anyar saktenané. Alesané ana ing sawatara kurangé pendhidhikan ing kalangan gerejawi, lan sawatara manèh amarga pangurmatan gedhé marang buku sacara umum lan karya agama sacara khusus, amarga isiné kasunyatan ilahi, lan ora ana tangan manungsa sing wani nambah apa-apa saka dhéwé. Sanadyan mangkono, para biksu Rusiah Kuna ngasilaké akèh karya sing nggawa ciri kréativitas.

Kita ora bisa mriksa kabèh sastra Rusia Kuna ing kéné. Cukup negesake peran istimewa para biksu Rusia Kuna ing pambentukan sastra iki lan mbahas luwih rinci rong jinisé: khotbah Rusia Kuna lan kronik.

Sing sepisanan nyekseni pangabdian agama lan moral saka tatanan biara, dene sing kapindho nyekseni pangabdian nasional lan budaya.

Bisa uga khotbah-khotbah abad kaping 11–13, nalika dideleng saka sudut pandang sajarah lan sastra, ora sakabehe asli. Sing luwih penting ing jaman kuwi yaiku isiné lan pangaribawa marang wong-wong saka pandangan donya Kristen sing kacethakaké ing kono. Saka sudut pandang Kristen, khotbah-khotbah iku nyritakaké ringkihé manungsa, ngecam takhayul lan dosa, lan nunjukaké dalan menyang kaslametan. Eskatologi wis ngalir kaya benang ing pandangan donya agama wong Rusia wiwit wiwitan agama Kristen ing Rus'. Teodosius saka Gua lan Abraham saka Smolensk wis kasebut minangka pangkotbah. 'Treatise on the Heavenly Powers' saka St Abraham nduwèni rasa eskatologis sing cetha. Kaya Theodosius, sing mènèhi khotbah marang komunitas biara babagan prinsip-prinsip dhasar monastisisme, Lukas Zhidyata, Uskup Novgorod († 1059), nuntut supaya umaté tetep setya marang dhasar-dhasar urip Kristen. Kiril, Uskup Turov, sing sangang khotbahé isih ana, mènèhi khotbah kanthi cara sing béda. Dhèwèké manggon ing tingkat kabudayan lan pendhidhikan sing luwih dhuwur tinimbang kanca-kancané. Khutbah-khutbah sing diwenehake ing dina-dina raya taun liturgi – sing paling unggul diwenehake ing Dina Raya Panjatan – jero teologisé lan, sanajan mbok menawa ora kabeh bisa dipahami déning umaté, iku mbuktèkaké kawruh jembaré babagan Kitab Suci lan Bapa-Bapa Gereja, lan pancèn marang kapinterané sing luar biasa kanggo jaman kuwi. Kutbah-kutbah mau nduwèni kualitas sastra sing dhuwur, ngemot alegori lan parabel, lan nggambaraké Cyril minangka wong sing nduwèni kabudayan gerejawi Bizantium[54] .

Wakil liya saka kabudayan iki yaiku Klemens, Metropolitan Kyiv (1147–1154, † 1164). Dheweke lair ing Smolensk nalika kutha iku ngalami kebangkitan budaya. Dheweke wong Rusia, lan dipilih dadi Metropolitan Kyiv déning Pangeran Agung; nanging, dheweke ora suwe ing jabatan iki, amarga Patriarkat Konstantinopel tansah ngupaya supaya wong Yunani sing njabat ing kursi metropolitan. Klemens iku wong sing pinunjul, nduwèni kawruh ora mung bab teologi nanging uga filsafat klasik – dhèwèké siji-sijiné uskup Rus Kuna sing diparingi julukan 'the Philosopher' déning sawijining kronikawan[55] . Dhèwèké paling misuwur minangka pangarang Epistel marang Presbiter Thomas.

Kirill saka Turov lan Clement loro-lorone kalebu ing ordo monastik abad kaping 12, sawijining jaman nalika kawruh Bizantium wis rong abad ngaruhaké kalangan gerejawi Rusia, lan pangaruh iki mesthi bakal ngasilaké woh. Nanging padha duwe pendahulu liyane: pangkotbah sing cemerlang ing antarané wong-wong sing anyar mlebu agama, sing nggabungaké iman sing jero, bakat ing seni pidato, lan kesadaran nasional sing diungkapaké kanthi kiyat. Iki yaiku Metropolitan Hilarion saka Kyiv.

Siji kronikawan kuna, sing nyritakake yèn Hilarion sepisanan dadi imam ing gréja kraton ing Berestovo (mbok menawa minangka hieromonk), nggambaraké dhèwèké, kaya sing wis kasebut, minangka 'wong sing becik, wong sing nduwèni kawruh lan wong sing taat puasa', nanging ora nyebut apa-apa bab asal-usulé. Kamungkinan gedhé, amarga kontaké sing ajeg karo kalangan non-Rusia – wong Bulgaria lan Yunani – Hilarion bisa nampa pendhidhikan teologi Kristen. Nanging ing pikiran kita, Hilarion ora mung katon minangka wong Kristen sing pinunjul. Dhèwèké wong Kristen sing nduwèni kecenderungan kuwat marang asketisisme; malah, dhèwèké bisa uga dadi biksu Rusia sing pisanan. Keterbatasan informasi babagan uripé Hilarion ana gandhèngané karo bolongan ing cathetan sing nyritakaké asal-usulé monastisisme Rusia sacara

---

[54] Deleng cathetan 50.

[55] Nikolsky, N. Babagan Karya Sastra Metropolitan Clement Smolyatich, panulis abad kaping 12 (1892). Uga bisa nyebutake pangkotbah Rusia liyane – Serapion, Uskup Vladimir (w. 1275), sing sawatara wektu dadi abbas ing Lavra Kiev-Pechersk; khotbahé (lima jumlahé) jero lan nduwèni kualitas sastra sing dhuwur.

umum. Kita ora ngerti ing endi dhèwèké miwiti dalan asètisisme. Dhèwèké nggali guwa cilik ing pinggir Kali Dnieper supaya nduwé papan sepi kanggo ndedonga lan merenung babagan rohani; Dheweke bisa uga wis diangkat dadi imam antara taun 1037 lan 1039, lan mengko, ing taun 1051, miturut kersané Pangeran Agung Yaroslav lan kanthi sarujuké rakyat, dheweke diangkat dadi Metropolitan Kyiv. Nalika isih dadi presbiter, watara taun 1039, dheweke maringi khotbah amarga alesan sing ora cetha tenan. Khotbah iki, sing dikenal minangka 'Khotbah babagan Hukum lan Rahmat', iku pancen mahakarya seni pidato, sawijining kasunyatan sing uga diakoni dening E. E. Golubinsky, sing ati-ati ing panilaiané lan dadi skeptis gedhé babagan sajarah gerejawi Rusia.

Khotbah iki kamungkinan dudu khotbah ing gréja, amarga isiné tingkaté dhuwur banget kanggo dipahami déning akèh umat ing jaman kuwi. Bisa uga Hilarion maringi khotbah iki ing ngarepé Pangeran Agung Yaroslav, para Metropolitan, lan para bangsawan ing kraton nalika pesta gréja Pangowahané Gusti ([56]).

Ing wiwitan 'Khotbah', Hilarion mbandhingaké Prajanjian Lawas ('Taurat') karo Prajanjian Anyar ('rahmat'); Perjanjian Lawas mung minangka panyiapan kanggo Perjanjian Anyar; ing bagean kapindho 'Sermon', dhèwèké nyritakaké Pangeran Vladimir, muji dhèwèké amarga wis maringi padhang marang bangsane nganggo pepadhang iman Kristen; bagean katelu 'Sermon' iku pandonga marang Gusti Allah, diucapaké atas jeneng kabèh tanah Rusia sing anyar mlebu agama. Ing karyané, Hilarion ngajokaké gagasan historis-filosofis yèn ing sajarah donya sing dipandu déning Pangayoman Ilahi ana urutan bangsa-bangsa sing dadi pusat proses sajarah. Israel, sing kapilih déning Gusti, lan sajarahé makili jaman panyiapan, jamané Hukum; iki diterusaké déning jamané sih, jamané Kristen, jamané kabeneran lan kaslametan umat manungsa. Mula Pangeran Vladimir pantes dipuji amarga, lumantar kaluhurané, wis nuntun bangsa Rusia mlebu ing 'Karajaning Sih'. Hilarion kanthi khusus negesake wigatine watak rohani Vladimir, sing nuntun dhèwèké marang pangrobahan iman.

Bagéan kapindho saka 'Khotbah' iku wigati kanggo kita amarga ngungkapaké kesadaran nasional lan patriotiké Hilarion. Vladimir pracaya marang Kristus ora amarga dakwah misionaris Yunani, kaya sing diklaim déning legenda pro-Yunani Korsun ([57]), nanging amarga kabutuhan batin jiwa lan keyakinan marang kabeneran iman anyar.

Pandangan nasional lan patriotik Hilarion, lan penentangan nasional-gerejawi marang legenda pro-Yunani babagan pangowahan iman Vladimir, iku gagasan sing nyatakake pandangan nasional lan budaya saka sakabehe komunitas biara kuna Rusia, utamane sedulur-sedulur ing Gua, lan kanthi semangat diyakini dening tatanan biara Rusia. Panemu kaya ngono nyumbang marang ngukuhaké gagasan Russifikasi Gréja Rusia, sing nyebabaké rangkaian prastawa sajarah sing nuduhaké ana ing Gréja Rusia penentangan marang kabijakan Patriark Konstantinopel. Rasa nasionalis Hilarion, mbok menawa, ora kalah wigati saka sebab-sebab kenapa ing taun 1051—nalika hubungane karo Bizantium saya tegang—Yaroslav mrentahake Majelis Uskup Rusia supaya ngukuhake Hilarion lan ngangkat dhèwèké dadi Metropolit Kyiv, sing wis kosong sawisé seda Theopemptus. Wiwit wektu kuwi, ora ana cathetan babagan Metropolitan Hilarion; dhèwèké ora suwe njabat: nalika Yaroslav manèh ngupaya rekonsiliasi karo Konstantinopel, Hilarion kapaksa nyerahaké jabatan (*1054–55).*

Uripé Hilarion sawisé kuwi kagandhèng karo sajarah Biara Gua Kyiv lan komunitas biarawi ing jaman kuwi, utamané karo kegiyatan nasional lan kabudayan biara iki, sing wis dadi pusat spiritual Rus Kuna. Kita nyambungake nasib salajengipun Hilarion karo Biara Gua Kiev, amarga kita setuju karo hipotesis Priselkov manawa Nikon Agung (utawa Nikon Agung) saka Riwayat Teodosius lan Metropolitan Hilarion iku wong sing padha[58] .

Tokoh sing luar biasa kaya Hilarion-Nikon ora bisa dipisahake saka sajarah monastisisme Rusia Kuna; dhèwèké kudu dadi pusat perhatian nalika nliti pitakon babagan identitas nasional Rus' Kuna. Kreativitas nasional lan budaya nyedhot bagean gedhé saka energi spiritual komunitas biara, lan ing sawijining pangertèn

---

[56] Nikolsky. Materials (1906). kaca 75–76; Priselkov. Esai; Ponomarev. 1. kaca 48–58; Golubinsky. 1. 1 (edisi kaping 2). kaca 844; 'Khotbah babagan Hukum lan Rahmat' ing: Ponomarev. 1. kaca 59–79.

[57] Shakhmatoff. Legenda Korsun babagan Pembaptisan Vladimir (1906); ibid. Panaliten; Parkhomenko. Awal-awal Kekristenan ing Rus' (1911); Priselkov. Nestor si Pangripta Kronik (1924). kaca 52, 74–77; cf.: Baumgarten, N. de. Saint Vladimir and the Conversion of Russia (1932), ing: *Orientalia Christiana*. 79.

[58] Priselkov. Metropolitan Hilarion, sing dikenal minangka Nikon ing skema, minangka juara Gereja Rusia sing mandiri, ing: Kumpulan kanggo Ngurmati S. F. Platonov (1911). kaca 188–201; ibid. Esai; ibid. Nestor si Pangripta Kronik (1924); cf.: Shakhmatoff. Panaliten.

iki ndadèkaké akibat negatif tumrap praktik asketis murni, utamané tumrap para sedulur ing Biara Gua Kiev. Nanging durung dingerteni endi sing luwih penting kanggo Kievan Rus' ing wektu kuwi: pambentukan identitas nasional Rusia utawa pangembangan loro utawa telung generasi biksu, sing pangrembakané ngalami gangguan amarga pengaruh sekularisasi saka kahanan negara lan sosial. Sajarah sabanjuré cenderung milih sing sepisanan.

Sawisé dhèwèké dicopot saka jabatan metropolit – sing kelakon sawisé taun 1051 lan ora suwé sadurungé taun 1055, nalika kronikèr wis nyebut Ephrem wong Yunani minangka metropolit – Hilarion lunga marang Anthony, sing manggon ing Gua Hilarion lawas; lan wiwit wektu kuwi, Hilarion dikenal minangka Nikon Agung ing Uripé St. Theodosius lan Gua-gua Kiev Paterikon[59] . Owah-owahan jeneng iki ana gandhèngané karo panampa skema agung. Nikon langsung miwiti nduwèni peran istimewa ing uripé Biara Gua Kiev. Amarga Anthony ora nyekel jabatan imam, Nikon sing nampa lan motong rambut para novis. Amarga dhèwèké wis motong rambut loro pangiring Pangeran Agung, Nikon nampa nesune pangeran lan kapaksa ninggalake biara sawatara wektu. Dheweke mangkat menyang kutha Tmutarakan (Yunani: Tamatarcha), ing pesisir Segara Azov, ing kana dheweke ngedegake biara kanggo ngajeni Ibu Gusti (antara taun 1061 lan 1067); dheweke dhewe ora suwe manggon ing kana, lan ing taun 1068 dheweke bisa bali menyang Biara Gua Kiev. Antara taun 1068 lan 1074, Nikon njabat minangka asistèn utama Theodosius ing pangopènan rohani komunitas biara. Sawisé periode cekak ing sangisoré pimpinan abbot Stephen—sing nggantèkaké Theodosius nanging kapaksa ninggalaké biara amarga ana rasa ora puas ing antarané para sedulur—Nikon *kapilih dadi abbot ing taun 1077–78 lan mimpin biara nganti seda ing taun 1088. Pamaréntahané salami sepuluh taun dadi salah siji periode paling wigati ing sajarah pangembangan biara kasebut. Ing sangisoré pimpinane, pambangunan gréja watu terus dilakoni; gréja iki dihias nganggo lukisan, ukiran, lan mozaik déning para seniman Yunani sing diundang*[60] .

Nanging prestasi paling wigati yaiku pambentukan kronik Rusia Kuna – sawijining karya kang kebak semangat Kristen sejati lan semangat nasional Rusia. Wiwit wektu kuwi, biara Rusia Kuna dadi pusat panulisan kronik, lan citra kronikaris Rusia dadi ora bisa dipisahake saka citra biksu. Mula, pandangan donya sing kacetha ing kronik iku Kristen lan asetik[61] . Ing tragediné *Boris Godunov*, A. Pushkin nggambaraké kronikaris Rusia Kuna kanthi cara artistik sing éndah lan akurat sacara sajarah liwat watak biksu Pimen: Pimen (nulis ing pepadhang lentera):

Siji maneh, crita pungkasan –
Lan kronikku wis rampung,
Tugas sing diparingake Gusti marang aku
kanggo aku, wong sing dosa. Ora kaget yèn suwéné pirang-pirang taun
Gusti wis ndadekake aku dadi saksi
Lan mulang aku babagan seni nulis;
Ing sawijining dina, sawijining biksu sing rajin
Bakal nemokake pakaryanku sing rajin nanging tanpa jeneng,
Lan, kaya aku, dhèwèké bakal nyalakaké lampuné –
Lan, sawisé ngusap bledug jaman saka gulungan-gulungan,
Dheweke bakal nyalin crita-crita sejati,
Supaya keturunan Ortodoks
Babagan nasib biyèn tanah leluhuré,
Lan muga-muga padha ngajeni para tsar agungé
Kanggo gaweyané, kanggo kamulyané, kanggo kabecikane –
Lan kanggo dosa-dosané lan tumindak petengé,
Padha andhap asor nyuwun marang Sang Juruwilaha[62] .

---

[59] Deleng cathetan 25.

[60] Paterikon (1911). kaca 21, 24, 33; Priselkov. Esai. kaca 206, 235; Golubinsky. Jilid 1, No. 1. kaca 687; Jilid 1, No. 2. kaca 776 (edisi kapindho); Shakhmatoff. Panaliten. kaca 435.

[61] Georgievsky. Kristen Minangka Sing Dipahami déning Bangsa Rusia ing Jaman Sadurungé Mongol (1893); Sumtsov. Babagan Kesadaran Nasional ing Rus Jaman Sadurungé Mongol (1905); Shakhmatoff, A. Panaliten (1908); Shakhmatoff, M. Esai babagan Sajarah Gagasan Politik Rusia Kuna. Jilid 1. Prague, 1927. Gambaran umum kronik-kronik Rusia Kuna disedhiyakake ing: Speransky. History of Ancient Russian Literature. Vol. 1 (1914). kaca 301–318; Vol. 1 (1920). kaca 325 lan salajengipun.

[62] Pushkin, A. S. Boris Godunov.

Ing jaman Nikon, diwiwiti gawe kompilasi kronik. Sing diarani 'Kronik 1039', sing disusun ing kalangan sing nganggo basa Yunani ing Katedral Metropolitan Kyiv, banjur direvisi lan diperluas déning[63] . Iki banjur nyebabake munculé 'Kronik 1073', sing ditulis utamané déning Nikon. Lanjutan saka Kronik iki yaiku 'Kronik taun 1095', ing panyusunane biarawan Nestor, sing dikenal minangka Pangripta Kronik, nduweni peran utama; 'Kronik 1095' iki yaiku 'Kronik Rusia Asli', utawa 'Kronik Kyiv Asli', sing dadi dhasar kronik Rusia Kuna taun 1116. Lan kronik taun 1116 ('Crita Taun-taun Kapungkur'. – Cathetan juru basa) dadi dhasar kronik Lavrentian (1377) lan Ipatiev (abad kaping 15) sing misuwur, uga kabeh kronik Rusia liyane.

Tuladha Nestor nerangake kanthi cetha asil karya Nikon ing mbentuk pandangan donya nasional Rusia. Saka segi ideologi, Nestor iku murid setya Nikon. Dheweke mlebu Biara Gua Kiev nalika Abas Stephen isih njabat, yaiku antara taun 1074 lan 1077, nanging karya sastraé umume saka taun 80-an lan 90-an abad kaping 11. Nestor uga nulis loro karya hagiografi: Uripé St. Theodosius – pérangan saka Pechersk Paterikon – lan Uripé Pangeran Suci Boris lan Gleb. Uripé Boris lan Gleb iku karya hagiografi pisanané Nestor; muncul ing awal taun 80-an abad kaping 11, yaiku wis nalika jamané Nikon. Pandangan agama lan politik panulis nduwèni ciri nasional sing cetha; mula pengaruh Nikon ing kéné ora bisa dipungkiri. Hagiografi kasebut nyritakaké pambunuhan loro sedulur, Pangeran Boris lan Gleb, putra bungsu Pangeran Vladimir, sing dilakoni miturut dhawuh saka seduluré sing luwih tuwa, Pangeran Svyatopolk. Kejahatan iki sing ditindakake Svyatopolk marakaké kesan jero marang wong-wong ing jamané, lan Gréja Rusia sing isih anyar wiwit ngurmati para korban pambunuhan mau minangka martir. Uripé Boris lan Gleb dadi bacaan sing paling disenengi déning wong-wong. Nestor nulis iku kanggo muji kabecikan Kristen para pangeran sing dipatèni, lan uga kanggo nyatakaké doktrin nasional Rusia. Ing intiné ana gagasan babagan persatuan Rus' lan hak primogenitur ing garis keturunan pangeran. Gagasan iki diungkapake kanthi cetha dening Nestor ing Uripé Teodosius (ing crita perselisihan sang wali karo Pangeran Svyatopolk). Nestor iku penganut setya gagasan iki, sing sabanjuré nduwèni ciri khas ing pakaryané para Metropolitan Moskow[64] .

Kasunyatan manawa gagasan iki ora mung entuk dhukungan saka sedulur-sedulur ing Kiev-Pechersk Lavra nanging uga nduwèni panyengkuyung kuwat ing kalangan biara sacara umum kabuktèkaké déning karya hagiografi sing dikenal minangka 'Eling lan Puji marang Pangeran Rus Volodymyr'. Karangané 'Memory and Praise' diperdebataké; siji-sijiné sing bisa dipastèkaké yaiku tanggal panyusunane, sing asalé saka separo kapisan abad kaping 12. Panulis anonim nolak konsep pro-Yunani saka 'Legenda Korsun'; pandangan donya eklesiastik lan politiké kanthi cetha nduwèni watak nasional-Rusia[65] .

Karya sastra-sejarah lan hagiografi saka para sarjana biara ing Biara Gua Kiev nyumbang banget marang pambentukan identitas nasional Rus Kuna. Monumen sastra liya saka abad kaping 12, kayata 'The Pilgrimage to the Holy Land by Hegumen Daniel' lan 'The Tale of Igor's Campaign', nuduhaké yèn identitas nasional wis jero nancep ing ati wong-wong. Ora bakal ngagengake yen diomongake yen tugas mbentuk identitas nasional nagara Rusia sing lagi muncul kasil digawé utamané lan sepisanan déning komunitas monastik Rusia Kuna. Saka sudut pandang nagara lan politik nasional, iki mesthi prestasi gedhé monastisisme; nanging saka sudut pandang ekklesiastik murni lan asketis Kristen, iki ngrusak tuwuhing rohani para biksu generasi kapisan, sing kuduné nyawisake dhiri mung kanggo upaya rohani ing sajroning kerangka urip komunal monastik sing ketat dituruti.

Gereja lan monastisisme nyoba ngindhari bebaya sekularisasi sing muncul saka maneka warna kegiyatané. Lan kaya sing bakal kita deleng mengko, padha kasil ing bab iki, ora amarga langkah-langkah sing dijupuk déning panguwasa gerejawi, nanging amarga monastisisme dhéwé, kanthi nyandhak semangat asketiké wong Rusia, ngetokaké askét-askét anyar kanggo ngadhepi tantangan iki lan nemokaké kekuwatan anyar ing jerone dhéwé.

---

[63] Babagan sejarah munculé kronik-kronik Rusia Kuna, delengen: Shakhmatoff, A. *Research* (1908). kaca 420–460; ibid. *The Tale of Bygone Years* (1916); Speransky. Op. cit.; Boguslavsky. Babagan sifat lan wengkuan karya sastra Nestor, ing: IORAS (1914). Jilid 1, kaca 131; Jilid 3, kaca 153–191; Istrin. Cathetan babagan wiwitan kronik Rusia, ing: IORAS (1921). kaca 45–102; (1922). kaca 207–251; Nikolsky, N. Carita Taun-taun Kapungkur. 1 (1930). Kanggo pustaka babagan kronik, delengen: Nikolsky. Materials (1906). Terjemahan Jerman: *Die Nestor-Chronik*. Ed. K. Trautmann. Leipzig, 1931, ing: *Slav. – Baltische Quellen und Forschungen*. 6.

[64] Priselkov. Nestor the Chronicler (1924); Petukhov. Russian Literature. The Ancient Period (1916). kaca 16–18; cf. pustaka sing kasebut ing cathetan 56.

[65] Golubinsky. 1. 1 (edisi kaping 2). kaca 743; 'Memori'. Ibid. kaca 238–247. Shakhmatoff. Studi. kaca 34–40, 437 lan salajengipun; Nikolsky. Materials (1906). kaca 225, 228, 230–233; Serebryansky. Lives of Old Russian Princes (1915). kaca 48–51.

Bab III. Santo Sergius saka Radonezh lan sekolahé

1. Latar Belakang Sajarah Majuning Asketisisme Kristen ing Rus' Lor-Wetan

Pentingé monastisisme kanggo uripé wong Rus' Kuna wis diakoni déning wong-wong jamané. Ing pandangan donya wong Rus' ing jaman kuwi, ideal monastis nyekel salah siji panggonan paling utama. Sanadyan panemune iki ora sakabehe tanpa cacat kanggo abad kaping 11 lan kaping 12, ora ana sangsi babagan kabenarane kanggo abad kaping 14 utawa kaping 15. Ideal iki mengaruhi pandangan donya wong Rusia, maringi watak asketik, lan nemtokake sikape marang biara. Biara iku 'panggonan suci', 'omahé malaikat'; para biksu nyambungaké donya bumi karo donya malaikat, lan kaya malaikat padhang ing ngarepé para biksu, mangkono uga para biksu padhang ing ngarepé umat. Biara lan 'tata monastik sing padha karo para malaikat' iku minangka langkah perantara ing tangga sing nuntun saka bumi sing kebak dosa lan hawa napsu menyang Swarga. Gagasan panyelamatan jiwa, sing kudu diwiwiti kene, ing upaya ngungkuli daging fana, dadi inti keagamaan jaman kuwi. Para pracaya nganggep urip manungsa minangka arena godaan setan lan yakin tenan yèn perjuangan sing menang mung bisa dilakoni ing tembok biara.

Ing rong abad kapisan Kristen ing Rus', pandangan lan raos iki saya ngrembaka alon-alon ing kesadaran umum, nanging ing abad kaping 14 wis mantep; mulane periode iki bisa diarani jaman asketisisme ing Rus' Kuna. Kanggo sajarah monastisisme, abad kaping 13 iku wektu transisi. Bentuk-bentuk urip monastik durung nduwèni watak sing cetha cocog karo kahanan Rusia. Monastisisme durung milih antarane cenobitism (urip bebarengan) lan idiorhythm (urip piyambakan); 'gurun', urip ing skete, lan hermitase – konstelasi iki durung muncul ing langit lor Thebaid Rusia. Biara ing kutha utawa sakupenge isih dadi pangayoman kanggo wong-wong sing ngupaya kaslametan; mung kadhangkala para askétis wani mlebu alas peteng lan lebat. Iki minangka jaman renungan askétis lan, mbok menawa, sangsi batin, nanging ora ateges nyelakake ideal askétis.

Ing wektu iki, ana loro kedadeyan ing urip politik Rus' sing, ing sawijining teges, nduwèni pangaruh gedhé marang sajarah monastisisme lan ngluwari saka kahanan ora mesthi.

Sing kapisan iku sifaté politik domestik. Nagara Kyiv agung lan nyawiji ing jamané Yaroslav ngalami disintegrasi politik ing abad kaping 12 amarga perselisihan antarané keturunan saka sons[66] . Nagara kuwi pecah dadi kadipaten appanage, sing ora manut ngupayakake kapentingan sak-Rus' nanging mung mikirake kapentingan lokal dhéwé. Prestise politik Kyiv mudhun banget sawisé Pangeran Andrei Bogolyubsky († 1174), putrané Yaroslav, sing gagah lan energik, ngedegaké dhasar entitas politik anyar ing alas lor sing angel ditembus ing wilayah Suzdal. Wilayah iki dadi titik fokus kanggo nglumpukake kekuwatan negara lan sosial anyar, sing pungkasane nyebabake kabentuké Tsardom Moskow. Pecahé Kievan Rus' dadi kadipaten appanage nyumbang marang tambahé cacah kutha krajan pangeran, saéngga diadegaké diosek anyar lan biara kutha anyar, amarga saben pangeran lan saben uskup padha kepéngin ngias panggonané. Saka segi geografis, proses iki utamane lumaku menyang arah lor-wétan, ing wewengkon Oka lan Volga Hulu; ing wektu sing padha, ana migrasi intensif saka populasi Rusia saka kidul lan kidul-wétan (saka wewengkon Ryazan) menyang lor-wétan (utamane ing abad kaping 14)[67] .

Proses iki sawenehing dipacu dening kedadéan kabijakan manca, sing dadi faktor kapindho paling wigati ing sajarah kegiyatan misi Rusia. Ambruké politik Kievan Rus uga dadi akibat saka tambahé serangan suku nomadik saka kidul-wétan menyang padang rumput kidul Rusia. Ing abad kaping 10 lan 11, iki yaiku Pecheneg, kekalahané nyebabaké para pangeran Kyiv lan nagara kelangan akèh tenaga manungsa lan getih. Ing tengah abad kaping 11, para nomad Turki sing dikenal minangka Cumans muncul ing pesisir lor Segara Ireng; wong Rusia nyebut wong-wong mau Polovtsian. 'Tale of Igor's Campaign' kanthi puitis nggambaraké perjuangan suwé pirang-pirang abad nglawan wong-wong galak lan biadab iki, sing ngobong lan ngrusak kutha-kutha lan désa-désa. Kajaba iku, perjuangan iki, sing suwéné puluhan taun, mengaruhi pambentukan

---

[66] Kanggo bacaan luwih lanjut, karya-karya ing ngisor iki disaranake: Stöhl, Karl. *Geschichte Russlands*. Vol. 1 (1923). kaca 66–134; Goetz, L. *Staat und Kirche in AltruЯland, 988–1240* (1908); uga: Kljutschewskij. *Geschichte Russlands* (1925). 2. Bab 14.

[67] Lyubavsky, M. Pambentukan Wilayah Nagara Utama Bangsa Rusia Agung. Pemukiman lan Panguyuban Pusat (1929); Presnyakov, A. Pambentukan Nagara Rusia Agung (1918); Lyubavsky, M. Kebangkitan Moskow, ing: Moskow ing Jaman Kepungkur lan Saiki. 1 (1912).

pandangan donya Rus Kuna, amarga wong-wong ing jaman kuwi, manut kapercayan Kristen, ndeleng ing bencana politik lan ekonomi iki minangka paukumané Gusti 'amarga dosa-dosa kita'[68] .

Rasa wedi sing ditandurake dening wong-wong stepa iki, nanging, mung pratandha saka invasi sing bakal teka saka Mongol, utawa, kaya sing diarani wektu kuwi, Tatars. Padha teka ing tanah Rusia minangka 'cambuké Gusti' – mangkono panemune wong-wong ing jaman semana. 'Ing mangsa panas sing padha,' tulis pangripta kronik ing taun 1224, 'amarga dosa-dosa kita, ana sawijining bangsa sing muncul, sing ora ana sing ngerti kanthi pasti sapa padha, saka ngendi padha teka, basa apa sing diomongake, suku apa sing digandhengake, utawa apa agamane'[69] . Rus' kuna ditakdirake dadi, lan pancen dadi, tamèng pelindung Éropah, nanging kanggo iku mbayar regane sangsara ing sangisoré penjajahan Tartar sing suwéné luwih saka 200 taun. Liwat perlawanan marang mungsuh lan martir , kabèh wong Rus', saka petani prasaja nganti pangeran, padha mbuktekaké aspirasi kanggo kamardikan politik.

Penaklukan Batu marang Rus' diwiwiti ing taun 1237. Ing rong utawa telung taun, bala lan teror wis nglimputi sakabehe tanah Rus'. Ing tanggal 6 Desember 1240, Kyiv ambruk amarga serangan pasukan Batu; kutha sugih sing kaendahan lan gedhéné wis narik kagum Thitmar saka Merseburg, dadi reruntuhan lan abu. Lan akèh kutha liya uga ngalami nasib sing padha.

Kanggo wong-wong ing jamané, prastawa iki maknané luwih saka mung bencana politik lan ékonomi. Iki dadi pukulan sing nggegirisi tumrap keseimbangan mental lan pandangan donya wong-wong. Urip ing bumi wis kelangan kepastian lan keamanan; kahanan sosial dadi atos lan nindhes. Para pamukim pisanan ing wewengkon Suzdal lan Rus Lor wis kudu nglawan alam tanpa kendhat kanggo nyabet sapotong lemah saka alas kanggo sawah, lan saiki panguripan sing wis diadegake kanthi susah payah kuwi ambruk amarga pukulan anyar.

Nanging sawisé bencana ing dasawarsa pisan kang medeni saka penjajahan Tatar wis kliwat, lan sawisé Rus' Lor-Wétan lan para pangerané bisa ngadegaké stabilitas ing sesambungané karo Horde Emas, proses konsolidasi politik lan ékonomi diwiwiti manèh ing nagara kuwi.

Iki minangka jaman reorganisasi populasi anyar, nalika wong-wong padha nggoleki panggonan sing aman kanggo mapan; jaman persatuan politik kanggo bangsa Rusia, sing milih bagéan ndhuwur Kali Volga lan Oka minangka pusat anyar kedaulatane lan miwiti ngembangake kegiatan ekonomi sing aktif ing kana[70] .

Kanggo ngatasi kesulitan politik lan ekonomi, negara kudu nggerakake kabeh sumber daya rakyat.

Ing wiwitan abad kaping 14, urip ing Rusia didominasi kuwatir babagan panguripan saben dina; wong urip ing ajrih terus-terusan marang serangan pasukan Tatar, gedhe lan cilik. Padha kudu golek papan aman kanggo nyimpen bandha; para tani, golek pangayoman, pindhah saka panggonan siji menyang panggonan liyane. Urip ing kutha wis dadi kakehan geger, lan biara-biara kutha—akèh sing wis dirusak déning bangsa Tatarlah—ora manèh dadi pangayoman sing bisa dipercaya, amarga asring, malah kadhangkala, uga kejiret ing urusan lan kasangsaran urip saben dina. Wong sing nduwéni aspirasi asketik ora bisa nemokake tentreming ati ing kono. Para biksu nggoleki panggonan anyar sing tentrem kanggo nglakoni tapa brata, lan mula diwiwiti proses sing dikenal minangka 'kolonisasi monastik'; proses iki nyebabake diadegake akèh 'pustaka'[71] .

2. Sifat Asketisisme ing Abad kaping 14 lan 15

Abad kaping 14 lan kaping 15 makili periode ing sajarah asketisisme Rusia nalika monastisisme entuk ciri khas sing khas Rusia. Akèh hagiografi para asket saka periode iki nuduhaké yèn wong-wong saka latar mburi sing béda-béda padha nduwèni sipat umum sing konsisten, adhedhasar iku bisa digawé potret khas pangadeg biara Rusia Kuna ing jaman kuwi.

---

[68] Delengen karya anyar saka D. Razovsky: 1. Pecheneg, Turki lan Berendei ing Rus' lan Hongaria, ing: *Seminarium Kondakovianum*. 7 (1935); 2. Polovtsian. Ing kono. 7–10 (1935–1938).

[69] Kronik Novgorod I, cathetan kanggo taun 6732 (1224).

[70] Delengen karya-karya Lyubavsky lan Presnyakov sing kasebut ing ndhuwur.

[71] 'Saka luwih saka 100 biara sing kacathet ing pungkasan abad kaping 13,' tulis V. Klyuchevsky, 'kita ora bisa ngetung sanajan selusin biara pangasingan kaya ngono, lan saka kuwi, mayoritas pancen asalé saka abad kaping 13. Wiwit abad kaping 14, gerakan menyang biara pangasingan ing alas saya maju kanthi cepet lan kuwat ing kalangan komunitas biara ing Rusia lor: cacah biara pangasingan sing diadegake ing abad iku padha karo biara kutha anyar (42 lan 42); ing abad kaping 15, jumlahé luwih saka kaping pindho saka biara kutha (57 lan 27), lan ing abad kaping 16, jumlahé 1,5 kaping luwih akèh (51 lan 35). Mangkono, sajrone telung abad kasebut, miturut sing dingerteni, ana 150 biara pertapaan lan 104 biara kutha lan pinggiran kutha sing dibangun ing wates Muscovy' (Kljutschewskij. Geschichte RuЯlands. Vol. 2, kaca 259).

Biasane dhèwèké asalé saka kulawarga sugih, asring saka kelas pangawula (boyar) utawa pedagang, lan luwih arang saka petani[72] . Iki maringi kesempatan marang asetik mbesuk kanggo sinau maca lan nulis nalika isih bocah. Ing yuswa enom, dhèwèké nyingkiri dolanan bocah, kaya sing dicritakaké ing meh kabèh hagiografi, lan saka kéné muncul tradhisi hagiografi Ortodoks sing misuwur. Maca buku teologi lan crita urip para wali, rawuh menyang gréja – kéné wiwitan pendhidhikan rohani dhèwèké, sing mbangun rasa kangen sing ora bisa ditahan marang kesunyian lan urip monastik. Wong tuwa ora mesthi nyetujoni kecenderungan anaké dadi biarawan, utamané yèn dhèwèké anak siji-sijiné, amarga minangka sing bakal ngurusi tanah warisan, dhèwèké kudu mlebu ing birokrasi negara kanggo njaga warisan kulawarga, utawa, yèn asalé saka kulawarga pedagang, nerusaké usaha bapaké. Sawisé perjuangan batin lan lahir sing cekak utawa suwé, dhèwèké tetep ninggalaké omahé wong tuwané lan kanthi rahasia lunga menyang sawijining biara sing ora adoh, sing wis dhèwèké kenal saka crita-crita babagan urip prasaja sing ketat ing kana. Ing biara, urip asketisné diwiwiti; kanthi sabar lan andhap asor, dhèwèké nindakaké pakaryan sing paling abot lan reged, nanging kuwi ora ngalangi dhèwèké teka ing gréja luwih dhisik tinimbang sedulur biara liyané lan tetep ana nganti pungkasan ibadah sore lan bengi. Novisiaté lumaku pirang-pirang taun. Banjur, sawisé nampa berkah saka abbot, dhèwèké ninggalake biara kanggo golek panggonan sepi anyar ing ngendi dhèwèké bisa nerusaké upaya askétis. Ing wektu kuwi, Rus' Lor-Wetanan katutupi alas belantara sing kandel lan angel ditembus, sawijining 'alas sepi' sing nyelubung sang pertapa saka donya sing sia-sia lan rame lan mbantu dheweke kanthi cara paling apik supaya tetep piyambakan lan tentrem rohani.

Akeh saka para asket Rusia kuna miwiti urip sepi sing abot tanpa dadi novis dhisik ing biara (umpamane Sergius saka Radonezh lan adhine Stephen, lan bisa uga Savva saka Vishersky). Askét kuwi manggon ing gubug (umpamane Sergius lan Stephen, Gerasim saka Boldino, Cyril saka Novoezero lan liyane) utawa ing bolongan wit (umpamane Paul saka Obnorsk), turu ing godhong garing utawa lumut; Bohlam alas lan oyod-oyod sing diklumpukake, utawa roti garing sing kadang dipasangake dening wong liwat ing keranjang sing digawe dhewe lan digantung ing cabang (kaya ta sing kedadeyan marang Gerasim saka Boldino, Theodore saka Rostov, lan Sergius saka Radonezh), iku dadi sakabehe panganane. Wingi bengi, dhèwèké nyawisaké akèh wektu kanggo ndedonga lan nyanyi kidung. Klambiné sing koyak ora bisa nglindhungi saka adhemé mangsa salju Rusia Lor sing dawa, lan nalika suwe ngadeg ndedonga dhèwèké gemeter amarga és; ing mangsa panas, dhèwèké kasiksa déning panas lan hawa sing nyekel, déné yuta-yuta serangga ngganggu tangan lan raié wong sing ndedonga. Urip puasa lan pandonga, nahan adhem lan panas, ngenteki kekuwatane, nganti awak lan pasuryane layu. Mula saka iku, ikon santo Rusia Kuna, kaya Cyril saka Belozero utawa Alexander saka Svir, dudu gambaran gaya nanging pambentukan sing setya marang rupa sejati sang asket.

Nanging pertapa iku ora suwe manggon piyambakan – kutha sing dunungé ana ing pucuk gunung ora bisa didhelikaké (Matéus 5:14). Kadhangkala loro pertapa, contoné, Paul saka Obnorsk lan Sergius saka Nurom padha kumpul lan mutusaké tetep bebarengan, supaya bisa saling ndhukung ing urip pertapa sing angel; utawa kabar babagan pertapa sing tegas tekan kutha lan désa sacedhaké, lan sawijining dina ana wong anyar sing tresna marang Gusti teka marang dhèwèké, uga nggoleki kesunyian lan panyelamatan saka godaan donya. Biksu anyar iku mbangun gubug kayu kanggo dhèwèké, lan saiki loro-lorone padha nyawisake awak kanggo nglakoni puasa lan pandonga. Kanthi lumantar wektu, panggonan pertapa iku saya ngrembaka lan dadi biara. Para sedulur mbangun gréja kayu, lan pangadeg komunitas monastik—sing dianggep kabèh minangka abbot saka persaudaraan anyar—mangkat menyang uskup lokal, utawa kadhangkala langsung menyang Moskow marang metropolitan, lan nyuwun berkah kanggo biara anyar sing diadegaké lan kanggo konsèkrasi gréja. Yen pangadeg biara iku cukup bisa maca lan nulis, uskup ngangkat dhèwèké dadi presbiter lan nyukur rambute (yen durung tau disukur); saiki dhèwèké nindakake Liturgi Ilahi lan maringi sakramèn

[72] Sing asalé saka golongan boyar utawa budhak kalebu Sergius saka Radonezh (w. 1392); Cyril saka Belozero (w. 1427); Ferapont saka Belozero (w. 1426); Paul saka Obnorsk (w. 1429); Gregory saka Pelshem (w. 1441); Iakov saka Zheleznoborsk († 1442); Euphrosynus saka Pskov († 1481); Pafnutius saka Borovsk († 1478) – saka kulawarga Tatar sing wis mbalik iman; Macarius saka Kalyazin († 1483); Nil saka Sorsk († 1508); Yosef saka Volotsk utawa Volokolamsk (w. 1515); Innocent saka Okhlebin (kira-kira 1481), uga dikenal minangka Komelsky; Cyril saka Novoezersk (w. 1532); Kornelius saka Komel (w. 1537); Arsenius saka Komel (w. 1550); Daniel saka Pereyaslav (w. 1540); Stephen saka Komel (w. 1542); Savva saka Vishersk (w. 1460); Ferapont saka Mozhaisk (w. 1426); saka kulawarga bangsawan: Ignatius saka Vologda (w. 1523). Saka kulawarga pedagang utawa warga kutha: Dimitri Prilutsky († 1392); Dionysius Glushitsky († 1437); Alexander Svirsky († 1533); Arsenius Konevsky († 1447); Gerasim Boldinsky († 1551); Eleazar Anzersky (w. 1656). Saka kulawarga tani sugih: Alexander Oshevensky (w. 1479); Anthony Siysky (w. 1556). Saka kulawarga imam: Euthymius saka Novgorod (w. 1458).

dhéwé; nanging asring, amarga andhap asor, wong askèt kuwi nolak pangangkatan lan tetep dadi abbot biarane, tanpa pangkat rohani; Ing kahanan kaya ngono, uskup ngutus hieromonk pilihané dhéwé menyang biara anyar, nyedhiyakake buku-buku liturgi sing dibutuhake lan antimension, lan maringi ikon Sang Juruwilaha lan Sang Ibu Gusti minangka berkah kanggo komunitas biara.

Mangkono cara panggonan-panggonan biara anyar iki kawangun, asring ana ing pinggir landhep saka kali lan tlaga sing tanpa cacah, saka kono kaendahan sing nggumunake lan alus saka Rus Lor kabuka ing ngarep mripat… Ambane banyu sing keperakan kapisahake kewan alas cemara lan pinus sing kandel, sing kasunyatane dilembutake dening putihé batang wit birch. Wong bisa ngadeg ing kene pirang-pirang jam, nggatekake pemandangan éndah iki, nalika ing wiwitan mangsa gugur, disinari sinar srengéngé surup, batang wit birch sing putih lan godhong emas sumunar nglawan latar mburi abangé wit konifer, sing meneng lan ora obah ing jubah ijo peteng, kaya kesasar ing pikiran… Werna-werna saya peteng, nanging udhara tetep resik lan seger. Suara lonceng ora muni kanthi mendadak, nanging alon-alon muni saka adoh lan banjur sirna maneh ing kejauhan. Komunitas biara padha kumpul kanggo sembayang sore…

Pondokan kaya ngono kasusun saka sawetara sel kayu sing disusun ngubengi gréja kayu; jejere gréja ana bangunan sing rada luwih gedhé: iki pawon pondokan. Kabèh komplek dikelilingi pager kayu. Antarane sel ana kebon sayur, sing nyedhiyakake panganan paling wigati kanggo para biarawan. Biasane, panggonan sing dadi situs biara iku dibersihaké saka alas sing lebat déning para biarawan dhéwé.

Wiwitane, biara anyar lumaku miturut aturan urip mandiri; saben biksu mbangun selé dhéwé, ngopeni kebon sayuré dhéwé, nyukupi sandhangan lan panganané dhéwé, nganyam kranjang utawa nglakoni kriya liya, banjur ngganti barang-barangé kanggo roti saka para tani. Dheweke tetep piyambakan ing selé, ndedonga lan nyanyi kidung miturut karsa. Para sedulur mung padha kumpul kanggo ibadah. Sing dadi panguwasa biasané yaiku pangadeg biara. Ing sawijining teges, sistem monastik Rusia Lor kanthi urip mandiri iki mirip karo gaya urip ing Lavra Palestinaé St. Savvas.

Nanging alon-alon, akèh biara wis ngalih menyang cara urip cenobitik. Ing sangisoré aturan komunal, ora ana sedulur sing nduwèni barang pribadhi[73] ; padha kerja kanggo biara, lan biara nyedhiyakake pangan lan sandhangan. Kabeh asil saka kebon sayur utawa lahan cilik disimpen ing gudang biara. Para biksu dilarang mangan ing selé utawa nyimpen panganan ing kana. Para sedulur padha kumpul ing ruang makan, ing ngendi sawisé pandonga bebarengan lan berkah saka abbot, kabèh biksu nampa dhaharan sing padha. Tugas-tugas monastik diparingi déning abbot; tanpa idin utawa berkahé, ora ana biksu sing wani nindakake utawa miwiti apa-apa. Novis ditempataké ing sangisoré bimbingan biksu sepuh lan nglakoni kabèh panyuwunané ing kabèh bab. Asring, hubungan antarané biksu sepuh lan novis wujudé kaya bimbingan. Para biksu sepuh, sing kadhangkala nyekel jabatan tartamtu ing biara, mbentuk dewan biara, utawa dewan para sepuh, sing bebarengan karo abbot mimpin biara.

Kurnia rohani pribadhi sang abbot nduwèni peran gedhé ing urip monastik Rusia Kuna. Iki pancen bedane dhasar antarane monastisisme Rusia Kuna lan monastisisme abad tengahan ing Kulon. Ing kana, mekaré monastisisme gumantung marang kekuwatan organisasi, sing wiwit wiwitan wis nemtokake kanthi rinci urip asketis para sedulur ing ordo, nuntun ing dalan tartamtu. Ing Rus Kuna, kosok baline, struktur urip monastik ditemtokake dening pribadine pangadeg biara lan abbot. Sing wigati banget yaiku biara-biara sing diadegake dening wakil-wakil paling unggul saka asketisisme Rus Kuna, sing piwulange dituruti suwe sawise pangadeg-pangadeg mau seda. Para murid tansah ngupaya njaga etos spiritual saka para gurune, lan yen mengko padha dadi pangadeg biara anyar, padha ngatur biara kasebut miturut semangat tradisi asketis saka almamater agamae. Kene kudu ditekanké yèn, kanggo biksu Rus Kuna, faktor sing paling wigati dudu isi spiritual tradhisi iki, utawa kauntungané utawa pangakuan eklesiastikalé, nanging pribadhi lan watak spiritual pangadeg biara. Asring, substansi obyektif saka asétisisme dadi kalah penting karo pribadhi sang asétis dhéwé lan pakaryané. Ciri paling khas saka religiusitas Rusiah Kuna yaiku dudu sistemé dhéwé, nanging tuladha spiritual sing ditetepake déning para pangemban sistem kuwi sing nduwèni peran utama; Wong Rusiah Kuna, ing donya Kristené, tansah urip kapepéng ing tuladha lan gambar-gambar iki – ikon lan para wali – sing maringi urip marang sistem agama (dogma lan pracaya) lan nuntun dhèwèké marang urip sing sejati-tati agama; gambar-gambar iki ngandhani dhèwèké yèn dalan menyang urip kaya ngono kabuka kanggo saben wong, kanthi ngetutaké tuladha para askét suci sing wis dimulyakaké.

[73] Delengen artikelku babagan topik iki: Smolitsch. Studien zum Klosterwesen RuЯlands. 2, ing: Kyrios. 3 (1938). Edisi 4.

Kabeh iki kudu dielingi nalika kita nyawang monastisisme Rusia Kuna, amarga sajarah wis nuduhake yèn citra sang askétis luwih wigati tinimbang askétisisme dhéwé. Iki katon cetha ing sajarah komunitas monastik Rusia Kuna. Sanajan ing jaman Kyiv, kaya sing wis kasebut, anané komunitas monastik luwih gumantung marang pangaribawa St. Theodosius tinimbang marang pangakuan resmi marang sistem cenobitik minangka sistem asketis paling sampurna ing urip monastik. Nalika eling marang pangadeg biara saya luntur lumantar wektu, sistem urip monastik sing wis diadegaké ngalami karusakan lan kélangan wujude. Ing gilirane, kebangkitan urip komunal ora ana gandhengane karo prentah utawa reformasi saka panguwasa gerejawi ing abad kaping 14, nanging luwih amarga pengaruh para asket individu sing unggul, sing dadi arsitek kebangkitan iki. Transisi kasebut lumaku alon-alon lan ora seragam ing kabeh panggonan. Uga ora dadi reformasi saka ngisor, sing tuwuh saka komunitas biara dhewe, banjur nyebar lan kanthi nyumbang marang nguwatake semangat asketis ing masyarakat, ninggalake jejak ing wong-wong mau. Panguripan komunal uga ora muncul minangka asil pangakuan dhasar marang inisiatif panguripé; iku mung sawijining tahap ing proses tuwuhing rohani dhèwèké. Durung cetha apa panguripé urip komunal kuwi nyadari kabutuhan ngenalaké cenobitism mung kanggo biarané dhéwé utawa kanggo kabèh komunitas monastik. Peran minangka pembaharu, sing netepake tujuan ageng lan kanthi semangat ngupaya nggayuhé, ora cocog kanggo wong asetik Rusia Kuna sing andhap asor. Nanging, andhap asoré ora bertentangan karo pangarep-arep yèn para biksu lan murid-muridé bakal njaga cara urip monastik sing digayuhé.

Mula saka iku ora mbèla-mbèlu yèn diandharaké yèn kebangkitan asketisme lan monastik iku asil saka pakaryané sawijining biksu Rusia Kuna sing prasaja. Sing dimaksud yaiku pangadeg biara Rusia misuwur, Lavra Trinitas-Sergius, St. Sergius saka Radonezh.

3. St Sergius saka Radonezh lan biarané

Nalika nguripake maneh urip bebarengan, St Sergius nindakake meh padha karo St Theodosius. Bedane mung siji, St Theodosius teka ing sawijining biara sing wis diadegake dening wong liya, St Anthony, lan ninggalake tapak spiritual dhewe ing kana. St Sergius, ing sisih liya, piyambakipun dadi pangadeg biara kasebut, sing wiwitané mung komunitas sel-sel individu. Transisi menyang urip bebarengan lumaku alon-alon: hermitase cilik saya gedhé dadi biara ageng, nalika ing wektu sing padha pangaribawa spiritual pangadeg marang para sedulur saya kuwat. Uripé St Sergius saka Radonezh ditulis déning Epiphanius, kanca jamané, sing minangka biksu ing biarané tetep ana ing komuni rohani karo sang wali watara 15 taun[74] . Urip iki duwé rega gedhé, utamané ing versi sing disingkat, sing kalebu ing kronik Rusia Kuna ing taun 1392, awit ditandhani kanthi panyritan sing obyektif lan waras babagan kedadeyan, sanadyan gaya panulis rada hias, lan ora kebak retorika moral sing khas saka adaptasi hagiografi mengko déning hagiografer Pachomius. Kanggo Epiphanius, sipat-sipat asketis murni saka pribadine St Sergius iku sing paling wigati; kagiatan Sergius sing ana gandhengane karo prastawa politik jaman semana mundur menyang latar mburi ing carita Epiphanius, dene Pachomius, kosok baline, nekanake persis bab-bab mau luwih saka apa wae. Epiphanius nyritakaké uripé sawijining priya sing lumantar kesalehan Kristené munggah dadi wali, déné Pachomius nggawé gambaran kanonik sawijining wali sing dimaksudaké dadi tuladha kasucian sacara umum; Mulane dhèwèké nambahaké hagiografi kuwi karo crita-crita babagan mujijat sawisé seda lan ngupaya sakabehé kanggo nampilaké uripé Sergius saka Radonezh minangka tuladha asètisisme Kristen.

Wali iki asalé saka kulawarga sugih, bagéan saka bangsawan pangawula ing Kadipaten Rostov; dhèwèké lair tanggal 3 Mei 1314 ing griya bapaké, ora adoh saka Rostov, lan diparingi jeneng Bartholomew nalika dibaptis. Hagiografi nyritakaké carané ibuné, nalika ngandhut, menyang gréja ing dina Minggu kanggo Liturgi Ilahi. Sadurungé maca Injil, bayi mau dumadakan nangis ing kandhungan ibuné; tangisé bola-bali nalika nyanyèkaké Kidung Cherub lan sadurungé pangandikane imam 'Suci kanggo sing Suci'. Ibune sing kaget banjur mutusake yen sawise bocah iku lair, dheweke bakal dipersembahake marang Gusti. Lan sawise

---

[74] Uripé Santo Sergius, sing ditulis déning muridé Epiphanius sing Arif († 1420), wis tekan marang kita ing versi sing disunting déning hagiografer Pachomius († sawisé 1484). Versi asli, sanadyan wis diringkes, saka uripé mung kaslamet ing Kronik Nikon (PSRL. 11. kaca 127–147). Adaptasi Pachomius katon ing: 1. OLDP. 58. Moskow, 1885; 2. VMCh. September. Bagéan 3 (25 September). St. Petersburg, 1883; 3. Disunting déning Simon Azaryin. Moskow, 1646; 4. Disunting déning Lavra Trinity-Sergius. 1853. Bibliografi: Klyuchevsky, V. Hagiografi Rusia Kuna minangka Sumber Sajarah. Moskow, 1872; Golubinsky, E. Sang Suci Sergius saka Radonezh lan Lavra Trinity sing Didegaké déning Panjenengané. Moskow, 1892; edhisi kaping 2 taun 1909. Babagan Epiphanius, delengen: Kadlubovsky, A. Esai babagan Sajarah Sastra Hagiografi Rusia Kuna. Warsawa, 1902. kaca 171–178. Bab gaya karya hagiografi Pachomius, delengen: Nekrasov, N. Pachomius the Serb, a 15th-century writer. Odessa, 1871; Yablonsky, V. Pachomius the Serb and his hagiographic writings. St Petersburg, 1908; lan uga: Kadlubovsky, kaca 179–188.

lair, bayi iku tumindak k : ing dina-dina puasa, lan uga saben ibune mangan daging, dheweke nolak susu ibune. Bartholomew umuré pitung taun nalika wong tuwané ngutus dhèwèké menyang sekolah gréja. Seduluré sing luwih tuwa, Stephen, cepet sinau maca lan nulis, nanging Bartholomew cilik angel nguwasani katrampilan kuwi, mula guruné ngukum dhèwèké lan murid-murid liyané padha ngguyu. Siji dina, Bartholomew dikirim menyang padang rumput kanggo njupuk jaran. Ing kana dhèwèké ketemu karo biksu tuwa sing, nalika weruh rai bocah kuwi murung, takon kenapa dhèwèké sedhih banget. Kanthi nangis, bocah iku nyritakake marang sang resi yèn dhèwèké ora bisa maca lan nyuwun tulung. Sang resi banjur mèlu Bartholomew menyang omahé wong tuwané lan maringi dhèwèké pitutur supaya maca Mazmur ing ngarepé wong tuwané. Kabeh padha gumun nalika Bartholomew maca kanthi lancar lan apik. Wiwit dina kuwi, Bartholomew dadi pinter banget ing sinau ing sekolah. Crita éndah saka masa bocahé pelita kesalehan mbesuk iki maringi kasempatan marang panulis riwayat wali kanggo nyorot sipat-sipat pokok ing watak Sergius: manungsawi, sabar, lan andhap asor – sipat-sipat sing bakal terus dadi inti ing uripé wali. Masa bocahé meh padha karo bocah-bocah liya, karo kuwatir bocah, sangsara, lan kabungahan. Nanging dhasar-dhasar dalan asketisné wis kabangun ing tengahing keprihatinan bocah cilik kuwi.

Urip Kristen sing prasaja lan lumrah, tinimbang religiusitas sing dibesar-besarké – iki minangka lemah ing ngendi kesalehan nasional Rusia dipelihara lan mekar. Ayo padha kelingan para askétis jaman saiki – St Seraphim saka Sarov († 1833) utawa Sang Sepuh Leonid saka Optina († 1841) – lan kita bakal langsung weruh dhasar iki, sing mesthi bener, kanthi syarat, mesthi wae, yen kita mbusak hiasan legenda moralistik lan retorik saka gambar-gambar asket Rusia, sanadyan sing pungkasan asring ngemot akèh kabeneran Kristen. Amarga ing uripé askét Kristen, sing paling utama yaiku uripé iku pancèn manungsa sejati; dudu dosa gedhé sing ngrusak jiwa, nanging godaan saben dina sing, sanadyan alus nanging ana ing saben giliran, ngancam jiwa askét, kaya déné uga ngancam jiwa saben wong Kristen. Kita langsung nyumurupi ciri iki ing asketisme Rusia Kuna; kita wis nemokake ing uripé St. Teodosius saka Gua, sanadyan saben asket nduwèni individualitas sing béda banget.

Nalika Kadipaten Cilik Rostov nyawiji maneh karo Kakaisaran Agung Moskow sing saya gedhé sawisé taun 1328, bapaké Bartholomew pindhah menyang Radonezh – sawijining désa ing wewengkon Moskow, ing ngendi dhèwèké diparingi sawijining tanah. Ing kéné Bartholomew nglampahi masa mudané. Dhèwèké mbagi wektuné antarané nggarap lahan lan mikir lan kuwatir babagan masa ngarep. Kaloro seduluré, Stephen sing tuwa lan Peter sing enom, wis padha omah-omah, lan wis wayahe telu-telune mlebu ing pangabdian marang sang raja, amarga ing jaman semana tanah iku diparingi déning Pangeran Agung Moskow minangka imbalan pangabdian; tegesé, sing nduwèni tanah iku kawajiban kanggo ngabdi. Nanging Bartholomew wis suwe kebak pikiran liya: dhèwèké bola-bali nyuwun marang bapaké supaya diidini mlebu biara. Wong tuwané ora nolak; padha mung kepéngin anak lanangé sing durung omah-omah tetep urip bareng nganti seda. Nanging sawisé sawatara wektu, kahanan kulawarga owah. Garwane kakangé seda, banjur Stephen lunga menyang biara sing cedhak. Wong tuwané wis sepuh banget, lan manut kapercayan agama ing Rus Kuna, padha mutusaké nglampahi sisa uripé ing pangasingan biara. Saiki Bartholomew wis bébas kanggo miwiti dalan urip sing wis dadi pangajabé. Dheweke nyerahake tanah warisane marang adhine (ing versi hagiografi sabanjure, sing disusun dening Pachomius kanggo piwulang moral, kacathet yèn tanah warisan mau dibagi marang wong mlarat) lan lunga gabung karo kakangé ing biara; ora suwe sawisé kuwi, dhèwèké ngyakinaké kakangé supaya ninggalaké biara lan miwiti urip sing angel minangka pertapa ing alas sing lebat.

Sawisé tembok biara ana alas pinus sing lebat kaya tembok peteng, lan para sedulur ora perlu mlaku adoh. Sawisé mlaku luwih saka 10 kilometer mlebu jero alas, ing bukit cilik ing pinggir kali, padha nemokake panggonan mbukak sing éndah. Wiwitane padha manggon ing gubug; sawisé kuwi padha mbangun sel kayu lan gréja cilik kang dipersembahaké marang Tritunggal Agung. Kanggo njaluk berkah lan idin kanggo konsèkrasi gréja, padha lelungan menyang Moskow kanggo ketemu Metropolitan lan sawisé éntuk kabèh sing dibutuhaké kanggo ibadah ilahi, banjur padha bali. Sawisé gréja disucèkaké, sang pastur ninggalaké para sedulur mau; nanging saiki padha bisa ndedonga ing gréja anyaré, sing ambuné kaya damar, nanging amarga ora nduwé pangkat pastur, padha ora bisa nindakake Liturgi. Urip asketis mau ora gampang, diisi karo puasa lan pandonga, adoh saka donya, ing alas, ing ngendi srengéngé surup sawisé tengah dina lan mangsa adhem krasa tanpa wates. Sedulur paling tuwa, Stephen, ora kuwat nahan urip asketis sing atos kaya ngono suwé lan pindhah menyang salah siji biara ing Moskow.

Bartholomew tetep piyambakan, ing sepi sing mutlak; iki dadi periode paling angel ing lelampahan asketisné.

Ing sawijining panggonan sing ora adoh manggon hieromonk sepuh sing aran Mitrofan, sing asring teka miturut undhangan sang pertapa kanggo ngrayakake Liturgi lan maringi Panjenengan Suci marang dhèwèké. Ing sawijining dina, Bartholomew nyuwun marang hieromonk mau supaya nyukur rambute minangka biksu. Nalika dicukur rambute, dhèwèké diparingi jeneng Sergius. Kanthi restu Mitrofan, biksu anyar sing wis dicukur rambute kuwi tetep urip ing sepi banget, supaya ing pangasingan alas kandel dhèwèké bisa nglakoni urip manut tuladha para asket kuna – nglawan godaan lan ngungkuli kuwi. Taun-taun kapisan sing penentu ing urip pertapa iki, nalika sang asketa bisa ngalahake godaan utawa tiba amarga dikalahake, dadi wektu sing paling angel lan ing wektu sing padha paling maringi pangayoman rohani kanggo calon pepadhang monastik Rusia. Ora mung praktik asketisme dhéwé sing angel – ana sangsi babagan dalan sing dipilih, babagan kekuwatan dhéwé, godaan Setan lan kodrat manungsa, ngelak lan luwe, uga kurang pengalaman ing seni nglumpukaké jiwa lan pandonga sing terus-terusan. Kesunyian ing alas uga angel. Ing mangsa panas, kahanan urip mesthi luwih gampang, nanging ing mangsa adhem – tembok padhet alas pinus lan selimut salju sing monoton nutupi lemah, sepi matèni ing awan lan auman badai salju sajrone wengi sing dawa, – kabèh mau ngalangi pamaos Psalter, nyegah dhèwèké nglumpukaké pikirané kanggo ndedonga, lan nimbulaké rasa wedi, rasa ditinggal lan kesepian, rasa ringkih lan bingungé dhéwé. 'Sawisé sawatara wektu,' nulis rahib Epiphanius, pangarang hagiografi Sergius, 'tegesé, sawisé dhèwèké nglampahi sak periode ing ara-ara samun—apa siji mangsa panas, loro, luwih, utawa kurang—mung Gusti sing ngerti.' Lan mung Gusti sing ngerti sepira gedhene pakaryan pertapa sejatine; mung Panjenengané sing nulungi wong sing durung pengalaman lan ndadekake padha pengalaman…

Nanging semak belukar alas sing kandel ora bisa ndhelikake prajurit sejati Gusti saka pandhereké. Ketenarane sumebar ing saindenging jagad, lan tuladhané narik lan nyebut wong-wong sing wis putus asa marang urip donya. Para pengejawantah rawuh ing sawijining dina marang Sergius lan nyuwun supaya diparingi idin makarya bareng karo piyambakipun kanggo Gusti lan kanggo kaslametan dhiri. Wiwitanipun kanthi sangsi ageng, nanging sakwisé manut kersaning Gusti, Sergius nampa para pamula sing kepéngin dadi muridé ing gesang rohani. Mangkono, sethithik demi sethithik, sawijining komunitas nglumpuk ing sacedhaké dhèwèké, kang banjur dadi pangreksa ideal monastiké lan nggawa kabar babagan kaluhurané dhèwèké menyang pojok-pojok paling adoh ing Rus'. Kanggo Sergius dhéwé, rawuhé komunitas mau nandhani wiwitané upaya spiritual anyar, dene kanggo panggonan pertapaane sing sepi, pambangunan maneh paseduluran karo donya iku nduweni teges sajarah; amarga saka kono diadegake dhasar pangaribawa gedhe marang urip agama wong Rusia, sing ngowahi gubug kayu lan greja ciliké dadi biara paling gedhe ing Rus' – Lavra Trinitas-Sergius, kubah emasé sing ngambang ing dhuwur alas narik kawigatèn wong-wong menyang kéné, menyang Lavra, sing wis dadi panggonan pangibadah.

Yen kita nyoba mbayangake penampilan asli biara anyar iku, kita uga bakal entuk pangerten babagan kepiye biara-biara biasane diwiwiti. Gereja cilik saka kayué Sergius dumunung ing panggonan mbukak ing alas, sing wis dibersihaké déning para biksu anyar sing teka. Ing sakupenge ana sel-selé – omah cilik saka kayu. Lan kabèh iku dipager – ora mung kanggo nglindhungi saka kéwan galak, nanging uga kanggo ngélingaké para sedulur yèn alas peteng sing lebat iku saiki donya sing kudu ditinggalaké. Potongan lemah ing antaraning gubug-gubug, sing dipikolehi kanthi angel saka alas, digunakake minangka kebon sayur kanggo nyukupi para sedulur. Ing taun-taun awal pambentukan biara iku angel lan kebak kekurangan. Sergius, sing wektu kuwi isih dadi biksu prasaja, mimpin komunitas cilik iki sing cacahé ora luwih saka 12 ahli tapa. Ing nglakoni kawajiban monastik lan ing pandonga, dhèwèké dadi tuladha; ing sesambungan karo sedulur, dhèwèké tansah andhap asor, welas asih, lan alus. Taun-taun lumaku, Sergius nyadari yèn kanggo kabecikan bebarengan, biara perlu abot sing ditunjuk kanthi sah. Nanging amarga andhap asor, dhèwèké dhéwé ora gelem nampa jabatan iki. Mung sawisé panyuwunan terus-terusan saka sedulur-seduluré, Sergius pungkasane mutusaké nepati pangarep-arep mau. Sawisé diangkat dadi hieromonk lan diangkat dadi abbot – watara taun 1344 – Sergius ora mung éntuk wewenang moral ing paningal para biksu liyané, nanging uga wewenang kanonik.

Ana tugas gedhe lan wigati sing ngadhepi sang abbot enom (Sergius wektu kuwi umuré 30 taun) – yaiku ngenalake urip komunal sing ketat – nanging dhèwèké nglakoni kanthi alon-alon. Ing pangkat anyar sing luwih dhuwur, dhèwèké tetep ora owah ing sikapé marang sedulur-seduluré; ing kabèh bab lan kapan waé, dhèwèké dadi tuladha kabecikan monastik kanggo wong-wong mau. Ing wektu sing padha, reputasi biara saya mundhak. Archimandrite saka Smolensk sing jenenge Simon, sawisé krungu babagan prestasi abbot enom mau, ninggalaké biarane dhéwé lan teka marang Sergius ing biara kanggo nyuwun pangayoman ing

biarane. Dhuwit sing digawa mau ngidini karya wiwitan kanggo mbangun gréja gedhé sing didedikasikaké kanggo Tritunggal Suci. Jumlah para biarawan saya tambah, nanging para novis kudu ngalami masa percobaan sing lumayan dawa sadurungé dianggep pantes déning abbot sing ketat kanggo dicukur rambut dadi biarawan.

Biara kasebut isih ditindakake miturut aturan urip pisah: para sedulur ora mangan bebarengan, lan prinsip urip bebarengan mung diwujudake ing wangun liturgi, yaiku liwat pandonga bebarengan. Saliyane, Sergius dadi bapak rohani para biksu ing biara, sing mesthi nduweni peran gedhe ing tuwuhing rohani para sedulur. Ing babagan iki, pelayanan Sergius padha karo pelayanan St. Theodosius saka Gua. Saka Uripé Sergius, kita sinau yèn para sedulur ana ing pangayoman abot sing terus-terusan, awan lan bengi. Nanging pancèn dadi tugas sing angel banget kanggo Sergius supaya kabutuhan askétisé kacukupi, amarga kamlaratan lan kekurangan ing biara; amarga abot wis sapisan lan salawasé nglarang para biksu nampa sedekah ing njaba tembok biara. Uripé nyritakaké yèn mujijat kapisan ing sajarah Biara St Sergius kelakon nalika kahanan sangsara banget: sawijining gerobak kebak roti anyar dipanggang lan iwak dumadakan mandheg ing gapura biara; miturut kusir, iki ditindakake miturut dhawuh saka dermawan sing ora dikenal. St. Yosef saka Volokolamsk († 1515) nulis manawa nalika mlarat ing Biara Sergiev, buku-buku liturgi ditulis ing kulit wit birch – sawatara isih lestari nganti saiki. Kanthi pangkat abas, Sergius banjur ngetokake pranatan komunal sawisé watara 10 utawa 11 taun – yaiku watara taun 1354 – nanging iki ditentang déning sawatara biksu sing banjur ninggalake biara. Kahanan iki dadi tuladha paling cetha yèn konsep cenobitism – dhasar urip monastik – iku durung lumrah kanggo komunitas monastik ing jaman kuwi. Nanging taun-taun paling angel saiki wis kliwat, lan Sergius bisa mbangun bangunan-bangunan sing dibutuhake kanggo urip bebarengan. Ruang makan, pawon biara, lan bangunan layanan liyane dibangun. Para biksu dipilih saka antarané bruder kanggo nindakake tugas-tugas permanen. Jumlah biksu saya tambah akeh, lan sesajen saka wong-wong sing taat, kalebu pangeran lan pangeran agung, mili menyang Biara St Sergius, sing saka taun ke taun njupuk papan sing saya wigati ing urip agama wong Rusia.

Nanging, kasugihan iki dadi ancaman tumrap urip rohani komunitas biara. Kegiatan Sergius saya ngrembaka, lan hagiografiné maringi pirang-pirang tuladha babagan bakat pastoral lan, ing wektu sing padha, ketegasan asketis sing digunakaké nalika dhèwèké mréntahaké biara. Biara iku ora manèh dikelilingi alas kandel; pemukiman tani wis muncul cedhak tembok biara, lan biara kasebut kalebu ing urusan donya: entuk harta gerak lan ora gerak, sing meksa akèh biksu nindakake macem-macem tugas ing njaba tembok biara; saiki wis ora mung dadi panggonan asketisme spiritual, nanging uga lembaga ekonomi sing wigati banget kanggo tlatah sakupenge.

Sajarah Biara Trinity-Sergius iku tuladha sing nggumunake babagan kolonisasi monastik Rusia Kuna. Ing sajrone rong utawa telung dasawarsa, sawijining wewengkon sing wis dibangun lan dienggoni wis kabentuk ing panggonan pertapaan alas. Proses sing padha uga kelakon ing biara-biara liyane ing abad kaping 14 lan 15: pangadeg biara, utawa biksu sing nggoleki kesunyian, bakal mundur menyang alas lebat lan kanthi mangkono mbukak dalan kanggo kolonisasi sabanjure. Hermitage anyar sing diadegake ing wilayah Vologda lan Belozersk, lan luwih adoh nganti Segara Putih, dadi tonggak ing dalan kolonisasi Rusia Kuna.

'Gerakan iki,' ujare V. Klyuchevsky, 'duwé wigati gedhé ing kolonisasi Rusia Kuna. Kaping pisan, panggonan pertapa ing alas kuwi, ing sajroning pager kayu utawa watu sing padhet, dadi sawijining pemukiman tani, sanadyan beda banget karo desa tani sekuler; para biksu ngresiki alas, nandur kebon sayur, ngolah lemah lan nyabit suket, kaya sing ditindakake para tani. Nanging pangaribawa biara uga nyebar marang warga sing manggon ing njaba temboke. Ora suwe kita bakal weruh kepiye desa tani sekuler kabentuk ngubengi biara, sing bebarengan karo komunitas biara nyusun sawijining paroki tunggal sing gravitasi marang gréja biara… Sabanjure, biara iku sirna, nanging paroki tani karo gréja biara tetep ana… Mangkono, pangembangan panggonan pertapaan iku uga pangembangan paroki pedesaan ing tembe, sing akèh dadi sing kapisan ing jinisé ing saben kecamatan. Kapindho, ing endi wae para biksu lunga, wong tani padha ngetutake; sadurunge loro-lorone padha nempuh dalan sing padha – menyang panggonan sepi sing durung ana sing manggon ing lor lan wétan lor, ing ngendi wong tani bisa bebas ngolah lemahé, ngresiki alas liar kanggo dadi lahan tandur, lan biksu bisa nglakoni menengé[75] .

Transformasi saka panggonan pertapa cilik lan primitif dadi biara gedhe, sing maneh nyambung karo donya, iku dadi nasib akèh komunitas monastik Rusia. Cetha manawa owah-owahan kaya ngono ora mung nggawa akibat positif (kesempatan kanggo layanan sosial lan Kristen sing luwih jembar) nanging uga negatif

[75] Kljutschewskij. Geschichte RuЯlands. Jilid 2 (1925). kaca 263.

(sekularisasi urip monastik). Sawisé Sergius séda, akibat-akibat iki uga katon ing biarané; nanging nalika dadi abbot, dhèwèké kanthi ketat ngreksa komunitas monastik minangka dhasar urip monastik. Dhèwèké kasil amarga para biksu ngakoni karunia rohani sing luar biasa, kekuwatan imané, lan kakuatan wataké. Kanggo wong-wong ing sakupenge, piyambakipun ora mung dadi abbot sing kapilih déning komunitas biara, nanging luwih minangka tiyang sing ngadeg ing ambang kasuciyan. Biarawan Epiphanius, panganggit hagiografiné, nyritakaké marang kita – lan cathetané maringi kapercayan lumantar kesederhanaan lan kajujuran – – manawa Sergius, sanadyan akèh pancèn sing digarap kanggo ngatur biara, tansah nyampurnakaké urip rohani; manawa ing lelampahan batiné dhèwèké wis munggah saka tahap panyucènan jiwa marang pencerahan rohani; manawa sanadyan mangkono dhèwèké wis dadi mistikus lan wis nggayuh tingkat paling dhuwur ing urip rohani – panyemèdan marang Gusti Allah lan nyawiji karo Panjenengané. Mangkono, ing carita prasaja Epifanius, sing kadhangkala meh kaya bocah, Sergius katon ing ngarep kita minangka mistikus Rusia pisanan, sawijining ciri sing ora bakal kita temokake ing hagiografi Rusia Kuna liyane.

Ing sawijining wektu, loro sedulur, Isaac lan Macarius, weruh malaikat padhang sumunar ngadeg ing sacedhake sang wali lan nindakake Liturgi Ilahi bebarengan karo piyambakipun. Nalika ditakoni bab panglihatan iku déning seduluré sing ngeri, Sergius sawisé ragu-ragu kandha yèn iki dudu kaping pisan dhèwèké nampa sih kang ora lumrah kaya ngono, nanging dhèwèké nglarang supaya padha ora nyritakaké nganti sawisé seda. Ing wektu liyane, pangreksa selé, biksu Michael, nyekseni penampakan mujijat Sang Ibuné Gusti sing diiringi para Rasul Suci Petrus lan Yohanes. Sergius dhéwé nyritakaké panglihatan iki marang seduluré, Macarius lan Isaac. Mukjizat katelu disekseni déning biksu Simon. Sadurungé nampa Panjenengan Suci ing Liturgi, kabèh mezbah kebak padhang, lan sinar geni tiba saka dhuwur mlebu ing kalice kang ngemot Awak lan Getihé Kristus; sawisé kuwi, St Sergius nampa Panjenengan Suci. Nalika ditakoni déning Simon sing gumun, sang abbot mangsuli yèn kuwi sih rahmaté Roh Suci…

Sang askétis sing wis nggayuh puncak rohani kaya ngono mesthi nduwèni pangaruh marang wong-wong ing sakupengé. Hagiobiografié nyritakaké babagan mujijat, ramalan, panyembuhan wong lara, lan pandelengan rohani sang wali. Abbot suci maringi berkah marang Pangeran Agung Dimitri kanggo perang nglawan bangsa Tartar (1380) lan maringi ramalan babagan kamenangane ing Pertempuran Kulikovo (ing sisih ndhuwur Kali Don). Ana crita éndah babagan carané Sergius lan Stephen, Uskup Perm—misionaris paling gedhé saka Rus Kuna—silih ngucapaké salam kanthi sujud sanadyan adoh pirang-pirang kilomèter. Kedadéan kaya ngono biasané dumadi ing taun-taun pungkasan urip sang wali ing donya.

Panjenengané séda tanggal 25 September 1392, yuswa 78 taun, sawisé 58 taun urip tapa brata ing biara. Uripé kapenuhan asung katrampilan lan prasaja, kerja keras lan katresnan. Metropolitan Alexius saka Moskow († 1378), kanca gedhe lan pangagum Sang Mulya Sergius, nyuwun marang abas suci supaya dadi penerusé ing kursi uskup, nanging Sergius ora kepéngin ngganti sandhangan lusuhé minangka pertapa karo busana uskup sing mewah. Sing Mulya Sergius saka Radonezh diurmati lan dikasihi banget dening para asket lan wali Rusia amarga andhap asor lan prasaja. Nanging sajarah uga ngakoni dhèwèké minangka arsitek utama gaya urip monastik Rusia Kuna, lan minangka pangadeg sekolah asetik sing nyumbang marang kamekaran asetikisme Rusia; amarga ing sekolah iki, utawa ing sangisore pangaribawaé, akèh asetik Kristen sing ngrembaka.

4. 'Sekolah' asketis Sergius lan para asketis liyane ing abad kaping 14 lan 15

St Sergius saka Radonezh iku pangadeg sejati monastisisme Rusia. Pangaribawaé ora mung nguripaké manèh gaya urip cenobitik ing biara-biara Rusia, nanging uga dadi dhasar lan oyot wit agung monastisisme ing abad kaping 14 lan 15: meh kabèh cabang wit iki njupuk gizi saka semangat biara St Sergius.

Saliyane, wolung biara sing nganggo aturan komunal uga diadegaké amarga dhèwèké[76] . Wolung pangadeg biara iki, sing dhéwé uga dadi pambangun gedhé monastisisme ing abad kaping 14 lan 15, iku murid-muridé St Sergius.

Telu saka wong-wong mau – St. Paulus († 1429), St. Sergius († 1412) lan St. Sylvester († 1379) – makarya ing wilayah Trans-Volga, ing volost Obnorsk ing provinsi Vologda; padha ngedegake telung biara ing kana. St. Paulus saka Obnora kondhang amarga cara uripé sing banget prasaja; sanajan sadurungé

[76] Iki yaiku: 1. Biara ing Kirzhach; 2. Biara Andronikov ing Moskow (1360); 3. Biara Boris lan Gleb cedhak Rostov (1363); 4. Biara Simonov ing Moskow (1370); 5. Biara Golutvinsky cedhak Kolomna (1381); 6. Biara Dubensky cedhak Bogorodsk (1381); 7. Biara Dubensky-Ostrovsky (1380); 8. Biara Vysotsky ing Serpukhov, sing diadegaké kanthi berkah Sergius déning muridé Athanasius (1374). Zverinsky. Op. cit. 2. No. 864, 675, 1990, 1212, 1313, 753; 1. No. 72. Golubinsky. Op. cit. kaca 75–79.

ngedegaké biara, dhèwèké manggon ing bolongan wit suwéné telung taun. Dhèwèké séda ing umur 112 taun. Ana bukti yèn tradhisi 'sesepuh' mekar ing biaraé[77] . Murid kaping papat, St Abraham saka Galich († sawisé 1375), ngedegaké papat biara ing sacedhaké Galich (Provinsi Kostroma)[78] . Biara liyané[79] ing wewengkon Kostroma diadegaké déning Nikita, uga murid Sergius. Jacob (saka Zheleznoborsk, † 1442), uga murid Sergius, dadi pangadeg sawijining biara[80] . Ing wewengkon Moskow, loro biara diadegaké déning murid-murid Sergius: siji déning Methodius († 1392), sijiné déning Savva saka Storozhevsk[81] .

Klompok liyane dumadi saka para asketis sing ora kalebu ing persaudaraan Biara Trinitas-Sergius nanging padha duwe sesambungan spiritual sing raket karo Sergius sing Kinurmatan—yaiku 'mitra pacelathon'-e, yaiku wong-wong sing kerep sowan marang dheweke lan manut pituture.

Antarane kuwi, kudu disebutake Stephen saka Makhrishch († 1406), sawijining biksu saka Biara Kiev-Pechersk, sing teka marang Sergius watara taun 1355. Dheweke ngedegake loro biara. St Demetrius saka Pereyaslavl († 1392), sing dikenal minangka Prilutsky, ngedegake loro biara komunal ing lor Volga. Dionysius, Uskup Agung Suzdal († 1385), ngedegake biara ing Nizhny Novgorod lan nyambungake kutha iku karo sekolahé Sergius. St Stephen, Uskup Perm († 1396), misionaris Rusia sing paling misuwur, sing nindakake pakaryan Kristen gedhe kanggo padhangaké suku Finlandia pagan, ngedegaké papat biara ing lands[82] sing anyar diowahi.

Nanging lintang paling padhang ing konstelasi pangadeg biara iki yaiku Santo Kiril saka Belozero († 1427), pangadeg Biara Santo Kiril sing misuwur ing pesisir Danau Beloye. St Cyril dadi bapak rohani sawijining klompok asket sing banget ketat, saka wong-wong mau, mengko, ing pungkasan abad kaping 15 lan separo kapisan abad kaping 16, muncul gerakan sing khas ing monastisisme jaman kuwi – gerakan Zavolzhskoe Starets, sing liwat St Nilus saka Sora nyambung karo mistisisme Gunung Athos lan para Hesychast.

Ing sajarah monastisisme ing Rus', St Cyril njupuk panggonan paling wigati sawisé St Sergius saka Radonezh, amarga semangaté mbela urip komunal wis kondhang banget, lan paugeran biarané ing abad kaping 15 dianggep déning wong-wong jamané minangka sing paling ketat. Dheweke asalé saka kulawarga boyar (lair taun 1337) lan kelangan wong tuwa nalika isih cilik banget. Suwé banget, dhèwèké ngladèni boyar Velyaminov, sing kalebu ing lingkaran jero Pangeran Agung. Nanging nganti yuswa meh 43 taun, Kirill, ing sangisore pangaribawa Stefan Makhrishchsky, mutusaké njupuk sumpah biara lan manggon ing Biara Simonov. Dhèwèké dadi kondhang amarga asketisisme sing abot lan kerja tanpa kendhat. Saben St Sergius sowan ing Biara Simonov, dhèwèké mesthi luwih dhisik ngunjungi Kirill. Nanging, gaya uripé sing ketat lan katresnané marang kesunyian ora cocog karo biara metropolitan sing sugih; mula, sawisé dadi archimandrite lan abbot biara, Kirill ora bisa njabat suwé. Dheweke ninggalake biara kasebut lan wiwitane manggon ing selé kanthi pangasingan ketat; sabanjuré, dheweke ninggalake biara lan lunga menyang 'alas lor', mlebu alas sing padhet lan rawa-rawa ing Belozero. Ing kana, ing taun 1393, Sang Cyril sing diurmati, bebarengan karo , ngedegaké biara dhéwé, ing ngendi dheweke ngenalaké cara urip komunal sing banget ketat. Dheweke nglampahi 30 taun ing biara iki, lan akèh biksu dilatih ing sangisoré pandhuané. Dheweke séda tanggal 9 Juni 1427 ing[83] Malah nalika Cyril isih urip, akèh panggonan pertapa cilik muncul ing sakupengé biara iki, sing njupuk biara iki minangka pusat spiritual. Biara-biara iki sing mbentuk wilayah monastik misuwur ing Wilayah Volga, tanah leluhur spiritual lan benteng gerakan asketis sing ketat banget, sing nglawan kepemilikan tanah biara. St Nil saka Sora, sawijining tokoh pinunjul ing sajarah Gereja Rusia, uga makarya

---

[77] Delengen bukuku: Smolitsch. *Leben und Lehre der Starzen*. kaca 65–70.

[78] Zverinsky. Op. cit. Vol. 2, No. 598, 597; Vol. 3, No. 1915, 2031. Klyuchevsky. Uripé Para Wali Rusia Kuna. kaca 196, 276. Makarii. Vol. 4. kaca 196, 195. Golubinsky. The Venerable Sergius. kaca 81.

[79] Zverinsky. 2. No. 754.

[80] Zverinsky. 2. No. 796. Golubinsky. Op. cit. kaca 82.

[81] Zverinsky. Vol. 1, No. 404; Golubinsky. kaca 79; Zverinsky. Vol. 2, No. 1140; Golubinsky. kaca 80.

[82] Golubinsky. kaca 82–84, 86. Zverinsky. Jilid 2, No. 1959; Jilid 1, No. 524; Jilid 2, No. 1330. Makariy. Jilid 4. kaca 142, 147, 211. Klyuchevsky. Op. cit. kaca 96. Readings. 1878. Jilid 3. kaca 43.

[83] Golubinsky. Op. cit. kaca 84; Klyuchevsky. Op. cit. kaca 159; Kadlubovsky. Op. cit. kaca 182–187; Muravyov. Russian Thebaid. kaca 147 sarta salajengipun; AI. 1. No. 21, 22, 25, 26, 55, 56, 32; uripé St Cyril diterbitaké déning Kadlubovsky (1912) ing: Yablonsky. Pakhomius the Logothete (1908); cuplikan ing: Makarii. 4. Lampiran. kaca 356–360; panyritan maneh hagiografi ing: Filaret. Wali-wali Rusia. Juni. kaca 206–222. Delengen uga: Barsukov. Sumber. kaca 297–306 lan karya Yablonsky sing kasebut ing ndhuwur. Kanggo pandangan St Joseph saka Volotsk babagan Cyril, delengen 'Tale of the Holy Fathers' ing: LZAK. 2. kaca 82. Zverinsky. 2. No. 867. Bab paugeran St Cyril, delengen: Nikolsky. 'Urip Komunitas lan Selik ing Biara Cyril-Belozersk', ing: Christian Readings 1907. 224. kaca 163.

ing Wilayah Volga; dhèwèké nduwèni pangaribawa gedhé ora mung marang kanca-kancané nanging uga marang monastisisme ing abad kaping 18 lan kaping 19.[84]

Kaya sing wis kasebut, sawetara pangadeg biara anyar dibentuk sacara rohani ing Biara Kirillo-Belozersky.

Kaping pisan lan paling utama, kudu disebutake rahib Savvatiy († 1435), sing ngedegake Biara Solovetsky ing sawijining pulo ing Segara Putih[85] . Saliyane dhèwèké, uga kudu disebutaké Alexander saka Oshevsk († 1479) lan Martinian saka Belozero († 1483), sawijining murid St Cyril lan abbot ing Biara Trinity-Sergius wiwit taun 1447 nganti 1454.[86]

Pungkasané, Kornelius saka Komel († 1537) uga asalé saka Biara Kirillov; murid-muridé, ing pungkasan abad kaping 15 lan wiwitan abad kaping 16, ngedegaké akèh panggonan biara ing sisih lor Rus' – iki umume skete sing dumunung cedhak siji lan sijiné, sing diarani déning wong-wong jamané minangka 'Lavraé St Kornelius'. St Cornelius, kaya St Cyril, asalé saka kulawarga boyar sing ngawula; nalika umur 20 taun, watara tengah abad kaping 15, dhèwèké mlebu Biara Kirillo-Belozersky lan nindakake pakaryan paling abot ing kana, ngawula marang sawijining sesepuh sing jenengé Gennady. Gaya urip iki terus lumaku sajrone 10–15 taun. Cornelius banjur nglampahi pirang-pirang taun ngumbara, pindhah saka sawijining biara menyang biara liyane. Ora wareg karo urip ing biara kutha lan golek kesunyian sing sampurna, Cornelius teka ing wewengkon Vologda, ing alas Komel sing kondhang—padhet, angel ditembus, lan rawa—ing kana durung ana tapak sikil manungsa sing tau nginjak. Ing kéné, ing sepi alas, dhèwèké nglampahi pirang-pirang taun. Nanging uripé, miturut hagiografiné, kebak kasangsaran lan godaan, kang nimpuh saben prajurité Gusti Allah lan nggawa kamulyan donya marang pertapa kang ketat. Mangkono kahanané Sang Cornelius; amarga nalika dhèwèké nyawisaké awaké dhéwé ing tapa brata sing kenceng ing jeroné alas cemara, dhèwèké ora tetep ndhelik saka donya, lan alon-alon para ahli tapa anyar sing golèk panyelamatan padha nglumpuk ing sacedhaké. Sawisé rong puluh taun manggon ing alas, Cornelius, sing umuré wis luwih saka limang puluh taun, mutusaké ngatur komunitas monastik dadi sawijining biara sing tertib. Nanging, amarga aboté syarat-syarat sing ditakokaké, ana sawatara kesulitan, nganti sawatara wektu dhèwèké malah kapaksa ninggalaké biara. Santa Kornelius kondhang banget amarga piyambakipun piyambak nyerat paugeran kanggo persaudaraan. Paugeran Kornelius punika sanès karya asli. Paugeran punika nuduhaké pangaribawa, ing sisih siji, saking 'Pitutur babagan Urip Skete' déning Santa Nilus saka Sora lan, ing sisih liyané, saking 'Pituduh Rohani' déning Santa Yusuf saka Volotsk, ingkang njlèntrèhaké kalih sistem pendidikan monastik ingkang béda. Kombinasi sing rada ora lumrah iki bisa diterangake amarga Cornelius kudu ngatur sawijining biara komunal, nanging uga ora kepengin nglirwakake pengalaman spiritual sing wis dipikolehi saka uripe minangka pertapa. Luwih saka kuwi, ora bisa dipungkiri manawa Cornelius ngerti langsung karo Nilus sing luwih tuwa, sing bisa uga wis manggon bareng karo dheweke ing Biara Kirillov. Saka *Instruction*-é Nilus, Cornelius njupuk apa sing wigati kanggo pangopènan rohani saben biksu siji-siji ('pandonga pinter'). Dhèwèké nggunakake *Spiritual*-é Joseph kanggo netepaké dhasar urip bebarengan lan dadi pandhuan kanggo ibadah. Aturané Cornelius ditujokaké marang kepemilikan lahan biara, sing manèh nuduhaké pangaribawa Nilus. Cornelius saka Komel séda tanggal 19 Mei 1537. Hagiorafiné – sawijining permata hagiorafi Rusia Kuna – ditulis déning biksu Nathanael; ing taun 1600 Cornelius saka Komel, sawisé ana pangakuan mujijat sawisé seda, dikanonisasikaké déning Paus[87] . Sawetara pangadeg biara anyar muncul saka biara Cornelius saka Komel, nyebar ing wewengkon amba saka Vologda nganti Segara Putih. Sing paling misuwur saka wong-wong mau yaiku Cyril saka Novoozero (utawa Belyi, † 1532), pangadeg biara ing Pulo Krasny ing Danau Novoozero; Gennadius saka Kostroma († 1565); lan Philip saka Irap († 1527)[88] .

---

[84] Bab St Nilus, delengen Bab IV.

[85] Zverinsky. 2. No. 1151; Savich. The Solovetsky Estate in the 15th–17th Centuries (1927); karya iki nyedhiyakake panilaian anyar lan penting babagan bahan kasebut.

[86] Zverinsky. 2. No. 606. Babagan St Martinian, delengen: Brilliantov. Biara Ferapontov ing Belozero. kaca 17. Gorsky. Gambaran Sajarah babagan Lavra Trinitas Suci St Sergius (1890). kaca 69. Martinian ngedegake biara ing pesisir Danau Vozhskoye lan asring diarani Biara Vozheezersky; cf.: Zverinsky. 2. No. 1188.

[87] Babagan St Cornelius, delengen: Konoplev. Para Wali saka Wilayah Vologda, ing: Readings. 1895. 4. kaca 86–101. Klyuchevsky. Op. cit. kaca 303, 308, 389, 393, 401. Muravyov. Op. cit. kaca 64; kanggo piagamé, delengen: IRI. 4. kaca 673–704; cuplikan ing: Konoplev. kaca 94–100, diceritakaké maneh déning Muravyov. Makarii. 7. kaca 49, 69; AAE. 1. No. 222, 380–397. Bab pitakonan babagan tanah-tanah sing diduwèni biarané, delengen: AYU. 1. No. 76. Zverinsky. 2. No. 884.

[88] Zverinsky. 2. No. 868, 1157, 557. Delengen uga Tabel I lan II.

Nganti saiki, kita wis nyritakaké bab para askétis sing kanthi siji utawa liya ana gandhèngané karo pangaribawa spiritualé St Sergius. Nanging saliyané saka wong-wong mau, kita bisa ngenali klompok askétis liya sing uga makarya kanthi tekun lan njupuk papan wigati ing sajarah monastisisme Rusia.

Iki sawijining klompok biksu saka Biara Spaso-Kamenny, sing dumunung ing pulo watu ing Tlaga Kubenskoye. Biara iki diadegaké ing pertengahan abad kaping 13, nanging mung dadi wigati nalika pimpinan Abas Dionysius. Dhèwèké asalé saka Yunani utawa Slavia Kidul, wis ngunjungi Gunung Athos, lan sakbanjuré teka ing Moskow. Ing pungkasan abad kaping 14 (nanging sadurunge taun 1389), Dionysius diangkat dadi abbot ing Biara Spaso-Kamenny, ing kono dhèwèké ngenalaké paugeran Athonite sing ketat. Dionysius tetep manggon ing biara nganti taun 1418, nalika dhèwèké diangkat dadi Uskup Agung kutha kuna Rostov, ing ngendi dhèwèké séda ing taun 1425. Biara Spaso-Kamenny ngrembaka akèh askét misuwur sing banjur ngedegaké biara anyar ing sakupenge Danau Kubenskoye lan ngrampungaké pakaryan misi gedhé kanthi nggawa padhangé Kristen menyang kana[89] .

Sing paling utama ing antarané yaiku St Dionysius saka Glushitsa († 1437). Crita uripé nggambaraké sawijining askétis kang kebak alus, welas asih, anget, lan andhap asor – kabecikan sing ndadékaké dhèwèké saingan karo St Sergius. Dheweke ngias gréja ing biarané, sing dibangun ing pinggir Kali Glushitsa (ing wewengkon Vologda), nganggo ikon-ikon sing digawé dhéwé, amarga dhèwèké duwé bakat ikonografi, sing lumayan arang ditemokaké ing antara para wali Rusia Kuna; Hagiografiné uga nyritakaké yèn dhèwèké trampil nggawe piranti lan wadhah suci kanggo Liturgi Ilahi – cakram, kalice, lan wadhah wujud lintang. Ing biarané, Dionysius ngenalaké paugeran Kinovian; sakabèhé, dhèwèké ngedegaké telung biara sing jejeg cedhak siji lan sijiné, kalebu biara wédok. Ciri khas pakaryan misionariné yaiku pambangunan gréja paroki ing désa-désa tani[90] .

Dheweke nduwé murid sing jenengé Gregory, dikenal minangka Pelšemsky († 1442)[91] . Ing hagiografiné, sing ditulis ing pungkasan abad kaping 15 utawa awal abad kaping 16, kita nemokaké crita menarik babagan paguneman antarané Dionysius saka Glushitsa lan Gregory—bisa diarani antarané sang tuwa lan muridé; sanajan cathetan iki ora nyritakaké obrolan sing pancèn kelakon, nanging isih dadi bukti wigati babagan mlebué pandangan Hesychast menyang komunitas biara ing alas Vologda. St Dionysius nyarios babagan pangembangan manah lan roh, sing lumantar panyucian jiwa saka pikiran ala lan dosa, nuntun marang pangayoman karo Gusti Allah. Bisa uga obrolan iki nggambarake latihan sing ditampa dening Dionysius piyambak ing Biara Spaso-Kamenny ing sangisoré bimbingan sawijining abbot saka Gunung Athos.

Philip saka Rabanka uga dadi murid St Dionysius; dhèwèké ngedegaké sawijining biara pangasingan ing pinggir Kali Rabanka ing *taun 1446–47. Sawisé kuwi, ana sawijining biksu sing arané Stephen († 1542), sawijining pertapa sing ketat, uga manggon ing kana lan ngedegaké biara pangasingan*[92] .

Kancané St Dionysius, biksu Alexander saka Kushch († 1439), mbangun panggonan pertapa ing persimpangan Kali Kushch lan Danau Kubenskoye, ora adoh saka Biara Spaso-Kamenny[93] .

Iki papat klompok asket paling wigati, sing kegiyatané ana gandhèngané karo kolonisasi monastik abad kaping 14 lan 15. Saka papat klompok mau, telu klompok, lumantar St Cyril saka Belozero lan St Cornelius saka Komel, nglacak garis keturunané bali marang St Sergius saka Radonezh. Mesthiné, kuwi ora nyakup kabèh wengkuan kolonisasi monastik ing jaman kuwi. Ana uga klompok-klompok cilik para asket lan biksu individu sing melu ing kono.

[94]Antarane kuwi, kudu kasebut klompok cilik para asket saka Nizhny Novgorod sing ana gandhengane karo Dionysius, Uskup Agung Suzdal († 1385), sing ngedegake Biara Pechersky ing Nizhny Novgorod; sang biarawan saka biara iki sing jenenge Euthymius († 1404) ngedegake Biara Spassky ing Suzdal, sing sabanjure

---

[89] Kita nduwèni cathetan babagan sajarah Biara Spaso-Kamenny – 'Crita Biara Spaso-Kamenny' déning bapa tuwa Paissius Yaroslavov, tokoh kondhang abad kaping 15–16; piyambakipun séda sawisé taun 1503. Deleng 'Crita' ing: Prav. sob. 1861. kaca 197–214. Zverinsky. 1. No. 446. Deleng Tabel III.

[90] Konoplev. Op. cit. kaca 43–53, sing ngemot panyritan maneh sing apik babagan uripé St Dionysius; Klyuchevsky. Op. cit. kaca 493, 415, 462; Zverinsky. 2. No. 766, 767; 3. No. 1150; Savich. Aspek-Aspek Penting Kolonisasi Biara ing Lor Rusia ing Abad kaping 14 lan 15, ing: Koleksi Universitas Perm. 3 (1929). kaca 25.

[91] Uripé St. Gregorius saka Pelshem, ing: VMCh. September. Bagéan 3 (30 September); uga: Konoplev. Op. cit. kaca 60 lan salajengipun; Zverinsky. 2. No. 909; Klyuchevsky. Op. cit. kaca 196.

[92] Zverinsky. Jilid 2, No. 1173, 1208; Biara Semigorodsky uga diadegaké déning murid-muridé Dionysius. Ibid. Jilid 2, No. 1144.

[93] Zverinsky. Vol. 2, No. 605, 1189; Klyuchevsky. Op. cit., kaca 300, 372.

[94] Zverinsky. Vol. 2, No. 1055, 1158.

nduweni peran cukup penting ing urip gerejawi ing abad kaping 14. Uskup Agung Dionysius, kaya sing wis kasebut, iku salah siji saka kanca raket St Sergius.

Uga pantes nyebutake klompok cilik para asketis sing dibesarke ing sangisore pangaribawa St Alexander saka Svir († 1533), sing banget dihormati ing Rus Muskovit. Pangadegane loro biara digandhengake karo jenenge. Para muride ngedegake telung hermitase maneh, kabeh dumunung cedhak siji lan sijine, ing sisih lor-wétan Danau Ladoga. Klompok iki asalé saka abad kaping 16.[95]

Para asket Pskov, sing dipimpin dening St Euphrosynus saka Pskov († watara 1481)[96] , misah, kaya para biksu Novgorod, sing ngedegake pirang-pirang biara cilik ing sakupenge Novgorod, sing njaga ikatan administratif lan ekonomi karo biara-biara kutha kasebut[97] .

Biara Valaam, sing banjur dadi misuwur ing jaman sabanjure, uga nduweni peran ing kolonisasi biara ing abad kaping 14–15. Para biksu saka biara iki ngumbara adoh menyang lor-wetan, tekan Tlaga Onega lan malah luwih adoh[98] .

Kita wis ngenali klompok asketis sing paling wigati lan tren utama ing kolonisasi monastik ing Rus'. Fakta sajarah nuduhaké yèn komunitas monastik, kanthi melu ing proses kolonisasi, ora mung ngrampungaké prestasi ageng evangelisasi Kristen, nanging uga nindakake karya wigati ing babagan nagara, politik, lan ékonomi, sing asilé nyawiji wewengkon ageng sing wis dikristenaké saka Vologda nganti Segara Putih ing nagara Moskow. Akibate, gerakan lan arus monastik murni nduweni peran sing wigati ing urip politik Rus' Kuna; monastisisme ora mung entuk pangaribawa agama nanging uga pangaribawa politik sing gedhe ing jero nagara, sawijining kasunyatan sing dadi cetha banget ing pertengahan abad kaping 16. Pertarungan antarane faksi monastik – Non-Possessors lan Josephites (sing bakal dibahas ing bab sabanjure) – kanthi cetha nuduhake pratelan iki.

Asma para pangadeg lan guru ordo monastik – St Sergius lan St Cyril, St Paulus lan St Kornelius – amarga para priya iki, ing siji sisih, ngedegake dhasar urip monastik liwat panguwasa rohani, lan ing sisih liya, dadi tuladha kanggo para asketis, nggambaraké sipat-sipat paling unggul saka asketisisme Rusia. Sajrone semangat para pangadeg isih urip ing biara-biara, kamekaran asketisisme monastik terus lumaku, wangun lan hakekaté diwarisaké saka siji generasi biksu marang generasi sabanjuré. Nanging nalika persatuan internal urip monastik pecah, biara-biara mlebu ing periode krisis. Sawetara biksu wis krasa bebaya sing bakal teka wiwit pungkasan abad kaping 15. Padha weruh yèn dhasar-dhasar monastik cenobitik sing ketat lagi kaancam, lan yèn kahanan terus kaya ngono, dhasar-dhasar kuwi bakal rusak total. Bebaya kuwi asalé saka perluasane kagungan tanah biara, sing panyebabé ana ing urip agama lan ekonomi nagara. Urip monastik butuh reformasi, kebangkitan anyar saka asetisisme. Nanging wektu iki, pangobatan sing diajokaké dudu pamulihan urip komunal sing ketat, nanging wangun urip piyambakan, adhedhasar pangreksa sumpah kamlaratan kanthi ketat lan peran sesepuh minangka sekolah kanggo pendidikan asetik lan mistik para biksu.

Bab IV. Yusuf saka Volotsk lan Nil saka Sora. Perselisihan antarane loro gerakan asketis

1. St Joseph saka Volotsk lan pandangan eklesiastik lan politiké

Abad kaping 15 nandhani puncak asetikisme Rusia. Kamekaran iki, sing ngunggahaké panguwasa spiritual monastisisme ing urip umum, iku asil saka pakaryan spiritual sing mbawa woh saka akèh asetik sing kanthi siji utawa liya ana gandhèngané karo sekolahé St. Sergius saka Radonezh. Pandangan asketik Sergius, sing nekanake pentinge urip komunal sing ketat, dadi dhasar urip monastik. Nanging, Sergius sing kinurmatan ora ngajokake sistem latihan asketik sing nyeluruh; tinimbang kuwi, dhèwèké gumantung marang karunia rohani saka para penerusé. Mula, wis ana ing sawetara muridipun – kaya St. Paulus saka Obnora utawa St. Kirill saka Belozero – ciri khas pribadhi rohani wiwit muncul. Akibat saka pendekatan asetik sing dipersonalisasi lan individu iki ora suwe katon: ing antarane generasi anyar para asetik, kita nemokake sipat anyar. Iki wis katon cetha wiwit kuartal pungkasan abad kaping lima belas; ing biara, loro arus muncul, saben nerangake inti asetik Kristen kanthi cara sing beda; akibaté, monastisisme Rusia pecah dadi loro faksi saingan:

---

[95] Zverinsky. Jilid 2, Nomer 607, 1215; Jilid 1, Nomer 344, 193.
[96] Serebryansky. Esai babagan Urip Biara ing Wilayah Pskov (1908).
[97] Grekov. Omahé St Sophia (1914).
[98] Biara Valaam lan Para Asceta (1889).

siji dikenal minangka 'Yosefites' (jenengé dijupuk saka tokoh utama, Yosef saka Volotsk), lan sijiné minangka 'Non-Acquirers' utawa 'Para Sepuh Trans-Volga'.

Yosef, abas Biara Volokolamsk ing sacedhake Volok Lamsky, ora adoh saka Moskow, uga kagandheng sacara keturunan karo sekolah Sergius saka Radonezh. Muridé St Sergius, Nikita, sing ngedegaké biara ing Serpukhov, nglampahi taun-taun pungkasané ing Biara Vysotsky ing Borovsk (Provinsi Kaluga), ing ngendi dhèwèké nduwèni muridé sing dipandu sacara rohani. Murid iki, sing jenenge Pafnutius, asalé saka kulawarga Tatar sing wis dibaptis, ngedegaké sawijining biara ing alas kandel cedhak Borovsk watara taun 1445. Hubungan spiritual Pafnutius karo Sang Sergius sing Mulya (liwat Nikita) maringi dhèwèké wewenang istimewa ing paningalé para samtané lan masyarakat Moskow ing jaman sabanjuré[99] . Pafnutius ngatur biara Borovsk meh 30 taun. Dheweke kabuktèn dadi administrator sing trampil lan abbot sing ketat, sing maringi wigati banget marang penampilan njaba urip monastik. Pafnutius ana ing sesambungan apik lan raket karo kulawarga Grand Duke, lan suwé sawisé seda (dheweke seda taun 1477) elingane diurmati déning kulawarga kraton; Loro saka murid-muridé, St Daniel saka Pereyaslav lan biksu Cassian sing Telanjang Kaki, sawisé tekan yuswa tuwa, dadi bapak baptis kanggo bayi anyar Ivan, sing mengko dadi Tsar Ivan IV si Kejam (1533–1584)[100] .

Ing swasana biara iki, kanthi tanah miliké sing dikelola kanthi apik – Pafnutius wis nampa dhuwit akèh lan tanah minangka hadiah saka Pangeran Agung – ing ngendi asketisisme dipahami, ing sawijining teges, minangka pameran saka njaba, Joseph enom nampa pangasuhan monastik wiwitané[101] . Dhèwèké lair ing taun 1439/40 ing kulawarga boyar. Ing umur 20 taun, dhèwèké mlebu ing Biara Borovsk (kira-kira taun 1460) sawisé nginep sedhela ing biara liya, ing ngendi dhèwèké ora puas karo urip monastik. Ing urip asketisé, Yusuf ngetutaké piwulangé Pafnutius: kerja abot ing manéka usaha ékonomi biara lan ibadah suci sing dawa, sing dipimpin déning para biksu sing ngetutaké Pafnutius kanthi pangetokan sing ketat banget, 'literal' marang paugeran monastik. Latihan iki sing nancepake ing Joseph sikap sing banget semangat marang tingkah laku biksu ing njaba nalika ibadah, bab sing dadi prioritas utama ing aturan monastik sing disusuné ('Piagam Rohani').

Pafnutius sing wis sepuh weruh manawa, miturut sipaté, Joseph luwih cocog tinimbang liyané dadi penerusé, lan miwiti nglibataké dhèwèké ing urusan administrasi biara kanthi pangajab manawa menawa para sedulur biara milih dhèwèké dadi abbot, dhèwèké bakal bisa njaga semangat pangadeg biara ing sajroning temboké. Yusuf kerep ngancani abbot ing lelampahané menyang Moskow, ing ngendi dhèwèké ditampa kanthi anget ing kraton Pangeran Agung. Yusuf pancèn dadi penerus Pafnutius. Nanging durung cetha kepiye dhèwèké bisa njabat dadi abbot – apa amarga pilihan komunitas biara utawa miturut dhawuh Pangeran Agung: loro hagiografi sing disusun sawisé seda Joseph padha bertentangan ing crita babagan kedadeyan iki. Ing kahanan apa waé, hubungan apik Joseph karo Pangeran Agung mesthi ora luput saka perhatian komunitas biara. Wiwit pisan dadi abbas, Joseph wis ngadhepi keprihatinan lan kesulitan sing dadi ciri khas Biara Pafnutievsky. Biara kasebut dioperasikaké kanthi semangat ketegasan formal, kanthi perhatian gedhé marang prakara administratif; nalika Joseph nyoba ngunggahaké standar urip komunal ing biara—sing (mbok menawa amarga ambané pakaryan administratif) saya sekuler—kacilakan lan keluhan muncul ing antarané komunitas biara. Para biksu sepuh, sing wis biasa karo cara urip sing wis mapan, padha nolak kanthi keras marang inovasi-inovasi kasebut, sanadyan ing prinsip padha uga ngakoni kabutuhan kanggo ningkatake kahanan. Penentangan saka komunitas biara Pafnutian kuwat banget nganti Joseph kapaksa ninggalake biara. Didampingi mung siji biksu, dhèwèké ngumbara saka biara siji menyang biara liyané suwéné watara setaun; sajrone lelungan kuwi, dhèwèké uga mampir ing Biara Kirillov ing Danau Putih[102] .

Setahun sawisé, Joseph bali menyang Biara Borovsk, nanging ora suwe manggon ing kana amarga dhèwèké wis mutusaké ngedegaké biara anyar dhéwé. Dheweke ninggalake Biara Borovsk bebarengan karo sawetara biksu, banjur mangkat menyang Volok Lamsky (Volokolamsk), lan ngedegake biara (1479), sing

---

[99] Joseph Volotsky. Legenda Para Bapa Suci, ing: Readings. 1847. 7; cf.: Surat saka Leonid, Uskup Ryazan, marang Tsar Theodore Ioannovich (1584–1598), ing: Tikhonravov. Kronik Sastra lan Antikitas Rusia. 5. Bagéan 3. kaca 142; AI. 1. No. 410. Miturut cathetan kronik (PSRL. 8. kaca 183), Pafnutius ngedegake biara ing taun 1443.

[100] Klyuchevsky. Op. cit. kaca 294, 439–453; Kadlubovsky. Op. cit. kaca 209 sarta salajengipun.

[101] Uripé Yosef ing: Great Martyrs. 9 September. kaca 455–498; paugeran monastiké ('Piagam Rohani'): Ibid. kaca 499–615. Babagan Joseph, delengen: Khrushchev. A Study of the Writings of Joseph Sanin, the Venerable Hegumen of Volotsk (1868); saliyane, karya-karya saka Bulgakov, Zhmakin, Kadlubovsky lan Fedotov.

[102] Katrangan babagan pangumbaraan Joseph kapacak ing Bagéan 2 saka Bab 10 piagamé; uga wis diterbitaké kapisah ing: LZAK. 2 (1862/63), lan ing wangun ringkes ing: Chteniya. 1847. 7.

tuwuh kanthi cepet lan nduweni peran penting ing urusan gerejawi sajrone abad sabanjure. Sumbangan ageng (desa-desa lan dhuwit) sing ditampa biara Joseph saka Pangeran Volokolamsk mung mbuktèkaké yèn Joseph wis kasil ngadegaké hubungan apik karo dhèwèké kanthi cepet. Kamakmuran finansial biara kasebut ngidini mbangun gréja watu gedhé wiwit taun 1486 lan ngiasé nganggo fresko déning ikonografer kondhang abad kaping 15–16 Dionysius[103] ; sawisé kuwi, menara lonceng sing dhuwur lan sawetara bangunan biara liyane dibangun, kabèh saka watu, sing ing wektu kuwi ing wilayah alas Lor Rus' mung bisa kelakon kanthi dhukungan finansial sing akèh[104] . Sumbangan loman mili saka manéka penjuru, utamané saka wong-wong sing wis ngucap sumpah biara ing kono lan nularaké kabèh kagungané marang biara mau. Yosef kanthi seneng nampa sedekah-sedekah mau, lan ora suwe biarané, saka segi ambané tanahé, dadi mirip karo biara Pafnutius: sawah sumebar ing sakupengé, para tani saka désa biara padha nyambut gawe ing sawah, lan lumbung, gudang, lan gubug ana ing endi-endi; Kanggo biksu anyar, biara katon kaya lahan ageng, lan akèh biksu sing ditugasaké kanggo gaweyan omah kudu nyawisaké kabèh wektu saliyané saka ibadah kanggo ngatur urusan biara. Iki maringi kesempatan marang abas kanggo nindakake pakaryan amal lan, ing taun-taun panèn sing sithik, mbantu warga ing désa-désa sakupengé[105] .

Nalika lelungan liwat biara-biara ing Rusia Lor, Joseph nemokake yèn urip bebarengan ora ditrapake kanthi ketat ing saben panggonan. Mula saka iku, wiwit wiwitan, dhèwèké mutusaké ngenalake kinoviya ing biarane lan ngetutaké kanthi cara sing paling ketat. Mengko, dhèwèké nulis paugeran monastik sing dikenal minangka 'Surat Rohani'[106] . Paugeran iki penting banget kanggo kita, amarga maringi kasempatan apik kanggo nyinaoni kanthi teliti pandangan agama, moral, lan asketik Joseph[107] . Joseph katon marang kita minangka wakil asketisisme Kristen eksternal sing dipahami sacara formal. Yosef ndhasarake pandhuan rohani para biksu ora adhedhasar kasampurnan jiwa lan karsa, nanging adhedhasar tumindak biksu sing sampurna saka njaba. Aspek tumindak ing njaba, 'adab jasmani', miturut Joseph, kudu dadi perhatian utama sapa waé sing kepéngin dadi biksu sing becik. Ing babagan iki, Joseph iku wakil khas pandangan Rusia Kuna sing ngutamaké piwulang ketat lan panyelenggaraan upacara sacara harfiah. Keteguhan asketis Joseph ditujokaké kanggo ngatur lan nemtokaké saben aspek urip biara ing tingkah laku njaba, nganti rincian paling cilik. Dhèwèké adhedhasar gagasan yèn saka telung sumpah biara, sumpah patuh nduwèni prioritas paling dhuwur, lan yèn pangaturan sing tepat iku cara paling mantep kanggo nggayuh patuh.

Kajaba iku, pandangan Joseph babagan pituduh rohani para biksu sacara dhasar béda karo pandangan para sepuh. Para sesepuh uga nganggep patuh minangka cara sing apik kanggo ngedidik biksu anyar, nanging padha nggunakake iku minangka sarana lan tansah ngupaya, ing pandhuan rohani, kanggo nimbang keunikan pribadine murid, supaya ora nganggo pendekatan kaku marang kasampurnan rohani para biksu.

Joseph nglirwakake dhasar spiritualitas asketisisme Kristen sacara sakabehe lan uga dhasar bimbingan monastik sacara khusus. Iki katon cetha ing pandangane babagan hubungan antarane abbot lan bruder. Panjaluk sing dipasangake Joseph marang abbot mung lumah-lumah. Nalika mbahas iki ing Aturane, dhèwèké ndhukung argumentasine kanthi akèh tuladha saka sajarah monastisisme Wétan lan nuntut supaya abbot nambani persaudaraan kanthi ketegasan sing ekstrim. Dhèwèké ngedukasi biksu ora kanthi ngajak nurani, uga ora kanthi nunjukaké ajining spiritualitas saka asètisisme, nanging kanthi medeni sing ora manut. Ing konteks iki, sang biarawan ora ndeleng sang abbot minangka pandhuan rohani sing marang dhèwèké bisa ngandhani kegelisahan batiné lan saka dhèwèké bisa nampa pitutur lan pitulungan, nanging luwih minangka panguwasa monastik sing ora mung bisa, nanging uga kawajibané ngukum dhèwèké kanggo saben kaluputan, sanadyan cilik.

---

[103] Babagan Dionysius, delengen: Georgievsky, V. Frescoes of the Ferapontov Monastery (1911); jilid iki uga ngemot inventaris rinci Biara Joseph kanggo taun 1545. Babagan sajarah panguwasan biara, delengen surat-surat Joseph marang B. V. Kutuzov (ing: DRV. 14. kaca 177) lan marang Putri Maria Golenina (ing: Khrushchev, kaca 255–260); uga: Khrushchev, kaca 39 sarta salajengipun; Zverinsky. 2. No. 845; Gerontius (Kureanovsky), Archimandrit. Biara Kelas Kapindho St Joseph saka Volokolamsk (1903).

[104] Ing Biara St Sergius, gréja watu pisanan dibangun 30 taun sawisé seda. Gorsky, A. Gambaran Sajarah Lavra Trinitas Suci-Sergius. Jilid 1 (1890). kaca 6.

[105] Nanging, aku kudu negesake manawa kesimpulan G. Florovsky (The Paths of Russian Theology. 1937. kaca 18) babagan kegiatan sosial Yusuf ora sakabehe bener; delengen ulasan kula ing: Jahrbuch für neuere Geschichte Osteuropas. 3 (1938). kaca 262.

[106] Delengen: VMCh. September. kaca 499–615; cf.: Khrushchev. kaca 59–63, 75–80.

[107] Ing babagan iki, tembung kapitu ing karya utama Joseph – *The Enlightener* – iku penting banget, kaya uga piwulangé babagan pangreksan aturan monastik ('Piwulangé St Joseph saka Volotsk marang salah siji sedulur babagan gagal netepi aturan monastik') ing: DAI. 1. No. 211.

Aturan iku nemtokake kode prilaku tartamtu kanggo para biksu ing selé, ing ruang makan, nalika kerja, lan nalika ibadah ing gréja. Ing gréja, umpama, saben biksu kudu nduwé panggonan sing wis ditemtokake lan lawang sing padha kanggo mlebu lan metu. Joseph malah nulis babagan kepiye sang biksu kudu ngadeg, lan kepiye nyekel sirah lan tangan nalika nggawe pratandha salib. Aturan iki utamane ngrembug pandonga bebarengan; mbutuhake supaya sajrone ibadah kabèh bacaan lan kidungan dibacani lan dinyanyèkaké kanthi lengkap, tanpa ana sing kélangan. Amarga kuwi, ibadah dadi suwe banget, lan para biksu ora duwe wektu maneh kanggo pandonga pribadi; aja lali yen para biksu ing biarané nyawisake wektu akèh kanggo gaweyan omah – luwih sithik kanggo kriya, luwih akèh kanggo ngatur usaha biara (gilingan, gaweyan ing sawah, lsp.)[108] .

Kanthi ngatur urip biara kaya ngene, Yosef nduwèni tujuan sing cetha. Miturut panemune, biara minangka lembaga gréja nduwèni tugas-tugas khusus. Nanging tugas-tugas iki ora mung bersifat askétis. Biara kudu dadi semacam sekolah eklesiastik lan pastoral, dirancang kanggo nglatih para hierarki mbesuk. Keseragaman ing cara-cara formasi rohani para biksu, lan prilaku sing konsisten saka para biksu nalika ibadah lan ing kahanan urip liyane sing katon dening umat, miturut pandangan Joseph, dimaksudake kanggo maringi wewenang khusus marang para hierark mbesuk ing paningal umat. Joseph umume ora nggatekake kagiatan moral lan pendhidhikan para uskup. Miturut panemune, hierarki gréja ora kudu maringi pendhidhikan, nanging mimpin lan nguwasani.

Ing piagam lan tulisan-tulisan liyane, Joseph ngembangake gagasan babagan sesambungan raket antarane tugas gerejawi lan negara. Miturut Joseph, uskup iku bebarengan dadi abdi Gereja lan negara, dene biara dhewe dadi sawijining lembaga gerejawi-negara. Saka gagasan pokok iki banjur muncul kanthi otomatis alesan kanggo klaim biara marang kepemilikan tanah sing dienggoni para petani. Supaya bisa nglatih hierarki gerejawi mbesuk, sawijining biara kudu aman sacara ekonomi lan finansial. 'Yen biara ora duwe desa,' ujare Joseph ing sawijining wektu, 'kepriye wong sing mulya lan luhur (tegesé uskup mbesuk) bisa ngucapake sumpah monastik?' Gagasan sing dirumusaké kanthi ringkes babagan tugas-tugas biara iki ditampa kanthi banget positif déning akèh kalangan komunitas biara lan para uskup ing jaman kuwi. Iki dadi dhasar pandangan donya sing dienggo akèh anggota hierarki gerejawi Rusia ing abad kaping 16. Para uskup iki mbentuk klompok sing banget berpengaruh sing dikenal minangka 'Yosefit', sing wiwit ngetokake pengaruh jero marang urip Gréja Rusia lan ora suwe banjur njupuk kendhali pamaréntahan gerejawi ing tangané dhéwé kanggo wektu sing suwe.

Pengaruh para Yosefit kanthi cetha katon saka kasunyatan manawa ing abad kaping 16 para uskup ora mung padha nyengkuyung gagasan Yosef nanging uga umume dumadi saka para biksu saka Biara Yosef-Volokolamsk. Peran utama ing kéné dipegang déning Metropolitan Daniel saka Moskow (1522–1539), sawijining murid setya Joseph lan penerusé ing administrasi Biara Volokolamsk (1515–1522), sawijining pangeran gereja khas kanthi pandangan donya Josephite, sing ngangkat para biksu saka biarane dhéwé dadibishoprics[109] . Metropolitan liya sing pinunjul saka abad kaping 16 yaiku Makarii (1542–1563), sing sawisé masa jabatan sing cekaké Metropolitan Ioasaf (1539–1542), nerusaké kabijakan eklesiastik Daniel—kanthi ngubungaké tugas Gréja lan nagara sacara raket—lan uga kalebu salah siji panyengkuyung gerakan Yosefite[110] . Dekrit Majelis Stoglav, utawa Stoglav, sing diadakaké ing Moskow taun 1551, nduwèni ciri khas Josephite; saka sangang uskup sing mèlu ing prosès majelis, limang wis tau dadi biksu ing Biara St. Joseph ing Volokolamsk[111] . Didhukung déning Metropolitan Daniel lan Macarius, para Josephite tansah mbela absolutisme monarki ing Muscovy. Gerakan iki nyawiji karo sakumpulan gagasan sing dikenal minangka doktrin 'Moskow – Roma Katelu', nanging adhedhasar sumber liya saliyané pandangan Joseph[112] .

Fokus sing kenceng marang tugas nagara lan politik gerejawi saka tatanan monastik iki mesthi wae ngrusak pangembangan internalé. Pandangan asketik lan ekklesiastik-politiké Joseph ora mung nemokake

---

[108] Delengen Bab IX. Ana katrangan rinci babagan paugeran monastik Yusuf ing kono.

[109] VMCh. September. kaca 491; Zhmakin. Metropolitan Daniel. kaca 110 lan salajengipun, 129, 138, 452–456; Pavlov. Esai Sajarah babagan Sekularisasi. kaca 86; Kurbsky. Legenda (edisi kaping 2). kaca 42. Daniel kapilih dadi Metropolitan Moskow miturut dhawuh Pangeran Agung Vasily III; PSRL. 6. kaca 254; 8. kaca 269.

[110] Golubinsky. 2. 1. kaca 734; Dyakonov. Kekuwatan Para Panguwasa Moskow (1880). kaca 108; Zhmakin. Perjuangan Gagasan ing Rusia ing Setengah Kapisan Abad kaping 16, ing: ZhMNP. 1882. April. kaca 160; Pavlov. Op. cit. kaca 109; Makarii bisa uga dadi novis ing Biara Pafnutiev Borovsk. Golubinsky. 2. 1. kaca 747; Zausitsky. Makarii, Metropolitan Kabeh Rusia, ing: ZhMNP. 1881. Oktober.

[111] Stoglav. Ed. Kozhanchikov (1863). kaca 19–20; cf.: AI. 1. No. 216.

[112] Babagan gagasan 'Moskow – Roma Katelu', delengen Bab V.

penganut lan pengikut, nanging uga akèh mungsuh sing nyoba nglindhungi monastisisme Rusia ing pertengahan abad kaping 15 saka bebaya sekularisasi lan saka nglayani mung tujuan nagara, lan sing ngupaya mbalèkaké urip monastik marang dalan asketisisme spiritual murni. Para mungsuh gerakan Yosefit muncul saka barisan komunitas biarawan dhéwé, ngajokaké sawijining askétis sing luar biasa sing campuré nandhani wiwitan polemik sengit karo Yosef saka Volotsk lan gerakan Yosefit. Iki yaiku Sang Sepuh Nil saka Sora, sing nemokake dhéwé ana ing tengah-tengah faksi anti-Yosefit.

Perselisihan iki nyala nalika Joseph isih urip—dhèwèké seda ing taun 1515—lan terus lumaku luwih saka 50 taun; perselisihan iki nyentuh akèh prakara wigati babagan asketisisme lan masalah urip gréja ing Rus', lan ing kono gagasan-gagasan sing dadi kesayangan loro faksi mau diungkapaké.

2. Sang Sepuh Nil saka Sora lan pandangan asetiké

Elder Nil saka Sora, lair taun 1433, asalé saka kulawarga boyar Moskow Maikov[113] . Nil miwiti urip monastik ing Biara Kirillo-Belozersky. Ora puas karo urip monastik ing kana, Nil mutusaké mangkat menyang Gunung Suci Athos kanggo ngenal carané urip para biarawan Athonite , kanthi pangarep-arep nemokaké jawaban ing kana kanggo manéka pitakon sing ngganggu atiné. Semangat agama sing kobong, kecenderungan mistik, lan upaya teologis Neil enom ora nemu panggenan sing nyukupi ing swasana spiritual sing rada garing ing Biara Kirillov[114] .

Nilus, kaya para biksu Rusia liyane, wis krungu akèh bab Gunung Suci lan uripé para sing manggon ing kana. Hubungan kapisan Rus Kuna karo Gunung Athos asalé saka abad kaping 11. Ing abad kaping 12, wis ana biara Rusia ing kana sing dijenengi Xylourgou; ing taun 1169, para biksu Rusia diparingi biara liyane ing Gunung Athos – yaiku Biara St Panteleimon, sing banjur dikenal minangka Biara Rusia[115] . Ing abad kaping 13, hubungan karo biara-biara kasebut putus suwé amarga invasi Tartar lan karusakan ing Rus' Kidul. Hubungan raket mung diadegaké manèh ing pungkasan abad kaping 14 lan sajrone abad kaping 15, nalika akèh biksu Rusia ngunjungi Gunung Athos. Ing Biara Spaso-Kamenny, kaya sing wis kasebut, ana wong Yunani jenenge Dionysius sing njabat minangka abbot sawatara wektu, ngenalake Aturan Athos menyang biara kasebut. Akeh buku sing diterjemahake ing Gunung Suci (utamane dening wong Slavia Kidul), lan terjemahan-terjemahan iki tekan Rus'; ing antarane ana buku-buku sing ngemot informasi umum babagan Hesychasm[116] .

Nilus, bebarengan karo kancané Innokenty Okhlebinin († 1521), ngunjungi Gunung Athos sawisé kamenangan para Hesychast[117] . Kawruh jero babagan urip para biksu Gunung Athos, patemon karo para sesepuh lan asket, lan maca karya-karya asketis lan mistik—sing wis bisa dipelajari Nil ing Biara Kirillov—

---

[113] Babagan St. Nilus saka Sora, delengen bukuku: *Leben und Lehre der Starzen* (1936). kaca 71–76; isine (kaca 77–89) cuplikan paling penting saka karya utamane, *The Tradition to His Disciples*; Arkhangelsky. *Nilus of Sora and Vassian Patrikeev* (1881); Zhmakin, op. cit.; Pravdin, 'The Venerable Nil of Sor and His Rule on the Hermit Life', in: Christian Readings 1877, vol. 1, kaca 114–157; Grechev, 'Nil of Sor and the Elders of the Volga Region', in: BV. 1907. 7–8; 1908. 5, 9, 11; Smolich, I. 'The Great Elder Nil of Sora', in: Put'. 19 (1929); Fedotov. Saints of Ancient Rus' (1931). pp. 166–175.

[114] Babagan kahanan Biara Kirillo-Belozersky ing triwulan katelu abad kaping 15, delengen Bab 10 saka *Epistel Rohani* Joseph, uga: Nikolsky. Urip komunal lan monastik ing Biara Kirillo-Belozersky ing abad kaping 15 lan 16 lan ing wiwitan abad kaping 17, ing: *Christian Readings*, 1908, kaca 225 lan 227; panulis sing padha. *Biara Kirillo-Belozersky* (1897), jilid 1.

[115] Gorsky, A. 'Babagan Hubungan Gereja Rusia karo Biara Gunung Athos' (1848); Solovyov, A. 'Sajarah Monastisisme Rusia ing Gunung Athos', ing: Cathetan Institut Nasional Rusia ing Belgrade. 7 (1932). kaca 137–156.

[116] Sobolevsky. Sastra Terjemahan Muscovy (1903). kaca 5–6; Ilyinsky. Pentinge Gunung Athos ing Sajarah Sastra Slavia, ing: ZhMNP. 1908. 11; Orlov, A. Doa Yesus ing Rus' ing Abad kaping 16, ing: PDP. 185 (1914).

[117] Bab kontroversi Hesikast lan urip para Athonit, delengen: Engelhardt, G. 'Die Arsenianer und Hesychasten', ing: Z. f. hist. Theologie (1838); Stein, F. Studien über die Hesychasten (1879); Porphyry (Uspensky), Uskup. The Christian East. Athos. Vol. 3. Bagéan 2 (1892); Uspensky, F. Esai babagan Sajarah Pangawikan Bizantium (1891); Meyer, Ph. *Die Haupturkunden für die Geschichte der Athos-Klöster* (1894) lan artikel-artikelé babagan sajarah anyar lan kahanan saiki biara-biara Athos, ing: *Z. f. Kirchengeschichte*. 2 (1907); Sokolov, I. 'Barlaam lan para Barlaamit', ing: PBE. 3; Radchenko, K. 'Gerakan Agama lan Sastra ing Bulgaria ing Jaman Sadurunge Penaklukan Turki' (1898); Hausherr, I. 'La méthode de l'oraison hésychaste', ing: OCA. 9. 2 (1927); Alexius, Uskup. Mistikus Gerejawi Bizantium abad kaping 14 (1906); Ostrogorsky, G. Para Hesikhas Athena lan Para Mungsuhe, ing: Prosiding Royal Society Belgrade. 5 (1931); buku kula. Op. cit., kaca 45–58; Wunderle, G. *Saka Donya Suci Athos* (1937), ing: *Kristen Wétan*. 2; idem. *Bab Psikologi Doa Hesikastik* (ibid., Seri Anyar 2). Édisi kapindho (1947). Salah siji karya Hesychast sing wigati yaiku 'Centurie' ('Satus') déning Callistus Xanthopoulos, sing bubar diterbitaké ing basa Jerman déning A. M. Ammann: Ammann, A. M., *Die Gottesschau im palamitischen Hesychasmus* (1939), ing: *Das Östliche Christentum*. 6/7. Wassilij, Mönch. Die asketische und theologische Lehre des hl. Gregorius Palamas. 1296–1351 (1939) (ibid. 8).

kabeh mau mbentuk arah pencarian spiritualé. Ziarahé menyang Gunung Athos ngowahi Nil dadi pangikut Hesikhasme[118] .

Ing Gunung Athos, kaya sing ditulisé mengko, Nil urip 'kaya tawon, mabur saka kembang sing apik menyang kembang sing luwih apik', kanggo sinau 'ladang anggur kabeneran Kristen' lan uripé para wali, 'kanggo nguripaké manèh atiné sing wis atos lan nyiapaké kanggo kaslametan'. Sawisé éntuk panguripan rohani lan nemokaké tentreming ati, Neil bali menyang tanah kelairané. Ing omahé, ing Biara Kirillov, dhèwèké saiki ndelok kabèh nganggo paningal sing béda. Mula ora kaget yèn dhèwèké ninggalaké biara gedhé kanggo nggolèki kesunyian lan katentreman, supaya dhèwèké bisa ngalami langsung apa sing wis dipelajari ing Gunung Athos – kaendahan saka nyilem mistik ing pandonga batin, 'pangreksan ati' lan 'kasadharan jiwa', supaya kanthi munggah 'tangga menyang swarga' iki, dhèwèké bisa nggayuh tujuan urip Kristen lan hesikhasme – dadi bagéan saka 'deifikasi'.

Beberengan karo kanca lan muridé Innokenty, Nilus mundur menyang alas kandel lan rawa ing pinggir kali cilik Sora, sawatara adoh saka Biara Kirillov, lan manggon ing kana, nyawisake uripé kanggo praktik asketisme lan kontemplasi mistik. Alon-alon, klompok cilik para asketis nglumpuk ing sakupenge Nilus; nemokake pangayoman ing skete-e lan ing sangisore pituduh rohani-e, padha nyoba netepake wangun anyar saka asketisisme lan cara anyar urip monastik ing Rusia. Sayange, Riwayat Nilus saka Sorsk wis ilang, nanging saka tulisan-tulisan liyane saka kanca-kancane jaman biyen kita ngerti yen padha nganggep Eyang Nilus minangka 'pionir urip skete' ing Rusia; iki negesake yen dheweke wis ngenalake bab anyar sing wektu kuwi durung dikenal ing monastisisme Rusia Kuna. Adhedhasar tulisan-tulisane lan cathetan para muridé lan kanca jamané, kita bisa nyoba mbayangaké tokoh unik iki, sing pangaribawane ninggalaké tapak ing sajarah spiritual Rusia sajrone atusan taun. Pandangané sing murni Kristen lan pancèn askétis nyebabaké panentangan keras saka para Yosefit. Musuhané bisa uga dadi sabab ilangé hagiografi Nil saka Sorsk – mungsuh-mungsuhé kepéngin mbusak gambaran sang sesepuh sing andhap asor saka élingan para umat, utamané para biksu, amarga hagiografiné bisa dadi tuduhan urip marang Yosefisime lan urip biksuan ing separo kapindho abad kaping 16 lan 17. Nanging karya Nil, *Tradisi Urip Sketa*, disalin kanthi semangat dening wong-wong sing padha nduwèni pandangan karo sang sesepuh agung, sanadyan iki utamané ditindakake ing biara-biara cilik lan panggonan pertapa ing wilayah Trans-Volga.

Elder Nilus séda tanggal 7 Mei 1508. Amarga ora kepéngin pakurmatan utawa kamulyan donya, dhèwèké maringi dhawuh marang murid-muridé supaya nggawa jasad dosané menyang alas lan ninggalaké supaya dipangan kéwan galak, amarga dhèwèké wis nindakake dosa gedhé marang Gusti Allah lan ora pantes dikubur.

Ora ana informasi ing cathetan gereja kapan Sang Sepuh Nil dikanonisasikake. Bisa dianggep yèn kanonisasi panjenengané mung kelakon ing pungkasan abad kaping 18 utawa wiwitan abad kaping 19, sanadyan wong Rusia sing taat lan para peziarah sing saleh wis suwe ngerti dalan sempit liwat alas rawa menyang Sketa Nil-Sorsky lan wis suwe ngajeni sang sepuh minangka wong suci[119] .

Perjalanané menyang Gunung Athos nduwèni pangaruh jero marang pandangan agama Nil – ing kono pandangané babagan aspek njero lan njaba uripé askét Kristen pungkasané kabentuk. Warisan sastra Nilus prasaja (mungkin sawetara tulisane rusak amarga mungsuh ideologis lan lumantar wektu), nanging entuk pangakuan lan wewenang ageng ing antarané kanca-kancané lan murid-muridé. Pesona lan ajining moral pribadine, sing banget dihargai dening wong-wong ing sakupenge, nduweni peran gedhe ing kahanan iki. Pendekatan asketis-mistis Nil Sorsky bisa dadi dhasar kanggo kebangkitan maneh ideal-ideal asketisisme Wétan kuna ing monastisisme Rusia Kuna.

Wataké Neil, wong sing nduwèni sipat asetik, béda banget karo wataké Joseph. Nilus mbandhingake formalitas agama lan ketegasan lahiriah saka pimpinan faksi Josephite karo pendekatan psikologis sing rinci marang urip agama ing jiwa. Dhèwèké memancaraké semangat kamardikan batin sing digayuh liwat proses kasampurnan moral; dhèwèké iku pamikir agama sing nyedhiyakake dhasar mistik kanggo kesalehan Kristen.

---

[118] Kanggo mangerteni Hesikhasme minangka gerakan asketis-mistis lan teologis-mistis, delengen: Syrku. *The Life and Times of Euthymius, Patriarch of Tarnovo* (1898); Schmidt, B. *Das Geistige Gebet* (Halle, Theol. Diss. 1916); Baur, I. 'Investigations into the Doctrine of Deification in the Theology of the Greek Fathers', ing: Theol. Quartalschrift, 98–100 (1917/18); Jugie, M. *Theologia dogmatica christianorum orientalium*. 2 (1933). hlm. 47 sset.; Lot-Borodine, M. 'La doctrine de la déification dans l'Église grecque jusqu'au XIe siècle', ing: Revue de l'Histoire des Religions, 55 (1932), hlm. 1–35; 56 (1933), kaca 325–374; 57 (1933). kaca 8–55; delengen uga bibliografi ing buku Monk Basil. Op. cit. kaca 9.

[119] Cf.: Rostislavov, A. 'Skete ing Gurun Nilus', ing: Starye Goda (1913), April.

Tugas-tugas sing diwènèhaké kanggo biarawan luwih nuntut lan jero tinimbang sarat-saraté Joseph. Kegiatan biarawan lan saben askét Kristen ing donya—sing dianggep penting banget déning Joseph—miturut Nilus adoh saka dadi tugas utama wong sing wis nyingkiri donya. Fokus utama ing urip rohanié dhéwé, lan tugase utama sing diwènèhaké marang wong Kristen ing tulisan-tulisane, yaiku kasampurnan jiwa, lumantar iku tuwuhing rohani wong lumaku lan éntuk kaslametan. Nilus ngetutaké tenanan tradhisi para askét kuna ing Gréja Wétan lan pandhangan askétis-mistis saka Hesikhasme.

Karya-karya Nil saka Sora ngidini kita nyedhiyakake gambaran ringkes babagan panemune.

Kabèh uripé wong Kristen sing ngupaya ngetutaké roh Injil kudu dadi dalan pangrembakan sing terus-terusan. Wong sing diparingi kersa bébas lan sadar lumaku ing dalan iki—dalan perjuangan rohani—kanggo kaslametan jiwané. Pertumbuhan batin, moral, lan spiritual saka wong sing ngupaya kaslametan mung bisa digayuh liwat 'doa mental' lan 'kesadaran ati'; mung cara-cara prakték askétis lan mistik iki sing dadi dhasar urip Kristen sing berbuah lan aktif. 'Latihan jasmani,' tulis Nilus, 'doa njaba, ora luwih saka godhong; latihan batin, yaiku doa pinter, iku wohé'[120] . Kabeh wong kudu nglakoni: ora mung biksu, nanging uga sing tetep ing donya. Nilus maringi perhatian khusus marang kahanan jiwa wong Kristen sing ngupaya kasampurnan, marang godaan-godaan sing ngenteni dheweke, lan marang hawa napsu lan ilusi-ilusine. Dheweke nggambarake 'konflik pikiran', gambaran perjuangan nglawan godaan – 'perang mental'. Ing nglakoni perang iki, wong asketis ngungkuli 'godaan', 'asosiasi', 'kombinasi', 'kawinanan', lan 'nafsu'. Iki minangka tahapan-tahapan dosa manungsa. 'Godaan iku mung sawijining pikiran, utawa imajinasi bab sawijining obyek, sing dumadakan mlebu ing ati lan nampilake awake dhewe marang pikiran… 'Kombinasi'… diartèkaké minangka dialog karo pikiran sing muncul, yaiku sawijining obrolan rahasia ing jeroné awak kita karo pikiran sing wis muncul, apa digerakké déning hawa napsu utawa tanpa hawa napsu; kanthi tembung liya: nampa pikiran sing digawa mungsuh, nyimpené, sarujuk marang kuwi, lan maringi idin kanthi sukarela supaya tetep ana ing jeroné awak kita. Para Bapa Suci ora tansah nganggep iki tanpa dosa… Kanthi istilah 'komposisi', Para Bapa Suci tegesé nampa kanthi sakabehe lan kanthi kersa sawijining pikiran sing wis mlebu ing pikiran, utawa sawijining obyek sing wis muncul ing kana. Iki kelakon, umpama, nalika ana wong nampa pikiran sing digawé mungsuh utawa obyek sing diparingaké déning mungsuh, banjur ngobrol karo pikiran kuwi – lumantar omong kosong ing pikiran – lan sabanjuré nyengkuyung utawa nyetel atiné tumindak manut usulan pikiran mungsuh… Kekekangan yaiku daya tarik ati kita sing ora sukarela marang pikiran sing wis nyekel, utawa nyimpen pikiran kuwi terus-terusan ing jero diri kita… Iki biasane muncul saka kélangan konsentrasi lan saka obrolan sing kakehan lan ora migunani… Hawa nafsu diartèkaké minangka sipat lan tumindak sing, sawisé manggon ing jiwa suwé, lumantar kabiasaan dadi kaya-kaya bagéan saka hakikaté… Sebabé yaiku… lumantar kecerobohan lan ketidakpedulian sing sengaja, keasyikan sing suwé marang obyek sing dimaksud. Hawa nafsu, ing kabèh wujude, mesthi kena paukuman taubat sing cocog karo dosané, utawa kena siksaan ing tembe. Mulane pantes taubat lan ndedonga supaya dibebasake saka saben napsu, amarga saben napsu kena sangsara ora amarga wis ngalami konflik, nanging amarga kurang taubat[121] .

Ing nglakoni perang rohani, wong asketis ngadhepi wolung hawa napsu utama sing kudu diatasi ing jeroné dhèwèké supaya kanthi sukses maju ing dalan pengalaman lan tumindak njaba, dhèwèké bisa pungkasané nggayuh kahanan kontemplasi mistik; puncaké kabèh iku yaiku deifikasi. Iki wolung hawa napsu sing ngalangi dalan asetik ing panunggakan asetik: keserakahan mangan, zinah, katresnan marang dhuwit, nesu, sedhih, putus asa, kesombongan, lan angkuh[122] .

Miturut Nilus, perjuangan sing wicaksana lan luhur nglawan godaan dumadi ing 'njaga ati', ing 'meneng' lan ing 'pandonga sing wicaksana'. Sang biarawan kudu nyawisake wektu akèh kanggo renungan mistik, lan tembung-tembung Doa Yesus – 'Tuhan Yesus Kristus, Putraning Allah, welas asih marang aku sing dosa' – kudu tansah ana ing lambene. Nilus uga nerangake kanthi cetha carane Doa Yesus kudu dipraktèkake[123] .

---

[120] Aku njupuk saka karya utama Nilus: 'Tradisi Bapa Kita sing Kinurmatan Nilus saka Sora, sing diwarisake marang muridé babagan urip skete' (1849). kaca 22.

[121] Tradisi. kaca 27, 28, 29, 31, 32. Nilus nampilake gambaran wong sing nindakake dosa adhedhasar tradisi asetik kuna. Cf. bukuku. Op. cit. kaca 24–59, 81–89; Ammann, A. M. Op. cit., 'Centurie' déning para biksu Callistus lan Ignatius (kaca 43 sarta salajengipun).

[122] Tradisi. kaca 67–68; 69–103. Skema hawa napsu iki wis dirancang ing buku Evagrius saka Pontus († 402), *Antirrytikon* (Migne, PG 40. kaca 1272A–1276A). Iki diadopsi dening panulis asketik saka periode sabanjure, kaya Nilus saka Sinai, John Climacus, John Cassian lan liya-liyane. Delengen, contone: Nilus saka Sinai. *Tractatus de octo spiritibus malitiae* (Bab Wolung Roh Kejahatan), ing: PG 79, kaca 1145, 1164.

[123] Tradisi. kaca 36–40; delengen bukuku, op. cit., kaca 82, 48; uga: Schmidt, E. *Das Geistige Gebet* (1916).

Mangkono, kita weruh yèn pandangan asketis Nilus béda adoh karo pandangan Joseph saka Volotsk. Bédané pangerten asketisisme Nilus lan Joseph uga kacermin ing pandangané babagan puasa. Nanging Joseph, ing paugerané, nerangaké kanthi rinci wektu mangan lan jumlah panganané, tanpa nggatekake ciri pribadhi para biksu, kita nemokaké pendekatan puasa sing béda banget ing piwulangé Nilus. Nilus ndhasarake ascetisme eksternal marang kualitas spiritual individu sing nglakoni ascetisme, nalika uga nimbang bedane iklim antarane Rus Lor lan Palestina. Ora mungkin nyusun aturan tunggal babagan konsumsi panganan sing bisa ditrapake kanggo kabeh wong, amarga, kaya sing diandharake Nilus, 'awuh béda-béda ing kekuwatan lan semangat, kaya tembaga, wesi, lan lilin'[124] .

Nilus saka Sora uga ngrembug pitakon babagan tanah biara. Dheweke kanthi tegas nolak pandangan Joseph saka Volotsk, sing pracaya yèn biara bisa, utawa malah kuduné, nduwèni désa, tanah, lan kagungan liyané. Miturut Nil, para biksu kudu urip saka gawean tangané dhéwé, adol utawa, luwih becik, tukar-menukar barang-barang sing wis digawé kanggo kabutuhan urip. Ora pantes yèn biara lan para biksu nampa sedekah saka wong awam; malah kosok baliné, dhèwèké kudu mènèhi marang wong mlarat apa sing wis dipikolehi kanthi gawean tangané dhéwé. Nilus uga nyatakake pandangan sing menarik banget—lan kanggo Rus Kuna, pancen ora lumrah—yèn kemewahan sing kakehan ing hiasan gréja, busana emas sing larang regane lan sapituruté ora perlu banget kanggo ibadah marang Gusti. Kaping pisan, kemewahan kaya ngono asring dadi tujuan dhéwé, tegesé dadi napsu; kapindho, sing paling penting yaiku sikap batin wong sing ndedonga, dudu kamulyan busana lan piranti. Ing pandangan iki, Neil nuduhaké kesamaan karo St Sergius saka Radonezh, sing pirang-pirang taun ngrayakaké Liturgi nganggo piranti kayu prasaja lan tansah nganggo jubah linen sing prasaja nalika ibadah[125] .

Saka telung wujud urip monastik, Nilus luwih milih dalan 'tengah' – 'tengah emas' – sing dijenengi 'urip skete': urip para biksu sing manggon bareng loro utawa telu. Dhèwèké ora nganggep manawa eremitase ketat utawa urip kenobitik iku wujud paling apik saka urip monastik.

Kanthi 'urip skete', Nilus ora ateges anchoritism babar pisan. Sakehe skete dumadi saka sawetara sel, utawa gubug, ing ngendi para biksu sing manggon ing sel (kelliotes) manggon (). Sel-sel kasebut kagungané biara. Para kelliotes (wong sing manggon ing skete) manggon bebarengan loro-loro utawa, luwih arang, ing klompok telu. Asring, pangaturan iki nglibataké sawijining biksu sepuh lan sawijining novis – sepuh lan novisé, utawa sepuh karo loro novis minangka murid. Gaya urip iki paling masuk akal nalika ana sistem bimbingan rohani. Wong-wong sing manggon ing skete tetep ana ing sangisoré panguwasa umum abbot biara. Padha nampa pasokan saka biara, biasané cukup kanggo sak minggu. Ing dina Setu utawa ing wengi sadurunge dina raya, kabèh wong sing manggon ing skete padha kumpul ing gréja biara kanggo mèlu ibadah bebarengan; iki minangka pangaturan, contoné, ing Lavra St Savva, sing ora liya mung biara gedhé adhedhasar sel. Jadwal pandonga saben dina para warga skete asring béda karo jadwal pandonga ing biara sakabèhé. Pandhuan kanggo novis uga béda wujude. Sawetara sel, yèn dunungé cedhak siji lan sijiné, bakal digabung dadi siji skete; ing kahanan kaya ngono, para biksu asring manut jadwal pandonga sing padha lan milih abas kanggo skete kuwi. Latihan asketis ing skete luwih ketat tinimbang ing kinovia. Kinovia (urip bebarengan) yaiku panggonan ing biara sing netepi syarat-syarat umum kanggo kabeh: aturan sing padha, dhaharan bebarengan, lan busana biara sing padha. Biara kinovia dipimpin déning seorang abbot adhedhasar piagam biara sing tartamtu. Idiorrhythm (urip kapisah) iku kebalikan saka sistem kinovian. Saben biksu ngupaya kaslametan miturut pangertené dhéwé, manggon ing sel sing kapisah utawa ing sel sing ana ing njero bangunan utama biara; dhèwèké ngurus dhaharan lan busana monastiké dhéwé, lan uga nindakake tata cara pandonga miturut karsa dhéwé. Biara-biara sing ngetutake aturan manggon kapisah dipimpin déning seorang abbot, sing dipilih kanggo setaun lan tanggung jawab marang déwan para sesepuh biara[126] .

---

[124] Tradisi. kaca 70; babagan puasa, delengen Nilus. Ibid. kaca 69–80.

[125] Tradisi. kaca 18–20.

[126] Meyer, Ph. *Die Haupturkunden für die Geschichte der Athos-Klöster* (1894) lan artikel-artikelé babagan sajarah anyar lan kahanan saiki saka biara-biara Athos, ing: *Z. f. Kirchengeschichte*. 11 (1890); Sokolov, I. The Internal State of Monasticism in the Byzantine Church from the Mid-9th to the Early 13th Century: 842–1204 (1894), ing: Prav. Sob. 1893. 3. Nil saka Sora tansah mangertèni istilah 'hermitage' minangka skete. Ing Rus Kuna, skete asring nduwèni ciri-ciri urip nyendiri. Kanggo mangertèni wangun urip monastik iki ing Rus Kuna, delengen: AI. 1. No. 26 lan 181; PSRL. 6. kaca 284. Sawetara sejarawan Rusia kanthi keliru nyebut Nil minangka anchorite (ertel); contone: Nikitsky. An Essay on the Internal History of Novgorod. kaca 86. Ing wilayah Trans-Volga (ing wewengkon Vologda), ora ana biara cenobitik nganti taun 1371 (Makarii. 4. kaca 214), nanging ing sisih lor luwih adoh, cedhak Segara Putih, biara komunal wis ana wiwit pertengahan abad kaping 15 (Ayu. No. 110. 6. kaca 145). Ing Novgorod lan sakupenge, umume mung ana panggonan pertapa. PSRL. 6. kaca 284.

Miturut panemune Nilus, skete maringi wong asketis kasempatan paling apik kanggo nglakoni urip rohani sing waspada lan nahan napsu, lumantar pandonga lan meneng. Dheweke kudu miwiti dina kanthi pandonga lan nglampahi kabèh wektu kanggo pakaryan sing nyenengake Gusti Allah: pandonga, nyanyi mazmur lan kidung greja liyane, lan maca Kitab Suci. Saka buku-buku ing Kitab Suci, Nilus luwih seneng Perjanjian Anyar, utamané Epistula Para Rasul. Uga penting manawa wong asketis kudu melu gawe manual: kaping pisan, kanggo njaga kewaspadaan sing ajeg, lan kaping pindho, kanggo ngupadi panguripan sing prasaja kanthi gawean tangané dhéwé lan kanggo nglawan napsu. Pangané biksu kudu cocog karo kekuwatané: ora luwih saka sing dibutuhaké, amarga mangan kakehan ndadékaké wong nyedhak marang napsu. Turune uga kudu cekak, lan ing kono kudu dianggep pratandha pati. Pikiran bab pati kudu tansah ngancani biksu, lan dhèwèké kudu nyusun urip rohani supaya kapan waé dhèwèké siap ngadhepi Pasuryané Gusti.

Mung kanthi ngetutake dalan perjuangan nglawan napsu iki, sawise nyoba awaké dhéwé lumantar pengalaman, sawijining biksu bisa munggah menyang anak tangga paling dhuwur ing tangga rohani. Upaya rohanié saiki kudu dumadi saka renungan; nalika dhèwèké matèni kabèh sing donya lan daging, rohane munggah kanggo nyawang Gusti kanthi mistik. Liwat Doa Yesus, pangreksan manah, tentrem sejati lan pisah sampurna saka donya, meneng, lan kasadharan jiwa, sang asket tuwuh sacara rohani lan saya cedhak karo tujuan pungkasan pangupayaane (pengalaman † pangamaran) – pangdéwatan. Lan ing rendhem mistik kang kebak sih iki, ing pangayoman karo Gusti, dhèwèké dadi bagéan saka kahanan kabungahan[127] .

Panemune Nilus mancar ing tradisi asketis lan mistik Gréja Wétan. Akeh karya Para Bapa Suci wis dikenal ing Rus' suwé sadurungé Nilus. Nanging Nilus migunakaké mau kanthi cara sing rada béda saka para pendahulu lan kanca jamané. Sawijining sarjana Rus Kuna – contone Joseph saka Volotsk – mung nggunakake tulisan Para Bapa Suci kanggo mbuktekake panemune dhewe lan mbantah pandangan mungsuhe. Nilus, ing sisih liya, nggunakake Kitab Suci utawa tulisan Para Bapa Gereja kanggo nggawe argumentasine luwih cetha lan luwih meyakinkan[128] . Pamikirane bebas saka pratandha formalism; dheweke nyengkuyung pamaca kanggo merenung lan nyambung karo nuranine; dheweke ora mung mbantah, nanging uga nganalisa. Ing bab iki, Nilus mbuktekake awake dhewe minangka sawijining pamikir lan psikolog. Dheweke nyitir kanthi jembar saka Bapa-Bapa Suci lan karya-karya asketis-mistis, nanging ora luwih saka sing perlu kanggo nerangake pikirane dhewe. Dheweke ora nggunakake akumulasi kutipan kaya sing ditemokake ing karya Joseph saka Volotsk, sing ing risalah utamane *The Enlightener* nggawe pamaos kesel amarga akèh kutipan. Kanggo Joseph, asketisisme mesthi dadi tujuan dhéwé, déné kanggo Neil iku mung sarana, mung piranti. Sing paling wigati kanggo dhèwèké yaiku makna spiritual saka asketisisme, amarga sakjatiné iku mung manifestasi njaba saka urip batin wong Kristen. Mula saka iku, dhèwèké ora tau lali karo ciri khas individu saka wong askétis.

Ing karya utama Nilus, *The Tradition*, nyritakaké perjuangan spiritual kanggo nggayuh ideal asketis, nanging ora babagan idealé dhéwé; iki bisa diterangaké amarga Nilus, minangka psikolog sing trampil, mangertèni yèn, miturut kahanan monastisisme ing wektu kuwi, pandhuan praktis babagan asketisisme luwih migunani tinimbang gambaran ideal sing dalané kanggo nggayuh ora cetha.

3. Perselisihan antara 'Josephites' lan 'Non-Acquirers'

Bedane pandangan Yusuf lan Nilus babagan makna monastisisme lan hakikat urip monastik, uga pandangan asetik sing béda, paling cetha diungkapaké nalika rembugan babagan loro masalah filsafat sing banget ngurusi masyarakat Moskow ing awal abad kaping 16.

Masalah kapisan nyentuh dhasar doktrin Kristen; masalah kapindho luwih praktis lan nyakup hubungan antarane Gréja lan nagara ing Rus Muscovite.

Perkawis bidah lan para bidah sing nyoba nyimpangaké ajaran Gréja Ortodoks iku fenomena sing arang banget ana ing Rus Kuna. Ing misi internalé, Gréja mung nglawan takhayul, sésa-sésa paganisme, lan wujud-wujud kesalehan njaba sing anéh. Gerakan bidah ora nggoyah dhasar-dhasar Kristen Rus Kuna[129] .

---

[127] Tradisi. kaca 6–65, 69 lan salajengipun, 107 lan salajengipun.

[128] Nilus nyebutake para Bapa Gereja lan panulis asketis ing ngisor iki: Macarius, Basil Agung, Yohanes Krisostomus, Nilus saka Sinai, Isak saka Suriah, Efrem saka Suriah, Abba Doroteus, Hesikios saka Yerusalem, Kasianus, Yohanes Klimakus, Maksimus Pengakuan Iman, Petrus saka Damaskus, Paus Gregorius Dialogis, Teodorus Studit, Philotheus, Simeon Teolog Anyar, kanthi karesmèn khusus marang Gregorius saka Sinai, lan liya-liyané.

[129] Kita mung bisa nyatet referensi sing relatif samar ing kronik Rusia Kuna babagan 'bidah'-e biksu Adrian (Kronik Nikon, ing taun 1004) lan sawijining Dmitri (rong puluh taun sawisé), sing bisa uga ana gandhèngané karo Paulicianisme Bulgaria. Uga bisa nyebutake presbiter sing jenenge Martin, wong Armenia, babagan urip lan piwulangé mung ana informasi sing samar banget sing

Wahyu Strigolnik, sing muncul ing Novgorod ing abad kaping 14, nanging nduwèni peran tartamtu ing sajarah. Mung liwat tulisan polemik sing ditujokaké marang wahyu iki, wong bisa mbangun gambaran umum babagan gerakan agama iki. Ing pungkasan abad kaping 15, maneh ing Novgorod, muncul gerakan bidah anyar sing dikenal minangka 'bidah para Yudaisasi', amarga sawetara wong Yahudi melu ing kono[130] .

Gerakan iki entuk penganut sing relatif akèh ing Novgorod lan Moskow. Kita ora bakal mbahas kanthi rinci – sing luwih penting kanggo kita yaiku bedane sikap Joseph lan Nil marang bidah. Ing karya utamané, *The Enlightener*, Joseph njupuk sikap sing kuwat banget nglawan para Judaiser, mbantah karo pandangan agamaé; mulané, *The Enlightener* dadi sumber sing wigati banget babagan iki. Ing tulisan liyane, kalebu sawetara surat, Joseph ngajokake langkah praktis nglawan para bidah[131] . Minangka panyengkuyung tumindak keras, Joseph malah ngidini paukuman pati. Panemune Joseph nemoni panentangan sing kiyat saka golongan non-possessor ing lingkarané Nil Sorsky. Ing polemiké nglawan para Judaizer, nalika mbela kabutuhan tumindak keras, Joseph utamané ngandelaké Perjanjian Lawas, déné golongan non-possessor, nalika mbantah, ngandelaké semangat Perjanjian Anyar. Para asketis kanthi tegas nentang panggunaan paukuman pati déning umat Kristen; para bidah iku wong dosa sing, yèn ora ninggalaké kesalahané, kuduné diasingaké saka paseduluran karo umat Kristen liyané lan dikurung ing biara, supaya ing kono, lumantar piwulang, padha bisa ngerti kabeneran[132] . Sanadyan panemune Joseph sejatine menang ing Konsili taun 1504 lan Gréja ngukum pati sawatara ahli bidah[133] , béda pandangan iki tetep dadi ciri khas loro gerakan monastik sing dirembug.

Masalah liyane sing ndadekake bedane pandangan agama antarane loro gerakan iki katon yaiku babagan tanah biara[134] .

Pertumbuhan kasugihan monastik ing Rus Muskovit saya tambah kenceng. Biara-biara sing diadegaké ing abad kaping 13–14 alon-alon berkembang dadi koloni ekonomi ing Rusia tengah lan lor. Padha melu ing tetanen lan kerajinan; para tani manggon ing tanah biara, bisa makarya kanggo biara utawa mbayar sewa. Macem-macem hak istimewa babagan kepemilikan tanah sing diparingake marang biara dening para pangeran lan pangeran agung nambah kamakmurané. Para biara kuwi dhéwé tuku lemah sing wis diolah lan nampa tanah minangka hadiah utawa wasiat saka para pangeran, boyar, pedagang, lan wong liya; salajengipun, kagungan biara saya mundhak liwat sumbangan saka wong sugih sing mlebu biara. Konsentrasi bagean gedhé lahan tatanèn ing tangan Gereja nyurung pamaréntah kanggo nimbang mbalèkaké lahan sing wis ilang kanggo kapentingan nagara[135] .

Ing jero hierarki gerejawi lan komunitas biara, ana loro aliran pamikiran babagan tanah biara: siji yaiku posisi Yosefit, sijiné posisi Non-Pengumpul[136] . Para Non-Akuisitor, utawa 'Para Sepuh Volga' , sing nolak

---

isih ana; cf.: Golubinsky. 1. 2 (edisi kapindho). kaca 795. Kontroversi babagan puasa ing Rebo lan Jemuwah (abad kaping 12) lan panggunaan 'Alleluia' (abad kaping 14) ora nduwèni watak sesat.

[130] Kanggo luwih lengkap babagan gerakan iki, delengen Bab X.

[131] Surat-surat marang Mitrofan lan Pangeran Agung Vasily Ivanovich, ing: Chteniya. 1847. 1; marang Uskup Nifont, ing: RIB. 6. kaca 825 sarta salajengipun.

[132] Tanggapan saka Non-Acquirers – 'Epistel para Sepuh Vologda', ing: DRV. 14 (1792). kaca 424–428.

[133] PSRL. 6. kaca 49; 8. kaca 244.

[134] Literatur babagan topik iki cukup akèh; aku mung bakal nyebut karya-karya sing paling wigati: Milyutin. 'Babagan Aset Tetap Para Pendeta', ing: Readings. 1859. 4; 1860. 3; 1861. 1, 2; Gorchakov. Babagan Kepemilikan Tanah Metropolitan Rusia, Patriark lan Sinode Suci (1871); panulis sing padha. Kantor Monastik (1868); Pavlov. Op. cit.; Zhmakin. Op. cit. Gambaran ringkes disedhiyakake dening buku: Gautier. Esai babagan Sejarah Kepemilikan Tanah ing Rusia (1915). Upaya panaliten komprehensif babagan manajemen ekonomi monastik ing Rus' lor ditemokake ing karya: Savich, A. The Solovetsky Estate in the 15th–17th Centuries: A Study of the Economy and Social Relations in the Russian Far North. Perm, 1927. Delengen Bab VI lan VIII.

[135] Adam Clement, sing ngunjungi Moskow ing taun 1553, nulis babagan biara-biara: 'Plurima ibi exstruuntur Basilianorum coenopia (coenobia); penghasilané saka tanah iku ageng, amarga para biksu nguwasani sapertiga saka kabèh tanah ing saindenging kraton' (ana akèh biara Basilia ing kana, lan padha nduwèni tanah sing akèh; sapertiga saka tanah ing saindenging kraton kagungané para biksu), ing: Rerum Moscoviticarum scriptores varii. Frankfurt, 1600. kaca 152.

[136] Gereja ndhasar hak-haké marang kanon lan paugeran Konsili Ekumenis lan Konsili Lokal, sing nanging nyatakake menawa nduwèni tanah iku ora pantes: Paugeran Apostolik kaping 38, Paugeran kaping 12 saka Konsili Ekumenis kaping Pitu (Paugeran Para Rasul Suci, Para Konsili Suci lan Para Bapa Suci kanthi komentar. Moskow, 1876. kaca 87, 668) lan, utamane, Aturan 6 saka Konsili Konstantinopel Kapindho taun 861 (Aksara Sanga Konsili Lokal. Kazan, 1877. kaca 238). Santo Teodorus Studita nuntut kamlaratan paling ketat marang seduluré lan nolak hak para biksu nduwé harta pribadhi. Dobroklonsky, A. The Venerable Theodore, Confessor and Abbot of Studion. Odessa, 1915. kaca 498.

hak Gréja lan biara kanggo duwé tanah, wis nduwé pendahulu ing kalangan episkopat lan komunitas monastik Rusia[137] .

Ing Konsili taun 1503, pamaréntah Moskow nyoba ngandelaké pihak Non-Acquirers kanggo ngrampungaké masalah tanah biara kanthi tentrem. Pandangan para mungsuh tanah biara diwakili ing Konsili déning Nil saka Sora lan Paisius saka Yaroslavl. Nilus saka Sora wis bola-bali ing tulisan-tulisane kanthi tegas mbantah tanah biara lan harta pribadi para biksu. Nanging nalika ing Konsili, para uskup lan rohaniawan liyane kudu nggawe keputusan babagan iki lan Nilus saka Sora nyatakake kepinginan 'supaya biara ora nduwé désa, nanging para biksu kudu manggon ing alas lan nyukupi kabutuhané kanthi kerja tangan', sanadyan Nil didhukung déning bapa Paisius Yaroslavov, usulan iki ora ditampa déning mayoritas sing rawuh ing Konsili, lan paling ora déning abbas Biara Volokolamsk, Joseph Volotsky[138] .

Nalika Nil lumaku saka pandangan asketis murni, sing adhedhasar aturan kanonik Gréja Wétan, Joseph luwih dipandu déning pertimbangan praktis ing babagan gerejawi. Tugas utama biara yaiku njamin latihan hierarki gréja. Biara mung bisa nepaki tugas iki yèn nyedhiyakake komunitas monastik (Joseph nyebutake biara komunal) kahanan urip sing nggawe para biksu ora perlu kuwatir babagan pangan saben dina, lan bisa nyawisake awake dhewe sakabehe kanggo nyiapake pelayanan ing mangsa ngarep ing jajaran hierarki gerejawi – kaya uskup, abbot, lan sapiturute. 'Yen biara ora duwe tanah,' ujare Joseph ing Konsili taun 1503, 'ngapa ana wong mulya lan luhur gelem ngucapake sumpah biara?'[139] Panemune Joseph entuk dhukungan saka para uskup ing Konsili lan menang: tanah kasebut tetep dadi kagungan biara.

Bedane panemu babagan iki antarane wakil-wakil utama loro pihak nuduhake sepira bertentangane pandangan asetiké sacara umum. Kanggo Nil saka Sorsk, sing paling utama yaiku kasampurnan batin sang biarawan ing swasana asketisisme sejati; generasi biarawan sing dibesarké kanthi semangat iki, yèn kudu nindakake pelayanané ing donya sekuler, bakal ngupaya nggayuh tujuan Kristen murni. Yosef saka Volotsk ndeleng asketisisme monastik, sepisanan lan paling utama, minangka sarana nyiapake para biksu kanggo nindakake tugas gerejawi lan administratif. Dheweke ngomongake kabutuhan pranatan sing raket antarane urusan gerejawi lan nagara; Nil, kosok baline, nuntut pamisahan lan kamardikan sakabehe saka siji lan sijine. Miturut Joseph, biara kudu ngendhalèkaké individualitas biksu; mulané, dhèwèké tau kandha yèn panemu pribadi iku ibu kabèh hawa napsu, lan panemu iku pèpènget kapindho. Nil, ing sisih liya, mbela individualitas manungsa lan ngajèni kamardikan batin wong askèt ing upaya spiritualé.

Kamenangan Joseph nduwèni makna epok-mak. Para penganuté saya kuwat, utamané wiwit seperempat kapindho abad kaping 16, – sawijining sela cendhak sing ana gandhèngané karo Metropolitan Joasaph (1539–1541), sing simpati marang golongan non-pemilik nanging ora nduwèni pangaruh gedhé marang nasib Gréja – lan ora suwé para Josephites dadi faksi panguwasa paling berpengaruh ing Gréja Rusia.

Bab V. Jagad Gagasan Gerejawi lan Politik ing Moskow ing Abad kaping 16

1. Konsolidasi Tanah-Tanah Rusia ing sangisoré Otoritas Politik Para Pamrentah Moskow lan Gréja Rusia

Perselisihan antarane loro gerakan asketis iki bisa uga nguntungake monastisisme yen loro pihak padha narik kesimpulan sing bener lan ngakoni yen prakara sing nyakup pandhuan rohani para biksu lan organisasi

---

[137] Surat (1395/1405) saka Cyprian, Metropolitan Moskow (1381–1382, 1390–1406), marang Abas Athanasius (AI. 1, No. 253), ing ngendi dhèwèké ngrembug pitakon bab hak para biksu nduwèni harta pribadi lan nolak hak iki amarga bertentangan karo pandangan Para Bapa Suci. Nanging, dhèwèké ngakoni keabsahan kepemilikan lahan kanggo biara komunal, kanthi syarat yèn lahan kasebut dikelola déning wong awam sing nyukupi kabèh kabutuhan biara. Panemu sing padha uga dianut dening St Sergius saka Radonezh lan St Cyril saka Belozersk, sing sacara prinsip ngakoni hak biara komunal kanggo nduwèni tanah, nanging mbantah hak nduwèni barang pribadi kanggo saben biksu. Sanadyan loro-lorone santo mau nyoba ngenalake lan njaga wangun urip cenobitik sing paling ketat ing biarané, padha ora bisa nolak anugerah tanah sing diparingake marang biara-biara mau, utamané yèn sumbangan mau asalé saka para pangeran. Pavlov. Op. cit. kaca 11, 66; Makarii. 8 (1874). kaca 154; Nikolsky. Biara Kirillo-Belozersky. Jilid 1, No. 2 (1910). kaca 11. Ing Biara Kirillo-Belozersky, komunitas biara pecah dadi loro faksi, perselisihan antarane loro faksi kasebut terus lumaku nganti separo kapindho abad kaping 15 lan nyebabake kabentuké klompok biksu non-pemilik sing kanthi tegas nentang tanah-tanah biara. Nikolsky. Urip Komunitas lan Selik ing Biara Kirillo-Belozersky, ing: Christian Readings 1907. Agustus. kaca 155–173. Cf.: VMCh. September. kaca 550. Bisa uga perselisihan iki sing nyurung Nil saka Sorsk kanggo ngedegake skete dhéwé.

[138] Tradisi. kaca 81, 14, 18; Tambahan. 10. kaca 505.

[139] Tambahan. Jilid 10. kaca 508.

urip monastik sacara umum iku murni prakara gerejawi. Sanadyan sajrone perselisihan iki dadi cetha manawa pandangan asketis paling raket gegayutane karo urusan politik lan nagara – kita nyebutake babagan tanah biara – – loro-lorone, Josephites lan Non-Acquirers, bisa waé nemokake dalan tengah lan kanthi mangkono ngilangi akibat negatif saka perselisihan saka urip monastik, yen padha nuduhaké katengahan, sing pancèn dadi syarat kerendahan ati monastik marang wong-wong mau. Nanging, iki ora kelakon – ora amarga semangat sing kakehan saka para Josephite utawa kekerasan atiné para Non-Acquirers, nanging amarga loro gerakan iki kejiret ing banjiran kuat pendapat negara lan politik, ideologi, lan gagasan sing sejatine nyeret negara Moskow ing abad kaping 16. Mbokmenawa ora kebetulan yèn perselisihan babagan dhasar-dhasar asketisisme nyala ing wektu Kakaisaran Moskow mlebu periode penentu ing sajarahé.

Sakabèhé sajarah monastisisme, ing Wétan lan Kulon, nuduhaké sepira angelé misahaké biara saka donya njaba lan, yèn para biksu kudu nindakake tugase ing donya sekuler, sepira angelé nglindhungi monastisisme saka sekularisasi. Kedadeyan gedhe ing babagan gerejawi lan politik ngrubuhake tembok biara lan nyeret monastisisme mlebu ing arus urip sekuler. Ikonoklasme ing Bizantium, gerakan Cluniac ing Kulon, lan Perang Salib dadi konfirmasi cetha saka pola iki.

Kedadéan sing dumadi ing nagara Moskow iku wigati lan nggumunaké, loro kanggo wong-wong ing jamané—yakuwi para Josephites lan Non-Acquirers—lan uga kanggo generasi sabanjuré. Pandangan agama lan politik wong-wong ing jaman kuwi, utamane ing kalangan terdidik – klompok sing njupuk kekuwatan spiritual mung saka monastisisme – pancen goyang amarga kedadeyan-kedadeyan iki. Para sejarawan, utamane sejarawan gerejawi, asring nyederhanakake proses mikir lan tumindak wong-wong jaman biyen; generasi sabanjure kadhangkala ora bisa mangerteni gagasan sing nuntun uripe wong-wong ing wektu kuwi, kajaba bisa nggawa pikiran menyang kahanan jaman biyen lan mangerteni pandangan agama ing jaman kepungkur. Pandangan donya wong Rusia ing wektu kuwi pancen agama banget; kabèh kedadeyan ing urip gerejawi lan politik nagara dianggep, ditimbang, lan dinilai saka sudut pandang agama. Cara mikir lan sifat pamikirane béda banget karo jaman saiki. Wong-wong ing jaman kuwi, umume kaya bocah-bocah sing taat, nanging duwé hawa napsu kaya wong diwasa; padha wong Kristen sing bisa ngenali tuladha kasampurnan Kristen sejati, nanging ora bisa nemokake dalan menyang kana dhéwé. Kanggo mangerteni dhasar psikologis jaman kuwi, kita kudu mbaleni eling marang ciri khas wong Rusia ing wiwitan abad kaping 16: 'Ing wektu kuwi, wong mikir ora adhedhasar gagasan, nanging adhedhasar gambar, simbol, ritual, lan legenda; tegesé, gagasan ora berkembang dadi kombinasi logis, nanging dadi tumindak simbolis utawa fakta sing dianggep ana, kang digoleki pembenarané ing sajarah. Padha ngadhep marang jaman kepungkur ora kanggo nerangake fenomena saiki, nanging kanggo mbenerake kapentingane saiki, golek conto kanggo ndhukung klaim dhewe[140] .

Kedadéan ageng sing nduwèni wigati nasional Rusia lan wigati politik global lagi kawujud ing ngarepé wong-wong Rusia. Nganti bubar iki, Kadipaten Moskow ora luwih saka sapotong lemah ing tengah alas tanpa wates ing Dataran Rusia. Nanging potongan tanah iki terus ngrembaka kanthi ngorbanake kadipaten-kadipaten panjenengan liyane; Kadipaten Moskow saya ngrembaka sacara wewengkon, politik, lan ekonomi[141] . Konsolidasi kadipaten-kadipaten Rusia ing sangisoré pamaréntahan Pangeran Moskow, 'panyatu tanah-tanah Rusia', iku asil saka politik sing trampil, ing sisih siji , lan tuwuhé kesadaran nasional, ing sisih liyané[142] .

---

[140] Kljutschevskij. Geschichte RuЯlands, vol. 2, kaca 127.

[141] Karya-karya ing ngisor iki bisa dadi pambuka babagan kompleks masalah sing ana gandhengane karo tuwuhé nagara Moskow ing abad kaping 15–16: Kljutschevskij. Op. cit., Vol. 2, Bab 1, 2 lan 5; Stdhlín, Karl. Geschichte Russlands, Vol. 1 (1923), kaca 197 lan salajengipun; Presnyakov, E. The Formation of the Great Russian State (1918); Lyubavsky. The Formation of the Main State Territory of the Great Russian Nation (1929); Platonov, S. History of Russia (1927).

[142] Pangeran Agung Moskow nguasakake wilayah-wilayah ing ngisor iki: ing taun 1463 – kadipaten appanage Yaroslavl (miturut perjanjian damai); ing taun 1472 – appanage Pangeran Yuri (saduluré Ivan III): Dmitrov, Mozhaisk, lan Serpukhov; ing taun 1472 – piyambakipun ngrebut Perm; saperangan wewengkon iki wis tau digabungaké nalika jaman Ivan I Kalita; ing taun 1478 – dhèwèké ngrebut Veliky Novgorod; ing taun 1481, kadipaten appanage Andrei, adhine Ivan, digabungaké: Vologda lan Tarusa; antara taun 1482 lan 1493 – kadipaten-kadipaten cilik ing tanah Chernigov lan Novgorod-Seversky: Vyazma, Chernigov, Starodub lan Novgorod-Seversky; ing taun 1485, Kadipaten Tver ditaklukake; ing taun 1485, kadipaten Vereya digabungake miturut wasiat sing dipaksa; ing taun 1489, Vyatka ditaklukake; ing taun 1492, kadipaten Uglich, sing kagungan adhine Andrei Agung, digabungake; ing taun 1503, sawenehing kadipaten Ryazan digabungake miturut wasiat Pangeran Fyodor saka Ryazan. Kabeh iki asil saka kabijakan trampil Ivan (1462–1505). Ing sangisoré putrané, Pangeran Agung Vasily III (1505–1533), kamunggahan Moskow terus lumaku: ing taun 1510, Pskov ditundhukaké; ing taun 1513, Kadipaten Cilik Volokolamsk; ing taun 1514, Kadipaten Smolensk direbut maneh saka Lithuania; ing taun 1517, Kadipaten Agung Ryazan digabungake; lan ing taun 1523, Kadipaten Seversk. Kanggo maca luwih lengkap, delengen cathetan sadurunge.

'Rampungé panyatuan wilayah Rus Lor-Wétan déning Moskow ngowahi Kadipaten Moskow dadi nagara nasional Rusia Agung'[143] , ujare Klyuchevsky.

Aneksasi kadipaten panangan ngidini Pangeran Agung Moskow nglumpukaké kakuwatan gabungan saka wilayah-wilayah iki ing tangane dhéwé[144] . Pangeran Moskow, Ivan III (1462–1505), dadi 'sovereign and autocrat'[145] , 'Pangeran Agung Kabèh Rus'. Sadurunge, gelar iki mung formalitas; saiki entuk makna nyata ing babagan nagara lan politik: Ivan III mrentah sacara de facto lan de jure[146] . Panguyuban wilayah Rus' ing sangisoré panguwasa Pangeran Agung Moskow ora mung wigati kanggo tanah-tanah Rusia: akibat saka panguyuban iki nduwèni sipat internasional. Kadipaten Agung Moskow saiki nduwèni tapel wates sing padha karo nagara-nagara liya. Biyen mung sawijining kadipaten cilik sing kasembunyi ing alas antarané kali Oka lan Volga, sajrone sawetara dasawarsa kadipaten iki mlebu ing jaring-jaring rumit politik donya[147] . Iki minangka fenomena anyar banget ora mung kanggo pamaréntah Moskow, nanging uga kanggo wong-wong Moskow sing mikir. Mung siji kahanan sing nglunturake kamulyan politik nagara sing saiki wis gedhe – penjajahan Tartar, sing sacara de facto meh ora dirasakake ing Moskow, nanging sacara de jure isih ana. Nanging, ing taun 1480, malah bayangan iki sirna: Rus' ngusir beban kang wis nyandhak sajrone rong setengah abad (1238–1480)[148] .

2. Gagasan gerejawi lan politik ing Moskow ing separo kapindho abad kaping limolas lan wiwitan abad kaping nem belas

Kedadéan-kedadéan iki mesthi ninggalaké tapak ing uripé wong-wong ing jaman kuwi. Ora kena lali yèn hierarki gerejawi nduwèni peran sing wigati banget ing nyawiji tanah-tanah Rusia. Para metropolitan Rusia[149] — utamane Theognostus (1328–1353), Peter (1308–1325), Alexius (1354–1378) lan Gerontius (1473–1489) — tansah semangat ndhukung kabijakan 'panyawiji tanah-tanah Rusia'[150] . Kabijakan iki saka hierarki gréja wis ngemot prasyarat kanggo pambentukan hubungan antarane nagara lan Gréja sing cocog karo pandangan Joseph saka Volotsk lan para pendukungé. Para biksu wis melu ngetrapake kabijakan iki malah sadurungé Joseph saka Volotsk. Minangka ahli tapa brata sing ketat, Santo Sergius saka Radonezh tumindak kanthi semangat sing padha ing njaba tembok biara. Dheweke ora melu ing Pertempuran Kulikovo (1380), sing pungkasané menang nglawan bangsa Tatars, nanging dheweke mberkahi Pangeran Agung kanggo pertempuran iki.

Nanging, Gréja ora mung ndhukung lan mberkahi Pangeran Agung; asring Gréja kapeksa golek pitulungan marang panguwasa nagara dhéwé. Iki katon cetha ing taun 1439, nalika Gréja Rusia lan kesadaran agama Rusia kudu netepaké sikapé marang Konsili Florence. Tindakan Metropolitan Rusia Isidore (1437–1441), sing wis melu Konsili lan ngakoni persatuan, nemoni panentangan sing tegas ing Moskow saka

---

[143] Kljutschevskij. 2. kaca 116.

[144] Rozhkov. Sajarah Rusia. Jilid 3, kaca 25; Presnyakov. Op. cit., kaca 458, 429.

[145] Platonov. Kuliah Babagan Sajarah Rusia. Edisi kaping 9. (1915). kaca 156. Cf.: panemu Ključevskij (2. kaca 126) lan Dyakonov (Kakuwatan Para Penguasa Moskow (1889). kaca 54 lan salajengipun) babagan teges istilah iki.

[146] Delengen: Dyakonov. Op. cit.; Rozhkov. Asal-usulé Otokrasi ing Rusia (1906); Philipp W. Ivan Peresvetov (1935). Bab 4; Vladimirsky-Budanov. Review; Sergeevich. Russian Legal Antiquities.

[147] Delengen: Stdhlin. 1; Kljutschevskij. 2 (1925); Platonov. Geschichte Russlands (1927); Presnyakov. Education (1918); Ubersberger H. Austria and Russia since the End of the 15th Century (1906); Forstreuter, K. Prusia lan Rusia ing Abad Pertengahan. Pangembangan Hubungané saka Abad kaping 13 nganti Abad kaping 17 (1938); Barbashov, A. Vytautas. Rong Puluh Taun Pungkasan Pamrentahané (1891).

[148] Stählin, vol. 1, kaca 216 lan salajengipun. Uga: Grekov, B. lan Yakubovsky, A. The Golden Horde. Gambaran ringkes sajarah Jochi ulus sajrone pambentukan lan jaman keemasan ing abad kaping 13 lan 14 (1937); Spuler, B. 'Kabijakan Luar Negeri Horde Emas', ing: Jahrbuch für Geschichte Osteuropas, 5 (1940); idem. Horde Emas (1941) (kanthi bibliografi sing jembar); artikelku 'Babagan Sajarah Kabijakan Wétan Rusia ing Abad kaping 15 lan 16', ing: Jahrbuch für Geschichte Osteuropas, 6 (1941). kaca 55–84. Babagan sikap khan-khan Tatari marang Gréja Rusia: Priselkov, M. Piagam Khan kanggo Metropolit Rusia (1916).

[149] Delengen: Priselkov, M. Esai babagan sajarah gerejawi lan politik Kievan Rus' ing abad kaping 10–12 (1913); Presnyakov. Pendidikan; Sokolov, D. Sajarah Pamérangan Metropolis Rusia (1900); Sokolov, P. Uskup Rusia saka Bizantium lan Hak Panunjukané nganti Awal Abad kaping 15 (1913); Makariy. 5–6 (bab sing relevan).

[150] Sokolovsky. Participation (1902); Presnyakov. Education; Makarii. 6; Dyakonov. The Power of the Moscow Sovereigns (1889). Kabijakan para metropolitan, kang tujuane ndhukung wewenang nagara, uga kacermin ing kompilasi kronik-kronik sing disusun ing sangisoré pucuk pimpinan metropolitan; delengen: Priselkov, M. *History of Russian Chronicling in the 11th–15th Centuries* (1940), utamané kaca 149–155, 162; Shakhmatoff, A. 'All-Russian Chronological Compilations of the 14th and 15th Centuries', ing: ZhMNP. 1900. 9–10, 11; Presnyakov, A. 'Chronicle Compilation in the 14th–16th Centuries', ing: History of Russian Literature up to the 19th Century, ed. A. Gruzinsky. Vol. 1 (1916).

Pangeran Agung Vasily (1425–1462) lan rohaniawan Rusia[151] . Rasa ora percaya marang wong Yunani sing wis ana ing Moskow saya tambah sawisé Persatuan Florence, dene keteguhan sing dituduhake déning Pangeran Agung nalika mbela doktrin Ortodoks ora mung diakoni lan disetujoni déning kalangan gerejawi, nanging uga mbuktèkaké marang wong-wong mau yèn panguwasa nagara gelem lan bisa nglayani kapentingan Kristen. Kedadéan iki dadi manifestasi sing banget wigati saka kesadaran agama Rusia, sing uga diapresiasi déning generasi sabanjuré. ' wigatiné Uni Florence kanggo sajarah Rusia ora bisa kakehan dipandang remeh. Iki nglambangaké integrasi Rus' menyang politik pan-Éropa ing separo kapindho abad kaping 15. Ing wektu sing padha, Persatuan Florence lan panilaian wigatine dadi, kanggo jurnalistik agama, dhasar kanggo diskusi babagan kekuwatan Moskow sing saya mundhak[152] . Persatuan Florence nduweni wigati gedhe kanggo pangembangan jurnalistik agama Rusia ing abad kaping 15–16, uga kanggo nemtokake hubungan Moskow karo Bizantium lan Gereja Yunani. Nalika rong dasawarsa sawisé persatuan, Konstantinopel – Roma Kapindho – ambruk amarga serangan Turki 'tanpa Gusti' (1453), wong Kristen ing Moskow nganggep kedadeyan iki minangka paukuman amarga aliansiné karo 'Latin sesat'. Miturut pandangan wong Rusia, wewenang agama Ortodoksi Yunani wis ambruk tanpa bisa dibalèkaké[153] .

Kanggo mangerteni sepira jero pangaribawa geger politik marang kesadaran agama wong Rusia, kita kudu nggawa pikiran menyang swasana spiritual jaman kuwi. Pandangan donya Kristen saka wong-wong Rusia ngupaya cara kanggo mbalekake kaseimbangan. Benteng Ortodoksi sing wis disucèkaké sajrone abad-abad wis rusak, lan tanpa gambaran benteng iki, padha ora bisa pracaya utawa urip. Kanggo wong-wong mau, iki minangka pangeling babagan pungkasaning donya sing bakal teka. Taun 1492 nandhani pungkasané milenium kapitu wiwit donya diciptakaké (miturut kronologi wektu kuwi), nalika kesadaran wong Rusia wis suwé nyerep eskatologi Kristen. Kedadéan ing pirang-pirang dasawarsa kepungkur – 'persatuan sesat' lan ambruké 'Bizantium murtad' – malah nambah peteng pangarepan iki. Nanging ing wengi tanggal 24–25 Maret 1492, pungkasaning donya ora teka: Kadipaten Agung Moskow isih ana lan, miturut standar wektu kuwi, makmur sacara politik. Kanggo wong Rusia kuna, iki dadi bahan renungan anyar, meksa dhèwèké mriksa manèh eskatologi lan nyelidiki panyebab prastawa gerejawi lan politik nagara[154] .

Ing wektu sing padha, kedadeyan ing Moskow sing cocog karo swasana fermentasi intelektual lan intensifikasi rasa agama, semangat, lan panemu. Negara Moskow lan pangembangan politik —transformasi kadipaten-kadipaten cilik dadi sawijining tsardom tunggal kanthi wewengkon amba—kaya sing wis kasebut, menehi kesan kuat marang para sakjamané. Nanging 'ora jumlah wewengkon anyar sing dadi wigati,' ujare Klyuchevsky. 'Ing Moskow, wong-wong ngrasakake yèn sawijining pakaryan ageng lan wis suwé bakal rampung, sing jero banget mengaruhi struktur internal urip nagara… Nalika nemokake awake dhewe ana ing posisi anyar, nanging durung sakabehe nyadari wigati anyar iku, panguwasa nagara Moskow nyoba, ing njero lan ing luar negeri, golek wangun sing cocog karo posisi iki; lan sawise nampa wangun-wangun mau, nyoba liwat kuwi nerangake wigati anyar mau kanggo awake dhewe. Saka sudut pandang iki, sawetara formalitas diplomatik lan upacara kraton anyar sing muncul nalika pamaréntahan Ivan III nduwèni kapentingan sajarah sing wigati[155] .

---

[151] Ziegler, A., *Die Union* (1938), sing nyedhiyakake bibliografi babagan subyek iki; cf. ulasan dening Philipp, W., ing: *Jahrbuch für Geschichte Osteuropas*, vol. 5 (1940), kaca 213 sarta salajengipun; delengen uga: Shpakov, A., *The State and the Church* (1904), sawijining karya sing ora dicantumake dening Ziegler.

[152] Philipp. Op. cit., kaca 213.

[153] Mula saka iku, ora nggumunake yèn kronik iki ngemot cathetan rinci babagan panangkepan Konstantinopel (Tsargrad): 'The Tale of the Capture of Tsargrad' ing: PSRL. 12. kaca 83–97; edisi Jerman: 'Bericht über die Eroberung Konstantinopels'. Diterjemahaké (adhedhasar Kronik Nikon) lan dianotasi déning M. Braun lan A. M. Schneider. Göttingen, 1940. 'Crita' iki, utawa 'Legenda Tsargrad', minangka sumber wigati jurnalisme Rusia Kuna, wis nyebabake akèh literatur kritis: V. Yakovlev, The Legend of Tsargrad (1868); I. Sreznevsky, ing: Prosiding Akademik Departemen Kapindho Akademi Ilmu Pengetahuan (1854); Orlov, A., ing: IORAS. 12 (1908); Archimandrit Leonid. The Tale of Tsargrad déning Nestor-Iskander, abad kaping 15, ing: PDP. 62 (1886). Delengen uga: Petukhov, kaca 101.

[154] Zhmakin. Metropolitan Daniel. kaca 364, 362–367; cf.: AI. 1. No. 282. kaca 513; Prav. Sob. 1860. 2. kaca 337; Maximus the Greek. Karya. 1. kaca 132; Zinovy saka Otensk. Kesaksian Kasunyatan. kaca 48–49; Sang Lansia Artemy. Surat-surat. RIB. 4. 1221. Bab raos eskatologis sacara umum, delengen: Bonwetsch, N. Methodius saka Olympus. 1 (1891); Sakharov, I. Esai lan Legenda Eskatologis ing Sastra Rusia Kuna (1879); Malinin. Elder Philotheos. kaca 426, 429, 430; RIB. 6. kaca 800, 806, 810.

[155] Klyuchevsky. 2. kaca 115, 123. 'Nalika Ivan III munggah ing tahta grand duke,' ujare Kljuchevskij (ibid., kaca 115), 'wilayah Moskow meh ora ngluwihi 15.000 mil persegi. Penambahan wilayah saka Ivan III lan putrané nambah wilayah iki paling ora 40.000 mil persegi.'

Ing konteks iki, nikah kapindho Ivan nuntun pamikiran para samtani marang arah tartamtu. Ing taun 1472, Ivan III nikah karo Sophia, keponakan yatim Constantine Palaiologos, kaisar Bizantium pungkasan (1448–1453). Dheweke lelungan menyang Moskow saka Italia, ing kana dheweke wis manggon nganti wektu kuwi; rawuhe ora mung nggawa owah-owahan ing upacara kraton, sing diatur maneh miturut modhèl Bizantium sing mewah, nanging uga dadi katalis kanggo pambentukan konsep agama lan filsafat tartamtu sing tujuane nguwatake, mbenerake, lan malah lestarekake peran negara lan politik-gerejawi autokrat Moskow.

Iki nyebabake gagasan politik lan filsafat manawa, liwat nikah karo putri saka kraton kaisar Bizantium, Pangeran Agung Moskow wis dadi ahli waris para kaisar Bizantium. Ya, karajan Kristen Ortodoks agung ing Bosporus dirusak déning wong Muslim sing ora nduwé Gusti, nanging panaklukan iki ora bakal suwe, luwih-luwih ora bakal langgeng. 'Nanging pahamilen, he wong sengsara,' ujare pangarang *The Tale of the Capture of Tsargrad* kanthi patos, '…bangsa Rus bakal ngalahaké sanajan Ishakil, pangripta kabèh, lan bakal njupuk Sedmokholmago (ya iku Konstantinopel. – I. S.) bakal dibalèkaké marang panguwasa sing sah, lan padha bakal mrentah ing kono[156] . Kapercayan manawa sang raja Moskow wis dadi ahli waris para kaisar Bizantium iki kacermin ing upacara kraton anyar ing istana Ivan III ing Kremlin Moskow, sing wiwit semana nyonto ritual Bizantium, lan uga ing lambang nagara anyar sing nggambaraké elang loro sirah Bizantium[157] . Sawisé beban penjajahan Tartar kasil dilungkaké (1480), Pangeran Agung Moskow wiwit nganggep dhèwèké ora mung minangka autokrat, nanging uga minangka 'raja kabèh Rus' lan malah 'tsar kanthi sih rahmaté Gusti Allah'[158] . Sadurunge, para Pangeran Agung kadhangkala diarani 'tsar', nanging iku mung ungkapan bombastis; saiki, miturut pandangan wong Rusia, gelar iki nggambarake kahanan nyata[159] . Saklawasé pirang-pirang dasawarsa, jurnalistik politik lan gerejawi Rusia nyinaoni tema iki, pungkasane nggawe kerangka ideologis ageng[160] . Gagasan-gagasan iki ora muncul saka ambisi politik, nanging utamane saka upaya spiritual lan iman Kristen; muncul minangka tanggapan marang geger spiritual sing disebabake dening kedadeyan sajarah sing kasebut. Kanggo masyarakat Rusia ing wektu kuwi, iki ora mung fakta sajarah nanging uga kedadeyan sajarah-agama; mula ditampa kanthi emosi sing kuat lan dadi topik diskusi sing intens saka sudut pandang agama.

Perlu digatekake manawa tulisan jurnalistik sing kebak werna agama nyritakake babagan hak lan kewajiban tsar Ortodoks. Ciri khas wewenang tsar iki ditekanké déning para wakil hierarki gréja lan tatanan monastik nalika padha nyuwun pitulungan marang Pangeran Agung kanggo perang nglawan para bidah Novgorod – para Yudaisasi[161] . Kanggo para Yosefit, hak lan kawajiban agama tsar Ortodoks asalé saka sipaté

---

[156] PSRL, vol. 12, kaca 97; *The Tale*, kaca 33.

[157] Babagan kumpulan gagasan lan doktrin sing ana gandhengane karo sipat suci upacara kraton Bizantium, delengen: Treitinger, O. *Die oströmische Kaiser- und Reichsidee* (1938); karya kang sugih bahan: Dölger, F., *Rom in der Gedankenwelt*; saliyane: Savva, V., *The Moscow Tsars and the Byzantine Basileus* (1902). Babagan kasunyatan manawa unsur-unsur suci ing ideal kaisar Bizantium wis nduwèni tradisi suwé banget ing kesadaran wong Bizantium, delengen: Baynes, N. H. 'Eusebius and the Christian Empire', ing: *Annuaire de l'Inst. de Philos. et Hist. d'Orient*, 2 (1934), kaca 13 sarta salajengipun.

[158] Kljutschevskij. 2. kaca 126.

[159] Dyakonov. Kekuwatan Para Penguasa Moskow; Waldenberg. Doktrin Rusia Kuna (1916). Babagan sajarah gelar 'autokrat', delengen: Ostrogorsky, G. Autocrator lan Autocrat. Babagan sajarah gelar autokrat ing Bizantium lan ing antarané bangsa Slavia Kidul. Lampiran: Gelar 'Autokrat' ing Rusia, ing: Glas Srpske K. Akademije. 2. No. 84 (1935). kaca 95–181 (ing basa Serbia); bandhingna karo ulasan kula ing: Kyrios. 2 (1937). kaca 79–80. Uga: Vernadsky, ing: Byz. – Neugriech. Jb. 7; versi Rusia ing: Collection in Honour of N. V. Kondakov (1926).

[160] Perspektif menarik babagan wigati lan makna gelar kraton ditemokake ing tulisan-tulisan publisis Rusia abad kaping 16 Ivan Peresvetov; cf.: Philipp. Op. cit.

[161] Kanggo gambaran pandangan Yosefit babagan kewajiban tsar Kristen marang Gréja ing perjuangan nglawan bidah kanthi pitulungan panguwasa nagara, delengen layang-layang ing ngisor iki: Uskup Agung Gennadius saka Novgorod marang Uskup Niphon saka Suzdal, ing: Khrushchev. Op. cit. Lampiran XXIII; ibid. Kanggo Uskup Agung Joasaph saka Rostov, ing: Readings. 1847. 8; ibid. Kanggo Metropolitan Zosima, ing: RIB. 6. kaca 775 (uga ing: AAE. 1. No. 380); ibid. 'Babagan Konsili taun 1490', ing: RIB. 6. kaca 779, 764; cathetan rinci babagan topik iki diwenehake dening Joseph saka Volotsk ing Bab 13 saka *The Enlightener*; ing kono uga 'Epistel marang Pangeran Agung', ing: DRV. 16. kaca 424. Sing paling narik kawigaten yaiku pandangan sing diungkapake dening Presbiter George Skripitsa babagan tugas tsar kanggo ngrampungake perselisihan antarane uskup; dheweke wis ngajokake pendapat iki wiwit taun 1503 (Readings, 1848, vol. 6, bagéan 4). Para Josephite mesthi ora sing pisanan ngomongake hak-hak panguwasa sekuler kaya ngono. Wiwit abad kaping 13, gagasan iki wis diungkapaké ing risalah 'A Word on How Christians Should Live', ing: Collection of Laws, 1859. kaca 128 sarta salajengipun; karya *Surat Akinidin, sawijining biarawan saka Lavra Sang Ibu Suci Gusti Allah, marang Sang Pangeran Agung* asal saka abad kaping 14, ing: RIB. 6. kaca 155 sarta salajengipun; mung nyebutaké pangawasan Sang Pangeran Agung marang perjuangan hierarki gréja nglawan bidah. Cf.: Waldenberg. Op. cit., kaca 137, lan Golubinsky. 2. 1, kaca 106. Beneshevich (The Old Slavonic Kormchaya, kaca 739) mbandhingake pandangan Akindin

sing kaya déwa. 'Tsar iku, miturut kodraté, kaya manungsa liya,' kandha Joseph saka Volotsk, 'nanging ing panguwasa dhèwèké kaya Gusti Allah Kang Maha Kuwasa'[162] .

Gagasan babagan kawajiban agama tsar, sing banjur ngrembaka lan lestari ing pandangan para Josephites, uga diungkapake dening Uskup Agung Theodosius saka Novgorod[163] . Dheweke minangka pangripta telung surat kanggo Ivan IV (1545–1547)[164] . Panemu sing padha mesthi diparingi Macarius, Metropolitan Moskow (1542–1563), 'salah siji tokoh paling gedhé ing sajarah Gréja Rusia'[165] , 'sing paling misuwur saka kabèh metropolitan kita ing abad kaping 16'[166] Panemune kabentuk ora mung déning kedadéan ing jamané, nanging uga – utamané – cocog karo pengalaman uripé dhéwé lan gagasané Joseph lan para Josephite[167] . Panemune Josephite Macarius uga kacermin ing pelayanan archpastoralé. Ing gegayutan karo upaya ngreformasi urip monastik ing Keuskupan Novgorod, ing taun 1526 piyambakipun ngajokake ora marang panguwasa gerejawi – Metropolitan Moskow – nanging langsung marang Pangeran Agung, saking piyambakipun piyambakipun nyuwun idin kanggo ngowahi piagam monastik lan ngenalake urip komunal. Suraté marang Pangeran Agung Vasily III sakabèhé manut semangat para Yosefit lan nggambaraké gagasan babagan tsar Ortodoks: 'Mugi amarga Gusti Allah, Paduka, lan amarga Sang Ibu Allah ingkang Maha Suci lan para pangripta mujijat ageng, mugi Paduka ngopeni lan nyukupi kabutuhan gréja-gréja ilahi lan biara-biara ingkang kinurmatan; awit, Paduka, déning tangan tengen Gusti Allah ing kahyangan, Paduka sampun kaparingi jabatan dados autokrat lan panguwasa sakabèhing Rus', lan Gusti Allah, Gusti Allah wis milih panggonan kanggo Panjenengané ing donya lan masang Panjenengané ing pangastané, nyerahaké marang Panjenengané welas asih lan gesangé kabèh iman Ortodoks sing agung[168] . Iki minangka ungkapan pandangan

---

karo novella kaping 6 saka Justinian. Karya awal A. Pavlov 'Loro Surat marang Pangeran Agung Mikhail Yaroslavich saka Tver', ing: Prav. sob. 1867. Jilid 2, kaca 236–253, isih dadi minat nganti saiki.

[162] Yosef Pencerah (1896). Bab 16. kaca 547. Akehé gambaran babagan pandangan donya Joseph kasedhiya ing karya anyar: Holzwarth, Irene. *Der Prosvetitel des Josif von Volokolamsk* (Berlin: Phil. Diss., 1944. Typescript); babagan panggunaan gelar-gelar béda déning Joseph nalika nyebut Pangeran Agung Moskow, delengen: ibid., kaca 250 sarta salajengipun.

[163] Teodosius iku sawijining biksu ing Biara Joseph-Volokolamsk; ing taun 1531 dhèwèké dadi abbot Biara Khutyn ing Novgorod lan njaga hubungan raket karo Uskup Agung Macarius, sing mengko dadi Metropolitan Moskow, sing dhéwé iku penganut setya Joseph; nalika Makarii dadi Metropolitan Moskow, Teodosius, miturut saran Makarii, diangkat dadi Uskup Agung Novgorod (1542).

[164] Surat *kanthi tanggal 1545–46 ditulis gegayutan karo kampanye Pangeran Agung nglawan Tatara Kazan; Teodosius mbandhingake Pangeran Agung karo Kaisar Konstantinus lan negesake wigati agama saka kampanye iki nglawan 'mungsuh Kristus' lan 'Tatara tanpa Gusti', ing: DAI. 1. No. 37; setaun sawisé (1547), Theodosius nulis manèh marang tsar enom, wektu iki ngenani macem-macem tindak kejahatan sing kedadeyan ing Novgorod: 'Aku nulis marang kowe bab prakara iki, yaiku Sang Panguwasa sing wis dikuataké déning Gusti, ora minangka wong sing mulang utawa nyalahké kapinteranmu sing landhep lan kawicaksananmu sing luhur—awit ora pantes yèn kita lali panggonan lan ngotot ing prakara kaya ngono—nanging minangka murid marang guru, minangka abdi marang panguwasa, aku ngélingaké lan saiki nyuwun marang kowe tanpa kendhat: awit Sang Raja Swarga sampun paring dhumateng panjenengan, dhuh sang panguwasa, ing wangun panguwasa swarga, tongkat panguwasa kraton donya, supados panjenengan saged mulang manungsa kanggé nglestarekaké kabeneran… mulané pantes kanggé Panjenengan, Tsar sing taat, ngupaya kanthi sakabehe upaya kanggo nglestarekaké kesalehan lan nylametaké tiyang-tiyang ing sangandhaping pamaréntahan Panjenengan saking kasangsaran rohani lan jasmani', ing: DAI. 1. No. 41. kaca 55. Sadurunge, nalika dadi abbot ing Biara Khutyn, Theodosius nulis marang boyar Ivan Shigona (1534) langsung sawisé seda Pangeran Agung Vasily III: '…Wengi sing jero lan peteng wis nyerang kita; kita wis kelangan tiang sing teguh lan ajeg, panggembala lan guru, tsar sing adil… sing nuntun lan nyuapi sakabehe kawanané marang kaslametan rohani' (AI. 1. No. 294. kaca 537).*

[165] Golubinsky. 2. 1. kaca 744.

[166] Makarii. Edisi kaping 2. 6. kaca 211. Babagan Metropolitan Makarii, delengen: Lebedev, N. Makarii, Metropolitan Moskow (1880); Zaustsinsky, K. Makarii, Metropolitan Kabeh Rusia, ing: ZhMNP. 1881. No. 10–11; Andreev, N. 'Metropolitan Makarii minangka Tokoh ing Seni Agama', ing: *Seminarium Kondakovianum*. 7 (1935); Makarii. 6–7; Golubinsky. 2. 1. kaca 744–875; salajengipun: Klyuchevsky. *Urip Para Wali Rusiah Kuna* (1871). kaca 221–297; Kadlubovsky, A. Op. cit., kaca 219–284; Golubinsky. History of Canonisation (1903); Vasilyev. History of Canonisation (1893).

[167] Zhmakin. The Struggle of Ideas in Russia in the First Half of the 16th Century, ing: ZhMNP. 1882. 4. kaca 160; Dyakonov. Op. cit. kaca 108; Pavlov. A Historical Essay on the Secularisation of Church Lands in Russia (1871). kaca 109. Makarii miwiti latihan asketis ing Biara Pafnutiev, sing raket gandhèngané karo Biara Josephov; sawisé kuwi dhèwèké dadi abbot Biara Luzhetsky (cedhak Mozhaisk) lan, saka taun 1526 nganti 1542, dadi Uskup Agung Novgorod. Golubinsky. 2. 1. kaca 745; Makarii. 6. kaca 210; Zaustsinsky. kaca 213.

[168] DAI. 1. No. 25. Surat-suraté Makarii marang Tsar Ivan IV: sing kapisan babagan mantené ing taun 1547 (AI. 1. No. 40) lan sing kapindho babagan perang karo Tatara Kazan (1552) (AI. 1. No. 160). Kewajiban agama sawijining tsar Ortodoks uga kacathet ing 'Upacara Mahkota' (DAI. 1. No. 39; PSRL. 13. 1. kaca 151), sing disusun déning Makarius dhéwé kanggo upacara mahkota Ivan tanggal 16 Januari 1547. Cf.: Waldenberg. Op. cit., kaca 277. Babagan aspek suci saka upacara iki, delengen: Barsov, E. Monumen Rusia Kuna babagan Pengangkatan Suci (1883); Loparev. Babagan Upacara Pengangkatan (1887); Popov. Upacara Mahkota Suci (1896); Prozorovsky. Babagan Pentinge Gelar Tsar (1875); Savva. Op. cit.; Maltzew. Die heilige Krönung (1896); Kattenbusch.

para wakil hierarki gerejawi babagan kawajiban agama tsar, sesambungané karo Gréja, lan malah panggonané ing Gréja.

Kedadéan politik sing kasebut ing ndhuwur nyumbang marang pangembangan lan panyusunan panemu-panemu iki kanthi tertulis. Ing jaman kuwi, iki dudu ideologi sing digawé-gawé, nanging minangka kesimpulan logis saka kahanan gerejawi lan politik sing wis berkembang ing nagara Moskow. Hubungan gerejawi lawas karo Bizantium bisa lan kuduné ngasilaké woh, lan nalika Bizantium kena musibah gedhé, kekuwatan anyar ditakdiraké njupuk panggonané ing tengah-tengah world[169] Ortodoks. Nanging kanggo para autokrat Moskow, pembenaran sing murni eklesiastik lan agama ora cukup; padha uga ngupaya mbenerake kuwasa ing istilah politik lan hukum, kanggo ngukuhake ing tradhisi, ing 'cara-cara kuna'[170] .

Panemu politik nagara iki kawangun bareng karo kegiyatan 'panyatu Moskow' lan mekaré politik Moskow. Klyuchevsky[171] maringi gambaran cekak babagan konstruksi ideologis iki lan isiné: Kanggo para politikus Moskow ing awal abad kaping 16, aliansi perkawinan karo Bizantium (yaiku karo Putri Sophia Palaiologina – I. S.) ora cukup; padha kepengin uga ana gandhèngan getih, malah luwih saka kuwi, karo oyot utawa modhèl universal saka panguwasa paling dhuwur – yaiku Roma dhéwé. Ing kronik Moskow abad iku, muncul genealogi anyar para pangeran Rusia, sing nglacak garis keturunané langsung bali marang Kaisar Romawi. Katoné, ing wiwitan abad kaping 16, ana legenda sing nyatakake yèn Agustus, Kaisar Roma, panguwasa sakabehe jagad raya, nalika wiwit ringkih, mbageake jagad raya marang para sedulure lan kerabat, lan masrahake sedulure Prus ing pinggir Kali Vistula, ing sacedhake kali sing dijenengi Neman, sing nganti saiki dijenengi Tanah Prusia manut jenenge, lan saka Prus turun generasi kaping papat belas – panguwasa agung Rurik'. Para diplomat Moskow nggunakake legenda iki kanthi praktis: ing taun 1563, para boyar Tsar Ivan, nalika mbenerake gelar kaisar ing rembugan karo utusan Polandia, nyebutake silsilah Rurikid Moskow iki miturut tembung kronik… Padha nyoba maringi bobot sajarah marang gagasan warisan Bizantium. Vladimir Monomakh iku putrané putri saka Kaisar Bizantium Constantine Monomakh, sing wis seda luwih saka 50 taun sadurungé cucuné munggah tahta ing Kyiv[172] . Kronik Moskow, sing disusun nalika jaman pamaréntahan Ivan Agung, nyritakaké yèn Vladimir Monomakh, sawisé dadi pangeran ing Kyiv, ngutus para panglima perangé menyang Tsargrad kanggo perang nglawan tsar Yunani iki, Konstantin Monomakh, sing kanthi tujuan mungkasi perang, ngirim menyang Kyiv, kanthi iring-iringan metropolitan Yunani, Salib saka Wit sing Maringi Urip lan mahkota kaisar saka sirahé dhéwé—yaiku topi Monomakh—bareng karo cangkir karneol sing tau digunakaké déning Augustus, kaisar Romawi, lan ranté emas… Vladimir diadegake nganggo makuta iki lan banjur dikenal minangka Monomakh, Tsar sing diadegake Gusti saka kabèh Rus' Ortodoks. 'Wiwit saka kuwi,' – mangkono carita iku rampung – 'kabèh Pangeran Agung Vladimir diadegake nganggo makuta karajan kuwi…'[173] …Gagasan utama legenda iki yaiku manawa wigatine para panguwasa Moskow minangka penerus gerejawi lan politik saka para kaisar Bizantium adhedhasar pamrentahan bebarengan para panguwasa otokratik Yunani lan Rusia ing saindenging jagad Ortodoks, sing diadegaké ing sangisoré pamaréntahan Vladimir Monomakh ing taun[174] .

Jilid 1, kaca 374–393. Delengen uga karya menarik: EnЯlin W. *Gottkaiser und Kaiser von Gottes Gnaden*, ing: *Sitzber. Bayer Ak. d. Wiss., Phil. – hist. Abt.* (1943), uga: Treitinger. Op. cit.

[169] Bab wigati eklesiastikal Bizantium, delengen: Karl Holl. 'Die Kirchliche Bedeutung Konstantinopels im Mittelalter', ing: Collected Works, Vol. 2 (1928), kaca 416 (sadurunge uga diterbitake ing: *Zeitschrift für Theologie und Kirche*, Vol. 11 (1901), kaca 83–96).

[170] Cf.: Kljutschewskij. Vol. 2, kaca 129. Bab wigatine tradisi (jaman kuna) kanggo pandangan hukum nagara Moskow, delengen karya: Philipp W. Ivan Peresvetov (1935). kaca 42–60; panaliten iki, sing nyedhiyakake karakterisasi komprehensif babagan pribadine Peresvetov sing khas, uga penting kanggo mangerteni pandangan masyarakat Moskow abad kaping 16 lan logika pamikiran gerejawi lan politik ing jaman kuwi.

[171] Kljutschewskij. 2. kaca 127.

[172] Pangeran Agung Vladimir (II) Vsevolodovich, sing dikenal minangka Monomakh, mrentah saka taun 1113 nganti 1125. Kaisar Konstantinus IX Monomakh mrentah saka taun 1042 nganti 1054.

[173] Iki nyebutaké Vladimir ing Klyazma, sing dadi kutha krajan para Pangeran Agung Rusia wiwit taun 1157 nganti 1328 kanthi sawetara sela; mula narasi kronik legendaris iki diarani 'Crita Para Pangeran Vladimir'. Ing separo kapisan abad kaping 16 (sadurunge taun 1533), dongeng iki diolah maneh lan dadi dikenal uga kanthi jeneng 'Crita Mahkota Monomakh'. Cf.: Petukhov, kaca 103, 101 lan salajengipun.

[174] Kanggo bibliografi lengkap babagan topik iki, delengen: Waldenberg. Op. cit.; Dyakonov. Op. cit.; Sokolsky. Op. cit.; Zhdanov, I. 'The Tale of Babylon' lan 'The Legend of the Princes of Vladimir', ing: ZhMNP. 1891. 9. Schaeder, H. Moskau, das Dritte Rom (1929).

3. Rahib Philotheus lan gagasan mesianisé

Legenda politik nagara iki (sing mesthi uga nduwèni nuansa agama) lan pandangan masyarakat Moskow ing wektu kuwi, kaya sing diterangaké ing ndhuwur[175] , nemokaké ekspresi pungkasané ing gagasan Bizantium-Rusia babagan Kakaisaran Moskow minangka Roma Katelu[176] . Arsitek saka gagasan mesianik iki yaiku biksu Philotheus saka Biara Eleazarov ing sacedhake Pskov. Penting manawa tulisan babagan topik iki ora muncul ing Moskow, uga ora ing pusat gerejawi lan budaya Rus Kuna, nanging ing provinsi; iki mesthi mbuktèkaké minaté sing jero saka komunitas biara Pskov ora mung ing babagan liturgi nanging uga ing pitakon pandangan donya[177] .

Amarga layang-layangé, biksu Philotheus dadi salah siji tokoh paling misuwur ing sajarah Rusia. Nanging kita mung ngerti sithik babagan uripe. Dhèwèké lair ing paruh kapindho abad kaping 15 ing sawijining panggonan ing wewengkon Pskov, lan sawisé dadi biarawan ing Biara Eleazarov, sing diadegaké watara taun 1450 déning St. Euphrosynus saka Pskov ing pinggiran kutha Pskov. Dheweke kamungkinan banjur dadi abbot ing Biara Eleazarov. Kegiatan sastraé nyakup jaman pamaréntahan Pangeran Agung Vasily III (1505–1533) lan Tsar Ivan IV (1547–1584). Sadurunge nyusun epistel-epistel misuwuré, Philotheus wis nyusun kronik lan melu nyipta Chronograph taun 1512, sing mesthi mbuktèkaké kawruh lan bakaté ing sastra[178] .

Wiwit ing Kronograf iki, Philotheus wis nulis baris-baris sing nggumunake: 'Tanah Rusia kita, kanthi sih rahmaté Gusti Allah lan lumantar pandonga Sang Ibu Allah sing Paling Suci lan kabèh wali sing nindakake mujijat, saya tuwuh, lan saya enom, lan saya munggah (lan ngrembaka)'[179] . Tembung-tembung iki nyakup inti ideologi eklesiastik-politiké, kapercayané marang takdir mesianik saka 'karajan ortodoks lan Ortodoksi' Rusia Moskowit. Konsep ekklesiastik-politik Philotheus raket gegandhengan karo pandangan lan panemu sing wis kita gambarke; iki pas banget mlebu ing swasana spiritual kang kebak kuwatir babagan masa depan Ortodoksi minangka komunitas agama tunggal lan langgeng, minangka Kuthaé Gusti (Civitas Dei), sing diadegaké déning Kristus lan sabanjuré diwujudaké ing Kakaisaran Bizantium, nanging ing jaman saiki, amarga murtad agama lan tumindak tanpa Gusti déning wong Bizantium – 'wong Yunani sing licik' – wis ana ing ambang karusakan.

Ortodoksi wong Rusia lan Ortodoksi Kakaisaran Moskow ora tau dipertanyakan dening para panulis rohani ing wewengkon kuwi – ora dening Gennadius, Uskup Agung Novgorod, ora dening Joseph saka Volotsk, ora dening Macarius, Metropolitan Moskow, lan ora dening kanca-kancané; nanging nalika rembugan ngalih marang tanggung jawab agama Moskow lan tugas agama lan politiké, lan marang kabutuhan

---

[175] Suwasana gerejawi lan politik ing pungkasan abad kaping 15 ditandhani dening pangukuhan resmi (1498) Pangeran Dimitri – putuné Ivan III lan putrané Ivan, sing seda isih enom († 1490); Dimitri dinobatake dadi tsar, tinimbang Pangeran Agung (!), nalika Ivan III († 1505) isih urip (SGGD. 2. No. 25); delengen uga pidato Ivan III sajrone upacara iki (Kljutschewskij. 2. kaca 133). Herberstein, sing ngunjungi Moskow kaping pindho (ing taun 1517 lan 1526), nyedhiyakake katrangan rinci babagan upacara resmi iki ing bab kapisah sing judhule 'Kepiye Para Pangeran Agung Munggah ing Tahta' ing karya misuwure *Rerum Moscoviticarum Commentarii*. Aku mung nduwé edisi anyar basa Jerman: *Moskovia von Herrn Sigmund Freiherrn zu Herberstein, Neyperg und Guettenhag*. Diterjemahaké menyang basa Jerman déning V. F. Steinen. Diterbitake dening H. Kanders. Erlangen, 1926. kaca 59–64. Edisi kapisan diterbitake ing Wina ing taun 1549; edisi kapindho sing direvisi, ing Basel ing taun 1556; terjemahan Jerman pisanan, sing digarap déning Herberstein dhéwé, muncul ing Wina ing taun 1557. Karya Herberstein iku sumber sing wigati banget lan bisa dipercaya, kaya sing ditegesake ing panaliten E. Zamyslovsky 'Herberstein lan cathetan sajarah lan geografis babagan Rusia'. St Petersburg, 1884.

[176] Kula nyebut karya-karya paling wigati sing nyakup doktrin mesianik iki: Malinin. The Elder Philotheus of the Eleazarov Monastery (1901); Dyakonov. Op. cit. (1889); Waldenberg. Op. cit. (1916); Kirillov (1914); Lukyanov (1913); Pavlov. A Course in Canon Law (1892; edisi kaping 2 1905); Sokolsky. Op. cit. (1902); Pavlov. Surat-surat saka Sang Pertapa Eleazar marang Pangeran Agung Vasily Ivanovich, ing: Prav. sob. 1863. 1. kaca 337–348; Shpakov. Op. cit. 1 (1904); Zernov. Moskow – Roma Katelu (1936). Karya ing basa Jerman sing nyakup topik iki kalebu: Schaeder, H., *Moskau, das Dritte Rom* (1929); cf. ulasan déning Woltner, M., ing: *Z. f. Sl. Philologie* (1931) lan Ostrogorskij, G., ing: *Hist. Z.* 146 (1932), kaca 368–371.

[177] Kudu dielingi yèn Pskov dumunung ing tapel wates antarané Kakaisaran Moskow 'Ortodoks' lan Kulon 'bidah', sing nyebabaké ora percaya utawa malah muak ing kalangan wong Rusia. Macem-macem gerakan agama wis suwe muncul ing Pskov: perselisihan babagan wektu puasa, babagan 'Alleluia', lan mengko, ing taun 1770-an, muncul gerakan 'Strigolniki'. Delengen: Serebryansky, N. Esai babagan Sajarah Urip Biara ing Wilayah Pskov, ing: Readings. 1908; uga jilid-jilid sing relevan saka Makarii lan Golubinsky; Klyuchevsky. Kontroversi Pskov, ing: Collected Works. 1872. 12; idem. Geschichte Russlands. 2; Gehring, Joh. *Die Sekten der russischen Kirche* (1898); Arkhangelsky, *Nil Sorsky* (1882). kaca 256 sarta salajengipun. Panaliten jero Serebryansky nuduhaké yèn monastisisme ing wewengkon Pskov ditondoi déning gesang agama sing intens.

[178] Shakhmatoff, A. A. 'Perjalanan M. G. Misyur Munehin menyang Wétan lan Kronograf Edisi 1512', ing: IORAS. 1899. 1. kaca 215.

[179] Ibid. kaca 214.

supaya tsardom sing kuwat sacara politik iki uga nduwèni wewenang agama lan primasi agama ing donya Ortodoks – kabèh mau kudu dibuktekaké liwat sakumpulan fakta sajarah. Liwat Persatuan Florence, wong-wong Yunani ora mung nglakoni pengkhianatan marang Kristus, nanging uga nglunturake Ortodoksé dhéwé, nganti ngremehake ajiné[180] . Dosa iki uga bisa nduwèni akibat sing nggegirisi tumrap wong-wong Rusia – minangka umat Ortodoks. Iki wektu kritis kanggo jagad Kristen, amarga rong dasawarsa sawisé teka taun 1492, sing miturut itungan taun saka pangriptaan donya iku taun kaping 7.000; lan miturut kalender Bizantium, pungkasaning donya bakal teka ing wengi tanggal 24–25 Maret. Apa ora penjajahan Tatar sing suwé, Uni, ambruké politik Kakaisaran Bizantium, lan bidah-bidah ing Novgorod kabèh iku pratandha ala saka Gusti? Iki pitakon sing ditakokaké wong-wong ing jaman kuwi marang awaké dhéwé. Gagasan milenial nemokake lemah subur ing Rus Kuna, sing urip rohani tansah kental karo tema eskatologis[181] . Sing biyen mung dibayangake saiki bisa dadi kasunyatan, dadi fakta sing wis kelakon.

Nanging taun kang medeni taun 1492 wis kliwat, lan jagad Kristen durung rusak. Iki dadi bahan renungan lan pamikiran. Nalika wong Rusia merenung babagan apa sing kedadeyan ing tanah airé, padha nemokake yèn ing kéné, ing Tsardom Moskow, pangembangan lumaku ing sangisoré panji kamakmuran nagara.

Bisa uga nalika Philotheus lagi nulis *Chronograph*-e, *Tale of the Princes of Vladimir* uga lagi disusun. Philotheus mesthi wis ngerti kabèh pandangan lan gagasan jamané, amarga dhèwèké kalebu, bisa diarani, golongan intelektual lan budaya ing seperempat kapisan abad kaping 16. Kabeh iki maringi dhèwèké dhasar kanggo nyakup karakterisasi Rus' sing kasebut mau ing *Chronograph*-é. Sepuluh taun manèh kliwat sadurungé pikiran lan kapercayané pungkasane kasil. Wiwit taun 1520-an, dhèwèké nulis layang-layangé, ing ngendi dhèwèké ngajokaké gagasan misuwur babagan Moskow minangka Roma Katelu[182] .

---

[180] Panemu iki diungkapake ing kabèh karya sing ana gandhèngané karo Persatuan Florence. Cf.: Ziegler. Op. cit. lan Shpakov. Op. cit. Kritik pedhes marang 'wong Yunani' uga ana ing layangé Ivan III marang Iona, Uskup Agung Novgorod (antara 1465–1470), RIB. 6. kaca 710.

[181] Cf.: cathetan 149. Chiliasme—pangarepan marang 'Milenium' lan 'Penghakiman Pungkasan'—nyambung karo kesadaran agama wong Rusia lan nyebar. Iki teka menyang Rus' saka Bizantium bebarengan karo agama Kristen; peran gedhe ing babagan iki diputeraké déning karya Methodius saka Olympus († kira-kira 311), sing ing Rus Kuna biyasané disebut 'saka Patara', sing wis muncul ing terjemahan Slavia kanthi judhul 'Wahyu' wiwit abad kaping 11 (Kronik, cathetan taun 1096). Terjemahan karya 'Karya Metodius, bapa kita sing suci, Uskup Agung Patara, babagan Pangadilan Pungkasan' iki diterbitake dening N. S. Tikhonravov ing: Monuments of Forbidden Russian Literature. Vol. 2. kaca 268–281. Bandhingna karo panaliten serius déning V. Istrin, 'The Revelation of Methodius of Patara and the Apocryphal Vision of Daniel in Byzantine and Old Russian Literature' (1897); delengen uga: Bonwetsch (Cathetan 149). Ing kéné aku mung nyebut pidato kaping sanga saka 'Symposium'-é ing: BdKV. 40. Édisi kapindho, kaca 370: '…Nalika, ing milenium kaping pitu, donya iki rusak, nalika, sawisé pungkasaning jagad raya, Gusti bakal manggon karo kita ing kabungahan.' Cf. uga: Alzberger. Sajarah Eschatologi Kristen ing Jaman Pra-Kristen (1896), kaca 497, lan Kirsch, Joh. P., Gereja ing Jagad Kabudayan Yunani-Romawi Kuna (1930), kaca 234, 319. Lan uga: 'Didache' ('Piwulangé Rolas Rasul'). Bab 16: '…Amarga ing dina-dina pungkasan nabi palsu lan para panguwasah bakal tambah akèh, lan wedhus bakal malih dadi srigala, lan katresnan bakal malih dadi kebencian' (BdKV 35, edisi kapindho, kaca 16); 'Wahyu' Yohanes (bab 20); Surat Barnabas (bab 15): 'Mula, anak-anakku, sajrone enem dina—tegesé, enem milenium—kabeh bakal rampung. Lan ing dina kapitu Panjenengané (Gusti Allah) bakal ngaso' (BdKV 24, edisi kapindho, kaca 129). Akeh tulisan apokrif, sing umume kebak tema eskatologis lan milenarian, nyedhiyakake panganan rohani sing sugih kanggo para pracaya. Wiwit abad kaping 12 ing Rus', sawijining biksu sing jenenge Abraham ing Smolensk nulis sawijining risalah babagan eskatologi (deleng Bab II, 2 ing ndhuwur); iki kamungkinan karya Rusia pisanan sing nyambungake pungkasaning donya karo taun 7.000 (deleng: Philipp W. Ansdze. 1940. kaca 46). Paschalia Rusia Kuna, sing mung disusun nganti taun 1492, ditutup karo tembung-tembung nubuat: 'Ing kéné ana ajrih, ing kéné ana sedhih, kaya nalika pangubarané Kristus; siklus iki wis kelakon, taun iki wis rampung, lan pungkasané wis katon, ing ngendi kita ngenteni rawuhé Panjenengan ing saindenging jagad' (Zhmakin. Metropolitan Daniel. kaca 364, 362–367). Lanjutan Paschalion kanggo periode sawisé taun 1492 disusun déning Gennadius, Uskup Agung Novgorod, sing ing taun 1489 nulis layang marang Joasaph, Uskup Agung Rostov, nyuwun supaya dhèwèké konsultasi karo para sepuh Paisius Yaroslavov lan Nil Sorsky—sing wektu kuwi kamungkinan nduwèni otoritas teologis gedhé ing kalangan gerejawi (keduanya manggon ing diosek Joasaph)—kanggo mangerteni panemune babagan pungkasaning donya lan nyampèkké panemu mau marang dhèwèké, Gennadius (Arkhangelskiy. Op. cit., kaca 16, 30; Malinin. Op. cit., kaca 429). Ing taun 1492, Metropolitan Moskow maringi tugas marang Gennadius kanggo nyusun tabel Paskah kanggo milenium sing bakal teka (Makariy. Edisi kaping 2, jilid 6, kaca 103); ing karya iki (ibid., Lampiran III, kaca 376–383), Gennadius, adhedhasar Prajanjian Lawas lan Prajanjian Anyar, mbantah gagasan manawa pungkasaning donya wis cedhak lan melu polemik karo wong Yahudi sing Judaisasi saka Novgorod, sing ngolok-olok umat Kristen Ortodoks amarga pungkasaning donya sing diarep-arep durung kelakon. Yosef saka Volotsk mbahas tema sing padha – utamane kanggo mbantah pandangan sesat para Yudaisasi – ing bab 8 lan 9 saka *Prosvetiтеля*-e (cf.: Holzwart, kaca 119 lan salajengipun).

[182] Saka karyané, sing ing ngisor iki nduwèni wigati khusus tumrap kita: 1. 'Traktat babagan Ahli Nujum lan Latin', kang dialamatké marang M. G. Misyur Munehin, sidèh saka Pskov, ditulis antawis taun 1510 lan 1520 (Malinin, Karya Kumpul, kaca 159; ing kono uga, Lampiran, kaca 45, lan ing: Karya Kumpul, 1861, Jilid 2, kaca 95); 2. 'Surat marang Pangeran Agung Vasily Ivanovich' (sadurunge taun 1533), (Malinin, op. cit., Lampiran, kaca 49–55; Karya Kumpul, 1863, Jilid 1, kaca 337–348); 3. 'Epistel marang

Loro gagasan dadi dhasar konsep agama-filsafat lan mesianik Philotheus: wigati sajarah universal saka kraton Moskow minangka Kutha Allah (Civitas Dei) sing dipilih dening Gusti, lan penilaian teokratik-monarkis marang kraton iki.

Pangembangan sajarah donya lumaku ing sajroning kerangka Pangayoman Ilahi. Gusti nuntun manungsa sakabèhé lan saben individu; kersaning Gusti sing welas asih nguwasani saindenging donya; Gusti ngedegaké karajan lan ngrubuhaké nalika karajan kuwi kena korupsi; Gusti Allah ngunggahaké panguwasa ing pangkaté lan ngukum yèn padha tiba ing dosa; Gusti nuntun panguwasa lan kabèh wong marang kabeneran lan kaadilan. Roma Kapisan ambruk amarga bidahé Apollinaris lan, miturut kersané Gusti, kelangan panggonané ing donya Ortodoks Kristen. Ing panggonané, kanthi sih-rahmaté Gusti, teka Roma Kapindho – Konstantinopel, Tsargrad. Nanging lumantar persatuané karo Roma murtad, dhèwèké ngianati Ortodoksi – lan sirna. Pundhèn suci, Hagia Sophia ing Konstantinopel, dihinajani lan dirusak déning penakluk sing ora wedi Gusti minangka paukuman tumrap iki. Nanging pangarep-arep isih ana kanggo umat Ortodoks: Moskow sumunar kanthi kesalehan lan ajrih marang Gusti; Moskow ngukuhake Ortodoksine kanthi nolak persatuan mau lan banjur dadi Roma katelu lan pungkasan ing sajarah donya, dene ora bakal ana Roma kaping papat. Tsar Rusia iku siji-sijine panguwasa Ortodoks ing donya, lan Kakaisaran Rusia iku kakaisaran pungkasan, sawisé kuwi ora ana apa-apa kajaba Karajan Swarga.

Philotheus nyimpulake sakabehe filsafaté ing 'Epistel Nglawan Para Ahli Nujum lan Para Latin': 'Amarga kabèh karajan Kristen wis pungkasan lan wis digabungaké menyang siji karajan sang panguwasa kita, miturut kitab-kitab nubuat, yaiku karajan Rusia. Amarga loro Roma wis ambruk, lan sing katelu ngadeg, dene sing kaping papat ora bakal ana… yaiku raja lan panguwasa Kristen siji-sijine ing sangisore swarga, pangkuan suci Gusti Allah saka Gréja Ekumenis Apostolik Suci, sing wis njupuk panggonan Roma lan Konstantinopel, lan sing ana ing kutha sing diselametake déning Gusti Allah, yaiku Moskow[183] .

Lan marang Pangeran Agung Vasily III, Philotheus nulis babagan visiné kanggo kraton Ortodoks Rusia: 'Amarga Gréja Roma Kuna tiba amarga bidahé Apollinaris, déné Gréja Roma Kapindho, Konstantinopel, lawangé dipecah-pecah nganggo kapak lan palu déning keturunan Agarians; nanging iki, Gréja Katolik lan Apostolik Suci saka Roma Katelu, karajan panjenengan, sing sumunar luwih padhang tinimbang srengéngé ing saindenging jagad ing iman Kristen Ortodoks… Mula aku kandha marang kowe, awas, Tsar, lan sepisan maneh tansah élinga kanthi cetha lan teges: amarga kabèh karajan Kristen wis padha ngaso ing wewengkonmu; amarga loro Roma wis ambruk, Roma katelu isih ana, lan ora bakal ana Roma kaping papat'[184] .

Mangkono, kita weruh yèn visi mesianik Philotheus iku pranala pungkasan ing rangkaian pandangan sing wis muncul ing karajan Moskow sadurungé lan terus muncul ing jamané. Ing wektu sing padha , ajaran Philotheus dadi sintesis logis saka kabèh pandangan lan gagasan mau. Luwih cetha lan terang tinimbang sapa waé ing jamané, rahib Pskov iki nyritakaké marang kabèh wong ing jamané babagan misi Kristen agung saka nagarané lan pangréné, tsar Ortodoks: babagan asal-usulé sing ilahi saka jabatan tsar, kasuciané, lan babagan kawajiban lan hak-hak tsar, sing ing babagan donya lan agama mung tanggung jawab marang Gusti Allah[185] .

Tsar Ivan (IV) Vasilievich' (Malinin. Op. cit. Lampiran. kaca 62 sarta DAI. 1. No. 23). Delengen pustaka sing kasebut ing cathetan 171 lan Schaeder. Op. cit., kaca 55 sarta salajengipun. Doktrin 'Roma mobilis' (Roma kang ngumbara) uga nemokake para panerang ing Kulon; cf.: Limnacus, Johannes. *Juris publici Imperii Romano-Germanici*. Argentorati, 1629. Jilid 1, Bagéan 1, Bab 4, No. 16.

[183] Malinin. Op. cit. Lampiran. kaca 45.

[184] Ibid. kaca 49, 55.

[185] Philotheus nyusun maneh sakabèhé gagasan-gagasan iki ing layangé marang Tsar Ivan IV sing isih enom, sing luwih jembar lan ora sak ringkes utawa sak kandel kaya loro layangé liyané (Malinin. Op. cit. Lampiran. kaca 62). Cf. gema pandangan Philotheus ing layang kapisané Ivan marang Pangeran A. M. Kurbsky: 'Amarga pangreksan Sabda Gusti Allah kasembadan ing endi-endi, lan para abdi ilahi saka Sabda Gusti Allah, sawisé muter sakabehing jagad kaya manuk elang mabur, nyebarake percikan kasucian nganti tekan kraton Rusia. Mangkono, autokrasi Kakaisaran Rusia, sing sejati Ortodoks, miturut kersaning Gusti, diwiwiti dening Pangeran Agung Vladimir, sing padhangaké tanah Rusia lumantar baptisan suci, lan Pangeran Agung Vladimir Monomakh, sing nampa pakurmatan paling dhuwur saka wong Yunani, lan Pangeran Agung sing gagah berani Alexander Nevsky, sing ngrebut kamenangan gedhe nglawan wong Jerman sing ora pracaya marang Gusti, lan Pangeran Agung Dimitri sing pantes dipuji, sing, ing sacedhake Kali Don, ngrebut kamenangan nglawan wong Agarian sing ora pracaya marang Gusti (yaiku wong Tatari. – I. S.), lan malah tekan sing mbales kaluputan, eyang kita, sang raja agung Yohanes, lan sing mbalekake tanah para leluhur kita, bapak kita ing kenangan sing kabegjan, sang raja agung Vasily, lan malah wis tekan marang kita, para pangusung sing andhap asor saka tongkat

Filsafat agama babagan sajarah saka Philotheus lan pandangan para Josephite nyawiji dadi siji pandangan donya eklesiastik-politik, sing dadi dhasar pangembangan luwih lanjut hubungan antarane negara lan Gréja ing Rusia, loro ing Tsardom Moskow[186] lan ing Kakaisaran Peter Agung abad kaping 18–19.[187] Pangunggahan ideologis Moskow dadi status Roma Katelu nduwèni rasa eklesiastik lan nasional sing kuwat banget. Iki cocog karo kapercayan suwé ing antarané wong Rusia yèn Kristen Rusia ora kalah karo Kristen Yunani – kapercayan sing wis diungkapaké déning Metropolitan Hilarion saka Kyiv wiwit abad kaping 11.[188] Nanging saiki wis teka wektu nalika wakil-wakil hierarki gerejawi Rusia lan komunitas biara Rusia kudu mbuktekake pratelan iki kanthi fakta nyata, conto, lan modhèl. Ideologi lan retorika, sanadyan endah lan logis, durung dadi bukti kanggo wong Rusia. Jiwa Rusia dadi pracaya marang kabeneran Kristen, marang kabeneran piwulang Ortodoks, ora amarga konstruksi dogmatik utawa daya meyakaké tulisan-tulisan Rusia Kuna sing nggumunaké, nanging amarga kamulyan lan kaendahan liturgi saka piwulang iki. Amarga urip liturgi Gréja kuwi sing maringi dhèwèké kasempatan kanggo ngrasa dadi anggota andhap asor saka pasukan mulya para martir lan wali, para tukang mujijat lan pangakuan iman, malah para malaikat. Sajrone ibadah, Gréja ora mung nyritakaké babagan urip sing bakal pinaringan berkah lan langgeng ing tembe kanggo wong sing bener; kidungan lan bacaan gréja negesaké yèn saben wong bisa melu urip pinaringan berkah iki yèn padha niru tuladha kasucian Kristen lan mbangun uripé adhedhasar tuladha mau[189] . Kaya-kaya paradoks, nanging ing religiusitas Rusia liturgi nyelehake dogma ing panggonan kapindho; ing religiusitas iki, fokus utama ora ana ing isi iman, nanging ing pengalaman iman. Iki ciri paling khas lan wigati saka jiwa religius Rusia.

Gereja Kuna lan Gereja Bizantium wis maringi kasaksian marang kabeneran ajarane lan ortodoksine lumantar akèh tuladha kasucian. Apa ora bisa uga Gereja Rusia – Gereja Roma Katelu – maringi kasaksian marang ortodoksine lumantar tuladha kaya ngono uga? Apa ora uga bisa mbukak Karajaning Kristus marang wong-wong sing bener, minangka sing melu ing kamulyan iki, lan ngumumake—ora mung marang wong Rusia nanging uga marang saindenging jagad Ortodoks, ing ngendi Gréja Rusia saiki wis dadi pusat ortodoksi—kasetyan, kasucian lan mujijat-mujijat? Hierarki Rusia lan monastisisme Rusia wis maringi akèh tuladha asketisisme Kristen, semangat agama, lan mujijat. Roma Katelu nduwèni Thebaid Rusia dhéwé lan para askétis dhéwé, lan nglakoni asketisisme ing kéné ora luwih gampang tinimbang ing Mesir utawa Siria. Gereja Rusia wis nduwé sawetara wali sing wis nindakake kabecikan Kristen gedhé. Kalender wali Gereja Rusia wis kalebu wali nasionalé dhéwé, sing njupuk papan wigati ing antarané kumpulan wong-wong bener Ortodoks universal. Nanging akèh saka para askétis iki isih durung dikenal déning masarakat, utawa mung dikenal ing panggonan-panggonan ing ngendi padha manggon lan nglakoni askétisme. Mula saka iku, kanggo para pambangun Roma Katelu, iku dadi tugas sing wigati lan abot—kewajiban Kristené—kanggo ngrampungaké pitakon babagan nyathet tumindak para wali ing tulisan lan babagan pangagungané, amarga iki nyumbang kanggo ngunggahaké Gréja Rusia.

4. Metropolitan Macarius lan hagiografi Rusia abad kaping 16

Tugas utama yaiku nyusun riwayat para asket Rusia. Komunitas biara nindakake bagéan paling akèh saka karya iki. Ing wiwitan abad kaping 16, sawetara riwayat para asket lan wali Rusia wis ana, nanging isih

---

panguwasa kraton Rusia' (Correspondence, kaca 26). 'Crita Para Pangeran Vladimir' sing kasebut ing ndhuwur mesthi uga wis dingerteni dening tsar enom. Cf. uga pandangan Ivan babagan kewajiban autokrat (ibid., kaca 40).

[186] Doktrin Philotheus babagan 'Moskow minangka Roma Katelu' ora diumumake sacara resmi ex cathedra dening Gereja utawa negara, nanging kita nemokake cerminané ing dokumen resmi, yaiku ing panjelasan alesan pambentukan patriarkat ('Uložennaya Gramota') ing taun 1589, ing: SGGD. 2. kaca 97. Sawisé ngadegé Patriarkat, ing wiwitan abad kaping 17, ana karya hagiografi sing dijenengi 'Buku Para Wali Rusia' disusun ing Moskow. Ing cathetan pungkasan, panganggit nyatakake manawa iman sejati wis surut ing Bizantium, dene Tsardom Moskow lan Gréja Rusia, amarga ortodoksiné lan akèh para wali, wis njupuk papan kapisan ing donya Ortodoks. Cathetan pungkasan iki pisanan diterbitake dening I. Mansvetov ing 'Laporan babagan Pangajeng-ajeng Hadiah Count Uvarov kaping 21'; kanthi lengkap ing: *Chteniya*. 1887. 4.

[187] Bandhingna karo karyaku: 'Zur Frage der Periodisierung der Geschichte der russischen Kirche', ing: *Kyrios*. 5 (1940–1941). kaca 66–81.

[188] Delengen Bab II ing ndhuwur.

[189] Delengen conto-conto individu ing bukuku *Leben und Lehre der Starzen* (1936).

sithik[190] . Ing separo kapisan abad kasebut, hagiografi Rusia saya ngrembaka kanthi signifikan, utamane amarga inisiatif pribadi lan pandhuan Metropolitan Makarii (1542–1563)[191] .

Wiwit nalika dhèwèké njabat dadi kepala Keuskupan Novgorod (1526–1542), Uskup Agung Makarii nindakake tugas ageng nyusun *Menaion Agung* ing 12 jilid, siji kanggo saben wulan; Gawean diwiwiti ing taun 1529–1530, lan ing taun 1541 Makarii nyumbangake Menologion mau marang Katedral Santa Sofia ing Novgorod minangka sumbangan kanggo tentreming atiné wong tuwané. Nalika dhèwèké dadi Metropolitan Moskow ing taun 1542, karya iki rampung, lan ing taun 1552 manuskrip anyar iki diparingaké marang Katedral Dormisi ing Moskow[192] . 'Amarga diparingi tugas,' tulis Klyuchevsky, 'sing dadi dhasar saka kumpulan iki—kanggo nglumpukaké lan nyalin "kabèh buku suci sing ditemokaké ing tanah Rusia"—Mineyé Makarius iku pakaryan sing paling ambisius ing sastra Rusia Kuna'[193] . Menaia iki ngemot riwayat kabèh wali saka Gréja Ortodoks sing dikenal ing Rus' wektu kuwi, uga manéka karya asetik, kateketik, homiletik lan sawatara karya kanonik[194] .

Macarius nganggep perlu maringi papan wigati marang riwayat para wali Rusia ing Menaion. Dheweke nglumpukake para asistèn ing sakupenge, lan miturut dhawuhe padha nyusun riwayat-riwayat mau. Cetha menawa Makarii nggolèk asistèn saka komunitas biara tradhisi Yosefit, sing wis suwé dadi kanca, wiwit nalika dhèwèké dadi novis ing Biara Pafnutiev Borovsk. Mula saka iku bisa diandharake manawa sajrone taun-taun kuwi 'Sekolah Yosefite' ing hagiografi Rusia kawangun, kang ngupaya nyuguhake urip para wali miturut semangat pandangan Yosefite lan nerangake urip asketis sing isiné cocog karo pandangan kasebut utawa diwarnani nada 'Yosefite'. Sekolah hagiografi Yosefit iki, sing karyané biasané disebut ing sajarah sastra minangka 'urip-urip edisi Makariyev'[195] , ngasilaké sakrangka urip-urip kanthi kualitas sing béda-béda, loro ing babagan sastra lan sajarah gerejawi[196] ; kaping pisan, amarga para penyusun hagiografi nduwèni bakat sastra sing béda-béda, lan kapindho, amarga padha ngolah bahan adhedhasar konsep eklesiastik-politik sing tartamtu.

Wiwit taun 1537 ing Novgorod, Makarii, sing wektu kuwi isih dadi uskup agung, maringi tugas marang Vasili Tuchkov, putrané sawijining boyar, kanggo nulis hagiografi Mikhail Klopsky († 1456), sawijining bodho suci kanggo Kristus lan wong asketik sing banget dihormati déning wong-wong Novgorod[197] .

Watara taun 1545, hagiografi St. Alexander saka Svir († 1533) disusun; kalebu ing antaraning permata hagiografi Rusia Kuna. Panulisé, sing jenengé Hilarion, abbot ing Biara Alexander-Svirsky, iku kanca jaman lan murid sang wali; dhèwèké nulis narasi sing sacara sajarah banget akurat, disusun nganggo basa prasaja lan

---

[190] Bab hagiografi Rusia, delengen: Klyuchevsky. Urip Para Wali Rusia Kuna (1871); Sergius, Archimandrite. Kalender Wulanan Lengkap Wétan. 2 jilid (1875); Kadlubovsky. Esai (1902); Yakhonov. Uripé Para Wali saka Wilayah Pomerania minangka Sumber Sajarah (1881); Konoplev. Para Wali saka Wilayah Vologda (1895), uga ing: Readings. 1895. 4; Serebryansky. Uripé Para Pangeran Kuna, ing: Readings. 1915. 3; deleng uga karya sing migunani banget: Boguslavsky, S. 'Tradisi Sastra ing Hagiografi Rusia Lor', ing: IORAS. 101 (1928). Literatur babagan kanonisasi ing Gréja Rusia: Vasilyev. 'Kanonisasi Para Wali Rusia' (1893), uga ing: Readings. 1893; Golubinsky. Sajarah Kanonisasi Para Wali ing Gréja Rusia (1903), uga ing: Readings. 1903; Peeters, P. 'La canonisation dans l'Église russe', ing: Analecta Bollandiana, 33 (1914). Nekrasov. Munculé Sastra Nasional ing Lor Rusia Agung (1870) (kawartanané wis kadaluwarsa); Veruzhsky. Cathetan Sajarah Babagan Urip Para Wali ing Wilayah Vologda (1880); Fedotov, G. Para Wali ing Rus' Kuna. Paris, 1929.

[191] Kita wis nulis bab para wali saka abad kaping 11–15 (Bab II lan III). Sadurunge abad kaping 16, para wali Rusia ing ngisor iki diurmati sacara lokal utawa ing saindenging Rusia: 1. Para Wali Boris lan Gleb, Pangeran sing nampa sangsara († 1015); 2. Wali Pangeran Vladimir († 1015); 3. Santa Putri Olga († 969); 4. Santo Leontius, Uskup Rostov († 1072); 5. Santo Pangeran Michael saka Chernigov lan boyaré Theodore († 1245); 6. St Ignatius, Uskup Rostov († 1288); 7. St Petrus, Metropolitan Moskow († 1325); 8. St Alexius, Metropolitan Moskow († 1378); 9. St Sergius saka Radonezh († 1392); 10. St Yesaya, Uskup Rostov († 1190); 11. St Barlaam saka Khutyn († 1192); 12. St Pangeran Theodore saka Smolensk lan Yaroslavl († 1299) lan putrané David lan Constantine; 13. St Anthony of the Caves († 1073); 14. St Theodosius of the Caves († 1074); 15. St Cyril of Belozero († 1427); 16. St Dimitri saka Prilutsk († 1391); 17. St Abraham saka Rostov († abad kaping 11); 18. St Nikita saka Pereyaslav († 1186). Cf.: Sergius. Op. cit. 1. Lampiran 15.

[192] Zauscinski. Op. cit., kaca 229; Makarii (Bulgakov). Cathetan babagan Novgorod Makarii Chetii Minei, ing: Tikhonravov. Kronik Sastra lan Antikuitas Rusia. Jilid 1 (1959). Bagéan 5, kaca 68 lan salajengipun; Klyuchevsky. Lives. kaca 228–231; Makarii. Edisi kapindho. Jilid 7. kaca 407 lan salajengipun.

[193] Klyuchevsky. Op. cit. kaca 228.

[194] Kanggo isi sakabèhé koleksi, delengen Makarii. Edisi kapindho. Jilid 7. kaca 409 sarta salajengipun. Daftar isi lengkap kanggo Menologion Agung ana ing: Readings. 1877. Jilid 4. Bagéan 4.

[195] Speransky. History of Old Russian Literature (1911). kaca 161; Klyuchevsky. Op. cit. kaca 222.

[196] Ibid. kaca 222–296.

[197] Ing taun 1537, wis ana loro versi Uripé Michael Klopsky (ibid., kaca 209); versi-versi iki dicithak ing: Monumen Sastra Rusia Kuna, jilid 1; versi Tuchkov – ibid., jilid 4.

ekspresif. Hagiografi iki maringi perhatian khusus marang mujijat-mujijat St. Alexander, nerangake kanthi basa prasaja lan kolokial, tanpa retorika utawa fantasi, sing marakake kesan jero banget marang para pamaos lan pamireng[198] . Hagiografi iki disusun malah sadurunge pangagungan Alexander lan dadi dhasar kanggo kanonisasine.

Ing wektu sing padha, watara *taun 1545–46, miturut dhawuh pribadi Metropolitan Makarii Savva, Uskup Krutitsy, sawijining murid Joseph saka Volokolamsk, nulis hagiografi Joseph. Hagiografi iki uga kalebu ing Menaia, lan saka sudut pandang sastra uga kalebu salah siji conto paling apik saka hagiografi Rusia Kuna. Iku sugih karo fakta sajarah lan misuwur amarga gayane sing apik. Gambaran babagan Joseph banget urip lan ninggalake kesan sing langgeng. Nanging ing wektu sing padha, hagiografi iki nduwèni corak eklesiastik lan politik sing cetha Josephite. Panulisé, Uskup Savva, sing dhéwé kalebu aliran pamikiran iki, maringi perhatian khusus marang perjuangan Yosef nglawan bidah, negesaké kabutuhan tumindak keras marang wong bidah, kalebu paukuman pati, lan nyritakaké kanthi kabungahan gedhé paukuman pati sing wis kelakon. Panyusun hagiografi uga nyritakaké babagan sesambungan sing raket antarané Yosef lan Para Pangeran Agung, lan carané sang abbot dhéwé lan sedulur-seduluré ing biara ngajèni panguwasa mutlak Moskow, sing déning Savva, malah sadurungé taun 1547—sadurungé gelar 'tsar' diparingaké—disinggung minangka 'sing diurapi déning Gusti', 'tsar' lan 'tsar Ortodoks', nyandhakake ungkapan-ungkapan iki marang Joseph dhéwé*[199] .

Kira-kira ing wektu sing padha, utawa sawetara taun sadurunge, antara taun 1540 lan 1546, hagiografi Yusuf ditulis; banjur dikenal minangka 'Hagiografi Panganggit Sing Durung Dikenal', amarga jeneng panganggit durung bisa ditemtokake. Akeh sarjana cenderung nganggep bhikkhu Zinovy saka Biara Otensky minangka pangarang hagiografi kasebut. Anggapan iki adhedhasar kahanan tartamtu ing urip Zinovy lan isi hagiografi kasebut. Sanadyan Zinovy nduwèni ideologi sing padha karo para Josephites, dhèwèké nuduhaké sikap moderat ing ngecam bidah Novgorod, muji Joseph amarga perjuangané nglawan bidah kuwi, nanging ngomong kanthi ati-ati bab paukuman sing diwènèhaké marang para bidah. Babagan tanah biara, panganggit manut pandangan sing sakabehe cocog karo pandangan para Yosefit, nanging dhèwèké wicaksana ing ngkritik pandangan para Non-Acquirers babagan désa biara. Hagiografi iki negesake pentinge asketisisme eksternal lan nyorot aspek iki ing praktik asketisisme Joseph lan Cassian sing Telanjang Kaki, sawijining biksu saka Biara St. Joseph[200] .

Hagiografi katelu babagan Yosef ditulis ing taun 1547. Panganggité yaiku ponakané Yosef, biksu Dosipheus Toporkov, lan hagiografi iki dadi pujian marang sang wali. Saka isi lan semangat sakabèhé, iki minangka karya sing murni Josephite[201] .

Akèh hagiografi babagan Yusuf ndadekake kita nyangka yèn Metropolitan Macarius niyat ngkanonisasi Yusuf saka Volotsk ing Konsili taun 1547. Iki uga katon saka kasunyatan manawa Metropolitan ngutus rahib Photios saka Biara St. Joseph kanggo nyusun kanon kanggo Joseph lan maringi berkah supaya kanon kasebut dipunwacakake sacara pribadi 'nganti perayaan liturgi katedral'[202] .

Yosef saka Volotsk séda tanggal 15 September 1515, nanging ing Konsili taun 1547 lan 1549 dhèwèké durung dimulyakaké; nganti tanggal 20 Desember 1578 dimulyakaké sacara lokal, tegesé upacara pangeling-eling kanggo dhèwèké ora manèh dianakaké ing biarané, lan sajroning ibadah ilahi pandonga diaturaké marang dhèwèké minangka wali. Kanonisasi resmi Yosef ditindakake déning Patriark Job ing taun 1591; piyambakipun maringi berkah supados sawijining kanon digarap minangka pangurmatan tumrap Yosef lan nyakup asmanipun ing Menaion[203] .

---

[198] Hagiografi sing dipesen dening Uskup Agung Theodosius kanggo Menaion kalebu ing Menaion ing tanggal 30 Agustus. Makarii. Edisi kapindho. Jilid 7. kaca 418.

[199] VChM. 9 September. kaca 455–498; Makarii. Edisi kaping 2. Jilid 7. kaca 418–419; Klyuchevsky. Ibid. kaca 292, 293.

[200] Klyuchevsky. Op. cit. kaca 293; Rzhiga. Esai babagan Sajarah Jurnalistik Rusia Abad kaping 16. Maksimus wong Yunani minangka publisis, ing: TODRL. 1 (1934). kaca 8. Hagiografi iki sadurunge diterbitake dening Nevostruev: CHOLDP. 1865.

[201] Nevostruev. Op. cit.

[202] Zauscinski. Op. cit., ing: ZhMNP. 118 (1881). kaca 30.

[203] Gerontius. Keterangan babagan Biara St Joseph-Volokolamsk (1894). kaca 47; Klyuchevsky. Op. cit. kaca 296, 312; Makarii. Edisi kaping 2. 8. kaca 47, 61.

Pujian marang asketisme para Yosefit uga ditemokake ing hagiobi biksu Cassian Sing Leleng († 1542), sawijining asketis sing abot sing nglakoni asketisme kanthi nahan adhem banget. Hagiobiné ditulis ora suwe sawisé seda Cassian déning Archimandrit Vassian[204] .

Hagiografi Josephite iki dirampungaké déning Paterikon Volokolamsk, sing ditulis ing *taun 1547–48 déning biksu Dosiphei Toporkov, bisa uga uga miturut pandhuan metropolitan. Paterikon iki ngemot 29 crita lan sawijining pambuka, sing kanthi ringkes nyritakaké sajarah pambentukan Biara Volokolamsk.[205] Lima crita dikhususake kanggo Yusuf lan ngemot panemune babagan monastisisme, urip monastik, lan dhasar-dhasar asketisisme Kristen, nalika negesake kauntunganing cara urip cenobitik tinimbang wujud-wujud urip monastik liyane; panemu-panemu iki kalebu ing Paterikon minangka pangandikane abbot Yusuf dhéwé. Crita-crita liyane ditulis saka sudut pandang Hegumen Pafnutius saka Borovsk utawa Joseph piyambak. Sanadyan kabeh crita iki dimaksudake kanggo njlentrehake urip monastik ing Biara Volokolamsk, sejatine ora asli isine; crita-crita kasebut nuduhake pangaruh sing cetha saka karya-karya patristik Kristen awal, sing nyebar kanthi wiyar lan populer banget ing Rus Kuna. Pandangan donya para Yosefit kaya benang abang sing ngubungaké sakabèhé kumpulan * *.*

Kegiatan hagiografi intensif para Yosefit, uga mbok menawa kabar angin persiapan Konsili—sing bakal mutusake kanonisasi akèh askét Rusia— lan kabèh swasana jaman kuwi – perjuangan ideologis sing tanpa kendhat antarané loro faksi ing monastisisme Rusia Kuna (Yosefit lan Non-Acquirers) – nyurung para Non-Acquirers kanggo ngasilaké karya sastra hagiografis. Saka siji sisih, padha kepengin mbuktèkaké yèn ana akèh askétis sing pantes lan mulya ing antarané; saka sisih liya, bisa uga padha nyoba nglawan panyebaran pandangan Josephite.

Sang biarawan sing jenenge Matthew saka Biara Ferapontov ing Belozersk, sing raket gegayutan karo Para Non-Acquirers lan misuwur amarga keteguhan urip asketis, nulis hagiografi Hegumen Ferapont († 1426), pangadeg biara kasebut. Hagiografi iki utamané menarik amarga panganggité ndhukung gagasan urip bebarengan, negesaké kabutuhan pakaryan manual pribadhi para biksu, lan nyengkuyung ajaran ora nduwé. Biksu Matius uga nulis hagiografi Hegumen Martinian saka Belozersk († 1483). Hagiografi iki, sing nggambaraké sang abbot minangka penganut pandangan asketiké St. Cyril saka Belozersk, nyathet kamardikan tumindaké ing taun , sesambungané karo para Pangeran Agung, utamané nalika periode nalika dhèwèké sauntara njabat dadi abbot ing Biara Trinity-Sergius (1447–1455), negesake kecenderungané marang ora kagungan, katentreman rohani, lan pangendalian dhiri, lan nuduhaké yèn Martinian maringi wigati utama marang tapa niten ing jero; cekakipun, sipat-sipat sing nyambungaké dhèwèké karo pandangan Nilus saka Sora katon ing saindenging naskah. Kaloro hagiografi kasebut ditulis ing antarané taun 1547 lan 1549.[206]

Watara taun 1547, sawijining hagiografi babagan biksu Joasaph († 1483) saka Biara Spaso-Kamenny muncul ing kalangan komunitas biara ing sacedhake Kali Volga. Miturut hagiografi iki, Joasaph, sing asalé saka kulawarga bangsawan, nglambangaké arketipe askétis ketat sing nyawisaké sakabèhé uripé kanggo perjuangan nglawan godaan lan karya spiritual batin; dhèwèké nganggep katresnan minangka kabecikan Kristen paling luhur, nalika nolak askétisme lahiriah lan kagungan monastik. Hagiografi kasebut ngemot cathetan sing menarik banget babagan visi mistik sing dialami Joasaph: Sang Juruwilaha, sing muncul marang dhèwèké ing sawijining wahyu, ngendika yèn andhap asor lan alus atiné iku cara paling apik kanggo nglawan godaan[207] .

Karya hagiografi sing ditulis déning wakil saka loro faksi nggambaraké prestasi para wali kuna Rusia, lan iki wigati kanggo awal abad kaping 16. Cetha yèn Metropolitan Makarii nganggep wigati kanggo

---

[204] Klyuchevsky. Op. cit. kaca 295. Rahib iki, Cassian, iku anak baptisé Tsar Ivan IV, sing uga mbuktèkaké sesambungan raket antarané Biara St Joseph lan kulawarga Grand Duke. Kadlubovsky. Op. cit., ing: Russkij Filolog, vol. 45 (1901). kaca 35 sarta salajengipun; Klyuchevsky. Op. cit. kaca 289, 294–295. Uripé Cassian sing Tanpa Sepatu uga kalebu ing 'Crita' iki. Bab pengaruh kumpulan asetik Kristen awal sing dikenal minangka Paterika (PaterikJ) (deleng: Krumbacher. 1897. kaca 188), delengen: Kadlubovsky. Op. cit. kaca 51–70.

[205] Kadlubovsky. Op. cit., ing: Russkij Filolog, vol. 45 (1901). kaca 35 sarta salajengipun; Klyuchevsky. Op. cit. kaca 289, 294–295. Uripé Cassian sing Telanjang Kaki uga kalebu ing 'Crita' iki. Bab pengaruh kumpulan asketis Kristen awal sing dikenal minangka Paterika (Paterik) (deleng: Krumbacher. 1897. kaca 188), deleng: Kadlubovsky. Op. cit. kaca 51–70.

[206] Klyuchevsky. Op. cit. kaca 272–273; IRI. 6. kaca 849–853, 853–855.

[207] Legenda Biara Spaso-Kamenny, ing: Prav. Sob. 1861. Jilid 1, kaca 197–214; Klyuchevsky, op. cit., kaca 275. Bab pangurmatan lokal marang Yusuf, delengen: Golubinsky, History of Canonisation, kaca 149. Panemune para non-pemilik uga kacermin ing riwayaté St. Daniel saka Pereyaslav (w. 1540); miturut panyuwunané tsar, riwayat iki disusun sawisé Konsili taun 1547 lan 1549, watara taun 1553, déning pangripta sing ora dikenal. Riwayat iki kalebu salah siji permata hagiografi Rusia Kuna. Delengen Klyuchevsky. Op. cit., kaca 282; Makarii. Edisi kapindho, jilid 7, kaca 433.

nglumpukaké bahan sing bakal ngluhuraké Gréja Rusia – Gréja Roma Katelu – wiwit wiwitané. Persis ing wektu iki, ing pungkasan taun 1440-an lan awal taun 1450-an, hagiografi jembar babagan Pangeran Kudus Vladimir, ing pamaréntahané Rus' dibaptis, lan Putri Kudus Olga disusun[208] . Hagiografi Vladimir, sing ngemot cathetan rinci banget babagan sakabehe periode pamarentahane (kang dumadi saka 72 bab), nggambarake pandangan gerejawi lan politik sing khas ing jaman nalika ditulis. Uga nyentuh pitakon babagan genealogi para panguwasa Moskow lan negesake kerabat Pangeran Vladimir karo Kaisar Romawi Augustus. Hagiografi iki dilebokake ing *Stepennaia Kniga* – sawijining kumpulan ageng sing disusun ing periode iki, sing bakal dibahas ing ngisor iki.

Miturut dhawuhé Metropolitan, biksu Mikhail saka Biara Kelahiran ing Vladimir nambahaké lan mbenaraké hagiografi Pangeran Alexander Nevsky sing wis ana, ngowahi dadi semacam pujian marang sang wali[209] . Nyusun hagiografi ing wangun eulogi kamungkinan cocog banget karo pandangan wong-wong ing jaman semana, amarga watara taun 1547, miturut dhawuhe Makarii, hagiografi Metropolitan Jonah saka Moskow († 1461)[210] lan Nikon († 1426), abié Biara Trinitas-Sergius[211] ; loro hagiografi kasebut ditulis déning panulis sing ora dikenal.

Loro hagiografi saka para asket kondhang abad kaping 15 disusun kanggo *Menaion*. Salah sijiné yaiku hagiografi saka askétis prasaja Pavel Obnorsky († 1429), sing wis kita kenal, ditulis wiwit taun 1536–1538 déning biksu sing ora dikenal, lan saiki, ing taun 1547, dilengkapi karo cathetan babagan mujijat-mujijatné[212] . Sing kapindho yaiku hagiografi Macarius († 1483), abbot ing Biara Trinitas ing Kalyazin, cedhak kutha Kashin ing Provinsi Tver. Lair ing kulawarga boyar sugih, Macarius misuwur amarga urip asetik sing ketat – ditondoi kanthi nyingkiri donya sakabehe, puasa, lan andhap asor. Sanajan isih urip, dhèwèké wis dihormati déning kanca-kancané , lan generasi sabanjuré uga ngajèni dhèwèké[213] . Reliké ditemokaké ing taun 1521. Miturut dhawuh metropolitan, sawijining biksu sing ora dikenal saka Biara Kalyazin nyusun hagiografi Macarius sing apik lan kandel. Biarawan sing padha kuwi kamungkinan panulis cathetan babagan panemuan reliké, amarga Macarius wis suwe diurmati sacara lokal minangka wali, amarga akèh mujijat sawisé seda[214] .

5. Pangagungan para asket suci Rusia

Kabeh karya hagiografi iki muncul miturut panyuwunan Metropolitan Macarius, ora mung kanggo nambah Menaioné, nanging utamané kanggo ndhukung niyaté nglumpukaké Konsili ing Moskow lan, ing Konsili kuwi, kanthi resmi ngluhuraké akèh asetik Rusia sing disembah sacara lokal amarga kasuciané kanthi kalebu ing golongan para wali. Pamulyané akèh asètik Rusia, hierark suci, lan pangeran sing bener dimaksudaké kanggo ngluhuraké Gréja lan nagara, lan kanggo ngukuhaké kasohor Moskow minangka Roma Katelu[215] .

Ing taun 1547, Konsili iki dianakake ing Moskow – 'miturut dhawuh' saka Pangeran Agung Ivan IV, kaya sing kacathet ing dokumen wektu semana[216] . Sawisé maca hagiografi[217] lan mriksa keasliane, Konsili mutusaké kanggo ngkanonisasi 21 asetik. Rolas wong saka wong-wong mau dimulyakaké ing saindenging

---

[208] Serebryansky. Old Russian Princely Lives. kaca 43; versi paling awal, sing disingkat, saka urip Vladimir disusun ing pungkasan abad kaping 12 utawa awal abad kaping 13 (ibid., kaca 44); 'Eling lan Puji Pangeran Vladimir', sing ditulis déning biksu Yakub, ora muncul nganti pertengahan abad kaping 11 paling awal; iki dadi tuladha pisanan saka komposisi greja babagan St Vladimir (ibid., kaca 50). Bandhingna: Makarii. Edisi kapindho, jilid 7, kaca 436.

[209] Makarii. Edisi kapindho, jilid 7, kaca 421; Klyuchevsky. Op. cit., kaca 238; delengen: Boguslavsky. 'Bab Pitakonan Naskah Asli Uripé Pangeran Agung Alexander Nevsky', ing: IORAS. 1914. Jilid 1, kaca 261. Uripé diterbitaké déning Mansikka, ing: PDP. 180 (1913).

[210] Makarii. Edisi kapindho. Jilid 7, kaca 422; Klyuchevsky. Op. cit., kaca 238, 240; Kadlubovsky. Op. cit., kaca 64.

[211] Macarius. Edisi kapindho. Jilid 7. kaca 421; Klyuchevsky. Op. cit. kaca 247; versi kuna pisanan saka hagiografi Nikon disusun luwih awal maneh dening hagiografer kondhang abad kaping 15, Pachomius Logofet. Ibid. kaca 248, 152, 119.

[212] Makarii. Edisi kaping 2. 7. kaca 421; Klyuchevsky. Op. cit. kaca 272; Konoplev. Op. cit. kaca 68; Kadlubovsky. Op. cit. kaca 47.

[213] Yosef saka Volotsk ngerti Makarii saka Kalyazin sacara pribadi lan nulis babagan urip asetiké kanthi ngajeni banget; delengen 'Surat Rohani' Yosef ing: VMCH. September. Bagéan 1. kaca 558.

[214] Klyuchevsky. Op. cit. kaca 289; Makarii. Edisi kaping 2. Jilid 7. kaca 21–22, 423–424.

[215] Klyuchevsky. Op. cit. kaca 222–225, 228; Sergius. Op. cit. Jilid 1. kaca 194–196

[216] AAE. Vol. 1, No. 213; Golubinsky. History of Canonisation. kaca 94; Herman. De fontibus. kaca 50.

[217] Antarane sing paling kuna, riwayat Uskup Agung Yohanes saka Novgorod († 1186) lan loro pangadeg Biara Solovetsky, Savvatiy († 1435) lan Zosima († 1478), diwaca kanthi banter. Makariy. Edisi kaping 2. Jilid 7. kaca 420; Klyuchevsky. Op. cit. kaca 198, 269.

Rusia, déné sangang wong kanonisasikaké dadi santo sing dipuja sacara lokal[218] . Alasan kanonisasi para santo anyar mau ora ana sing slamet nganti saiki. 'Kanthi kamungkinan gedhé, Konsili netepaké dina raya kanggo para wali iki ora amarga mung ngakoni yèn dhèwèké pantes dihormati lan dipuji, nanging amarga nduwèni informasi sing perlu babagan dhèwèké, sing dadi dhasar kanggo mastèkaké kaputusané'[219] .

Kasunyatan manawa Metropolitan Makarii, Tsar Ivan sing isih enom, lan para uskup ora sakabehe wareg karo apa sing wis digayuh lan padha kepengin nambah maneh cacahing wali Rusia—sing pangurmatané dimaksudaké kanggo nguwatké wewenangé Gréja Rusia—kabuktèkaké déning kasunyatan manawa rong taun sawisé, ing taun 1549, Dewan anyar diadakaké ing Moskow, manèh khusus kanggo urusan kanonisasi[220] . Anehé, ora ana dokumen sing bisa dipercaya babagan jalannya sidang Dewan kapindho iki sing isih ana nganti saiki. Mung adhedhasar interpolasi ing hagiografi Metropolitan Jonah kita bisa mangerteni jeneng-jeneng wali sing dimulyakake, nanging kudu dicathet manawa interpolasi iki ora sakabehe bisa dipercaya. Bisa dianggep yèn ing Konsili taun 1549, pitu hierark Gereja, enem bapa sing kinurmatan, , abas lan pangadeg biara anyar, telung martir, lan siji pangeran wis dimulyakaké, dadi total ana 17 wali[221] . Mula saka iku, ing loro Konsili iki, ana 38 askétis sing dikanoinisaké[222] .

Tujuan saka loro Konsili kasebut yaiku ngunggahaké Gréja Rusia lan Kakaisaran Moskow dadi Roma Katelu; nanging, Metropolitan Makarii nindakaké tugas wigati liyané kanggo netepaké, ing paningal ora mung para modhèné nanging uga generasi sabanjuré, harmoni internal ing babagan gréjawi lan politik saka Roma Katelu. Ing sangisoré pimpinane, sawijining kumpulan ageng sajarah gerejawi lan nagara disusun – *Stepennaia Kniga* – kang ngemot cathetan sing dirancang kanthi tliti saka sudut pandang gerejawi babagan sajarah nagara Moskowit, 'Rus Suci'. Kumpulan iki, sing nduwèni sipat hagiografi lan biografi, ngemot cathetan babagan tumindak para panguwasa dinasti Moskow, wiwit wiwitan nganti pungkasan pamaréntahan Pangeran Agung Ivan III, lan maringi panilaian marang wong-wong mau saka sudut pandang Kristen-gerejawi. 'Karya iki minangka pangolahan maneh kanthi tuntas saka kronik-kronik Rusia kuna, kronograf, lan sumber sajarah liyane miturut prinsip anyar – adhedhasar genealogi dinasti panguwasa tinimbang mung cathetan kronologis saben taun'[223] . *Buku Derajat* iku sawijining kumpulan hagiografi babagan 'otokrat Kristen' saka dinasti Moskowit, sawijining cathetan hagiografis babagan sajarah politik Rus', sing dianggep dening para penyusuné minangka sakabehé akurat lan bener, sanajan uga ngemot cathetan babagan kedadeyan fiksi. 'Gagasan nagara, kang diwujudaké déning sang panguwasa, nyawiji karo gagasan kamulyaning Gréja

---

[218] Loro hierark suci, sangang bapa kinurmatan lan siji pangeran agung wis dikanonisasikake ing saindenging Rusia: 1. Yohanes, Uskup Agung Novgorod († 1186); 2. Yona, Metropolitan Moskow († 1461); 3. Nikon, abbot ing Biara Trinitas-Sergius († 1426); 4. Paulus saka Obnorsk († 1429); 5. Savvatiy saka Solovki († 1435); 6. Dionysius saka Glushitsy († 1437); 7. Michael Klopsky (w. 1452); 8. Paphnutius saka Borovsk (w. 1478); 9. Zosima saka Solovki (w. 1478); 10. Macarius saka Kalyazin (w. 1483); 11. Pangeran Agung Alexander Yaroslavich (w. 1263), sing dikenal minangka Nevsky, lan 12. Alexander saka Svir (w. 1533). Golubinsky. History of Canonisation. kaca 100; Macarius. Edisi kaping 2. 7. kaca 219. Ing antarane para wali sing disembah sacara lokal, ana siji uskup, lima pangeran lan telung wong bodho suci kanggo Kristus (salo…) sing dikanoinisasi (ora njupuk sumpah monastik): 1. Arsenius, Uskup Tver (w. 1409); 2, 3 lan 4. Konstantinus, Pangeran Murom († 1129), lan putrané Michael lan Theodore; 5 lan 6. Petrus, Pangeran Murom, lan garwané Fevronia; 7. Prokopius saka Ustyug († 1285), kamungkinan asalé saka Jerman; 8. Yohanes saka Ustyug (w. 1494); 9. Maksimus saka Moskow (w. 1433) – telu pungkasan iku wong bodho suci kanggo Kristus. Golubinsky. Ibid. kaca 100; Makarii. Edisi kapindho. 7. kaca 219. Urip para bodho suci kanggo Kristus mbokmenawa mung muncul sawisé kanonisasi. Klyuchevsky. Ibid. kaca 277, 278, 246. Bab para bodho suci Rusia, delengen: Fedotov. Saints of Ancient Rus' (1931). kaca 205–219.

[219] Makarii. Edisi kapindho. 7. kaca 219.

[220] Iki kabuktèkaké déning interpolasi ing hagiografi St. Alexander Nevsky, sing disusun sawisé Konsili taun 1547. Makarii. Edisi kaping 2. 7. kaca 227, cathetan, uga pangantar jembar kanggo riwayat Metropolitan Jonah (sing diarani 'edisi katelu', miturut Klyuchevsky. Op. cit., kaca 241); interpolasi iki kalebu ing karya Klyuchevsky (Op. cit., kaca 460–463).

[221] Adhedhasar interpolasi iki, dhaptar ing ngisor iki bisa disusun: para wali: 1. Stefanus saka Perm (w. 1396); 2. Euthymius, Uskup Agung Suzdal (w. 1405); 3. Euthymius, Uskup Agung Novgorod (w. 1458); 4. Yona, Uskup Agung Novgorod († 1470); 5. Yakobus saka Rostov († 1391); lan, kamungkinan, 6. Nikita saka Novgorod († 1107) (Klyuchevsky. Op. cit., kaca 460, cathetan); 7. Niphon saka Novgorod (w. 1156); telung martir sing dipatèni déning wong Lithuania pagan: Anthony, John lan Eustathius (w. 1347); enem biksu: 1. Abraham saka Smolensk (w. *1219–20); 2. Savva saka Storozhev († 1407); 3. Gregorius saka Pelshem († 1441); 4. Euphrosyne saka Pskov († 1481); 5. Ephrem saka Perekom (w. 1492) lan 6. Savva saka Vishersk (w. 1460); siji pangeran: Vsevolod-Gabriel saka Pskov (w. 1138). Ibid. kaca 462–463; Sergius. Op. cit. 1. kaca 194–196; Golubinsky. History of Canonisation. kaca 103–105. Bab Konsili taun 1549, delengen: Golubinsky. 2. 1. kaca 772; Vasilyev. Op. cit. kaca 183–203.*

[222] Cf. uga jeneng-jeneng wali sing kasebut ing layangé Tsar Ivan IV. AI. 1. No. 213.

[223] Speransky. Op. cit. (1921). kaca 172.

Rusia, lan uga kamulyaning nagara Rusia; mulané, saliyané biografi para tsar lan pangeran, uga kalebu biografi para metropolit, uskup, lan uripé para wali'[224] .

Panyusunan karya monumental iki mbutuhake partisipasi akèh panulis, ing antarané imam Moskow Andrei—pangakrab tsar lan sabanjuré dadi Metropolitan Moskow—mbok menawa nduwèni peran paling wigati, yaiku dadi panyunting. Antarane para penyusun kumpulan iki ana akèh anggota komunitas monastik Moskow sing kita ora ngerti apa-apa, amarga mung ing lingkungan iki ana wong-wong sing duwé kaprigelan sastra. Nanging, inisiator lan pamimpin sakabèhé pakaryan iki yaiku Metropolitan Makarii. Penyuntingan pungkasan *Stepennaia Kniga* kelakon ing taun-taun pungkasan uripé Makarii († 1563). 'Buku Tingkat' iki nggambaraké, luwih cetha tinimbang dokumen sajarah liyané, sepira jero gagasan 'Moskow – Roma Katelu' ing pandangan Metropolitan[225] .

Mangkono, karya iki nutup periode kreativitas ideologis meh sak abad saka para arsitek lan panyengkuyung gagasan 'Moskow – Roma Katelu', sawijining periode kang nggawé sajarah ing kagiatan spiritual kang nyabrang rong utawa telung generasi hierarki gréja lan monastisisme. Ing tingkat sing luwih gedhé utawa luwih cilik, pandangan donya iki mengaruhi para tsar lan para hierark gereja ing generasi sabanjuré, para rohaniawan lan komunitas biara, para pujangga lan panulis, para negarawan lan masyarakat umum, uga para lelungan lan para petani Rusia. Apa rahib Philotheus lan kanca-kancané bener utawa salah iku pitakon sing ora bakal kita rembug ing kéné; kanggo mangsuli kuwi, kudu nglacak kabèh sajarah sabanjuré saka Gréja Rusia lan nagara Rusia. Tujuan kita siji waé yaiku nuduhaké sepira akèh upaya monastisisme Rusia kanggo nggawe konsep eklesiastik-politik iki.

Bab VI. Pitakonan babagan Kepemilikan Lahan Biara ing Tulisan Polemik lan ing Perundang-undangan Abad kaping 16–17

1. 'Pangeran-bhikkhu' Vassian lan tulisan polemiké

Dekrit Konsili taun 1503 – sing wis kita rembug ing Bab IV – nandhani kamenangan pandangan Yosefite. Wiwit wektu kuwi, para Yosefit wiwit nduwèni peran utama ing urip gerejawi Moskow, nanging mungsuh-mungsuhé, yaiku para non-possessor, ora ilang semangat perang. Padha cepet nyadari yèn kamenangan Yosef lan para pendukungé ora ndadèkaké pamaréntah seneng banget. Sawetara dasawarsa sawisé, pamaréntah Moskow, sing dipandu déning kapentingan politik nagara lan ékonomi, kapaksa ngangkat manèh masalah tanah biara lan, sanajan ora mbatalaké dékrèt Konsili taun 1503, paling ora mriksa manèh demi kapentingan nagara. Kaunggulan Nil lan Paissius dumunung ing kasunyatan manawa, lumantar pidatoné ing Konsili taun 1503, padha narik kawigaten pamaréntah marang tanah-tanah biara lan mindhahaké masalah iki saka ranah urip gerejawi murni menyang ranah kapentingan nagara lan ékonomi.

Masalah iki saiki diatasi dening Non-Acquirers, Josephites, lan pamaréntah. Sing sepisanan njupuk sikap ofensif, dene pamaréntah nyoba ngrampungaké masalah iki kanthi njupuk sawatara langkah. Nanging, para Josephites njupuk sikap defensif lan kasil, ing siji sisih ngalahaké para Non-Acquirers, lan ing sisih liyané njamin yèn langkah-langkah pamaréntah nglawan ékspansi lahan monastik mung setengah ati.

Konsili taun 1503 nandhani wiwitan perjuangan Non-Acquirers kanggo nyebarake pandangan manawa tanah monastik ngrusak urip normal ing biara. Ora ana siji wae saka loro sesepuh, Nil saka Sorsk utawa Paisius saka Yaroslavl, sing melu ing perjuangan iki utawa kontroversi sing muncul. Padha séda ora suwe sawisé Konsili, sing kapisan ing taun 1508 lan sing kapindho sawisé taun 1503. Kanggo loro sesepuh mau, masalah tanah biara iku babagan prinsip lan mung nduwèni makna asketik, sawijining kasunyatan sing uga diakoni déning Joseph saka Volotsk dhéwé[226] . Nanging, para wakil faksi anti-pemilik sing nglawan tanah biara sawisé seda Nil uga nduwèni pertimbangan liya.

---

[224] Ibid. kaca 173. Buku Genealogi Kerajaan diterbitake ing: PSRL. 21 (1908). Vasenko, P. Buku Genealogi Kerajaan lan Pentinge ing Tulisan Sajarah Rusia Kuna. 1 (1904); jilid 2 ora diterbitake.

[225] Cf.: Dyakonov. Op. cit. kaca 108; Zauskinsky. Op. cit., ing: ZhMNP. 1881. 218. kaca 32; Speransky. Op. cit. kaca 172–173; Makarii. Edisi kaping 2. 7. kaca 434. Sejatine, karya persiapan awal sing diarani 'versi kuna', sing mesthi wae wis dingerteni Metropolitan Makarii, digarap dening Pachomius Logofet. Cf.: Klyuchevsky. Op. cit. kaca 242; bab hagiografer Pachomius, sing asalé saka Serbia utawa lair ing Serbia, delengen: Yablonsky, V. Pachomius the Serb and his hagiographic writings (1908); Klyuchevsky. Op. cit., kaca 119, uga karya sadurungé: Nekrasov, I. 'Pachomius the Serb, a 15th-century writer' (1871).

[226] Delengen risalahé 'Babagan Sing Ora Dikasihi', ing: Tambahan. 10. kaca 505, 509–510. Bandhingna: Pavlov. Esai Sajarah. kaca 46.

Yen dipirsani latar sosial para non-pemilik, cetha yèn klompok monastik iki raket gandhèngané karo para boyar lan bangsawan layanan ing nagara Moskow. Akeh asket Rusia saka abad kaping 15–16 asalé saka kulawarga boyar lan bangsawan layanan, kaya sing wis kita sebut ing Bab III; persis ing seperempat pungkasan abad kaping 15, akèh anggota kelas iki sing ngganti busana boyar karo jubah biara lan mundur menyang biara ing saubengé Volga, utamané Biara Kirillo-Belozersky[227] . Ora kena lali yèn aspek ékonomi saka ideologi Josephites bertentangan karo kapentingan para boyar lan bangsawan militer. Pertumbuhan kasugihan monastik sing ngurangi tanah boyar lan bangsawan iku banget ora dikarepake dening klompok iki, amarga nyebabake turuné wigati politik lan ekonomi kelasé. Mula ora kaget yèn akèh biksu ing antarané wong sing ora nglumpukaké bandha sing asalé saka kelas sosial iki.

Nanging, ora mung pertimbangan ekonomi sing ndadekake klompok biksu iki nyengkuyung pihak sing ora nduwé; ana uga alesan politik kanggo permusuhané marang para Josephite, amarga para Josephite kanthi semangat ndhukung tuwuhé kakuwatan para panguwasa Moskow lan nguwatké pamaréntahan otoriteré. Kanggo para boyar Rusia Kuna, sing nduwèni peran wigati ing pamaréntahan nagara ing seperempat pungkasan abad kaping limalas, pandangan anyar iki katingal manca lan ora bisa ditrima, amarga nyuda wigatiné para boyar lan banget nglarani kabanggaan kelasé[228] . Gagasan 'Moskow – Roma Katelu', sing nampa dhukungan semangat saka para Josephite, ora nemokake gema ing kalangan para boyar, sing ora bisa simpati marang pengaruh hierarki gereja sing saya mundhak.

Cetha, para mungsuh Josephites—non-possessors—ora gelem nampa ideologi eklesiastik-politik Philotheus; kanggo kapentingan ramalan 'Karajan Ortodoks Moskow', padha ora gelem ngorbanake ideal asketik lan pamanggihipun babagan kabutuhan misahake sing langit karo sing donya. Klompok monastik Rusia iki nemokake para pendukung lan pengikut ing kalangan para boyar. Para sepuh Paisius Yaroslavov, Nil Sorsky, Innokenty Okhlebinin—sing wis dadi pangadeg lan pamimpin gerakan asketis-mistis ing wewengkon alas ing saubengé Volga, sing wis tau kita temoni—iku para asketis sing ketat lan idealis Kristen; pandangane bébas saka perspektif kanca-kancané babagan urusan donya, lan ora kena pengaruh babagan pertimbangan ekonomi. Kahanan béda kanggo para pangikuté, para askétis ing satengahing abad kaping 16, nalika ing sawatara hermitase, akèh anggota kelas boyar—sing lagi kelangan pangaribawa politik—nglakoni sumpah monastik. Busané biara sing kasar ora bisa ngendhalèkaké kabanggaan kelasé, kesombongané, utawa napsu saka getih bangsawané. Padha perang bareng karo para Yosefit kanggo sawatara gagasan para non-pemilik, nanging kudu dielingi yèn alesan melu ing kontroversi babagan tanah biara ora bisa dinilai kanthi cetha[229] .

Tokoh utama ing kontroversi iki—sanajan dudu siji-sijine mungsuh panyukupan biara—yaiku 'pangeran-bhikkhu' Vassian, sing ing urip sekuler dikenal minangka Pangeran Vasily Ivanovich Patrikeev Kosoy. Miturut lair lan pangkat, dhèwèké kalebu salah siji kulawarga boyar paling pinunjul ing kraton Pangeran Agung Moskow. Pangadeg kulawarga bangsawan Patrikeev, putu saka Adipati Gediminas (1315–1341) saka Lithuania, lelungan menyang Moskow ing taun 1408 lan mlebu ing pangabdian Adipati Agung Vasily I. Anak-anak lan putu-putune wis dikenal minangka Pangeran Patrikeev lan ora mung nyekel jabatan penting ing kraton Pangeran Agung nanging uga ana gandhengane karo dheweke. Pangeran Yuri Patrikeev nikah karo putri Pangeran Agung Vasily I; putrané Ivan, bapaké Vassian, dadi boyar utama ing kraton Pangeran Agung Vasily II lan Ivan III[230] . Ivan III bola-bali maringi kapercayan marang Pangeran enom Vasily Ivanovich kanggo nindakake macem-macem misi diplomatik[231] . Nanging, ing awal taun 1499, para pangeran

---

[227] Nikolsky. Op. cit., ing: Christian Readings 1908, vol. 8, kaca 178–188.

[228] Klyuchevsky. The Boyar Duma (1880); ibid. Course, vol. 2, chaps. 27–28; Dyakonov. Op. cit. (1889); Stdhlin. Vol. 1, kaca 244 sarta salajengipun. 'Conversations' (1525) sing misuwur antarane Boyar I. N. Berseny-Beklemishev lan biksu Maxim si Yunani (AAE, Vol. 1, No. 172) pancen dadi ciri khas pandangan para boyar. Kanggo meh sak abad, para boyar Moskow padha berjuang kanggo ideologi politik nagara lan njaga perané ing urusan nagara, lan ngalami kekalahan pungkasan nalika jaman 'Oprichnina' (taun 1560-an lan 1570-an). Bab Oprichnina, delengen Platonov. Esai babagan Sajarah Jaman Kasangsaran ing Nagara Moskow (1899, edisi kaping 2 taun 1912); ibid. Ivan si Jahat (1924); Stdhlin. kaca 269 lan salajengipun; Heinrich von Staden. Aufzeichnungen über den Moskauer Staat. Disunting déning F. Epstein, ing: Hamb. Universitas – Traktat ing Bidang Studi Luar Negeri. Jilid 34, Seri 1, No. 5; Budovnik, I. 'Ivan si Jahat ing Sastra Sejarah Rusia', ing: Cathetan Sejarah 21 (1947). kaca 271–330 (kanthi bibliografi sing jembar).

[229] Karya sing paling ngenalake kita marang swasana batin pandangan para sing ora nduwèni yaiku: Nikolsky, N. 'Urip Komunitas lan Sel ing Biara Kirillo-Belozersky ing Abad kaping 15–16 lan ing wiwitan Abad kaping 17', ing: Christian Readings 1907–1908; uga: Grechev. Para Sepuh ing Wilayah Volga, ing: BV (1907). 7–8.

[230] Babagan asal-usul kulawarga Patrikeev, ing: PSRL. 7. kaca 254.

[231] PSRL. 8. kaca 227–228, 256; 4. kaca 164.

Patrikeev kelangan pangkat lan pangaribawa ing kraton. Ing perselisihan babagan suksesi ing kulawarga Grand Duke, manut tradhisi boyar Moskow, padha nduwèni rasa mungsuh marang 'wadon Yunani', Grand Duchess Sophia, lan ndhukung cucu Grand Duke, Dimitri, minangka ahli waris tahta tinimbang anaké, Vasily, lan melu ing intrik lan prang dinasti sing terbuka[232] . Sawetara pendukung Dimitri dihukum mati. Kulawarga Patrikeev, bapak lan anak, slamet saka paukuman pati amarga perantaraan metropolitan, nanging Grand Duke mrentahake supaya loro-lorone dicukur dadi biksu. Anaké, sing saiki nganggo jeneng biksu Vassian, dikirim menyang pangasingan ing Biara Kirillo-Belozersky[233] .

Ing kana, ing mburi tembok biara, urip anyaré diwiwiti. Nanging, Vassian ora suwe manggon ing biara: aturan monastik mesthiné ora cocog karo wataké, mula dhèwèké mbangun panggonan pertapa dhéwé[234] lan ketemu karo sesepuh Nil saka Sorsk, sing wis ngungsi ing panggonan pertapa ing wilayah sing padha. Sawisé patemon iki (sanajan bisa uga dhèwèké wis tau krungu babagan sesepuh sing wicaksana) , Vassian dadi panyengkuyung semangat para non-possessor lan pandangan asetiké, nanging dhèwèké ora sakabèhé sarujuk, utamané babagan cara uripé dhéwé. Nilus lan Vassian iku wong sing beda banget, lan uripe uga mlaku ing dalan sing beda. Vassian ngetung awake dhewe kalebu murid-murid Nilus[235] , nanging, kayane, ora ing teges latihan asketis; amarga Nilus, sing atine alus lan condhong marang praktik spiritual lan renungan, ora bisa ngowahi watak sombong, energik, lan semangat saka boyar Moskow, uga ora bisa nancepake kerendahan ati monastik ing dhèwèké. Miturut tulisané, Vassian sinau akèh, nanging sing dijupuk saka Nil lan saka para sesepuh askétis umume mung pandangan lan prinsip dhasar – luwih kanggo mbela iku minangka ideal sejati urip monastik tinimbang kanggo dipandu ing uripé dhéwé[236] . Wataké turunan boyar sing keras kepala lan energik iki ora tahan karo sepi ing sel biara; dhèwèké butuh panggung kanggo ngetrapaké pandangané Nil.

Nalika ndeleng maneh urip lan karya Sang Pangeran-bhikkhu Vassian, kita weruh yèn dhèwèké kalebu salah siji tokoh sing paling narik kawigatèn ing sajarah Rusia abad kaping 16. Dhèwèké wong sing nduwèni watak unik, nggabungaké ing pribadiné lan tumindaké sipat-sipat sing béda banget: kesombongan lan semangat; kesetiaan marang pamanggihé lan permusuhan marang Yosef saka Volotsk lan para Yosefit; kawruh sing winates déning jamané, lan semangat kritis lan polemik; panriman marang prinsip-prinsip asketisisme Kristen lan gaya urip non-asketis dhéwé; pungkasané, manut marang pandangan para biksu Trans-Volga babagan tanah biara lan babagan nagara lan politik – sawijining priya sing perang kanthi teguh lan sengit kanggo keyakinané lan kanggo golongané, sanajan dhèwèké nyadari yèn mungsuh-mungsuhé luwih kuwat lan dhèwèké meh ora duwé kasempatan menang. Luwih saka kuwi, nalika nasibe wis ditemtokake, setya karo watak boyar-e, dheweke nampa paukumané kanthi ironi lan sarkasme.

Dekrit Majelis taun 1503, sing, bertentangan karo usulan Nil, negesake hak para biara kanggo nduwèni tanah, maringi Vassian alesan sing cukup kanggo nyengkuyung prinsip ora nduwèni barang ing kalangan biara lan kanggo nggunakake senjata jurnalistik kanggo mbela pandangan asketik Nil[237] . Vassian wis cukup paham kahanan wektu kuwi nganti nyadari yèn perang nglawan Josephites bakal sia-sia yèn dilakoni saka ara-ara gersang sing adoh saka donya. Mung Moskow sing cocog dadi papan polemik nglawan para Josephites sing lagi menang. Durung cetha apa Vassian rawuh ing sidang-sidang Konsili taun 1503, amarga ana sing

---

[232] Ivan III wis netepake putrané saka garwa sepisanan, Ivan, dadi mitra pamrentahan lan ahli warisé, nanging dhèwèké seda dumadakan ing taun 1490, ninggalaké putra yuswa pitung taun, Dimitri. Ing perkawinan kapindho karo wanita Yunani Sophia, Ivan III nduwé putra, Vasily; amarga dicurigai arep ngangkat putrané dhéwé dadi ahli waris, Sophia ilang pangestu, Vasily dipenjara, lan Dimitri diangkat dadi tsar (!) ing taun 1498 (deleng cathetan 170). Nanging, sakwisé kuwi, amarga intrik para boyar, Ivan III mikir manèh babagan calon ahli waris—lan wektu iki kanthi pasti—milih Vasily, déné Dimitri, bebarengan karo ibuné Elena, diasingaké; sajrone pamaréntahan Vasily (1505–1533) dhèwèké séda (1509), kamungkinan amarga kehabisan napas déning karbon monoksida. Kabeh loro Patrikeev, bapak lan anak, kalebu faksi Dimitri.

[233] PSRL. 12. kaca 248; Readings. 1847. 9. Bagéan 4. kaca 9.

[234] PSRL. 7. kaca 236; Readings. 1847. 9. Bagéan 4. kaca 9.

[235] Tambahan. 10. kaca 505. Kasunyatan yèn Vassian iku penganut Nil sing semangat banget paling cetha katon saka karyané 'Koleksi Rahib Penyendiri Vassian saka Para Bapa Suci babagan Joseph, Abas Volotsk', ing: Prav. sob. 1863. 3. kaca 204–210. Vassian nyebut Nilus minangka bapak rohani lan nyebut awake dhewe minangka murid. Ibid. kaca 208.

[236] Zhmakin. Metropolitan Daniel. kaca 65. Miturut panemuku, karakterisasi Vassian sing banget negatif sing diwenehake Zinovy Otensky (The Testimony of Truth, kaca 900) ora bisa dianggep sakabehe obyektif, amarga Zinovy pancen simpati marang para Josephites, lan dheweke nulis cathetane sawisé pangasingan Vassian ing taun 1531.

[237] Zhmakin. Op. cit., kaca 65; ing karya Zhmakin kita nemokake panilaian sing bener babagan pandangan lan kegiatan Vassian lan, luwih umum, babagan Non-Possessors lan Josephites; panemu Metropolitan Makarii Bulgakov ing *History of the Russian Church* (edisi kaping 2, jilid 6, kaca 195–204) ora banget obyektif, amarga dhèwèké, kaya wakil-wakil liya ing hierarki gerejawi Rusia (malah ing abad kaping 19), simpati marang pandangan-pandangan Joseph saka Volotsk.

pracaya[238] ; Vassian dhéwé ora ngomong kanthi cetha babagan partisipasiné ing prosès Konsili. Mbok menawa dhèwèké teka ing Moskow sawisé seda Pangeran Agung Ivan (Oktober 1505)[239] . Ora suwe, Vassian ngadegaké hubungan apik karo kraton Pangeran Agung: ora mung bisa entuk pangayoman saka Pangeran Agung anyar, Vasily, nanging uga nduwèni pangaribawa marang dhèwèké ing babagan pamaréntahan[240] . Ing sesambetan iki , pantes takon apa Vassian nduwé peran tartamtu ing pangangkatan Metropolitan anyar Varlaam (1511–1521). Pangangkatan iki ditindakake tanpa rapat para uskup, miturut dhawuh Pangeran Agung sing nunjuk Varlaam dadi metropolitan. Ora mung kahanan iki sing narik kawigaten, nanging uga kasunyatan manawa Varlaam simpati marang golongan non-possessor lan dadi abbot ing Biara Simonov, ing ngendi Vassian manggon wektu kuwi lan wis kenal banget karo abbot sing terhormat. Bisa uga Vassian nyaranake marang Pangeran Agung Vasily supaya Varlaam dicalonake dadi metropolit. Yen pancen mangkono, iku dadi prestasi gedhe kanggo Vassian, amarga Varlaam kalebu salah siji wakil paling unggul ing hierarki gerejawi Muscovy[241] .

Kegiatan sastra lan polemik Vassian umume ana ing periode antara *1508–09 lan* 1515–17.[242] Karya-karya Vassian sing isih ana yaiku: 1) 'Pambuka dening Nil lan Vassian, muridipun, marang Joseph, Abas Volotsk, kang nyusun babagan cara mangerteni lan nggatekake Gusti lan pandonga'; 2) 'Wangsulan marang wong-wong sing ngina kabeneran Injil lan babagan urip biara lan organisasi Gréja'; 3) 'Kumpulan karya Vassian, murid Nilus saka Sora, babagan Joseph saka Volotsk, sing dijupuk saka Aturan Suci Nikon[243] lan saka akèh tulisan; 4) 'Karya sami saka biksu lan pertapa Vassian, babagan Joseph, abbot Volotsk, sawijining kumpulan sing dijupuk saka Aturan Suci lan saka akèh buku, lan babagan murid-muridé, lan macem-macem pertukaran wangsulan saka buku-buku kasebut' (karya iki wujudé dialog antarané Vassian lan Joseph lan dadi semacam cathetan pungkasan kanggo karya nomer 2 lan 3)[244] . Traktat khusus sing disusun Vassian minangka cathetan pungkasan kanggo *Kormchaya*-e – sawijining karya sing cekak banget 5) *'Koleksi saka sawijining Sesepuh babagan Pangeling-eling Sumpahé saka Kitab Suci babagan Nyingkiri Donya'*[245] . Lan pungkasané, 6) 'Kormchaya'-é, sawijining edisi kritis saka teks hukum gerejawi paling wigati sing digunakaké déning Gréja

---

[238] Makarii. Edisi kapindho. 6. kaca 127; Khrushchev. Op. cit., ing: Rusia Kuna lan Modern. 1875. 3. kaca 270.

[239] Karya Kumpulan. 1863. Jilid 3. kaca 207. Miturut Golubinsky, Vassian teka ing Moskow mung sawisé seda Pangeran Dimitri sing apes, sing seda tanggal 14 Februari 1509. Golubinsky. Jilid 2, Bagéan 1. kaca 654.

[240] Biarawan Paisius saka Biara Ferapontov nyritakaké yèn Vassian kerep sowan menyang kraton lan nduwèni 'obrolan jero ati' sing dawa karo Pangeran Agung; delengen risalahé babagan manten kapindho Vasily (1525), ing: Readings. 1847. 8; cf. panemu Makarii babagan karya iki (edisi kaping 2, 6. 175); uga: Pavlov. Esai Sajarah. kaca 87; Golubinsky. 2. 1. kaca 732, 892. Siji wong liya ing jaman sing padha, Mikhail Medovartsev, sing uga ngerti Vassian kanthi pribadi, nyebut dheweke minangka kesayangan, 'wong agung ing jamane' saka Vasily, ing: Readings. 1847. 7. Bagéan 2. kaca 11. Bukti kapitadosané Vasily marang Vassian uga bisa ditemokaké ing dokumen resmi: ing taun 1523, nalika miwiti kampanye nglawan Tatara Kazan, Vasily nyerahaké wasiaté marang Metropolitan Daniel ing ngarsané Vassian. SGGD. 1. No. 150. kaca 416. Golubinsky (2.1. kaca 654) nganggep yèn Vasily luwih milih Vassian amarga alesan eklesiastik lan politik tartamtu, kanggo nggunakake dhèwèké nglawan hierarki gréja ing masalah kontroversial babagan tanah biara.

[241] Bab pangangkatan Barlaam: PSRL. 6. kaca 252; Herberstein. Op. cit. (1926). kaca 66. Bab watak moral Barlaam, dhèwèké kandha: 'Nalika aku dikirim menyang kana (nyebutaké lelungan kapisané menyang Moskow ing taun 1517 – I. S.), Metropolitané yaiku Bartholomew (ya iku Varlaam. – I. S.), sing dianggep wong suci' (ibid., kaca 66). Paragraf sabanjuré ing karya iki, sing nyritakaké nasib Varlaam sawisé kuwi, ora sakabèhé cocog karo kasunyatan. Cf.: Golubinsky. 2. 1. kaca 637–645; babagan kesamaan pandangan Varlaam karo Non-Possessors: PSRL. 6. kaca 252; 8. kaca 252. Sayangé, informasi babagan Metropolitan Varlaam arang banget.

[242] Ing salah siji karyané, Vassian nyebutaké wangsulan saka Joseph, sing seda tanggal 9 September 1515. Wangsulan iki saka Joseph ora dingertèni; bisa dianggep yèn kegiatan polemiké Joseph dihambat déning pangaribawa Vassian ing kraton. Nanging, ana layang saka Joseph marang boyar V. A. Chelyadnin sing isih ana, ing ngendi dhèwèké nyuwun supaya dadi perantara marang Grand Duke kanggo njaluk ijin kanggo 'tulisan-tulisane', utawa, miturut kita, ijin nyebarake wangsulan marang serangan Vassian. Cf.: Khrushchev. Op. cit., kaca 260. Ing taun 1517, Vassian wis ngrampungake *Kormchaya*-e; iki sawijining karya sing angel lan jembar banget, sing mbutuhake wektu loro nganti telung taun kanggo ngrampungake; mula bisa dianggep yèn karya-karya polemiké ditulis sadurungé taun 1515. Susunan karya-karya polemik iki meksa Vassian ngalih marang kumpulan aturan kanonik, sing dimaksudaké kanggo mènèhi bobot khusus marang argumentasi polemiké.

[243] Vassian nyebut Nikon saka Montenegro (w. watara 1092), sawijining biksu saka Biara Raif ing Antiochia. Karya-karya Nikon, yaiku *Pandљkthj* lan *TaktikTn*, sumebar amba lan diurmati ing Rus Kuna. Golubinsky. 1. 1. kaca 910–912; Sreznevsky, I. 'Pandekta Nikon saka Montenegro', ing: *Proceedings of the Academy of Sciences*. 21. kaca 194; Sokolov, I. 'Kahanan Moral lan Intelektual Monastisisme Bizantium saka Tengah Abad kaping 9 nganti Awal Abad kaping 12: 842–1204', ing: Legal Collection 1893. 2, 3. kaca 608–610.

[244] Delengen: Tulisan Polemik Sang Biarawan-Pangeran Vassian Patrikeev, ing: Kumpulan Hukum 1863. 3. 1st – kaca 102–104; 2nd – kaca 104–112; 3rd – kaca 180–206; 4th – kaca 206–210. Traktat pisanan dadi pambuka kanggo traktat kapindho lan katelu.

[245] Delengen: Tikhonravov. Chronicle of Russian Literature and Antiquity. 5 (1863). Bagéan 3. kaca 139–141.

Rus Kuna[246] ; Vassian pracaya yèn iki bakal sacara pasti mastèkaké pandangan-pandangan sing wis disusun ing karya-karyané liyané lan mbuktèkaké kabeneran sing ora bisa dipertentangaké saka para non-pemilik.

Karya-karya Vassian sing kasebut ing ndhuwur béda siji lan sijiné saka segi isi. 'Praface' (1) ngrembug bab-bab sing sifaté umum. Ing kéné, antarané liya-liyané, pangarang nyatakaké pandangané babagan pandonga, sing sakabèhé cocog karo pandangan askétis-mistis Nilus saka Sora, yaiku: kanggo wong sing ndonga, pandonga iku senjata ing perjuangan rohani lan sarana mlebu ing 'sel jero'; jeroné lan kakuwaté ora dumunung ing kaéndahan kidungan liturgi. Kanggo Vassian, panemune iki ora mung minangka ungkapan pandangan asetiké, nanging uga minangka kritik marang formalismé kesalehan eksternal é Josephite. 'Tembung Wangsulan' (2) kanthi cetha nggambaraké prinsip lan hakikat polemik Vassian. Ing kéné dhèwèké ngritik interpretasi formal saka sumpah-sumpah monastik lan nuntut supaya biksu netepi dhawuh Kristus ora mung sacara lahir nanging uga sacara batin ing urip asketik (monastik). Pitutur-pitutur iki nuntut panguripan lan pangorbanan dhiri, panyingkiran marang bandha lan nilai donya. Nanging sejatine, amarga biara nduwèni tanah sing dienggoni para tani lan ana tanggung jawab ekonomi sing nyambung, monastisisme miturut Vassian urip kanthi nglirwakake pitutur Kristus babagan panguripan lan pangorbanan dhiri[247] . Nalika ngomongake kabutuhan ngatur urip monastik miturut Injil, Vassian nduwèni tujuan tartamtu – mbalèkaké monastisisme marang oyod asetik Kristené: 'Kita kepéngin bali marang kaendahan lan panganan rohani asli'[248] . Ing karya iki, Vassian muncul ing ngarep kita minangka wakil saka gerakan asketis tartamtu, minangka pangandhar pengalaman spiritual pribadine; nanging karya liyane – *A Collection of the Rules of the Saints* (3) – iku sawijining risalah kritis lan polemis khas, upaya mbantah klaim para 'acquisitive ones', utamane klaim Joseph. Joseph mbenerake klaimé babagan kabutuhan lan ijin tanah biara kanthi conto-conto sing dijupuk saka urip para pangadeg biara lan askétik Rusia kuna. Vassian nantang argumentasi iki kanthi nyebut urip para asket Kristen wiwitan – Pachomius saka Mesir, Euthymius, Savvas, lan Theodosius saka Palestina[249] – lan nulis manawa para asket Kristen wiwitan iki ora nduwéni apa-apa lan nglakoni urip kang abot banget lan nyingkiri bandha donya. Vassian ora ngaku manawa para asket iki lan asket liyane, nalika dadi abbot ing biara, ora nduwé tanah biara sakpisan; dhèwèké mung nyatakake yèn 'padha nduwé désa, nanging ora kagandhèng karo kuwi'. Vassian ora mbantah hak lembaga gerejawi kanggo duwé tanah; dhèwèké ngakoni hak kuwi kanggo uskup diosek lan gréja paroki, lan mung nuntut supaya duwéane lan panggunaané ora nglanggar kanon-kanon[250] . Nanging urip monastik, miturut panemune, kudu bébas saka kabèh klaim kagungan; ing bab iki dhèwèké dadi panyekel setya marang Nilus[251] . Amarga tanah monastik, miturut panemune Vassian, sanajan sithik banget, mbangkitaké ing para biksu semangat kanggo éntuk bab anyar: padha miwiti maksa wong sugih maringi sumbangan kanggo biara liwat panyuwunan utawa tipu daya, melu perselisihan hukum karo tangga teparo babagan potongan tanah sing cilik, lan ora sungkan-sungkan ngèlèkaké dokumen palsu lan ngapusi panguwasa[252] .

Kanggo Vassian, sing asalé saka kalangan boyar sugih lan ngidam kuwasa, iku lumayan ora lumrah yèn ing polemiké dhèwèké uga ngangkat masalah sosial murni, yaiku pitakonan bab kasangsaran para tani ing biara. Mula, ing babagan pitakon tani, pangeran-rahib Vassian Patrikeev muncul minangka liberal Rusia sing kapisan. Dhèwèké nyalahaké tatanan monastik—utamané para abbot lan para rahib sing ngatur tanah-tanah biara—amarga ngéksploitasi tenaga para tani biara; dhèwèké mbandhingaké uripé para biksu sing sugih lan gampang karo uripé para tani sing abot, nyritakaké bab pakaryan saben dinané sing abot, panganané sing

---

[246] Bab *Kormchaya Kniga*, utawa *Kormchaya* – sawijining kumpulan paugeran saka Para Rasul Suci, Majelis Ekumenis lan Lokal, lan Para Bapa Suci – delengen: Herman. *De Fontibus juris ecclesiastici Russorum*. kaca 23 lan salajengipun (kanthi bibliografi sing jembar); babagan edisi Rusia, delengen: Makarii. 8. kaca 143 lan salajengipun; Golubinsky. 1. 1. kaca 659.

[247] Kumpulan Kanon, 1863. Jilid 3. kaca 104–112.

[248] Ibid. kaca 183.

[249] Pavlov mbuktèkaké yèn dhasar sajarah saka panemune Vassian iku kuwat. Op. cit., kaca 69, cathetan. Kudu dicathet yèn tanah biara ing abad kaping 11–13 – Yusuf uga nyebutake St. Teodosius saka Gua – sipaté béda banget karo sing ana ing pungkasan abad kaping 15 lan wiwitan abad kaping 16. Cf.: Golubinsky. Vol. 1, No. 1 (1880). kaca 435.

[250] 'Debat… karo Sang Sepuh Vasyan', ing: *Readings*. 1847. 9, 6; *Collected Works*. 1863. 3. kaca 200–210, 192; *Additions*. 10. kaca 505.

[251] St. Nil saka Sora lan Aturane babagan urip biara (1864). kaca 7–9, 175.

[252] Karya Kumpul 1863. 3. kaca 109, 110; cf. sudut pandang Nil ing: Arkhangelsky. Nil saka Sora lan Vassian Patrikeev. kaca 72; Maximus si Yunani. Karya 2. kaca 37, 89, 41, 95, 110. Kasunyatan manawa Vassian ora ngetokake panemune ing tengahing polemik sing panas dikonfirmasi dening resolusi resmi Majelis Stoglav, ing: AAE. 1. No. 227. kaca 218.

prasaja lan sithik, omahé sing ala, uga kamlaratan lan utangé marang biara, sing nyebabaké para tani dadi budhak[253] .

Nalika maca tulisan polemik Vassian, kita weruh semangat lan gairah sing digunakake nalika dhèwèké nyawiji ngrembug masalah-masalah iki. Diskusi sing murni adhedhasar prinsip babagan topik iki lan kedinginan para biksu sing wis nglakoni asketisme, kaya Nil saka Sorsk, ora bisa nyukupi Vassian. Ing tulisan-tulisan Vassian, kita ngrasakake getih boyar sing panas, semangaté, keteguhané lan nesuné marang mungsuh-mungsuhé— Iosiflians; basané landhep, panemuné tajam; dhèwèké ora mundur sanajan piyambakan, nalika ndeleng yèn kahanané (kaya sing bakal dibahas ing ngisor iki) meh ora ana pangarep-arep. Amarga iku, dhèwèké nduwèni akèh mungsuh ing Moskow sing maringi paukuman abot marang dhèwèké; saliyané, dhèwèké ngadhepi kritik sing landhep lan ing sawatara pérangan ora adil saka para sejarawan Gréja[254] .

2. Karya-karya liya sing ditujokake marang kepemilikan tanah biara

Nalika nulis karyané, antarané taun 1503 lan 1517, Vassian meh dadi pejuang tunggal kanggo perjuangané yèn panemuné ora nimbulaké simpati saka Metropolitan Barlaam lan dhukungan bisu saka Pangeran Agung. Sawisé taun 1517, Vassian éntuk dhukungan anyar – dhèwèké nemokaké sekutu ing biksu saka Gunung Athos, Maximus si Yunani sing misuwur. Wong manca iki, biksu saka Biara Vatopedi ing Gunung Athos sing teka ing Moskow kanthi kebetulan, iku pribadi sing luar biasa lan tokoh utama ing sajarah Gréja Rusia. 'Maximus sing Kinurmatan,' miturut Golubinsky, 'yaiku tokoh ing sajarah gréja kita sing, ing siji sisih, pancèn kebetulan, nanging ing sisih liya, kondhang ing sajarah kuwi lan wigati kanggo panalitèné'[255] .

Informasi babagan uripé Maxim sadurungé teka ing Moskow iku pecah-pecah lan ora bisa dipercaya[256] . Dhèwèké lair antara taun 1470 lan 1475 ing kutha Arta ing Albania, ing kulawarga Yunani sing kamungkinan sugih, amarga wong tuwané bisa ndhukung anaké sajrone sinau sing dawa ing Italia. Maximus ngunjungi Venesia, Ferrara, Padua, Florence lan kutha-kutha liyane, ing kana dhèwèké bisa sinau ing sangisoré para pamikir paling unggul ing donya ilmiah Italia; Dheweke sinau ora mung tulisan Kristen nanging uga sastra klasik (Hesiod, Homer, Thucydides, Plutarch), uga karya-karya filsuf 'eksternal' Yunani ('dirangkum dening para bijaksana eksternal'), kaya sing katon saka tulisane lan saka suraté marang Grand Prince Basil[257] . Kejadian paling gedhé ing uripé Maximus nalika semana yaiku kenalané karo Savonarola[258] . Wong enom Yunani kuwi ora bisa mbayangaké yèn dhèwèké dhéwé bakal mbalèkaké nasib tragisé pangkotbah Florensi kuwi, utawa yèn dhèwèké bakal padha karo dhèwèké ing keteguhan lan kamulyan moral. Mbok menawa, ing taun-taun pungkasan uripé, Maxim mbayangaké nasib Savonarola lan nemokaké panglipur ing elingané marang 'ascetic, paling taat lan kinurmatan semangat ilahi'[259] . 'Filsuf sekuler' ora bisa nyukupi Maxim kanthi tuntas; sing dhasar ing Kristen lan ajaran Gréja Wétan, dhèwèké ngupaya sinau jero teologi gerejawi lan doktrin Ortodoksi; dhèwèké uga ngupaya kasampurnan Kristen batin. Mula, watara taun 1507, dhèwèké mangkat menyang Gunung Athos, amarga wektu kuwi para biksu Gunung Athos dadi benteng Ortodoksi.

Iku donya sing béda banget karo swasana humanis ing Renaissance Italia – donya tentrem lan gaya urip khas sing ana ing biara, skete, lan sel ing Gunung Athos, ing ngendi para biksu urip meh padha ing abad kaping 11, 16, lan 19, – lan uripé béda banget karo keriuhan warna-warni kutha-kutha Italia. Ing Biara Vatopedi, Maxim nemokake pangayoman kanggo sinau teologi; ing kéné dhèwèké ngucapaké sumpah biara lan dicukur rambut. Ing Gunung Athos, Maxim ngrembaka minangka pribadi, sarjana, lan teolog; piyambakipun nglumpukaké kawruh ing babagan teologi gerejawi Ortodoks—kawruh sing jembar lan jero, sing bisa dingerteni saka karyané. Nanging, suasana Gunung Suci ora ngilangi woh-wohan saka sinau ing

---

[253] Karya Kumpul 1863. Jilid 3. kaca 112, 187, 105, 184, 109, 190, 184. Kita pracaya yèn anané akèh cathetan babagan posisi para petani ing Muscovy ing karya-karyané Maksimus si Yunani iku amarga pangaribawa Vassian; delengen uga: Maximus the Greek. Karya, jilid 2. 'The Tale' – kaca 94, 98–100; 'A Sermon on Repentance' – kaca 130, 131, 132; 'A Sermon Beneficial to the Soul' – kaca 34, 38.

[254] Makarii. Edisi kaping 2. 6. kaca 141, 205. Cf.: Zhmakin. Op. cit. kaca 65.

[255] Golubinsky. Jilid 2, Bagéan 1. kaca 665. Literatur babagan Maximus si Yunani lumayan akèh; karya-karya utama kalebu: Ikonnikov (1915); uga: Klosterman, R. A., 'Maksim Grek in der Legende', ing: ZfKG. 53 (1943). kaca 177–228; Denissoff, E., *Maxime le Grec et l'Occident*. Paris-Bouven, 1943. kaca XIX–XXXIV.

[256] Delengen karya E. Denissov sing kasebut ing ndhuwur, ing ngendi panulis nyoba, adhedhasar manéka sumber lan pustaka Italia lan Yunani, nglacak uripé Maksim wiwit isih cilik nganti tekan Moskow. Cf. uga: Golubinsky. 2. 1. kaca 667 lan salajengipun.

[257] Delengen layangé Maximus marang Pangeran Agung babagan terjemahan Mazmur, ing: Tambahan. 18. kaca 184.

[258] Maximus si Yunani. Karya, jilid 3, kaca 158, 194.

[259] Ibid. kaca 158.

Italia. Ing pakaryané, kita nemokaké gabungan éndah saka kawruh filsafat klasik lan teologi Kristen; nanging, kanggo Maxim, piwulang Gréja lan piwulang Para Bapa Kudus nduwèni wewenang utama lan ora bisa dipertanyakan[260] . Upaya ilmiahé Maximus ing Biara Vatopedi [261] suwéné sepuluh taun; ing paningal komunitas Gunung Athos, dhèwèké éntuk otoritas teologis sing gedhé, awit ora tanpa alesan sing pantes tugas tanggung jawab iki dipasrahaké marang dhèwèké.

Ing taun 1515, Pangeran Agung ngutus loro utusan menyang Gunung Athos karo hadiah kanggo kabèh biara ing Gunung Suci lan layang kang ditujokaké marang Archimandrité Gunung Suci. Pangeran Agung nyuwun supaya biarawan Savva, sing bisa basa Slavia, diparingi idin lelungan menyang Moskow sawatara wektu: sawijining Mazmur Yunani karo komentare ditemokake ing perpustakaan Pangeran Agung, lan Pangeran Agung kepengin nerjemahake. Amarga lara lan tuwa, sang biarawan Savva ora bisa nindakake lelampahan sing dawa lan abot kaya ngono. Mula Archimandrite milih sang biarawan Maxim kanggo tugas iki, sanajan dheweke ora bisa basa Slavia utawa basa Rusia. Nanging, Archimandrite sing ngerti kabisan lan pendhidhikan filologiné, ngarep-arep (lan nulis kaya ngono ing balesané marang Grand Duke) yèn Rahib Maxim bakal cepet sinau basa Slavia lan bisa nepaki pangarepané Grand Duke. Mangkono, kanthi ora disangka-sangka, Rahib Maxim kudu ninggalake Biara Vatopedi – miturut panemune mung kanggo sawatara wektu – lan mangkat menyang Moskow. Nanging dhèwèké ora bisa mbayangaké yèn dhèwèké bakal ninggalaké Gunung Athos sing suci kanggo salawas-lawase, utawa yèn ana nasib luar biasa sing ngentèni dhèwèké ing Moskow – nasib sing bakal ndadèkaké dhèwèké dadi tokoh utama ing sajarah spiritual Rus', sanadyan ing wektu sing padha ngalami liku-liku sing ora disangka-sangka lan pungkasané ing tragedi[262] .

Ing tanggal 4 Maret 1518, sawisé lelungan sing lumayan dawa, Maxim tekan Moskow. Wiwit wektu kuwi, ing uripé diwiwiti jaman anyar sing saktenané anyar, sing ing siji sisih nggawa dhèwèké pangurmatan jembar lan pujian ora resmi, lan ing sisih liyané nggawa akèh kasangsaran lan panganiayaan sing ora pantes saka tangan hierarki sing condhong marang Josephite. Lampahan uripé kabukti raket gegandhèngan karo prastawa sajarah gerejawi Rusia abad kaping 16, lan dhèwèké nyedhiyakake cathetan sing nggumunake babagan sajarah iki ing tulisan-tulisane, utamané ing kritikane babagan kahanan Gréja ing Moskow – 'Roma Katelu'. Akeh saka tulisané dadi sumber sing wigati lan bisa dipercaya babagan sajarah monastisisme Rusia ing jaman kuwi: tulisan-tulisan kuwi ditulis déning sawijining biksu Ortodoks sing nduwèni kawruh teologi sing jembar, wis nyekseni urip ing biara-biara Gunung Suci lan wis nglakoni urip kuwi dhéwé, mula bisa maringi panilaian sing akurat. Konfliké karo hierarki Moskow ora mung nggambaraké hierarki kuwi, nanging uga kabèh monastisisme Rusia. Ora kena lali yèn nalika semana hierarki gerejawi Rusia iku, béda karo jaman sabanjuré, daging saka daging lan getih saka getih komunitas monastik; Iku asalé saka biara-biara, padha nduwèni pandangan para biksu, umume nduwèni kawruh teologi sing padha, lan sakabèhé nduwèni kabèh kabecikan lan kalemahan urip monastik. Lan yen ana anggota episkopat sing nyengkuyung pandangan Non-Acquirers utawa Josephites – amarga meh ora ana uskup sing netral ing abad kaping 16, utamane ing satengahing pisanan – iki mesthi ana gandhengane karo swasana spiritual ing biara sing wis dadi papan urip monastik uskup kasebut.

Cetha manawa nalika Santo Maksim saka Gunung Suci ngerti kahanan gerejawi lan politik sing wis berkembang ing Moskow, dhèwèké – amarga kawruh babagan Kitab Suci lan tulisan Para Bapa Suci sing bisa migunani kanggo loro pihak – kanthi kersa utawa ora kersa kapeksa melu ing perselisihan sing nggawé sajarah iki. Ora kebetulan yèn kawruh, pengalaman asetik, lan kapercayan pribadiné nuntun dhèwèké milih pihak para non-possessor; kenalan lan rembugan asring karo biksu pangeran Vassian – kaya sing bakal dicritakake ing ngisor iki – ora dadi alesan utama kanggo pilihan iki, sanadyan kita pracaya manawa saka Vassian kuwi Maximus nampa informasi babagan fakta-fakta tartamtu lan kahanan umum urip biksuan; nanging, alesan pilihané yaiku pandangan Non-Possessors pancèn mancar ing tradhisi asetik sejati ing Gréja.

Nalika teka ing Moskow, Maxim, miturut kronik, ditampa kanthi 'pangurmatan ageng' lan manggon dhisik ing Biara Chudov banjur ing Biara Simonov. Amarga dheweke ora ngerti basa Slavia, loro juru basa Rusia sing trampil ing basa Latin k , ditugasake mbantu dheweke ing pakaryan terjemahan. Surat saka penerjemah Dimitri Gerasimov marang diaken Misyur Munekhin menehi gambaran babagan kasulitan sing

---

[260] Gudziy, N. 'Maximus the Greek and his attitude towards the Renaissance', ing: University of Kyiv, 1911, vol. 7.

[261] Maximus the Greek. Karya, jilid 2, kaca 377.

[262] Makarii. Edisi kaping 2. Jilid 6. kaca 159–160; PSRL. Jilid 6. kaca 257; Jilid 8. kaca 259; Denissoff. Op. cit. kaca 329–333. Epistel (layang) saka Pangeran Agung lan wangsulan saka Archimandrit Biara Vatopedi (durung lengkap) ing: Vremennik. 5. Bagéan 3. kaca 30; Epistel marang Metropolitan Barlaam ing: AI. 1. No. 122.

padha ngadhepi ing pakaryan terjemahané: Maxim nerjemahaké teks Yunani menyang basa Latin, déné Gerasimov banjur nerjemahaké saka basa Latin menyang basa Slavia Greja[263] . Nanging, terjemahan folio sing kandel iku rampung sajrone 16 wulan. Saliyane Psalter Slavonia Agung anyar, Maxim nyuguhake marang Pangeran Agung sawijining pangantar dawa, ing ngendi dhèwèké nyritakaké carita rawuhé ing Moskow lan, ing wektu sing padha, nyuwun idin bali menyang Biara Vatopedi[264] . Terjemahan basa Slavia Greja iki ditinjau dening Metropolitan Varlaam lan sawetara uskup – mesthi mung teks Slavia, amarga ora ana siji-sijia sing bisa basa Yunani – lan disahake sarta dipuji. Nanging, Maxim ora diparingi idin bali menyang Gunung Athos, sanadyan kancane – sawetara biksu saka Vatopedi sing lelungan bareng dheweke menyang Moskow – diparingi idin bali menyang omah.

Boh Pangeran Agung lan Metropolitan Varlaam padha nyadari yèn, amarga kekurangan wong sing terdidik ing Moskow, Maxim bisa dadi migunani banget[265] . Maxim diparingi tugas penting lan angel liyane – mbenerake buku-buku liturgi sing wis kebak akèh kesalahan kanthi mbandhingake karo teks Yunani asli. Sanadyan kita ora ngerti sapa sing njupuk inisiatif, bisa dianggep yèn Metropolit wis maringi pakaryan iki marang Maxim. Ora bisa dipungkiri yèn gagasan iki disaranake marang Metropolit déning biksu pangeran Vassian, sing wis kita kenal, amarga dhèwèké pracaya yèn kabèh terjemahan Slavia saka buku-buku liturgi ngemot kesalahan, ketidakakuratan, lan bagéan sing samar. Uga aja lali yèn Vassian nduwèni alesan pribadhi kanggo kepéngin njaga Maxim ing Moskow sak suwéné bisa: dhèwèké butuh penasihat sing wis pengalaman nalika nyambut gawé ing *Kormchaya*, lan Maxim bisa dadi pitulungan gedhé kanggo dhèwèké. Mula saka kuwi, Maxim kudu tetep ing Moskow kanggo wektu sing ora mesthi lan nindakake tugas anyar iki[266] .

Nalika ana ing Moskow, sawisé alon-alon sinau basa Rusia, Maxim bisa, liwat pengamatané dhéwé lan sesambungan karo manéka wong—utamané rahib-pangeran Vassian—nggayuh pangerten jero babagan urip gerejawi ing Rusia, kabiasaan monastik, pandangan para uskup lan rahib, kabijakan pamaréntah, pamaréntahan otoriteré Sang Adipati Agung, lan campur tangané ing urusan gréja. Maxim nyekseni pangusiran sing ora sah marang Metropolitan Varlaam saka jabatané, sing dadi conto cetha gumantungé Gréja marang kekuwatan mutlak Pangeran Agung. Dhèwèké maringi kritik pedhes lan nesu marang kabèh aspek urip gréjawi kuwi; kuwi nyurung dhèwèké nulis sawatara risalah polemik lan kritis. Karya-karya iki minangka dokumen sing wigati banget kanggo kita, nyedhiyakake wawasan jero babagan religiusitas Rusia ing abad kaping 16.[267] Nalika wong Rusia, kaya Joseph utawa Vassian, ngritik macem-macem aspek urip Rusia, kita kudu tansah éling yèn panemune bisa uga ora saktenané obyektif, amarga dipengaruhi déning prasangka partisané, contoné ing babagan tanah biara. Maxim ora bisa nduwé prasangka kaya ngono; luwih manèh, tulisan kritisé digawé kanthi semangat eklesiastik sing ketat, amarga dhèwèké wis paham tenan babagan hukum kanonik lan urip eklesiastik ing Gunung Athos lan ing Gréja Wétan sacara umum.

Antarane karya-karya Maxim[268] , ana papat risalah sing khusus nyakup pitakon babagan tanah biara lan urip biara, lan iki maringi kita alesan kanggo njupuk bahan saka risalah-risalah kasebut ing esai kita babagan perselisihan antarane loro faksi, sanajan Maxim dudu wong Rusia lan ora kalebu ing faksi Josephite utawa faksi non-possessor . Nanging perlu dicathet yèn karya-karya liyane, nalika mbahas religiusitas Rusia, uga nyentuh babagan cara urip monastik Rusia[269] .

---

[263] Surat saka Gerasimov ing: Lampiran. 18. kaca 190.

[264] Maximus si Yunani. Karya. 2. kaca 299 sarta salajengipun. Karya punika nglengkapi kalih surat ingkang kasebut ing dhuwur; nuduhaké bilih Maximus dipunutus namung kanggé nggarap siji terjemahan tartamtu.

[265] Maximus éntuk pangayoman lan panuwun saka metropolit kanthi nerjemahaké langsung kanggo dhèwèké sawijining komentar anonim babagan Karya Para Rasul Suci. Macarius. Édisi kapindho. 6. kaca 166.

[266] Sayangé, ora ana informasi babagan karya iki saka Maximus kajaba sawatara cathetan saka Maximus dhéwé. Karya 1. kaca 33, 37. Cf.: Golubinsky. 2. 1. kaca 683. Carita Herberstein babagan Maximus (Op. cit., kaca 91) ora cocog karo kasunyatan. Bisa uga Herberstein, sing ngunjungi Moskow ing taun 1526, ngandelake macem-macem gosip sing sumebar ing Moskow.

[267] Golubinsky. 2. 1. kaca 665.

[268] Maximus si Yunani. Karya-karya. Diterbitake dening Akademi Teologi Kazan. 3 jilid: 1 (1859, edisi kapindho 1894), 2 (1860), 3 (1862, edisi kapindho 1897). Edisi kapindho: Sergiev Posad, 1910–1911. 3 jilid (terjemahan basa Rusia saka asli Slavia Greja). Babagan karya-karyané Maxim, delengen: Golubinsky. 2. 2. kaca 232–263. Denissoff. Op. cit. kaca 35–40. Bab tulisan jurnalistik Maxim: Rzhiga. Esai babagan Sajarah Jurnalistik Rusia Abad kaping 16. Maxim wong Yunani minangka Jurnalis, ing: TODRL. 1 (1934).

[269] Delengen: Preobrazhensky (1881); Ikonnikov (1915).

Karya utamane sing ditujokake marang tanah biara yaiku 'The Tale of a Well-Known Monastic Life'[270] , ditulis ing wangun dialog. Philoctymon (sing serakah) lan Actymon (sing ora serakah) mbahas dhasar-dhasar urip biara. Sing sepisanan, sing makili pandangan Joseph, nyoba mbuktekake manawa pambuka urip koenobial sing ketat (urip bebarengan) mbusak aspek negatif saka panggunaan tanah monastik, amarga ora ana sedulur sing entuk manfaat pribadi saka kéné; mula dhèwèké nyoba mbenerake panggunaan tanah kasebut sacara komunal. Kanggo iki, Aktimon mangsuli: 'Konyol mbayangake menawa iki béda karo kahanan ing ngendi, yèn akèh wong lanang padha sesambungan kanthi ora sah karo siji pelacur lan banjur padha dihina amarga kuwi, saben wong bakal mbela dhiri, kandha: "Ora ana siji dosa sing wis ditindakake ing kéné, awit pangolahan bebarengan iki padha kanggo kabèh"; utawa yèn ana wong sing mèlu karo akèh maling kanggo nindakake rampog lan, sawisé nglumpukaké akèh jarahan, banjur, amarga kahanan, ditangkep déning wong-wong sing nggoleki maling mau, sing nyiksa lan ngganjar kanthi abot, dhèwèké bakal mangsuli, kandha: 'Aku ora salah apa-apa; aku ninggalaké kabèh karo wong-wong mau lan ora njupuk apa-apa saka kono'[271] .

Ing karya liya ('Tembung Sing Migunani Kanggo Jiwa'), Akal ngobrol karo jiwane bab kabecikan Kristen lan takon marang jiwane: 'Kepiye kowe bisa entuk alus atimu, kawicaksanan sing andhap asor, lan meneng suci ing atimu, nalika kowe kerep banget lan tanpa wates kabawa nesu lan rebutan—apa babagan tanah, karo para tani, utawa karo tangga teparo—nalika padha katon wis nindakake salah marang kowe, nganti kowe nyoba ngina kaya mungsuh?'[272] . Ing karya liya, Maximus nyatakake pandangan dhasar babagan perlakuan marang para tani biara, ngélingaké para pamilik tanah biara: 'Paradise Ilahi ora nampa wong-wong sing kanthi macem-macem keserakahan lan ketidakmanusiawian nyimpen bandha emas lan perak kanggo awake dhewe ing donya, nanging mbuwang wong-wong mau'[273] ; nanging persis biara-biara kuwi sing ngutangake dhuwit marang para tani kanthi bunga dhuwur. Miturut pandangan Maximus, mung ora nglumpukake bandha sing nyedhiyakake kerangka asketis Kristen sejati kanggo urip monastik: 'Wong kaya ngono, sing tansah maringi awake dhewe marang wong liya lan, kaya bapak sing tresna, tansah ngopeni kaslametan akèh wong, iku pinunjul lan dikasihi kabèh'[274] . Karya-karya liyane, sing ngrembug babagan tanah-tanah biara lan ditujokake marang kuwi, ditulis kanthi semangat sing padha; iki kalebu: a) 'Wacana babagan Tobat', b) 'Wacana babagan Reformasi Urip Biara', c) 'Wacana babagan Tobat lan Weteng sing Ora Puas'[275] .

Nanging Maximus ora wareg mung karo kritik retorika bab ala-ala urip monastik: dhèwèké nyedhiyakake tuladha babagan organisasi urip monastik sing bener. Dhèwèké nindakake iki ing karyané 'A Terrible and Memorable Tale of the Perfect Monastic Life', ing ngendi Maximus, eling-eling apa sing dideleng ing Italia, nerangake urip sing luhur saka para biarawan Carthusian, paugeran monastik saka ordo iki, lan ora nduwé apa-apa kanthi sampurna, sing kawujud ing kasunyatan manawa para biarawan urip saka sedekah saka umat lan, minangka balesan, maringi perawatan rohani marang sedulur Kristen awam lan, luwih umum, nglakoni misi batin. Kesimpulan Maxim kaya mangkéné: sedekah saka umat awam, kang dibales para biksu kanthi piwulang Kristen lan pencerahan, dadi dhasar urip monastik[276] .

Ing kabèh karya iki, nalika mbahas organisasi urip monastik, Maxim njupuk sudut pandang sing murni asketik. Maxim dhéwé ora nduwé prasangka partisan, sing bisa dicurigai marang para Josephites utawa Vassian. Dhèwèké mung ngladèni 'gagasan murni'[277] , nulis saka idealisme murni lan kapercayan sing teguh marang kabeneran ajarane. Uga aja lali yèn kegiatane polemik kuwi ora tanpa risiko kanggo dhèwèké, amarga Metropolitan anyar Daniel (1522–1539) iku panyokong setya Josephite; dhèwèké bisa waé ngukum Maxim amarga simpati marang para non-pemilik lan pancèn mbales dendam marang dhèwèké.

---

[270] Maximus the Greek. Karya, jilid 2, kaca 89–119. Judhul sing pas yaiku 'Crita Urip Biarawan Misuwur. Para saingan Philoctymon lan Actymon, yaiku sing rakus lan sing ora rakus'. Miturut Rzhiga, dongeng iki ditulis antara taun 1531 lan 1537. Rzhiga. Op. cit. kaca 105.

[271] Maximus wong Yunani. Karya-karya, jilid 2, kaca 114.

[272] Ibid. Vol. 2, kaca 5–52. 'Diskursus iki paling migunani kanggo nyawa wong-wong sing merhatosi. Pikirane ngobrol karo nyawane dhéwé; ing kono uga ana diskusi bab tamak.' kaca 42; uga ditulis antara taun 1531 lan 1537. Rzhiga. Op. cit., kaca 105.

[273] Maximus si Yunani. Karya, jilid 3, kaca 178–205 (edisi kapindho, kaca 145–167): 'Crita sing medeni lan kelingan babagan urip monastik sing sampurna'. kaca 205 (edisi kapindho, kaca 167).

[274] Maximus si Yunani. Karya, jilid 2, kaca 147.

[275] Ibid. 2: a) 'Khotbah bab Taubat Sing Tulus Lan Urip Monastik Sing Sejati'. kaca 119–144; b) 'Khotbah minangka Pangeling bab Koreksi Urip Monastik, Kanggo Sawetara Biarawati Sing Kinurmatan'. kaca 394–415; c) 'Khotbah bab Taubat lan bab Weteng sing Ora Kenyang lan Akèh Piala sing Ora Kaétung saka Para Biarawan Sing Zalim'. kaca 148. Maxim uga ngrembug masalah tanah biara ing karyané 'Bab-Bab Pangajaran'. Ibid. kaca 157–184.

[276] Ibid. Vol. 3. kaca 178–205.

[277] Pavlov. Op. cit. kaca 79.

Nalika ngkritik monastisisme Rusia, Maxim ora ngajak sekularisasi paksa lan universal saka tanah-tanah biara. Kanggo dheweke, prioritas utama ora ana ing reorganisasi urip biara liwat reformasi eksternal apa wae; nanging perbaikan internal lan revitalisasi cara urip biara luwih diutamakake. Intervensi negara mung bisa dibenaraké yèn wis ngaliraké penghasilan saka tanah biara, paroki, lan keuskupan kanggo tujuan amal, contoné, kanggo amal[278] .

Pangeran-bhikkhu Vassian lan bhikkhu Gunung Athos Maxim, Loro priya sing béda banget, loro-loroné ing babagan kahanan biyèn lan watak spiritual batiné, dadi, amarga nasibé sing ora lumrah, kanca jiwa lan pejuang kanggo tujuan sing padha, sanadyan, kaya sing wis kita deleng, alesané kanggo nentang kepemilikan tanah biara béda-béda. Iki nuduhaké sepira wigatiné pitakon babagan panyelenggaraan urip monastik sing trep ing Rusia. Nanging, loro polemis iki dadi siji-sijiné wakil komunitas monastik ing separo kapisan abad kaping 16 sing kanthi terang-terangan nyuwun reorganisasi urip monastik ing tulisan-tulisane. Sayangé, kudu diakoni yèn karya sastra mau ora nemu gema ing kalangan gerejawi, sing tetep nyekel pandangan para Josephite; bisa uga mung nduwèni pangaruh ora langsung marang sawatara langkah setengah ati sing dijupuk déning panguwasa sekuler.

Ing babagan iki, perhatian kudu diarahake marang salah siji tokoh paling narik kawigaten ing abad kaping 16 – Sang Sepuh Artemy, sing, ora liwat tulisan-tulisane nanging liwat tumindak pribadine, mbantu njamin manawa masalah tanah biara diangkat ing Konsili Stoglav. Urip lan pangembangan rohani Sang Sepuh Artemy[279] nggawa kita maneh menyang wilayah Trans-Volga, menyang pangayoman para non-pemilik, ing ngendi semangat Nil saka Sorsk isih urip, lan ing ngendi dhèwèké terus narik pengikut anyar lan penerus. Nil lan Artemy, wakil-wakil utama gerakan iki ing sajarah monastisisme Rusia, nyatakake panemune kanthi tulisan, lan liwat tulisan-tulisane kita bisa ngadili gerakan asetik-mistis iki. Kita bakal mbahas tulisan-tulisan Artemy—sing makili pangembangan luwih lanjut lan modifikasi tartamtu saka pandangan Nil—mengko; saiki, kita mung kepengin ngomong sawetara tembung babagan uripe lan negesake perané ing ngrampungake masalah tanah biara.

Ora ana informasi babagan asal-usulé utawa panggonan lairé. Dhèwèké miwiti urip monastik ing sangisoré St. Cornelius saka Komel († 1537). Ing taun 1536, Artemy ninggalake biarané lan manggon ora adoh saka Biara Kirillo-Belozersky, ing sawijining hermitase sing kamungkinan diadegaké déning Sang Sepuh Porphyry, sing biyèn dadi abbot Biara Trinity-Sergius (1521–1524). Elder Porphyry piyambak, sawijining biksu sing nglakoni urip asketisme sing ketat lan miturut panemune ora nduwé apa-apa, kapaksa mundur saka jabatan abbot amarga nesuaké Pangeran Agung kanthi sawetara tembung piwulang sing kebak celaan: '[280] '. Kajatiné karo Porphyry lan para non-possessor liyané – para sepuh Tikhon, Dorotheus, lan Ioasaf Belobayev – nggawa Artemy mlebu ing donya gagasan non-possessor lan ndadèkaké dhèwèké dadi pangikut gagasan kasebut[281] . Artemy tetep manggon ing ara-ara samun nganti *taun 1550–51. Ing wektu sing padha, utawa malah sadurunge taun 1536 – angel ditemtokake – dhèwèké nindakake lelungan menyang Pskov. Saka Pskov, Artemy mangkat menyang manca nagara – 'menyang tanah Jerman' (tegesé Estonia) – kanggo ngenal langsung Kristen Kulon lan rembugan bab iman karo para Lutheran lokal ('rembugan liwat buku')[282] . Wektu sing dihabiske ing ara-arane Porphyry dadi periode penentu ing uripe Artemy: ing kono dumadi formasi spiritual -e; ing kono uga dheweke entuk ajining dhuwur saka para biksu liyane amarga keteguhan uripe lan pendhidhikan teologine, nganti kabare bab dheweke pungkasane tekan Moskow.*

Ing pungkasan taun 1550 utawa awal taun 1551, Artemy diundang menyang Moskow; kita ora ngerti sapa sing nyaranake dhèwèké. Sing dingerteni mung yèn Tsar Ivan sing isih enom mènèhi dhawuh supaya dhèwèké ditampani ing Biara Chudov lan maringi tugas marang pangakuhé, imam Silvestr, kanggo mriksa kanthi teliti kawruh Artemy lan ngevaluasi sipat pribadiné ('kanggo mbedakaké ing dhèwèké kabèh sing bener lan migunani sacara rohani'). Sawisé rembugan karo Artemy, Silvestr nglaporaké marang tsar yèn sipat pribadiné Artemy lan pendhidhikan teologiné, sing wis kondhang ing akèh wong, pancèn pantes dipuji[283] . Ing wektu kuwi, Biara Trinity-Sergius ora duwe abbot, lan tsar, miturut panyuwunan Sylvester lan komunitas biara, mrentahake tanggal 17 Mei 1551 supaya Artemy diangkat dadi abbot biara iki. Nanging, ora mung

[278] Maximus sang Yunani. Karya, jilid 2. kaca 172.
[279] Kanggo informasi babagan Artemios ingkang sepuh, delengen bibliografi babagan Bab X.
[280] Gorsky, A. A Historical Description of the Holy Trinity St Sergius Lavra. Vol. 1 (1890). kaca 78.
[281] AAE. Jilid 1, No. 238.
[282] AAE. Jilid 1, No. 238, kaca 251.
[283] Ibid. kaca 246.

rekomendasi Sylvester sing nyurung tsar nggawe pilihan iki. Saka tulisan-tulisan Artemy, kita ngerti yèn nalika kuwi dhèwèké dhéwé ana ing kontak karo tsar enom, sing nyuwun dhèwèké mulang dhèwèké bab Kitab Suci lan babagan urusan urip saben dinané. Salah siji wong sing urip ing jaman kuwi, Pangeran Andrei Kurbsky, nulis babagan Artemy manawa 'Tsar biyen tresna banget marang dheweke lan wis rembugan karo dheweke ing pirang-pirang kasempatan'[284] . Nanging Artemy ora suwe dadi abbot; sawisé nem wulan, dheweke ninggalake biara lan bali menyang panggonan pertapa. Kaya-kaya panemune Pangeran Kurbsky iku bener, yaiku Artemy ninggalake jabatane amarga perselisihan karo sedulur-sedulur sing condhong marang Josephite; kanggo Artemy, kanthi pandangan asetik, swasana ing biara ora mung ora nyenengake nanging pancen ora bisa ditampa maneh, lan, kaya sing katon saka cathetan sabanjure déning para imam Silvestr lan Simeon, dhèwèké mutusaké luwih milih menengé 'jujur' ing ara-ara samun tinimbang urip kang ora tertib ing biara gedhé lan sugih[285] .

Sing wigati kanggo kita yaiku kasunyatan manawa, ing pacelathoné karo tsar enom, Artemy uga ngangkat masalah tanah biara; pancèn, dhèwèké nyuarakaké babagan masalah penting iki (nalika Majelis Stoglav lagi sidang) kanthi semangat para non-possessor, pracaya yèn para biksu kudu urip ora saka tanahé nanging saka gaweané dhéwé[286] . Obrolan-obrolan iki ora luput saka perhatian, amarga panemune Artemy disenengi tsar, lan bisa uga dekrit kondhang tanggal 11 Mei 1551 babagan tanah biara – sing bakal kita rembug kanthi rinci mengko – ana gandhengane raket karo obrolan-obrolan iki[287] . Mangkono, keterlibatan pribadi sang tuwa Artemius ngasilake asil sing luwih praktis tinimbang tulisan polemik Vassian utawa Maximus.

Karya liyane nyedhiyakake babagan masalah pangaruh ala saka tanah biara marang urip biara: sing diarani 'Pembicaraan Sang Mulya Sergius lan Herman, Para Panyipta Mucizah saka Valaam', sawijining karya anonim saka pertengahan abad kaping 16. Para ahli sajarah sastra menehi jawaban sing beda-beda babagan kapan ditulis lan sapa panulis utawa panulis-panulisé[288] . Miturut panemuku, karya iki asalé saka kalangan monastik sing ora sakabèhé kalebu faksi non-possessor, nanging nduwèni rasa ora seneng sing cetha marang kegiatan eklesiastik-politik lan pandangan para Josephite. Kita uga pracaya yèn para pangripta 'Conversation' iku wis akrab banget karo karya-karya Vassian lan Maximus, lan karya-karya mau dadi sumber kanggo dheweke, uga mesthi pengalaman pribadhi lan kawruh jero babagan urip eklesiastik saben dinane ing jamané. Para panganggit ora sakwéné édukasiné kaya Vassian utawa Maximus, sing langsung katon saka gaya karya: ditulis nganggo basa sing prasaja, gagasané diungkapké sembarangan, lan akèh pangulangan.

Papat gagasan utama sing nggambaraké pandangan gerejawi lan politik para pangripta yaiku: (1) panolakan hak biara kanggo duwé tanah, (2) kritik marang hubungan raket antarane pamrentahan tsar lan hierarki gréja, (3) simpati marang kasangsaran para tani biara, lan (4) sawijining konservatisme tartamtu ing panilaian urip ing Moskow ing wektu kuwi. Rong gagasan pisanan raket sesambungan: *The Conversation* nyalahake tsar amarga nggedhekake lahan biara, nggawé ordo biara sugih lan sekularisasi, amarga tsar ngidini akumulasi tanah ing tangan para biksu lan asring dhéwé maringi tanah sing didiami para tani marang biara: 'Ora pantes yèn sawijining tsar maringi désa-désa lan distrik kang didiami wong Kristen marang para biksu, lan tumindak kaya ngono saka tsar uga ora pantes dipuji.' Tsar bisa mbantu biara, nanging mung nganggo

---

[284] AAE. 1. No. 72. No. 238; AI. 1. No. 132. Kurbsky. Legend (1842). kaca 136. Artemy. Epistles, ing: RIB. 4. kaca 1388, 1383, 1386, 1390, 1440.

[285] Kurbsky. Op. cit. kaca 134; Gorsky. Op. cit. kaca 84; AAE. 1. No. 238.

[286] Surat marang Tsar Ivan, ing: RIB. 4. kaca 1440, 1432–1441. Karya iki kamungkinan ditulis ing taun 1553; ing kono, Artemy ngelingake Tsar babagan rembugan sadurunge lan mbaleni pandangane babagan urip monastik. Cf.: Golubinsky. 2. 1. kaca 836.

[287] Cf.: Zhdanov, ing: ZhMNP. 1876. 7. kaca 67; Golubinsky. 2. 1. kaca 836.

[288] Penerbit pisanan *The Conversation*, O. Bodiansky (ing: *Readings*. 1859. 3), nyatakake yèn panganggit *The Conversation* iku Pangeran-rahib Vassian. Pangakuan iki wis dipertentangaké déning akèh pihak. A. S. Pavlov (Esai Sajarah, kaca 136, cathetan) nganggep yèn *The Conversation* ora asalé saka kalangan biara. E. E. Golubinsky (2. 1, kaca 655) uga mbantah panemune Bodiansky. Edisi Bodiansky cacat abot, lan V. Druzhinin lan M. Dyakonov nyiapake edisi anyar (ing: LZAK, vol. 9); adhedhasar panliten jero babagan basa lan gaya, dheweke uga nyimpulake manawa *Conversation* ora asal saka kalangan monastik; Panemu sing padha uga diungkapake dening I. A. Stratonov (Cathetan babagan Sajarah Zemsky Sobors, ing: Prosiding Akademik Universitas Kazan 1906. 3). Panemu Bodiansky didhukung dening S. L. Avaliani (ing: BV. 1909. 1), sing uga nganggep Pangeran-Biarawan Vassian minangka panganggit *Beseda* lan nemtokake komposisine ing taun 1531–1537 (ibid., kaca 380). Panemune dibantah dening sejarawan sastra liyane: N. Gudzii (ing: *Russian Philology*, jilid 1, 1913. 3) lan G. Belchenko (1914). Anyar-anyar iki, ana pandangan sing diajokaké yèn *Conversation* iku asalé saka kalangan petani ing wilayah Trans-Volga, amarga pambangunan pesat lahan biara ing wilayah kuwi nyebabaké rasa ora puas sing kuwat ing antarané para petani. Pangeling-eling sing kerep manawa Tsar, nalika ngetutake kabijakané, kudu rembugan karo wakil-wakil tani ('donya') ndadékaké I. Smirnov (ing: Ist. zap. 15. 1946. kaca 257) kanggo ngandhakake manawa *The Conversation* iku karya jurnalistik sing muncul saka kalangan tani.

dhuwit, kang bisa dianggep minangka sedekah. Pandangan iki diungkapaké bola-bali ing *Conversation*, mbok menawa ora mung kanggo mbaleni, nanging kanggo negesaké bab iki. Ing panggonan liya ing 'Diskursus', basane malah luwih kasar: 'Para raja bodho, mungsuhé Kristus, maringi karunia marang para biksu lan maringi wewengkon kraton, kutha, désa, lan kecamatan sing didiami wong Kristen, lan mbebasake saka pajeg sing dipungut marang wong Kristené dhéwé, kaya-kaya padha kafir', déné para tani banjur dadi ora duwé tanah. Para biksu ora kena nampa kado kaya ngono saka para raja, 'tegesé, sedulur sing kinurmatan, saka setan; iki heresi anyar, bertentangan karo sih anyar, yèn para biksu nduwèni distrik sing dienggoni wong Kristen'.

Ngikuti tapak Vassian lan Maximus, para pangripta *Conversation* nyritakaké perlakuan ala marang para tani déning panguwasa monastik lan pangurusé. Mula, *Conversation* ngemot protes sosial marang penindasan para tani. Ing wektu sing padha, 'Conversation' negesake manawa urip monastik saya surut amarga para biara saya sugih, amarga prinsip-prinsip dhasar asketisisme dikesampingake utawa malah dirusak sakabehe amarga keterlibatan biara ing urusan donya.

Pandhangan politik para penyusun *The Discourse* uga kacathet saka alesané babagan carané para tsar kuduné mréntah. *The Discourse* kanthi tegas nolak hak para hierark gréja kanggo melu mréntah utawa dadi penasihat tsar: 'Dudu saka para biksu Gusti maringi dhawuh marang tsar supaya mréntahké karajan, kutha-kutha lan distrik, lan nyekel kuwasa – nanging saka para pangeran, boyar lan warga awam liyané, dudu saka para biksu… Pantes yèn tsar dhéwé, nganggo wewenangé dhéwé, mréntahké karajan ing kabèh bab, lan ora nganggo para biksu'[289] . Gagasan babagan kabutuhan para boyar lan lapisan masyarakat liyane kanggo melu mréntah nagara iki, ing siji sisih, ngélingaké marang pandangan Vassian lan wakil-wakil liyané saka kalangan konservatif ing kelas boyar; ing sisih liyané, nggugah éling marang hubungan sosial ing kutha republik Veliky Novgorod[290] .

Konservatisme *The Discourse* ora mung katingal ing rembugan bab masalah sing wis kasebut, nanging uga ing sikapé marang pangaribawa manca, sing miturut panemune para panganggit *The Discourse* dadi 'bencana, sedhih, lan karusakan' tumrap wong Kristen—yaiku wong Rusia—lan ngragukake kasucian iman. Karya iki ngecam Kulon 'ora setya' lan wong manca, sing mung peduli karo urip donya iki, 'nalika kita ngupaya nyenengake kanggo urip sing bakal teka'[291] .

3. Tulisan-tulisan sing mbela hak para biara kanggo nduwèni tanah

'The Conversation' ngrampungaké polemik sastra nglawan tanah-tanah biara; tujuwané yaiku, yèn ora kanggo mandhegaké sakabèhé, paling ora kanggo nyetop tuwuhé panguasaan tanah lan kamakmuran biara. Nanging, kegiyatan para pembela tanah biara lan sikap pamaréntah luwih wigati kanggo sajarah nyata.

Panemune Joseph saka Volokolamsk, sing wis kita rembugan ing sesambungan karo Konsili taun 1503, tansah dadi semacam dogma kanggo para Josephites lan hierarki gréja. Sawisé Konsili kuwi (watara *taun 1504–05), miturut dhawuhé Uskup Agung Gennadius saka Novgorod, disusun sawijining risalah sing manèh ngrembug pitakon bab haké biara kanggo duwé tanah lan nyoba mbeneraké hak kuwi miturut kanon gereja. Iki sawijining karya sing lumayan dawa sing, sanadyan dawa, dijenengi *A Brief Treatise* ([292]). Panulisé dudu wong Rusia, nanging biarawan Dominikan sing jenengé Benjamin, kamungkinan asalé saka bangsa Slavia, sing kanthi ironi nasib nemokake dhéwé ing Novgorod ing pungkasan abad kaping 15, ing kono, miturut dhawuh uskup agung, dhèwèké nerjemahaké sawatara buku Kitab Suci saka Vulgata Latin menyang basa Slavia; ora dingerteni apa Dominican mau tetep dadi Katolik Roma utawa mbalik dadi Gréko Ortodoks[293] . Gagasan utama saka 'The Word' yaiku: sekularisasi lan malah kecenderungan marang iku ora liya kajaba manifestasi mungsuh kersaning Gusti. Episkopat lan biara kudu tansah éling bab iki. Padha ora kena ngidini campur tangan ing babagan tanah lan harta biara, nanging wajib nglawan upaya utawa*

---

[289] *The Conversation* (1890). kaca 4, 5, 3, 10, 7, 8, 21, 17, 24, 13.

[290] Sayangé, panemune Smirnov ora bisa dibuktekaké saka sakabèhé konteks *Beseda*. Nanging, kudu dicathet yèn persis para tani bébas ing Lor ('tani lemah ireng') sing perang kanthi sengit lan asring nglawan para pangadeg biara (deleng Bab VII ing ngisor iki). Bab tani ing Lor sacara umum, delengen: Bogoslovsky, M. 'Zemstvo Self-Government in the Russian North in the 17th Century', vol. 1 (1909).

[291] 'Beseda' (1890). kaca 14, 22, 24. Kudu dicathet yèn sawatara pandhangan sing diungkapaké déning para panganggit 'Beseda' iku cedhak karo sing kacathet ing 'Epistles'-é Metropolitan Daniel. 'Epistles' iki bakal dibahas ing ngisor iki.

[292] 'Tembung Cendhak Kanggo Mbela Hak Milik Biara'. Ed. A. D. Grigoriev, ing: *Readings*. 1902. 2; cf.: Avaliani, ing: *BV*. 1908. 3. kaca 374.

[293] Ibid. Praface. kaca XXV–XXVII.

*tumindak kaya ngono. Para raja lan panguwasa sekuler ora kena, ing kahanan apa wae, nyita, matesi, utawa nyopot harta lan tanah Greja lan lembaga-lembagane. Dasar hak Gréja nduwèni harta gerak lan ora gerak kapanggih ing sabda Kristus piyambak; para rasul suci mastèkaké hak iki; para kaisar Kristen sing taat, diwiwiti saka Konstantinus (kanthi nyebutaké 'Sumbangan Konstantinus'), 'Louis I, Raja bangsa Romawi, lan Charles Agung', lan para kaisar Otto I lan Henry I, Kaisar Roma, ngajeni banget hak Gréja kanggo nduwèni barang gerak lan ora gerak. Ing pungkasan *Slov*, panulis luwih negesake manawa panguwasa rohani luwih unggul tinimbang panguwasa sekuler; sanadyan loro-lorone asalé saka Gusti Allah, panguwasa sekuler kudu manut marang panguwasa rohani*[294] .

'The Word' iku siji-sijine karya sing ditulis ing separo kapisan abad kaping 16, sawisé Konsili taun 1503, kanggo mbela pandangan Joseph: golongane krasa cukup kuwat lan ora perlu jurnalisme polemik. Mangkono nasib golongan non-akuisitif: perang kanggo perjuangané lan nyerang para Josephites.

Potongan menarik liyane asalé saka separo kapisan abad kaping 16, ing ngendi panguwasa sekuler diwanti-wanti supaya ora campur tangan ing babagan kagungan gereja. Ing pertengahan abad kaping 16, Keuskupan Agung Moskow nindakake tugas nyusun dekrit kuna saka khan-khan Tatar, sing negesake hak-hak gréja, hierarki gerejawi, lan kabèh rohaniawan. Ora bisa dipungkiri manawa tujuane upaya iki yaiku kanggo entuk bukti anyar sing negesake hak para biara marang kagungan tanah. Kumpulan piagam kuwi disertai karo cathetan pungkasan sing ditulis déning juru tulis sing ora dikenal saka lingkungan jero Metropolitan. Ing kono, pangarang negesake sikap welas asihé 'khan-khan pagan' marang Gréja Rusia, sing kalodhangané wis dijaga kanthi sakabehé, kalebu bebas saka pajak. Dheweke ngajokake para khan minangka tuladha kanggo para 'pangeran Ortodoks' lan ngelingake: 'Kowe, ya pangeran Ortodoks lan boyar, padha usaha nuduhake welas asih marang gréja-gréja suci, supaya ing Dina Penghakiman kowe ora isin amarga para barbar mau'[295] .

Kompilasi kumpulan piagam iki ditindakake sawisé upaya ing taun 1550 déning Tsar Ivan IV sing isih enom kanggo mindhahaké péranganing tanah kagungan Metropolitan Moskow menyang kas nagara, supaya tanah-tanah mau bisa diparingaké dadi tanah kagungan tumrap bangsawan pangawula. Rencana Tsar mau, uga rembugan karo Metropolitan babagan entuk tanah liwat tuku utawa tukar, nemoni panentangan keras saka hierarki Moskow. Metropolitan Makarii nyusun risalah khusus sing judhulé 'Babagan Properti Tetap, Dipercaya marang Gusti minangka Warisan Berkah Donya'. Ing kono, dhèwèké kanthi tegas mbantah rencana tsar lan mbeneraké hak-hak Gréja marang tanah- kanthi macem-macem kutipan saka Kitab Suci lan dekrit konsili; kaya ing 'Pidato Cendhak', Makarii uga nyebut 'mas kawin Konstantinus'[296] .

Perselisihan antarane wewenang sekuler lan wewenang gerejawi iki, sing rampung kanthi tentrem, paling cetha nuduhake yen negara ora sakabehe ndhukung perluasan tanah gereja, amarga negara mbutuhake redistribusi tanah kanggo kapentingane dhewe.

4. Langkah-langkah pamaréntah abad kaping 16 kang ditujokaké kanggo matesi kepemilikan lahan biara

Sajeroning wektu sing padha, kagungan gereja ing Tsardom Muskovit terus saya ngrembaka. Biara-biara, sing diadegaké minangka panggonan pertapaan kanggo praktik asetik, pungkasane—liwat pamilikan lahan kanthi tuku, sumbangan, lan cara-cara liya—dadi koloni ekonomi sejati. Para biara nduwéni tani dhéwé, sing makarya ing biara, mbayar sewa, utawa nindakake pakaryan corvée ing tanah biara. Kamakmuran ekonomi lan kamulyan para biara diparingi dening pirang-pirang hak istimewa sing diwenehake dening panguwasa nagara. Adam Clement, sing ngunjungi Moskow ing taun 1553, nulis manawa ing Tsardom Moskow 'plurima ibi exstruuntur Basilianorum coenopia; his magni sunt agrorum reditus, nam tertiam fundorum partem totius imperii tenent monachi' [ana akèh biara Basilia ing kono, lan padha nduwèni akèh tanah; sapertelu saka tanah ing saindenging karajan kagungan para biksu][297] .

Nanging, pangowahan Principality of Moscow dadi Tsardom agung Moskow ngadhepi pamaréntah karo kabutuhan nyedhiyakake pertahanan bersenjata kanggo wates-watesé. Tugas kanggo njaga tentara—sing

---

[294] Ibid. kaca 12, 16, 24, 29–31, 48. Cf.: Golubinsky. 2. 2. kaca 635, lan Maikov. IORAS. 1900. 2. kaca 377.

[295] Priselkov. Piagam Khan (1916). kaca 61. Piagam-piagam sing diterbitake dening para khan saka Horde Emas iku dokumen sing negesake hak-hak Gréja Rusia lan mbebasake saka pajeg marang para khan.

[296] Risalah Makarii ing: Tikhonravov. Chronicle. Vol. 5, Bagéan 3, kaca 129; Golubinsky. Vol. 2, Bagéan 1, kaca 800. Dekrit tsar ing: Vremennik. Vol. 20, Bagéan 3, kaca 41.

[297] Clement Adam. Ing: *Rerum Moscoviticarum scriptores varii* (Frankfurt, 1600). kaca 152.

dumadi saka prajurit sing nampa tanah minangka pambayaran layanan militere—iku tugas sing pamaréntah ora tau bisa ngrampungake kanthi tuntas lan marem. Miturut panaliten sajarah, tanah iku siji-sijine modal nagara. Ana kekurangan lahan tatanen sing bisa diparingake minangka tanah karajan; iki diterangake, kaya sing wis kasebut, amarga bagean gedhe saka lahan diduweni dening Gereja lan biara, lan kabeh pemberian lahan anyar terus lolos saka kendhali pamarentah[298] .

Sanajan sadurunge Konsili taun 1503, Pangeran Agung Moskow wis njupuk langkah-langkah kapisan nglawan tanah biara lan tanah gerejawi. Sawisé ngrebut Novgorod (1478), dhèwèké maringi lahan amba ing wilayah Novgorod—sing biyèn kagungané metropolit lan biara paling sugih—minangka tanah milik marang para prajurit layanané saka Moskow; iki dadi ciri khas kabijakan kolonialisasi Moskow[299] . Uskup Agung Novgorod, Theophilus—prelat pungkasan sing dipilih déning rakyat Novgorod dhéwé—kanthi sengit nentang langkah-langkah sing dijupuk déning pamaréntah Moskow, nanging ing taun 1480 dhèwèké dicopot saka jabatané lan digantèkaké déning Uskup Agung Sergius (1483–1484), sing wis diangkat déning Moskow. Ing taun 1490–1491, kabèh tanah greja lan biara diukur kanthi tliti déning para panulisé sing dikirim khusus saka Moskow[300] . Inventarisasi iki nyebabake penyitaan luwih lanjut marang tanah greja lan biara kanggo kapentingan negara ing *taun 1499–1500, sawijining langkah sing uga mengaruhi biara-biara sing luwih mlarat*[301] .

Cetha menawa inisiatif para sepuh saka sakliyane Volga, sing diajokaké ing Konsili taun 1503, pancen banget migunani kanggo pamaréntah; sanadyan, sawisé inisiatif iki gagal amarga keberatan tegasé Joseph saka Volokolamsk, Pangeran Agung—sing sacara pribadi nyengkuyung—ora njupuk langkah-langkah kanggo ngamanaké owah-owahan ing prentahé Majelis utawa malah mbaleni penyitaan Novgorod kanthi skala luwih gedhé.

Para penerus Ivan III, sanadyan ana kegiatan sastra sing getol banget saka Pangeran-Biarawan Vassian sing ditujokake marang tanah biara, uga ora njupuk langkah tegas kanggo matesi kagungan tanah Gereja. Faktor wigati ing kéné yaiku kasunyatan yèn Metropolitan Daniel (1522–1539), sing sepenuhé nyengkuyung pandangan para Josephite, ana ing sesambetan apik karo Pangeran Agung, utamané sawisé taun 1525 nalika dhèwèké mberkahi manten kapindho Vasily III. Nanging pancen, dekrit-dekrit Majelis Stoglav mbuktekake manawa, sajrone pamaréntahan Vasily, pamaréntah nerbitaké dekrit sing nglarang para prajurit ing distrik Tver, Mikulin, Torzhok, lan Belozero nransfer tanahé marang biara minangka sumbangan kanggo tentreming atiné; sakwisé kuwi, larangan iki dilegakaké uga menyang distrik Yaroslavl, distrik Suzdal lan Starodub[302] . Sawisé seda Vasily (1533), nalika Ivan IV isih cilik lan ing masa regency Putri Agung Elena—nalika kakuwasan nagara sejatine ana ing tangan para boyar sing dadi pilihane—pamaréntah kasil sacara parsial matesi panyebaran tanah biara. Ana piagam saka taun 1535 sing isih ana, ing ngendi Biara Glushitsky dilarang, tanpa idin saka Pangeran Agung, tuku utawa tukar tanah, utawa nampa tanah kasebut minangka imbalan kanggo pandonga pangapura jiwa[303] . Setahun sawisé, pamaréntah nyita tanah gersang—yaiku tanah sing durung diolah—saka pirang-pirang gréja lan biara ing Novgorod. Langkah-langkah iki sakabehe cocog karo pandangan para boyar, sing ndeleng pangalihan tanah boyar marang Gréja kanthi ora seneng[304] .

Wiwitan pamaréntahan Ivan IV (1533–1584, saktenané 1546–1584) nandhani wiwitan jaman anyar ing ngatur masalah tanah biara. Upaya kapisan sang tsar enom kanggo matesi perluasané, sing dilakoni ing taun 1550, gagal amarga protes keras saka Metropolitan Makarii[305] . Kabutuhan kanggo ngamanake tanah

---

[298] Delengen bibliografi kanggo Bab VII lan VIII – panaliten déning S. Rozhdestvensky (1897), N. Rozhkov (1899), Y. Gautier (1915), V. Milyutin (1859–1861), Gorchakov (1868); uga: Kljutschewskij. Geschichte RuЯlands. 2; Stдhlin. 1. kaca 296 lan salajengipun; Pavlov-Silvansky, N. The Tsar's Servants (1909).

[299] PSRL. 4. kaca 216–217. Nikitsky. Esai babagan Sajarah Internal Gréja ing Veliky Novgorod (1879). kaca 126.

[300] Pavlov. Esai Sajarah. kaca 32; Grekov. Omahé St. Sophia ing Novgorod (1914). kaca 246–247.

[301] PSRL. Vol. 4. kaca 271; lan ing wewengkon Belozersk, sing kagungané Republik Novgorod, akèh rumah tangga tani dipindhahaké ing sangisoré panguwasa nagara. S. A. Yu. No. 5. Kanggo rincian luwih lengkap, delengen: Gnevushev, A. Esai babagan Urip Ekonomi lan Sosial Penduduk Pedésaan ing Wilayah Novgorod sawisé aneksasi marang Moskow. 1 (1915). kaca 3–8, 276–307, 347 sarta salajengipun, 355 sarta salajengipun (diringkes ing: BV. 1911. 2); Yanitsky, N. 'Krisis Ekonomi ing Wilayah Novgorod ing Abad kaping 16', ing: Univ. Kyiv. 1914. 7. kaca 12–14.

[302] AAE. 1. No. 227. kaca 219; Pavlov. Esai Sajarah. kaca 37.

[303] IRI. 3. kaca 714. Saka paragraf kapisan piagam, bisa disimpulake yen prosedur kaya ngono ora mung ana kanggo Biara Glushitsky; sayange, ora ana dokumen sing slamet kanggo mbuktekake yen prosedur iki lumrah.

[304] PSRL. 4. kaca 299. Katalog dokumen lan berkas sing disimpen ing Arsip Moskow Kementerian Kehakiman. 1 (1869). kaca 169 (No. 1736); Kronik Alexander Nevsky, ing: RIB. 3. kaca 248.

[305] Cf.: Stoglav. Bab 98 (edisi Kazan, kaca 412).

kanggo dibagi dadi tanah milik kelas abdi negara, lan bisa uga rembugan karo sesepuh Artemy, meksa tsar, ing pamicaraane ('pitakon tsar') ing Majelis Stoglav, kanggo ngangkat masalah tanah milik biara pirang-pirang kaping gandheng karo kritik marang urip biara. Dewan Stoglav, sanadyan sacara prinsip negesake yèn kagungan biara lan gréja ora kena diganggu, nerbitake, nanging, sawijining 'dekrit' tanggal 11 Mei 1551, miturut dekrit iki para uskup sing wis nampa tanah saka anak-anak boyar, prajurit utawa tani minangka pambayaran utang kapeksa mbalekake petak-petak tanah kasebut marang pamilik sadurunge. Saliyane, tanah-tanah sing dipindhahake marang uskup utawa biara tanpa idin tsar uga kudu dibalekake. 'Lan sapa waé, tanpa kawruh sang raja,' pangandikane prentah kuwi, 'mènèhi tanahé marang biara kanthi karsa dhéwé, lan tanah kuwi dikuwasani biara tanpa mbayar marang sang raja.' Wiwit wektu kuwi, biara uga mung bisa tuku tanah kanthi idin tsar[306] . Sanadyan aturane ketat sacara resmi, dekrit iki, kaya sing bakal kita deleng mengko, meh ora tau ditrapake sacara nyata. Ora kena lali yèn ing wektu sing padha, Majelis uga ngakoni hak Gréja – sing diwakili déning metropolit, para uskup, lan biara – kanggo tetep nduwèni tanah sing wis dipikolehi. Mula saka iku, paugeran Majelis Stoglav kabuktèn mung dadi langkah darurat. Mengko bakal kita deleng yèn undang-undang babagan tanah biara sacara resmi saya ketat; nanging ing sisih liya, pangaruh pengetatan iki bakal dibatalaké déning piagam kraton anyar sing diterbitaké déning tsar.

Dekrit tsar taun 1557 maringi hak marang sedulur waris kanggo tuku bali saka biara tanah warisan sing diwarisake marang dheweke, kanthi rega sing wis ditemtokake[307] . Nanging, sawetara taun sawisé, dekrit iki dibatalake déning resolusi Majelis taun 1572. Ing wektu sing padha, Dewan mréntahaké yèn mung biara miskin sing duwé tanah sithik sing bisa nampa tanah minangka hadiah. Ing téori, paugeran tanggal 9 Oktober 1572 iki wigati banget, amarga matesi akumulasi bandha luwih lanjut déning biara gedhé: 'ora ana tanah anyar sing bakal diparingaké marang biara gedhé sing wis duwé akèh tanah'. Pamilikan tanah mau kudu dibalèkaké marang para prajurit, 'supaya ora ana karugian tumrap pangabdian lan tanah mau ora ditarik saka pangabdian'[308] .

Konsili sabanjure (1580) ngrampungake masalah iki kanthi mayoritas nguntungake negara: diadopsi aturan umum sing nyatakake manawa metropolit, uskup-uskup, lan biara ora bisa entuk tanah saka pemilik tanah liwat tuku utawa minangka jaminan[309] . Dewan nyatakake yèn paugeran iki diadegaké amarga Tsardom Moskow dikelilingi mungsuh (Dewan mesthiné nyebutaké perang ing kulon, ing Livonia, lan serangané Tatar Krimea), sing mbutuhaké prajurit sing siap perang lan dilengkapi senjata apik. Nanging para prajurit mau wis mlarat banget lan ora duwe tanah utawa dhuwit kanggo nyukupi perlengkapané. Saliyane, Dewan nyathet yèn sugihé para biara nyebabaké karusakan urip monastik, amarga nggawé para biksu kebiasaan mangan lan ngombe kakehan; bisa uga pandangan para peserta Dewan kacermin ing kéné.

Dekrité Déwan taun 1580 – utamané pérangan kapisan – bisa waé dadi program anyar langkah-langkah pamaréntahan kanggo ngrampungaké masalah tanah gréja, yèn ditrapaké. Rong taun sawisé, tanggal 20 Juli 1584, nalika pamaréntahan Tsar Fyodor (1584–1598), Déwan anyar diadakaké. Dewan iki negesake dekrit taun 1580 lan nambahake karo langkah-langkah sing wigati banget, yaiku: yen ora permanen, paling ora kanggo wektu sing ora ditemtokake, 'tarkhan' dibubarake – 'nganti dekrit Tsar… sing nyisihake tarkhan, nganti wektu tanah diatur… lan kabèh pajeg tsar lan pungutan lokal kudu dibayar ing wangun tarhans, déning saben tarhan… déning kabèh wong[310] .

Langkah anyar pamaréntah iki, sing dipicu utamané déning kahanan finansial nagara sing banget angel, sejatiné ditujokaké marang tanah greja lan biara, amarga meh kabèh wis dibebasaké saka pajak lan pungutan sing kudu dibayar marang nagara liwat surat karunia khusus lan tarhan. Yen program iki ditrapake déning pamaréntah, ing siji sisih, bisa diomongaké ana owah-owahan kabijakan pamaréntah sing tegas babagan tanah greja lan biara, lan ing sisih liya, bisa diarep-arep ana paningkatan pendapatan sing signifikan kanggo kas nagara. Nanging, dekrit Dewan iki ora suwe – kaya sing asring kelakon ing praktik administrasi Nagara Muskovit – dilanggar déning pamaréntah dhéwé[311] . Iki menarik lan wigati amarga pamaréntah nganggep

[306] AAE. 1. No. 227. kaca 219.

[307] AI. 1. No. 154. IV.

[308] AI. 1. No. 154. XIX. Pavlov (Esai Sajarah, kaca 142) lan Gorchakov (Babagan Kepemilikan Tanah, kaca 62) kanthi keliru netepake yèn dekrit iki saka taun 1573.

[309] SGGD. 1. No. 200 (versi ing: AAE. 1. No. 308, kaca 372, salah).

[310] SGGD. 1. No. 202. kaca 594, 595.

[311] Kasunyatan iki wis ditemtokake dening S. F. Platonov (Essays on the History of the Time of Troubles (1899). kaca 593); delengen uga karya briliané 'Boris Godunov' (1924). kaca 82. A. Shpakov (Negara lan Gereja ing Hubungane ing jero Negara Moskow.

dekrit Dewan tanggal 20 Juli minangka pambatalan sejati tarhans lan nyoba ngetrapaké kanthi cepet. Wiwit ing wiwitan mangsa gugur taun sing padha, petisi-petisi ditampa saka para biara, sing nuduhaké yèn panguwasa lokal padha nuntut pajeg marang para biara[312] .

Macem-macem dokumen nuduhaké yèn sakwisé dekrit tanggal 20 Juli 1584 diterbitaké, panguwasa biara langsung njupuk langkah kanggo ngindhari dekrit kuwi. Wiwit tanggal 11 Agustus—tepat telung minggu sawisé—Biara Solovetsky kasil njaga tarhans lawasé, sanajan kanthi janji mbayar sewa taunan[313] . Tuladha liya saka sifat setengah ati kabijakan pamaréntah bisa dipetik, sing ateges undang-undang anyar iki ora nggawa kauntungan praktis sing nyata kanggo nagara.

Kegiatan ekonomi Biara Kirillo-Belozersky iku banget cetha; sajrone abad kaping 16, biara iki nglumpukake tanah sing amba. Dokumen saka biara iki nuduhake manawa sawisé putusan Majelis Stoglav, panguwasa biara ora nduwé niat babar pisan kanggo nyuda panuku tanah miturut putusan kuwi. Kosok baline, persis ing taun-taun awal sawisé Majelis – antara 1551 lan 1572 – panguwasa biara padha tuku tanah anyar, utamané ing lor, lan paling pent . Sing paling penting, biara malah ora nyoba njaluk idin saka tsar kanggo iki. Sawisé prentah taun 1572, sing nglarang nampa sumbangan tanah saka abdi militer kanggo panglipur roh, biara nyoba nggedhekaké kasugihan liwat tambang uyah lan pabrik uyah sing diparingaké minangka sumbangan. Lan sawisé dekrit taun 1580, panguwasa biara kasil meyakaké tsar supaya njaga tarhans sing wis diwènèhaké sadurungé[314] . Tuladha sing padha saka pungkasan abad kaping 16 lan wiwitan abad kaping 17 bisa ditemokaké ing kagiatan ékonomi biara-biara liyané, contoné ing distrik Tver lan Uglich[315] . Conto-conto iki dadi bukti luwih lanjut sepira gedhene bedane antara undang-undang formal lan palaksanaane ing nagara Moskow; sajrone abad kaping 16, masalah tanah gereja lan biara ora tau rampung kanthi pasti[316] .

5. Langkah-langkah sing dijupuk ing abad kaping 17 nganti taun 1648

Geger politik, sosial, lan ekonomi ing Jaman Kasangsaran (1598–1613)[317] bisa uga nyebabake owah-owahan tartamtu ing kabijakan pamaréntah babagan tanah biara. Nanging, nalika nganalisa kabijakan iki, kita ora nemokake owah-owahan wigati ing separo kapisan abad kaping 17, sadurunge taun 1649 lan sadurunge Kode Tsar Alexei (1645–1676).

Sanadyan kahanan finansial lan ekonomi Tsardom Moskow sawisé Jaman Kasangsaran banget angel, pamaréntah ora gelem ngetrapaké langkah serius kanggo nyita tanah-tanah biara[318] . Bisa diomongaké yèn gagasan sekularisasi tanah gréja iku ora cocog karo pandangan eklesiastik lan politik panguwasa sekuler; Saliyane, ora kena lali yèn ing jaman Tsar Mikhail (1613–1645), pangaribawa Patriark Filaret (1619–1633), bapaké tsar, gedhé banget, lan mesthiné patriark bakal nentang kanthi tegas yèn ana watesan hak gréja marang

---

Pangadeg Patriarkat ing Rusia (1912). kaca 85, 39) pracaya yèn pamulihan tarhans ditindakake miturut dhawuh Tsar Fyodor sing taat, sing ora bisa nolak panyuwunan para biara.

[312] Delengen, umpama: Akta Historis Biara Spassky ing Yaroslavl. 1 (1896). No. 58, 59, 60; Shumakov, S. Katalog Surat-surat Dewan Keuangan. 4 (1917). No. 1798; Kataev, I. lan Kabanov, A. Katalog Akta Koleksi Graf Uvarov. Akta Sajarah (1905). No. 58 – kanthi tanggal wiwit tanggal 11 Oktober 1584; Petrov, V. Kode Konsili taun 1584 babagan pambatalan Tarkhan, ing: Kumpulan kanggo ngurmati S. F. Platonov (1922). kaca 191–201.

[313] AAE. 1. No. 323.

[314] Nikolsky. Biara Kirillo-Belozersky. Jilid 1, Jilid 2. Lampiran: XLII, LVI, LXXV, LXXVIII. Tsar dhéwé nglirwakaké paugeran Majelis; contoné, ing taun 1575 dhèwèké maringi tanah marang Biara Kirillov, sing wis kalebu salah siji biara paling sugih (Ayu. No. 126); ing taun 1583 dhèwèké manèh maringi telung désa marang biara iki (Makarii. 8. kaca 255).

[315] Akta Tver. Ed. S. Shumakov. Jilid 1 (1896). No. 19, 20, 75; Akta Uglich. Jilid 1 (1898). No. 46, 48, 70–73, lsp.

[316] Kasunyatan manawa hierarki gereja terus negesake yèn tanah gereja ora kena diganggu uga kabuktèn saka layang Patriark Job sing anyar diangkat marang Metropolitan Georgia tanggal 1589. Makarii. 10. kaca 68; layang mau ana ing: Christian Readings. 1869. 2. kaca 867–893. Ing taun-taun awal pamaréntahan Tsar Boris (1598–1605), miturut S. Platonov, dekrit taun 1584 sing mbatalaké tarhans diuripaké manèh; nanging wis ing jaman Fyodor, taun 1593–1594, pamaréntah—sing saktenané ana ing tangané Boris Godunov—kapaksa nindakaké pamariksaan akta biara, lan tanah-tanah sing biara ora nduwé dokumen dhukungan disita lan dipindhahaké menyang kas nagara. Platonov. Boris Godunov (1924). kaca 149–150. Sayangé, ora ana cathetan resmi utawa bahan sajarah liya sing nyakup 'tinjauan' iki.

[317] Nganti saiki, karya S. F. Platonov *Esai babagan Sajarah Jaman Kasangsaran ing Nagara Moskow* (1899; edisi kaping 2 taun 1912) tetep dadi panaliten paling apik babagan panyebab lan kedadeyan Jaman Kasangsaran.

[318] Bantuan finansial sing diwenehake dening Gréja lan biara nalika Jaman Kasangsaran bakal dibahas ing ngisor iki.

kagungan tanah[319] . Akibaté, pamaréntah terus nganggo pendekatan setengah ati lan ing prentah-prentahé mung sacara ora langsung ngrembug masalah tanah gréja[320] .

Ing babagan iki, perlu dieling-eling loro dekrit. Sing kapisan, tanggal 28 November 1620, yaiku, diterbitake nalika Patriark Filaret, nalika Tsar Mikhail isih enom, nduweni peran gedhe ing administrasi negara[321] , ngidini pejabat militer bebas ngatur tanah-tanah sing wis ditampa minangka ganjaran layanan nalika pamarentahan Tsar Vasily Shuisky, kalebu nyumbangake marang biara kanggo panglipur jiwa utawa adol[322] . Rong taun sawisé, tanggal 27 Agustus 1622, kaputusan liya diterbitaké, miturut kaputusan mau tanah-tanah sing ditampa déning biara minangka wakaf kanggo tentreming jiwa, minangka kado, utawa sing dipikolehi liwat tuku sawisé taun 1613, bisa ditebus saka biara déning seduluré para pewaris, para dermawan utawa wong-wong sing wis nransfer; Nanging, tanah-tanah sing wis dadi kagungan biara sadurunge taun 1613 mung bisa ditebus yen petisi babagan kuwi wis diajukake sadurunge taun 1613 lan yen prakara kuwi wis dilaporake marang tsar; tanah-tanah sing ora ana petisi sing diajukake tetep dadi kagungan biara[323] .

Ing praktik administrasi, lumrahé nerbitaké sawatara prentah ora kanggo kabèh nagara, nanging mung kanggo wilayah tartamtu; prentah kaya ngono asring uga nyakup tanah-tanah biara. Mula, ing taun 1624, ana dekrit khusus kanggo distrik Ustyug ing lor, sing nglarang adol lan nggawe wasiat 'kanggo tentreming jiwa' saka 'lemah ireng' lan desa-desa—yaiku desa sing didiami para tani merdéka sing mbayar pajeg lan nepaki kewajiban liya marang nagara. Nanging, panguwasa biara, kaya ing abad kaping 16, uga nemokake cara kanggo ngliwati dekrit taun 1624 iki. Akibate, ing taun 1651, pamaréntah mréntahaké yèn 'tanah ireng' sing dipikolehi sawisé dekrit taun 1624 kudu dibalèkaké marang nagara lan para petani sing manggon ing tanah kasebut kudu dipindhahaké menyang kas nagara[324] .

Dekrit taun 1641 nduwèni makna praktis; sanadyan sacara ketat ora nyakup tanah biara, nanging utamané mengaruhi para tani biara. Dekrit iki kabuktèn efektif amarga palaksanaané gumantung ora marang pamaréntah nanging marang inisiatif swasta. Petisi taun 1641 sing misuwur dadi dorongan kanggo dekrit ikiPara prajurit saka pirang-pirang kutha lan distrik padha ngadu marang tsar babagan hak istimewa sing diduwèni biara, sing ngidini biara-biara mau njamin posisi ekonomi sing luwih apik kanggo awake dhewe, narik para tani supaya ninggalake tanah warisan prajurit menyang tanahé biara, uga nempatake para tani sing mlayu saka tanahé ing tanahé biara. Para prajurit uga ngeluh manawa hak istimewa sing ana gandhèngané karo taun-taun 'tetep' utawa 'cadangan' nyebabaké akèh bingung babagan yurisdiksi, amarga hak yudisial saka saben biara béda-béda. Kabeh iki nduwèni pangaruh apik marang keuangan biara nanging nyebabaké kerugian gedhé kanggo para prajurit. Para pemohon nyuwun supaya diterbitake dekrit sing ngidini para pemilik tanah ngupaya, tanpa wates wektu, bali para tani sing mlayu lan sing wis pindhah menyang tanah greja, sing wajib mbayar sewa. (Para tani iku pancen bébas, nanging kaiket karo tanahé.) Tsar Mikhail maringi panyuwunan para petisi kanthi nerbitaké dékrét sing cocog, lan saiki akèh serf bisa ngajokaké gugatan hukum marang biara kanthi inisiatif dhéwé[325] .

Dekrit taun 1641 iki mung nyentuh sacara ora langsung marang masalah dhasar babagan tanah biara, nanging maneh narik perhatian pamaréntah marang prakara iki. Sejatine, sawetara taun sawisé, karo Kode 1649, panguwasa sekuler nyerang hak istimewa lembaga agama, sanadyan durung kanthi cara sing paling

---

[319] Patriark Filaret nampa anugrah tanah anyar sing jembar saka tsar; salajengipun, akèh tanah kagungan dipikolehi liwat tuku utawa diparingi minangka kado – nalika dekrit abad kaping 16 diabaikan sakabehe. Gorchakov. Babagan Kepemilikan Tanah (1871). kaca 329–336. Bab pengaruh gedhé Filaret ing prakara pamaréntahan, delengen: Stasevsky. Esai babagan Sajarah Pamaréntahan Tsar Mikhail Feodorovich (1913) lan Makariy. 11. kaca 1–75. Uga pantes disebutaké ing kéné dékrét taun 1625 sing misuwur, sing sacara signifikan nggedhékaké wewenang yudisial patriark (Gorchakov. The Monastic Office. kaca 53) lan nduwèni wigati gedhé tumrap biara-biara ing 'wilayah patriarkal'.

[320] Contone, paugeran Zemsky Sobor taun 1619, miturut paugeran kuwi warga kutha lan warga distrik sing wis manggon ing tanah greja lan tanah biara nalika utawa sawisé Jaman Kasangsaran ora dibebasake saka pajak lan kewajiban liyane, kaya sing biyèn dadi praktik adhedhasar surat karunia lan tarhans. AAE. 3. No. 105.

[321] PSRL. 5. kaca 64; cf.: SGGD. 3. No. 4 lan Smirnov. Patriark Filaret, ing: CHOLDP. 1873. Juni. kaca 829.

[322] Buku Keputusan Kantor Lokal. Ed. N. Storozhev. No. 6, ing: Katalog Dokumen lan Berkas Arsip Kementerian Kehakiman. 6 (1896).

[323] Ibid. No. 96.

[324] Dyakonov. Esai babagan Sajarah Penduduk Pedésaan Nagari Moskow ing Abad kaping 16–17 (1898). kaca 180. Bogoslovsky. Op. cit., ing: Bacaan. 1909. Jilid 1. kaca 59. Iki dadi ciri yèn panguwasa biara bisa kanthi gampang ngliwati prentah iki. Contone, Biara Archangel sing dumunung ing kutha Ustyug nindakake ora kurang saka 50 transaksi tuku lan nggadai tanah antara taun 1624 lan 1648; biara-biara lor liyane nambah 42 transaksi kaya ngono sajrone periode iki. Ibid. kaca 86 sarta salajengipun.

[325] AI. 3. No. 92. kaca 33. Kita bakal bali marang pitakonan babagan sewa wektu tetep ing bab ekonomi monastik.

tegas; setengah abad maneh saka langkah-langkah setengah ati kliwat sadurunge masalah tanah biara diwiwiti dirampungake kanthi cara sing béda.

6. Kitab Undhang-undhang taun 1648

Kode Konsili Tsar Alexei Mikhailovich taun 1649 – asil saka karya Zemsky Sobor *taun 1648–49*[326] *– ora bisa nglirwakake masalah tanah gereja lan tanah biara , sing wigati banget kanggo ekonomi Muscovy. Uga ora kena lali manawa akèh resolusi saka Zemsky Sobor sing paling misuwur iki diadopsi minangka tanggapan marang akèh petisi saka wong-wong saka macem-macem kelas sosial – kelas-kelas sing ora sarujuk marang hak istimewa hukum lan finansial sing dinikmati déning lembaga agama. Iki nerangake kenapa Kitab Undang-Undang, sing nyukupi panjaluk golongan kasebut, negesake maneh dekrit sadurunge taun 1580 lan kanthi tegas nglarang Patriark, uskup, lan biara kanggo entuk tanah anyar kanthi cara apa wae (Kitab Undang-Undang, Bab 17, § 30 lan 42). Saliyane, kabèh pemukiman lan kutha bebas sing dumunung ing tanah greja lan biara lan dibebasake saka pakaryan corvée amarga manéka hak istiméwa dipindhahaké menyang yurisdiksi kas nagara, déné lembaga greja dilarang nduwèni utawa ngadegaké pemukiman kaya ngono (Kode, Bab 19, § 1, 5, 7–9, 13, 15, 16). Para golongan bangsawan sing makili ing Zemsky Sobor nuntut luwih akeh, yaiku penyitaan kabèh tanah sing wis mlebu ing tangan rohaniawan sawisé taun 1580, supaya bisa dibagi dadi tanah dhèwèké kanggo prajurit tanpa tanah. Nanging, panjalukan saka golongan-golongan kasebut nemoni perlawanan sengit saka kalangan rohaniawan lan ora dikabulake – ora kacathet ing Kitab Undang-Undang. Tsar mung janji bakal mréntahake supaya digawe inventaris kabèh tanah sing dipikolehi sawisé prentah taun 1580.*[327]

Panjaluk sekularisasi parsial ora kasil. Pamaréntah mung sarujuk matesi perluasan luwih lanjut saka tanah gréja. Gréja tetep nduwèni tanah-tanah lawasé – sing wis dipikolehi sadurungé lan sawisé prentah taun 1580. Amarga Zemsky Sobor taun 1649 ora ngetokaké prentah apa waé babagan tanah-tanah sing dipikolehi sadurungé taun 1580, lan panjaluk gereja kanggo nyita tanah sing dipikolehi sawisé dekrit taun 1580 ditolak déning tsar, gereja nganggep—kaya sing banjur diungkapaké bola-bali—yèn Kode iku ngemot pangakuan marang hak gereja marang tanah-tanah sing diduwèni.

Kitab Undhang-undhang taun 1649 nyoba sacara de jure (Bab 17, § 42) negesake maneh paugeran taun 1580 lan paugeran sadurunge saka Majelis Stoglav, kanggo matesi tuku tanah déning biara. Ing taun 1651, pamaréntah malah mréntahaké supaya désa-désa sing dituku utawa ditampa minangka jaminan déning biara, paroki, lan pedagang kudu 'dipindhahaké marang sang raja' yèn désa-désa kuwi dumunung ing 'volosts pambayar pajeg ireng' ([328]). Sayangé, ora ana bukti yèn préntah iki tau dilaksanakaké. Kosok baline, wis dingerteni manawa pamaréntah – bertentangan karo Kode 1649 lan dekrit taun 1651 – maringi ijin marang sawatara biara, minangka wangsulan marang petisi, kanggo nduwèni tanah sing didiami para petani ing volost 'pembayar pajak ireng'[329] . Para tsar dhéwé nglanggar Kode 1649: dokumen saka separo kapindho abad kaping

---

[326] Zemsky Sobor *taun 1648–49 ora kena disamekake karo Sobor taun 1649, sing diadakaké kanggo ngrembug prakara-prakara ibadah tartamtu. Belokurov. Prosiding Sobor Keagamaan Moskow taun 1649, ing: Readings. 1894. 4.* Bab *Zemsky Sobor* taun 1648–49 lan Kitab Undhang-undhang taun 1649, delengen: Latkin, V. Zemsky Sobors of Ancient Rus' (1885); Platonov, S. Sources of Tsar Alexei Mikhailovich's Code, ing: Yuridicheskiy Vestnik. 1889. 11 (panaliten sing wigati banget); Arkhangelsky. 'Babagan Kitab Undhang-undhang Konsili Tsar Alexei Mikhailovich taun 1649 sing ana gandhèngané karo Gréja Ortodoks Rusia', ing: Christian Readings. 1881. 2. kaca 42–134, 300–365; Stdhlin. 1. hlm. 379 sarta salajengipun. Karya-karya P. Smirnov, ingkang dipuntujokaké dhumateng panemu lan pangajab golongan-golongan ingkang makili ing Konsili, migunani sanget kanggé latar mburi lan sajarah panyusunan Kode punika: 1. Ngenani Asal-usul Kode lan Zemsky Sobor *taun 1648–49, ing: ZhMNP. 1913. 9; 2. Sawetara dokumen babagan sajarah Kode Déwan lan Zemsky Sobor* taun 1648–49, ing: Readings. 1913. 4 (bagian Beragam); 3. Petisi saka bangsawan lan putra boyar saka kabèh kutha ing separo kapisan abad kaping 17, ing: Readings. 1915. 3; 4. Petisi anyar saka pedagang Moskow babagan pangusiran wong manca, ing: *Readings of the Nestor the Chronicler Society*. 22 (1912). No. 4. Karya-karya Smirnov maneh nuduhaké sepira gedhéné rasa ora puasé para bangsawan marang tuwuhé tanah gereja lan biara.

[327] AAE. 4. No. 33. Kanggo bukti manawa Kode 1649 pancen ditrapake (iki utamane kanggo transfer pemukiman menyang kas negara), delengen AAE. 4. No. 35, 36, 39; AI. 4. No. 32; PSZ. 1. No. 35; 2. No. 731.

[328] RIB. 12. kaca 261, 910, 932.

[329] Ing taun 1652, hak iki diparingi marang biara Ivanovsky lan Gledensky ing lor (RIB. 12. kaca 261); ing taun 1663, loro biara mau nampa piagam karunia, sing miturut piagam kuwi tanah-tanahé ora kena dibalèkaké marang pamilik sadurungé utawa ahli warisé (ibid., kaca 372), sing bertentangan karo prentah tanggal 27 Agustus 1622. Privilese iki kamungkinan ditrapake sacara wiyar ing praktik, amarga biara-biara liyane uga nampa hak khusus adhedhasar petisi, saéngga ing abad kaping 17 pérangan gedhé tanah ing pirang-pirang wilayah nagara kasebut mlebu ing kagungané biara amarga utang sing ditanggung déning bangsawan militer. Cf.: Gautier. The Moscow Region (1937). kaca 232–233; Shumakov. The Bezhetsk Acts, ing: Readings. 1899. 1; A.Yu. No. 119. 3; ibid. The Uglich Acts. Ibid.

17 nyedhiyakake akèh tuladha biara sing nampa, minangka kado saka para tsar, loro-lorone lahan durung digarap lan lahan sing didiami para petani saka tanah kagungan sang raja[330] . Mangkono, ing abad kaping 17, pamaréntah nindakaké dalan sing padha kaya ing abad kaping 16, lan tembung-tembung sing ketat ing Kode 1649 saktenané mung nyelehaké winatesan sing sithik banget marang hak para biara duwé tanah.

7. Kantor Istana Agung lan Kantor Biara

Adhedhasar Kode 1649, sawijining lembaga anyar diadegaké, sing diarani Kantor Monastik, sing sejatine ora nduwèni peran wigati ing ngrampungaké masalah tanah monastik, lan sakjane uga ora dadi bab anyar tenan; nanging, pambentukan Kantor Monastik nggawa owah-owahan ing yurisdiksi rohaniawan, uga sawetara pangaturan ing kabijakan pamaréntah Moskow marang Gréja[331] . Akibate, pambentukan Departemen Monastik nyebabake rasa ora puas lan kritik sing banget kenceng, loro sing terbuka lan sing ndhelik, saka kalangan rohaniawan; iki amarga owah-owahan ing babagan iki, tinimbang amarga masalah tanah gereja lan monastik[332] .

Sanadyan panguwasa sekuler Moskow ing antarané taun 1503 lan 1649 ora bisa nglakoni reformasi radikal babagan tanah gereja—lan utamané tanah biara—separuh amarga pangaribawa para uskup marang pamaréntah lan separuh manèh amarga pandangan agama wong-wong ing jaman kuwi, pemerintah sanadyan mangkono nganggep perlu paling ora kanggo mangerteni kahanan tanah gereja lan biara, kanggo ngatur pangawasan marang tanah-tanah mau, lan kanggo njupuk kauntungan tartamtu saka kagungan biara. Nanging, pambentukan Kantor Monastik mung inovasi cilik ing kabijakan pamaréntahan, amarga suwé sadurungé ana Kantor Monastik lan Sinode jaman Petrine, panguwasa sekuler ing Moskow wis ngenalaké pangawasan permanèn marang lembaga-lembaga gerejawi, kalebu bab-bab sing ana gandhèngané karo tanah-tanah monastik. Pangendalian iki dilakokaké déning Kantor Istana Agung. Iki kalebu salah siji institusi ing Rus Muskovit sing kegiatane ora bisa diabaikan nalika mbahas hubungan antarané Gréja lan nagara.

Kantor Istana Agung pisanan kasebut ing taun 1547[333] , sanadyan bisa dianggep wis ana luwih awal, wiwit jaman Pangeran Agung Ivan III (1462–1505), sanadyan kegiyatané wektu kuwi luwih cilik[334] . 'Kabeh prakara sing ana gandhengane karo lembaga keagamaan lan tanah-tanahé, lan langsung kalebu ing dekrit sang raja, dilaporaké marang sang raja wiwit pertengahan abad kaping 16 nganti pertengahan abad kaping 17 (nganti Sobornoye Ulozheniye taun 1649) liwat Kantor Istana Agung. Ing kono prakara-prakara iki diatur; liwat kantor iki paugeran tsar diwenehake marang panguwasa agama, lembaga, lan individu sing relevan[335] . Cathetan kasebut nyebutake luwih saka sapisan kedadeyan ing ngendi prakara monastik dirampungake persis ing kene[336] . Lembaga iki, sing ngawasi maneka warna prakara—kaya lumrahe ing administrasi Rus Kuna—ngleksanani, antara liya, pangendalian marang tanah monastik; Dokumen saka jaman Tsar Mikhail (1613–1645) kerep nyebutake departemen ing njero kantor iki, sing wektu kuwi wis dikenal minangka 'Kantor Monastik lan Kantor Urusan Monastik lan Pemindahan'[337] . Kantor iki dikelola dening sawijining boyar sing dikenal minangka steward, lan para juru tulis. Iku ngurusi kabèh prakara finansial sing ana gandhèngané karo

---

[330] Sing nampa kado yaiku: ing taun 1682, Biara Savvo-Storozhevsky; ing *taun 1682–83, Patriark Joakim; ing taun 1683, Metropolitan Jonah saka Rostov; ing* taun 1685–86, Biara Yerusalem Anyar; ing taun *1692–93 – Biara Goritsky; ing taun 1689 – Biara Rozhdestvensky ing Rostov. Gautier. Op. cit. kaca 224, 222. Ing taun 1672, sawijining dekrit maringi wewenang kanggo maringi tanah suwung lan tanah durung diolah ing macem-macem distrik marang Patriark, keuskupan, lan biara; setaun sawisé, dekrit anyar diterbitaké sing nggedhekaké cakupan kanggo akuisisi luwih lanjut. PSZ. 1. No. 521, 549, 552, 554.*

[331] Bab wewenang tatanan biara, delengen Bab IX. Bab Kantor Biara: Gorchakov, M. *The Monastic Office* (1868) – sawijining panaliten sing nganti saiki isih njaga wigati ilmiahé; uga penting kanggo nyathet karya liya: Shimko, I., *The Patriarchal State Office* (1894), lan karya liya maneh: Gorchakov, *On the Landholdings of the All-Russian Metropolitans, Patriarchs and the Holy Synod* (1871).

[332] Pausus Nikon protes kanthi keras banget marang pambentukan Kantor Biara: 'Panemune Pausus Nikon babagan Kitab Undang-Undang', ing: Cathetan ORSA. 2 (1861). kaca 456–497, utamane kaca 451; babagan hak-hak Gréja marang kagungan gerejawi: kaca 453, 449. Bandhingna: Gorchakov. Departemen Biara. kaca 19 lan Zhukov, A. Pamanggihé Patriark Nikon Nikon babagan Hubungan antarane Panguwasan Sekuler lan Agama, ing: Legal Collection 1916. 3–4. Nanging, Nikon mung protes marang owah-owahan wewenang para rohaniawan. Ketidaksetujuan marang Kantor Biara uga ditemokake ing panemu sing diungkapake ing Konsili taun 1667, ing: PSZ. 1. No. 412; AAE. 4. No. 167. Majelis nyoba mbatalake yurisdiksi Ordo Biara marang para rohaniawan. Cf.: Gorchakov. Op. cit. kaca 95–97.

[333] AI. 1. No. 149.

[334] Nevolin, K. A. 'Pambentukan Administrasi saka John III nganti Peter I', ing: Karya-karya Kumpulan, jil. 6.

[335] Gorchakov. Kantor Biara. kaca 40; delengen uga ing kana kanggo sajarah cekak babagan Kantor Istana Agung.

[336] Contone: AI. 1. No. 155; 2. No. 353; AAE. 1. No. 299.

[337] I. 3. No. 65; AAE. 2. No. 277; AI. 2. No. 355; SGGD. 2. No. 219.

tanah biara: pajeg umum saka lahan tatanèn, pajeg hak mancing—sing disewa déning nagara marang biara kanthi biaya tetep—lan pajeg saka pabrik uyah lan usaha ékonomi liyané[338] ; mengko, ing abad kaping 17, uga dadi tanggung jawab kanggo ngawasi panèn lan rekrutmen prajurit kanggo tugas militer[339] . Nanging, kabèh iki mung ditrapaké kanggo biara sing nduwèni piagam karajaan; biara sing ora nduwèni piagam kaya ngono – lan ana sawatara – kudu tanggung jawab marang panguwasa lokal kanggo mbayar pajeg, sewa, lan pajak[340] .

Kantor Istana Agung ngetung kabèh piwulang lan surat paten sing ana gandhèngané karo manéka werna biara; ing kéné pangawasan dhaptar lan pajeging tanah lan kagungan liya sing kagungan lembaga agama dipusatké, lan ing kéné uga dilaporaké kabèh babagan tuku lan pangaluaran lembaga-lembaga mau. Nanging, iki ora ditindakake adhedhasar undang-undang sing seragam lan wajib kanggo kabeh, nanging adhedhasar dhawuh lan prentah individu saka tsar, sing ora ditrapake kanthi padha marang saben biara nanging gumantung marang karep pribadine tsar, kahanan wektu kuwi, lan kecerdikan panguwasa biara. Ing kéné uga diterbitaké surat karidhoan anyar lan tarhans, surat lawas disahaké, masalah sing kontroversial dirampungaké, petisi lan keluhan ditimbang, lan sumbangan marang biara ing wangun tanah, uga pitulungan finansial taunan utawa sakpisan (rugi), kacathet[341] . Sacara ringkes, iki dadi pusat kabèh urusan antarané badan pamaréntah lan para biara lan tanahé. Para biara, gedhe lan cilik, padha ngupaya mlebu ing yurisdiksi Kantor Istana Agung luwih amarga alasan praktis tinimbang hukum, amarga pangawasa iki ngluwari saka akèh gesekan lan perselisihan sing kerep karo panguwasa lokal, sing pancen trampil ing babagan kaya ngéné ing Rus Muskovit. Duwé piagam hak istimewa déning sawijining biara ora mung wigati saka segi hukum lan ékonomi, nanging uga amarga piagam kuwi mbebasaké biara saka pangawasan panguwasa lokal. Mula ana kahanan aneh yèn sawatara tingkat gumantung marang Kantor Istana Agung dianggep perlu lan dihargai déning para biara. Iki bisa katon paradoks, nanging miturut pandangan para rohaniawan ing jaman semana babagan hubungan antarane nagara lan Gréja, ketergantungan iki ora kalebu pelanggaran hak-hak Gréja lan lembaga-lembagane – béda karo prakara yurisdiksi para rohaniawan, sing dadi wigati dhasar kanggo dheweke. Kantor Istana Agung ora bisa piyambak mbatalake hak-hak Gereja marang tanah; mula saka iku, kapentingan Gereja yaiku njaga hubungan raket karo Kantor Istana Agung, kanthi negesake manfaat finansial lan ekonomi kanggo pamarentah sing muncul saka kahanan sing ana. Kadhangkala, nalika kahanan finansial lan ekonomi nagara saya memburuk, pamaréntah nyoba ngangkat masalah tanah biara kanggo didiskusikaké; nanging, kaya sing kasebut ing ndhuwur, pamaréntah gagal nggayuh kemajuan sing substansial ing ngrampungaké masalah kasebut ing salah siji Majelis sing ngurusi; secara resmi, paugeran-paugeran kuwi asring cukup abot, nanging ing praktiké mesthi waé nyebabaké circulus vitiosus (lingkaran setan – cathetan juru basa).

Pembentukan Departemen Monastik uga ora ngasilake owah-owahan sing signifikan. Ciri paling khas saka perundang-undangan Muscovite Rus' yaiku sifaté sing tansah ora lengkap lan mbingungaké; apa iki ana gandhèngané karo kahanan sajarah manawa Rus' Kuna, béda karo Éropah Kulon, ora kenal karo hukum Romawi sing pancèn trampil netepaké kabèh prakara hukum kanthi cetha? Mula, ing pranatan Kitab Undhang-undhang ana pangecualian, kabur lan kontradiksi, uga ana dualitas tartamtu ing prinsip-prinsipé[342] , utamané babagan yurisdiksi rohaniawan; mula, ora ana dhasar hukum sing cetha ing Kitab Undhang-undhang kanggo lembaga anyar iki. Kantor Monastik njupuk alih saka Kantor Istana Agung kabèh perkara sing ana gandhèngané karo tanah-tanah biara lan nangani kanthi cara sing persis padha kaya pendahuluné. Nalika Déwan taun 1667 mbatalaké yurisdiksi Departemen Monastik marang rohaniawan[343] , Departemen isih njaga tanggung jawab babagan pakaryan corvée lan pajeg sing dipungut saka tanah gréja lan tanah biara, sing sadurungé dadi wewenangé Departemen Istana Agung; owah-owahané cilik lan luwih praktis tinimbang dhasar. Kegiatan Kantor Biara, miturut Gorchakov, 'sangat winates, sanajan ing watesan sing diparingake marang kantor kasebut'[344] . Ing tanggal 17 Desember 1677, sawijining dekrit tsar diterbitake sing mungkasi

[338] AI. 1. No. 192 lan liya-liyané.
[339] AAE. 4. No. 16, 82; DAI. 2. No. 37; cf.: Gorchakov. Op. cit. kaca 42.
[340] AI. 1. No. 155, 158; 2. No. 249; 3. No. 162; AAE. 4. No. 56, 315.
[341] Gorchakov. Op. cit., kaca 42; AI. 3. No. 162; AAE. 1. No. 227; 2. No. 56.
[342] Gorchakov. Op. cit. kaca 68. Cf. pandangan liya: Vladimirsky-Budanov, M. Review (1888). kaca 210.
[343] Gorchakov. Op. cit. kaca 95. PSZ. 1. No. 412.
[344] Gorchakov. Op. cit. kaca 101. Sawetara biara nyoba ngajuake prakara sing ana gandhengane karo kepemilikan tanah marang Kantor Istana Agung (umpamane: AI. 4. No. 166).

anané Kantor Monastik: diprentahake supaya kabeh prakara dipindhahake menyang Kantor Istana Agung [345] , supaya tanah-tanah monastik maneh kalebu ing yurisdiksi kantor kasebut ing kabeh prakara sing wis kasebut mau.

Nanging, Konsili taun 1667 njupuk langkah luwih adoh. Para anggota Konsili iki—para hierark lan rohaniawan—ngakoni pangaruh korupsi saka kasugihan marang urip monastik lan nglarang para biksu nduwèni properti tetep pribadi, amarga iku bertentangan karo sumpah monastik[346] , saéngga mung ngrampungaké separo saka tugas. Masalah tanah biara malah ora diangkat ing Konsili 1667, lan bisa dipastèkaké yèn Konsili, sing wis nggayuh sukses gedhé ing pitakonan yurisdiksi rohaniawan, tetep yakin yèn lembaga gerejawi nduwèni hak penuh marang kepemilikan tanah[347] .

Mula, nalika ngrampungake masalah tanah biara ing pungkasan abad kaping 17, ora ana sing anyar sacara dhasar: tanah-tanah mau tetep ana ing tangan para biara, lan iki mesthi mengaruhi urip biara. Wedi lan ramalan para anti-akumulasi ing separo kapisan abad kaping 16 kabukten bener kabeh dening pangembangan sajarah. Sajrone rong abad, sekularisasi urip monastik saya ngenceng lan nembus luwih jero ing struktur urip monastik. Biara, kanthi tanah lan kapemilikané sing terus-terusan ngurus babagan materi, malih saka panggonan nyingkiri donya dadi semacam usaha dagang. Kahanan ekonomi para biara dadi dhasar urip internal ing abad kaping 16 lan 17. Akeh ciri negatif ing urip monastik, sing nyurung monastisisme marang sekularisasi lan krisis, bisa diterangake amarga pandangan Non-Acquirers ora ditrapake. Kesalahan iki akèh amarga mungsuhé – para Josephites. Reformasi Tsar Piyeter Agung, sing nyapu Muscovy kaya prahara, uga nggoyang dhasar-dhasar gaya urip monastik Rusia kuna. Yen ditrapake ing wektu sing pas, paling ora bisa ngalambatkake proses sekularisasi urip monastik. Nanging, reformasi gerejawi Peter lan pandangane babagan monastisisme Kristen dibangun ing dhasar sing cacat lan ora asal saka prinsip Non-Possessors. Akibate, proses sekularisasi ora mandheg; proses kasebut terus lumaku, sanajan ing wujud sing rada beda.

Bab VII. Tren Utama Kolonisasi Biara ing Abad kaping 16–17

1. Kahanan nagara lan politik kolonialisasi

Pitakonan babagan kepemilikan tanah biara, sing ora tau rampung kanthi pasti sanajan ana akèh risalah polemik lan sawetara langkah sing dijupuk déning pamaréntah Moskow, nduwèni wigati gedhé kanggo organisasi urip biara ing periode iki. Kamekarané biara narik unsur-unsur paling unggul saka komunitas biara Rusia, kanthi arang banget ana pangecualian, menyang gerakan sing arahé bertentangan karo ideal biara. Nanging ora mung tuwuhing ekonomi biara sing wis ana sing nyebabaké kahanan iki. Ing abad kaping 16–17, akèh biara anyar sing diadegaké, sing nampa utawa ngrebut dhéwé lahan ageng, saéngga tuwuhé tanah biara ora mung gegayutan karo sugihé biara lawas, nanging uga karo munculé, ing pirang-pirang panggonan ing Tsardom Moskow sing wewengkoné saya amba, biara anyar sing ora suwé banjur dadi koloni ekonomi gedhé.

Kolonisasi monastik ing periode iki – wiwit seperempat kapisan abad kaping 16 nganti pungkasan abad kaping 17 – nduweni sifat sing beda karo kolonisasi monastik abad kaping 14–15 sing wis kita gambarke, nalika wilayah utama kolonisasi yaiku pusat Kadipaten Agung Moskow lan wilayah Trans-Volga lor. Ing wewengkon Trans-Volga ing abad kaping 15, biksu Rus Kuna, sing digerakké déning motif askétis murni, dadi agen utama ing kebangkitan ékonomi wewengkon alas sing amba iki—'Phivaida' versi Rusia—ing wektu kuwi mung ana , pemukiman cilik saka kolonialisme tani. Negara Moskow nyekel, tanpa akèh upaya, woh-wohan pirang-pirang taun kolonialisasi monastik ing wilayah Trans-Volga. Ekspansi teritorial Dukat Agung Moskow lan transformasine dadi Tsardom Moskow, persatuan kadipaten appanage, lan kampanye sing sukses ing wétan, sing nyebabake ing taun 1552 nganti panaklukan Khanat Kazan ing taun 1552, lan kolonisasi sing alon nanging ajeg menyang kidul lan kidul-wétan, ing wewengkon stepa antarané Dnieper lan Volga – kabèh iki nyebabaké pambentukan akèh kutha benteng lan, mengko, pambentukan garis benteng – 'garis pertahanan'

---

[345] PSZ. 2. No. 699. Gorchakov. Op. cit. kaca 101. Pangaluaran dekrit iki ora sithik dipicu dening dekrit Majelis taun 1675: sing tujuane nglindhungi para rohaniawan saka campur tangan panguwasa sekuler ing babagan yurisdiksi. AAE. 4. No. 204 lan 205.

[346] Gorchakov. Op. cit. kaca 112; PSZ. 1. No. 412. Konsili taun 1669 nyetujoni dekrit iki lan mrentahake supaya toko-toko lan usaha dagang liyane sing kagungan para rohaniawan utawa biara lan dikelola déning pangurusé dipindhahaké marang Tsar, yaiku diserahaké marang nagara. PSZ. 1. No. 442, § 12; AAE. 4. kaca 161.

[347] Gorchakov. Op. cit. kaca 114–115.

– sing nglindhungi pemukiman anyar. Ing wetan lan kidul, negara iku dhéwé dadi daya panggerak utama lan pangatur kolonisasi, sanadyan para pemukim bébas asring ngluwihi ing pangembangan tanah anyar.

Sajarah kolonisasi monastik sawisé seperempat kapisan abad kaping 16 kabentuk déning kahanan iki. Biara-biara saiki, minangka aturan, dibangun ing kutha utawa cedhak kutha; tegesé, iki biara kutha, béda banget karo panggonan pertapa ing alas ing Lor Rusia. Kebanyakan saka kuwi ora diadegaké saka inisiatif bebas para asket individu, nanging miturut dhawuh nagara lan panguwasa gerejawi. Kabeh biara meh kabèh dibangun langsung sawisé kutha diadegaké, lan anané, uga struktur urip monastik ing jeroné, raket gegandhèngan karo wigati politik kutha-kutha panggonané. Akeh biara diadegaké miturut dhawuh panguwasa sekuler lan agama – fakta wigati iki pantes digatekake kanthi khusus. Kanggo tsar utawa metropolit, pambangunan biara iku babagan nagara lan uga upaya misi; biara-biara kasebut dibangun utamane ing Wétan sing manéka warna sacara etnografis, kanthi populasi pagan sing relatif akèh, déné kutha Rusia tanpa gréja lan biara pancèn ora bisa dibayangaké déning wong-wong ing jaman kuwi. Kristenisasi wewengkon anyar sing dipikolehi iku dadi kawajiban suci tumrap pamaréntah Moskow[348] , lan komunitas biara ing biara anyar ing Wétan diparingi tugas kanggo nindakake misi Kristen sing jembar – ing abad kaping 14–15, kegiatan kaya ngéné isih prasaja. Upaya iki, sing saweneh ngalangi proses sekularisasi urip monastik, uga dadi salah siji ciri khas jaman kuwi. Nalika nyinaoni sejarah kolonisasi, kita nyimpulake manawa ing macem-macem wilayah ing negara iki, kahanan lokal nduweni peran penting ing mbentuk urip monastik ing sawijining biara.

2. Enem wilayah utama kolonisasi monastik

Abad kaping 16 lan 17 iku periode pambangunan biara sing cepet. Adhedhasar itungan kira-kira saka V. O. Klyuchevsky[349] , bisa digawe tabel sing nuduhake rasio hermitase marang biara kutha:

Abad XIV XV XVI XIV–XVI
Biara pertapa 42 57 51 150
Biara kutha 42 27 35 104
Total 84 84 86 254

Ing abad kaping 17, watara 220 biara diadegak[350] .

Mangkono, sajrone rong abad, luwih saka 300 biara anyar diadegaké; nanging iki ora nuduhaké yèn semangat asketis ing antarané wong Rusia ing wektu kuwi saya kuwat, amarga inisiatif pribadi mung nduwèni peran sing sithik banget ing bab iki. Pangadeg pangimon anyar ing periode iki dipandu déning pertimbangan politik nagara lan gereja lan gegandhèngan karo kabutuhan sing muncul ing panggonan tartamtu ing wektu tartamtu. Iki dadi cetha banget nalika ndeleng sebaran geografis pangimon anyar sing diadegaké. Ing babagan iki, wewengkon Nagara Moskow bisa dipérang dadi enem wilayah, wates-watesé ora adhedhasar ciri tuwuhé wewengkon Nagara Moskow kanthi organik, nanging adhedhasar langkah-langkah kolonisasi pamaréntah Moskow, sing béda-béda ing ukuran lan wigati ing saben wilayah sing wis kita identifikasi; ing rong

---

[348] Tsar Ivan IV nyebutake tugas misi Gereja ing layangé marang Gury, Uskup Agung Kazan kapisan (1555–1563). AAE. 1. No. 241. Menarik dicathet yèn gagasan iki cetha katingal ing fresko-fresko Biara Teologi Sviyazhsk: Aynalov, D. 'Fresko-fresko Gréja Pangantening Ibu Gusti ing Biara Sviyazhsk Ibu Gusti', ing: Antiquities. Prosiding Masyarakat Arkeologi Rusia 21. 1 (1906); Nekrasov, A. N. Seni Visual Rusia Kuna (1937). kaca 292.

[349] Klyuchevsky. Course. 2 (1907). kaca 263. Nalika nyinaoni pitakon babagan pambentukan biara ing wilayah Ponizovye ing abad kaping 16, kita tekan kesimpulan manawa data saka Klyuchevsky perlu dijlentrehake: sejatine, cacah biara sing diadegake ing abad kaping 16 luwih akeh.

[350] Znamensky. Pandhuan Babagan Sajarah Gréja Rusia (1896). kaca 279. Ing wiwitan abad kaping 18, ana 1.201 biara ing Rusia. Verkhovsky. Pamilikan sing Didiami saka Sinode Suci… (1909); Lampiran 8 nyathet luwih saka 500 biara sing nduwèni pamilikan sing didiami. Nanging, Daftar 1762 sing disusun déning Sinode Suci nyathet ana 954 biara; saka jumlah iki, watara 70 biara ing Rusia Kidul kudu dikurangi. Zavyalov. Pitakonan Babagan Tanah Greja ing jaman Kaisar Catherine II (1900). kaca 346–348. Sawetara biara ing Keuskupan Chernigov ing abad kaping 17 kalebu ing administrasi Patriarkat Moskow. Sayangé, kita ora bisa mriksa informasi iki, amarga karya V. Zverinsky ora kasedhiya nalika panyiapan pungkasan buku iki, lan kutipan awal saka karya kasebut wis ilang. Mula, nalika nerangake kolonisasi monastik, kita uga ora bisa nyedhiyakake angka sing tepat babagan jumlah biara anyar sing diadegake ing saben wilayah (kajaba wilayah Ponizovye – aku wis njaga data kanggo wilayah kasebut). Nanging, kita ngarep-arep manawa biara-biara anyar sing paling wigati wis kacathet ing kene, yaiku sing mengko nduwèni peran tartamtu ing sajarah monastisisme Rusia. Minangka pungkasan, aku nyathet manawa Sinode Suci dhéwé nyedhiyakake informasi sing banget bertentangan babagan jumlah biara ing abad kaping 18, lan iki bisa dadi alesan kanggo para sejarawan.

wewengkon iku meh ora ana sing ditindakake, lan persis ing wewengkon-wewengkon iki mung sithik biara anyar sing diadegake[351] .

Wilayah kapisan ngemot distrik-distrik tengah Nagara Muskowit. Wates loré mlaku sapanjang Kali Volga wiwit persimpangan Kali Mologa nganti muara Kali Sura; wates wétan manut Kali Oka lan Kali Sura; ing kulon, pusat Muskowit diwatesi déning wilayah Tver; lan ing kidul déning Kali Oka lan anak kaliné, Moksh.

Wilayah kapindho kalebu Rusia Lor – wilayah Trans-Volga lan wilayah Pomor, tanah sing nglebar saka Volga nganti Segara Putih, 'Phivaida' Rusia sing wis kita kenal, dadi panggonan tumindak asetik para biksu ing abad kaping 14–15.

Wilayah ing kidul Tula lan sakupenge Kaluga mbentuk tapel wates lor saka stepa tanpa wates ing antarané hulu Don lan Oka; wates kidulé ora bisa ditemtokake, amarga taun demi taun wewengkon Nagara Muskovit saya ngrembaka menyang kidul minangka asil saka kolonisasi sing dipimpin negara lan sukarela; kutha anyar dibangun, nalika lahan stepa sing durung diolah diparingi minangka griya marang bangsawan abdi nagara. Ing kéné, awan lan bengi, ana perang sengit nglawan para nomad saka kidul-wétan lan Tatara Krimea, sing nyerang kutha-kutha anyar, désa-désa, lan tanah milik prajurit, ngrampok lan ngobong; mula, pemukiman tani mung muncul banjur sirna manèh. Wilayah iki dadi wewengkon katelu saka kolonialisasi.

Wilayah kulon, kang nglebar saka Novgorod lan Pskov nganti Smolensk, mbentuk wilayah kaping papat.

Ing wetan Kali Sura lan ing tenggara Kali Moksh ana wewengkon Volga Tengah – biyèn Khanat Tatar Kazan – ing ngendi wiwit pertengahan abad kaping 16 kolonialisasi lumaku kanthi cepet; Ing kéné, Gréja Ortodoks Rusia nemoni populasi non-Kristen sing manéka warna, lan ing kéné uga ana akèh kasempatan kanggo pakaryan misi Kristen. Iki wewengkon kaping lima – wewengkon Volga Ngandhap.

Pungkasané, wewengkon kaping enem kalebu Ural lan Siberia, ing ngendi kolonisasi Rusia lumaku alon nanging ajeg, kanthi Russifikasi lan Kristianisasi nyawiji dadi siji tujuan nagara, agama, lan politik.

3. Kolonisasi monastik ing pusat Moskow

Babagan pusat Moskow, ana 54 biara anyar sing diadegaké ing abad kaping 16 lan 17, sing 32 ana ing kutha lan 22 ana ing wilayah pedesaan, sanajan cedhak kutha. 16 biara kutha diadegaké ing abad kaping 16 lan jumlah sing padha ing abad kaping 17, déné saka biara ing pedesaan, mung ana sangang sing asalé saka abad kaping 16 lan 13 saka abad kaping 17.

Ibu kutha, Moskow, mesthi njupuk papan kapisan. Saka biara anyar sing diadegaké ing kéné, sing pantes disebutaké yaiku Biara Donskoy (1592), sing banjur dadi misuwur ing jaman sabanjuré lan isih lestari nganti saiki, Biara Znamensky (1613), Biara Passion (1614), Biara Zaikonospassky (1660), uga Biara Kebangkitan Yerusalem Anyar – proyek favorit Patriark Nikon[352] .

Antarane biara-biara sing muncul ing wewengkon Vladimir, perlu disebutake Hermitage Dormition, 35 km saka kutha Suzdal, sing diadegake miturut inisiatif biksu Iona (1624), Heremitage Dormisi Florishchev (1654) lan Heremitage Presentasi Ostrovsky (kira-kira 1695); loro pungkasan iki banjur, ing pungkasan abad kaping , abad kaping 18 lan wiwitan abad kaping 19, dadi pusat pimpinan monastik Rusia. Ing taun 1594, sawijining biksu sing jenenge Lukian ngedegake Hermitage Bogoroditskaya, watara 25 km saka kutha Pereslavl-Zalessky.

Ing wewengkon Kostroma, ana enem biara sing diadegaké, nanging ora ana siji waé sing misuwur[353] . Ing wewengkon Yaroslavl, Biara Spassky diadegaké taun 1529 déning askétis ketat St Gennady († 1565), déné taun 1543 St Adrian († 1550) ngadegaké Biara Uspensky, 6 km saka kutha Poshekhonye.

Sebelas komunitas monastik anyar diadegaké ing wilayah Tver. Antarane yaiku: Hermitage Nilo-Stolobenskaya ing sawijining pulo ing Danau Seliger, ing ngendi ahli tapa lan pertapa Nil († 1554) manggon minangka ahli tapa pilar salami 27 taun; dhèwèké banget dihormati déning warga lokal, lan sakbanjuré déning kabèh Rus'; Patang puluh taun sawisé pangaso Nil, biksu German ngedegaké sawijining hermitase ing

---

[351] Kanggo informasi babagan macem-macem wilayah Nagara Moskowit lan wigati politik lan ekonomi ing awal abad kaping 17, delengen Platonov. Esai babagan Sajarah Jaman Kasangsaran (1899); Chechulin. Kutha-kutha Nagara Moskow (1889); Yakovlev, A. Wates Nagara Moskow (1916); Smirnov, P. Kutha-kutha Nagara Moskow ing Abad kaping 17 (1918).

[352] Makariy. Edisi kapindho. 7. kaca 2, 14; Bulgakov. Handbook. kaca 76–82.

[353] Makarii. Edisi kaping 2. Jilid 7. kaca 20, 23, 15. Bulgakov. kaca 60, 73–74.

panggonan pakaryan askétisé. Akeh mujijat sing kelakon liwat relik Nil, lan ing taun 1667 Gréja Rusia ngkanonisasikaké dhèwèké[354] .

Saka komunitas biara ing wilayah Kaluga, kita bakal nyebutake Vvedenskaya Optina Hermitage – sacara tepat, sawijining biara lawas sing pisanan muncul ing pertengahan abad kaping 15, nanging banjur ditinggalake lan diuripake maneh ing taun 1625. Ing abad kaping 19, hermitase iki dadi misuwur amarga para sesepuhé[355] .

4. Kolonisasi Biara ing Lor

Ing Lor, ing wewengkon Trans-Volga lan Pomorye, ing ngendi asketisme Rusia mekar ing abad kaping 14–15, sepi lan sepihing alas lan rawa terus narik para pangadeg panggonan monastik anyar, lan sajrone rong abad sabanjure, ana 30 biara lan hermitase sing muncul ing kene, sing mung pitu biara kutha. Nanging, hermitase sing diadegake ing periode iki nduweni sifat sing beda karo sing sadurunge: sawisé diadegaké, padha langsung diparingi tanah—utamané liwat petisi saka pangadegé—sarta macem-macem hak istiméwa; padha nindakake kegiatan ékonomi kanthi giat, ngadhepi perselisihan hukum karo para petani ing sacedhaké babagan tanah, lan para panghuniné ora ana sing padha karo para askétis sing prasaja saka abad kaping 14–15. Salah siji conto sing cetha yaiku Biara Santo Antonius saka Siy, sing diadegaké ing taun 1520 déning Sang Mulya Antonius saka Siy († 1557), kira-kira 100 km saka kutha Kholmogory. Nalika undang-undang sekularisasi ditetepaké (1764), Biara Santo Antonius saka Siy wis kalebu salah siji biara paling sugih ing Rusia[356] . Lan iki conto liyane: ing taun 1604, imam janda Miron ngedegake Biara Krasnogorsk Ibu Allah, kira-kira 200 km saka Arkhangelsk, sing sabanjure berkembang dadi usaha ekonomi ageng lan makmur[357] .

Sakabehe ana 19 biara sing diadegake ing Pomorye sajrone periode iki: 11 ing abad kaping 16, kabeh ana ing njaba kutha, lan 8 ing abad kaping 17 (2 biara kutha lan 6 hermitase).

Saka biara-biara sing diadegaké ing wewengkon Olonets, ana loro sing pancèn pantes disebutaké: Panti Hermitage St Nicholas Ondrusovo (1520), 30 km saka kutha Olonets, diadegaké déning Sang Mulya Adrian († 1549), muridé St Alexander saka Svir, lan Biara Trinitas ing Pulo Klimetsky ing Danau Onega, diadegaké déning Sang Mulya Jonah[358] .

Inisiatif pribadi para pangadeg biara iki katon banget ing wilayah Vologda, ing ngendi 15 biara diadegake sajrone periode iki[359] . Sing Mulya Arsenius († 1550), anggota kulawarga Boyar Sukhorusov lan biksu saka Biara Trinity-Sergius, ngladeni dadi abbot ing kana wiwit taun 1521 nganti 1529, nanging luwih milih kesunyian; sawisé mundur saka jabatan abbot, dhèwèké mundur menyang alas Vologda, ing ngendi ing taun 1530 dhèwèké ngedegaké sawijining hermitase[360] .

[361]Salihé sawijining askétis sing prasaja, ingkang kinurmatan Theodosius saka Totma (wafat 1568), ngadegaké Biara Spaso-Sumorin ing taun 1554 miturut panyuwunan warga lokal; sakwisé kuwi, biara iki uga dadi pamilik tanah ageng ing Vologda.

Heremitage Vladimirskaya uga ana amarga inisiatif pribadhi pangadegé. Miturut tradisi suci, sawijining warga Vologda diparingi wahyu Ikon Vladimir Sang Ibu Gusti Allah ing alas kandel ing pinggiran kutha. Kagèt déning penampakan mujijat iki, dhèwèké njupuk sumpah biara nganggo jeneng Yosef († 1612) lan ing taun 1588 ngedegaké sawijining hermitase cilik ing panggonan penampakan mau. Wayah alas ing sakupenge hermitase dadi bala sejati tumrap warga desa-desa jejere, amarga ana klompok perampok sing dipimpin dening kepala, Anika, nguwasani kono. Joseph, abbot pisanan ing hermitase anyar, konon wis mbujuk Anika supaya ninggalake pakaryan getihe, saéngga Saul malih dadi Paul. Mula saka iku, biara

---

[354] Bulgakov. kaca 103; Kamus Sajarah Para Wali (1862). kaca 187; Uspensky, V. Keterangan babagan Gurun Nilo (1886).

[355] Muravyov, A. Gunung Suci lan Hermitage Optina (1852); Chetverikov, S. Hermitage Optina (1926).

[356] Sajrone uripé, St Anthony nampa kado saka tsar (1544) luwih saka 12 kilometer persegi tanah (SGKE. 1. 1. No. 97). Ing taun 1764, biara nduwèni 3.333 rumah tangga tani. IRI. 3. kaca 103–104. Makarii, Uskup. 'Cathetan Sajarah Biara Siy St Anthony', ing: *Readings*. 1878. 3; cf.: Runkevich. 'Katrangan Diocèse Arkhangelsk', ing: PBE. 1. kaca 1113–1117. Babagan keuangan biara: Buku Kasus Biara Santo Antonius Siy. Disunting dening A. F. Izyumov, ing: Readings. 1917. 2. Delengen uga: Makarii. Edisi kaping 2. 7. kaca 42.

[357] Makarii, Uskup. Cathetan Sajarah Biara Krasnogorsk, ing: *Readings*. 1880. 3. Cf.: Makarii. Edisi kaping 2. 7. 41. Ing taun 1763, biara iki banget mlarat lan nampa subsidi taunan (ruga) 25 rubel saka Sinode Suci. Zavyalov. kaca 385.

[358] IRI. 4. 530. Barsov. Biara Klimenetsky ing Olonets, ing: Readings. 1870. 4.

[359] Bulgakov. kaca 61–62.

[360] IRI. 2. kaca 279.

[361] Ibid. 6. kaca 412–413.

pangasingan mau dadi dikenal ing masyarakat lokal minangka Biara Za-Anikeevskaya, amarga dunungé ana ing sacedhak alas ing ngendi Anika biyèn ngrampok. Sabanjuré, Yosef sang ascetic saka Vologda dipuja dadi wali sing diurmati ing wilayah lokal[362] .

Ing abad kaping 17, sawetara biara maneh diadegaké ing wewengkon Vologda. Salah siji saka iki, sing uga diadegaké kanthi inisiatif pribadhi pangadegé, pantes disebutaké. Ing taun 1654, sawijining biksu sing jenengé Philip ngadegaké Znamensk Hermitage (kira-kira 35 km saka kutha Ustyug), sing sakbanjuré diurmati banget déning masyarakat lokal. Sayangé, ora ana informasi sing kasedhiya babagan uripé biksu askétis sing ngadegaké iku[363] .

Ing taun 1460, Biara Semigorodsky diadegaké déning murid-muridé St Dionysius saka Glushitsa (deleng Bab III). Mengko, para biksu ninggalake biara kasebut, lan biara kasebut dadi ora dienggo maneh. Ing wiwitan abad kaping 17, biara kasebut diadegake maneh (wektu iki dening para biksu saka Biara Pokrovsky Glushitsky, sing diadegake dening St Dionysius ing abad kaping 15)[364] .

5. Kolonisasi Biara ing Kulon

Ing wilayah ing kulon pusat Moskow, ana 23 biara anyar sing muncul ing abad kaping 16 lan 17: 15 ing kutha lan 8 ing pedesaan.

Ing panggonan kapisan ana wewengkon Novgorod, ing ngendi sangang biara diadegaké. Loro saka iku diadegaké déning ahli asketis agung: Biara Kirillo-Novoezersky déning St Cyril saka Novoezero († 1532), lan Biara Troitsky-Irapsky déning St Philip († 1527); loro biara kasebut diadegaké watara taun 1517.[365] Antarane biara-biara liyane, Biara Ibune Gusti ing kutha Tikhvin pantes disebutake. Biara iki diadegake miturut dhawuhe tsar ing taun 1560 kanggo mengeti munculé ikon mujijat Ibune Gusti ing Tikhvin taun 1383, sing diurmati banget déning wong Rusia[366] .

Ing wewengkon Pskov, utamané biara kutha sing muncul; contoné, ing Pskov dhéwé, ana papat biara biarawati sing diadegaké ing abad kaping 16, saliyané saka biara-biara[367] . Saka biara-biara sing dumunung ing njaba Pskov, Biara Pskov-Pechersk pantes disebutake khusus; biara iki diadegake ing abad kaping 15, dirusak dening wong Jerman Livonia ing pungkasan abad sing padha, lan diadegake maneh watara taun 1520.[368]

Akèh biara dibangun ing wewengkon Smolensk. Gerasim Suci saka Boldino († 1554) ngedegaké papat biara. Sing paling misuwur yaiku Biara Trinitas Suci Boldino (1528), dumunung kira-kira 18 km saka kutha Dorogobuzh; sawetara taun sawisé, St Gerasim ngadegaké Biara Santo Yohanes Pembaptis (kira-kira 1535) ing alas cedhak Vyazma; banjur piyambakipun lelungan menyang kidul menyang alas Bryn sing angel ditembus lan ing kono, ing Kali Zhizdra, ngadegaké Biara Presentasi (antara taun 1535 lan 1545); biara pungkasan sing diadegaké yaiku Biara Nativity, cedhak kutha Dorogobuzh. Biara-biara sing diadegaké déning St Gerasim ditondoi déning akèh sedulur biara. Contoné, ing pertengahan abad kaping 16, Biara Boldin dadi omahé luwih saka 100 biksu, déné panggonan pertapa ing alas Bryn ana nganti 40 biksu. St Gerasim ngenalake aturan monastik sing ketat[369] ing kabèh biara sing diadegaké. Biara Boldino alon-alon nglumpukaké lahan ageng lan, ing abad kaping 17, miwiti kegiatan ékonomi sing intensif[370] .

Antarane biara sing diadegaké ing abad kaping 17, ana Biara Transfigurasi ing kutha Bryansk, sing mung ana 68 taun. Biara iki diadegaké déning Pangeran D. A. Baryatinsky ing taun 1694 lan ditutup langsung sawisé disahaké undang-undang sekularisasi (1764). Biara iki misuwur utamane amarga dadi pangayoman kanggo sawijining asketis tegas sing jenenge Polycarp († 1624), sing nglakoni urip kanthi puasa asketik sing ketat[371] .

---

[362] Ibid. 5. kaca 134; Bulgakov. kaca 184; Golubinsky. Sajarah Kanonisasi. kaca 136; Klyuchevsky. Urip-urip. kaca 324.
[363] IRI. 6. kaca 593.
[364] Zverinsky. 2. No. 1144.
[365] Zverinsky. Jilid 2. No. 868 lan 557.
[366] Makarii. Edisi kaping 2. 7. kaca 34. cf. artikelku: 'Die Verehrung der Gottesmutter in der russischen Frömmigkeit und Volksreligiosität', ing: Kyrios. 5 (*1940–41). kaca 208.*
[367] Makarii. Edisi kapindho. 7. kaca 38.
[368] Biara Pskov-Pechersk Kelas Kapisan (1893); Makarii. Edisi kapindho. 7. kaca 39.
[369] IRI. 3. kaca 413; Makarii. Edisi kaping 2. 7. kaca 18–19.
[370] Cf.: Buku Kasus Pemasukan lan Pengeluaran Biara Boldino-Dorogobuzh, ing: RIB. 37 (1923).
[371] IRI. 5. kaca 588.

6. Kolonisasi Biara ing Wilayah Volga Ngandhap

Akeh banget biara sing diadegake ing wewengkon amba sing nglebar ing loro pinggir Volga Tengah, nganti Kali Sura ing kulon lan Pagunungan Ural ing wetan – sawijining wewengkon sing, ing basa resmi Moskow, dikenal minangka Ponizovye lan dadi unit administratif kapisah[372] . Kaya sing wis kasebut, Ponizovye maringi para biara lan komunitas monastik kasempatan gedhe kanggo karya misi Kristen. Sanajan ora liwat kegiyatané, anané ing wilayah sing dumadi saka populasi non-Kristen sing manéka warna bisa ndhukung upaya kristenisasi. Bab abad kaping 16 lan 17, sayangé komunitas biara ora nindakake karya misionaris sing aktif banget ing periode iki; mung ing abad kaping 18 bisa diomongaké ana sawatara kasil déning misionaris Kristen ing Ponizovye.

Ora kaya wilayah liya ing Negara Moskow, kita duwe akèh bahan babagan wilayah Ponizovye sing nerangake ora mung sajarah kolonisasi monastik, nanging uga tuwuhé lahan monastik kanthi ajeg[373] . Sajrone perjuangan 100 taun nglawan Khanat Tatar Kazan, sing rampung kanthi penaklukan Kazan tanggal 2 Oktober 1552[374] , Kolonisasi Moskow ing wilayah Volga Tengah lagi njupuk langkah kapisan: ing taun 1523, kutha Vasil-Sursk diadegaké ing muara kali Sura lan Volga, lan ing taun 1551, Sviyazhsk diadegaké ing muara kali Sviyaga lan Volga. Ing Sviyazhsk, miturut dhawuh Tsar Ivan, ora mung greja nanging uga biara dibangun. Biara Trinitas Sviyazhsk iki, sing diadegaké déning panguwasa nagara, nandhani wiwitan sajarah sugih kolonialisasi monastik ing wilayah Volga ngisor[375] . Sawisé panaklukan Kazan ing taun 1552, kolonisasi monastik maju luwih adoh; lumaku bareng karo pambentukan kutha-kutha anyar sing muncul kanthi sistematis miturut dhawuh pamaréntah Moskow, sing nyoba njaga kendhali ing wilayah Ponizovye lan kabèh Volga nganti Astrakhan, sing pungkasane ditaklukaké Moskow ing taun 1557[376] Mung nalika Jaman Kasangsaran kegiatan kolonialisasi Moskow mandheg pirang-pirang taun. Mula, sajarah pambentukan kutha anyar bisa dipérang dadi rong periode: 1) nganti pungkasan abad kaping 16, lan 2) abad kaping 17. Sajarah pambentukan biara anyar uga bisa dipérang dadi rong periode ; umume biara-biara iki muncul bareng karo kutha utawa sawisé pambentukane[377] .

Kita wis ngenali 21 kutha lan 31 biara sing diadegaké ing wilayah Ponizovye sajrone periode iki; marang iki kudu ditambahaké telung biara manèh sing diadegaké sadurungé taun 1551 (deleng Tabel 6A). Mangkono, sajrone 50 taun, 30 biara diadegaké, lan kaya sing katon saka Tabel 6A, biara-biara iki nduwèni ciri-ciri ing ngisor iki: 1) kabeh biara dibangun ing kutha utawa cedhak kutha – tegesé, iku biara kutha, béda banget karo panggonan pertapa ing Lor Rusia; mung biara sing sakubengé kutha Krasnoslobodsk banjur tuwuh, lan biara ing distrik Nizhnelomovsky, sing dibangun rada adoh saka kutha; 2) meh kabèh biara diadegaké ora suwe sawisé kutha-kutha mau diadegaké, mung kecualiné Astrakhan, ing ngendi biara pisanan muncul 11 taun sawisé ditaklukaké, lan Kurmysh, ing ngendi biara pisanan dibangun 110 taun sawisé kutha mau diadegaké; 3) kabèh biara iki dibangun ora saka inisiatif sukarela para pangadegé, nanging miturut dhawuh pamaréntah nagara utawa panguwasa agama[378] .

---

[372] Kurangé wates sing cetha antarane wewengkon administratif, sing dadi ciri nagara Moskow, ana gandhèngané karo kurang cetha ing pamisahan fungsi saben Prikaz. Wilayah Volga ngisor utamane diatur dening 'Kazan Palace' – sawijining Prikaz khusus kanthi wewenang sing samar banget, sing ing abad kaping 17, sawisé munculé badan administratif teritorial anyar (Prikaz lan, utamané, 'cheti'), terus-terusan owah-owahan; kahanan iki uga nduwèni implikasi tumrap yurisdiksi marang tanah biara déning siji Prikaz utawa Prikaz liyané, utamané nalika Prikaz Biara (1649–1677) diparingi manéka hak ing babagan iki. Didegaké sakdurungé taun 1574, Istana Kazan tetep ana nganti reformasi administrasi Pangeran Petr Agung (1708). Delengen: Peretyatkovich, G. Wilayah Volga ing abad kaping 16 lan kaping 17 (1877); Platonov. Esai babagan Sajarah Jaman Kasangsaran. Bab 1, § 6 (edisi 1937, kaca 78–86); Milyukov, P. Ekonomi Nagara ing Kuartal Kapisan Abad kaping 18 lan Reformasi Peter Agung (1890), kaca 366–373; Nevolin, V. Karya, Jilid 6, kaca 179.

[373] Kita wis nliti masalah iki ing sawijining artikel sing dimaksudaké kanggo jurnal *Kyrios*, nanging perang nyegah publikasiné. Bahan saka panaliten kuwi digunakaké ing kéné.

[374] Cf.: karya kula: 'Zur Geschichte der russischen Ostpolitik des 15. und 16. Jahrhunderts. 1. Die Eroberung des Kazaner Reiches', ing: JGO (1941).

[375] Zverinsky. Vol. 3, No. 1248; DRV. Vol. 17, kaca 146.

[376] Babagan upaya Turki ing taun 1569 kanggo nyopot Astrakhan saka kendali Moskow, delengen: Sadikov, P. 'The Tatar and Turkish Campaign against Astrakhan in 1569', ing: Ist. zap. 22 (1947). kaca 132–165.

[377] Babagan pambentukan kutha, delengen: Nevolin. Op. cit., kaca 70.

[378] Perhatian khusus kudu diwènèhaké marang poin pungkasan iki. Kanggo tsar lan metropolit, pambentukan biara iku sawijining pakaryan nagara lan misi. Keuskupan Kazan diadegaké ing taun 1555; uskup agung kapisané, Gury (1555–1563), sadurungé tau dadi abbot ing Biara Selizharov Trinity lan novis ing Biara St. Joseph saka Volokolamsk. Sawisé ngrebut Kazan, Ivan IV ngedegaké Biara Dormition, sing sakbanjuré dikenal minangka Biara Zilantov, amarga Uskup Agung Gury mindhah biara iki menyang Bukit Zilantov ing taun 1560. Zverinsky. No. 1286 lan 196. Ing taun 1556, Guriy maringi berkah marang Archimandrite Varsonofy kanggo

Ing abad kaping 17, gambaran babagan pambentukan kutha lan biara anyar katon rada beda. Iki cetha katon saka Tabel 6B. Kita bisa weruh manawa ana 44 biara anyar sing diadegake ing kutha-kutha sing muncul ing abad kaping 16, dene 26 diadegake ing kutha-kutha sing muncul ing abad kaping 17. Sakabehe ana 70 biara anyar, sing bebarengan karo sing diadegake ing abad kaping 16, jumlahé dadi 101 biara mung ing wewengkon Ponizovye. Miturut topografi, wewengkon kolonisasi biara dumunung utamané ing sisih lor garis Samara–Penza. Mung 10 biara diadegake luwih kidul[379] .

Biara-biara sing muncul ing abad kaping 17 bisa dipérang dadi telung klompok. Klompok kapisan kalebu biara sing diadegaké ing kutha-kutha lawas; sing kapindho kalebu biara ing kutha anyar sing dumunung ing wilayah sing lagi ana kolonisasi pertanian; lan sing katelu kalebu biara ing kutha benteng ing Volga ngisor, ing ngendi kolonisasi pertanian durung diwiwiti wektu kuwi. Iki nyebabake tabel ing ngisor iki:

Taun pambentukan biara Kelompok 1 Kelompok 2 Kelompok 3 Total
1600–1613 3 – 1 4
1614–1650 18 7 1 26
1651–1700 17 17 6 40
Total 38 24 8 70

Mula, ing separo kapindho abad kaping 17, biara sing diadegaké luwih akèh tinimbang ing separo kapisan abad kasebut. Iki amarga langkah-langkah intensif sing dijupuk déning pamaréntah Moskow kanggo ngkolonisasi tanah ing sisih kidul-kulon Volga, ing wilayah Simbirsk lan Penza.

Kolonisasi wilayah Ponizovye dilakokaké kanthi sistematis, kanggo tujuan politik lan ekonomi. Pembagian tanah marang lembaga agama – keuskupan agung ing Kazan lan biara-biara – nduwèni peran sing wigati banget ing wilayah Ponizovye, amarga tanah kuwi ora mung kanggo ndhukung lembaga-lembaga iki nanging uga kanggo mbantu pamaréntah Moskow nggayuh tujuwan politiké. Pamilikan tanah bangsawan dinas[380] lan kasugihan biara ing wektu kuwi dadi pratandha paling cetha saka kakuwatan politik Moskow lan kekuwatan wewenangé ing wilayah anyar sing diparingi pemukiman, déné pambangunan kutha-kutha Rusia lan munculé pamilikan tanah lan pemukiman anyar dadi cara paling apik kanggo ngukuhaké wewenang kuwi. Jumlah lan ukuran tanah sing diparingi lan dipindhahake marang biara dening pamaréntah pancèn terus nambah, sanadyan langkah-langkah sing ditindakake déning panguwasa kanggo matesi tuwuhing iki, sing wis kasebut sadurungé, saya ketat. Kahanan para petani ing tanah biara luwih apik tinimbang ing tanah bangsawan, lan panguwasa biara tansah ngupaya narik luwih akeh petani menyang tanahé; mula, tanah biara nduwèni peran wigati ing pambangunan wilayah anyar ing sacedhaké Volga[381] .

---

pambangunan biara kapindho – Biara Transfigurasi (Karinsky. Esai babagan Kazan Kuna (1879). kaca 96). Penerus Guriy, Uskup Agung German (1564–1568), mbangun Biara Santo Yohanes Pembaptis ing njaba kutha (Zverinsky. No. 843). Ing taun 1579, biara wanita pisanan – Biara Sang Ibu Allah – diadegaké nganggo dana saka tsar (ibid. No. 55). Ing jaman Uskup Agung Vassian (1575), biara Trinitas Feodorovsky dibangun (ibid., No. 555). Mangkono, sajrone 25 taun, limang biara diadegaké ing Kazan. Ing Sviyazhsk, sing dadi pusat administratif wilayah pagan Cheremis, telung biara diadegaké (Zverinsky, nomer 657, 874, 2148). Yen ndeleng peta, kita bisa weruh manawa biara-biara kasebut diadegake utamane ing kutha-kutha ing antarané Kali Volga lan Kali Sura; wates kidul wewengkon iki dibentuk déning Kali Alatyr nganti kutha Tetyushi. Mung loro biara sing diadegaké ing kidul garis iki: siji ing Astrakhan, ing Segara Kaspia dhéwé, lan sijiné ing sacedhaké Nizhny Lomov, ing tapel wates kidul-wétan bekas Kadipaten Ryazan. Wilayah sing dumunung ing antarane Volga lan Sura nalika semana dikembangake kanthi intensif dening pamarentah Moskow. Delengen: Cathetan Lokal Arzamas. Disunting déning S. Veselovsky (1916), No. 390; A. Emaussky, 'Saka Sajarah Perjuangan kanggo Tanah lan Tukang tani ing Distrik Arzamas ing abad kaping 16–17', ing: Prosiding Institut Riset Ilmiah Kirov babagan Sajarah Lokal. 7. 3 (1934). kaca 7, 9; Heraklitov, A. 'Mordvin Arzamas miturut cathetan survei tanah lan sensus abad kaping 17 lan 18', ing: Cathetan Akademik Universitas Saratov. 8. kaca 2. Ing taun 1568, Ivan IV maringi dhawuh marang Abas Kirill kanggo mbangun Biara Trinitas-St. Nicholas ing Astrakhan lan nyedhiyakake pitulungan finansial kanggo biara iki; Rusia. 6. kaca 544; sawetara taun sawisé (1573, 1575 lan 1588), biara iki nampa surat paten sing maringi hak kanggo mancing lan ngasilaké uyah. AI. 1. No. 184, 193, 223.

[379] Iki biara ana ing telung kutha benteng: lima ing Astrakhan, loro ing Tsaritsyn lan telu ing Saratov. Biara-biara iki ora nduwé guna akèh ing babagan karya misionaris; kita pracaya yèn biara-biara iki dibangun kanggo ngias kutha tapel wates lan kanggo nambah gengsi Kakaisaran Moskow ing antarané wong nomadik ing padang rumput Volga.

[380] Pambentukan kutha lan pambagian tanah marang pejabat militer nyumbang marang penguatan politik nagara Muskovit. Cf.: Peretyatkovich. Op. cit. kaca 107; Chechulin. Op. cit. kaca 202–206; Daftar Kadastèr Kazan kanggo taun 1565–1568 lan 1646, ing: Bahan-bahan babagan Sajarah Bangsa-bangsa USSR. 2 (1933). Tabel 1–3, 9–11; Korsakov, D. 'Ing kutha endi para prajurit dadi pamilik tanah lan duwé properti ing wilayah Kazan ing abad kaping 16 lan 17?', ing: Prosiding Kongres Arkeologi. 1 (1884). kaca 173. Akeh tukang uga dikirim menyang wilayah Ponizovye; Romanov, K. 'Pskov, Novgorod lan Moscow ing sesambungan budaya lan seni', ing: Prosiding Akademi Kabudayan Material. 4 (1925). kaca 239.

[381] Pokrovsky, I. Saka Sajarah Biara-Biara Kazan nganti taun 1764 (1902). kaca 6.

Sajrone abad kaping 16 lan 17, mung ana enem biara sing diadegaké ing wilayah Ponizovye miturut inisiatif para pangadegé, sing mesthi sithik banget yèn dibandhingaké karo total 101 biara sing diadegaké ing kana sajrone periode kuwi.

Antarane enem biara iki ana loro hermitase: Hermitage Sedmiezerskaya Ibune Gusti lan Hermitage Raifskaya Ibune Gusti. Kabeh mau diadegake dening biksu biasa, lan hermitase iki dumunung ing njaba tembok kutha. Pangadeg hermitase sing kapisan yaiku biksu Euthymius, wong asli saka wilayah Trans-Volga, saka kutha Ustyug. Rong puluh kilometer saka Kazan, ing tengah pitu tlaga, ing panggonan sepi sing ngelingake marang wilayah Trans-Volga, dhèwèké ngedegaké hermitase (*1613–15). Ora nganti taun 1628 skete ciliké Euthymius dadi biara. Nanging sanajan ing* taun 1645–46, nalika ana 29 biksu sing wis manggon ing biara, kahanané isih mlarat banget, lan para biksu nyukupi kabutuhané liwat kerajinan tangan lan asil saka kebon sayuré – kahanan sing lumrah ing biara-biara abad kaping 15 ing wilayah Trans-Volga, nanging meh unik ing antarané biara-biara Ponizovye. Ora nganti separo kapindho abad kaping 17 biara Euthymius entuk tanah lan para petani[382] . Sajarah Biara Raifskaya uga ngetutake pola sing padha. Pangadegé yaiku biksu jenenge Filaret saka Biara Chudov ing Moskow. Watara taun 1613, dhèwèké teka ing Kazan, wiwitané manggon ing Biara Spaso-Preobrazhensky, sadurungé ninggalaké biara kuwi kanggo manggon ing alas kandel ing sisih lor-kulon Kazan, ing ngendi dhèwèké ngedegaké sawijining hermitase ing pinggir Danau Raifskoye[383] .

Sakdurunge taun 1614, sawijining biksu sing ora dikenal ngedegake Biara Trinitas ing pinggir Kali Kama, 47 versta ing lor-wétan kutha Laishev. Mengko, biara iki dipasrahaké marang wewenang Biara Novospassky ing Moskow, lan ing awal abad kaping 18 biara iki mandheg ana[384] . Biara kaping papat sing diadegaké miturut inisiatif para pangadeg yaiku Biara Trinitas ing kutha Alatyr (antara taun 1600 lan 1614). Biara iki ora nduwé tanah lan banget mlarat; Ing *taun 1614–15 para sedulur ngajokake panyuwunan marang Biara Trinitas-Sergius supaya bisa kagandheng karo biara misuwur iki, lan panyuwunan mau diparingi wektu kuwi[385] . Sawisé jaman Kasangsaran, watara taun 1616, nalika dipimpin Abas Ion, Biara Trinitas ing Elabuga dadi misuwur[386] . Surat saka Tikhon, Metropolitan Kazan, tanggal 1702, kang ditujokake marang archimandrite Biara Maloyunginsky cedhak kutha Kozmodemyansk, nuduhake manawa biara iki wis ana sadurunge taun 1627 lan diadegake dening biksu sing ora dikenal[387] . Ing separo kapindho abad kaping 17, para biksu ngedegake loro biara maneh: Biara Transfigurasi ing sacedhake kutha Krasnoslobodsk – déning biksu Dionysius (sadurungé taun 1655)[388] – lan Biara Dormisi ing kutha Verkhniy Lomov – déning biarawati Iraida ing taun 1688.[389]*

Sayange, kita mung nduwé sithik informasi babagan uripé biara-biara iki lan para pangadegé. Apa dheweke para asketis ketat sing ora puas karo cara urip monastik ing biara kutha? Apa rahib Filaret saka Biara Chudov ing Moskow, umpama, iku asketis kaya ngono? Utawa apa ana alesan liya sing ndadekake dheweke ngedegake hermitase dhewe ing alas? Mbok menawa taun-taun abot ing Jaman Kasangsaran – lan telung biara pisanan diadegaké ora suwe sawisé Jaman Kasangsaran – wis marakaké prabawa gedhé marang komunitas biara lan mbangkitaké manèh semangat asketis nalika urip biara ing biara-biara Moskow lagi surut. Njawab pitakon-pitakon iki bakal dadi menarik lan perlu kanggo sejarawan monastisisme Rusia.

Akèh biara sing diadegaké ing Ponizovye nyumbang akèh marang kolonisasi wilayah iki. Bab sabanjuré bakal njlèntrèhaké kanthi luwih rinci carané padha ngembangaké kegiatan ékonomi sing jembar ing tanah sing diparingaké marang wong-wong mau lan alon-alon ngowahi alas lan padang rumput sing biyèn

---

[382] Zverinsky. No. 1143; Pokrovsky. Op. cit. kaca 7, 21; miturut Znamensky (Katrangan babagan Sedmiezerskaya Mother-of-God Hermitage, ing: Prav. sob. 1869. 2. kaca 214, 231, 232), biara iki nampa wakaf pisanan sawisé taun 1645, kanthi wakaf kapindho ing taun 1686; miturut audit taun 1744, biara iki nduwèni 513 petani. Milyutin. Babagan Harta Tetap, ing: Readings. 1860. Jilid 3. kaca 145.

[383] Zverinsky. Jilid 2, No. 1110; Pokrovsky. Op. cit., kaca 9. Ing taun 1744, biara iki wis nduwèni 506 petani ing sangisoré panguwasa. Milyutin. Op. cit., kaca 145.

[384] Zverinsky. Jilid 3, No. 2154.

[385] Ibid. No. 1249. Gorsky. Description. kaca 204.

[386] Zverinsky. Jilid 3, No. 1267.

[387] Ryabinsky, K. 'Biara Maloyunginsky', ing: Izvestiya Kazan, jil. 13, kaca 3.

[388] Zverinsky. Jilid 3, No. 1169.

[389] Ibid. No. 1324. Ing distrik Nizhny Novgorod, sing sacara administratif mung dadi bagéan saka Ponizovye nganti awal abad kaping 17, loro biara diadegaké ing abad kaping 17 miturut inisiatif pangadegé: biksu Ion ngadegaké Biara Spassky (1658), kira-kira 85 versts ing kidul kutha (Zverinsky. 3. No. 1192), lan biksu Pafnutius ngedegake Biara Pokrovsky ing desa Balakhna (Zverinsky. 2. No. 1061).

durung ana sing manggon ing loro-lorone kali Volga dadi wilayah pertanian. Biara-biara ing Ponizovye, bisa uga luwih saka ing wilayah liya ing Negara Moskow, nglayani rencana politik lan ekonomi pamaréntah. Kekuwatiran babagan kamakmuran ékonomi monastik ing kéné meh kabèh nggantèkaké tujuan asketik urip monastik. Yen kita mirsani para asketis sing dikenal saka separo kapindho abad kaping 16 lan abad kaping 17, kita bakal weruh manawa ing biara-biara Ponizovye paugeran asketis para bapa kuna meh kabèh wis dilalekake, amarga ora ana siji asketis pinunjul sing muncul saka biara-biara mau.

Ing sisih lor-wétan Ponizovye ana wewengkon Vyatka lan Perm, sawijining tanah kang ana kali-kali gedhé lan alas belantara kang ora bisa ditembus. Wiwit abad kaping 14, amarga upaya misi Santo Stefanus saka Perm († 1396), padhangé agama Kristen wis tekan wilayah iki, nanging pangowahan agama suku Finno-Ugric lokal lumaku alon[390] . Ing awal abad kaping 16, Santo Trifon saka Vyatka († 1612) nindakake karya misionaris ing kéné ing antarané pemukiman Ostyak pagan, sawisé ngedegaké Biara Pangantuké Ibuné Gusti (Santo Trifon) ing taun 1580. Upaya misionarisé adoh saka gampang; Ostyak pagan nyoba luwih saka sapisan matèni askétis sing ketat iki. Asma Para Kudus Stefanus lan Trifon tetep langgeng gandhèng ora mung karo sajarah wilayah iki, nanging uga karo sajarah misi Kristen ing saindenging Rusia[391] .

7. Kolonisasi Biara ing Siberia

Gunung Ural ora bisa nyegah ekspansi negara Moskow menyang wetan. Wong-wong sing wani lan pedagang sing duwe semangat petualang terus maju ngliwati celah-celah gunung, nganti tekan padang rumput lan alas sing amba tanpa wates ing antarane Ural lan kali Tobol lan Irtysh. Yermak Timofeyev († 1584), ataman pasukan Cossack sing ngidam petualangan mbebayani, 'konkistador darat', kaya sing pas diarani K. Stelin, njupuk langkah kapisan ing kolonisasi Siberia sing dipimpin negara Moskow. Ing taun 1587, kutha Tobolsk diadegaké, lan sajrone abad kaping 17, kolonisasi lan panaklukan tanah Siberia terus maju menyang wétan, nganti tekan pesisir Samodra Pasifik[392] . Wong Rusia ngadegaké kutha-kutha minangka benteng kanggo mbela awaké dhéwé saka warga lokal; Perkampungan enggal muncul, diisi para kolonis sing, amarga macem-macem sebab, wis lunga kanthi sukarela utawa dipaksa ninggalake Negara Moskow. Kaya ing wilayah Ponizovye, akèh biara dibangun ing kéné, lan sifaté padha – umume biara kutha. Saka 20 biara sing diadegaké ing pungkasan abad kaping 16 lan awal abad kaping 17, 12 biara iku biara kutha. Biara-biara ing Siberia dimaksudaké kanggo nglayani tujuan sing padha karo biara-biara ing Ponizovye: Russifikasi lan Kristianisasi nagara. Sajarah misi Kristen Rusia ing abad kaping 18 lan 19 nuduhaké yèn ing babagan iki komunitas biara ing Siberia wis nggayuh akèh prestasi. Para biksu makarya ing lapangan misi, utamane manut pituduh panguwasa gréja; nanging ing wektu sing padha, ana akèh tuladha ing pakaryan misi iki saka asetikisme Kristen sejati, sing ora ana gandhèngané karo tujuan nagara utawa politik gréja; ing antarané para misionaris ana tokoh-tokoh Kristen paling dhuwur virtue[393] .

8. Kolonisasi monastik ing kidul

Wiwit pungkasan abad kaping 16, Moskow miwiti ngkolonisasi tanah ing kidul Kali Oka, padang rumput ing antarane hulu Kali Don lan Oka, lan luwih adoh ngliwati Seim, ing loro-lorone pinggir Kali Donets Hulu. Sajrone abad kaping 17, gerakan iki terus tanpa kendhat; garis pertahanan dibangun ing kene lan kutha anyar diadegake[394] . Kaya ing wewengkon Ponizovye, kolonisasi negara diiringi karo pambentukan biara anyar. Nanging ing kene, ing kidul, biara arang banget berkembang dadi usaha ekonomi skala gedhe. Saliyane pambangunan kutha lan garis pertahanan, pamaréntah nyoba ngenggoni tanah anyar mau karo prajurit, maringi

---

[390] Kanggo tahap awal kolonisasi Rusia ing Vyatka, delengen Platonov. Esai (1899). kaca 171 lan salajengipun. Santo Stefanus ngedegake papat biara ing kene. Zverinsky. 2. No. 1959; 1. No. 524; 3. No. 1330. Cf.: Makarii. 4. kaca 142, 211. Ing abad kaping 15, mung siji biara sing diadegake ing kene – Biara Pechersky Tritunggal; pangadegé yaiku Uskup Perm. Makarii. Edisi kaping 2. 7. kaca 46.

[391] IRI. 6. kaca 437.

[392] Stählin. 1. kaca 287, 285–287. Bab kolonialisasi Siberia, delengen: Ogorodnikov, V. 2 jilid (1920–1924); Bakhrushin, S. (1927) lan karya anyar: Sunkov, V. (1946), sing ora kasedhiya kanggo aku. Delengen uga: Wirth, A. *Geschichte Sibiriens und der Mandschurei* (1899). kaca 101–105, 112 lan salajengipun.

[393] Cathetanku babagan biara anyar sing bubar diadegaké wis ilang. Bahan kasebut dikumpulaké ing: Zverinsky, jilid 2–3. Data sing dikutip déning Bulgakov (op. cit.) miturut panemuku durung lengkap; katrangan babagan diosek ing PBE uga durung lengkap. Mula saka iku, informasi sing tak wenehaké bisa uga perlu dipriksa manèh.

[394] Aku mung bakal nyebut karya-karya sing paling penting: Platonov. Esai (1899); Bagaley, D. ing: Bacaan. 1886–1887; Dobroklonsky, A. ing: Bacaan. 1888; Yasinsky, A. (1900); A. Yakovlev (1916); lan uga: I. Miklashevsky, Babagan Sajarah Urip Ekonomi ing Nagara Moskow. Jilid 1: Pemukiman lan Pertanian ing Ukraina Kidul ing Abad kaping 17 (1894).

tanah karajan minangka pangajab marang jasane ing ngreksa tapel wates. Sanadyan biara uga nampa tanah lan kado liyane saka pamaréntah, nanging ora sak amba kaya ing wewengkon Ponizovye. Saliyane, aja lali yèn kolonisasi sing lumayan cepet ing wilayah iki kelakon ing separo kapindho abad kaping 17, nalika miturut Kode 1649 pamaréntah diwatesi ing kaprigelan maringi wewengkon tanah marang biara lan umume kapeksa ngetokake kaprigelan ing pambagian tanah[395] .

Adhedhasar informasi babagan biara anyar sing diadegaké, diagram ing ngisor iki bisa digawé[396] :

Abad XVI 2 8

abad kaping 16 2 8

XVII 13 21

Total 15 29

Saka pandelengan sepisanan, katon yèn akèh biara sing diadegaké ing njaba tembok kutha (29 dibandhingaké karo 15 biara kutha) bertentangan karo panemuku sadurungé. Nanging, kudu digatèkaké yèn meh kabèh biara iki dumunung cedhak kutha (telu nganti lima kilomèter) lan ora akèh mirip karo panggonan pertapa sejati ing Lor. Amarga kolonisasi intensif ing tanah kidul Oka, sing dibarengi karo pambentukan pirang-pirang kutha anyar lan pemukiman kanggo personel militer (sing diarani 'slobod'), sing digerakake dening kabutuhan layanan militer kanggo ngreksa tapel wates kidul, wilayah iki kanthi cepet di pukimi; proses pemukimané utamané kelakon ing separo kapindho abad kaping 17, nalika akèh banget biara anyar muncul[397] .

Miturut cacah biara, wilayah Oryol-Kursk nang peringkat sepisanan; dumunung ing loro-lorone Kali Oka, ngrembaka menyang kulon nganti Kali Desna lan, ing kidul-kulon, ing wilayah Chernihiv, kang jejere Ukraina, sing wektu kuwi ana ing sangisoré pamaréntahan Polandia[398] . Sanga biara anyar diadegaké ing kéné (loro ing abad kaping 16, pitu ing abad kaping 17). Ing wilayah Kursk waé, pitu biara dibangun (patang ing abad kaping 16, telu ing abad kaping 17). Ing sisih wétan, wilayah Oryol-Kursk watesé karo wilayah Voronezh. Wiwit taun 1620-an, wates dibangun ing kene, sing ngulon nganti kutha Belgorod lan ing arah lor-wétan nyabrang Kali Don nganti pucuking Kali Khopra ing wilayah Tambov[399] . Ing abad kaping 17, pitung biara diadegaké ing kene, telu ing antarané ana ing kutha Voronezh[400] .

Ing wewengkon kidul-wétan, sing pérangan lor-wétané sacara administratif kalebu Ponizovye, biara pisanan diadegaké wiwit taun 1573[401] , lan ing abad kaping 17 ana wolung biara ing wilayah kuwi. Loro biara pangasingan pantes disebutake kanthi khusus, amarga mengko, ing abad kaping 18 lan kaping 19, nduweni peran gedhe ing sajarah monastisisme Rusia: Panti Suci Bogoroditskaya Sanaksarskaya (1659), ora adoh saka kutha Temnikov, lan Panti Suci Uspenskaya Sarovskaya (1679, diadegaké manèh ing 1692), watara 40 km

---

[395] Rozhkov, N. (1898); Lappo-Danilevsky. Organisasi Pajak Langsung ing Nagara Moskow (1890); tinjauan cekak nanging jitu ing: Gnevushev, A. Kepemilikan Tanah lan Pertanian ing Nagara Moskow ing abad kaping 16–17, ing: Sajarah Rusia ing Esai lan Artikel. Disunting déning M. Dovnar-Zapolsky. Jilid 3 (1912). kaca 267–311.

[396] Tabel iki wis disusun adhedhasar manéka sumber; kita nganggep iki durung lengkap, amarga karya Zverinsky ora kasedhiya kanggo kita nalika panyuntingan pungkasan buku; bisa uga jumlah total biara luwih dhuwur – utamané, miturut kita, amarga biara ing pedesaan sing ilang sajrone abad kaping 17, ora suwe sawisé diadegaké.

[397] Nalika garis pertahanan dibangun, pamaréntah mbutuhaké biara-biara ngirim para tanié kanggo nindakake pakaryan konstruksi. Delengen, contoné: RIB. 10. kaca 268–269; bandhingna uga: Yakovlev. Op. cit., sing ngemot akèh informasi babagan prakara iki. Kanggo langkah-langkah pamaréntah sing padha ing wilayah Ponizovye, delengen: Historical and Legal Acts. Disusun déning S. Melnikov. Jilid 1 (1859). kaca 22, 23, 24.

[398] Ing terminologi administratif, Ukraina dikenal minangka Rusia Cilik ing abad kaping 17. Asma 'Ukraina Polandia' utamane nyebutake wilayah Belgorod lan Kharkiv. Tembung 'Ukraine' tegesé 'dumunung ing pinggir' saka 'lapangan', yaiku stepa.

[399] DAI. 9. kaca 270–288. Delengen uga: Bagaley. Op. cit. kaca 197; Yakovlev. Op. cit. kaca 284.

[400] Ing Voronezh (didegaké taun 1586): 1620 – Biara Akatovsky, didegaké déning Hegumen Kirill (Zverinsky. 2. No. 609); 1623 – Biara Pokrovsky (ibid. No. 1060). Sadurunge taun 1620, Biara Ibune Gusti Allah diadegake ing kutha Zadonsk (ibid., vol. 1, no. 59). Watara taun 1640, Biara Pentakosta Divnogorsk dibangun 20 km saka kutha Ostrogozhsk (ibid., vol. 1, no. 169). Sadurunge taun 1646, sawijining askétis ketat sing aran Konstantin ngedegaké Biara Transfigurasi (sing biasané dikenal minangka Biara Tolshen) ing pinggir Kali Usmani, 40 km saka Voronezh (ibid., Vol. 2, No. 1222). Miturut dhawuh Tsar Mikhail, Biara Dormisi diadegaké ing taun 1613, 3 km saka kutha Valuiki (ibid., vol. 2, no. 1329). Biara kapitu, Biara Santo Yohanes Pembaptis, diadegaké miturut dhawuh Pangeran Agung Petrus ing taun 1697 ing benteng Azov sing wis direbut; ing taun 1711, sawisé Rusia kalah Azov amarga kampanye Pruté Pangeran Pèter sing gagal, biara iki dipindhahaké menyang Voronezh. Cf.: Bulgakov. Op. cit., kaca 63.

[401] Biara Nikolayevsky Cherneyevsky, 20 km saka kutha Shatsk (Zverinsky. Jilid 2, No. 569); Biara Trinitas ing pinggir kali Don cedhak kutha Lebedyan kamungkinan diadegaké ing abad kaping 16; cathetan pisanan sing bisa dipercaya saka biara iki asalé saka *taun 1620–21 (ibid., Jilid 1, No. 529).*

saka kutha sing padha, sing dadi kondhang marang kabèh wong Rusia amarga urip lan pakaryané St Seraphim saka Sarov[402] .

Mbalèk menyang wewengkon Oryol, kita bakal nyebutake sawetara biara sing sakbanjuré nduwèni peran wigati ing sajarah monastisisme Rusia. Ing pungkasan abad kaping 16, Hermitage Ploshchanskaya Sang Ibu Gusti Allah diadegaké kira-kira 60 km saka kutha Sevsk, nanging dirusak déning pasukan Polandia nalika Jaman Kasangsaran. Ing taun 1620, Prokopius, sawijining biksu saka Kiev-Pechersk Lavra, kanthi restu Patriark Filaret, mbangun maneh hermitase sing rusak. Ing abad kaping 18 lan 19, hermitase iki dadi salah siji pusat tradisi bapak rohani[403] . Watara taun 1661, Hieromonk Serapion ngedegake Hermitage Beloberezhskaya saka St. Yohanes Pembaptis, watara 17 km saka kutha Bryansk, ing pinggir Kali Snezhet, lan ing kene para bapak rohani Rusia makarya ing abad kaping 19[404] . Antarane panggonan biara ing wewengkon Kursk, kita kudu nyebutake Hermitage Kelahiran Sang Ibu Gusti, sing ing Rusia dikenal minangka 'Korennaia' Hermitage, dijenengi miturut Ikon 'Korennaia' Ibu Gusti sing mujijat sing biyen disimpen ing kana. Hermitage iki, 30 km saka Kursk, diadegake ing taun 1597.[405]

Ing separo kapindho abad kaping 17, kolonisasi biara maju luwih adoh menyang kidul, mlebu wewengkon stepa antarané kali Dnieper lan Donets, ing ngendi sawetara biara dibangun[406] .

9. Ciri Umum Kolonisasi

Iki gambaran umum babagan pambangunan biara anyar ing abad kaping 16 lan kaping 17. Nanging, ayo diulang maneh: data sing wis kita sajikake perlu diverifikasi lan diperhalus; sawise bahan sejarah lan sumber sing dibutuhake kanggo kabeh biara wis dikumpulake, statistik bakal katon rada beda. Panlitèn babagan prakara iki dadi rumit amarga akèh biara, sing dibangun miturut dhawuh panguwasa agama utawa nagara utawa saka inisiatif para pangadegé dhéwé, banjur ora dienggo sawisé pirang-pirang dasawarsa amarga manéka sebab; para biksu ninggalaké lan biara-biara kuwi, miturut dokumen sajarah, dadi 'tanpa kidungan'. Mung sawetara biara sing ditinggal mau sing banjur diuripake maneh – asring inisiatifé saka para biksu dhéwé. Ana akèh biara sing ora ana sebutané ing dokumen resmi lan, bisa diomongké, tetep ndhelik saka donya. Panguwasa greja ora ngupaya mbangkitake maneh biara-biara sing wis ora dienggo. Biasane padha fokus ngedegake biara anyar; iki cocog karo kapentingane, amarga biyasane raket gegayutane karo upaya kolonialisme negara. Ing wiwitan abad kaping 18, pambentukan biara anyar uga mandheg, sawijining perkembangan sing disebabake sikap marang monastisisme lan biara sing dianut dening Peter Agung lan para anggota hierarki gerejawi sing duwé pengaruh. Ing separo kapisan abad kaping 18, mung sawatara biara anyar sing diadegaké. Ora nganti abad kaping 19 gelombang anyar pambentukan biara diwiwiti, nanging saiki digerakké déning alesan lan pertimbangan sing béda banget tinimbang ing jaman Moskow. Gelombang anyar pambentukan biara iki pantes diparingi perhatian khusus, amarga sajarah pambentukane béda banget tinimbang sadurungé.

Nalika nyedhiyakake gambaran umum babagan kolonisasi monastik, kudu ngrembug pitakon siji maneh, yaiku: kepiye reaksi masyarakat lokal marang pambentukan akèh biara? Lan ing kéné ana fakta menarik sing muncul. Ora saben pambentukan biara anyar ditampa kanthi persetujuan penuh saka warga lokal; kadhangkala, padha nyoba, kanthi cara apa wae, nyegah pambangunan biara, lan asring prakara iki nganti tekan titik pangadeg biara dipukul. Ing wilayah-wilayah sing kolonialisasi biara raket gegandhengan karo kolonialisasi negara—yaiku ing wilayah Ponizovye lan ing kidul—kejadian kaya ngono meh ora tau kelakon.

---

[402] Zverinsky. 2. No. 644 lan 1141.

[403] Zverinsky. 2. No. 1057; Denisov. Op. cit. No. 630.

[404] Zverinsky. Jilid 1, No. 92; Denisov. Op. cit., No. 626. Para biksu wis ninggalake biara iki ing pungkasan abad kaping 17, lan biara kasebut rusak; Ing taun 1721 biara iki diadegaké manèh déning Archimandrit Pitirim (saka Biara Petrus lan Paulus ing Bryansk), dibubaraké ing taun 1764, nanging para biksu tetep manggon ing kana, lan mengko, ing taun 1817, diadegaké manèh sacara resmi. Pondhokan pertapa iki kondhang banget ing pungkasan abad kaping 18 amarga para sesepuh sing manggon ing kana. Delengen Bab XV.

[405] Bulgakov. Op. cit., kaca 74. Aku bakal nyebutake loro biara anyar sing bubar diadegake: 1) Biara Ibune Gusti ing Glinsk, cedhak kutha Putivl (1557), lan 2) Biara Ibune Gusti Allah ing Molchansk (umume dikenal minangka Biara Sofroniev), 25 km saka Putivl, diadegake ing abad kaping 15 lan diadegake maneh ing taun 1593. Zverinsky. Jilid 2, No. 933. Kaloro biara kasebut misuwur amarga para sepuhé. Delengen Bab XV.

[406] Ing taun 1654, Biara Trinitas Suci diadegaké ing sacedhaké pemukiman Akhtyrka, misuwur amarga ikon sing mujijat saka Ibu Allah saka Akhtyrka; ing taun 1663, Biara Transfigurasi diadegaké, watara 10 km saka Kharkiv, sing banjur misuwur amarga ikon Ibu Allah saka Ozeryanka. Bulgakov. Op. cit. kaca 100. Biara paling kidul yaiku Biara Santo Nikolaus (1680) cedhak desa Novomoskovsk ing pinggir Kali Samara (lor kutha Yekaterinoslav, saiki Dnipropetrovsk). Bulgakov. Op. cit. kaca 65.

Nanging ing lor lan, ing sawetawis, ing wilayah tengah, ing ngendi wong Rusia wis manggon suwé lan masalah tanah bebas lan bisa ditanduri dadi akut, kedadeyan kaya ngono ora arang. Malah ing uripé sawatara wali lan askétis sing diurmati banget, kasebut yèn pambukaan biara anyar ora mesthi nyenengaké warga ing désa lan kampung sacedhaké. Ing kahanan kaya ngono, kahanan ekonomi lan sosial ngluwihi pandangan agama lan kesalehan wong[407] . Tanah lan hak kanggo nggunakake kadhangkala dadi subyek perselisihan suwé, perkara ing pengadilan, malah nyebabake kekerasan nalika warga lokal ora bisa nyegah pambentukan biara anyar. Dokumen sajarah nuduhaké yèn salahé ora mung ana ing para petani lokal, nanging uga ana ing para biara lan kepénginané nggedhekaké tanahé, amarga padha nyoba nindakake kuwi kanthi ngorbanaké para petani ing sacedhaké. Amarga licik, emas, lan hubungan karo panguwasa, lembaga monastik kasil ngulur-ulur perselisihan hukum pirang-pirang taun, sing ora bisa ditangani déning komunitas tani.

Bisa diomongake yen wedi para petani iku ora tanpa alesan: sanajan ana langkah-langkah pamarentah kanggo matesi tuwuhé tanah biara, biara anyar bisa ngadeg kanthi cepet lan ngembang sacara ekonomi. Pambentukan biara, apa wae entuk anugerah tanah cilik utawa gedhe, nyebabake paningkatan kepemilikan tanah biara sakabehe. Mula, mundhake jumlah biara ora nuntun marang kebangkitan semangat asetik monastik, nanging luwih marahi sugih biara-biara, lan akibaté luwih ngrusak tinimbang migunani. Nyawang sajarah tanah monastik ing abad kaping 16–17 maringi bukti sing cukup babagan iki, lan saiki kita kepengin nliti kahanan sajarah sing sayangé iki kanthi rinci.

Bab VIII. Pamilikan Tanah Biara lan Ekonomi Biara ing Abad kaping 16–17

1. Dokumen hukum sing dadi sumber babagan sejarah tanah biara

Alesan sajarah munculé lan tuwuhé kepemilikan tanah biara ora amarga iku perlu, kaya sing diandharake St sing Mulya Joseph saka Volotsk, kanggo kamekaran urip monastik, nanging utamane adhedhasar kapercayan jero para biksu manawa tanah monastik ora bertentangan karo dhasar-dhasar asketisisme monastik. Adhedhasar premis salah iki para pangikut St. Joseph mbangun pandangane, lan kanthi alesan iki padha melu polemik lan konflik karo para anti-materialis[408] . Sanadyan kapercayané kuwat manawa

---

[407] Kita mung bakal nyebutake kasus-kasus sing paling menarik. Saka uripé Sang Mulya Adrian saka Poshekhonsk (pungkasan abad kaping 16), cetha yèn ing taun 1543 dhèwèké ngedegaké sawijining biara pangasingan cedhak kutha Poshekhonye; biara kuwi dirusak déning para tani (IRI. 3. kaca 70). St Alexander saka Svir (1533), sing wis diurmati minangka wali nalika isih urip, kapaksa ninggalake salah siji biara sing wis diadegake (ibid., 6, kaca 115). Delengen uga hagiografiné ing: VChM, 7 Desember. Sing Mulya Leonid saka Luzhsk, utawa Ust-Nedum († 1654), sawisé mutusaké mbangun gréja (1603), uga nemoni perlawanan saka warga lokal (IRI, 1. kaca 114). St Simon saka Volomsk († 1644) mbangun gréja, nanging warga lokal, amarga wedi yèn dhèwèké bakal mbangun biara ing kono, banjur ngobong gréja mau (ibid., jilid 3, kaca 608). Wong pagané uga ndeleng pakaryan misionaris para askét kanthi curiga banget, kaya sing katon saka uripé St. Trifon saka Pechenga († 1583) lan St. Trifon saka Vyatka (IRI. 4. kaca 582; 6, kaca 437). Sikap mungsuh marang para pangadeg biara uga dicritakaké ing riwayaté Sang Demetrius saka Prilutsk, Stephen saka Makhrishch, Macarius saka Zheltovodsk, lan Macarius saka Kalyazin (kabeh abad kaping 14). Pavlov. Esai. kaca 20. St Agapitus saka Markushevsk († 1584) sejatine dipatèni déning para tani ing sacedhaké nalika piyambaké nampa piagam saka Moskow sing maringi hak duwé tanah marang panggonan pertapaané (IRI. 5. kaca 51). Para biara kuwi asring dadi panyebab perselisihan iki, amarga wis nyekel tanahé para tani kanthi ora sah. Delengen conto sing padha ing sajarah Biara Kirillo-Belozersky. Nikolsky. Op. cit. 1. kaca 2, 8–10.

[408] Ing panlitené babagan masalah tanah biara, V. O. Klyuchevsky nyatakake: 'Kepemilikan tanah biara iku sawijining pangorbanan sing kaping pindho ora pantes sing ditindakake déning masyarakat sing taat marang pangerten monastisisme sing durung cetha; iki ngalangi perbaikan moral ing biara-biara mau lan, ing wektu sing padha, ngrusak keseimbangan kekuwatan ekonomi nagara' (Geschichte Russlands. Vol. 2, kaca 294). Biara-biara Rusia wis nduwèni tanah ing jamané St. Teodosius saka Gua. Delengen Uripé Teodosius: 1. ing: Yakovlev, Op. cit. (1873, XII); 2. ing: Readings (1889), kaca 1. kaca 25. Komunitas biara nganggep yèn kepemilikan kaya ngono ora bertentangan karo semangat sumpah biara, lan ndhasarake panemune bab iki marang anané tanah biara ing Bizantium, sing diatur manut 'Undhang-undhang Gréja Patriark Alexius'. Delengen: Katalog. 3. No. 330 (statuta). kaca 231. Bandhingna: Golubinsky. 1. 2. kaca 597. Para kronikawan Rusia Kuna nyebutake anugerah tanah saka para pangeran marang biara minangka 'tindakan kesalehan' (umpamane: PSRL. 1. kaca 65, 85, 92, 129, 187; 2. kaca 11–113, 154, lsp.). Nanging, ora kena lali yèn para kronikawan iki kabèh mung biksu. Wiwit abad kaping 12, wis lumrah yèn biara nduwèni tanah sing dadi sumber panguripan. Gorbunov. Privilèj sing diwènèhaké marang biara lan gréja, ing: Archive. Disunting déning N. Kalachov. 5 (*1860–61). kaca 4–5. Nanging, kudu dicathet yèn sawatara anggota episkopat, kaya Metropolitan Kliment Smolyatich (1147–1154), nentang kepemilikan tanah monastik lan nunjukaké korupsi urip monastik sing muncul saka iku. Nikolsky, N. Babagan Karya Sastra Metropolitan Clement Smolyatich (1892). kaca 104, 220. Golubovsky. Sajarah Wilayah Smolensk nganti wiwitan abad kaping 15 (1895). kaca 238. Babagan cara-cara akuisisi ing abad kaping 12–15, delengen: Gorbunov. Op. cit. kaca 11–19; Milyutin. Op. cit. kaca 42; Gorchakov. Babagan Kepemilikan Tanah (1871). kaca 83–109; Meychik. Piagam Abad kaping 14–15 (1883). kaca 3.*

dhèwèké bener lan panjaluké marang tanah-tanah kasebut wis dibenarké sacara agama, para biara tetep nyuwun supaya hak-hak mau uga dikonfirmasi déning dekrit nagara. Amarga nagara, ing sisihé, kepéngin sacara sah netepaké hak para biara kanggo nduwèni tanah, nanging ing wektu sing padha uga nyoba matesi hak iki sak isa-isané kanggo kapentingané dhéwé, asilé nagara lan Gréja kadhangkala dadi sekutu lan kadhangkala dadi mungsuh. Bisa diomongake manawa ora ana pihak sing kasil nggayuh kamenangan mutlak utawa ngalami kekalahan sejati. Ketidakpastian lan sifat masalah hak tanah para biara sing durung rampung malah ndhukung tuwuhé lan mekaré ékonomi monastik.

Ekspansi kepemilikan lahan biara dimudahake dening macem-macem hak istimewa (imunitas) sing diwenehake marang biara dening pangeran lan pangeran agung[409] . Sing wigati banget kanggo nyebare hak istimewa babagan tanah gereja yaiku dekrit para khan Tatar, sing, kaya sing wis kasebut, dianggep dening hierarki gereja minangka dhasar hak istimewa Gereja[410] . Cetha manawa hierarki lan saben biara padha ngupaya entuk saka pangeran lokal (appanage), lan sabanjure saka pangeran agung, surat karunia sing negesake hak-hak iki, ora mung kanggo nglindhungi tanahé saka klaim lembaga sekuler (pangeranan), nanging luwih saka iku, kanggo njamin sacara hukum tanah-tanah iki kanggo mangsa ngarep[411] . Hak lan istimewa para biara diadegake lan dilindhungi dening macem-macem dokumen[412] .

Dokumen sing paling penting yaiku piagam pangalembana. Nalika biara anyar diadegaké, pangadegé bakal ngupaya entuk piagam pangalembana saka Grand Duke utawa Tsar, sing bakal nemtokaké kanthi tepat watesan lahan; ing wektu sing padha – lan iki utamané ing abad kaping 16 – biara bakal nampa saka Grand Duke utawa Tsar hak kanggo nampa para pemukim saka panggonan liya[413] . Surat-surat karunia iki asring uga dadi surat bébasan, sing maringi bébasan marang biara, para wargané, lan kabèh sing manggon ing tanah biara saka mbayar pajeg marang nagara; bébasan kuwi biasané diwènèhaké kanggo jangka wektu sing wis ditemtokaké – 10 utawa 15 taun. Asring banget, malah meh mesthi, hak istimewa iki uga ditrapake marang tanah boyar warisan sing disumbangake marang biara (asring nalika diadegake), uga marang para petani sing wis suwé manggon ing tanah kasebut malah sadurunge biara nampa piagamé. Arang banget layang hak istimewa diterbitaké kanggo jangka wektu sing ora mesthi[414] . Saliyane layang hak istimewa, biasané uga diterbitaké layang imunitas sing mbebasaké biara, para tani lan buruhé saka wewenang panguwasa nagara lan maringi wewenang yudisial marang abbot, kajaba kasus pidana – maling, rampog lan matèni[415] . Yen kabèh

---

[409] Kanggo diskusi umum babagan munculé imunitas ing Rus Kuna, delengen: Pavlov-Silvansky. Karya, 3 jilid; Vladimirsky-Budanov. Review (1888). kaca 153, 195 lan salajengipun, lan uga: Sergeevich, Zagoskin, Pavlov. Course in Ecclesiastical Law. kaca 158; Suvorov, N. Course in Ecclesiastical Law; Makariy. Jilid 8. kaca 191, 267, 285.

[410] Dekrit-dekrit khan nemtokake hak lan keistimewaan para rohaniawan babagan kepemilikan tanah kanthi tliti banget; cf., contone, dekrit Mengu-Temir (kira-kira 1267–1279), ing: SGGD. Jilid 2, No. 2. Bab dekrit, delengen: Priselkov, M. The Khan's Decrees of the Russian Metropolitans (1916); uga panaliten sadurunge: Grigoriev. On the Authenticity of the Khan's Decrees (1842) lan Hermann. Op. cit., kaca 69–71.

[411] Babagan layang-layang pangalembana paling awal (abad kaping 13–15), delengen: Gorbunov, op. cit., lan Milyutin, op. cit.

[412] Babagan macem-macem jinis dokumen: Gorbunov, op. cit., lan Shumakov, S., 'Survei Surat-surat Dewan Keuangan', Bagéan 4, ing: Readings, 1917, No. 2, kaca 17 lan salajengipun; Vladimirsky-Budanov. Review (1888). kaca 195 sarta salajengipun; Hermann. Op. cit. kaca 69–71; uga wigati karya dening: Veselovsky, S. 'Bab Pitakonan Asal-usulé Sistem Patrimonial' (1926). kaca 26 sarta salajengipun, 84–89, 90.

[413] Cf.: Gorchakov. Babagan Kepemilikan Tanah. kaca 105. Saka surat karunia paling kuna lan sing paling wigati, kita mung bakal nyebut sawetara; contone, surat karunia saka Pangeran Ivan Kalita (abad kaping 14) marang Biara Yuryev: AAE. 1. No. 4 lan 5; lan sing saka para pangeran Belozersky marang Biara Ferapontov (1450): AAE. 1, No. 47; cf. uga: No. 20, 21, 51, 53; kabèh piagam iki ndhukung upaya kolonisasi biara – ngolah tanah sing durung diolah, narik warga anyar, lan mbangun désa anyar. Babagan hak-hak warga sing wis suwé manggon, delengen: AAE. 1. No. 34 lan 35. Sing paling rinci yaiku piagam sing diwènèhaké Pangeran Vasily saka Yaroslavl (1321–1345) marang Biara Spassky (kira-kira 1325) ing: Akta Sajarah Biara Spassky ing Yaroslavl. Disunting déning Vakhrameev. 1. No. 1; sabanjuré ditambahaké lan dikonfirmasi déning Pangeran Agung Ivan (kira-kira 1464–1466): OAMYU. 4. No. 147. Surat-surat karunia ing ngisor iki iku khas abad kaping 16: 1551 – marang Biara Yuryev (DAI. 1. No. 46); 1560 – marang Biara Mikhailovsky (DAI. 1. No. 113); 1556 – menyang Biara Pechenga Trinitas (SGKE. 2. No. 136); 1554 – menyang Biara Konev (DAI. 1. No. 48); 1560 – menyang Biara Spaso-Kamenny (ibid. 1. No. 115).

[414] Delengen: Milyutin. Op. cit.; Dyakonov. Essays (1898); Grekov, V. 'Yuryev Day and the Sacred Years', ing: Proceedings of the Academy of Sciences of the USSR (1926). No. 1–2; ibid. Para tani ing Rusia wiwit jaman kuna nganti abad kaping 17 (1946). Piagam istimewa, sing ditulis nganggo basa resmi lan basa loma, uga dikenal minangka piagam 'obel'; 'obel' tegesé mbebasake saka pajak sing kudu dibayar para tani sing manggon ing tanah 'ireng'—yaiku tanah sing kena pajak.

[415] Delengen piagam sing maringi pangecualian saka penuntutan: marang Biara Vazhsky (1548). DAI. 1. No. 44; marang Biara Nikolaevsky Korelsky (1542). AI. 1. No. 141; marang Hermitage Strokina (1547). Ibid. No. 147; kanggo Biara Trinitas ing Astrakhan (1573). Ibid. No. 184; kanggo Biara Konevsky (1578). DAI. 1. No. 122; kanggo Biara Trinitas-Sergius (1535 lan 1551), ing: Acts. Disunting déning Fedotov-Chekhosky. 1. No. 57 lan 75; menyang Biara Ferapontov (1534). Ibid. No. 42; menyang Biara

hak lan keistimewaan kasebut kacathet ing siji piagam lan , biara kasebut nampa bebas pajak sakabehe (sanajan mung kanggo wektu sing wis ditemtokake) lan saka yurisdiksi panguwasa negara, mula piagam kaya ngono dijenengi piagam 'tarkhan', utawa kanthi prasaja 'tarkhan'. Tarkhan-tarkhan iki arang banget diterbitake, lan ing taun 1584, kanthi dekrit Dewan, penerbitané mandheg sakabehe[416] .

Dokumen-dokumen sing kasebut ing ndhuwur iku dadi sumber hukum publik saka jaman kuwi babagan tanah gereja lan biara. Iku bisa dilengkapi karo macem-macem dokumen sing sipaté hukum privat.

Sing paling utama yaiku sing diarani piagam statutori saka Para Pangeran Agung lan Metropolit, sing ngatur hubungan hukum antarane Metropolitan lan biara-biara ing wewengkoné (kajaba yèn biara-biara mau dibebasaké saka yurisdiksi Metropolitan kanthi surat paten khusus)[417] . Nalika, minangka asil saka perselisihan babagan watesan wewengkon, sawetara dokumen disusun miturut dekrit kaisar utawa putusan pengadilan, dokumen-dokumen kasebut diarani piagam hukum[418] . Nalika tanah (utamane tanah warisan) disumbangake, pamilik sadurunge bakal nerbitake piagam kaya ngono[419] marang biara, kang kanthi piagam iku kabeh hak lan keistimewaan sing ana gandhengane karo tanah sing disumbangake dipindhahake; biara-biara banjur nyoba mastèkake rincian piagam kasebut nganggo surat paten. Para biara asring padha ijol-ijolan péranganing tanahé antarané sesama biara utawa karo para pemilik tanah pribadi. Ijol-ijolan iki diresmikaké nganggo akta ijol-ijolan[420] . Ijol-ijolan kaya ngéné iki lumrahé banget ing pungkasan abad kaping 16 lan separo kapisan abad kaping 17, nalika miturut prentahé Konsil, tuku tanah diwatesi utawa malah dilarang sakabèhé. Nalika netepake wates sing diperdebatake antarane tanah tetanggan, panguwasa lokal nerbitake 'surat pangunjungan'. Surat-surat iki nduweni wigati khusus kanggo biara-biara, amarga akèh sing melu perselisihan hukum suwé karo tanggane babagan wates tanahé (utamané ing lor – karo para petani)[421] . Pungkasané, uga kudu kasebut dokumen sing dikenal minangka 'akta hipotik' utawa 'kabala', sing nyathet hak marang dhuwit utawa tanah sing diwènèhaké minangka jaminan[422] .

Iki minangka dokumen hukum nagara lan swasta sing negesake hak-hak para biara marang tanah kagungané.

Panguasaan anyar dipikolehi kanthi macem-macem cara. Cara utama yaiku anugrah saka Pangeran Agung utawa Tsar, sing ing praktik diwenehake minangka wangsulan marang petisi saka pangadeg biara nalika biara kasebut diadegake, lan dikonfirmasi kanthi piagam anugrah. Nalika ana tsar anyar munggah tahta, para abbot ing biara padha buru-buru njaluk konfirmasi saka dhèwèké marang surat paten sing wis diterbitaké; iki uga ditindakake nalika surat paten ilang amarga kobongan utawa karusakan biara, sing kerep kelakon ing akèh biara, contoné nalika Jaman Kasangsaran. Bentuk kapindho saka akuisisi yaiku tanah utawa hadiah awis saka individu pribadi; hadiah-hadiah iki dikonfirmasi liwat piagam kaya ngono utawa liwat wasiat – wasiat testamenter, ing ngendi sing nyumbang kepengin supaya harta bendané pindhah menyang biara sawisé seda. Biara-biara gedhé utamané nambah kasugihan kanthi akèh tuku lahan tatanèn, alas, papan mancing, lan tambang uyah, sing kacathet ing akta adol. Wiwit taun 1551 saben tuku tanah kudu kacathet ing Kantor Istana Agung, 'kanthi laporan marang tsar', lan sawisé taun 1580, kaya sing wis kasebut, akta adol mung dadi sah sacara hukum adhedhasar piagam khusus sing diwènèhaké déning tsar. Nalika panukaran tanah sacara resmi

---

Perantaraan ing Suzdal (1528). AI. 1. No. 131; menyang Biara Chukhlom (1518). AI. 1. No. 125; menyang Biara Santo Antonius saka Siy (1545). SGKE. 1. No. 109; menyang Biara Volokolamsk nalika uripé St Joseph (1500). AAE. 1. No. 136. Saka abad kaping 15, kita bakal nyebutaké surat imunitas ing ngisor iki: menyang Biara Kirillo-Belozersky. AAE. 1. No. 95; Kanggo Biara Trinitas-Sergius (1494). Ibid. 1. No. 131. Miturut para panaliti, tanah biara, uga tanah feodal turun-temuruné para boyar, wis nduwèni hak imunitas ing abad kaping 14 lan 15: Presnyakov. Princely Law (1909). kaca 296; Sergeevich. Op. cit. 1. kaca 328 lan, utamané: Pavlov-Silvansky. Karya 3. kaca 281, 295; Pavlov. Kursus Hukum Gerejawi (1902). kaca 158–160.

[416] Petrov, V. 'Kode Konsili taun 1584 babagan pambatalan Tarkhans', ing: Koleksi kanggo ngurmati S. F. Platonov (1922).

[417] Contone, piagam ing: AAE. Jilid 1, No. 9 – diparingi dening Pangeran Agung marang Metropolitan Cyprian (1392), lan No. 11.

[418] Contone, ing: AJU. 1. No. 8, 12, 16, 17, lsp.

[419] Contone, ing: AJu. 1. No. 32, 63; wasiat asring digunakake minangka piagam kaya ngono; conto paling awal yaiku wasiat tanah marang Biara Vasilyevsky ing Suzdal (1253), ing: AJu. 1, no. 439; utawa marang Biara Chukhchenemsky (abad kaping 15), ing: SGKE. 1, no. 24, 19, 26, 11, 27, lsp. Delengen karya kula: Studien zum Klosterwesen RuЯlands. 2. 'Babagan Masalah Kepemilikan Biara ing Abad kaping 15 lan 16', ing: *Kyrios*. 4 (1939). *Votchina* iku sawijining tanah pusaka, kosok baline karo *pomestye*, sing diparingake minangka harta bersyarat minangka ganti layanan; padanan ing Éropah Kulon yaiku *allod* lan *benefice*.

[420] Contone, ing: AYu. 2. No. 156; SGKE. 1. No. 45, 49, 156.

[421] Contone, ing: AJU. 2. No. 178, 179, 180, lsp. 'Piagam kunjungan' iki dadi sumber kanggo surat karunia lan asring dilebokake ing kono.

[422] Contone, ing: AJU. 2. No. 126; SGKE. 1. No. 3, 6, 10 (abad kaping 15). Iki utamane dadi ciri khas ing separo kapindho abad kaping 16 lan separo kapisan abad kaping 17.

dilarang déning dekrit sinodal, para biara nemokaké cara kanggo ngliwati larangan mau liwat macem-macem jinis tukar-menukar kepemilikan tanah. Cara liya kanggo entuk tanah yaiku nampa tanah minangka jaminan, sing asring ditindakake para biara, nglanggar kanon suci sing nglarang riba dening rohaniawan lan para biarawan. Kaya sing wis kasebut, transaksi kasebut diatur nganggo akta hipotek.

Registri tanah abad kaping 16–17 lan cathetan sensus abad kaping 17 uga nduwèni wigati khusus kanggo sajarah tanah monastik lan ékonomi monastik. Iki minangka sumber sing wigati banget sing maringi kita kemampuan kanggo mènèhi panilaian marang kegiatan kolonisasi para biara, tuwuhé lahané kanthi ajeg, lan pangembangan ékonomi monastik[423] .

2. Oprichnina lan krisis pertanian abad kaping 16

Sadurunge pindhah menyang katrangan babagan tetanen biara, kita bakal nyebutake loro kahanan liyane sing wigati banget kanggo masalah sing dirembug. Sing kapisan yaiku sing diarani Oprichnina déning Tsar Ivan IV, sing nyebabaké pindhahé akèh tanah boyar menyang tangan para biara; sing kapindho yaiku krisis pertanian ing wilayah Moskow ing paruh kapindho abad kaping 16.

Oprichnina, reformasi sing medeni lan getihé Tsar Ivan, mung tenanan ditliti ing wiwitan abad kaping 20, utamané ing karya sejarawan S. F. Platonov lan murid-muridé[424] . Saka siji sisih, reformasi iki nduweni sipat politik lan mung minangka kelanjutan saka kabijakan lawasé Para Pangeran Agung Moskow , kang ditujokaké marang para pangeran appanage lan keturunane ('knyazhat') lan dirancang kanggo nguwatké autokrasi tsar; saka sisih liyané, iki minangka reformasi kang nduweni sipat agraris. Akeh tanah, sing disita saka para pangeran lan boyar, dipérang dadi petak-petak cilik lan diparingaké marang para prajurit minangka manor. Oprichnina nyopot para boyar saka wigati sosial-politiké lan nyebabaké karusakané. Aturan anyar babagan tugas militer (1570) abot lan meh ora bisa ditampa déning para boyar lan akèh prajurit. Kabeh iki meksa kulawarga boyar adol utawa nggadai tanah pusaka. Sing dadi panuku mung biara: mung biara sing ing

---

[423] Daftar tanah iku sawijining survé kadaster babagan kepemilikan lahan, kang ngemot sensus penduduk (pemilik omah) lan katrangan babagan propertiné. Munculé lan sipat registri tanah ana gandhèngané karo perpajakan. Sensus umum pisanan babagan populasi (utawa luwih tepaté babagan rumah tangga) ing Rus Kuna ditindakake déning bangsa Tatár ing taun 1257 lan 1275. PSRL. 1. 2 (edisi kapindho). kaca 474; 10. kaca 152. Sensus rumah tangga pisanan ing Nagara Moskow dilakokaké ing taun 1538–1547 lan dikenal minangka 'sensus ageng'. Sensus iki dianggep ora cocog, lan antara taun 1551 lan 1580 ana sensus anyar – 'sensus anyar' – sing kalebu katrangan kadastreal babagan kepemilikan tanah; ing wektu iki, para panulisé nyusun registri tanah. Sawetara iki isih lestari nganti saiki lan dadi sumber wigati babagan sajarah hubungan tanah ing Nagara Muskovit, utamane babagan sajarah kepemilikan tanah biara lan gerejawi. Ing abad kaping 17, ana loro sensus sing dilakokaké: siji ing taun 1620-an, lan sijiné saka taun 1646 nganti 1678. (AAE. 4. No. 14). Sensus kapisan ditindakake miturut sistem lawas: unit utama panyatan yaiku unit teritorial – 'soha' – kanthi katrangan babagan tanah lan sipaté. Antara taun 1646 lan 1678, daftar sensus rumah tangga sing mbayar pajeg disusun, tanpa katrangan babagan tanah. Siji 'soha' ing tanah milik pejabat kraton ngemot 800 'chvart', dene ing tanah greja lan biara ngemot 600 'chvart', sing artine kena pajeg luwih dhuwur. 'Chvart' utawa 'chet' iku istilah sing digunakake wektu kuwi kanggo area sing ditanduri kanthi siji 'chvart' (150 liter) gandum rye; siji 'chetvert' padha karo separo 'desatina' (1 desatina = 1,9 hektar); 400–1.000 'chetverts', gumantung kualitas lemah, mbentuk siji 'soha'; ana telung jinis lemah: 'apik', 'sedheng' lan 'miskin'. 'Soha' dadi unit dhasar pajak – 'pososhnaia podati' – ing nagara Moskow nganti pungkasan taun 1620-an. Sistem iki muncul ing tengah abad kaping 16, nalika tata cara mbagi tanah marang prajurit diganti (Kode 1556). Sumber-sumber kasebut ana ing Kronik: PSRL. 13. kaca 268–269. Bandhingna: Borodin, A. 'Kode 1556 babagan Layanan Militer', ing: Kumpulan kanggo Ngurmati S. F. Platonov (1922). kaca 143–153. Panaliten jembar babagan daftar kadastal ('soshnoe pis'mo') kasedhiya ing karya: Veselovsky, S. The Soshnoe Pismo. 2 jilid (1915–1916), delengen kene: 1. kaca 97; 2. kaca 348, 363 sarta salajengipun. Lan uga: Nikitsky, A. 'Bab Pitakonan Ukuran ing Rus Kuna', ing: ZhMNP. 1894. 4. kaca 414–415; Rozhkov. 'Alat Cangkul', ing: Kamus Ensiklopedik Granat. Jilid 40, No. 3 (1925). kaca 275; Lappo-Danilevsky, A. 'Organisasi Pajak Langsung ing Negara Moskow' (1890). kaca 220, 229–233; Milyukov, P. Masalah Kontroversial ing Sajarah Keuangan Nagara Muskovit (1892). kaca 35–76 (ing karya iki, panemu Lappo-Danilevsky dikritik). Babagan registri pajak minangka sumber sajarah, delengen Rozhkov. Pertanian ing Rusia Muskovit (1899). kaca 221–231; Kaufman, A. 'Bab Pitakon Metode Statistik ing Panaliten Ekonomi-Sejarah. Bab Panggunaan Daftar Pajak minangka Bahan Sejarah'. Jilid 1, No. 1 (1913). kaca 10–39; Gnevushev, A. 'Metode Statistik ing Analisis Registri Pajak Nagara Muscovy', ing: *New Historical Journal*. 2 (1914). No. 3. kaca 16 lan salajengipun. Ringkesan cekak lan apik babagan asil riset kasebut kasedhiya ing buku: Yakovlev, A. *The Order for the Recruitment of Soldiers* (1917). Bab 1.

[424] Delengen monografiné: Platonov, S. F. Ivan the Terrible (1923; edisi Berlin 1924), ing ngendi Platonov, ing pambuka, nyedhiyakake tinjauan kritis babagan historiografi babagan Ivan IV lan menehi karakterisasi dhéwé babagan pribadine Ivan—sing wis nyebabake akèh perdebatan ing kalangan sejarawan—adhedhasar riset sing jembar. Bab 4 nyedhiyakake panyelidikan maneka warna babagan asal-usul Oprichnina. Delengen uga: Platonov, Esai (1899) lan panulis sing padha, Sajarah Rusia (1927), kaca 157; uga Stöhl, K., jilid 1, kaca 270–278, sing utamane njupuk saka Platonov. Kudu dicathet yèn gambaran lan karakterisasi Oprichnina déning Klyuchevsky ing *History of Russia* (*Geschichte Russlands*, Vol. 2), kaya sing dituduhaké déning Platonov lan murid-muridé, ora bisa dianggep nyukupi. Delengen uga buku karya Vipper, V., *Ivan the Terrible* (1922), sing bubar diterbitake ing basa Inggris. Uga bisa nyebut karya I. Budovnik, sing nyakup meh kabèh literatur babagan Ivan IV lan Oprichnina.

pertengahan abad kaping 16 nyekel modal dhuwit ing tangane; mung biara sing ora kena pengaruh Oprichnina[425] .

Krisis pertanian abad kaping 16, sing narik kawigaten panguwasa lan, kaya sing ditemtokake S. F. Platonov[426] , meksa dheweke njupuk langkah-langkah tartamtu (watara taun 1570), sejatine minangka asil logis saka upaya politik lan ekonomi sing kuat saka Negara Moskow sajrone separo kapisan pamaréntahan Tsar Ivan IV. Perjuangan nglawan Tataran Kazan, Perang Livonia—sing wiwitane sukses nanging banjur gagal—lan pertahanan tapel wates kidul saka serangan Tataran Krimea lan Nogai—kabeh mau dadi aspek politik saka krisis; Oprichnina, sistem anyar pangabdian militer lan owah-owahan sing gegandhengan karo distribusi tanah—sing dadi sumber modal utama pamaréntah—lan kolonisasi jembar ing tanah sing ditaklukaké dadi aspek ékonomi krisis lan malah nambah parah. Kahanan para warga ing wilayah tengah—utamané ing antarané kali Oka lan Volga—dadi saya angel saben taun. Kanggo para prajurit cilik sing tanahé mung ngasilaké penghasilan sithik (sebagian amarga cara tatanèn sing primitif), uga para tani sing manggon ing tanah iki lan parah kena kasangsaran ekonomi, ngupaya kahanan urip sing luwih apik dadi kabutuhan sing mendesak. Kahanan uga ora luwih becik ing tanah warisan utawa ing antarané para petani sing manggon ing kana. Ing wektu sing padha, tanah ing loro-lorone Volga Tengah, wilayah Volga Ngandhap, lan padang rumput kidul nawakake kesempatan tanpa wates kanggo para pemukim. Luwih saka kuwi, pamaréntah butuh ewonan wong kanggo pertahanan bersenjata lan pangembangan pertanian ing wilayah-wilayah iki. Para kolonis anyar diparingi lahan amba, dene biara anyar ngajak para petani mlebu ing tanahé lan maringi kahanan urip sing luwih apik tinimbang sing ana ing tengahé Moskow. Ana eksodus gedhé-gedhéan wong saka tengah menyang wilayah anyar – sawijining pamindahan sejati, utawa 'pencar', miturut sumber saka jaman kuwi – sing nyebabaké krisis ekonomi lan ninggalaké wilayah tengah ing kahanan sepi lan rusak. Akeh biara ing tengahing negara uga nandhang sangsara banget amarga krisis iki, dene krisis iki nduwèni pangaruh sing nguntungaké tumrap pangembangan ékonomi biara-biara ing wewengkon Ponizovye.

Panilaian umum saka loro kahanan iki (sing, sayangé, kita) perlu kanggo mbuktèkaké yèn pitakon babagan tanah biara lan ékonomi biara maringi pencerahan marang manéka aspèk urip politik lan ékonomi Nagara Muskovit, lan yèn para biara lan wargané, sawisé mlayu saka donya lan kabèh urusan donya, bola-bali kapincut manèh marang urusan donya iki.

3. Tuladha tartamtu babagan pangelolaan ekonomi monastik

Pangembangan ekonomi monastik dipengaruhi déning akèh faktor: wigati agama lan sajarahé biara—kanthi jeneng pangadegé, apa wis kanonisasi déning Gréja utawa diurmati déning masarakat, nduwèni peran utama—kahanan lokal, lan hubungan karo kulawarga kraton; ora kalah pentingé yaiku kapinteran ekonomi lan semangat wiraswasta para abbot lan tokoh liya sing nduwé wewenang ing biara, sing tanpa kendhat ngupaya njamin kamakmuran ekonomi biara lan asring, kanthi keteguhan lan ketekunan sing angel kita pahami, ngupaya supaya biarane saya makmur. Bakal salah yen mung ndeleng sipat negatif ing watak para abbot utawa biksu individu ing abad kaping . Ing kéné kita nemokaké bab sing khas saka religiusitas jaman kuwi: kapercayan yèn kemewahan ing hiasan biara lan gréja nyenengaké Gusti (iki, sakjane, dikritik keras déning para anti-materialis); Kamakmuran iki dianggep minangka pangabdian kanggo kamulyaning pangadeg biara lan sakabèhé Gréja Rusia. Saliyane, aja lali yèn akèh biara melu ing pakaryan amal lan, ing wektu angel, maringi pitulungan marang nagara lan rakyat.

Ciri utama pangembangan ékonomi monastik ing abad kaping 16–17 bisa digambarke kanthi conto biara-biara tartamtu. Ciri-ciri iki, kanthi variasi cilik, katon ing biara-biara sing dumunung ing macem-macem wilayah nagara.

Kita wis padha ngerti sejarah pambentukan Lavra Trinity-Sergius sing misuwur. Pangadegé, St. Sergius (wafat 1392), ora nggatekake kamakmuran donya ing biarané; miturut pandangan askétisné, para biksu kudu urip kanthi prasaja lan mlarat lan nyukupi kabutuhané kanthi gawean tangané dhéwé. Nanging,

---

[425] Babagan iki, delengen: Lyubavsky, M. *Lectures on Ancient Russian History up to the End of the 16th Century*. Edisi kaping 3 (1918). kaca 255–270; Rozhdestvensky, S. *Servant Landownership in the Muscovite State* (1897).

[426] Platonov, Ivan the Terrible (1924). kaca 116. Babagan panyebab umum lan lumakune krisis, delengen: ibid. kaca 117–127; Grekov, Yuryev Day. kaca 75, ing ngendi pangarang negesake wigatine Perang Livonia; Klyuchevsky, The Boyar Duma (edisi kaping 5). kaca 305 sarta salajengipun; kanggé pangerten ingkang saestu babagan sesambetan sosial lan ékonomi ing nagari Moskow ing satengahing abad kaping 16, kita nyaranake maca *Essays* karangan Platonov; salajengipun: Rozhkov. *Agriculture* (1899), ingkang mriksa meh kabèh aspek struktur pertanian lan sabab-sebab krisis.

bisa dianggep manawa wiwit taun-taun pungkasan uripé, biara kasebut nampa pegangan tanah pisanan minangka kado[427] . Saka jaman abbot kapindho, Sang Mulya Nikon (1392–1428), ana cathetan babagan akuisisi tanah biara sing jembar, sawenehé ditampa minangka kado lan liyane dituku. Ing pungkasan abad kaping 15, biara nduwèni tanah kang kalebu désa-désa sing dienggoni para petani sing nyewa tanah iki[428] . Sajeroning abad kaping 16, kagungan biara terus saya mundhak. Ing pungkasan abad kasebut, miturut inventaris *taun 1593–94, biara nduwèni luwih saka 2.500 désa lan kampung, sing akèh (watara* 34) ditampa minangka hadiah, déné mung *14 sing dituku[429] . Salah siji ciri khas ekonomi biara yaiku ing separo kapisan abad kaping 16, panguwasa biara utamane nyewakake tanah marang para petani, dene ing seperempat pungkasan abad iku padha nyoba nggedhekake lahan sing digarap langsung dening biara; Tanah-tanah iki diolah dening akèh abdi biara lan novis, uga para petani sing nindakake pakaryan corvée ing kana[430] . Sajrone taun-taun krisis abad kaping 16 lan Jaman Kasangsaraan ing abad kaping 17, biara kasebut, sanajan ngalami sawetara kerugian amarga para petani sing mlayu lan nyebabake nyuda lahan sing digarap, tetep bisa slamet sacara ekonomi. Ing taun 1620, lahan biara digarap kanthi skala sing padha kaya ing* taun 1593–94[431] Miturut registri tanah taun 1646, ana 16.838 rumah tangga ing kabèh tanah biara, sing didiami para petani, novis biara, buruh tani[432] , lan para pengrajin biara[433] . Mangkono, sajrone telung abad, biara cilik St Sergius wis malih dadi lembaga ekonomi ageng ing Rus Kuna. Wong manca, sing ngunjungi Moskow, nulis manawa panukaran biara ing pungkasan abad kaping 16 – miturut perkiraan D. Fletcher – regane luwih saka 100.000 rubel wektu kuwi (kira-kira 5 yuta rubel emas taun 1914)[434] . Pangurmatan sing jero marang pangadeg suci biara iku dadi alesan akèh peparing lan hibah, uga layang hak istimewa lan kekebalan saka Pangeran Agung lan Tsar – kabèh karunia iki dadi dhasar kamakmuran biara, lan kuwi uga alesan kenapa urip ing biara ing abad kaping 14 béda banget karo urip ing kana ing abad kaping 17.[435]

Ekonomi Biara Kirillo-Belozersky, sing uga kalebu salah siji biara paling misuwur ing Muscovy, berkembang kanthi cara sing béda. Ing jaman pangadegé, Sang Luhur Kiril saka Belozero (wafat 1427), biara iki misuwur amarga ketegasan urip komunalé, sing ndadékaké biara iki dihormati banget; malah, biara iki nampa pangakuan lan pujian saka Sang Luhur Yusuf saka Volotsk[436] . Sawisé seda Cyril lan nganti taun 1480-an, biarané dadi tuladha urip monastik sing pancèn askétis lan raket gegandhèngan karo idéal ora nduwé apa-

---

[427] Ing taun 1391, ing wayah sadurunge seda St Sergius, biara nampa kado tambang uyah ing Distrik Soligalichsky. AJU 1, No. 63. Ing tengah abad kaping 15, biara wis duwe telung pabrik uyah ing kana. AAE 1, No. 52. Saliyane kuwi, ana piagam sing ora bisa dibatalake sing diparingake marang biara dening Pangeran Agung Dimitri (1363–1389), sing mbuktekake manawa biara kasebut wis nduweni tanah. Gorsky. Description. 1 (1890). kaca 210.

[428] Sajrone masa jabatan Nikon sing relatif dawa minangka abbot, biara kasebut entuk 24 tanah liasan liwat piwales lan panuku. Ibid. kaca 211–212. Rozhkov. Op. cit. kaca 405. Piagam paling awal sing ana gandhengane karo kepemilikan tanah asalé saka *taun 1414–15. AAE. 1. No. 19.*

[429] Rozhkov. Op. cit. kaca 377, 402, 405, 410–415. Miturut inventaris taun 1592–1594, biara nduwèni 142.999 chetverti lahan tandur: Gauthier. The Region Beyond Moscow (1937). kaca 116; uga ana tanah tandur, alas, papan mancing, lan pabrik uyah. Saliyane, uga kudu diétung tanah ing limang uyezd, sing cathetané wis ilang. Ana 3.988 rumah tangga tani lan 502 rumah tangga penyewa ing tanah biara. Ibid. Saka tanah-tanah iki, 17,3 persen dipikolehi ing abad kaping 15, 66,8 persen ing abad kaping 16; tanggal pamilikan kanggo 15,9 persen ora dingerteni. Rozhkov. Op. cit., kaca 406, 410–413. Antara taun 1432 lan 1633, biara mbayar 16.934 rubel kanggo entuk pegangan tanah anyar. Gorsky. Op. cit., kaca 217.

[430] Rozhkov. Op. cit. kaca 132. Dyakonov. Essays (1898). kaca 296; Gautier. Op. cit. kaca 332.

[431] Ibid. kaca 329. Miturut inventaris taun 1614–1616, lahan durung dibudidaya ngancik 54.604 chetverti, dene ing taun 1624–1640 mung ngancik 34.980 chetverti, tegesé luwih sithik tinimbang ing taun 1592–1594 (nalika ngancik 40.062. Ibid., kaca 116). Jumlah rumah tangga tani uga mundhak: ing taun 1614–1616 (tepat sawisé Mangsa Kasulitan) ana mung 623 rumah tangga tani lan 426 rumah tangga 'bobyli', déné ing taun 1624–1640 angka mau munggah dadi 1.536 lan 1.199 saben-saben. Ibid.

[432] Wiwitane, istilah 'bobyl' ateges petani sing ora duwe tanah, petani tanpa tanah; nanging ing abad kaping 17 istilah iki asring banget dianggo kanggo petani sing uga duwe tanah. Dyakonov. Esai (1889), kaca 218 lan salajengipun. Pitakonan babagan 'bobyli' minangka kategori kapisah saka populasi tani iku salah siji masalah sing kontroversial ing sajarah tani Rusia. Delengen uga: Shumakov, S. 'Titik-titik Peteng ing Sajarah Hukum Rusia', ing: ZhMNP. 1904. 4. Utamané kaca 206; Veselovsky, S. 'Soshnoye Pismo'. Jilid 2. kaca 517; Sergeevich. 'Antiquities'. Jilid 3 (1903). kaca 135–136, 467. Stashevsky, E. 'Essays on the History of the Reign of Tsar Mikhail Fedorovich'. Jilid 1 (1913). kaca 47–49; Grekov, B. Tani ing Rusia (1946). kaca 734. Delengen uga: Klyuchevsky. Asal-usulé Perbudakan ing Rusia, ing: Esai. Jilid 1. kaca 252.

[433] Nikolsky. Biara Kirillo-Belozersky. Jilid 1, No. 1 (1897). Lampiran VIII–XXV.

[434] Rushchinsky. Op. cit. kaca 139. Bab rega rubel ing wektu kuwi, delengen: Klyuchevsky. 'Rubel Rusia abad kaping 16–18 ing Hubungan karo Saiki', ing: Readings. 1884. Cf.: idem. Geschichte RuЯlands. Vol. 2. kaca 337.

[435] Materi paling wigati babagan sajarah ekonomi Biara Trinity-Sergius kapacak ing cathetan ekonomi dhéwé ('pengawasan', 'ringkesan' lan sapituruté), ing: Monumen Sajarah Sosial-Ekonomi Nagara Moskow abad kaping 16–17. Disunting déning S. Veselovsky lan A. Yakovlev. 1 (1929).

[436] 'Crita Para Bapa Suci' saka Iosifovo, ing: LZAK. 2. kaca 82.

apa. Nanging, ing abad kaping 16, standar urip sing biyèn dhuwur mau wiwit mudhun, lan jaman pangadeg agung biara iki katon kaya legenda sajarah[437] . Wiwit abad kaping 15, sadurunge taun 1521, biara kasebut wis sugih liwat pirang-pirang anugrah saka Pangeran Agung lan sumbangan saka kulawarga boyar; salajengipun, kanthi modal sing diklumpukake saka hadiah dhuwit, biara kasebut tuku akèh tanah, utamane saka para pamilik tanah cilik lan malah saka para petani[438] . Upaya kanggo ngrebut tanah iki ora suda sanajan sawisé resolusi Stoglav taun 1551. Malah sawisé Majelis iki, biara kasebut ngrampungaké pirang-pirang perjanjian tuku tanah sing bertentangan karo resolusi Majelis. Antara taun 1551 lan 1555 waé, biara kasebut entuk 19 hak milik tanah anyar; antara taun 1564 lan 1572, panguwasa biara terus-terusan nambah luwih akèh tanah. Biara tuku tanah pusaka saka boyar, manor saka prajurit layanan, lan petak-petak cilik petani. Nalika dekrit taun 1572 nglarang nyumbangake tanah marang biara, biara wiwit tuku pabrik uyah lan petak-petak ing kutha. Sanajan sawisé Konsili taun 1580 sing sacara umum nglarang biara nduwèni tanah, sang abbot kanthi pinter ngamanaké saka tsar piagam panyerahan lan imunitas, sing maringi idin marang biara kanggo nduwèni lahan anyar[439] . Wiwit taun 1473, biara wis nyusun inventaris rinci babagan tanah-tanahé[440] . Registri tanah biara paling tuwa sing isih ana (kanggo *taun 1543–44) nyebutake ana 399 desa lan dusun ing wilayah Belozersk waé sing diduwèni biara[441] . Tanah sing dipikolehi antara taun 1543 lan 1595 ora kurang saka 284 desa lan gampungan. Ing taun 1580-an, tanah biara kasebut nyebar ing 13 uyezd ing Negara Moskow; ing wolung uyezd waé ana luwih saka 5.000 desyatina lahan tandur[442] . Sawisé Mangsa Kasangsaran, biara terus nambah kapemilikan. Wiwit taun 1615, biara nampa piagam saka Tsar Mikhail sing isih enom sing maringi hak kanggo pabrik uyah ing sacedhake kutha Nenoksa, bebarengan karo petak-petak tanah ing kutha kasebut, kalebu alas, padang suket, papan mancing, lan aset liyane[443] . Miturut cathetan sensus taun 1646, ana 3.854 rumah tangga tani ing tanah milik biara[444] .*

Conto katelu yaiku biara kutha – Biara Spassky ing Yaroslavl[445] , salah siji sing paling tuwa ing Rus'. Kaping pisan kasebut ing kronik taun 1216; biara iki diadegaké déning Pangeran Konstantin saka Yaroslavl, lan ing wektu sing padha watu dhasar kanggo gréja watu biara iki dipasang, pambangunané rampung wolung taun sawisé[446] . Ing pungkasan abad kaping 15 (1463), sawisé ditemokaké relik para pangeran sing bisa nindakake mujijat, Theodore († 1299), David, lan Constantine, sing banjur disimpen ing kono, biara iki njupuk papan wigati ing antarané papan suci sing diurmati wong akèh[447] . Makna istimewa biara iki ditekanké déning hierarki gréja kanthi ngangkat abboté dadi pangkat arkhimandrit[448] .

Tanah kagungan biara kasebut dumadi saka lahan tatanèn, padang suket jembar sing kebanjiran nalika mangsa semi, lan alas enom. Wiwit taun 1321–1345, biara kasebut wis nampa piagam imunitas saka pangeran panjenengan Vasily saka Yaroslavl. Sajrone masa jabatan Archimandrite Christopher, yaiku antara taun 1464 lan 1466, Pangeran Agung Ivan III maringi biara piagam imunitas, saka iku cetha yèn Biara Spassky nduwèni

---

[437] Rincian babagan jaman suruté monastisisme iki kacathet ing karya N. Nikolsky (delengen bibliografi kanggo Bab III lan IV).

[438] Kanggo periode 1397–1521, N. Nikolsky ngenali 60 hibah lan 41 tuku tanah. Nikolsky. 1. 2 (1910). kaca 6, 11. Akta tuku St Cyril (1427). A.Yu. 1. No. 72; 1430. Ibid. No. 6; Abas Cassian (1448–1468) entuk hak mancing. Ibid. No. 73; Abas Philotheus (1469) entuk set liyane. Ibid. No. 74. 1519 – pambelian sawetara desa lan gampong karo tanah. Ibid. No. 77. 1539 – adol sawetara desa marang Biara Savvo-Storozhevsky. Ibid. No. 80. Buku cathetan pangaluaran biara nuduhake yèn 'sumbangan saben jiwa' iku gedhé banget. Sajrone pamaréntahan Vasily III (1505–1533), 1.000 rubel diparingi; ing jaman Ivan IV (1547–1584), 28.201 rubel; lan ing triwulan kapisan abad kaping 17, 5.444 rubel. Nikolsky. Ibid. 1. 2. kaca 170; saliyane, akèh emas, pérak, lan barang berharga liyane sing disumbangaké. Buku Pangaturan, ing: Cathetan ORSA. 1 (1851). kaca 46–139.

[439] Nikolsky. Ibid. 1. 1. Lampiran XLII, LVI, LXXV, LXVII; 1. 2. XI–XIII. Grekov. Peasants in Russia (1946). kaca 605; ing taun 1568, biara tuku pabrik uyah lan hak mancing ing distrik Dvina. AYU. 1. No. 85; ing taun 1577, loro pabrik uyah maneh dituku. Ibid. No. 88 lan 98; ing taun 1598, tanah dituku ing kutha Kargopol. Ibid. No. 96.

[440] AAE. 1. No. 377.

[441] AI. 1. No. 163.

[442] Rozhkov. Op. cit. kaca 394, 391; AAE. 1. No. 285.

[443] Smirnov. Op. cit. 1 (1917). kaca 111; AI. 3. No. 61.

[444] Nikolsky. Ibid. Jilid 1, No. 1. Lampiran VIII–XXV; kanggo taun 1637, delengen: AAE. 3. No. 274 lan AI. 3. No. 198, ing ngendi, kamungkinan kanthi keliru, mung 2.101 rumah tangga tani sing kacathet; lahan sing digarap diestimasi 25.490 chetverti.

[445] Sumber utama: Akta Sajarah Biara Spassky ing Yaroslavl. Disunting dening Vakhrameev. 3 jilid (1896). Kita wis nyinaoni ékonomi biara iki ing: Zur Geschichte der Wirtschaft des Spassky-Klosters in der Stadt Jaroslavl' im 16. – 17. Jahrhundert (manuskrip).

[446] PSRL. Jilid 1, kaca 186, 190; Jilid 10, kaca 69.

[447] Preobrazhensky, G. Biara lan Gréja ing Kutha Yaroslavl (1901). kaca 3, 7; Makarii. 7. kaca 171; Klyuchevsky. Riwayat. kaca 74.

[448] Stroev. Dhaptar Hierark lan Abas Biara Gréja Rusia (1877). kaca 377.

pabrik uyah dhéwé; ing taun 1478, biara iki entuk pabrik uyah liyané; ing taun 1490, 1508 lan 1516, panuku tanah tandur maneh ditindakake, kalebu desa-desa lan estates[449] . Ing taun 1538, 1545, 1547 lan 1550, biara nampa sumbangan gedhé banget kanggo panglipur jiwa saka Pangeran S. F. Kurbsky lan hibah saka tsar[450] . Sawisé Stoglav, ing taun 1555 lan 1556, biara nindakake pertukaran 'karo tsar'; menarik dicathet yèn biara nawakaké tanah pamaréntah sing kalebu sawatara désa, déné nyuwun tanah kosong kanggo dhéwé[451] . Ing taun 1564, Tsar Ivan maringi tanah marang biara sing ana désa-désané; ing taun 1562, biara nampa sumbangan kanggo panglipur jiwa saka Boyar Pangeran I. V. Penkov; lan ing taun 1564, ana kado saka Pangeran D. Zaseikin[452] . Mula, sajrone taun 1550-an lan 1560-an, kagungan biara saya ngrembaka kanthi cukup; iki nuduhake sepira ciliké pentinge dekrit tanggal 11 Mei 1551. Ora kebetulan yèn mayoritas Josephite ing Stoglav ngenalake proviso ing dekrit iki sing nyatakake yèn biara-biara bisa terus nampa tanah minangka wakaf kanggo tentreming jiwa. Pertukaran tanah durung dilarang, lan Biara Spassky nggunakake kesempatan iki: padha nindakake pertukaran karo negara – conto apik carane gampang nglanggar dekrit tanggal 11 Mei 1551.[453]

Saka registri tanah Biara Spassky kanggo taun 1628–1631[454] , ringkesan babagan jembaré tanah biara iki bisa disusun:

tanah tandur: 15,993 *58 chveteri (7,997 desyatinas)*
lapangan suket gajah: 18,745 kopens (937.*14 desyatinas)*
alas: 994 *34 desyatina*
rumah tangga tani: 1,947
rumah tangga wong mlarat: 1,374
rumah tangga abdi biara: 163
total 3.484 rumah tangga ing 554 desa

Daftar tanah taun 1646 nuduhaké yèn ing wektu kuwi ana 3.183 rumah tangga petani lan buruh ing tanah milik biara, déné daftar tanah taun 1678 nyathet ana 3.915 rumah tangga[455] . Kanthi tembung liya, antara taun 1646 lan 1678, ing tanah milik biara ana paningkatan paling ora 732 rumah tani, lan iki kelakon sawisé Kode taun 1649, nalika akuisisi rumah anyar sacara resmi dilarang[456] . Sawisé sensus taun 1678, paningkatan jumlah rumah tangga meh ora katingal, amarga ing taun 1696 Biara Spassky mung nduwèni 4.049 rumah tangga[457] .

Sifat pangembangan tanah biara ing abad kaping 16 uga bisa dilacak liwat sajarah Biara St. Joseph saka Volokolamsk. Biara iki, sing wis entuk wigati eklesiastik lan politik sing istimewa amarga pangadegé, St. Joseph, nduwèni tanah biara sing makmur ing abad kaping 16. Ing abad kaping 17, ekonomi biara meh ora ngalami tuwuh; iki bisa uga amarga wigatine biara ora maneh bisa dibandhingake karo abad sadurunge. Sanadyan Biara St. Joseph nduwèni pangaribawa politik sing gedhé ing abad kaping 16, iki ora ndadèkaké panggonan mau pinaringan berkah rohani sing padha karo, contoné, biara Trinity-Sergius utawa biara St. Cyril. Kepercayaan populer nganggep panggonan suci agama béda karo hierarki gréja; kasunyatan iki asring nggumunaké para sejarawan Gréja Rusia.

Didegaké ing taun 1479 ing sacedhaké kutha Voloka-Lamska, sing ing abad kaping 15–16 dadi salah siji pusat dagang paling rame ing Muscovy, Biara Josephov kasil, sajrone abad kapisan saka anané, dadi lembaga ekonomi gedhé[458] . Biara iki nampa pegangan tanah pisanan minangka hadiah saka Pangeran Boris

---

[449] AI. 1. No. 3, 4. OAMYU. 4. No. 147, 149, 253; AYU. 2. No. 481.
[450] AI. 1. No. 10; 2. No. 13–15.
[451] Ibid. 2. No. 19–21.
[452] Ibid. 2. No. 32, 33, 30, 31, 35, 26, 27, 28.
[453] Dekrit tanggal 9 Oktober 1573 lan 1 Oktober 1584 (AAE. 1. No. 308; SGGD. 1. No. 208) nglarang nyumbangake tanah marang biara kanggo tentreming jiwa, nanging nyengkuyung pertukaran kaya mangkéné. Malah ing taun 1674, biara nindakake pertukaran karo Pangeran I. P. Pronsky sing banget nguntungake kanggo biara kasebut. Kholmogorov. Persepuluhan Rusia (1891). kaca 64.
[454] Registri taun 1627–1629 lan 1629–1631. AI. 3. Itungan iki digawe dening kita. Yen saben desyatina ngemot watara 20 kopens (Klyuchevsky. Course. 2 (1908). kaca 366), mula biara iku nduwé ora kurang saka 937,*14 desyatina (!) padang suket.*
[455] Ibid. 3. kaca 130–252, 253–255. Itungan kasebut wis kita lakoni.
[456] Amarga pajeg, pamérangan tanah pusaka marang para putra arang banget ing wektu kuwi, pamérangan kaya ngono paling akèh mung nambah cacahing tanah pusaka 10–15 persen; iki ateges luwih saka 600 tanah pusaka anyar sing dipikolehi.
[457] Sivkov. Babagan Sajarah Kepemilikan Tanah. kaca 222.
[458] Pangetung kita adhedhasar karya K. Shchepetov, sing njupuk saka bahan arsip sing sugih saka Biara Joseph: 'Pertanian ing tanah Biara Joseph-Volokolamsk ing pungkasan abad kaping 16', ing: Ist. zap. 18 (1946). Biara iku nduwèni piagam kebal saka tuntutan hukum – 'tarkhan' – sing nyumbang marang kamakmurané, amarga ngecualèkaké saka kabèh pajeg. Ibid. kaca 96.

saka Volotsk antara taun 1488 lan 1495; sajrone mung 100 taun, nganti taun 1591–1592, biara iki entuk ora kurang saka 153 tanah anyar, loro-lorone minangka hadiah utawa minangka imbalan kanggo pandonga pangapuraing jiwa; Sumbangan kanggo panglipur jiwa iku gedhé banget kanggo jaman kuwi lan jumlahé 30.861 rubel (luwih saka 1,5 yuta rubel emas miturut kurs taun 1914)[459] . Rekaman sumbangan kasebut dicathet ing sinodikon biara. Ing salah siji sinodikon paling awal ing biara kasebut, dicathet tulisan ing tangané St. Yosef piyambak: 'Liwat buku-buku panyelamatan lan panylamet nyawa iki, kita nampa kabèh berkah ing urip iki lan ing urip sing bakal teka… Babagan panganan, sandhangan, sandhangan, sepatu, pangaturan sel, lan apa ana pasokan cukup saka kabèh barang sing dibutuhaké ing sel, uga désa, kebon woh-wohan, kali, tlaga, padang gembalaan, lan kabèh jinis kéwan lan makhluk papat sikil[460] .

Kabeh iki ngidini panguwasa biara, wiwit taun 1543–1566, ngubengi biara nganggo tembok watu – sawijining pakaryan sing larang regane ing wektu kuwi; bangunan biara liyane uga dibangun[461] . Lahan-lahan biara, sing dumunung utamane ing kabupaten tengah, ngemot 26.170 dessiatines lahan tatanen, alas, lan padang suket garing, kalebu 40 desa lan kampung; kabagi dadi limang bagean lan dikelola dening para biksu sing nduweni jiwa administratif lan bisnis[462] . Prentah-prentah Stoglav nduweni pengaruh sing sithik banget marang kamakmuran ekonomi biara . Sawisé taun 1550, biara iki nampa luwih saka 60 désa karo tanahé minangka hadiah lan liwat wasiat. Kahanan ékonomi lan finansial biara iki pancèn aman banget, saéngga béda karo biara liyané, biara iki ora melu adol utawa nggadai tanah kagungané[463] . Kahanan finansial biara sing unggul iki bisa diterangake amarga surat karunia lan pembebasan pajak sing ngeculake saka kabeh pajak lan pembayaran, kejaba 'biaya pos stasiun' lan 'pajak gandum streltsy'[464] . Krisis pertanian ing taun 1560-an lan 1570-an abad kaping 16, sanadyan ana keluhan saka panguwasa biara manawa separo lahan kosong amarga para petani padha mlayu, ora nduwé pangaruh nyata marang ékonomi biara[465] , amarga ing kéné, luwih dhisik tinimbang ing biara liya, padha nyadari yèn nguntungaké ngganti sistem pangurusan lahan. Nganti wektu kuwi, biara kuwi wis nandur ing lahané dhéwé utawa, sawisé dipérang dadi petak-petak cilik, disewakaké marang para petani mlarat sing ora nduwé lahan dhéwé, utawa manggonaké sing diarani 'murid biara' ing petak-petak mau. Biara nampa pambayaran taunan saka para penyewa iki – sewa tanah sing dikenal minangka 'obrok'[466] . Sawisé krisis, watara *taun 1591–92, panguwasa biara nyoba nambah lahan sing diolah dhéwé, nalika ngalihake para petani saka sewa tanah menyang kerja paksa (corvée) – luwih nguntungake kanggo biara duwé cadangan gandum dhéwé lan adol[467] . Ing jaman Time of Troubles, Biara Josephov ngalami kesulitan ekonomi, lan akèh petani padha mlayu saka tanahé; ing taun 1619, biara mau nampa ijin saka Tsar*

---

[459] Ibid. kaca 95. Iki kalebu 10.031 rouble saka pangeran agung lan tsar; 4.389 rouble saka pangeran; 7.195 rouble saka rohaniawan (metropolitan lan uskup); lan 9.345 rouble saka boyar lan prajurit. Tsar Ivan IV piyambak maringi 7.000 rouble; saka jumlah iki 4.300 rouble dumadi saka sumbangan kanggo tentreming jiwa para voivode, boyar, pangeran, bangsawan, anak boyar, lan kabèh sing seda ing tawanan, sing wis dipatèni nalika Oprichnina. Putrané Tsar Ivan, Tsar Feodor, maringi biara 1.035 rubel; Tsar Boris – 800 rubel; Tsarina Irina – 500 rubel, kabèh mau kanggo tentreming jiwa. Menarik dicathet yèn ing abad kaping 17, biara iki ora nampa sumbangan akèh kaya biyèn; miturut panemuku, iki diterangaké amarga biara iki ora manèh nduwèni peran 'nasional-gerejawi' sing wigati kaya ing abad sadurungé.

[460] Ibid. kaca 94. Pimpinan biara ngentekake dhuwit kanthi irit: saka 153 akuisisi anyar, mung 23 properti sing dituku; 12 ditukar, lan 118 ditampa minangka sumbangan kanggo tentreming jiwa.

[461] Ibid. kaca 96. Gerontius. Biara Yosef Volokolamsk. kaca 46. Ora nganti taun 1510 Biara Trinitas-Sergius bisa miwiti mbangun tembok watu, yaiku meh 200 taun sawisé diadegaké. Gorsky. Keterangan. kaca 7. Ing taun 1592, Biara Josephov nduwèni peternakan ternak sing jembar banget: 292 sapi, 62 anak sapi, 117 sapi jantan, 153 wedhus; ana 385 jaran ing kandhang. Shchepetov. Op. cit. kaca 134, 137.

[462] Ibid. kaca 94, 115.

[463] Rozhkov. Op. cit. kaca 418; umume, tanah-tanah kasebut dipikolehi saka para prajurit, bisa minangka sumbangan utawa liwat tuku. Tsar maringi 19 desa marang biara, dene individu maringi 53 desa. Ibid. kaca 421.

[464] Shchepetov. Op. cit. kaca 96. Pajak kereta kuda lan pungutan gandum streltsy iku wajib kanggo kabèh biara. Tarkhan maringi ijin marang Biara Josephov kanggo tuku lan ngimpor maneka panganan lan barang liya menyang biara bebas bea: roti, uyah (!), iwak, mentega, lenga sayur, madu, linen, kulit binatang lan sapiturute. Ibid. kaca 97.

[465] Ibid.

[466] Ibid. kaca 99; Rozhkov. Op. cit. kaca 146.

[467] Shchepetov. Op. cit. kaca 100–102. Owah-owahan ing sistem pangelolaan ekonomi iki uga bisa diamati ing biara-biara liyane. Rozhkov. Op. cit. kaca 132; kanggo abad kaping 17, delengen: Gautier. Op. cit. (1937). kaca 329, 251. Manéka buku pertanian ('buku nyema'i, 'buku ngluku', lsp.), sing wajib disimpen déning pangurus biara (tua desa) utawa pangurus awam, ditondoi akurasi sing dhuwur; saben ukuran gandum lan saben iket suket garing kacathet ing kono; pungutan tani kacathet kanthi cara sing persis padha; saben kopeck sing diduweni wong tani dielingake nalika panèn utawa nalika njupuk utangan maneh. Cathetan tani saka biara liyane, kaya Koryazhemsky, Boldinsky, lan Antoniev-Siy, uga nduwèni sipat sing padha.

Mikhail sing isih enom kanggo nggawa manèh para petani sing mlayu mau[468] . Abad kaping 16 iku jaman kamakmuran kanggo biara; sawisé Time of Troubles, kagungané biara mudhun. Miturut sensus taun 1646, biara iki mung nduwèni 1.104 rumah tangga tani lan nangkring peringkat kaping 19 saka 439 biara ing babagan iki; ing taun 1661, tanahé mung nyakup 991 rumah tangga tani[469] .

4. Pertumbuhan kepemilikan tanah biara ing wilayah Ponizovye ing abad kaping 16 lan 17 minangka conto saka kegiatan kolonisasi biara

Kanggo menehi gambaran sing luwih cetha babagan ekonomi monastik, ayo kita ngadhepi siji wewengkon ing negara iki, yaiku Ponizovye, amarga kanthi nggunakake akèh bahan sing kasedhiya ing wewengkon iki, kita bisa menehi pencerahan sing wigati marang topik kita[470] . Kudu dielingi manawa, ing siji sisih, ana akèh ruang kanggo kolonisasi monastik ing kéné; ing sisih liya, kolonisasi ing wilayah iki ora digandhengake karo inisiatif para asket individu, kaya sing kelakon ing lor, nanging diwiwiti déning negara lan hierarki gereja. Ing bab sadurunge, kita wis mbahas sepira jembaré kolonisasi monastik ing wilayah Ponizovye sing ngrembaka sajrone abad kaping 16 lan 17; kita uga nemtokake arah utama kolonisasi iki lan nyritakaké cacahé biara anyar sing diadegaké, uga wektu lan sifat pambukaané. Miturut registri tanah taun 1565–1568—yaiku sing disusun 13–15 taun sawisé pamaréntah Moskow miwiti kolonisasi ing wilayah Ponizovye—dhéwatan greja lan biara ing kana isih relatif cilik. Tabel nuduhaké ukuran manéka déwatan ing wilayah Ponizovye[471] :

Tanah tandur ing 'chvart' (1 'chvart' = *12 'desyatinas')*
Pamilik Distrik Kazan Distrik Sviyazhsk
Pangreksan prajurit 18,243 20,644
Tanah negara 6,225 42,191.6
Uskup Agung Kazan 2,087.5 Biara 493 2,086.4
Paroki 15 174
Chuvash lan Tatars ? 51,944
Warga kutha pasar 700 ?

Kepemilikan tanah biara isih anyar ing kene, nanging lahan ing saben biara saya cepet tuwuh. Iki kedadéyan, umpama, ing Biara Trinitas (didegaké taun 1551)[472] , sing nambah lahané pirang-pirang kaping sajrone wektu sing cendhak:

Taun Lahan tandur Lahan gembalaan Alas Desa-desa
1575 562.4 190 6.52 ?
1593 1,005 456 9.26 14

Data sing kasedhiya nuduhake manawa pambentukan biara anyar ing abad kaping 16 nduweni peran wigati ing kolonisasi wilayah Volga ngisor, amarga biara-biara kasebut nyumbang gedhe kanggo kebangkitan ekonomi ing wilayah kasebut. Pertumbuhan ekonomié utamané amarga tanah subur ing wilayah iki narik para petani saka bagéan liya ing nagara. Migrasi menyang wetan iki uga ana gandhèngané karo krisis pertanian ing tengah ing taun 1570-an lan 1580-an. Kanggo para pamukim anyar sing butuh dana kanggo mbangun lahan tani, para biara dadi pitulungan paling gedhé. Pondokan tani anyar muncul ing utawa cedhak tanah biara. Nalika pambangunan pondokan tani lumaku ora becik, petani, amarga kurang dhuwit utawa pangan, kapeksa

---

[468] Cf.: RIB. 35 (1917). No. 263; Dyakonov. Essays (1898). kaca 49, 52, 54, 59; Klyuchevsky. Course. Jilid 2. kaca 342 lan salajengipun, 326.

[469] Nikolsky. Op. cit. 1. 1. Lampiran VIII.

[470] Ing karya-karya awal Peretyatkovich (1877 lan 1882), topik tanah biara ora dibahas kanthi rinci. Sumber sing diterbitake mengko menehi gambaran sing luwih lengkap babagan ekonomi biara.

[471] Rozhkov. Op. cit. kaca 374.

[472] Ibid. kaca 25; Vasilyev, A. 'Babagan Sajarah Kepemilikan Tanah ing Distrik Sviyazhsk', ing: Izvestiya Kazan, jilid 12 (1894). kaca 605, 608. Cf.: Peretyatkovich. Op. cit. (1877). kaca 21. Biara liyane ing Sviyazhsk, Biara Assumption, entuk penghasilan gedhe saka perdagangan uyah bebas bea. AAE. 1. kaca 382. Biara Trinitas-Sergius uga nduwèni tanah ing Ponizovye; ing *taun 1593–94, biara iki nduwèni 1.275 dessiatin lahan tatanèn wae, 3.125 dessiatin alas, lan 41 dessiatin padang gembalaan ing distrik Kazan. Rozhkov. Ibid. Biara Zilantov ing Kazan sacara signifikan nggedhekake kagungané antara taun 1552 lan 1598. Menarik dicathet yèn kagungané biara mau saya mundhak amarga pangelolaan trampil marang lahan sing biyèn ditinggal, sing sadurungé wis diparingi dadi tanah kagungan prajurit layanan Kazan. Piagam Biara Zilantov. kaca 270, 278, 281–285; AI. 1. No. 191; Rybinsky. Sajarah Cendhak Kutha Kazan. 1 (1898). kaca 48.*

nyuwun pitulungan marang biara. Akibate, ora suwe banjur digawe persetujuan – surat janji karo salah siji biara utawa biara liyane[473] .

Nganti pungkasan abad kaping 16, para petani sing wis manggon ing tanahé tuan tanah utawa ing tanah biara iku penyewa bebas; tegesé, miturut kontrak karo tuan tanah, padha nyerahaké bagéan panèné (antara *15 persen nganti separo); biasané diarani 'polovniki'. Kajaba iku, padha mbayar sewa marang pamilik tanah (kanthi awis utawa barang) lan nindakake macem-macem pakaryan kanggo dheweke – ing biara, iki dikenal minangka 'monastic labour'. Perjanjian sewa – 'porodnye' – biasane ora ditulis; ing macem-macem dokumen kita nemokake bukti kaya ngene: 'Lan ora ana prajanjen tinulis antarané kita; kita percaya marang dhèwèké kanthi kasunyatané Gusti'[474] . Ing abad kaping 16, jumlah sewa lan wiyar pakaryan corvée ora tansah ditemtokaké kanthi cetha; prajanjen sewa abad kaping 17, sing biyasané ditulis, uga ora tansah nemtokaké kanthi ketat kewajiban para penyewa[475] . Amarga kahanan para petani ing macem-macem wilayah lan ing tanah biara sing béda-béda ora padha, para petani Rusia Kuna, kanthi semangat migrasi sing wis ana[476] , asring mangkat golek tanah luwih apik lan biara sing luwih sugih. Tanah ing wewengkon Ponizovye maringi kesempatan kanggo tetanen sing sukses ing babagan iki, sing nambah arus para petani menyang tanah biara lokal.*

Faktor sing wigati banget kanggo pangembangan ekonomi biara-biara ing Ponizovye yaiku kahanan yèn geger ing Jaman Kasangsaran mengaruhi Ponizovye luwih entheng tinimbang wilayah kulon lan tengah nagara[477] . Sawetara tanah milik biara nandhang sangsara abot amarga Jaman Kasangsaran, nanging karusakan iki ora bisa dibandhingake karo karusakan sing dialami biara-biara ing wilayah tengah nagara, ing ngendi akèh biara dadi kosong sakabehe[478] . Babagan ukuran lahan milik biara ing wilayah Ponizovye, sayangé kita ora duwe informasi sing tepat babagan iki. Kita ora duwe data babagan tanah ing sawetara biara; kanggo biara liyane, sumber kita ora lengkap. Daftar tanah taun 1620-an lan cathetan sensus taun 1646–1678 ora kabeh lestari utawa wis ilang kabeh.

Saka daftar sensus taun 1646, kita mung bisa nglumpukaké informasi babagan 13 biara ing distrik Kazan, sing bebarengan nduwèni tanah kang kalebu 2.573households[479] tani. Miturut P. Smirnov, adhedhasar cathetan sensus taun 1646, bisa dianggep yèn kabèh biara ing distrik kuwi nduwèni tanah kang nyakup 2.706 rumah tangga[480] ; bedane 133 rumah tangga kuwi dijlentrehaké déning biara-biara liyané. Sayangé, ora ana sing bisa diomongaké babagan tuwuhing kepemilikan tanah biara. Saka cathetan sensus taun 1646, bisa disimpulake yen ing distrik-distrik ing wilayah Volga ngisor, para biara duwe tanah kang nyakup 4.567 rumah tangga tani[481] . Rekaman sensus taun 1678 ngemot informasi luwih rinci babagan kepemilikan tanah lan

---

[473] Cf. conto kontrak kaya ngono antarane Biara Pokrovsky ing Tetyushi lan para petani, ing: Acts. Ed. S. Melnikov. 1 (1859). No. 27, 31–37.

[474] Contone: RIB. 14. No. 275 utawa 302; cf.: Dyakonov. Esai babagan Struktur Sosial lan Politik Rus Kuna (1912, edisi kaping 4). kaca 105.

[475] Bab macem-macem jinis cathetan, contone ing sisih Lor, delengen: Bogoslovsky. Zemstvo Self-Government. Jilid 1; Dyakonov. Essays (1898). kaca 163–165. Delengen uga: Grekov. Tani ing Rus'. kaca 725. Lan uga: Dokumen sing Ana Gandhèngané karo Sajarah Penduduk sing Mbayar Pajak. Disunting déning M. Dyakonov (1897). Jilid 1.

[476] Kaya sing kasebut déning Klyuchevsky. Kursus. Jilid 1 (1906). kaca 24.

[477] Akibat saka Jaman Kasangsaran dirasakaké paling parah ing distrik-distrik kulon wewengkon Ponizovye – ing distrik Arzamas, Alatyr, lan Sviyazhsk. Platonov. Esai. kaca 329, 513; delengen uga layang saka Metropolitan Hermogenes (kang tanggalé 24 Desember 1606) ing: AAE. 2. No. 61 lan surat saka Voivode G. G. Pushkin. Ibid. No. 160; uga: AAE. 2. No. 104, 144, 149, 156; AI. 2. No. 112, 113, 141, 145.

[478] Kanggo rincian luwih lengkap, delengen: Veselovsky, S. 'Pitu koleksi dhuwit pajeg lan persepuluhan ing taun-taun awal pamaréntahan Mikhail Feodorovich', ing: Readings (1909). Jilid 1, kaca 150; Gautier. The Region Beyond Moscow (1906). kaca 213, 230; Nikolsky. Op. cit. Vol. 1, 2 (1910). kaca 261, 266. Ing jaman Kasangsaran, nganti limang biara anyar diadegaké: Zverinsky. Vol. 3, No. 1449, 2154, 1249; Vol. 2, No. 1110; Pokrovsky. Babagan Sajarah Biara. kaca 7. Ciri khasé yèn kagungan tanah Keuskupan Kazan saya mundhak kanthi ajeg. Inventaris taun 1623 maringi pratandha sepira gedhéné kagungan tanah iki saya akèh antarané taun 1603 lan 1623. Ing taun 1612, umpama, Metropolitan Kazan, Ephrem (1606–1613), kasil ngrebut tanah anyar 'miturut prentah sakabehe tanah Nagari Kazan (!)'; delengen dokumen sing nggumunake iki ing: Readings. 1896. Jilid 3. Bagéan 5. kaca 9.

[479] Informasi iki wis kita petik; delengen 'Materials' ing: Pokrovsky. On the History of Kazan Monasteries up to 1764, ing: Izvestiya Kazan. 18 (1902). Lampiran I–XXV.

[480] Smirnov. Kutha-kutha Nagara Moskow. Jilid 1, No. 2 (1919). kaca 298, 290.

[481] Daftar sensus taun 1646 (kanthi ana sing ora kalebu) ing: Nikolsky. Op. cit. 1. 1 (1897). Lampiran IV–XXV. Kanggo distrik Kazan, data mung kasedhiya kanggo 5 biara.

jumlah petani sing kagandhèng karo 36 biara[482] lan babagan jumlah rumah tangga petani ing tanah 21 biara[483] . Nalika 21 biara iki nduwèni tanah kang nyakup 3.057 rumah tangga tani ing taun 1646, inventaris taun 1678 mung nyathet 2.425 rumah tangga ing tanahé biara-biara sing padha. Sawisé taun 1678, sawetara biara terus kelangan rumah tangga tani[484] . Ing separo kapisan abad kaping 18, sawetara langkah ditindakake kanthi tujuan ngontrol tanah biara déning negara (bakal dibahas ing ngisor iki), migunakaké asil saka tanah-tanah mau kanggo kapentingan negara, lan nyita péranganing tanah-tanah mau. Miturut data saka taun 1744, ana 14 biara ing Keuskupan Kazan sing nduwèni tanah kanthi populasi tani 15.131 jiwa[485] . Nalika ing taun 1762—tegesé 18 taun sawisé—dicathet daftar anyar babagan tanah greja lan biara kanggo Pangeran Petrus III, 38 biara ing Keuskupan Kazan kacathet nduwèni 14.517 jiwa tani[486] .

Mangkono gambaran umum pangembangan ekonomi monastik ing salah siji wilayah Nagara Muskovit ing abad kaping 16–17. Proses iki ora lumaku kanthi cara sing padha ing kabèh wilayah nagara; kita bisa nambah sawetara penyimpangan kanggo nggambaraké kahanan lokal, nanging ing tahap iki kita nganggep cocog kanggo ngalih marang tanah monastik ing Negara Muskovit sakabèhé, sadurungé nerusaké marang gambaran hubungan internal ing tanah-tanah kasebut lan peran komunitas monastik ing ékonomi monastik.

5. Gambaran Umum Ekonomi Monastik

Ora bisa nemtokake kanthi tepat total lahan sing diduweni biara ing abad kaping 16–17. Daftar tanah – sumber paling penting babagan iki – wis ilang kabeh kanggo akèh panggonan, dene kanggo panggonan liya mung ana fragmen sing isih ana. Inventaris pirang-pirang biara asring nyedhiyakake informasi sing ora akurat babagan kepemilikan lahan biara; salajengipun, sanadyan panguwasa biara ngati-ati njaga dhaptar sing dijupuk saka registri lahan, dhaptar kasebut tetep ilang ing pirang-pirang biara. Mung kanthi nyintesisake informasi saka macem-macem sumber—kaya, contone, Rozhkov, Y. Gautier lan liyané, bisa mbentuk gambaran sing nyambung babagan sawetara wilayah ing nagara iki. Wong manca sing ngunjungi Moskow ing abad kaping 16 utawa kaping 17 adhedhasar panemué luwih marang pratelan saka macem-macem wong tinimbang marang kawruh dokumen resmi. Nanging panemu-panemu iki bisa ditampa tanpa akèh kritik, amarga luwih kurang cocog karo kasunyatan. Tembungé sawijining Clement Adams, sing ngunjungi Moskow ing taun 1553, sing kandha yèn 'tertiam fundorum partem totius imperii tenent monachi' [saperlèné telu saka tanah sakabèhé karajan kagungan para biksu], dikonfirmasi déning panemu saka wong manca liyané. Wong Inggris Jerome Gorse, sing manggon ing Moskow terus-terusan wiwit taun 1572 nganti 1590, nyebutake tembungé Tsar Ivan IV, sing diucapaké ing Konsili taun 1580, manawa rohaniawan Rusia 'nduwèni sapertiga saka sakabèhé karajan'. Kajaba iku uga diandharake déning wong Swedia Peter Petrei, sing ngunjungi Moskow ing pungkasan abad kaping 16 lan wiwitan abad kaping 17 lan nerbitake cathetan lelampahané babagan nagara Moskow ing taun 1615 kanthi judhul *[487] *. Ing *Lectures on Russian History* sing apik tenan, S. F. Platonov nganggep manawa pancen bisa dipercaya yèn ing pungkasan abad kaping 16, nganti 37 persen saka kabèh lahan tatanèn ana ing tangan para rohaniawan, metropolit, keuskupan, lan biara[488] , uga alas lan padang suket.

---

[482] Informasi iki wis kita ekstrak; delengen 'Materials' ing: Pokrovsky. Op. cit. Lampiran X–XXV.

[483] Ibid. Lampiran I–XXV.

[484] Ing taun 1696, nalika pamaréntahan Tsar Piyeter Agung, keuskupan lan biara kapaksa mbangun kapal nganggo biaya dhéwé kanggo kampanye nglawan Azov. Elagin, S. History of the Russian Fleet: The Azov Period (1864). kaca 51. Tanah para rohaniawan dipérang dadi 17 'kompan'ts', saben kompan'ts ngemot 8.000 rumah tangga tani; Metropolitan Kazan mbentuk 'kompan'ts' kapisah kanthi 1.126 rumah tangga tani lan mbayar 9.800 rubel. Ibid. kaca 54, 61. Kanggo tujuan iki, sensus rumah tangga tani dilakokaké. Ing sensus iki ing wilayah Ponizovye, papat biara kalebu. Ayo padha mbandhingaké jumlah rumah tangga ing taun 1696 karo angka taun 1646 lan 1678.

[485] Milyutin. Op. cit., ing: Readings. 1860. Jilid 3. kaca 132, 142–143, 151.

[486] Zavyalov. Pitakonan babagan Tanah Greja ing jaman Kaisar Catherine II (1900). kaca 246–347. Kanselri Sinode nggunakake data saka taun 1744, kaya sing katon saka mbandhingake loro sensus kasebut.

[487] Clemens Adam, ing: Op. cit. kaca 152; Horsey, ing: Rusia ing Pungkasan Abad kaping 16. London (diterbitake dening Harklit Society). Dicantumake ing: Makarii. 8. kaca 229; Petrejus. Regni Muschkowitici Sciographia. Stockholm, 1615 (edisi Jerman: *Historien und Bericht von dem Großfürstentum Muschkow durch Petrum Petrejum de Erlesunda*. Leipzig, 1620; ing basa Rusia: *History of the Grand Duchy of Moscow*, ing: *Readings*. 1867. Vol. 2. kaca 418).

[488] Platonov. Kuliah (1915, edisi kaping 9). kaca 165. Pamilikan tanah cilik, utamane feodal cilik, didol utawa dijaminkan marang biara. Veselovsky. Desa lan Pekutan ing Rus Lor-Wetan ing abad kaping 14–16 (1936). kaca 56. Cf. akèh dokumen: Akta Tver. Ed. S. Shumakov. Jilid 1 (1896) lan Akta Uglich (1899); proses iki terus nganti abad kaping 17.

Ing limang distrik ing wewengkon Moskow waé, para biara nduwèni 230.721,8 chvartis (115.360,9 desyatinas) lahan[489] . Lan ing wewengkon Novgorod, kagungané para biara ing abad kaping 16 jembar banget[490] . Pamilikan biara ing Pomorye (kacamatan Ustyug, Solvychegodsk, Dvina, Totma, lan Arkhangelsk) lan ing wilayah Vyatka ing abad kaping 17 jembar banget[491] . Kita wis mbahas wilayah Ponizovye. Panggenan biara mung cilik ing sisih kulon (kajaba biara Novgorod) lan ing kidul, ing tapel wates karo stepa, ing ngendi pamaréntah banget irit marang tanah sing diwènèhaké marang prajurit minangka tanah pangabdian[492] .

Kutha lan pemukiman sing dumunung ing tanah biara nduwèni wigati gedhé tumrap ékonomi akèh biara, amarga padha mbayar sewa dhuwit sing akèh marang biara. Kutha Ostashkov kagungan separo marang Tahta Patriark lan separo marang Biara St. Joseph saka Volokolamsk; kutha Tikhvin dumunung ing tanah kagungan Biara Tikhvin; pemukiman Nepokok kagungan Biara Kirillov; lan pemukiman Borovsk kagungan Biara Pafnutiev. Lan iki mung sawetara conto[493] . Meh kabèh biara gedhé nduwèni sing diarani 'permukiman monastik', dumunung ing tanah biara lan dienggoni déning para pangrajin sing makarya kanggo biara. Kabèh kutha, pemukiman, lan désa iki dibebasaké saka mbayar pajak marang nagara liwat piagam khusus sing maringi hak istimewa lan imunitas saka penuntutan, lan mbayar sewa sing cukup gedhé marang biara ing wangun awis lan barang[494] .

Ukuran lahan monastik ing abad kaping 17 digambarke dening cacahing rumah tangga tani sing dumunung ing lahan monastik – informasi iki asalé saka cathetan sensus. Cathetan sensus taun 1646 nuduhaké yèn ora kurang saka 109.267 rumah tangga tani ing lahan sing kagungan lembaga keagamaan[495] :

ing tanah kagungan Tahta Patriark: 6.481 rumah tangga

ing tanah keuskupan: 10.857 rumah tangga

ing tanah saka 439 biara: 91.829 rumah tangga

Ing *taun 1661–62, sensus liyane dilakoni marang rumah tangga petani sing dumunung ing tanah biara; Nanging, kudu dicathet yèn sensus Kantor Monastik adhedhasar informasi sing diwènèhaké déning panguwasa monastik dhéwé; ora bisa dipungkiri yèn cacahing rumah tangga tani sing saktenané luwih akèh, nanging para biara nyumputaké sawatara. Miturut sensus iki, ana 476 biara sing nduwèni tanah kang nyakup 87.907 rumah tangga tani[496] , déné ing taun 1696 ana 102.476 rumah tangga ing tanah monastik[497] . Yen kita nganggep saben rumah tangga dumadi saka papat priya diwasa umur kerja – para tani tansah nyingkiri mbagi rumah tangga amarga pajak – mula luwih saka setengah yuta priya waé sing makarya ing tanah biara, lan bebarengan karo wanita lan bocah, paling ora ana setengah yuta maneh[498] . Angka-angka iki waé wis nerangaké skala kegiatan ékonomi monastik lan wigatiné tumrap ékonomi nagara Muskovit sakabèhé. Iki nerangaké kenapa Pangeran Petrus Agung, nalika nglakokaké réformasi – sing sakjatiné utamané dimaksudaké kanggo ngurangi kasulitan finansial amarga Perang Lor Agung – maringi perhatian khusus marang aset monastik. Lahan-lahan makmur ing biara kasebut kabuktèn dadi sumber sing apik banget kanggo nglumpukaké dana sing dibutuhaké.*

6. Kerangka Negara lan Hukum babagan Kepemilikan Lahan Biara

Kita wis nyoba nyedhiyakake gambaran umum babagan ekonomi monastik lan pangembangane. Supaya gambaran iki luwih cetha, kita perlu njlentrehake hubungan ekonomi internal ing njero wewengkon biara lan keterlibatan para biksu ing ngatur wewengkon kasebut. Saka katrangan iki, kita bakal weruh kepiye akèh warga biara sing melu urusan donya lan mula padha kesasar saka urip biara sejati lan asketisme spiritual.

---

[489] Rozhkov. Op. cit. kaca 399, 400. Kanggo abad kaping 17, delengen: Gautier. Op. cit. (1937). kaca 251–255, 329, 351.

[490] Rozhkov. Op. cit. kaca 385.

[491] Bogoslovsky. Op. cit. kaca 65–77.

[492] Gnevushev. Op. cit.; Bagaley. Op. cit.

[493] Kanggo rincian luwih lengkap, delengen: Smirnov. Op. cit. 1 (1917). kaca 108–134.

[494] Ibid. kaca 170–231.

[495] Deleng dhaptar iki ing: Nikolsky. Op. cit. 1. 1 (1897). Lampiran VII–XXV.

[496] Daftar taun 1661 (daftar 170) ing: Notes of the ORSA. 2 (1861). kaca 401–422; ana 348 biara sing sabené nduwéni kurang saka 100 rumah tangga.

[497] Sivkov. Op. cit. kaca 221–225.

[498] Jumlah penduduk Nagara Moskow ing taun 1480 kira-kira 2,1 yuta jiwa; satus taun sawisé, ing pungkasan abad kaping 16, cacahé tekan 4,3 yuta, lan ing pungkasan abad kaping 17 – kira-kira 12,6 yuta. Pokrovsky. Populasi, ing: Encyclopaedia Sovietica. Vol. 40. Milyukov ngira-ngira populasi ana ing 10–11,5 yuta ing pertengahan abad kaping 16 lan 17–18 yuta ing pungkasan abad kaping 17. Milyukov. Esai babagan Sajarah Kabudayan Rusia. Vol. 1 (edisi kaping 6). kaca 26.

Nalika mbahas monastisisme ing abad kaping 14–15, kita wis nyebutaké conto khas babagan kepiyé biara anyar muncul ing wektu kuwi: meh saben pangadeg nyoba ngamanaké, liwat dokumen hukum, tanah panggonan biara kuwi – wiwitané mung ana gréja kayu lan sawetara sel kayu. Mbok menawa pangadeg ora tansah mbayangake yèn ing panggonan pertapaane sing cilik kuwi bakal tuwuh lahan subur sing makmur; Ing wektu kuwi, kang dadi perhatian utama yaiku nglindhungi biara saka tangga teparo (ayo padha eling maneh marang sikap mungsuh sing kadhangkala dituduhake wong lokal marang biara anyar), lan supaya komunitas biara bisa ngopeni kebon sayur utawa nanem pari. Mula wiwit muncul piagam-piagam pisanan sing maringi tanah panggonan biara-biara kuwi. Banjur teka para penerus: abot anyar, komunitas biara anyar; dheweke ora maneh kaparingan inspirasi dening ideal asketis kaya pangadeg biara. Uripé sawatara askétis ketat lan sajarah biara-biara sing diadegaké padha mbukak pola, mbok menawa sing paling khas saka monastisisme Rusia Kuna: kamasyhuran donya saka askétis—sing asring diurmati dadi wali lokal ora suwe sawisé seda—nggawa marang kamakmuran biara sing diadegaké lan marang sifat donyawi para biksu. Sumbangan—barang, dhuwit, lan tanah—mlebu menyang biara kanthi ajeg saka para pangibadah setya marang sang wali. Wilayah biara saya ngrembaka saben taun; saiki biara ora mung nduwèni tanah ing sacedhaké , nanging asring uga nduwèni lahan sing adoh saka biara, kadhangkala malah ing wewengkon liya[499] . Dadi perlu ngatur tanah-tanah anyar iki lan ngawasi kanthi terus-terusan. Para petani manggon ing tanah sing disumbangake, lan perlu ngatur sesambungané karo biara lan karo negara.

Ana siji ciri khusus babagan kepemilikan tanah biara sing perlu diterangake. Minangka pemilik tanah, biara nduwèni hak penuh marang tanah sing diparingake marang biara, sing ing terminologi hukum nagara Muskovit biasane diarani 'hak patronase'[500] . Minangka pamilik tanah, para biara wajib mbayar kabeh pajak sing ditetepake marang negara kanggo tanah sing diduweni; ing wektu sing padha, kabeh sewa sing dibayar dening para petani sing manggon ing tanah biara diparingake marang biara. Jumlah pajak sing dibayar para biara marang kas negara kanggo tanah, lan hubungan antarane biara lan para petani, diatur dening piagam anugerah lan piagam imunitas, sing maringi kakuatan hukum marang hubungan kasebut[501] .

Gumantung marang sing nduwèni, tanah—apa sing diolah utawa durung diolah—diarani tanah sang raja utawa tanah kraton yèn kagungan nagara; diarani tanah patromonial yèn kagungan turunan pangeran appanage utawa boyar minangka warisané, yaiku patrimony; 'tanah estate' – yèn diparingaké marang prajurit minangka pambayaran jasane marang nagara. Tanah sing kagungané metropolit, keuskupan, biara, lan paroki diarani 'tanah greja', lan gumantung marang sing nduwèni, diarani 'tanah metropolitan', 'tanah keuskupan', utawa 'tanah monastik'.

Populasi nagara Moskow dipérang dadi klompok-klompok miturut kewajibané marang nagara lan hak-hak sing gegandhèngan karo kewajiban kuwi. Minangka pamilik tanah, anggota klompok-klompok iki nemtokake status hukum tanah sing diduweni; mengko, wiwit separo kapindho abad kaping 16, praktik hukum nemtokake hubungan iki kanthi urutan kosok baline, yaiku panggunaan jinis tanah tartamtu nemtokake klasifikasi pamilik ing kategori populasi tartamtu sing ana gandhengane karo kas nagara.

Sacara umum, populasi dipérang dadi loro klompok: 1) pamilik 'tanah putih' lan 2) wong sing mbayar pajak. Klompok kapisan kalebu para rohaniawan lan wong-wong ing pangabdian (boyar lan pamilik tanah), sing nindakake tugase – apa marang Gréja utawa marang sang raja – minangka imbalan kanggo tanahé; klompok kapindho dumadi saka wong-wong sing kawajiban mbayar pajak – apa kanthi awis utawa kanthi barang. Mula saka iku, tanah ing nagara Moskow dipérang dadi loro kategori: tanah 'putih' lan 'ireng'. Tanah

---

[499] Uripé sawatara wali nyritakaké carané urusan omah-tangga ngaruh marang sakabèhé struktur urip monastik; contoné, crita saka biksu Innokenty babagan dina-dina pungkasaning urip donyané Pafnutius saka Borovsk: Innokenty nyerat yèn sanadyan ing amben pati, Pafnutius isih kuwatir babagan urusan saben dinané. Klyuchevsky. Urip. kaca 437.

[500] Saliyane karya-karya sing wis kasebut déning Sergeevich (3), Vladimirsky-Budanov lan Pavlov-Silvansky, delengen uga: Zagoskin, N. History of Law in the Muscovite State (1877). Dyakonov, M. Essays on the Social and Political Structure of Ancient Rus' (1908; edisi kapindho 1912); Belyaev, I. 'Bentuk-bentuk Kepemilikan Tanah ing Nagara Moskow', ing: Vremennik, jil. 11 (karya lawas nanging wigati); Blumenfeld. 'Bentuk-bentuk Kepemilikan Tanah ing Rus Kuna' (1884); Rozhdestvensky. 'Kepemilikan Tanah Abdi ing Nagara Moskow ing Abad kaping 16' (1897); Veselovsky, S. 'Bab Pitakonan Asal-usulé Sistem Patrimonial' (1926); panulis sing padha. 'Kepemilikan Tanah Biara ing Rus Muskovit' ing Setengah Kapindho Abad kaping 16, ing: Ist. zap. 10 (1941) (sayangé, karya iki ora kasedhiya kanggo aku).

[501] Delengen utamane: Veselovsky, 'Bab Pitakonan' (1926).

'putih' yaiku tanah sing kagungané wong-wong sing bebas saka pajak, déné tanah 'ireng' yaiku tanah sing kagungané para tani sing mbayar pajak[502] .

Tanah sing kagungan biara bisa kalebu 'putih' utawa 'ireng'. Meh dadi aturan umum yèn tanah panggonan biara—kalebu gréja utawa gréja-gréja, selé abot lan para biksu, ruang makan lan kapel-kapel—iku tanah 'putih' lan bébas saka pakaryan corvée kanthi surat karunia khusus. Tanah iki biasane dipager nganggo tembok watu utawa pager kayu. Kebon sayur lan lahan tatanèn ing biara—sing diolah déning komunitas biara dhéwé utawa déning abdi biara lan para tani sing wajib miturut kontrak karo biara kanggo nindakake macem-macem pakaryan—uga dianggep 'tanah putih'. Biasane, sanajan ora mesthi, surat paten khusus uga netepake minangka 'lemah putih' sawetawis péranganing wewengkon sanggar papat sing dumunung jejere sanggar utawa ing panggonan liya. Sanggar papat nduwèni hak penuh marang 'lemah putih' iki.

Nanging, biara uga bisa nduwèni 'lemah ireng', sing sanadyan diarani lemah biara, tundhuk marang hubungan hukum lan fiskal sing béda karo nagara – padha karo 'lemah ireng' liyané. Asring, liwat tuku, tukar, utawa sumbangan kanggo ngelingi almarhum, para biara entuk hak duwé tanah sing kalebu désa-désa lan pemukiman sing diklasifikasikaké minangka 'tyagla' utawa tanah 'ireng'. Sawisé mlebu ing kagungané biara, tanah iki tetep dadi 'tanah ireng', lan biara wajib mbayar marang negara, kanthi awis lan barang, kabèh pajeg sing biyèn wis ditetepaké. Ing abad kaping 17, utamané ing sisih lor, muncul sing diarani 'biara ireng', sing wiwitane dibangun ing tanah 'ireng' lan kabèh kagungané dumadi saka tanah 'tyagly'[503] . Sajarah saben biara nuduhaké yèn panguwasa biara tansah ngupaya nggedhekaké tanah 'putih'-é, kanggo 'ngputihaké' tanah 'ireng'-é lumantar surat paten, lan kanthi mangkono nyuda kewajiban finansial marang nagara. Ing abad kaping 16, petisi kaya iki meh tansah kasil, nanging ing abad kaping 17, amarga kahanan finansial sing angel gegayutan karo Jaman Kasangsaran, pamaréntah nganut kabijakan sing béda banget babagan iki lan meh tansah nolak petisi para biara kanggo nggolongaké manèh tanah 'ireng' dadi 'putih'[504] .

Sawetara biara dibebasake saka sawetara kewajiban liwat surat paten khusus, nanging pembebasan sakabehe iku arang banget. Biara Trinity-Sergius sing misuwur nampa bebas total saka kabèh kewajiban – sawijining 'tarkhan' sing dikonfirmasi ing taun 1551; malah para petani sing manggon ing tanah biara uga dibebasaké saka kabèh kewajiban marang negara. Saliyane, adhedhasar piagam imunitas tanggal 1541, para petani mung tundhuk marang abbot biara. Bab para rohaniawan sing ngladeni ing tanah biara sing dumunung ing pirang-pirang distrik nagara Moskow, padha bebas mbayar upeti marang metropolit (lan mengko patriark) lan marang uskup-uskup keuskupan. Ora nganti taun 1625, ing jaman Tsar Mikhail, nalika tarhan anyar

---

[502] Ing basa resmi, istilah 'beliy' ateges wong sing bebas saka pajak; 'obelit' ateges mbebasake saka pajak; 'belopomestets' yaiku pamilik tanah 'belaya', sing ora mbayar pajak marang negara. Hak duwé tanah kaya ngono iku kagandhèng karo kewajiban ngladèni nagara. Para tani sing mbayar pajeg manggon ing tanah 'putih' utawa ing tanah sang raja, lan padha mbayar pajeg kanggo hak nggunakake loro jinis tanah mau. Mula, hak para tani sing mbayar pajeg marang tanah iku mung hak nggunakake tanah sing kagungané wong liya. Para tani sing mbayar pajeg lan manggon ing tanah sang raja, sing mbentuk masyarakat kutha lan komunitas pedesaan, dikenal minangka 'wong ireng'. Iki umume kalebu tani nagara lan warga kutha. Uga pantes dicathet kahanan ing ngisor iki: para tani sing manggon ing tanah kelas abdi utawa ing tanah greja lan nduwéni kewajiban tartamtu marang negara ora diarani 'wong ireng' ing istilah resmi, nanging miturut sifat tanah panggonané lan papan makaryané, diarani 'wongé juragan tanah' utawa 'wongé biara'. Kanggo golongan tani iki, juragan tanah dadi perantara antarane dheweke lan negara babagan kewajiban lan, adhedhasar surat imunitas, uga nduweni hak yudisial. 'Wong ireng', ing sisih liya, nepaki kewajibane marang negara liwat komunitas sing dadi anggotane. Kanggo maca luwih lengkap babagan topik iki, delengen: Dyakonov, M. Essays (1908). Ing basa Prikazy, 'lemah ireng sang raja' ateges lemah sing digunakake déning para tani ireng sing mbayar pajak, déné ungkapan 'lemah sang raja' ateges lemah sing diparingaké nagara marang prajurit minangka griya sajrone masa dinas lan gumantung marang jinis dinasé. Cf.: Rozhdestvensky, op. cit. Nanging, kabèh tanah tansah tetep dadi tanah sang panguwasa – tanahé tsar lan Pangeran Agung; cf., contoné § 84 saka Kitab Undhang-undhang taun 1550, AI. 1, No. 155. Ing kesadaran hukum para kawula sang raja Moskow lan ing basa dokumen hukum, pamilik paling dhuwur saka kabèh tanah yaiku nagara utawa tsar: mula ana ungkapan basa Rusia Kuna: 'tanah iku kagungané tsar, nanging aku sing nguwasani', 'tanah iku kagungané Gusti Allah, tsar lan Pangeran Agung, nanging sawah lan panèn iku kagungan kita'.

[503] Delengen babagan iki: Bogoslovsky. Op. cit. 1. kaca 91 sarta salajengipun. Salah siji biara 'ireng' kaya mangkéné, umpamané, yaiku Hermitage Chelmogorsk. Miturut laporan abbot taun 1676, hermitage kuwi ora nduwéni petani; tanah biara kasebut saweneh disewa lan saweneh dibudidaya déning komunitas biara lan buruh sing disewa kanggo panèn; kabèh lahan biara sing cilik ukurane iku 'tanah ireng'. RIB. 14. kaca 442.

[504] Bogoslovsky. Op. cit. kaca 93, 96. Ing kidul, sing dikenal minangka 'padang alas', saben petak lemah sacara resmi dadi kagungané tsar (lemah sang raja); nanging sejatine kabèh lemah ing kana wis dibagi marang para prajurit; biara anyar sing diadegaké nampa lemah sing sithik banget ing kana. Cf.: Nekrasov, N. 'Esai babagan Sajarah Wilayah Ryazan ing Abad kaping 16', ing: ZhMNP. 1914. 4; Belotserkovsky, G. 'Tula lan Distrik Tula ing Abad kaping 16 lan 17', ing: Univ. Kyiv. 1914–1915. Sanadyan ing kono ora ana lemah ireng, pajeg dibayar marang negara déning para petani, biara, lan ing sawetawis uga déning golongan prajurit. Dobroklonsky, A. 'Biara Solotchinsky', ing: Readings. 1888. 1. kaca 48, 61, 62–68.

ngenalake owah-owahan tartamtu: wiwit kuwi, biara iki, kaya biara-biara liyane, kudu mbayar pajak 'yamskaya' marang Kantor Istana, nyedhiyakake gandum kanggo pangopènan streltsy, lan nyumbang dana kanggo pambangunan benteng – 'proyek benteng'[505] . Biara Santo Yosef ing Volokolamsk uga dibebasake saka kabeh tugas ing abad kaping 16, kajaba pajak 'yamskaya' lan pasokan gandum kanggo pangopènan streltsy[506] .

Kabeh biara wis nepaki kewajiban sing kasebut ing kene, lan kita ora ngerti ana petisi sing nyuwun pambatalan.

7. Tani biara

Kahanan para tani biara bisa dadi topik panaliten kapisah – kita mung bakal nggambarake sacara umum, amarga panyelidikan rinci babagan masalah iki bakal nambah cakupan karya kita kanthi signifikan. Anané para tani ing tanah biara nyeret para biara luwih jero mlebu ing keruwetan kabijakan nagara. Ing polemiké, para non-pemilik ora mung nentang sifat hubungan antarané biara lan para tanié[507] , nanging luwih dhisik lan paling utama nentang tanah-tanah sing ana wong manggon kaya ngono, amarga merga tanah-tanah kuwi biara-biara dadi kesangkut tuntas ing kabèh pasang suruté urip politik lan ekonomi nagara.

Anané para petani minangka tenaga kerja ing tanah biara iku dadi faktor wigati sing nyumbang marang kasuksesan pangembangan pertanian biara lan kamakmuran biara. Perhatian kudu diwènèhaké marang sesambungan antarané biara lan para petani, uga marang kahanan para petani mau, amarga iki bakal mbantu kita nemokaké ciri anyar ing watak urip monastik ing jaman kuwi.

Nganti abad kaping 16, para petani manggon ing tanahé juragan tanah minangka penyewa bebas sing, miturut kontrak – sing dikenal minangka 'poradna' – sing biyasané lisan ing abad kaping 16 lan ditulis ing abad kaping 17, nyerahaké sapérangan asil panèn marang juragan tanah. Saliyane sewa iki – sing jumlahé saka sapapat nganti separo panèn – para petani uga kawajiban nindakake pakaryan tartamtu miturut dhawuhé juragan tanah; asring, ing syarat-syarat kontrak iki, kita nemokaké katentuan babagan pambayaran sewa kanthi awis utawa barang, lan nindakake pakaryan corvée tanpa kudu nyerahaké pérangan panèn. Saliyane kuwi, para petani uga kudu mbayar pajeg negara sing dipungut saka tanah. Kanggo para penyewa, taun jubileum ditetepake nalika padha bebas saka sewa lan kerja paksa, dene sing nduwèni tanah sing tanggung jawab mbayar pajeg negara ing taun-taun kuwi. Masa sewa ora mesthi ditemtokake ing perjanjian sewa; ing sawetara kasus, ditemtokake 10 taun, ing pungkasané, yèn penyewa wis mbayar kabèh utangé marang juragan tanah, bisa ninggalake lahan. Ing abad kaping 17, ana owah-owahan sing ora nguntungaké penyewa sing dilebokaké ing perjanjian sewa: panggarap saiki kelangan hak ninggalake lahan, lan yen dheweke lunga, juragan tanah nduweni hak nggawa dheweke bali. Mangkono carane para petani diiket marang lahan sing digarap, sing banjur berkembang dadi iketan marang juragan tanah lan dadi dhasar sistem budhak[508] .

Kabeh iki sacara umum uga ditrapake marang para petani sing manggon ing tanah biara, nanging ing kene bisa diidentifikasi sawetara ciri khas sing mbedakake miturut kategori petani sing beda-beda. Kategori-kategori iki muncul sajrone pangembangan kepemilikan tanah biara.

Nalika diadegaké, sawijining biara bakal, adhedhasar piagam pangalembana, nampa tanah sing wis ana petani manggon ing kana, saéngga padha dadi petani biara utawa 'wong biara'. Padha nyusun perjanjian sewa resmi karo biara lan mbayar sewa. Ing abad kaping 16, para petani iki dicathet ing daftar pajak kanthi sebutan 'long-settled peasants'; sakwisé kuwi, jeneng iki digunakaké ing kabèh cathetan biara. Alon-alon, miturut M. Dyakonov, ana aturan sing ngrembaka sing nyatakake yèn para petani ing kategori iki, sawisé

---

[505] Gorsky. Keterangan. Jilid 1. kaca 324. Ana owah-owahan penting ing piagam imunitas: abas biara, sing sadurunge tundhuk marang yurisdiksi tsar (ing babagan non-gerejawi), saiki tundhuk marang yurisdiksi patriark. Nalika jaman pamrentahan Tsar Boris, para petani sing manggon ing tanah biara diparingi hak istimewa anyar. Ibid. kaca 225.

[506] Smirnov. Op. cit. kaca 96.

[507] Kudu dicathet yèn kahanan ékonomi para petani asring banget nguntungaké nganti padha ora nduwé utang marang biara. Kahanan kaya ngono uga dialami para petani ing Biara St Joseph-Volokolamsk, utamane ing taun 1573–1581, nalika krisis pertanian nggegirisi ing sakupenge, ngoyak pusat Moskow; Pantes dicathet yèn panguwasa biara maringi pambayaran pesangon marang para tani sing ninggalake tanah biara ing pungkasan masa tugas sing wis ditemtokake tanpa utang apa waé. Buku cathetan pangasilan lan pangaluaran Biara Volokolamsk saka pungkasan abad kaping 16, ing: Ist. arkh. 2. kaca 72, 76, 83, lsp.

[508] Delengen: Belyaev, I. Tani ing Rusia (1860); Dyakonov, M. Esai (1898); Grekov, B. Tani ing Rusia (1946). Babagan asal-usul budak tani: Grekov, op. cit.; Engelmann, I., *Die Leibeigenschaft in Russland* (1884); Klyuchevsky, V., 'Asal-usul Budak Tani ing Rusia', ing: *Russkiy Mir*, 1885, no. 10, lan uga ing: *Experiments and Studies* (1918); idem, *Geschichte Russlands*, vol. 2, Bab 17; Debolsky, N. 'Bab Pitakon Perbudakan Tukang tani Pamilik Lahan', ing: ZhMNP. 1895. 11; Belyaev, P. 'Kawasa Gusti Rusia Kuna lan Perbudakan Tukang tani', ing: ZhMNP. 1916. 8–9.

kacathet ing registri tanah, kelangan hak kanggo ninggalake lahan sing disewa . Panguwasa biara diparingi hak kanggo nglacak lan mbalekake 'penduduk lawas' sing mlayu[509] . Liwat kado utawa panuku, biara-biara kasebut entuk tanah anyar sing uga dienggoni para tani. Cathetan biara uga nggolongake para tani iki minangka 'penduduk lawas'. Umumé, perjanjian sewa sing wis ditetepake karo para pemilik tanah sadurungé isih tetep berlaku; panguwasa biara mung negesake manèh perjanjian kasebut, nalika ngenalake sawetara owah-owahan, sing asring dirancang kanggo ngurangi beban para petani. Beban sing diringkes iki utamané nyakup pambayaran sewa kanthi barang lan kerja corvée kanggo biara[510] .

Kategori kapindho petani monastik dumadi saka sing diarani 'wong anyar', utawa 'pemukim anyar'. Kaping pisan, iki para petani sing nyedhaki panguwasa biara kanggo njaluk ijin manggon ing tanah biara; kapindho, para petani sing diundang langsung dening biara menyang tanahé utawa dipindhahaké saka siji lahan menyang lahan liyané. Beban pajak sing ditrapake ing tanah 'ireng' asring meksa para petani ninggalake desane lan manggon ing tanah 'putih' ing biara, ing kono padha bisa nampa pitulungan finansial kanggo mbangun omah-omah lan dibebasake saka pajak[511] . Para pendatang anyar meh tansah dibebasake saka sewa tanah sajrone periode tartamtu – antara 3 nganti 5 taun, utawa, sing luwih arang, nganti 10 taun – utawa sewa iki dikurangi kanthi signifikan; salajengipun, padha nampa 'bantuan' finansial saka biara kanggo mbangun rumah tangga. Ing kontrak sing digawe karo biara, jangka wektu sewa lan kahanan sing ana gandhengane karo pitulungan finansial, kewajiban gawe kanggo biara, pajak sing kudu dibayar marang negara lan sewa sing kudu dibayar marang biara – kanthi awis lan ing wujud barang – wis ditemtokake kanthi rinci banget, uga hak panguwasa biara kanggo nuntut pambayaran kabeh kewajiban lan njupuk tindakan hukum marang para petani sing ora nepaki kewajiban kasebut. Biasane, biara nyimpen buku pangrekaman khusus, ing ngendi kabeh kewajiban para petani kacathet kanthi tliti banget; buku-buku iki dadi sumber sing wigati banget kanggo sajarah lahan biara siji-sijine lan kanggo nerangake kahanan para petani biara; Buku-buku kasebut uga ngemot cathetan rinci babagan kabeh pakaryan corvée para tani; ing abad kaping 17, cathetan kasebut kalebu nilai dhuwit saka pakaryan kasebut, amarga nalika semana panguwasa biara, selaras karo pangembangan hubungan moneter ing nagara Muscovite, nyoba ngganti pambayaran sewa ing wangun barang dadi pambayaran dhuwit. Mung biara-biara sugih, sing nduwèni modal saka sewa dhuwit, asil saka adol uyah lan dagang, sing bisa ngalih sakabehe menyang sistem manajemen moneter; Biara-biara cilik, sing mbutuhake maneka asil tetanen—kaya kacang, sayuran lan lenga mentega, keju, madu, endhog, jamur, woh beri, lsp.—biasane mbutuhake para tani supaya nyerahake bagean tartamtu saka pajegé marang biara kanthi wujud barang[512] . Ing lor, ing Pomorye, para pemukim anyar biasane manggon ing tanah biara minangka 'polovniki', mbayar separo panen minangka sewa kanggo tanah sing digarap; macem-macem dokumen nuduhake yen kategori penyewa iki wis sumebar ing abad kaping 15, contone ing tanah Biara Kirillo-Belozersky. Kewajiban marang biara kanggo 'polovniki' biasane winates mung maringi separo panen, lan yen uga kudu mbayar sewa, jumlahé cilik[513] .

---

[509] Dyakonov. Esai (1898). kaca 16–39. Grekov. Op. cit. kaca 630, 641, ing ngendi dhèwèké nambahaké sawatara panemune Dyakonov; lan uga: Smirnov, I. 'Bab Pitakonan Patani Sing Wis Luwih Suwe Manggon', ing: Pitakonan Sajarah. 1946. 8–9 (karya iki ora kasedhiya kanggo aku).

[510] Dyakonov. Ibid.; Nikolsky. Op. cit. 1, 2. kaca 37 sarta salajengipun; Shchepetov. Op. cit. kaca 97. Wiwit abad kaping 15, layang piwalesan nyebut 'pendatang lawas' minangka kontras karo para petani sing mengko manggon ing tanah biara. Delengen, umpama: AAE. 1. No. 20, 21, 51, 53; uga No. 5, 34, 35. Surat saka Metropolitan Cyprian (1391) maringi gambaran cetha babagan pakaryan sing dipeksa ditindakake para tani kanggo biara. AAE. 1. No. 11.

[511] Kita duwe pirang-pirang dokumen saka abad kaping 16 lan kaping 17 sing nyebutake kabur para petani saka 'desa ireng' lan saka tanah-tanah kelas prajurit. AAE. 1. No. 234 (1552), 258 (1561); AYU. No. 177, 178, 183 (abad kaping 16); 189, 194, 196 (abad kaping 17). Babagan Biara Trinity-Sergius: Kumpulan Laporan (1614), ing: Monumen Sejarah Sosial lan Ekonomi. 1 (1929); babagan Biara Iosifov: Buku Panghasilan lan Pangaluaran, ing: Arsip Sajarah 2. kaca 70, 74, 83, 84.

[512] Tuladha surat janji: AYu. No. 177, 178 (abad kaping 16, gegayutan karo Biara Vyazhitsky); RIB. 12. kaca 458, 1366, 1468 (gegayutan karo Biara Prilutsky); Acts. Disunting déning Melnikov. 1. No. 21, 23, 26, 27, lsp. (saka Biara Pokrovsky ing Ponizovye). Ing tanah-tanahé biara-biara tartamtu ing manéka panggonan, para tani nindakake tugas sing béda-béda; iki gumantung marang kahanan lokal; delengen, umpamané: AAE. 1. No. 348 (Biara Trinitas-Sergius). Dobroklonsky. Op. cit., kaca 61, 69–85; Dyakonov. Esai (1898), kaca 131, 163. Buku cathetan: saka Biara Yusuf, ing: Ist. arkh. 2; saka Biara Boldin, ing: RIB. 37; saka Biara Korniliev-Komelsky, ing: LZAK. 5 (1871); Akta Biara Koryazhemsky, ing: LZAK. 23 (1910).

[513] RIB. 12. kaca 198 (1634), 201 (1637); AI. 3. No. 240 (1627). Dyakonov. Essays (1898). kaca 147 sarta salajengipun; Grekov. Peasants in Rus'. kaca 694.

Kategori katelu saka tani biara, sing diarani 'bobyls' ([514]), uga nduwèni peran wigati ing kepemilikan tanah biara. Bobyls arang nyewa petak-petak tanah biara; padha diparingi tanah mung kanggo omahé – asring omahé tani sing wis seda utawa sing mlayu; Padha ora mlebu perjanjian apa wae karo biara lan ora mbayar pajeg; paling banter padha mbayar sewa cilik yen duwe kebon sayur utawa lahan cilik. Padha nyukupi uripé kanthi gaweyan kanggo biara: padha dadi nelayan, tukang, penjahit, peternak tawon, lan sapiturute. Jumlah rumah tangga bobyli béda-béda ing saben tanah biara, nanging rumah tangga kaya ngono ana ing kabèh tanah biara; jumlahé mundhak kanthi signifikan sawisé Jaman Kasangsaran, nalika akèh rumah tangga tani rusak total; mung ing separo kapindho abad kaping 17 jumlah rumah tangga bobyli wiwit nyusut. Kanggo para biara, 'bobyls' nyedhiyakake tenaga kerja murah, cocog kanggo macem-macem tugas, kaya sing cetha digambarke ing pirang-pirang buku akuntansi[515] .

Mekaring tanah lan mekaré ékonomi monastik mbutuhaké tenaga kerja sing terus mundhak; telung golongan tani sing kasebut ing ndhuwur ora cukup. Iki meksa para biara njupuk loro langkah tumindak: kaping pisan, nambah cacahing petani; kapindho, nggawe loro kategori petani maneh sing gumantung marang biara – abdi biara, utawa 'sluzhki', lan 'keturunan' biara.

8. Pamilikan tanah biara lan munculé kedaulatan tani

Upaya para biara kanggo narik tani anyar menyang tanahé terus lumaku sajrone separo kapindho abad kaping 16 lan separo kapisan abad kaping 17. Amarga iki ora luput saka perhatian—apa ing kasus tanah lan omah gedhé bangsawan utawa tanah milik negara—pemerintah kapaksa saka wektu ke wektu nglarang utawa matesi biara nyolong tani. Nanging sanadyan ing babagan iki, kabijakan negara ora ajeg, amarga ana arus surat paten anyar sing terus-terusan maringi pangecualian marang biara tartamtu utawa mbukak celah ing peraturan sing wis ana, sing mesthi wae nguntungake biara-biara kasebut.

Amarga pangalihan para petani menyang tanah biara gegandhengan karo pamit saka tanah pribadi utawa tanah negara, langkah-langkah pamaréntah sing ditrapaké ing abad kaping 16 lan 17 ditujokaké kanggo matesi migrasi petani sacara umum; kanthi tembung liya, kanthi mbatesi kabebasan para petani kanthi alon-alon lan bertahap, sing pungkasane nyebabake munculé kahanan budhak. Panaliten sajarah sing jembar wis nuduhaké yèn pangabudakan para petani iku asil saka interaksi kompleks saka manéka kahanan sing ana gandhèngané karo kahanan pertanian ing Rusia Muskovit; Sajatiné, iki asil saka kabutuhan ékonomi tinimbang produk upaya ngupaya kuwasa feodal, lan tahap kapisan saka kekerabatan budhak tani yaiku ngiket tani marang tanah sing digarap lan dadi panggonané, tinimbang marang sing nduwèni tanah kuwi. Skala ageng pertanian biara nggambaraké peran wigati sing dimainaké déning kepemilikan tanah biara ing proses iki ing abad kaping 16 lan 17; peran iki diakoni ing riset sajarah, nanging durung sakabehé. Ing pertengahan abad kaping 16, kabeh para pamilik tanah padha nyoba njaga para tani sing nyambut gawe ing tanahé ing lahané, lan aktivitas ekonomi sing kuat saka biara-biara sugih wektu kuwi dadi faktor utama sing nyurung para tani ninggalake omahé sadurungé lan padha nglumpuk ing tanah biara[516] .

Wiwit abad kaping 15 – kaya sing bakal dituduhaké ing ngisor iki – para biara nyoba ngiket tenaga kerja ing babagan tetanèn lan nggawe angel kanggo padha lunga, uga kanggo njamin ikatan hukum para tani marang tanahé; kanthi mangkono, padha nyiyapaké dhasar kanggo undang-undang ing tembe sing bakal nggawe para tani dadi budhak.

Ing kéné ora dadi tujuwan kita kanggo nyedhiyakake gambaran rinci babagan kabèh masalah; kita mung bakal fokus marang sawatara fenomena sing langsung ana gandhèngané karo sajarah kepemilikan tanah monastik.

Penting kanggo para pamilik tanah sacara umum, lan kanggo tanah biara sacara khusus, matesi wektu sing dienggo para tani adoh saka lahané lan netepake wates wektu sing cetha kanggo kuwi. Mula, ing dokumen monastik, kita nemokake tenggat wektu kaya ngene: ing piagam sing diparingi Pangeran Mikhail saka Belozersk marang Biara Kirillo-Belozersky ing taun 1450, 26 November (miturut gaya lawas) – dina raya

---

[514] Kita nerjemahaké tembung Rusia Kuna 'bobyl' menyang basa Jerman minangka 'Unglückliche' ('sing apes'); ing dokumen, para tani iki asring diarani 'nevzgodniki'. Cf.: Dyakonov. Esai (1898). kaca 206–240; Bogoslovsky. Op. cit. 1. kaca 136.

[515] Delengen uga: Rozhdestvensky, S. 'Populasi Pedésaan Nagara Moskow ing Abad kaping 16–17', ing: Russian History in Essays. Ed. M. Dovnar-Zapolsky. Vol. 3 (1912). kaca 41–44.

[516] Delengen cathetan 503, uga karya-karya ing ngisor iki: Odinets, D. 'Kehilangan Hak Transit déning Tani Pamilik Lahan ing Nagara Moskow', ing: Kumpulan kanggo Menghormati P. N. Milyukov. Paris, 1929; Mikhailov, P. 'Lembaga Tenure Jangka Panjang lan Budak Tanah', ing: ZhMNP. 1912. 1; panulis sing padha. 'Bab Pitakonan Asal-usulé Hak PanganggéTanah déning Warga Sing Wis Luwih Suwe Manggon'. Ibid. 1910. 6.

Santo Yuriy, 'Dina Yuriyev' – ditetepake minangka tanggal pamitané para tani[517] . Salah siji surat hak istimewa sing diwènèhaké marang Biara Trinity-Sergius (1455–1462) ngidini biara kuwi ora ngeculaké para tani saka sawatara tanah milik biara[518] . Kode taun 1497 netepake tanggal 26 November minangka tanggal para tani kudu ninggalake tanahé, sing ditrapake ing saindenging nagara; para tani diijini pindhah menyang tanah anyar sajrone wolung dina sadurunge tanggal iki lan wolung dina sawisé. Kode 1550 (Artikel 88) negesake pranatan iki[519] . Pranatan-pranatan iki maringi biara sarana hukum kanggo narik para tani menyang tanahé, lan hak iki digunakake kanthi jembar banget. Stoglav (1551) uga maringi para tani Dina St. George minangka dina bebas lunga; ing wektu sing padha, ana paugeran sing ngenalake yèn para pamilik tanah lan biara diparingi hak, sadurungé tenggat wektu iki, kanggo mindhahaké para taniné—apa sing nyambut gawe ing pertanian utawa ora—menyang omah-omah kosong ing désa-désa[520] . Sanadyan Stoglav kanthi cetha maringi idin supaya ing tanahé mung ditampa para tani sing ora nduwé tunggakan pajak, para biara ngliwati paugeran iki, lan pamaréntah asring kapaksa, amarga akèh petisi, njupuk langkah nglawan panyalahgunaan kuwi[521] . Krisis ekonomi taun 1570-an lan 1580-an nyebabake relokasi massal para petani saka siji wilayah menyang wilayah liyane; iki nambah kasempatan kanggo narik para petani menyang tanah biara. Pamaréntah uga asring maringi idin marang para tani kanggo ninggalake tanahé siji pamilik lan pindhah menyang tanahé pamilik liyané, sing nyebabaké akèh tani ora puas karo kahanan uripé, uga para migran anyar sing ngumbara saka panggonan siji menyang panggonan liyané. Saliyane, ing awal taun 1580-an, amarga ambruké ékonomi sacara umum, piwulang taun 1550—sing mbatesi para tani mung bisa lunga ing Dina St. George—dibatalaké; Wiwit kuwi, para petani diijini ninggalake tanahé ing dina-dina liya uga, nalika sing diarani '[522] ' diwenehaké.

Kabur tanpa kendhaté para petani nyebabaké banjir petisi marang pamaréntah lan perselisihan hukum antarané para pamilik tanah sekuler lan biara, uga antarané biara-biara dhéwé[523] . Kanthi dekrit taun 1597[524] , kabèh pamilik tanah, loro-lorone sekuler lan agama, diparingi hak kanggo nuntut liwat pangadilan supaya para tani sing wis mlayu ora luwih saka limang taun kepungkur lan wis manggon ing tanah liya bali; para tani sing wis mlayu luwih saka limang taun kepungkur ora wajib bali menyang panggonan lawas lan bisa tetep karo pamilik tanah anyar. Iki nyebabake apa sing diarani 'masa percobaan', sing nduwèni peran penting ing sajarah para petani ing Negara Muskovit nganti Kode 1649 lan menehi pangaruh tartamtu marang pangembangan kepemilikan lahan biara. Kanthi dekrit tanggal 9 Maret 1607, 'tenggas wektu' diperpanjang dadi 15 taun[525] . Sawisé jaman Kasangsaran, para biara wiwit ngajokaké petisi marang pamaréntah supaya 'tenggas wektu'-é diperpanjang[**]. **Mangkono, ing taun 1614, Biara Trinitas-Sergius diparingi hak kanggo mbalekake para petani sing wis mlayu saka tanahé sajrone sangang taun kepungkur, lan ing taun 1615, syarat sewaé diperpanjang dadi sepuluh taun. Biara Santo Yosef ing Volokolamsk nampa hak sing padha ing taun 1619[526] Privilese iki nyebabake rasa ora puas ing kalangan kelas prajurit – utamane amarga, contone, Biara Trinity-Sergius ngembalèkaké para tani sing mlayu sanajan wis liwat wektu sepuluh taun – lan padha ngajokaké petisi marang pamaréntah supaya privilese iki dibatalaké. Nanging, dekrit taun 1637**

---

[517] AAE. 1. No. 48; DAI. 1. No. 198. Bab peran Dina St. George ing kalender tani Rusia, delengen: Kalinsky, I. The Church-Folk Calendar in Russia, ing: Proceedings of the Geographical Society, Ethnography Section. 1 (1877). kaca 325.

[518] AI. 1. No. 59; AAE. 1. No. 64, 83.

[519] Kanggo conto penyimpangan saka iku ing praktik, delengen, contone: AYu. No. 186 lan 290.

[520] Stoglav (edisi Kazan, 1862). kaca 412–414; AI. 1. 165; AAE. 1. No. 257.

[521] AAE. Jilid 1, No. 234 (ngenani distrik Vazhsky lan Shenkursky, 1552); AI. Jilid 1, No. 193 (ngenani Biara Trinitas ing Astrakhan, 1575); Dyakonov. Esai (1898). 6 (bab Biara Ibune Gusti ing Sviyazhsk, 1576). Bahan babagan iki uga ana ing daftar pajeg abad kaping 16. Delengen: Nevolin. Bab Pyatinas lan Pogosts. kaca 167.

[522] Debolsky. Op. cit., ing: ZhMNP. 1895. 1. kaca 99; Grekov. Yuryev Day. kaca 78; ibid. Esai babagan Ekonomi Omah Santa Sofia Novgorod, ing: LZAK. 34 (1927). kaca 113; Odinets. Op. cit. kaca 205.

[523] RIB. 14. kaca 135. Kanggo abad kaping 17, kita duwe akèh dokumen babagan perselisihan kaya ngono: AI. 3. No. 286 (1621). 160 (1629); AAE. 3. No. 141 (1623); RIB. 35. No. 263 (1616). Delengen uga: Dyakonov. Essays (1898). kaca 52–59.

[524] Dekrit iki biyèn disalahanggap minangka pratandha wiwitané ikatan tetep para tani marang tanah lan perbudakan. Dekrit iki ora ana maneh lan wis direkonstruksi adhedhasar dokumen-dokumen sabanjuré. Cf.: Vladimirsky-Budanov. Op. cit. kaca 139.

[525] Ibid. kaca 139; Rozhdestvensky. Op. cit., ing: Russian History in Essays. Jilid 3. kaca 63. Ketentuan taun 1597 dikonfirmasi lan dilengkapi ing taun-taun sabanjure kanthi dekrit anyar: tanggal 28 November 1601, 1 Februari 1606 lan 9 Maret 1607. Vladimirsky-Budanov. Ibid. kaca 139 lan salajengipun; Kljutschewskij. Geschichte RuЯlands. Vol. 2. kaca 342–344; Dyakonov. Essays (1898). kaca 49.

[526] Delengen cathetan biara bab para tani sing mlayu: Ringkesan Cathetan Biara Trinity-Sergius, ing: Monumen Sejarah Sosial-Ekonomi Negara Moskow ing abad kaping 16–17, Jilid 1 (1929); AAE. Jilid 3, No. 66 (1615); AMG. 2. No. 143. Cf.: Rozhdestvensky. 'Babagan Sajarah "Taun Tetep" kanggo Nggoleki Tukang Mlayu Tani ing Nagara Moskow abad kaping 17', ing: Kumpulan kanggo Ngurmati V. O. Klyuchevsky (1909). kaca 152–154.

lan 1642 negesake masa servitude sepuluh taun kanggo Biara Trinity-Sergius[527] . Ora bisa dipungkiri manawa petisi para prajurit layanan wis mengaruhi undang-undang sabanjure. Ing taun 1646, sawisé diwiwiti registrasi sensus, pandhuan kanggo petugas sensus nyatakake yèn para tani lan anak-anake sing kacathet ing registrasi mau 'bakal permanèn kagandhèng' karo tanah tanpa ana wates wektu sing cetha. Rong taun sawisé, syarat masa jabatan sing tetep resmi dibusak, lan Kitab Undhang-Undhang taun 1649 (Bab 9, § 3; 15, § 3) sacara pasti netepake ikatan para petani marang tanah lan marang pamilik tanah, lan uga ikatan pamilik tanah marang para petani. Kabeh mau pancen kanggo kapentingan ekonomi biara, amarga daftar sensus taun 1646 dadi dhasar kanggo ngiket para tani marang tanah; mula, omah-omah tani sing dununge ana ing tanah biara tetep dadi kagungan biara, sawijining fakta sing sacara resmi dikonfirmasi dening Kitab Undhang-undhang taun 1649.

9. 'Pelayan monastik' lan 'murid monastik'

Macem-macem dekrit pamaréntah, loro sing spesifik lan sing umum, lan paugeran Majelis ora bisa—lan miturut panemuku malah ora nduwé niat—mbatesi tuwuhing tanah monastik; mula, dekrit tsar lan Kode taun 1497 lan 1550 ora dadi alangan nyata tumrap arus tetepé para petani menyang tanah biara. Bukti paling cetha saka iki yaiku data sing wis kita sebutaké ing ndhuwur babagan cacahé rumah tangga petani ing tanah-tanah mau ing seperempat pungkasan abad kaping 17. Para panguwasa biara nyadari yèn dekrit-dekrit kuwi tansah bisa dihindari kanthi njaluk surat patèn khusus; lan ing sawatara kasus, amarga manuver trampil wakil-wakil biara ing Moskow, padha bisa ngowahi dekrit-dekrit mau dadi kauntungan kanggo biara. Padha uga nyumurupi yèn pamaréntah dhéwé tansah nglanggar paugeran hukumé dhéwé lan terus-terusan mbagi tanah. Sanadyan para biara ora wedi bakal ana pangurangan arus para tani menyang tanahé, nanging tetep padha ngupaya golek sumber tenaga kerja anyar. Iki sawenehé amarga kahanan sing wis kasebut – transisi alon-aloné para biara menyang sistem pertanian anyar lan perluasan lahan tandur dhéwé. Saliyane, nalika tanah milik biara saya ngrembaka, cabang-cabang anyar pertanian muncul utawa cabang sing wis ana saya ngrembaka ing saben biara, lan luwih trep kanggo biara nyewa tenaga kerja ing kono sing luwih raket gandhengane karo biara tinimbang para tani biara. Iki nerangake anané telung klompok wong monastik ing teges sempit sing lumayan sumebar: 1) abdi monastik, utawa 'sluzhki', 2) murid monastik, lan 3) pangrajin[528] .

Para abdi biara wis suwe digawé ing biara lan ing lahan biara[529] . Padha nindakake macem-macem pakaryan ing biara, dadi juru kandhang, penggembala, penjaga, nelayan, peternak tawon, pangrajin, lan sapituruté. Nalika wewengkon biara saya ngrembaka, kanthi pambangunan tambahan anyar, bangunan, kandhang jaran, lumbung lan sapiturute, cacahing abdi biara uga saya mundhak. Padha nampa panggonan dunung, sandhangan, lan panganan saka biara, uga upah dhuwit, biasane wujud paring nalika Natal, Paskah, Minggu Trinitas, utawa ing dina raya Santo Petrus lan Santo Paulus. Klompok wong iki dumadi saka para petani mlarat sing wis ora bisa utawa ora gelem mbangun tanahé , para pemukim, para cacad perang, lan sapituruté. Ing abad kaping 17, para abdi biara biasané mlebu prajanjen lisan utawa kontrak tinulis karo biara[530] .

'Detenyši' kalebu salah siji kategori wong sing paling narik kawigaten sing manggon ing tanah biara; sanadyan kategori iki kerep kasebut ing dokumen biara, watesané ora cetha. Sastra sajarah ora nyedhiyakake karakterisasi sing cetha babagan klompok iki; loro-loroné asal-usulé lan sajarah pangrembakané durung bisa dilacak[531] . Kekaburan iki asalé saka kasunyatan yèn dokumen nyebut 'detnyashi' kanthi cara sing béda-béda: kadhangkala padha kadhaptar bareng karo abdi biara, sing nuduhaké yèn padha nindakake pakaryan sing padha kanggo biara kaya abdi; ing wektu liyané, 'detnyashi' digambaraké minangka petani sing ngolah tanah; Padha manggon ing njero tembok kraton lan ing pemukiman kraton; kadhangkala malah nduwé pekarangan

---

[527] AMG. 2. No. 143.

[528] Kudu ana bedane antarane abdi biara lan klompok wong sing sejatine ora abdi, sanajan ing dokumen padha diarani 'wong biara' – padha makarya ing pangelolaan tanah biara lan umume anaké boyar lan anggota bangsawan. Bab iki bakal dibahas ing ngisor iki nalika nerangake sistem pangelolaan tanah.

[529] Ana akèh panyebutan babagan abdi monastik ing layang saka Metropolitan Gerontius. AAE. 1. No. 113 (1478).

[530] Arseny, Archimandrit. Laporan, ing: Readings. 1867. 3; Dobroklonsky. Op. cit. kaca 11–12; Akta Historis Biara Spassky ing Yaroslavl. 3. kaca 77. Tikhomirov, M. 'Biara minangka Pemilik Lahan ing Abad kaping 16', ing: Cathetan Historis. 3. kaca 149–152 (bab Biara Josephov).

[531] Delengen utamane: Dyakonov. Essays (1898). kaca 295–321 (kanthi bibliografi). Grekov. Peasants in Russia. kaca 695 lan salajengipun.

dhéwé ing désa kraton; uga makarya dadi tukang – pancèn, ing paruh kapindho abad kaping 17, padha melu meh kabèh cabang ékonomi kraton[532] . Sumber nyebut 'anak-anak biara' wiwit pertengahan abad kaping 16[533] ; munculé lan tambahé jumlahé bisa digandhengaké karo perluasane lahan biara dhéwé[534] . Ing sisih siji, wong-wong mau wis diwasa—tukang tani mlarat lan petani cilik; padha nandur ing sawah biara, motong suket gajah, lan mancing. Amarga pitulungan finansial saka biara, padha entuk omah tani dhéwé utawa diparingi omah tani sing kosong sing kagungané para petani sing mlayu utawa sing wis kebangkrut amarga utang. Kaya para biksu, 'detenyši' ora kena mbayar pajak lan pungutan[535] ; padha nepaki kewajibané marang biara kanthi nyambut gawe. Ing sisih liya, mayoritas bocah-bocah (utamane ing abad kaping 17) yaiku yatim piatu utawa anaké para petani lan budhak biara. Mula, ing taun 1636, Biara Solovetsky nduwèni panti asuhan resmi, omahé watara 300 bocah sing nindakake tugas monastik entheng: ing kebon sayur, ing pawon biara, lan sapituruté. – sing nyebabake piwulang khusus saka tsar marang abas biara, ing ngendi dhèwèké nuntut pangawasan ketat marang para yatim supaya ora tumindak ala, uga pambangunan omah kapisah kanggo bocah-bocah iki ing njaba tembok biara[536] . Para petani, utamané petani mlarat, seneng ngirim anak lanangé menyang biara. Wiwitane padha nindakake gawean entheng, kaya ing Biara Solovetsky; sawisé kuwi padha omah-omah karo bocah wadon tani, nduwéni omah dhéwé lan makarya ing sawah biara, nanging ing cathetan biara isih kacathet minangka 'anak-anak' biara – amarga tradhisi lan alesan fiskal. Ing abad kaping 17, kita nemokake kontrak (ing kasus iki biasane diarani ora 'poradnye' nanging 'zhiletskiye') antarane biara lan 'detnyatshi' diwasa; kontrak-kontrak iki nyathet kewajiban bebarengan antarane loro pihak[537] . Registri tanah abad kaping 17 ngemot akèh informasi babagan klompok individu sing gumantung marang biara, lan babagan tanah 'deteni'[538] .

Biara-biara tansah butuh macem-macem kerajinan tangan, sing, amarga ekonomi subsisten ing jaman semana, kudu diprodhuksi déwé. Iki nerangaké kenapa akèh tukang padha manggon lan nyambut gawe kanggo biara, ana ing biara kuwi dhéwé utawa ing pemukiman biara sing cedhak. Kalebu tukang kayu, tukang watu, tukang sambung kayu, tukang gawé tong, tukang besi, tukang sepatu, tukang jahit, tukang pelana lan pangrajin liyane sing gawé piranti, bajak, garu lan sekop kanggo biara, lan asring uga kanggo para tani ing biara; Tukang jahit lan tukang sepatu ngjahit sandhangan lan sepatu kanggo para biksu, abdi sang biara, lan bocah-bocah.

Ing Biara Joseph ana luwih saka 100 pangrajin kaya ngono, 37 ing antarane dadi murid[539] . Ing taun 1628–1629, Biara Spassky ing Yaroslavl nduwèni 27 rumah tangga, ing ngendi 27 pangrajin manggon lan nyambut gawe kanggo biara. Ing pemukiman kuwi ana 194 omah, ing ngendi maneh para pangrajin biara manggon; 25 wong saka wong-wong mau iku murid, lan padha ngasilake meh kabèh sing dibutuhake biara lan tanahé[540] . Biara Solotchinsky ing Distrik Ryazan ngasilake meh kabeh sing dibutuhake dhewe liwat gaweyan para pengrajin dhewe, lan sawetara barang malah didol[541] . Buku cathetan Biara Boldino ing Dorogobuzh, ing wewengkon Smolensk, nyedhiyakake akèh bahan kanggo ngukur pentinge karya sing ditindakake déning para pengrajin biara, manajemen keuangan biara, lan upah sing dibayar marang para pengrajin. Padha ora mung nampa upah awis kanggo gaweyané nanging uga, minangka insentif, nampa hadiah—biasane awis—nalika Natal lan Paskah[542] .

Tukang jahit khusus nggawe busana imam, dene tukang emas lan tukang pérak nggawe wadah kanggo ibadah; ing biara gedhé sing tansah duwé peternakan tawon dhéwé, lilin digawé.

Tenaga upahan nduwèni peran sing wigati banget, umpamané ing lahan ageng Biara Solovetsky, ing ngendi miturut dokumen biara, ana 700 buruh upahan ing taun 1621 sing nampa panggonan manggon,

---

[532] Cf. dhaptar sumber sing jembar babagan bocah-bocah ing karya Dyakonov. Op. cit., kaca 295, 298; Dobroklonsky. Op. cit., kaca 33; Peretyatkovich. The Volga Region in the 17th and 18th Centuries (1882). kaca 93, 117.

[533] Ing taun 1547, miturut Biara Josephov: Grekov. Op. cit., kaca 695; ing taun 1576, miturut Biara Trinity-Sergius: Buku Survei Nagara Muscovite. Jilid 1. Bagéan 1. kaca 68, 73, 82, 76, 611, 642, lsp.

[534] Grekov. Op. cit. kaca 695, 710; Dyakonov. Esai (1898). kaca 303 – meh padha.

[535] Grekov. Op. cit. kaca 711.

[536] AAE. Vol. 3, No. 262. Teguran tsar iku bener: miturut piagam biara, bocah lanang ora diijini manggon utawa tetep ana ing biara. Stoglav kanthi tegas nglarang praktik iki: Stoglav. Edisi Kazan. kaca 229, 233, 236. Bab para yatim piatu ing Biara Trinity-Sergius, sing cacahé tekan 600, delengen: Arseny. Op. cit. kaca 8, 56.

[537] Dyakonov. Esai (1898). kaca 333.

[538] Ibid. kaca 298, 303, 306; Dobroklonsky. Op. cit. kaca 33.

[539] Tikhomirov. Op. cit. kaca 151.

[540] Akta Sajarah Biara Spassky, jil. 3, kaca 77–85; Nikolsky. Op. cit., jil. 1, jil. 2, Lampiran 'D'.

[541] Dobroklonsky. Op. cit. kaca 74.

[542] Buku Panghasilan lan Pangaluaran Biara Boldino, ing: RIB. 37. kaca 20–22, 36–38, 43–46, 64–69, lsp.

sandhangan, lan dhuwit saka biara. Padha digawé ing manéka kagiatan ékonomi: mancing, ing pabrik uyah lan ing pangangkutan uyah[543] .

10. Dagang biara

Amarga perluasan lahan biara sing terus-terusan lan pangembangan pertanian biara, biara-biara asring duwé kelebihan macem-macem barang, jumlahé ngluwihi kabutuhané dhéwé, saéngga padha kepeksa mlebu dagang. Saliyane, biara-biara uga mbutuhake macem-macem panganan lan barang kanggo para biksu. Komoditas pisanan lan paling penting sing diperdagangake yaiku roti. Sawetara biara duwe roti sing kakehan, dene biara liyane malah kapeksa tuku roti kanggo komunitasé. Amarga biara-biara asring duwe modal gedhe sing asalé saka sumbangan dhuwit—utamane kanggo pangapura jiwa—mereka bisa migunakaké modal iki kanggo kegiyatan dagang.

Biara-biara cilik lan mlarat kudu ngedol sebagian asil tani saka lahané kanggo tuku pasokan pangan sing dibutuhaké. Para biksu saka Biara Trinitas Pechenga ing Lor Adoh nulis ing petisi marang Tsar Ivan IV manawa, amarga iklim sing atos lan lemah sing tandus, padha ora bisa nandur tanduran, nanging 'ngupadi panguripan ing biara kuwi… nalika padha nangkep iwak ing segara lan nggodhog dadi uyah, banjur padha nggawa uyah mau kanggo didol… Lan sawise padha adol uyah mau ing Vologda lan distrik Vologda, padha nggunakake dhuwit asil saka adol uyah mau kanggo tuku… kabèh jinis pasokan kanggo kabutuhan biara: gandum, glepung, barli, oat, gandum giling, biji gandum kupi, mentega, kain, sandhangan sikil, lan kabèh jinis pasokan biara kanggo kabutuhan saben dina'[544] . Biara-biara ing distrik kidul sing subur uga milih tuku barang yèn lahané dhéwé ora bisa nyukupi kabutuhané kanthi lengkap[545] . Kanggo nindakake dagang, akèh biara mbangun toko lan pos dagang dhéwé ing Vologda—sing wis dadi pusat dagang utama ing abad kaping 17—ing ngendi para biksu sing ditunjuk khusus utawa agen sing dipercaya nindakake tuku lan adol. Mangkono, ing taun 1626, ana paling ora 36 toko lan gudang biara ing Vologda[546] .

Uyah iku komoditas paling wigati kanggo para biara lan sakabèhé ékonomi Muscovy; umume dienggo kanggo ngasinkan iwak, sing dadi panganan pokok nalika dina-dina puasa, sing ketat dituruti wektu kuwi ora mung ing biara nanging uga déning kabèh wong Rusia. Sabanjure ing dhaptar barang dagangan biara ana iwak, madu, lan lilin. Biara Kirillo-Belozersky sing sugih, sing ora bisa nanem gandum cukup ing lahané dhéwé, tuku gandum lan ing wektu sing padha adol uyah saka pabrik uyahé dhéwé, sing ngasilaké penghasilan gedhé; Iku uga tuku bahan pangan liyane, kerajinan tangan, asil tetanen, sandhangan lan sepatu kanggo para biksu lan abdi biara[547] .

Ing wewengkon Trans-Volga lan wewengkon Pomor, biara-biara aktif banget ing perdagangan. Padha nduwèni akèh sumur uyah lan pabrik uyah, papan mancing, lan kandhang tawon, sing asilé cepet entèk ing pasar Moskow; sabaliké, padha butuh pasokan pangan lan kerajinan tangan. Biara-biara ing wilayah Ponizovye, sing duwé papan mancing ing kali Volga lan Kama, padha dagang kaviar lan iwak putih—kaya sterlet, beluga, lan sturgeon—sing akèh digoleki[548] .

Kita wis nerangake kegiatan ekonomi sawetara biara sugih; saiki kita bakal ngalihake perhatian marang ekonomi Biara Solovetsky sing misuwur ing Segara Putih, sing kanthi cepet dadi pos dagang paling gedhe ing Lor Adoh lan, amarga perdagangan, muncul minangka salah siji biara paling sugih ing Negara Muskovit.

---

[543] Klyuchevsky. Kegiatan Ekonomi Biara Solovetsky ing Wilayah Segara Putih, ing: Buletin Universitas Moskow. *1866–67. No. 7. kaca 574; lan uga ing: Panaliten (1913).*

[544] Savich. Titik-titik Penting. kaca 55.

[545] Contone, Biara Solotchinsky ing Distrik Ryazan: Dobroklonsky, op. cit., kaca 89–93; utawa Biara Boldinsky ing Wilayah Smolensk: RIB, jilid 37. kaca 188, 192, 219, 240 lan liya-liyané, uga Biara Blagoveshchensky ing Nizhny Novgorod: RIB. 2. No. 51; cf.: Akta Biara Koryazhemsky, ing: LZAK. 23 (katrangan akta waé).

[546] Storozhev. Kepemilikan Tanah Biara ing Vologda, ing: Kumpulan kanggo Menghormati V. O. Klyuchevsky (1909). kaca 362, 366. Biara-biara adoh uga njaga toko-toko dhéwé ing kana.

[547] Wiwit pungkasan abad kaping 15, Biara Kirillov wis tuku ora kurang saka 2.400 pood gandum saben taun ing Vologda. AAE. 1. No. 126, delengen uga No. 283; Nikolsky. Op. cit. 1. 1. Bagéan 'D'. kaca 248. Biara iku ngelola toko uyah ing pirang-pirang kutha. AAE. 1. No. 378; ing taun 1566, biara iku adol nganti 10.000 pood uyah ing siji toko ing kutha Dmitrov waé. Ibid. No. 271; cf.: Makarii. 8. Edisi kapindho. 8. kaca 267.

[548] Koleksi dokumen (AI, AAE, SGGD) ngemot bahan sing jembar babagan topik iki; cf.: cathetan Hensler babagan kegiatan dagang biara, ing: Readings. 1874. 4. kaca 24. Babagan perdagangan biara ing Astrakhan: AI. 1. No. 193; uga: Kulisher. *History of the Russian Economy*. 2 (1925). kaca 324. Contone, Biara Trinity-Sergius ngékspor glepung menyang Astrakhan, sing digiling ing pabrik gilingané saka gandumé dhéwé. Gautier. Op. cit. kaca 537.

Biara Solovetsky diadegaké antara taun 1429 lan 1436 déning loro ahli tapa, Sang Mulya German lan Savvatiy, sing ngupaya nyendhiri saka donya ing pulo-pulo lor sing sepi; nalika masa pimpinan Sang Zosima (1452–1478), biara iki saya ngrembaka, lan kagiatan ékonominé mekar ing sangisoré Abas Filipus (1548–1566), sing bakal dadi Metropolitan Moskow, sawijining wong sing duwé bakat luar biasa lan, kaya sing kabuktèn saka perselisihane karo Tsar Ivan IV[549] , sawijining wakil hierarki sing pinunjul ing pertahanan prinsipal kapentingan Gréja. Wiwit separo kapindho abad kaping 15, adhedhasar surat paten lan surat imunitas sing diparingi Veliky Novgorod, biara iki nduwèni lahan amba lan papan mancing ing Segara Putih; kepemilikan iki sabanjuré dikonfirmasi minangka kagungan biara lan diperluas liwat surat saka Para Pangeran Agung. Ing taun 1555, ing distrik Sumy waé, biara iku nduwèni 33 sumur uyah; sumur uyah liyané dipikolehi mengko[550] . Iki maringi biara kasempatan kanggo dagang uyah ing saindenging nagara Muscovite. Ing tengah abad kaping 16, Biara Solovetsky adol 6.000 pood uyah; satus taun sawisé, pabrik uyah biara kasebut wis ngasilaké 130.000 pood uyah, sing diangkut nganggo prau biara dhéwé liwat kali Dvina lan Sukhona menyang Vologda lan didol ing kana. Kanggo dagang iki, biara mbayar 658 rubel pajak marang negara saben taun. Jumlah total kabèh pajak sing dibayar déning biara ing pertengahan abad kaping 17 ngancik 4.000 rubel. Pabrik uyah biara, operasi mancing, lan layanan pelayaran nyambut gawe 700 buruh, sing nampa gaji, sandhangan, lan pangan saka biara; angka iki nggambaraké skala kegiatan ékonomi biara kasebut[551] . Para abbot sing duwé inisiatif ing separo kapindho abad kaping 17 malah mbangun pabrik tali kanggo armada pedagangé ing Segara Putih lan ing kali-kali lor[552] .

Para biara uga ngedegake usaha industri; salah sijiné yaiku Biara Svensky ing sacedhaké Bryansk, sing nduwèni tungku peleburan wesi dhéwé[553] .

Kaya sing wis kasebut, modal sing dumadi saka kado lan sumbangan kanggo panglipur arwah iku wigati banget kanggo kegiyatan dagang para biara[554] . Saliyane, ing pertengahan abad kaping 16, nalika Oprichnina ing jaman Tsar Ivan IV, akèh boyar lan prajurit, amarga wedi dirampok utawa disita, nyimpen dhuwit, emas, lan perhiasan ing biara kanggo dijaga[555] . Daftar simpanan nyebutake barang sing bisa dipindhah – dhuwit, emas, perhiasan, panganan, ternak, jaran, uga ikon lan buku liturgi, sandhangan, lsp.[556] – lan barang sing ora bisa dipindhah – tanah lan desa. Biasane, akta wakaf nemtokake syarat supaya sing nyumbang tetep nggunakake propertine – tanah utawa estate – nganti pungkasaning uripe, sing miturut Pavlov-Silvansky padha karo praecaria oblata ing Eropah Kulon jaman pertengahan[557] . Panyumbang nransfer kepemilikan sakabehe saka tanah utawa propertine marang biara lan nampa bali saka biara kanggo digunakake, ora maneh minangka properti nanging minangka anugrah saka biara. Ungkapan ing ngisor iki asring ditemokake ing cathetan wakaf: 'Lan salami Gusti maringi aku urip, mugi sang arkimandrita kersa ora ngusir aku.' Ing taun 1590-an, pamaréntah ngakoni yèn panggunaan hak guna sajrone urip saka tanah sing disumbangaké marang biara iku sah miturut hukum. Sayangé, saka cathetan sumbangan lan wasiat angel nyimpulké persis kepiyé biara migunakaké harta sing disumbangaké nalika sing nyumbang utawa sing nyusun wasiat isih urip, kahanan sing bisa suwé pirang-pirang dasawarsa[558] . Amarga harta warisan ora mesthi dumunung ing panggonan sing

---

[549] Makarii. Edisi kaping 2. 7. kaca 41.

[550] Klyuchevsky. 'Kegiatan Ekonomi Biara Solovetsky', ing: Eksperimen lan Riset. kaca 11; Savich. The Solovetsky Estate (1927). kaca 148. Babagan tanah kagungan biara, delengen: Bogoslovsky. Op. cit. Jilid 1. kaca 73–75.

[551] Klyuchevsky. Op. cit. ing: Experiments. kaca 36 (ing: Moscow University Bulletin 7. kaca 574). Angka-angka ing ngisor iki nuduhake skala perdagangan uyah biara: ing taun 1588, 81.201 pood dikirim menyang Vologda; ing taun 1598, – 92.990 pood dikirim menyang Vologda, lan ing taun 1608 – 123.137 pood. Savich. Op. cit., kaca 148. Ing Vologda, biara tuku maneka jinis gandum, sing banjur diangkut bali menyang biara nganggo prau sing padha. Contone, ing taun 1608 biara tuku 15.000 chetverti gandum rai kanggo konsumsi dhéwé; wektu kuwi biara nyewa 827 buruh tetep lan 286 buruh musiman. Ibid. kaca 110, 142, 154, 213, 221.

[552] Ibid. kaca 167.

[553] Hierotheos, Archimandrite. Biara Dormisi Svensky Bryansk ing Provinsi Oryol (1866). kaca 47.

[554] Akèh bahan babagan prakara iki kacathet ing buku ledger biara; delengen, umpama: The Ledgers of the Antoniev Siy Monastery. Disunting déning A. Izyumov, ing: Readings. 1917. Jilid 1. Bahan babagan prakara iki uga kasedhiya saka daftar rumah tangga biara.

[555] Rozhdestvensky. Kepemilikan Tanah Klèri. kaca 87; Pavlov. Esai babagan Sekularisasi. kaca 150.

[556] Avraamy Palitsyn, sing mengko dadi juru gudang kondhang ing Biara Trinity-Sergius, nalika mlebu biara nyumbangake desane, buku liturgi, lan emas. Shumakov. Sotnitsy, ing: Readings. 1902. 2. kaca 226.

[557] Pavlov-Silvansky. Feodalisme ing Rus' Appanage, ing: Karya, jilid 3, kaca 338. Ukara ing ngisor iki kerep ditemokake ing akta pangalembana: 'lan aku bakal manggon ing tanah iku nganti pungkasaning uripku'. Cf.: Rozhdestvensky. Kepemilikan Tanah Budak, kaca 104–107.

[558] Pavlov-Silvansky. Op. cit., kaca 389; Rozhdestvensky. Op. cit., kaca 107, 105.

trep kanggo biara utawa bisa uga ora nguntungake kanggo ekonominé, biara asring adol utawa tukar endowment kuwi karo tanah liya sing luwih cocog, mesthi kanggo kapentingané dhéwé[559] .

Sing raket gegandhengan karo transaksi-transaksi iki yaiku praktik biara nampa tanah minangka jaminan, amarga biara tansah duwé dhuwit akèh ing tangane. Uga ora kena lali yèn, béda karo para pamilik tanah liyané, sing tanahé nandhang sangsara amarga ngladèni sang raja (padha mbuwang dhuwit akèh kanggo piranti perang, lan tanah karajané nandhang sangsara amarga pamiliké ora ana nalika perang, mula biyasané ditelantarkan), Panguwasa biara tansah diawasi kanthi tliti. Kaperluan meksa para abdi negara nyilih dhuwit – kanggo piranti perang utawa ndandani tanahé. Mula ana akèh kasus tanah sing dijaminkan marang biara utawa nyilih dhuwit saka biara kanthi bunga. Tindakan ora pantes kaya ngono, sing bertentangan karo kanon Konsili Ekumenis, wis mlebu jero ing urip saben dinane rohaniawan Rusia; iki terus ana sajrone abad kaping 16 lan 17, sanajan Konsili Stoglav lan Kitab Undang-Undang Tsar Alexei kanthi tegas nglarang rohaniawan njaluk bunga[560] . Nalika mènèhi utangan dhuwit, sawijining biara bakal njupuk tanah utawa omah minangka jaminan; akta hipotik bakal digawe, sing sawisé kadaluwarsa wektu utangan diganti karo akta adol, kanthi cara iki, tinimbang bunga, sawetara properti – sing bisa dipindhah utawa ora bisa dipindhah – pindhah dadi kagungan biara[561] . Tanah-tanah sing dipikolehi liwat wasiat, akta kado, lan akta hipotik asring didol utawa ditukar déning panguwasa biara, mesthi kanggo kauntungan biara; ora arang biara padha tukar tanah karo kas nagara – bisa miturut dhawuh sang raja utawa sawisé ana petisi saka biara[562] .

Kabeh transaksi kaya ngene iki ndadekake para biara dadi sugih, meksa para biksu melu macem-macem kegiatan ing njaba tembok biara lan, pungkasané, nduwèni pengaruh ala marang disiplin monastik.

11. Pangurusan tanah-tanah biara lan kewajiban biara marang negara

Kanggo nambah pendapatan saka akeh lan jembar tanah biara – prakara sing dadi perhatian meh kabèh abot – dibutuhaké staf administrasi sing akèh. Staf iki nduwéni loro tugas: njamin kanthi teliti supaya biara ora ngalami kerugian finansial, lan luwih teliti manèh supaya biara ora mbayar negara luwih saka sing perlu, supaya ora ora sengaja maringi alesan marang panguwasa negara kanggo nuntut luwih saka biara tinimbang sing wis ditemtokake ing piagam hak istimewa.

Abaot tanggung jawab marang pangelolaan rohani lan administratif ing biara. Nalika njabat, abaot njupuk alih pangurusan harta biara miturut inventaris sing rinci banget, utawa 'daftar kas agung'. Dhaptar iki kalebu dana biara, perabotan gréja kanthi inventaris rinci saka wadhah liturgi, ikon, kabèh jinis barang sing bisa dipindhah, lan dokumen – ing antarané ana dhaptar kabèh kontrak biara karo para petani, akta adol lan cathetan hipotik, lsp.[563] Ing kabèh babagan sing ana gandhèngané karo pangelolaan biara, sang abbot dibantu déning bendahara, sing tanggung jawab langsungé yaiku ngawasi tanah lan kagungané biara.

Lahan-lahan biara dikelola déning biksu sepuh utawa anggota komunitas biara sing dipercaya. Para biksu iki, sing biasané dipilih déning persaudaraan lan kadhangkala diangkat déning abbot, ing dokumen monastik disebut 'para sepuh dewan'[564] . Padha dikirim menyang lahan utawa desa ing sanggama minangka

---

[559] Delengen panemune Klyuchevsky babagan perdagangan biara, ing: The Boyar Duma (1884), kaca 288.

[560] Konsili Ekumenis Kapisan, kanon kaping 17; Konsili Ekumenis Kaping Enem, kanon kaping 10; lan Konsili Laodikia, kanon kaping 4. Kanon-kanon iki uga kapacak ing Nomokanoné John Scholasticus, sing dikenal ing Rus Muskovit. Ing taun 1416, Metropolitan Photius ngirim layang marang para rohaniawan Pskov ing ngendi piyambakipun kanthi keras ngecam panyalahgunaan punika. AI. 1. No. 22, lan uga: Stoglav. Edisi Kazan. kaca 345; Kode taun 1649. Bab 10. Ing taun 1727, para rohaniawan diparingi idin, sawisé wektu utangan rampung, kanggo ngetokake bunga 6 persen saben taun. Milyutin. Op. cit., ing: Readings. 1859. 4. kaca 101. Idin iki dikonfirmasi déning dekrit tanggal 13 Mei 1754. PSZ. No. 10235. Akèh dokumen saka abad kaping 15–16 nuduhaké yèn biara lan biksu nglumpukaké bunga kanthi pribadi. Cf.: AYu. No. 15, 71, 232, 238, 241, 243, 245, 248, 255, 267, lsp.; DAI. 1, No. 51, 55. Kanggo rincian luwih lengkap babagan iki, delengen artikelku ing: Kyrios. 4 (1939). kaca 29–38.

[561] Conto sing dipilih: AYu. No. 234, 236, 237, 241 (kabeh telu babagan Biara Kirillov), 254; AI. 1. No. 104, 106, 163; DAI. 1. No. 157; AI. 3. No. 138; 5. No. 32, lsp.

[562] AAE. Jilid 2, No. 42 (1646); Jilid 4, No. 26 (1648); DAI. 1. No. 21, 113, lsp. AYu. No. 108. Ing Kitab Undhang-undhang taun 1649 (Bab 16, § 4–5), ana upaya kanggo nglarang pertukaran kaya ngono, nanging ora kasil.

[563] RIB. 32. No. 229 (1567, babagan Biara Koryazhemsky) utawa RIB. 35. No. 470 (1638, babagan Biara Prilutsky).

[564] Perlu nerangake maneka teges tembung 'starets' ing sastra gerejawi Rusia Kuna. Kaping pisan, istilah 'starets' asring digunakake mung kanggo nyebut biksu tuwa sing ora nduwé pangkat suci – dudu hieromonk; ing teges iki kita nyebut Starets Philotheus, panganggit karya babagan Moskow – Roma Katelu; kapindho, istilah 'starets' dianggo kanggo sing diarani 'sesepuh katedral' – para biksu sing bebarengan karo abbot ngatur biara lan nindakake tugas tartamtu; lan pungkasané, istilah 'starets' uga dianggo kanggo para biksu tuwa lan wis pengalaman sing maringi pitutur rohani marang novis lan biksu liyané – iki sing diarani 'starets' ing teges sejati tembungé. Tuladha tembung 'elder' sing digunakake kanthi makna sing beda bisa ditemokake ing layang saka Uskup Agung Simeon saka Novgorod marang Biara Snetogorsk, ing ngendi ing loro kasus tembung 'elder' nuduhake marang mentor spiritual,

'pangarsa desa', ing kono padha makili wewenang sanggama. Ing sanggama dhewe, padha nindakake maneka warna tugas: pangarsa kandhang ngawasi kandhang lan para juru kandhang, dene pangarsa pawon ngawasi pawon.

Alon-alon, utamane ing abad kaping 17, padha saya diganti dening abdi sekuler sing dikenal minangka 'beltsy'. Wong-wong iki iku wong sing ana gandhengane karo biara. Wong-wong monastik iki, utawa malah abdi monastik, ora kena disamekake karo abdi monastik sing kasebut ing ndhuwur. Abdi-abdi iki, sing umume makarya ing administrasi, asring asalé saka kulawarga boyar lan bangsawan sing mlarat; ing dokumen-dokumen asring diarani 'anak boyar monastik'. Ora arang putrané boyar kaya ngono mindhahaké tanahé sing kebak utang marang biara minangka seserahan utawa kanggo tentreming atiné; dhèwèké banjur manggon ing pemukiman biara lan ngupadosi panguripan kanthi ngladèni biara dadi pangurus désa utawa manajer ing tanah lan désa-désa biara. Jumlah 'wong monastik', utawa abdi monastik, ing biara-biara gedhé iku akèh banget. Ing pemukiman monastik, padha nduwé pekarangan permanèn dhéwé; saliyané kuwi, kadhangkala padha dikirim sak suwéné setaun menyang désa-désa lan tanah adoh kanggo nindakake manéka tugas administratif. Wiwit taun 1420-an, Biara Trinity-Sergius wis nduwé 'pemukiman layanan', sing alon-alon tuwuh dadi Sergiev Posad. Ing taun 1594, biara kasebut nduwèni 159 abdi biara kaya ngono, sing 43 wong ngurusi bab administrasi, déné 116 wong mbentuk resimen berkuda biara. Nalika Mangsa Kasangsaran, nalika biara dikepung déning wong Polandia, padha perang kanthi sukses ing témbok biara; Ing taun 1692, wis ana 160 rumah tangga ing pemukiman kasebut, lan ing taun 1651 biara kasebut nduwèni 371 prajurit numpak jaran; daftar pajak taun 1646 nyathet 217 prajurit numpak jaran, sing 60 wong saka keturunan boyar utawa bangsawan; daftar pajak taun 1677 nyebutake ana 242 rumah tangga abdi biara. Ing taun 1651, Tsar Alexei nggawa 230 prajurit numpak jaran saka biara iki kanggo kampanye militer. Antarane abdi biara uga ana putra-putra pandhita lan pedagang; siji-sijine klompok sing ora ana yaiku para tani, sing diklasifikasikake menyang kategori abdi biara liyane utawa minangka 'detnyashi' ([565]). Putra-putra pandhita makarya ing kantor biara minangka juru tulis – diaken utawa panitera – uga dadi juru masak biara. Sing pungkasan iki nduwèni peran penting ing kabèh biara utama. Padha dadi wakil resmi biara-biara ing Moskow, ing ngendi padha manggon ing tanah biara lan, atas jeneng biara-biara, padha sesambungan karo Kantor Istana, lan sakbanjuré Kantor Biara, babagan manéka warna prakara. Wong-wong mau iku individu sing aktif banget lan trampil sing, amarga kawruh bab kahanan lokal lan pangerten marang keruwetan proses administrasi ing kantor-kantor administratif ing Moskow, meh ora bisa diganti ing biara-biara. Pengaruhe gedhe banget, lan para abbot tansah nyukupi kepinginan lan panjaluke[566] .

Kompleksitas ngatur tanah-tanah biara gedhé katon, umpamané, saka kasunyatan yèn ing Biara Trinity-Sergius ing awal abad kaping 18 ana 60 departemen administratif; Biara St Joseph-Volokolamsk mbagi tanahé marang limang departemen administratif, saben dipimpin déning kepala désa[567] . Ing njero wewengkon lan desa ana pos-pos biara, ing ngendi para sepuh desa manggon; iki dadi pusat administrasi ing ngendi wakil-wakil para petani ngrampungake prakara karo panguwasa biara, mbayar sewa awis lan natura, lan ing ngendi para sepuh desa, adhedhasar surat imunitas, maringi kaadilan marang para petani[568] .

Piagam-piagam sing dileksanakake lan, utamane, piagam 'imunitas' dadi dhasar hukum kanggo wewenang biara lan abbote marang para tani sing manggon ing tanah biara. Kantor Istana Agung – lan, antara taun 1649 lan 1677, Kantor Biara – iku badan pamaréntahan sing tanggung jawab babagan urusan fiskal lan yudisial sing ana gandhèngané karo tanah biara[569] . Minangka sing wis dibahas sadurungé ing Bab VI, Kantor Istana Agung wis diterangaké; ing kéné kita mung bakal nyentuh babagan iki mung ana gandhèngané karo administrasi internal tanah biara.

Piagam karajan maringi hak fiskal marang para biara, nanging ora nemtokake wates utawa jembaré kewajiban wong-wong sing manggon ing tanah biara; iki dadi prakara sing ditemtokake déning panguwasa

---

dene ing loro liyane nuduhake marang elder dewan. RIB. 6. No. 45; cf. uga: Smirnov. Bapak Rohani Rusia Kuna, ing: *Readings*. 1914. 2. kaca 26.

[565] I. A. Gréja Kelahiran Kristus ing Sergiev Posad, ing: *Readings*. 1891. 3. kaca 4–8, 17, 28, 33. Kanggo dhaptar tokoh monastik kaya ngono, delengen: Arseny. Op. cit., ing: *Readings*. 1867. 3.

[566] Iki cetha, contone saka dokumen Biara Solotchinsky. Dobroklonsky. Op. cit. kaca 28–29. Bab pangurus biara, delengen: Vvedensky, A. 'Kegiatan Kerja Pangurus ing Biara-Biara Lor Rusia Abad kaping 16–17', ing: Sever (1923). kaca 36–64 (sayangé, iki ora kasedhiya kanggo aku).

[567] I. A. Gréja Kelahiran Kristus. kaca 8; Shchepetov. Op. cit. kaca 115.

[568] Dobroklonsky. Op. cit. kaca 24 sarta salajengipun; bandhingna: Makariy. Edisi kaping 2. Jilid 8. kaca 260–262.

[569] Gorchakov. Kantor Biara. kaca 40 lan salajengipun.

biara dhéwé. Cetha saka pirang-pirang prajanjen antarané biara lan warga ing tanahé yèn watesan kewajiban kuwi béda-béda saka siji biara marang biara liyané lan malah antarané tanah-tanah ing biara sing padha. Liwat wakilé – para sepuh désa utawa pangurus – biara ngawasi palaksanaan pakaryan corvée lan pambayaran pajeg sing pas wektuné, ing awis lan ing wujud barang; kahanan lokal utawa bencana alam – embun beku, kekeringan utawa banjir – bisa dadi alesan kanggo nyuda jumlah pajeg, lan iki miturut kaputusan biara. Pamaréntah lan biara padha nduwé tujuan sing padha – nyegah para petani supaya ora ngindhari pambayaran pajeg, 'supaya wong-wong sing wajib kerja paksa ora ngindhari tugase'. Kantor Istana Agung nyimpen daftar pajeg; mengko, nalika jaman Kantor Biara, daftar sensus nglakoni peran sing padha; kanggo pamaréntah, iki dadi dhasar hukum kanggo mbagi beban pajeg.

Pajak sing dibayar biara marang negara ditemtokake adhedhasar jumlah 'soha' (siji 'soha' iku ukuran lahan tandur) sing kacathet ing daftar pajak; ing tanah biara, kajaba sawetara kasus arang, siji 'soha' padha karo 600 'chvart'. Jumlah pajak sing dipungut ing saben biara beda-beda. Piagam sing diwènèhaké marang Biara Pesnoshsky (cedhak Moskow) ing *taun 1557–58 nemtokaké pajak 1 rubel saben soha. Kosok baliné, Biara Solotchinsky, umpamané, mbayar 3,27 rubel saben soha ing triwulan pungkasan abad kaping 17.*[570] *Kaya sing wis kasebut, ing taun 1679, adhedhasar cathetan sensus anyar saka taun 1676–1678, pajeg saben bajak diganti karo pajeg sing dibebani marang saben tanah biara. Sajeroning wektu sing padha, kanggo tanah biara, pajeg iki wis dikenalké ing taun 1623–1630. Iki pungkasane diatur kanthi dekrit tanggal 19 Mei 1630. Menarik dicathet yèn langkah iki, sing migunani kanggo nagara nanging abot kanggo tanah biara, wis dilaksanakaké nalika masa patriarkat Filaret. Miturut dekrit tanggal 19 Mei 1630 babagan sing diarani 'living quarter', pajeg dipungut ora adhedhasar jembaré lahan nanging adhedhasar cacahing rumah tangga ing wewengkon biara; kanthi tembung liya, rumah tangga wong sing ora nyambut gawe ing pertanian—kaya buruh harian utawa pangrajin—uga kalebu itungan. Cetha manawa praktik anyar iki banget nguntungake para biara*[571] *. Nanging, ing abad kaping 17, pamaréntah njupuk pendekatan sing luwih tegas babagan urusan keuangan tinimbang ing abad kaping 16, nalika piagam khusus maringi pangecualian saka kabèh pajak marang sawatara biara—kaya Trinity-Sergius lan St Joseph's saka Volokolamsk—dene biara liyané dibebasaké saka sawatara jinis pajak sajrone wektu sing wis ditemtokaké. Kode taun 1649 mbusak kabeh hak istimewa kasebut.*

[572]Saliyane pajeg tanah, para biara uga kagungan kewajiban liya marang nagara. Babagan kewajiban iki, wis suwe cetha manawa nagara, nalika maringi piagam marang para biara, nyoba ngetokake sawetara tugas marang para biara, utamane babagan tugas militer lan administrasi panjara. Wiwit ing surat paten abad kaping 15, wis ditemtokake syarat-syarat sing mbutuhake para biara, sanajan bebas saka pajak, supaya nyedhiyakake pitulungan finansial lan materiil kanggo pambangunan benteng[573] . Minangka sing ditemtokake S. Rozhdestvensky, surat paten abad kaping 16 mesthi nyatakake partisipasi para biara ing kegiyatan nasional lan militer. Nalika surat hak istimewa lawas diratifikasi, sawetara hak istimewa sadurunge asring dibatalake[574] . Pembatalan tarhans kanthi dekrit taun 1584 dibenaraké amarga kabutuhan pertahanan. Pemerintah meksa biara-biara sugih kanggo njaga pasukan militer cilik utawa melu mbangun benteng. Contone, Biara Solovetsky diwajibake njaga 100 pemanah; saliyane, biara iki mbangun pos pertahanan ing pesisir Segara Putih, sing ndadekake biara iki bebas saka pajak pososhny sawise perang karo Swedia. Biara Trinity-Sergius, kaya sing wis kasebut, diwajibake nyedhiyakake pasukan prajurit numpak jaran kanggo tugas militer. Biara Belopesotsky ing kidul, cedhak kutha Kashira, mbangun tembok watu gedhe sing ing ndhuwure dipasangi meriam sing dioperasikake déning novis biara. Biara Trinitas ing kutha Tetyushi ing Ponizovye nyedhiyakake tugas jaga ing sepanjang garis pertahanan sing dikuatake. Biara Ipatiev ing Kostroma[575] uga nduwèni tembok

---

[570] Babagan panarikan pajak saka tanah biara, delengen: Rozhkov. Pertanian. kaca 221–231; Veselovsky. Surat Ngolah Tanah. Jilid 1, No. 1. kaca 300; Vladimirsky-Budanov. Op. cit. kaca 189; Dobroklonsky. Op. cit. kaca 61.

[571] Dyakonov. Esai (1898). kaca 312–316. Ibid. 'Pondhokan ing Sastra Sajarah', ing: Jurnal Sajarah Rusia. 5 (1918). kaca 154–176; Veselovsky. Op. cit. Jilid 1, Bab 1; Jilid 2, kaca 660. Lappo-Danilevsky. Organisasi Pajak Langsung. kaca 530 (kebetulan, karya iki uga duwé rega gedhé kanggo sejarawan gereja). Dekrit taun 1630 dicithak ing: Storozhev. Buku Dekrit Kantor Lokal. kaca 101–103.

[572] AAE. 3. No. 34, 97–99; DAI. 2. No. 26, 33 (Biara Kirillov); AAE. 3. No. 97 (Biara Pskov-Pechersk); AAE. 2. No. 160 (Biara Prilutsky).

[573] AAE. 1. No. 28, 131; AYu. 1. No. 31. 4; AI. 1. No. 71, 74; cf.: Rozhdestvensky. Servile Landownership. kaca 138.

[574] Ibid. kaca 138; AAE. 1. No. 200; AI. 1. No. 143; Milyukov. Controversial Issues. kaca 17.

[575] Rozhdestvensky. Op. cit. kaca 140–143; Smirnov. Kutha-kutha Nagara Muskovit. Jilid 1 (1917). kaca 108; Storozhev. Babagan Sajarah Urip Tatanèn ing Biara Ipatiev lan Bogoyavlensky Kostroma, ing: Readings. 1894. kaca 137.

watu gedhé lan pasukan militèr sing dijupuk saka komunitas biara. 'Tanah biara,' miturut S. Rozhdestvensky, 'dikenani pajak luwih abot ing separo kapindho abad kaping 16 tinimbang tanah warisan lan tanah bapak,' sanadyan diparingi maneka hak istimewa liwat surat paten[576] . Sajrone Jaman Kasulitan (1605–1613), akèh biara, amarga témbok benteng sing gagah, nduwèni peran pertahanan lan digunakaké déning pasukan Nagara Moskow kanggo nglawan detasemen Polandia; mula, langkah-langkah sing dijupuk ing abad kaping 16 kabuktèn migunani. Pengepungan Biara Trinity-Sergius iku kondhang banget; pasukan Polandia sing ngepung biara kasebut ngalami kerugian abot lan dipukul mundur déning para pembela biara – abdi biara, para biksu, lan warga desa sakupenge[577] . Ing Jaman Kasangsaran, negara uga migunakaké dana lan cadangan gandum biara kanggo njaga pasukane[578] . Ing abad kaping 17, pamaréntah uga kerep migunakaké dana lan cadangan gandum biara kanggo kabutuhan militèr; biara-biara uga ora dibebasaké saka pungutan sak-sepisan kanggo ndhukung pasukan[579] . Mula saka iku, kritik para sejarawan utawa keluhan wong-wong jaman kuwi babagan tumindaké Peter Agung sing migunakaké dana biara kanggo kabutuhan militèr iku ora ana dhasaré. Petrus mung nerusake kabijakan pamrentah Moskow sadurunge, lan nalika taun 1696 dhèwèké mréntahaké supaya buku akuntansi biara diserahaké marang Kantor Istana Agung, kanthi nglarang biara ngentekake apa waé tanpa idiné, Ora ana sing anyar ing langkah iki kanggo para biara, amarga Kantor Biara wis sadurunge mriksa akun-akun biara; nanging, nada sing digunakake déning negara ing wektu iki dadi luwih kasar[580] .

Sing diarani pajak 'yamskaya' uga kalebu kewajiban saindhenging nagara; pambayarane diwajibake marang kabeh biara liwat surat paten saka abad kaping 15 nganti 17[581] . Kahanan sing padha ditrapake kanggo nglumpukake dhuwit tebusan tawanan: loro-lorone biara lan kabèh lembaga agama sacara umum wajib mbayar 'dhuwit tawanan'; Stoglav uga negesake kewajiban iki[582] .

12. Yurisdiksi ing tanah biara

[583]Saiki kita ngalih marang pitakonan babagan yurisdiksi marang wong-wong sing manggon ing tanah biara. Miturut hukum, hubungan antarane biara lan para biksu ing siji sisih, lan Gereja lan negara ing sisih liyane, yaiku kaya ngene: para biksu, minangka rohaniawan, tundhuk marang wewenang metropolit lan uskup diosek ing babagan gerejawi, dene biara, minangka pamilik tanah, tundhuk marang negara—yaiku marang Para Pangeran Agung lan, mengko, marang para tsar. Kahanan pungkasan iki ora ngundang keberatan saka hierarki gereja; loro-lorone, Joseph saka Volotsk lan para uskup ing Konsili Florensi, ora nentang yurisdiksi iki. Nanging ing praktik, hubungan hukum antarane biara lan uskup dioceesan, ing siji sisih, lan antarane biara lan negara, ing sisih liyane, ditemtokake dening layang imunitas sing diterbitake dening Para Pangeran Agung utawa Tsar. Isi layang-layang kasebut maneka warna: sawetara surat kasebut ngecualèkaké biara saka yurisdiksi uskup dioceasan sakabèhé, déné liyané mung ngecualèkaké saka yurisdiksi ing kabèh prakara kajaba sing murni eklesiastikal. Hierarki eklesiastikal mesthi waé nentang jinis surat imunitas kapisan, amarga iku bertentangan karo kanon eklesiastikal lan nuduhaké campur tangan nagara ing yurisdiksi eklesiastikal. Stoglav ngetokake prentah manawa layang imunitas kaya ngono ora kena diterbitake maneh. Nanging, prentah iki ora suwe banjur dilalekake, lan Tsar Ivan IV tetep nerbitake layang-layang kaya ngono[584] .

---

[576] Rozhdestvensky. Op. cit. kaca 144; Milyukov uga nyatakake panemu sing padha (Controversial Issues. kaca 48, 79).

[577] Avraamiy Palitsyn. Legenda, ing: RIB. 13.

[578] AAE. 2. No. 135. Jumlah sing paling gedhé dijupuk saka krimasi Biara Trinitas-Sergius; Tsar Boris njupuk 15.400 rubel, Dmitry Palsu – 30.000 rubel, Tsar Vasily Shuisky – 20.000 rubel, sing miturut standar wektu kuwi kalebu bandha sing gedhé banget. Makarii. 10. kaca 223. Wong manca sing sowan ing Moskow sawisé Jaman Kasangsaran nulis babagan pangutipan dhuwit saka biara. Rushchinsky. Op. cit., ing: Readings. 1871. 3. kaca 144.

[579] AI. 4. No. 3; Makarii. 11. kaca 204; DAI. 10. No. 34; RIB. 12. kaca 1046–1065, 1188–1215; Milyutin. Op. cit., ing: Readings. 1861. 2. kaca 465, 471–477. Mangkono, nalika Perang Polandia, Tsar Alexei njupuk 100.000 rubel saka Biara Trinity-Sergius lan 10.000 rubel saka Biara Kirillov, dene Distrik Patriarkal (kalebu biara-biara) nyedhiyakake 10.000 prajurit.

[580] AAE. Vol. 1, No. 298; Stoglav. Edisi Kazan. kaca 235, 297; AI. Vol. 1, No. 154, 2; AAE. Vol. 4, No. 315; PSZ. Vol. 3, No. 1664; Gorchakov. Pangurusan Biara. kaca 41–55.

[581] AI. 1. No. 115 (1505), 147 (1547); AAE. 1. No. 164 (1517), 179 (1534); AYU. 1. No. 30. 4 (1554) lan liya-liyané.

[582] AYU. 1. No. 30.4; 209.5; 211; Stoglav. Edisi Kazan. Bab 5 lan 72.

[583] DRV. 14. kaca 196; Stoglav. Edisi Kazan. kaca 235, 297.

[584] Ibid. Bab 5 lan 67; DAI. 1. No. 46, 48, 114, 130. Tuladha piagam non-yudisial: 1471 – marang Biara Kirillov. AAE. 1. No. 95; 1494 – marang Biara Trinitas-Sergius. Ibid. No. 131; 1500 – marang Biara Yosefov. Ibid. No. 136; 1535 lan 1551 – menyang Biara Trinity-Sergius. AJU. 1. No. 97 lan 75; 1542 – menyang Biara St Nicholas ing Korel. AI. 1. No. 141; 1547 – menyang Hermitage Strokinskaya. Ibid. No. 147; 1573 – menyang Biara Trinitas ing Astrakhan. Ibid. No. 184 lan liya-liyané. Tuladha pangalihan wewenang yudisial ing prakara gerejawi marang uskup: AAE. 1. No. 386; 2. No. 16, 62; 3. No. 67; AI. 2. No. 58, 69, 77, 86; AI. 2. No. 65; DAI. 2. No. 37, lsp. Nanging, asring banget, lumantar piagam wewenang yudisial, kakuwasan yudisial babagan prakara

Ing layang-layang imunitas, sing nransfer wewenang yudisial marang para warga biara lan tanah biara marang sang abbot, ana telung jinis perkara sing dibédakaké: 1) perkara pidana – pembunuhan, perampokan, lan maling, sing ketangkep basah-basah, tundhuk marang wewenang panguwasa nagara adhedhasar undang-undang nagara umum; 2) perkara pidana liyane lan perselisihan antarane para petani ing biara dirungokake dening abbot utawa wakilé; 3) yen pihak-pihak ing perselisihan kalebu ing yurisdiksi panguwasa sing béda, diadegaké 'pengadilan campuran' sing dumadi saka wakil abbot utawa abbot dhéwé lan pejabat nagara. Biasane, sang abbot ora langsung nindakake proses peradilan, amarga iku mokal kanggo dheweke merga ambané tanah kraton biara sing jembar. Dheweke mènèhi wewenangé marang para sepuh désa, sing mimpin sidang lan ngetokake paukuman ing ngarsané sawetara (telung nganti lima) wakil para tani. Para petani nduwé hak ngajokaké banding marang paukuman sing ora adil ing ngarsané sang abbot dhéwé[585] .

Perselisihan antarbiara, utawa antarbiara karo tuan tanah sekuler, babagan macem-macem perkara sing kontroversial—kaya wates lahan antarbiara, petani sing mlayu, lan sapiturute—dadi wewenang Kantor Istana Agung, lan sawisé taun 1646, dadi wewenang Kantor Biara[586] . Pangandhap pangadilan tanah-tanah biara marang lembaga sekuler iki mesthi ora nyenengake para rohaniawan, amarga panguwasa sekuler kerep campur tangan ing prakara-prakara sing, miturut pandangan hierarki gereja, kalebu ing njaba wewenangé; Ing wektu sing padha, akèh biara (utamané 'biara ireng' sing wis kasebut) padha ngupaya persis subordinasi kaya ngono marang departemen sekuler. Patriark Nikon protes kanthi banget marang anané Departemen Biara lan kegiatane[587] . Putusan-putusan Majelis taun 1667 lan 1675 nandhani kamenangan sementara kanggo hierarki gereja nglawan negara, amarga paugeran iki, sing disahaké déning Tsar Alexei, mungkasi wewenang yudisial Kantor Monastik marang rohaniawan, lan biara-biara dadi tundhuk marang wewenang yudisial uskup diosek ing kabèh prakara sing ana gandhèngané karo tanah biara[588] . Wiwit wektu kuwi, Kantor Biara mung ngurusi panjemputan pajeg saka tanah biara; kantor iki terus, kaya sadurunge, mriksa buku akun biara lan ngawasi pambayaran kewajiban saindhenging nagara, nyimpen inventaris tanah biara kanggo tujuan pajak, lan sapiturute. Ing taun 1677, Kantor Monastik dibubarake, lan kabèh prakara mau malih diserahake marang Kantor Istana Agung. Kahanan iki tetep nganti pungkasan abad kaping 17, nalika, ana gegayutan karo reformasi Peter Agung babagan yurisdiksi rohaniawan, uga prakara tanah monastik sacara umum, sawetara owah-owahan kelakon[589] .

Bab IX. Organisasi Urip Monastik ing Abad kaping 16–17

1. Saka Sajarah Aturan Monastik ing Rus Kuna wiwit Asale nganti Abad kaping 16

Nalika pangaribawa ala saka donya nyerang urip monastik saka njaba, ing jero tembok biara dhasar-dhasar asketisisme kadhangkala dipahami ora miturut semangat tradisi gerejawi, nanging manut pamanggihé dhéwé. Bebaya iki wis dingerteni wiwit jaman awal asetikisme Kristen, kaya sing kabukten dening tulisan-tulisan asetik paling kuna lan uga dening kegiatan para pangadeg monastisisme. Ing tulisan lan ing praktik, Para Bapa Suci maringi perhatian khusus marang bebaya karsa dhéwé ing praktik asketisme, amarga kepinginan kanggo nggayuh kaslametan miturut pamanggihé dhéwé biasané muncul luwih dhisik tinimbang sifat donyané urip monastik. Kanggo nglawan iki, macem-macem aturan kanggo urip monastik disusun, sing dikompilasi ing statut monastik. Statut-statut iki alon-alon ngalami evolusi , dipengaruhi dening kahanan wektu lan panggonan, lan nggambarake ciri khas pandangan asketik para pangripta. Nanging ing intine, kabèh mau nduwèni oyot ing tradhisi Kristen wiwitan kanthi semangat St. Pachomius Agung, pangadeg monastisisme lan panulis aturan kapisan. Generasi-generasi asetik sabanjuré nerusaké pakaryané St.

---

gerejawi diparingake sacara pribadi marang uskup diocehsan, tinimbang marang pejabat yudisialé (decani), contoné: DAI. 1. No. 44 (1548); cf.: Makarii. Edisi kaping 2. 8. kaca 223.

[585] Makarii. Edisi kapindho. Jilid 8. kaca 263–265.

[586] Ibid. kaca 265; Gorchakov. The Monastic Office. kaca 43, 48, 54–57, 66 lan salajengipun.

[587] Ibid. kaca 91.

[588] AAE. Vol. 1, No. 155 (1667), 204 (1675); PSZ. Vol. 1, No. 412; Gorchakov. Ibid. kaca 96 sarta salajengipun.

[589] Ibid. kaca 99–102; PSZ. 2. No. 699 (1677). Menarik dicathet manawa sanadyan sawisé dekrit taun 1667 lan 1675, sawetara biara isih ngajokaké banding marang Kantor Istana Agung ing manéka prakara; contoné, AI. 4. No. 166.

Pachomius lan nuntun monastisisme Kristen Wétan ing dalan sing sejati saka asetikisme Kristen sing murni[590] .

Sadurunge (deleng Bab II), nalika nerangake tahap awal monastisisme Rusia Kuna, kita wis mbahas aturan-aturan biara pisanan ing Kievan Rus'. Saiki kita bakal ngrembug babagan statut monastik abad kaping 16–17. Ing wiwitan, kita kudu nyatakake manawa sajarah statut monastik Gréja Rusia kanggo periode saka abad kaping 14 nganti abad kaping 17 iku pecah-pecah lan rada samar.

Aturan sing diparingake dening St. Theodosius ing Biara Gua Kiev yaiku Aturané St. Theodore the Studite, sing wis direvisi déning Patriark Alexius; aturan iki nyedhiyakake organisasi komunal (kinovian) kanggo urip monastik[591] . Nanging, nasib Aturan Studite, utamane bagean disiplin sing mbutuhake pangamatan cenobitik sing ketat, kabuktèn ora begja: dhasar urip komunal monastik cepet banget dilalekake, lan monastisisme meh ing endi-endi ngadopsi gaya urip monastik. Nanging, sanadyan idiorhythm ora mesthi dadi dhasar urip monastik; abad kaping 12–15 malah bisa dianggep minangka jaman tanpa paugeran monastik, lan iki cetha digambarke ing karya luar biasa Serebryansky babagan monastisisme ing wilayah Pskov sajrone abad kaping 13–15[592] Ana, nanging, sawijining risalah sing judhulé 'The Rules of Saint Cyril, Metropolitan of Rus', babagan disiplin monastik lan kabèh babagan tumindak', sing kamungkinan pancèn disusun déning Metropolitan Cyril, wong Yunani asalé (abad kaping 13); karya iki muncul ing naskah-naskah saka abad kaping 16 lan malah abad kaping 17 lan ngemot piagam monastik sing relatif rinci. Kamungkinan piagam iki ora dikenal ing abad kaping 14–15; malah diraguhi apa tau dikenalké ing sembarang biara[593] . Kanthi kamungkinan gedhé, St Sergius saka Radonezh uga ora ngerti bab iki nalika dhèwèké ngatur urip monastik ing Muscovy. Wiwitane, kaya sing wis kasebut, dhèwèké ngenalaké aturan manggon kapisah ing biarané lan mung sawisé kuwi, ora tanpa perlawanan saka sedulur-seduluré, ngatur manèh urip monastik adhedhasar aturan komunal. Muridé padha niru tuladhané sing kinurmatan kuwi lan nalika ngedegaké biara anyar, padha ngetrapaké paugeran cenobitik sing ketat, nanging ora kabèh panggonan bisa nancep[594] . Pitakonan babagan dhasar urip monastik durung cetha tenan kanggo para monastik Rusia ing abad kaping 14–15, kaya sing kabukten, contone, saka sajarah Biara Spaso-Kamenny, ing ngendi Abas Dionysius (sethithik sadurunge taun 1389 nganti 1418) wiwitané ngenalaké aturan komunal Athonite sing ketat, nanging sakbanjuré dhèwèké dhéwé lan sawatara biksu manut idiorhythm[595] . Ing Biara Trinity-Sergius, aturan komunal ora suwe lestari. Nalika St Joseph saka Volotsk manggon ing kana sawatara wektu ing taun 1478, biara kasebut ngetutake aturan idioritmik, kaya sing dikonfirmasi dening sawetara dokumen[596] . Sanadyan kita ngerti yèn ing abad

---

[590] Cf. Bab I, 1. Praturan St Pachomius lan St Basil Agung dadi dhasar urip monastik ing Gréja. Mangsa anyar diwiwiti karo praturan St Savvas, sing disusun déning St Savvas sing Disucèkaké († 532) kanggo biarané ing Palestina. Iki dicithak ing *Monumenta Ecclesiae Graecae* déning Cotelerii. Jilid 3, kaca 222 sarta salajengipun; delengen uga: Bardenhewer. Jilid 5, kaca 127; Welzer. *Kirchenlexikon*. Edisi kapindho, Jilid 10, kaca 1434; Fischer, W. 'Babagan Typikoné St Sabbas', ing: BZ. 8 (1890), kaca 306 sarta salajengipun; Kurz, E. Op. cit. 3 (1894), kaca 167–170; lan uga: Oltarzhevsky. Monastisisme Palestina saka abad kaping 4 nganti kaping 6 (1896) lan Teodosios, Hieromonk. Monastisisme Palestina ing abad kaping 4, ing: TKDA (1899). Aturan Sabbas ngemot pandhuan liturgi tartamtu, amarga ditujokake kanggo para biarawan sing manggon ing sel-sel individu. Aturan liturgi St. Savvas dadi dhasar Vigil Semalam Suntok Ortodoks. Mansvetov, I. Aturan Gréja (Typikon): Pambentukan lan Nasibé ing Gréja Yunani lan Rusia (1885). hlm. 168 sarta salajengipun. St. Theodoros sang Studite (wafat 826) nyusun pranatan khusus kanggo biarané, kang dikenal minangka Pranatan Studite. Beda karo pranatané Savvas, kang ditujokaké kanggo biksu sing manggon ing sel, pranatané Theodoros iku wujud pranatan komunal (PG 99. Kaca 1704 sarta salajengipun). Ing seperempat pungkasan abad kaping 10, muncul sing diarani 'Statuta Gunung Suci', disusun dening St. Athanasius, pangadeg Lavra ing Gunung Athos (deleng: Meyer, Ph. *Die Haupturkunde für die Geschichte der Athosklöster* (1894). kaca 101 sarta salajengipun.). Aturan Athos iku adaptasi saka Aturan Studite: uga negesake pentinge urip bebarengan, nanging saliyane kuwi netepake aturan sing luwih ketat babagan puasa lan disiplin monastik (Mansvetov. Op. cit., kaca 222). Ing abad-abad sabanjure, biara komunal Bizantium umume urip manut Aturan Studite, sanadyan praktik liturgié akèh ditemtokaké déning Aturan Yerusalem, sing umumé dikenal minangka Aturan Savvas. Sokolov. Kahanan Internal Monastisisme ing Gréja Bizantium saka Tengah Abad kaping 9 nganti Awal Abad kaping 13, 842–1204, ing: Prav. sob. 1893. 3. kaca 122; Leclercq, H. Cénobitisme, ing: Dictionnaire d'Archéologie chrétienne et de liturgie. 2. kaca 3049–3248 lan Monachisme. Ibid. 11. 2. kaca 1774–1974. Sergius. Op. cit. 1. kaca 33–46, 113 sarta salajengipun; Golubinsky. 2. 2. kaca 429.

[591] Golubinsky. Vol. 1, Bagéan 2. kaca 320–371, 502–608; Vol. 2, Bagéan 2. kaca 428; Mansvetov. Ibid. kaca 113 lan salajengipun, 121 lan salajengipun.

[592] Serebryansky. Op. cit. kaca 261.

[593] Gorchakov, M. 'Babagan Sajarah Nomokanon Penitenial Gréja Ortodoks' (1874). kaca 104–110.

[594] Golubinsky. Sang Wibawa Sergius saka Radonezh lan Lavra Trinitas-Sergius sing diadegaké déning piyambakipun, ing: Readings. 1909. Jilid 2. kaca 47, 75–86; Jilid 3. kaca 103; RIB. Jilid 6. No. 21.

[595] Legenda Biara Spaso-Kamenny, ing: Prav. Sob. 1861. 1. kaca 203, 206.

[596] Epistel Rohani Yusuf, ing: VChM. September. Bagéan 1. kaca 551; AI. 1. No. 274; AYu. 2. No. 126.

kaping 14–15 cara urip idioritmik alon-alon nggantèkaké cara urip cenobitik, kita meh ora nduwèni bahan sing bisa mbantu mangsuli pitakon apa sejatine urip monastik individu kuwi ing biara Rusia Kuna. Nanging, kita duwe akèh bukti sing nuduhaké yèn urip bebarengan ora ngrembaka ing akèh biara; sistem urip monastik sing wis berkembang ing wektu kuwi kena kritik sing banget pedhes, sing ateges yèn sajatiné urip monastik ora cocog karo norma idiorhythm sejati utawa karo syarat-syarat aturan cenobitik[597] .

Ing wektu sing padha, ing literatur jaman kuwi kita ora mung nemokake kritik marang urip monastik, nanging uga panjalukan sing kenceng supaya aturan komunal dipatuhi kanthi ketat. Kabutuhan ngenalake Aturan Kinovian ditekanké déning akèh anggota hierarki gerejawi abad kaping 14–15: Uskup Agung Dionysius saka Suzdal (1382), Uskup Agung Simeon saka Novgorod (1417–1421), Metropolitan Photius (1418), Iona (1455) lan Theodosius (1461–1464)[598] . Sanadyan layangé marang saben biara lan piagam metropolitan (kira-kira taun 1500)[599] nunjukaké yèn kinoviya dianggep dhasar urip monastik, nanging ing abad kaping 15 ora ana upaya kanggo njamin palaksanaané sacara universal.

Alesané kabèh iki ana ing kasunyatan yèn praktisé mokal kanggo ngawasi uripé akèh biara sing sumebar ing wilayah terpencil ing tengah lan lor, lan sawenehing amarga monastisisme Rusia Kuna ing periode iki nyedhiyakake akèh tuladha asketisisme sing ketat ing dalan pertapaan lan urip nyendiri, sing ngangkat wangun urip monastik iki dadi sorotan. Aversi sing kuwat marang statut monastik sing ditulis, sing dadi ciri komunitas monastik ing jaman kuwi, uga nduwèni peran. Sing Mulya Joseph saka Volokolamsk nyathet yèn kanca-kancané, para biksu ing biara-biara lor, kanthi tekad sing kuwat negesaké yèn para bapa suci, sing wis makarya ing tanah Rusia wiwit jaman mbiyèn, ora nyusun aturan utawa statuté kanthi tulisan, nanging mulang para biksu lumantar sabda urip; lan mulane, miturut panemune, statut monastik ora kudu ditulis nganti saiki, nanging para sedulur kudu diwulang kanthi lisan[600] . Ora bakal kakehan yen diomongake yen panemu kaya ngono iku ora mung khas kanca-kancane Joseph, nanging uga khas sak abad kaping limolas. Iku cocog karo kesalehan para asket Rusia Kuna, sing ngluhurake tuladha pribadhi saka abbot utawa pangadeg biara, tumindaké, piwulangé, lan sikapé marang sedulur.

Nanging, kabutuhan ngenalake aturan monastik diakoni dening sawetara asket, kalebu para pangadeg lan abbot biara. Sing paling dhisik, St Euphrosynus saka Pskov († 1481) kudu kasebut ing kene. Hagiografiné ora mung biografi saka seorang askétis sing ketat lan pangadeg sawijining biara, nanging uga dadi bab sing wigati ing sajarah gerejawi Rusia, sanadyan cakupan karya kita ora ngidini kita ngrembug hagiografi iki kanthi rinci[601] . St Euphrosynus iku penyusun aturan komunal paling tuwa, sing digawé ing biara sing diadegaké ing wilayah Pskov[602] . Angel nemtokake sumber apa sing digunakake kanggo nyusun paugerané; kejaba kutipan saka Prajanjian Lawas lan Prajanjian Anyar, Euphrosynus nyebutaké karya-karya St. Basil Agung, St. John Climacus, lan St. Isaac Sang Suriah. Ciri khas paugerané dumunung ing kasunyatan yèn paugeran mau mung ngemot syarat disipliner lan ora nyebut bab ibadah marang Gusti Allah[603] . Paugeran iki kabagi dadi 28 bagean, utawa paragraf (tepaté, sawijining pambuka lan 27 paugeran). Panemu asetik panulis babagan organisasi urip monastik bisa digambarke kaya ngene: 1) syarat dhasar kanggo netepi aturan cenobitik kanthi ketat (§§ 1–4, 8); 2) patuh sakabehe marang kersa lan pandhuan abbot (§§ 5, 7, 18); 3) pagawean manual sing ajeg, sing ditindakake para sedulur kanthi katresnan lan saling ngajeni (§ 8, 9, 27); 4) paugeran asketis sing padha kanggo kabèh biksu, babagan pandonga, puasa, kasucian lan ora nduwèni barang (§ 10–15, 4, 17, 26, 27); lan 5) pitulungan marang wong mlarat lan sing butuh pitulungan (§ 24 lan 25). Aturan iki uga nyebutake abbot ing biara lan tugase (§§ 5, 21, 23, 20). Sanajan St Euphrosynus nyusun Aturan iki kanggo biarane dhéwé, biara liyane uga bisa migunakaké, amarga sifaté lumayan umum lan nekanake kabutuhan netepi urip komunal kanthi

---

[597] Epistel (1382) saka Dionysius, Uskup Agung Suzdal, marang sedulur-sedulur ing Biara Snetogorsk, ing: RIB. 6. No. 24 (lan uga ing: AI. 1. No. 5); epistel saka Simeon, Uskup Agung Novgorod, marang biara sing padha. Ibid. No. 45; layang saka Metropolitan Photius tanggal 1488. Ibid. No. 46; layang saka Metropolitan Jonah marang Biara Bogolyubsky ing Vladimir (kira-kira 1455). Ibid. No. 75 (uga ana ing: AI. 1. No. 265); layang saka Metropolitan Theodosius marang Biara Pesnoshsky (*1461–64). Ibid. No. 96 (uga ana ing: AI. 1. No. 276).*

[598] Cf. cathetan sadurunge. Nanging, pancen khas yèn, umpama, Metropolitan Philip ora mbantah hak para biksu nduwèni harta sanajan wis ngucap sumpah. RIB. 6. No. 104 (1472), kasus babagan jarané Biksu Pamva.

[599] Piagam Metropolitan, ing: RIB. 6. No. 128 (lan uga ing: AAE. 1. No. 381).

[600] VChM. September. Bagéan 1. kaca 548, 547.

[601] Uripé Euphrosyne, ing: Monumen Sastra Rusia Kuna. 4 (1862). kaca 67–119, 172–179. Babagan Euphrosyne, delengen: Serebryansky. Op. cit. Cf.: Makarii. Edisi kapindho. 8. kaca 129 lan salajengipun.

[602] Serebryansky. Op. cit. kaca 508.

[603] Ibid. kaca 275–278, 271.

ketat. Nanging, kita ora ngerti apa aturan komunal ketat saka Euphrosynus iki ditrapake ing biara liya, uga ora dingerteni suwene aturan kasebut lestari ing biarane dhewe. Biarawan Philotheus, sing dikenal liwat tulisan-tulisane, iku sawijining biarawan, lan bisa uga malah abbas, ing Biara Eleazar ing awal abad kaping 16, yaiku rong utawa telung dasawarsa sawisé seda Euphrosynus. Tulisan-tulisane, sing khusus kanggo masalah gerejawi lan politik, ora maringi kita kesempatan kanggo nerangake pitakon sing dadi minat kita. Kita ora ngerti apa organisasi biarané pancen sampurna nganti ora ana alesan kanggo dikritik, utawa apa dhèwèké kakehan kapincut karo masalah gerejawi lan politik nganti 'urusan cilik' ing urip biara saben dinané ora dadi perhatiané manèh. Sayangé Philotheos, salah siji panulis sing paling menarik lan berbakat ing jaman kuwi, nglirwakaké prakara iki.

Nalika mbahas pitakon babagan paugeran monastik, kita uga kudu ngomong sawetara tembung babagan Eyang Nilus saka Sor, sing pandangan asketiké diterangaké kanthi rinci ing Bab IV, 2. Pembela lan juara sing semangat saka urip monastik sejati iki, kanca jamané St Euphrosynus, luwih milih aturan skete tinimbang cenobitik, nanging pandangane babagan urip saben dinane biksu—kaya gawe manual, pandonga, lan ora nduwé apa-apa—meh padha persis karo pandangane Euphrosynus. Kaloro ahli asketisme sejatine padha ngupaya nggayuh tujuan sing padha: ngatur urip monastik supaya terlindung saka urip donya, nanging padha nentokake dalan sing beda kanggo nggayuh tujuan kasebut. Basa ing Aturané Euphrosynus lugas lan rada garing, déné ing karya Sang Sepuh Nilus kita nemokaké gambaran rinci babagan perjuangan rohani nglawan godaan sing diadhepi wong biara ing dalan nggayuh kasampurnan Kristen, bebarengan karo pandhuan carané nglakoni perjuangan kuwi.

Elder Nilus ora siji-sijine sing negesake nilai khusus urip skete. Ana Aturan Skete sing disusun dening pangripta sing ora dikenal, kamungkinan cendhak sadurunge seda Sang Sepuh Nilus, ing separo kapindho abad kaping 15[604] . Bisa uga Aturan iki ditulis pas nalika urip monastik komunal wis ora digunakake maneh ing Rus', lan pangripta anonim mau nyoba, liwat Aturane, nglawan penyimpangan idiorhythm. Aturan Skete ditrapake sacara praktis ing panggonan pertapa cilik ing Lor Rusia, ing ngendi urip nyendiri wis nyebar lan kadhangkala nduwèni watak urip skete, utamané ing abad kaping 15 lan kuartal kapisan abad kaping 16 nalika asketisisme ketat mekar ing kana; anané pirang-pirang salinan Aturan Skete nuduhaké yèn aturan iki digunakaké sacara wiyar[605] .

Kosok baline, Sang Mulya Joseph saka Volokolamsk († 1515) nuntut patuh sing ketat marang urip bebarengan. Aturan monastik sing disusuné, sing dikenal minangka 'Surat Rohani'[606] , wis diterangaké déning kita sacara umum (Bab IV, 1). Aturané Joseph, kaya aturané Euphrosyne, iku aturan komunal; nanging dene aturané Euphrosyne kakehan ringkes, aturané Joseph dadi semacam kumpulan piwulang babagan aturan dhasar urip monastik. Ciri khas paugeran iki—kaya kumpulan piwulang utawa khotbah sing bisa migunani kanggo luwih saka siji generasi komunitas monastik—mbok menawa diterangake amarga, kaya sing diamati Joseph dhéwé, para biksu ing jamané mung nggatekake paugeran monastik sing ditetepake déning ; mbok menawa iki pancèn sababé Joseph nyebut karyané 'wasiat rohani', yaiku warisan, tinimbang 'aturan monastik'.

Sanga bab pisanan saka paugerané wujud piwulang, didhukung déning kutipan saka Kitab Suci lan tulisan askétis para Bapa Kudus. Bab 11 ngemot piwulang khusus kanggo abbot, sing nerangaké tugasé marang biara, lan piwulang kanggo para sedulur. Pangerten umum lan formalitas agama saka pangadeg Ordo Yosefite ndadekake dheweke mbaleni sangang piwulang kapisan ing wangun aturan cekak, sing dimaksudake kanggo ngatur sakabehe urip biara wiwit esuk nganti bengi.

Iki diterusaké karo loro bab manèh[607] ; bab kapisan ngemot sangang 'tradisi' – pandhuan babagan carané déwan para sepuh ngetutaké paugeran, déné bab kapindho ngemot sangang 'larangan' sing bisa ditrapaké déning abbot lan déwan para sepuh marang para sedulur sing wis nglanggar paugeran. Ing irah-irahan bab iki, Joseph negesake manawa paugeran urip komunal monastik iki disusun déning dhèwèké manut modhèl paugeran lan piwulang tapa saka St. Basil Agung lan paugeran monastik saka St. Theodore Studite.

---

[604] Mansvetov. Op. cit. kaca 298–300. Piagam iki mung dikenal liwat katrangan rinci. Katrangan. Jilid 2, Bagéan 3, kaca 730–732; usulan Makarii (edisi kapindho, Jilid 6, kaca 77–78) manawa piagam iki bisa uga disusun déning murid Nilus saka Sora iku salah, amarga salinan paling awal saka piagam iki asalé saka pertengahan abad kaping 15.

[605] Mansvetov. Op. cit. kaca 301–303, 299.

[606] VChM. September. Bagéan 1. kaca 499–615. Ringkesan ing: Khrushchev. Iosif Volotsky. kaca 59–63, 75–80. Makarii. Edisi kaping 2. 7. kaca 61–66.

[607] Ing sawetara salinan 'Epistel Rohani', mung kalebu irah-irahan dawa saka loro bab iki, tanpa teks kasebut. Description. Vol. 2, Bagéan 2. kaca 520.

Ing bab pungkasan, kanggo negesake pentinge asketisisme sing ketat, Joseph nyebutake conto-conto prestasi monastik sing ditindakake para wali sing sumunar ing saindenging tanah Rusia, sing uripe dadi 'aturan' lan 'modhèl' kanggo monastisisme Rusia. Miturut Joseph, dhèwèké sinau bab para askèt iki nalika dhèwèké nglakoni ziarah menyang para biara. Ing pambuka, dhèwèké nulis yèn para bapa suci maringi pandhuan marang para biksu sing manggon ing papan komunal ora mung kanthi lisan nanging uga kanthi tulisan. Amarga, ujare, cara urip para biksu ora pantes ditiru ing kabèh biara, para abbot saiki kudu nindakake sing padha – maringi pandhuan lisan lan tulisan marang persaudaraan, sing padha ngiket kaya piwulang para bapa suci[608] .

'Surat Rohani' Joseph iku aturan monastik sing rinci, ngatur urip saben dina ing biara nganti rincian paling cilik, kanthi menehi perhatian khusus marang tingkah laku biksu ing njaba.

Ana semangat sing béda sing ngrembaka ing 'Pitutur marang Muridé babagan Urip Sketé' déning St. Nilus saka Sora († 1508), sing, miturut isiné, dudu paugeran monastik, amarga mung ngrembug dhasar-dhasar urip monastik, utamané perjuangan biarawan nglawan godaan lan dosa. Kita wis mbahas isi 'Pangajaran' kanthi rinci ing ndhuwur (Bab IV, 2). Ing kéné kita mung bakal élingaké yèn pandangan Nilus babagan urip monastik béda banget karo pandangan Joseph, amarga dhèwèké luwih milih urip skete tinimbang urip cenobitik, kaya sing dipilih Joseph.

Kita nemokake upaya kanggo nggabungake loro wangun urip monastik lan njupuk apa sing migunani kanggo persaudaraan saka loro-lorone ing aturan monastik St Cornelius saka Komel († 1538). 'Konstitusi, utawa Aturan Tingkah Laku' (kanggo para biksu)[609] , sing dadi sumber nalika nerangake uripé ahli tapa brata misuwur saka Rus Kuna (Bab III, 4), njupuk urip komunal sing ketat saka Joseph lan sikap tanpa kepemilikan sing sampurna saka Nilus minangka dhasar tapa brata monastik. Cornelius ngetrapake loro prinsip kasebut ing biarané.

Aturan komunal liyane asalé saka pertengahan abad kaping 16. Crita asal-usulé kaya mangkéné: Sang Mulya Gerasimus saka Boldino († 1554), sing ngedegaké papat biara ing wewengkon Smolensk, tau nglumpukaké para biksu saka Biara Trinitas ing Boldino lan para abbas saka telung biara liyané, lan maringi dhawuh marang salah siji biksu supaya nulis, miturut dhiktaté, pangeling-elingé babagan urip monastiké dhéwé. Dheweke nambahaké 'Wasiat', sing nyritakaké kabutuhan njaga urip bebarengan ing biara-biara sing wis diadegaké[610] . Aturan iki ora nggambaraké ciri khas pribadhi pandangan asetik Gerasim; mung ngemot prinsip-prinsip umum urip bebarengan . Bagéan sing nyakup babagan abbot biara iku banget narik kawigaten. Gerasim negesake manawa persaudaraan kudu manut kersaning abbot ing kabèh bab; nanging, yèn abboté dhéwé nglanggar paugeran, persaudaraan ing biara bisa ngutus delegasi marang dhèwèké, kang kapérang saka para biksu paling kinurmatan sing misuwur amarga kasunyian uripé, kanggo nuntunake dhèwèké, kanthi semangat katresnan lan andhap asor, marang kaluputan utawa panyalahgunaané. Saliyane, Gerasimus mbutuhake para biksu supaya tetep manggon ing biara sing padha ing saben wektu, tinimbang pindhah saka siji biara menyang biara liyane.

Kabèh statut monastik iki asalé saka inisiatif pribadi saben askét. Sakjatiné, kabèh mau kawangun amarga para askétis ngupaya, lumantar kuwi, kanggo ngatur urip monastik ing njero biara-biara sing wis diadegaké kanthi cara sing paling cocog karo idéal askétisé; paugeran-paugeran iki uga dimaksudaké kanggo njamin yèn tatanan sing wis ana bakal lestari sak suwéné bisa sawisé seda pangadeg biara. Kita wis mbahas ing ndhuwur sepira wigatine wewenang pribadhi pangadeg biara, lan kepiye dheweke dipunurmati sawisé seda. Sanadyan kabèh paugeran iki—sing ditulis minangka wasiat kanggo kanca-kanca pangripta lan kanggo generasi biksu sabanjuré—nduwèni ciri hagiografis sing cetha, nanging uga kental karo warna lokal. Mula saka iku, kamungkinan kanggo niru utawa nerapake aturan saka sawijining biara marang biara liyane diilangi, utamane amarga para biksu Rusia Kuna ora seneng karo aturan tulisan sing ngatur kabeh kanthi rinci. Iki nerangake keragaman sing nggumunake ing organisasi urip monastik ing saben biara, sanajan kabeh biara

---

608 Bab-bab iki (VChM, kaca 546–563), sing dikenal minangka 'Wangsulan kanggo Sing Penasaran', asring diterbitake kapisah, contone, ing: LZAK, jilid 2 (1862) utawa ing: Chteniya, 1847, nomer 7 (ing wangun sing disingkat). Panemune Joseph babagan urip monastik uga diungkapake ing homili kapitu saka karya utamane – 'The Enlightener' – lan ing layang marang biksu sing ora dikenal (DAI. 1. No. 211).

609 Paugeran, ing: IRI. 4. kaca 673–704; cathetan rinci ing: Konoplev. Op. cit. 96–100 lan Makarii. Edisi kaping 2. 7. kaca 67; uga Muravyov. Russian Thebaid. kaca 20.

610 'Wasiat' Gerasim ing: Keterangan Keuskupan Smolensk (1864). kaca 291–295; IRI. 3. kaca 413; Klyuchevsky. Riwayat. kaca 305; Kadlubovsky. Op. cit. kaca 290 lan salajengipun. Cetha saka Uripé Antonius saka Siy yèn paugeran komunal uga diparingaké ing biarané. Kadlubovsky. Op. cit. kaca 311.

kasebut bisa uga urip manut aturan komunal, uga karo bedane sing diamati ing struktur urip monastik ing biara sing padha ing pirang-pirang jaman, gumantung sepira suwene wektu sing wis kliwat wiwit seda pangadeg biara utawa abas tartamtu sing nduweni karsa sing kuwat lan karunia gedhe kanggo pituduh rohani. Kabeh aturan iki luwih raket gandhengane karo sajarah saben biara lan teologi moral Rus Kuna tinimbang karo sajarah umum monastisisme Rusia Kuna. Sanadyan kabèh mau kawangun sajrone setengah abad – 'Tradisi' Nil ing pungkasan abad kaping 15, lan 'Wasiat' Gerasim sakdurungé taun 1554 – pangaribawaé ora pati gedhé, lan ora nggawa owah-owahan ing urip monastik. Aturan kaya ngono ndadekake citra rohani pangripta luwih narik kawigaten, nanging mung efektif lan ngasilake woh sajrone wektu sing cendhak. Siji-sijine ciri sing padha ing kabeh aturan iki, kajaba aturan Nil saka Sorsk, yaiku preferensi marang gaya urip cenobitik.

2. Aturan monastik abad kaping 16 lan 17

Upaya pisanan déning hierarki gréja kanggo ngreformasi urip monastik lan ngunggahaké standar spiritualé ora kelakon nganti pungkasan seperempat kapisan abad kaping 16. Inisiatif mau asalé saka Makarii, Uskup Agung Novgorod, sing bakal dadi Metropolitan Moskow. Ing *taun 1526–27, dhèwèké ngirim layang marang Pangeran Agung Vasily III, ing ngendi dhèwèké nyuwun idin kanggo ngenalaké owah-owahan lan panyempurnaan tartamtu marang organisasi biara-biara ing dioseisé*[611] *. Ing layangé, Makarii nulis yèn mung ana papat biara ing keuskupan Novgorod sing nganut aturan Kinovian, déné kabèh liyané nganut aturan Idiorhythmic, lan sacara umum ana akèh kekacauan ing urip para biarawan. Saka kronik*[612] *kita ngerti yèn ing taun 1528 Macarius ngundang kabèh abbot ing keuskupan menyang Novgorod lan, ing pidato archpastoralé, nyaranaké supaya padha njupuk langkah-langkah kanggo ngreformasi urip monastik lan ngenalaké aturan komunal sing ketat ing biara-biara sing dadi tanggung jawabé. Rolas welas abbot padha janji bakal nindakake kuwi, dene loro nentang pitutur uskup lan tetep kepengin njaga praktik idiorhythmic ing biarané. Miturut kronik, uskup agung ora meksa para abbot sing keras kepala, nanging mung nyatakake yèn padha bakal tanggung jawab marang Gusti Allah tumrap tumindaké. Ing sambungan karo reformasi iki, Uskup Agung Makarios ngirim menyang para biara sing diarani 'Piagam Aturan', ing ngendi dhèwèké mbaleni pandhuané babagan panguripan komunal. Salah siji piagam statutori iki, sing dikirim menyang Biara Roh Suci, isih lestari nganti saiki*[613] *. Pandhuan-pandhuan saka Macarius iki ora béda karo statut Kinovian liyane, kaya statuté St. Joseph; kabèh kasebut dirancang kanthi cetha. Menarik dicathet yèn ing karya Macarius kita nemokaké sawijining ciri sing mengko bakal muncul manèh ing paugeran St Gerasimus saka Boldino, yaiku sebutan hak para sedulur kanggo nunjukaké marang abbot yèn dhèwèké nglanggar paugeran monastik.*

Saliyane langkah-langkah kanggo nglawan urip pisah, Uskup Agung Makarios mbusak sing diarani 'biara ganda'. Wolu biara wanita isih ana ing keuskupané, nanging saiki dipimpin déning abbes tinimbang abbot, kaya sadurungé; Wiwit wektu kuwi, ibadah ing biara wanita mung bisa dipimpin déning imam paroki[614] . Biara ganda () wis ana ing Bizantium, lan uga dikenal ing Kulon sajrone Abad Pertengahan[615] . Biara campuran ing Muscovy, kaya ing Bizantium, diatur adhedhasar sistem panguripan kapisah: para biksu lan biarawati manggon ing sel kapisah, sing disusun ngubengi gréja lan bebarengan mbentuk biara, asring uga dipager tembok; biara kasebut ana ing sangisoré panguwasa siji abbot. St. Nil saka Sora ngecam panyalahgunaan iki[616] . Biara-biara kaya ngono ana, umpama, ing Pskov ing pungkasan abad kaping 15 lan wiwitan abad kaping 16[617] . Konsili taun 1503 mbusak biara campuran; salajengipun, nglarang biara wanita nduwéni abbot utawa bapak rohani saka kalangan biksu; bapak rohani sing ditemtokake yaiku imam paroki[618] . Nanging, larangan iki kamungkinan ora ana paedah praktisé, amarga ing taun 1528 Uskup Agung Makarii kudu nerbitaké larangan sing padha manèh. Stoglav uga nyebut monastéri ganda minangka panyalahgunaan lan negesaké manèh dekrit taun 1503.[619]

---

[611] DAI. 1. No. 22.
[612] PSRL. 6. kaca 284.
[613] AI. 1. No. 292.
[614] PSRL. 6. kaca 285.
[615] Sokolov. Negara Internal. kaca 325.
[616] 'Legenda' Nilo (1849). kaca XXI–XXII.
[617] PSRL. 4. kaca 278.
[618] Makarii. Edisi kaping 2. Jilid 6. kaca 123–124.
[619] Stoglav. Bab 82. Ed. Kozhanchikov. kaca 244.

Langkah-langkah Macarius nglawan idiorhythm iku sifaté lokal, amarga mung nyakup keuskupané dhéwé. Cetha saka paugeran Stoglav yèn loro jinis biara, komunal lan sing manggon pisah, tetep ana. Prosiding Stoglav (Bab 52) nuduhaké yèn loro jinis biara padha diakoni; salajengipun, Stoglav (Bab 85) nyatakaké yèn para biksu asring ninggalaké biara cenobitik amarga ora bisa utawa ora gelem netepi paugeran piagam komunal. Stoglav nglarang pambentukan hermitase cilik anyar, ing ngendi para biksu biasane manggon miturut aturan urip individu; iku mrentahake supaya hermitase cilik sing cedhak siji lan sijine digabung dadi siji biara, nanging dekrit ora nyebutake aturan apa sing kudu ditrapake ing biara gabungan kuwi. Bab 49, sing khusus kanggo 'biara jujur', ngemot pranatan umum babagan urip biara; biara sinobitik kudu nganut syarat mangan bebarengan lan dilarang nggawa pasokan panganan menyang sel lan nyimpené ing kana.

Sajrone abad kaping 16 lan 17, biara-biara tetep dipérang dadi sing nglakoni urip nyendiri lan sing nglakoni urip bebarengan. Sawetara statut monastik anyar muncul, disusun miturut inisiatif para asket individu. Sawijining asket kondhang jenenge Eleazar († 1656) nulis statut ing seperempat kapisan abad kaping 17 kanggo biarané ing Pulo Anzer ing Segara Putih, ing ngendi para biksu manggon ing sel-sel kapisah. Aturan kasebut ngemot syarat-syarat ketat babagan cara urip monastik[620] . Abas Biara Simonov ing Moskow, Arkhimandrit Gabriel (Dometsky), nyusun loro aturan: siji kanggo urip mandiri (1683) lan siji kanggo urip bebarengan (1690); Iki bisa nuduhake manawa biara kasebut ngalami transisi saka idioritme menyang cenobitisme ing taun-taun kasebut, utawa manawa loro statut kasebut ditrapake bebarengan ing biara. Penting kanggo dicathet yèn biara iki kalebu salah siji biara paling gedhé ing Moskow lan raket karo kulawarga kraton, utamané nalika pamaréntahan Tsar Alexei Mikhailovich († 1676). Abas saka biara liya ing Moskow – Biara Kebangkitan – sing jenenge Nikanor (1688–1698), nyusun aturan kinovian kanggo sedulur-seduluré[621] . Bisa disimpulake yèn motivasi sejati nyusun aturan-aturan iki yaiku ambruké urip biara ing biara-biara gedhé lan sugih ing ibukota (Biara Simonov nduwèni tanah sing amba). Wiwit pambangunan biara iki ing taun , Sang Wibawa Theodore saka Rostov ngenalaké aturan komunal sing ketat, sing miturut Sang Wibawa Joseph isih dituruti ing separo kapindho abad kaping 15; Biksuni Zinovy saka Otensk, ing tulisane, nyebutake urip biksuni sing prasaja lan sederhana banget ing Biara Simonov ing taun 1520-an, nalika Biksuni Pangeran Vassian Patrikeev manggon ing kana[622] .

Hierarki gereja bola-bali nerbitaké arahan umum sing maringi dhawuh marang para abbot supaya njamin patuh marang statut monastik saka loro jinis kasebut. Bab iki dibahas ing Konsili taun 1667, 1675, lan 1681, sing mréntahaké yèn uskup dioceasan kudu ngawasi palaksanaan statut-statut mau[623] . Wiwit taun 1680-an lan 1690-an, akèh pangeling-pangeling arkipastoral marang manéka biara wis tekan marang kita, ngélingaké supaya statut monastik ora dilanggar[624] . Kabeh dokumen sing isih ana nganti saiki, apa sing langsung utawa ora langsung nyakup babagan statut monastik, nuduhake yen ing abad kaping 16–17, loro-lorone pangaturan urip komunal lan individu wis ditrapake ing biara-biara Rusia; sayange, ora bisa nemtokake rasio angka antarane biara loro jinis kasebut. Kita mung bisa nebak yèn, amarga sumber luwih kerep nyebut aturan komunal, aturan iki bisa uga luwih nyebar utawa luwih kerep dilanggar, déné aturan urip individu, sing ditrapaké utamané ing ara-ara lor, luwih ketat dipatuhi.

3. Struktur Internal Urip Monastik

Aturan monastik mesthi dimaksudaké dadi dhasar organisasi internal sawijining biara, nanging muncul pitakon apa pancèn kaya ngono. Kudu ana pamisahan antarané loro aspek urip monastik: organisasi administrasi lan panyengkuyungan marang syarat-syarat aturan. Babagan sing sepisanan, bisa diandharake manawa, saka bahan sing kasedhiya marang kita sing ngidini kita ngadili, sacara umum organisasi administratif ing biara loro jinis kasebut ora beda adoh siji lan sijine ing praktik; sing wigati yaiku meh kabèh biara loro jinis kasebut nduwèni tanah, sing pangolahané nggawa akibat tartamtu. Disiplin monastik dipengaruhi déning telung faktor: kaping pisan, pandangan jaman kuwi babagan asketisisme monastik, makna lan tujuane; kapindho, sikap umum marang cara urip cenobitik lan idiorrhythmik; lan katelu, sekularisasi jero

---

[620] Filaret. Wali-wali Rusia (1861). Januari. kaca 77. Kitab Para Wali, ing: Bacaan. 1887. 4. No. 324; Yakontov. Urip Para Asketik Rusia Lor (1882). kaca 197–198.

[621] Filaret. Review. Vol. 1. kaca 377, 363, 266; Popov, N. 'Katrangan babagan manuskrip Biara Simonov ing Moskow', ing: Readings. 1910. Vol. 3. kaca 233.

[622] Surat Rohani Joseph ing: VChM. kaca 552; Zinovy saka Otensk. Kesaksian Kasunyatan (1863). kaca 901.

[623] AAE. 4. No. 204; AI. 4. No. 253; 5. No. 75. PSZ. 1. No. 412.

[624] AAE. 4. No. 311, 312; piagam Adrian, ing: Vremennik. 11. kaca 30–46.

urip monastik lan ambruké disiplin amarga duwé tanah. Sekularisasi sing ora kendhat ing urip monastik nduwèni pangaruh ala marang organisasi administrasi, kegiyatan panguwasa monastik, lan disiplin monastik. Saliyane, sipat administrasi monastik dipengaruhi dening panguwasa sekuler, sing asring banget campur tangan ing urusan gerejawi, kaya sing cetha katon saka panaliten kita babagan hubungan gereja-negara, kolonisasi monastik, lan manajemen ekonomi monastik.

Miturut piagam, ing abad kaping 16 lan 17, kaya sing wis kedadeyan ing abad kaping 14 lan 15, abbot sawijining biara dipilih déning komunitas biara lan dikonfirmasi déning uskup dioceesan; ing biara stauropegial sing kalebu wewenang patriark, pemilihan abbot kudu dikonfirmasi déning patriark[625] . Proses seleksi ora mung nimbang prestasi pribadhi calon, keteguhan uripé lan pendhidhikané, nanging uga kahanan liya: keturunan boyar lan kemampuan ngatur tanah kapemilikan[626] . Ana sawetara dokumen menarik sing isih ana, saka kono cetha manawa nalika milih abas anyar, komunitas biara mlebu ing semacam kontrak karo dhèwèké; utawa luwih tepaté, komunitas mau maringi dhèwèké 'dekrit' sing kudu ditandatangani lan sabanjuré dituruti[627] . Asring, abas teka saka biara liya. Ing separo kapindho abad kaping 16 lan saklawasé abad kaping 17, pemilihan abbot déning komunitas biara dadi arang banget; adat iki mung lestari ing biara-biara terpencil utawa cilik. Ing biara-biara gedhé lan sugih, uga ing kabèh biara ing Moskow, para abbot diangkat kanthi dekrit lan miturut dhawuh tsar utawa patriark. Campur tangan kaya ngene déning panguwasa sekuler ing urusan internal biara wis tau kelakon sadurungé, nalika pamaréntahan Pangeran Agung Vasily III (1505–1533), nanging praktik iki saya kiyat ing jaman Tsar Ivan IV (1547–1584) lan Alexei (1645–1676)[628] . Stoglav (Bab 86) nyatakake kaya ing ngandhap iki: abbot diangkat déning metropolit utawa uskup dioceasan miturut panyuwunan komunitas biara, kanthi idin tsar. Akeh hagiografi nuduhaké sepira kerepé pangadeg biara diangkat déning metropolit, lan sabanjuré déning patriark[629] .

Sanadyan statut-statut sing kasebut ing ndhuwur maringi pandhuan marang komunitas biara babagan wigatine manut karsa abbot, ing wektu sing padha statut-statut mau matesi wewenang lan inisiatif abbot kanthi cara tartamtu; wewenang iki diwatesi dening dewan para sepuh biara – sawijining dewan kang dumadi saka para biksu sepuh sing paling pengalaman, biasane ana 12 anggota[630] . Ing paugeran Euphrosyne, dewan iki ora kasebut babar pisan; kosok baline, ing paugeran St. Joseph, dewan para sesepuh biara diparingi peran penting ing pangelolaan biara (bab 13 lan 14). Cetha saka bab-bab iki manawa lembaga dewan para sesepuh makarya kanthi sejajar karo karsa lan wewenang abbot. Sacara ketat, dewan iki durung matesi wewenang abbot, nanging ing babagan disiplin monastik dewan iki nduwèni hak meh padha karo abbot, amarga St. Joseph maringi hak marang dewan kanggo ngukum para sedulur monastik sing nglanggar aturan lan, sacara umum, ngawasi palaksanaané. Fitur 'konstitusional' iki luwih cetha kasebut ing piagam St Gerasim saka Boldino; kaya sing wis kasebut, miturut piagam iki dewan para sepuh bisa menehi pangamatan lan teguran marang abbot. Hak dewan para sepuh kanggo nunjukake kaluputan abbot uga kasebut ing piagam Uskup Agung Makarios, sing disusun kanggo Biara Roh Suci. Ketaatan biksu marang abbot iku bab sing beda banget karo ketaatan tanpa syarat biksu marang bapak rohani. Mbok menawa iki dadi sababé, ing abad kaping 16 lan 17, sistem pandhuan rohani ora sumebar amba (utamané ing biara cenobitik)[631] .

Nyamékaké hak-hak abbot karo hak-hak déwan para sepuh ngandhut wiji perselisihan. Kita ngerti akèh conto ing ngendi sawijining abbot, nalika nyoba nglawan pelanggaran syarat asketik ing piagam monastik, ngalami kekalahan nalika nemoni perlawanan saka komunitas monastik, sing ora gelem manut

---

[625] Contone: RIB. 6. No. 54, 61, 63, 129, 113; AI. 1. No. 37; AAE. 1. No. 40, 108. Statuta Yusuf lan Gerasim uga nyebutake pamilihan abbot dening komunitas biara; delengen uga: Stoglav. Bab 86. Ed. Kozhanchikov. kaca 250; AYu. 2. No. 274; Zhmakin. Metropolitan Daniel. kaca 110. Babagan biara stauropegial: Милъ. Op. cit. kaca 672, 675.

[626] RIB. 6. kaca 54. OLDP (1881). kaca 89.

[627] Dosifei. Gambaran Biara Solovetsky (1836). kaca 67.

[628] Golubinsky. 2. 1. kaca 700. Yosef saka Volotsk nyuwun marang Basil III supaya nunjuk abas lan ngirim dhaptar 10 calon. Nanging Basil mrentahake supaya biksu Daniel (saka biara sing padha), sing ora ana ing dhaptar, diangkat dadi abas. Zhmakin. Op. cit. kaca 110; PSRL. 6. kaca 288, 289; AAE. 1. No. 238; AYU. 1. No. 381; RIB. 6. kaca 61. Gorsky. Keterangan babagan Lavra Trinity-Sergius. 1 (1890). kaca 77, 80, 84, 85, 88, 97, 130, 156. Bab jamané Tsar Alexei: AAE. 3. No. 262, 307, 331; 4. No. 37, 225, 253, 275, 322.

[629] Sing Mulya Sergius saka Radonezh, Kirill saka Belozero, Pafnutius saka Borovsk, Yusuf saka Volotsk, Gerasimus saka Boldino, Eleazar saka Anzer, Makarius saka Kalyazin, Antonius saka Siy, Eufrosinus saka Pskov lan liyané.

[630] Ing abad kaping 17, nalika abbot diangkat déning tsar, para sepuh katedral alon-alon kelangan peran biyèn ing pangelolaan biara. Ing Biara Savvo-Storozhevsky, sing nampa karunia istimewa saka Tsar Alexei, ana, umpama, mung telung sesepuh dewan ing taun 1688, nalika jumlah biksu luwih saka 150. Belokurov. Bahan-bahan kanggo Sajarah Rusia (1888). kaca 161.

[631] Delengen Bab XV.

marang pituduh abbot lan ninggalaké kabiasaané sing bertentangan karo piagam. Elder Paisius Yaroslavov, sing wis mimpin Biara Trinity-Sergius sawetara taun (1479–1482), kapaksa mundur saka jabatan abbot lan bali menyang alas Belozero. Elder Artemy mung bisa mimpin biara iki sajrone setengah taun (1551), banjur amarga ora manut para biksu, dhèwèké mundur saka jabatan abbot[632] . Sang Suci Joseph uga kapaksa bentrok karo komunitas biara. Metropolitan Daniel (1522–1539), nalika jabatane dadi abbot ing Biara St. Joseph sawetara taun sawisé seda Joseph, uga ngalami kesulitan ing sesambungané karo komunitas biara lan malah nyusun risalah khusus sing nerangake dhasar-dhasar urip bebarengan marang sedulur lan mbenerake prentah-prentahé[633] . Kabeh karangan sing ngrembug fenomena negatif ing urip monastik abad kaping 17 nyebutake ora patuhé komunitas monastik[634] . Penggantian pemilihan abbot nganggo penunjukan—sing dadi praktik umum ing abad kaping 17—kanthi alamiah nguwatake posisine ing biara, sawenehing bagean kanthi ngorbanake dewan para sepuh.

Dewan para sepuh biara[635] , sing biasane dumadi saka 12 anggota, ora mung kalebu biksu paling sepuh ing biara nanging uga biksu-biksu sing nyekel jabatan tartamtu sing ana gandhengane karo pangelolaan biara. Sing paling utama ing antarane iku yaiku cellarer (). Posisine ing biara iku tanggung jawab banget lan bergengsi; dhèwèké ngatur kabèh babagan administrasi internal biara, lan yèn biara nduwèni tanah, dhèwèké uga ngawasi sacara umum. Gandhèng karo pangawasan iki, juru gudang (wiwit pungkasan abad kaping 15) nduwèni wewenang yudisial marang komunitas biara lan para tani ing biara, sing dilakokaké déwé utawa liwat wakilé. Ing piagam metropolitan (kira-kira taun 1500), juru gudang kasebut kasebut langsung sawisé abbot. Dokumen saka Biara Trinity-Sergius saka taun 1495–1505 nuduhaké yèn seler wis dipercaya kanggo ngatur tanah-tanah biara; dhèwèké uga tanggung jawab kanggo nggolèk tanah anyar lan kanggo ngganti utawa adol tanah lawas. Ing abad kaping 16, malah ana cap khusus juru gudang sing dipasang ing dokumen Biara Trinity-Sergius sing nyakup administrasi utawa urusan keuangan. Ing separo kapindho abad kaping 17, juru gudang Biara Trinity-Sergius uga njabat dadi panitera ing Kantor Biara[636] . Biara-biara gedhe mesthi duwe jabatan juru gudang[637] . Ing piagam St Joseph, sel juru gudang ditetepake minangka panggonan rapat babagan prakara paling wigati[638] . Dekrit tsar kang dialamatake marang Biara Spaso-Euthymian ing Suzdal (1640) nyebutake kanthi rinci kabeh tugas bursar: ngatur ekonomi internal lan tanah-tanah biara, ngreksa kas biara, mbayar lan nampa dhuwit, ngawasi pambayaran sewa sing tepat wektu lan panyukupan kabèh kewajiban déning para tani ing biara, ngawasi panyimpenan akuntansi biara, nglakoni wewenang pengadilan marang para abdi lan tani ing biara, makili biara ing kantor Tsar lan badan administratif, lan sapituruté.[639]

Ing separo kapindho abad kaping 16, lan utamane ing abad kaping 17, lumrah yen biara cilik lan mlarat digandhengake karo biara gedhe lan sugih – sing diarani 'biara gandheng'; Iki ditindakake dening biara-biara cilik kanggo ngapikake kahanan finansial lan mlebu ing naungan biara sing duwé pengaruh, sing kepéngin ngluwihi hak istimewa marang biara-biara sing kagandhèng. Sellarer saka biara induk iku wong sing nyekel wewenang administratif lan yudisial marang biara-biara afiliasi; saliyane, hak yurisdiksi gerejawi uga dipindhahake marang dheweke dening para abbot biara afiliasi[640] .

Pangelolaan nyata saka harta sanggita – gudang anggur, gudang panyimpenan, pawon, kandhang jaran, lan pekarangan ternak – dipasrahake marang pangurus utawa bendahara; dhèwèké dadi asisten paling cedhaké cellarer lan langsung nglapor marang dhèwèké. Dhèwèké iku biksu tuwa lan kinurmatan sing dipilih déning persaudaraan kanggo jabatan iki sajrone wektu sing wis ditemtokake; lan dhèwèké kamungkinan uga kalebu ing déwan para sepuh. Sabanjuré, para biksu sing tanggung jawab marang manéka aspèk ékonomi candhi

---

[632] Gorsky. Op. cit. 1. kaca 73; AAE. 1. No. 237. kaca 247. Kurbsky. The Legend (1842). kaca 134, 132. Bab ora patuh marang abbot, delengen: AI. 1. No. 265 lan 276 (kabeh babagan abad kaping 15).

[633] Uripé Yusuf, déning panganggit sing ora dikenal, ing: Readings. 1903. Jilid 3. kaca 18; Zhmakin. Op. cit. kaca 664. Karya Daniel: ing kono uga. Lampiran. kaca 55–57. Karya-karya liya saka Daniel uga negesaké kabutuhan patuh.

[634] AI. 5. No. 75; AAE. 4. No. 311, 312; PSZ. 1. No. 412.

[635] Uspensky, N. 'Babagan Para Pambangun Agung Biara Kirillo-Belozersky', ing: Readings. 1897. Jilid 1. kaca 3, 4, 11–12, 17.

[636] Golubinsky. Jilid 1, No. 2, kaca 692; AI. Jilid 1, No. 100, 192, 292; Jilid 3, No. 69; DAI. Jilid 3, No. 87; AAE. Jilid 1, No. 381; Jilid 3, No. 47, 104, 294, lsp.; Kedrov. Avraamy Palitsyn, ing: Readings. 1880. Jilid 6. kaca 18. Gorchakov. The Monastic Office. kaca 78.

[637] VChM. September. kaca 607; AAE. 1. No. 221; 3. No. 298; AI. 1. No. 212; Makarii, Uskup. Katerangan Sajarah Biara Krasnogorsk, ing: Readings. 1880. 3. kaca 81; Bogoslovsky. Op. cit. 1. kaca 72; Belokurov. Materials (1888). kaca 164; Dobroklonsky. Op. cit. kaca 11.

[638] VChM. September. kaca 607.

[639] AAE. 3. No. 298.

[640] AI. Jil. 1, No. 25, kaca 178; Jil. 5, No. 65, kaca 195; AAE. Jil. 4, No. 144.

padha tundhuk marang dhèwèké: wakil pangurus, sing ngawasi gudang lan almari panyimpenan; tukang roti; kepala pawon; kepala kandhang; sakristan; lan asring uga wakil sakristan, lan sapituruté. Kanggo ngatur tanah-tanah biara, bendahara uga nduwèni sakabèhé staf asisten: wakil bendahara, para sepuh désa, utawa pangurus. Ing biara-biara gedhé, cacahé biksu sing ditugasaké ing pakaryan tartamtu cukup akèh. Contone, ing abad kaping 17, ana paling ora 46 ing Biara Solotchinsky (Kabupaten Ryazan) lan 51 ing Biara Savvo-Storozhevsky; sawetara saka wong-wong mau nindakake macem-macem tugas, kalebu sing ana gandhengane karo ibadah[641] .

Ing pangopènan rohani komunitas biara, asistèn paling cedhaké abbot yaiku pengakuan biara, lan ing sawetara biara uga ana para sesepuh rohani; para sesepuh rohani dadi mentor lan bapak rohani kanggo novis lan biksu anyar sing bubar diangkat. Layanan ilahi mung dirayakake ing biara déning hieromonk lan hierodekran; imam paroki (imam putih, utawa 'beltsy') mung ngladeni ing biara wanita, miturut paugeran Konsili taun 1503 lan 1551. Eklesiark (ustavshchik) tanggung jawab njamin supaya ibadah lumaku manut aturan; dhèwèké iku biksu sepuh sing paham tenan marang Typikon (aturan monastik); dhèwèké dibantu déning kanonark (golovshchik) – ing biara gedhé ana loro utawa telu kanonark ing saben wektu – uga pamaos mazmur lan paramonar (ponomar); ana uga biksu pambangun – biksu sing mbangun sedulur-sedulur kanggo ibadah bengi; pangusung obor, utawa tuwa obor – biksu sing mbageake obor kanggo ibadah (umpamane, nalika Minggu Suci); pengawas gréja, utawa tuwa gréja, sing njamin para sedulur tumindak becik nalika ibadah lan gréja tetep resik, pangripta prosfora, lan peniup loceng[642] .

Cetha manawa cacahé biksu sing nindakake tugas tartamtu béda-béda antarané biara gedhé lan biara cilik; ing biara komunal, utamané sing nduwèni lahan amba, akèh biksu sing digawé ing manéka cabang ékonomi. Yen saliyane iku padha dikirim dadi manajer utawa pangawas menyang desa-desa adoh utawa menyang usaha (kaya pabrik gilingan, pabrik uyah, lahan mancing utawa panggonan tebangan), padha dadi pisah sakabehe saka urip internal biara; sanadyan padha tetep manut marang biara, ikatan kuwi ora maneh nduweni sipat spiritual utawa agama, nanging murni donya – ngurus lan ngatur tanah-tanah biara. Ing biara cilik lan pertapaan, standar spiritual umume luwih dhuwur lan paugeran monastik luwih arang dilanggar, sanajan pernyataan iki ora bisa digeneralisasi. Struktur urip monastik dhewe nggawa wiji sekularisasi, lan mung sawetara asketis sing bisa munggah ngluwihi tingkat spiritual umum.

4. Upacara Tonsur lan Bimbingan Spiritual Kanggo Novis

Mlebu ing biara lan nyukur rambute dadi biksu mesthi dadi langkah sing wigati banget kanggo wong sing kepengin maringi uripe makna lan tujuan asetik Kristen sing khusus. Pentingé langkah iki ana gandhèngané karo tanggung jawab agama sing dadi bagéan saka urip monastik. Tanggung jawab spiritual batin kanggo calon biksu saya mundhak amarga ing Gréja Wétan lan monastisisme Ortodoks, cukur gundhul biksu wis suwe dianggep minangka sakramèn. Dionysius Areopagita (pungkasan abad kaping 5 utawa wiwitan abad kaping 6), sing karyané dianggep dhuwur déning monastisisme Ortodoks, nganggep tonsur minangka sakramèn kaping lima saka enem; St. Theodore Studita († 826) uga maringi wigati sakramental marang tonsur: kanggo biksu sing anyar ditonsur, iki kaya baptisan kapindho. Panemu iki kacermin ing upacara tonsur ing Gréja Wétan: nalika nerangaké makna agama lan sakramental tonsur marang calon biksu, abbot nyebut upacara iki minangka 'pembaptisan kapindho'. Nanging sacara doktrinal, Gréja Wétan nganggep tonsur mung minangka upacara liturgi[643] .

Ing Rus Kuna, kabèh lapisan masyarakat nuduhaké kecenderungan marang asketisisme Kristen lan urip monastik. Ana akèh bukti babagan iki ing urip para askétik Rus Kuna; ing antarané para biksu, ing jaman

---

[641] Serebryansky. Op. cit. kaca 472; VChM. September. kaca 600, 605, 588–590; Uripé Varlaam saka Khutyn, ing: OLDP (1881). kaca 72, 78, 80, 93; AAE. 2. No. 298; IRI. 7. kaca 193, 194; Dobroklonsky. Op. cit. kaca 11, 14; Makarii, Uskup. Op. cit. kaca 81; Bogoslovsky. Op. cit., kaca 72; Belokurov. Materials, kaca 164; AI. 1. No. 212; AAE. 1. No. 56, 75.

[642] Golubinsky. Jilid 1, No. 2, kaca 689. Jumlah hieromonk lan hierodeakon béda-béda: contoné, ing Biara Kirillov *taun 1582–83 ana 7 hieromonk lan 3 hierodeakon; dene ing Biara Savvo-Storozhevsky ing taun 1688 ana 20 hieromonk lan 15 hierodeakon. AI. 1. No. 212; Belokurov. Materials. kaca 164.*

[643] Delengen: Stiglmayr, J. 'Die Lehre von den Sakramenten und der Kirche nach Pseudo-Dionysios', ing: Zeitschrift für Katholische Theologie. 22 (1898). kaca 246 sarta salajengipun; Holl, K. *Enthusiasmus und BuЯgewalt* (1898). kaca 205 sarta salajengipun; Heiler. *Urkirche und Ostkirche*. 1 (1937). kaca 375; Lebedev, P. *The Science of Divine Worship in the Orthodox Church*. 2 (1881). kaca 169; Anthony (Khrapovitsky), Metropolitan. Upaya Kanggo Katekismus Ortodoks Kristen (1924). kaca 65.

kuna lan jaman sabanjuré, ana wong sing pinunjul lan ana uga sing prasaja; biara ora mbedakaké antarane kelas sosial[644] .

Hagiografi-hagiografi iki uga nuduhaké yèn ora ana pitakonan babagan watesan umur tartamtu kanggo mlebu biara; mung cetha yèn biksu mlebu biara ing mangsa enom utawa ing mangsa tuwa[645] . Ing Rus Muskovit, lumrah nglampahi taun-taun pungkasan urip ing biara; sumbangan diwenehake marang kasabuké biara, kaya sing wis kasebut, lan sawijining prajanjen ditetepake karo abbot, ing ngendi sing nyumbang diparingi hak, minangka imbalan kanggo sumbangan iki, kanggo nglampahi sisa uripé, 'sajrone Gusti maringi urip ', minangka biksu ing biara. Iki diarani 'sumbangan kanggo tonsur'[646] . Ing abad kaping 16 lan 17, uga lumrah kanggo komunitas warga kutha utawa tani ('mir') ngirim petisi marang tsar, njaluk idin kanggo ngedegake biara, sing ditujokake dening anggota komunitas iki 'kanggo awake dhewe, anak-anak lan cucu-cucu, kanggo pangukuman monastik lan kanggo upacara panguburan'[647] . Ing biara kaya ngono, cukur monastik mung ditindakake nalika wis tuwa; saliyane kuwi, para cacad perang lan wong cacad liyane uga dicukur ing kana. Biasane, nalika mlebu biara, kudu menehi sumbangan tartamtu kanthi awis utawa barang. Sawetara biara, utamane biara komunal, nuntut jumlah sing cukup gedhe; ana kasus sing wis dingerteni ing ngendi ana keluhan marang tsar babagan iki[648] .

Tonsur ora mesthi ditindakake miturut karsa wong sing ditonsur; kadhangkala, pamaréntah ngasingaké wong-wong sing dianggep ora disenengi sacara politik menyang biara lan njamin supaya padha ditonsur supaya ora melu urip sekuler lan politik nagara. Pangeran biksu Vassian Patrikeev, sing wis tau kita temoni, kalebu salah siji pangasingan sing dihinakaké kaya ngono. Ing biara-biara ing lor, utamane ing Kirillo-Belozersky, akèh biksu asalé saka kulawarga boyar. Tonsur kaya ngono dilakoni nalika pamaréntahan Pangeran Agung Ivan III (1462–1505) lan uga ing jaman Tsar Ivan IV (1533–1584)[649] .

Sawisé mlebu biara, diwiwiti masa percobaan – novisiat. Saka fakta-fakta individu sing wis kasebut ing kene, cetha manawa para abbot asring kapaksa nindakake upacara cukur gundhul marang wong-wong sing durung ngalami masa novisiat ing biara; mula, sejatine mung wong-wong sing mlebu biara kanthi karsa dhéwé lan nalika isih enom sing dicukur gundhul kanthi netepi kabèh syarat piagam biara.

Miturut tatanan asketik, kabèh biksu ing Gréja Rusia dipérang dadi telung tingkat: 1) ryasofor, 2) biksu skéma cilik, lan 3) biksu skéma gedhé; tingkat-tingkat iki mung bisa digayuh kanthi berturut-turut. Cocog karo telung tingkat iki, ana telung upacara cukur rambut.

Wong sing mlebu biara diarani novis. Sawisé ngrampungaké periode novisiat kanonik, dhèwèké dicukur dadi rasophore (), lan cukuran iki ditindakaké tanpa sumpah monastik. Nanging, padha kawajiban netepi paugeran monastik kanthi ketegasan sing padha kaya para biksu tingkat luwih dhuwur; lan sanajan ora ngucapake sumpah monastik, padha ikat moral marang paugeran kasebut. Sawisé nindakake upacara tartamtu, para biksu rasofor diparingi hak nganggo rasus () lan kamelaukion (). Para biksu sing anyar dicukur diparingi rosari () – sing dikenal minangka 'lestovky' ing biara-biara Rusia – kanthi 103 simpul. Nalika upacara cukur, abbot nyukur sirah biksu kanthi pola wujud salib banjur ngagem busana biara marang dheweke. Novis sing wis dicukur dadi rasofor dilarang ninggalake urip monastik kanthi karsa dhéwé[650] .

Tingkat kapindho kalebu para biksu skema cilik (parvi habitus,); sebutan iki muncul kanggo mbedakake saka para biksu skema gedhe. Skema () nuduhake andhap asor ing njaba, sing nyimbolake pangapuran batin. Gumantung marang tingkat pangapuran iki, ana bedane antarane skema cilik () lan skema ageng (). Nalika upacara tonsur mlebu skema cilik, biksu ngucapake sumpah monastik. Dhèwèké kudu: a) nyingkiri kabèh sing marahi kepinginan daging; b) manut marang kabèh wong nganti pati; c) ora tau ngupaya

---

644 Deleng cathetan 67.

645 Golubinsky. Jilid 1, Jilid 2. kaca 668.

646 Rozhdestvensky. Op. cit. kaca 105–107; Bogoslovsky. Op. cit. kaca 82, 77.

647 AI. 1. No. 211; AAE. 2. No. 11; RIB. 12. kaca 1218 lan liya-liyané; Zverinsky. 2. No. 1247, 122, 924.

648 Contone, abas saka Biara Dormisi Khlynovskoye, sing uga kalebu biara 'sekuler', nuntut sumbangan 10 rubel, jumlah sing gedhe ing wektu kuwi (1559). AAE. 2. No. 11.

649 Nikolsky. Urip Komunitas lan Sel, ing: Christian Readings 1907. 8. kaca 181, 184; AI. 1. No. 214.

650 Golubinsky. 1. 2. kaca 668–670; Milaљ. Op. cit. kaca 657. Bab upacara cukur gundhul ing: Maltzew. Begrбnis-Ritus (1898). kaca 202–203; Upacara cukur gundhul abad kaping 17, ing: OLDP. 24 lan 63; Innokenty, Archimandrite. Tonsure into Monastic Life (1899); Palmov, I. Rites of Tonsure in the Eastern Orthodox Church (1914). Babagan simbolisme agama saka bagéan-bagéan busana biara individu: Oppenheimer, Ph. Symbolik und religiöse Wertung des Mönchskleides im christlichen Altertum (1932). Delengen uga: Golubinsky, Jilid 1, Bagéan 2, kaca 675–686.

nduwèni harta[651] . Sajrone upacara cukur sirah mlebu skema cilik, sawijining paraman () dipasang ing biarawan; ing biara-biara Rusia Kuna iki diarani 'svitok', lan sawisé diarani 'vlasyitsa', sing dadi simbol kasunyatan kanthi sukarela; ing ndhuwur vlasyitsa dipasang paraman (), kain papat pojok kanthi papat tali ing pojok-pojoke, kang dienggo nyabrang dhadha lan pundhak; paraman iki dimaksudake kanggo ngelingake biksu babagan kamiskinan sukarela , nampa sangkalan berkah Kristus lan yen beban iki entheng; paraman diiket kenceng, nglambangake pangiket kabeh hawa napsu donya; Ing ndhuwur iki dienggo jubah () lan, pungkasané, busana sirah khusus sing ana ekor sing nyambung karo kamelauka – (utawa, ing basa Rusia, klobuk). Para biksu skema cilik ora bisa mbatalake sumpah-sumpah monastiké, sanadyan para biksu pangkat ryasophore isih bisa kanthi ijin khusus lan alesan sing banget meksa; sacara kanonik lan moral, padha kawajiban netepi sumpah-sumpah sing wis dijupuk nganti seda.

Nalika tonsur mlebu Skema Agung, kain sing mirip paramana nanging luwih gedhé, sing diarani analav (), dipasang ing calon; tinimbang cowl, dienggo kukul ()—sejenis tudung sing nutupi sirah lan pundhak; Ana lima salib ing kukul: ing bathuk, ing dhadha, ing pundhak lan ing punggung; sajrone pitu dina pisanan sawisé upacara, biksu ora kena nyopot. Sang biarawan sing wis nampa Skema Agung (ing basa Rusia, 'skhimnik') janji bakal nglakoni urip kanthi puasa sing banget ketat lan pandonga tanpa kendhat; dhèwèké ora nindakake tugas apa waé ing njaba selé. Syarat kanggo nampa Skema Agung kanggo saben biarawan yaiku urip asketis sing sampurna; Sawisé 30 taun urip kaya ngono ing biara, yèn dhèwèké nduwèni kabecikan monastik sing dhuwur, dhèwèké nampa idin lan berkah saka abbot kanggo dicukur rambute mlebu Skema Agung; cukuran rambute kuwi ditindakake miturut kersané dhèwèké dhéwé. Para biksu sing nganggo ryasofor bisa langsung mlebu Skema Agung sawisé 30 taun urip asketis sing sampurna. Yen sawijining biksu wis diangkat dadi hieromonk sadurunge nampa Skema Agung, dhèwèké tetep nduwèni hak kanggo nindakake Liturgi; nanging miturut Nomokanon, uskup ora kena manèh nindakake pelayanan uskup sawisé nampa Skema Agung[652] .

Sadurunge ngucapake sumpah monastik, novis kudu tetep ana ing sangisoré bimbingan rohani saka biksu tuwa sing pantes lan wis pengalaman. Kanthi tembung liya, mbutuhake supaya calon biksu, paling ora nganti cukurané, ngalami latihan rohani ing sangisoré bimbingan sawijining sesepuh. Angel mangerteni nganti pira syarat iki kacumponi ing abad kaping 16 lan kaping 17. Sifat lan sebaran pandhuan sang tuwa sajrone periode iki bakal dibahas luwih rinci ing Bab XV; ing kene, kita mung bakal nyathet manawa ana loro karya sing nyawiji kanggo formasi spiritual para novis sing asalé saka periode iki.

Karya kapisan dijudhèni 'Piwulangé Sang Sepuh marang Para Biarawan Anyar: Kepiyé Kudu Urip Manut marang Sang Sepuh'[653] . Uripé calon biksu kudu kapenuhan pandonga, maca Kitab Suci (yen bisa maca; yen ora bisa maca, mung pandonga) lan gawe manual; lan kabèh mau kudu ditindakake miturut dhawuhe sesepuh. Novis, miturut 'Tradisi', kudu 'aja nganti nglanggar siji langkah tumuju tugas apa wae tanpa restu' saka sang guru; seorang biksu ora kena nduwé wektu luang; uripé tansah kebak pakaryan sing nyenengaké Gusti Allah, amarga 'sejati biksu ora nduwé dina raya ing donya, uga ora Paskah; kanggo dhèwèké, Paskah iku nalika dhèwèké pindhah saka kesia-siaan donya menyang pangaso langgeng'.

Tretis liyane dijenengi 'Piwulangé sawijining Sesepuh marang Muridé babagan Urip Monastik lan Aturan Sel, sing dijupuk saka Kitab Suci'; iki digarap ing abad kaping 15 ing Biara St. Paul saka Obnorsk, ing ngendi tradhisi sesepuh mekar ing wektu kuwi. Ana manuskrip saka abad kaping 17 nuduhake manawa karya iki wis digunakake sacara praktis ing wektu kuwi[654] . Cetha saka pambuka manawa fokusé ana ing pandhuan rohani marang sedulur sing anyar dicukur sirah—yaiku biksu sing nganggo rasophora—bedane karo karya kapisan, sing kamungkinan ditujokake kanggo novis. Bedane ana ing kasunyatan manawa risalah kapisan ngrembug bab-bab umum babagan asketisisme, luwih fokus marang aspek njaba saka tumindak novis, dene esai kapindho menehi pitutur marang biksu sing wis nduwéni pengalaman spiritual, negesaké wigatié Donga Yesus, lan nyedhiyakaké paugeran dhasar kanggo komunikasi terus-terusan antarané biksu lan bapak spiritualé.

---

[651] Milaљ. Op. cit., kaca 658.

[652] Ibid.; Maltzew. Op. cit. kaca 203–204, 280; Heiler. Op. cit. Jilid 1, kaca 382–384. Babagan upacara tonsur ing Gréja Yunani modhèrn, delengen Spunda, F. *Griechische Mönche* (1928). kaca 27–44 (kanthi cuplikan saka urutan liturgi). Raevsky. *Euchologion*. Jilid 3. kaca 199–217; Kattenbusch. Jilid 1. kaca 529–536.

[653] Ing: Serebryansky. Op. cit. kaca 265–267 (cuplikan).

[654] Ibid. kaca 571 sarta salajengipun (ing basa Jerman: buku kula *Leben und Lehre der Starzen*, kaca 65–70).

5. Aturan Monastik Liturgi lan Urip Saben Dinane Para Biarawan

Saka sudut pandang praktis lan asketik, kanggo novis utawa biksu anyar, ora mung aturan monastik sing berlaku ing biara utawa pandhuan saka abbot sing wigati banget, nanging uga kabèh suasana spiritual ing biara, uga struktur urip monastik saben dina. Ing babagan iki, dhasar pamérangan dina antarané manéka tugas yaiku tatanan ibadah ilahi, sing nemtokake wektu kanggo pandonga, gawe manual, lan istirahat.

Isiné liturgi saka siklus taunan ibadah ilahi nemtokake tatanan liturgi sakabèhé Gréja Wétan, kalebu Gréja Rusia. 'Nalika isi saktenané Liturgi Ilahi dhéwé, béda karo Gréja kita, meh ora owah, – nulis P. Kilian Kirchhoff ing esai cekak nanging wicaksana babagan siklus taunan ibadah ing Gréja Wétan – kabeh kamulyan rohani Wétan, sing nyawiji ing irama ibadah, meh kabèh mung kacermin ing layanan-layanan sing gegandhèngan karo Liturgi Ilahi. Kabèh lingkup pangibadah ilahi Gréja kasebut kacakup ing papat siklus liturgi sing saling nglengkapi lan nyawiji: loro saben taun, siji saben minggu, lan siji saben dina[655] . Sifat sing sugih lan manéka warna saka layanan liturgi Gréja Ortodoks ninggalaké ciri khas ing urip biara, ing ngendi kabèh layanan sing wis ditemtokaké kudu, lan pancèn bisa, dilakokaké. Amarga kuwi, ora ana kejenuhan, sing bisa banget ngekang kanggo novis utawa biksu sing durung pengalaman – lan ing wektu sing padha, kelimpahan kidungan ilahi, kang kebak piwulang dogmatik Gréja lan dadi inti ibadah Ortodoks[656] , mbukak kasempatan kanggo pencerahan rohani[657] . Loro siklus taunan – siklus pesta sing obah sing nyambung karo Paskah, lan siklus pesta tetep sing didedikasikan kanggo Sang Juruwilujeng, Ibune Gusti, lan pangeling-eling para wali – mbentuk dhasar; iki dilengkapi karo siklus mingguan lan harian, sing kebak isi liturgi saka siklus tahunan, amarga saben dina ing minggu dikhususake kanggo acara tartamtu saka Sajarah Suci utawa pangeling-eling para wali, nalika jam-jam pandonga sing wis ditemtokake kanthi cetha diwaca sajrone dina[658] . Raya-raya ing siklus taunan iku dina-dina sing mung ana sapisan saben taun, dene ibadah ing siklus saben dina lan saben minggu dumadi saka kidungan sing bola-bali kanthi makna gedhe kanggo praktik monastik[659] , kanggo sakabehe struktur urip monastik sajrone dina, sing diwiwiti jam enem sore lan dipérang dadi pitung bagean[660] . Aturan monastik nemtokake aspek disipliner ing urip monastik, dene rutinitas saben dina ing biara ditemtokake dening aturan liturgi. Dhasaré yaiku Typikon (ing basa Rusia: 'ustav') saka Gréja Ortodoks, sing wis berkembang sajrone pirang-pirang abad[661] .

---

[655] Kirchhoff, P. Kilian, O. F. M. *Das heilige Jahr – der heilige Dienst*, ing: *Der christliche Osten*. Ed. G. Wunderle (1939). kaca 75. Babagan isi lan pangembangan ibadah ilahi: Heiler. Jilid 1, kaca 335–364; Kattenbusch. Jilid 1, kaca 447–456. Lebedev. Op. cit., Jilid 2, kaca 44–82.

[656] Delengen terjemahan sing apik saka kidung Ortodoks déning P. K. Kirchhoff: 1. *Die Ostkirche betet*. 4 jilid (1934–1937); 2. *In paradisum*. Kidung kanggo wong mati (1939); 3. *Ehre sei Gott. Dreifaltigkeitshymnen* (1940). 4. *Uber Dich freut sich der Erdkreis. Marienhymnen* (1940); iki ngemot pratélan pambuka sing isi. Delengen uga: Zankow. Op. cit. kaca 93–99. 'Ora ana apa-apa,' kandha St John Chrysostom, 'sing ngangkat lan maringi inspirasi marang jiwa, misahake saka donya, mbebasake saka ikatan badan, lan nyiapake kanggo merenung lan ngremehake kabèh bab donya, kaya nyanyian sing harmoni lan kidung suci sing apik susunane. Sifat kita seneng banget marang melodi lan condhong banget marang iku nganti bayi-bayi, nalika padha nangis lan ora tentrem, padha kelelep turu amarga melodi mau.' Homili babagan Mazmur 41; dikutip ing: Kayser, Joh. *Beiträge zur Geschichte und Erklärung der älteren Kirchenhymnen*. edisi kaping 2, 1881. kaca 47. Bab himnologi Yunani (Ortodoks), delengen uga: Christ, W. 'Bab Pentinge Hirmoi, Troparia lan Kanon ing Puisi Yunani Abad Pertengahan', ing: Prosiding Akademi Ilmu Pengetahuan Bavaria 1870. 2; Jacobi, L. 'Babagan Sajarah Himne Gereja Yunani', ing: Z. f. KG (1882); Meyer, W. 'Wiwitan lan Asal-usulé Puisi Ritmik Latin lan Yunani', ing: Prosiding Akademi Ilmu Pengetahuan Bavaria 17. 2 (1885). Krumbacher (1897). kaca 655 sarta salajengipun.

[657] Delengen Wunderle, G., *Saka Donya Suci Athos: Panaliten lan Memoir* (1937. *Kristen Wétan*, jilid 2).

[658] Cf. cathetan 651; uga: Büdumer, S. *History of the Breviary* (1895); Leclercq, H. *Bréviaire*, ing: *Dictionnaire d'Archéologie chrétienne et de liturgie*. 2. 1 (1925). kaca 1262–1316.

[659] Saben dina ing minggu dikhususake kanggo sawijining prastawa tartamtu ing sajarah kaslametan kita utawa kanggo para wali: Senin – kanggo malaikat suci; Selasa – kanggo Yohanes Pembaptis; Rebo – kanggo pangkhianatan Yudas; Kemis – kanggo para rasul suci, para mujijat lan para hierark suci; Jumat – kanggo Kasangsarané Kristus lan Salib Suci; Setu – kanggo para pangakun iman suci, martir lan kabèh para wali; Minggu – kanggo Kebangkitané Kristus lan Tritunggal Suci. Kabèh dina ing minggu iki dipersembahaké marang Indhungé Gusti Allah sing paling kabegjan, Maria, nanging utamané Rebo, Jumat, lan Minggu. Delengen renungan sing apik babagan topik iki: Cyprian, Hieromonk. 'Prayerful Lilies'. Belgrade, 1928. kaca 57–208.

[660] Ing Gréja Ortodoks, dina-dina ing minggu diétang ora saka Minggu nanging saka Senèn; dina dianggep diwiwiti ora ing tengah wengi nanging jam 6 sonten; jam-jam diétang wiwit jam 6 ésuk. Sajrone dina, para biarawan wajib nindakake ibadah-ibadah ing ngisor iki: ing wayah sore (jam 6) Vesper, banjur diterusaké karo Komplet; ing wayah wengi (jam 12) Matins; ing wayah esuk banget (jam 3) Matins; ing wayah esuk (jam 6) Jam Sepisan; jam 9 – Jam Katelu; ing tengah dina – jam kaping enem; lan jam 3 sore – jam kaping sanga. Liturgi dirayakake ing antarané jam katelu lan jam kaping enem. Urutan ibadah awan iki béda ing sawatara bab karo ibadah awan umat Katolik Roma. Cf.: Bdumer. Op. cit. kaca 31–130.

[661] Urutan siklus layanan saben dina ditemtokake dening Typikon. Babagan pangembangan lan panyusunan Typikon, delengen: Mansvetov. Op. cit., kaca 269 lan salajengipun. Babagan pirang-pirang salinan Typikon kuna, delengen karya dhasar: Dmitrievsky,

Statuta sing kasebut mau saka St Savva lan St Theodore the Studite nyakup loro aspek iki—disipliner lan liturgi—lan nalika tekan Rus', dadi dhasar statut liturgi Gréja Rusia[662] . Bagéan liturgi saka paugeran iki berkembang rada béda ing biara komunal lan biara soliter. Kamungkinan ing abad kaping 14, bagéan liturgi saka Paugeran Studite alon-alon diganti déning sing diarani Paugeran Yerusalem. Iki minangka Aturané St. Savvas (ing bagean liturgi) kanthi sawetara pangowahan lan tambahan, sing utamané diwènèhaké déning Paus Alexius (1025–1043) lan Paus Philotheos (1354–1355, 1362–1376). Ing Rus Kuna ing abad kaping 14–15, ana telung versi Statuta iki sing dikenal, mung béda ing rincian[663] . Miturut Statuta iki, Liturgi, Vesper, Matin, lan Penginjakan Wengi kabèh dirayakaké ing gréja paroki ing wayah bengi sadurungé Minggu lan pesta agung. Ing biara, Jam-jam—Jam 1 lan Jam 9, Vesper lan Ibadah Tengah Wengi—uga dirayakake; biasane, loro layanan pungkasan digabung dadi siji, dene Jam 3 lan Jam 6 digabung karo Liturgi: Jam 3 diwaca sadurunge Liturgi, lan Jam 6 sawisé. Tatanan ibadah iki utamane ana ing biara komunal[664] . Sawetara biara nduwéni statut liturgi dhéwé, contoné Lavra Trinitas-Sergius utawa Biara Kirillo-Belozersky[665] . Macem-macem dokumen saka abad kaping 15–16 nunjukaké yèn pranatan statut (typikon) ora tansah dipatuhi ing biara-biara[666] . Stoglav netepake yèn ing gréja paroki lan gréja biara, ibadah ora dilakokaké manut typikon (bab 6, 8, 41, 5, 7, 16). Ing panggonan pertapa cilik ing Lor, ing ngendi Typikon Skete dadi sing paling akèh dituruti, ana sawatara ciri khas ing palaksanaan ibadah. Praturan iki pancen menehi bobot gedhe marang aspek liturgi tinimbang aspek disiplin; iki utamane ana ing Pamujan Wektu lan Jaga Wengi sakdurunge Minggu lan pestha ageng, dene ing biara komunal, ing Minggu lan pestha ageng, asring mung Vesper sing dirayakake; Ing babagan iki, Aturan Skete luwih cedhak karo Aturan asli St. Savva[667] .

Sing diarani 'manual monastik' nyedhiyakake akèh bahan menarik babagan tatanan ibadah ilahi ing biara, sing mbukakake gambaran urip monastik saben dina. Buku-buku iki muncul gegayutan karo diptik monastik, sing nyakup sakabèhé taun liturgi lan dadi semacam kalender monastik. Iki adhedhasar siklus taunan pesta sing obah lan sing tetep, dilengkapi karo cathetan saka kalender saben wulan. Ing sesambungan karo pesta Sang Gusti, Ibune Gusti, lan para wali, 'obikhodniki' ngemot cathetan sing nerangake layanan apa sing kudu dirayakake ing biara ing bengi sadurunge pesta. Uga kalebu jeneng para pangeran agung lan tsar sing wis seda lan sing isih urip, utamane yen padha wis maringi sumbangan amal marang biara, uga jeneng para dermawan liyane saka kabeh lapisan masyarakat; jeneng-jeneng kasebut dieling-eling sajrone ibadah ing greja. Jadwal saben dina menehi gambaran sing apik babagan urip saben dina ing sawijining biara tartamtu. Iki nuduhaké yèn ing biara komunal ing , kaya Biara St Joseph, Lavra Trinity-Sergius utawa Biara Novospassky, Pengibadahan Wengi Kabeh mung dirayakaké ing bengi sadurungé dina Minggu utawa pésta gedhé; déné ing hermitase cilik kanthi aturan urip piyambakan, uga dirayakaké ing Rebo, yèn ora ana pésta gedhé sing tiba ing dina kuwi sajrone minggu[668] .

Jadwal saben dina iki uga nyedhiyakake akèh bahan wigati babagan sajarah asketisisme monastik, amarga ngemot pandhuan saben dina babagan panganan, kanthi ketat netepi syarat paugeran babagan pangamatan puasa sing wajib ing Gréja Wétan. Malah ing Gréja Bizantium, pitakon puasa lan pangamatané

A. Keterangan Babagan Naskah Liturgi sing Disimpen ing Perpustakaan Wétan. 2 jilid (1894, 1916). Delengen uga: Kattenbusch, jilid 1, kaca 479 sarta salajengipun; Sergius, Archimandrite. Op. cit., 2 jilid (*1875–76); Nikolsky, K. Pandhuan kanggo Sinau Typikon (1884, 1908); Skaballanovich, M. Typikon Penjelasan. 2 jilid (*1911–13); Bdumer, kaca 31 lan salajengipun; Heiler, jilid 1, kaca 297, 299 lan salajengipun.

662 Mansvetov. Op. cit., kaca 78, 127, 294–296, 298 sarta salajengipun; Odintsov, N. Tata Upacara Ibadah Ilahi Umum lan Pribadi ing Rusia Kuna nganti Abad kaping 16 (1881); Dmitrievsky, A. 'Ibadah Suci ing Gréja Rusia sajrone Lima Abad Kapisan', ing: Prav. Sob. 1882–1883; panulis sing padha. 'Ibadah Suci ing Gréja Rusia ing Abad kaping 16' (1884). Leonid, Archimandrite. 'Babagan Tarjamahan Slavia saka Tatanan Liturgi Gréja', ing: Chteniya. 1867. 2; Mansvetov, I. 'Metropolitan Cyprian in His Liturgical Activity' (1882); Lisitsyn, M. 'The Original Slavonic-Russian Typikon' (1911). Typikon pisanan sing dicithak saka Gréja Rusia diterbitaké ing Moskow taun 1610.

663 Mansvetov. Ibid. kaca 269, 275, 284, 304; Golubinsky. Jilid 1, No. 1. kaca 320–329, 330–377, 507; Jilid 2, No. 2. kaca 406; Makarii. Edisi kaping 2. 8. kaca 77.

664 Golubinsky. Vol. 2, Bagéan 2. kaca 428–433; Odintsov. Op. cit. kaca 40. Mansvetov. Op. cit. kaca 271.

665 Makarii. Edisi kaping 2. Jilid 8. kaca 78.

666 Serebryansky. Op. cit. kaca 368–371; AI. 1. No. 478.

667 Mansvetov. Op. cit., kaca 301; Makarii. Edisi kapindho, jilid 8, kaca 77.

668 Kanggo diptych, delengen Leclercq, H., *Manuel d'archéologie chrétienne depuis les origines jusqu'au VIIIe siècle*. Vol. 2 (1917), kaca 333 lan salajengipun. Daftar isi monastik: 1. Biara St. Joseph (*1589–90), ing: Archimandrite Leonid, *Monastic Refectory Menus*, ing: *Readings*. 1880. 3. kaca 5–22; 2. Biara Novospassky ing Moskow (paruh kapindho abad kaping 17). Ibid. kaca 24; 3. Biara Trinity-Sergius (1 – nyakup taun 1445–1533, 2 – nyakup taun 1533–1547), ing: Gorsky. Katerangan Sajarah. 2 (1900). kaca 16–44. Mansvetov. Op. cit. kaca 301.*

nduwèni peran wigati[669] . Statuta disiplin monastik maringi perhatian khusus marang pangamatan puasa minangka salah siji tugas paling wigati kanggo biksu. Wong-wong ing Rus Kuna, utamane biksu, mbokmenawa maringi wigati puasa kanthi kakehan dibandhingake karo wangun liya saka praktik asketis.

Gereja Rusia ngetutaké papat mangsa puasa dawa: Puasa Agung sadurungé Paskah (Patang Puluh Dina), sing diwiwiti ing Senin sawisé Minggu Keju; Puasa Natal (sadurunge Natal), sing diwiwiti ing dina sawisé peringatan Rasul Filipus (14 November), mulané misuwur minangka Puasa Filipus; Puasa Santo Petrus, wiwit dina Senin minggu kapindho sawisé Pentakosta nganti pesta Santo Petrus lan Santo Paulus (29 Juni); pungkasané, Puasa Pangantuké – sajrone rong minggu sadurungé Pangantuké Ibuné Gusti (15 Agustus). Puasa uga dianakaké saben Rebo (kanggo éling pangkhianaté Yudas) lan saben Jemuwah (kanggo éling Pangsalibé Kristus); puasa ing Rayané Pangluhuré Salib Suci (14 September), minangka pangeling pangpenggalé Sang Yohanes Pembaptis (29 Agustus), ing bengi sadurungé Natal lan ing bengi sadurungé Epifani (5 Januari). Miturut aturan Typikon babagan puasa, kalender liturgi biara ngemot pandhuan rinci babagan panganan para biksu sajrone taun.

Typikon mbedakaké papat jinis (utawa tingkat) puasa, sing kudu dipatuhi kanthi ketat déning para biksu, lan mbutuhaké supaya padha nyingkiri panganan daging sakabèhé ([670]). Tingkat puasa paling dhuwur yaiku nyingkiri panganan sakabèhé, kang diprentahaké ing dina Senin lan Selasa minggu kapisan Pra-Puasa Agung lan ing Jumuah Agung. Ing dina-dina puasa liyane, Typikon ngidini siji dhahar saben dina, ing wayah sore sawisé srengéngé tilem. Tingkat kapindho puasa yaiku puasa garing, sing dilakoni nalika Prapaskah Agung. Siji-sijiné pangecualian yaiku dina Setu lan Minggu, nalika wong bisa mangan sayur godhog tanpa lenga. Mangan sayuran godhog nganggo lenga (tanduran) iku kalebu derajat katelu puasa, dene mangan iwak kalebu derajat kaping papat lan pungkasan; iwak diidini dipangan ing Pesta Pengumuman (yen ora pas ing Minggu Suci) lan ing Pesta mlebué Gusti Yesus ing Yerusalem.

Typikon nemtokake dina-dina nalika anggur lan lenga diijini; ing dina-dina kuwi, wong kena ngombe anggur sing dilarutake karo banyu lan mangan panganan sing disiyapake nganggo lenga sayur. Ing Gereja Wétan, para biksu pancèn dilarang banget mangan daging; sajrone puasa lan ing kabèh dina kerja, uga diwajibake nyingkiri produk susu lan endhog. Panganan susu utawa sayuran nganggo mentega, bubur nganggo susu utawa mentega, roti putih utawa pai kang diisi kol utawa iwak mung muncul ing meja biara nalika dina Minggu lan dina raya. Ing dina raya Sang Gusti lan Ibune Gusti, dhaharan para biksu luwih apik lan luwih akèh (kang dumadi saka telu nganti papat jinis panganan) tinimbang ing dina raya kang dipersembahake kanggo ngeling-eling para wali utawa ing dina ulang tahuné Tsar. Buku paugeran biara ngemot ciri khas liya saka kasetyan wektu kuwi: dhaharan kang khusus 'apik lan entheng' diprentahake kanggo dina raya Ibune Gusti; Panganan sing luwih akèh uga diatur ing dina raya sing dikhususaké kanggo ikon-ikon Bunda Allah sing banget dihormati – contoné, ' ' Vladimir lan Kazan. Dina pangaso pangadeg diparingi pangurmatan kanthi resmi, sawisé kanonisasi dadi perayaan greja, uga dina ulang taun jenengé.

Contone, Biara Santo Yusuf ngrayakake peringatan pangaso Santo Yusuf tanggal 9 September. Ing dina iki, para biksu biara nampa dhaharan sing luwih apik tinimbang dina sadurunge, 8 September, Natal Ibune Gusti; ing dina peringatan Santo Yusuf, meja-meja ditutupi taplak meja paling apik. Ing tanggal 8 lan 9 September, para biksu mangan roti putih, nanging ing tanggal 9 September padha disuguhake telung piring iwak goreng, dene ing tanggal 8 September mung disuguhake loro piring iwak godhog, karo loro lauk pendamping, horseradish lan mustard; Ing tanggal 9 September, para biksu uga mangan pai isi lan kue-kue karo endhog lan madu – minangka pakurmatan marang pangadeg biara – dene ing tanggal 8 September mung ana sup kol lan bubur karo susu; minangka pangeling-eling marang St. Yosef, para biksu ngombe kvass madu sing luwih enak tinimbang nalika Natal Ibune Gusti. Yen tanggal 9 September tiba ing Rebo utawa Jemuwah – yaiku dina puasa – para sedulur mung diparingi sup kacang polong karo mrica[671] , sapapat roti lan secangkir kvass kanggo nedha awan, dene nedha perayaan dianakake ing dina sabanjure, tanggal 10 September. Ing tanggal 9 September, kabèh pengemis, wong mlarat, lan peziarah nampa dhaharan sing ngenyang ing biara,

---

[669] Babagan puasa ing Gréja Wétan: Mansvetov. 'Bab Puasa ing Gréja Ortodoks Wétan', ing: Pribavleniya. 1885. 36. kaca 355–399; 37. kaca 630–698; Holl, K. 'Asal-usulé Papat Mangsa Agung Puasa ing Gréja Yunani', ing: Esai-esai sing Dikumpulaké. 2 (1928) (uga ing: Prosiding Akademi Berlin 1923; Phil-hist. Kl. No. 5); Büdumer. Op. cit. kaca 63–67; Golubinsky. Jilid 1, Bagéan 2, kaca 399–462; Jilid 2, Bagéan 2, kaca 607.

[670] Lebedev. Op. cit., kaca 84–91.

[671] Merica dianggep panganan istimewa ing abad kaping 16. Ing layangé marang Biara Solovetsky, Metropolitan Philip kanthi cetha nyebutaké kado 1 pon merica kanggo para sedulur biara; delengen layang iki ing: Fedotov, G. Saint Philip, Metropolitan of Moscow (1928). kaca 222.

déné para biksu sepuh sawisé Liturgi maringi koin cilik marang para pengemis saka kas biara. Sing menarik, para biksu uga nampa hadiah dhuwit saka biara ing dina iki (siji kopeck saben).

Ing dina kapisan Paskah, meja dhahar katon mewah banget lan ' entheng': Kue Paskah, roti putih sing bisa dipangan para biksu tanpa watesan, 'sampek wareg atine', endhog godhog sing diwarnai, iwak seger (loro jinis, disiapake kanthi loro cara – digoreng lan digodhog), bubur susu, kvass madu kanggo nedha awan lan kvass roti putih kanggo nedha bengi; panganan iwak disajikake maneh kanggo nedha bengi. Ing tanggal 15 Agustus, Rayané Pangaso Ibuné Gusti, rayané pelindung gréja biara, kabèh panganan disedhiyakake saka biaya tsar (kaya ing abad kaping 16); iki minangka kado istimewa dhèwèké marang biara. Babagan Senin lan Selasa ing minggu kapisan Puasa Agung lan Minggu Suci, paugeran biara nyatakake: 'ora ana panganan, ora ana roti, ora ana banyu'[672] .

Kita wis njupuk kabebasan kanggo nyitir potongan-potongan sing dawa saka buku paugeran biara supaya bisa nuduhake sepira cethek pangerten bab wigatine asetikisme biara, lan sepira bengkong pangerten kuwi. Ya, paugeran Typikon babagan puasa dituruti kanthi ketat lan pas wektune, nanging ing dina-dina liyane meja biara ora cocog karo makna lan syarat-syarat asetikisme biara. Kita wis nyebutake panemué Sang Sepuh Nilus babagan makna lan wangun puasa (Bab IV, 2). Uga cetha saka tulisané Sang Sepuh Artemius manawa, sanadyan ing pertengahan abad kaping 16, para non-pemilik durung kelangan pangerten sing bener babagan wigati agama lan asetik saka puasa[673] .

Nanging ing ndhuwur kabèh, éling marang pangadeg biara kasebut dirayakaké kanthi liturgi. Ing wengi sadurunge pesta, Ibadah Wengi Kabeh dirayakake, meh kabèh wengi. Wacan-wacan sing ditemtokake déning Typikon kanggo Matins dipérang dadi telu utawa papat bagean, lan wacan pungkasan, sawisé ode kaping enem saka kanon, ngemot riwayat urip sang wali – pangadeg biara sing diurmati – sing dimaksudaké manèh dadi pangeling lan piwulang kanggo para sedulur. Jaga Wengi asring diterusaké nganti esuk; banjur, sawisé istirahat cendhak nalika para sedulur tetep ana ing gréja, Liturgi pasamuwan wiwit dianakaké. Iku dipimpin déning abbot gréja bebarengan karo siji hieromonk. Liturgi dilanjutake nganti tengah dina lan ditutup kanthi pangibadah pandonga khusus kanggo ngajeni sang wali, kanthi pandonga kanggo pangayoman biara. Sawise pangibadah, para sedulur biara, sing dipimpin dening abbot, padha mlaku menyang ruang dhahar – alon lan khidmat, kanthi nyanyi mazmur 'Pujia Pangeran, he nyawaku' (Mazmur 145). Ing ruang makan, sadurunge tabut prajanjian utawa sadurunge ikonostasis (ruang makan asring dibangun kaya gréja kanthi altar lan ikonostasis), troparion dina iku dinyanyèkaké. Abbot mberkahi dhaharan sing wis disiapake ing meja, lan maringi prosphora sing digawa saka gréja marang para biksu – iki pisanané padha nyicipi panganan sawisé puasa suwé jam: wektu pungkasan para sedulur mangan yaiku ing wayah bengi sadurungé Wigati Sepenuh Wengi. Miturut pangkaté sang abbot, para biksu, kanthi nggawe pratandha salib, padha lungguh ing meja lan miwiti mangan meneng. Menenge mung keganggu déning swara langkah para sedulur sing nglayani lan maca riwayat sang wali utawa teks liya sing ditemtokaké déning sang abbot. Panganan awan dumadi saka panganan sing wis ditemtokake miturut paugeran urip monastik; rampung kanthi pandonga panuwun lan nyanyikake troparion bola-bali. Kanthi urutan sing padha, para sedulur ninggalake ruang makan kanggo menyang gréja, nyanyikake mazmur 'Endah tenan panggonan Panjenengan, ya Gusti Sang Ngalakoni Bala!' (Mazmur 83) utawa 'Aku bungah nalika padha kandha marang aku: "Ayo padha menyang omahé Gusti"' (Mazmur 121). Ing gréja, salah siji hieromonk utawa abboté dhéwé bakal ngumumaké pamunduran, lan para sedulur bisa mulih menyang selé-selé kanggo ngaso nganti ibadah sabanjuré[674] .

6. Kahanan Urip Monastik

Alangan utama kanggo organisasi monastik sing pancen asketik ora amarga ora ana aturan bebarengan kanggo biara sing manggon bebarengan utawa sing manggon kapisah, uga ora amarga aturan kaya ngono durung diparingake dening para gembala agung Gréja, utawa amarga aturan sing ditrapake ing saben biara béda-béda, nanging luwih amarga pangerten sing bener babagan makna jero asetik Kristen sacara umum, lan

---

[672] Peraturan Rumah Tangga Biara Josephov. kaca 7, 8, 17, 22, 13, 16. Yen kita mbandhingake Peraturan Rumah Tangga iki karo sing ana ing Biara Novospassky, kita bisa weruh sepira adoh sekularisasi urip biara wis maju ing kana. Ing kono, para biksu disuguhake maneka jinis iwak Volga sing paling enak, jamur acar sing paling apik, pai keju, kaviar, bubur madu lan sapiturute. Nalika ing Biara St. Joseph ing abad kaping 16 komunitas biara lan para abdi biara padha mangan panganan sing padha (kaca 9), ing Biara Novospassky para abdi biara diparingi panganan sing beda lan luwih prasaja (kaca 24).

[673] RIB. 4. kaca 1210, 1419. Pentinge puasa minangka praktik asketik utamané ditekanké ing 'Treatise on Philip's Fast', sing ditulis ing pungkasan abad kaping 15 utawa wiwitan abad kaping 16; Arkhangelsky. Nil Sorsky. kaca 215, 217.

[674] Description. 2. 1. kaca 239; Vinogradov. Statutory Readings, ing: BV. 1912. 4. kaca 785.

asetik monastik sacara khusus, mung disimpen dening para biksu siji-siji utawa klompok biksu. Kontroversi antarane Josephites lan Non-Acquirers, sing kacermin ing tulisan-tulisan Joseph lan Nilus, mengaruhi organisasi urip monastik ing jaman sabanjure. St. Yosef, sing dhéwé iku ahli tapa brata sing ketat lan ing Aturane netepake syarat-syarat abot kanggo organisasi urip biara, mangertèni tapa brata kanthi makna njaba lan formal[675] . Pangabaiané marang dhasar batin urip rohani utawa urip liturgi biara pancen nggumunake. Dheweke menehi pandhuan sing rinci babagan carane biarawan kudu tumindak nalika ibadah agung utawa sajrone pandonga pribadi, nalika ing wektu sing padha nglirwakake kabutuhan ketenangan rohani biarawan. Sebarane formalism agama iki uga kabuktèn saka kritik marang urip monastik sing diajokaké setengah abad sawisé déning Maximus the Greek lan Sang Sepuh Artemius[676] .

Formalism agama iki ora mung nglunturake kesalehan para bapa rohani Josephites; nanging uga katon ing watak Tsar Fyodor Ivanovich sing saleh (1584–1598)[677] utawa Tsar Alexei Mikhailovich (1645–1678), sing maringi wigati gedhe marang ritual; lan iki nemokake ekspresi pungkasan ing skisma abad kaping 17, nalika luwih saka siji generasi wong padha nyekseni komitmen marang formalism agama liwat getihen lan ngobong awak dhéwé.

Suruté urip monastik ora mung katon saka sudut pandang sajarah kanggo kita; nanging uga diakoni déning wong-wong ing jamané. Ora mung para non-pemilik, kaya Pangeran-rahib Vassian utawa sesepuh Artemy, nanging uga Metropolitan Daniel, salah siji murid paling setya saka St. Joseph, lan Tsar Ivan IV padha ngomong kanthi terang bab suruté iki. Dekrit Stoglav lan sawetara sumber liya saka jaman kuwi ngrampungake gambaran sakabehe babagan urip monastik ing abad kaping 16; amarga iku, kritik pedhes sing diajokake dening para non-possessor utawa dening Maximus si Yunani, sing simpati marang wong-wong mau, ilang nuansa bias partisan.

Ing tulisan-tulisan kasebut saka pangeran-bhikkhu (sanadyan kita ora ragu manawa sawatara panemune digawe amarga kuciwa karo nasibe dhewe lan ana gandhengane karo watak panulis), sifat donyawi monastisisme dianggep amarga kamakmuran materi ing biara-biara. Tetep setya marang pandangané Sang Sepuh Nilus, dhèwèké ora maringi rega apa-apa marang kamulyan donya para biksu utawa Gréja sacara umum: 'Hiasan Gréja kobong déning geni, lan déning wong barbar lan maling sing nyolong kanthi licik.' 'Nanging yèn ana sing maringi marang wong mlarat, sanajan setan ora bisa nyolong iku,' ujare[678] . Dosa nglumpukaké bandha donya iki ora mung ana ing biara nanging uga ing saben biksu, miturut Vassian, lan kanthi mangkono sumpah kasengsaran—sing kuduné dadi dhasar urip biksuan—dilanggar. Pelanggaran paugeran biksuan iki dadi kejahatan sing paling nyebar. Iki kasebut déning Vassian lan Maximus the Greek, uga déning Metropolitan Daniel lan Stoglav[679] . Malah ing biara ing ngendi para biksu manggon ing sel kapisah, para biksu isih nyimpen akèh harta banda lan dhuwit sawisé mlebu biara[680] . Sawetara dokumen abad kaping 16 nerangaké carané aturan piagam komunal lan sumpah kamlaratan dilanggar kanthi parah[681] . Kebejatan-kebejatan iki isih ditemokake ing biara komunal ing abad kaping 17, mula Konsili taun 1667 kapaksa nuntut supaya kabèh mau dibasmi kanthi syarat paling ketat, dene Konsili taun 1681 manèh ngélingaké kewajiban netepi aturan komunal tanpa kecualian[682] . Kadaharan sing kakehan wis kacathet, uga ora ana dhaharan bebarengan kanggo komunitas biara ing akèh biara. Para abbot asring mréntahaké panganan istimewa disiapaké lan nyedhiyakké dhaharan kapisah kanggo dhéwé, tamu, sedulur, lan para pemuja sugih. Maraké tumindak ala iki nyurung Tsar Ivan enom, ing salah siji pitakoné marang Majelis Stoglav, kanggo narik kawigaten Majelis marang skandal iki[683] . Ing Biara Kirillo-Belozersky, sing biyèn misuwur amarga keteguhan praktik asketis para biksu, uga diamati ana kemunduran ing abad kaping 16, sing kacermin ing

---

[675] VChM. September. kaca 505–513; cf. uga risalahé 'Bab Taubat' ing: Smirnov. Bapa Rohani Rusiah Kuna (1899). Lampiran VI. Utamane kaca 109, 110, 111. Iki uga ditemokake ing paugeran St. Kornelius saka Komel, ing: IRI. 4. kaca 669.

[676] Maximus the Greek. Karya 2. kaca 241, 243; Epistel Artemius 'Marang Sing Ora Dikenal', ing: RIB. 4. kaca 1399.

[677] Bandhingna biografiné ing RBS.

[678] Karya Kumpulan 1863. Jilid 3. kaca 209.

[679] Vassian, ing: Kumpulan Kanon 1863. Jilid 3. kaca 109; Maximus wong Yunani. Karya. Jilid 2. kaca 37, 89, 41, 110, 131, 104, 262; Daniel, Metropolitan. Babagan Hukum Biara lan Aturan Urip Bebarengan, ing: Zhmakin. Karya Kumpulan. Lampiran. kaca 644, 666 lan salajengipun; Stoglav. Bab 5.

[680] Zinovy Otensky. Kesaksian Kasunyatan (1863). kaca 899.

[681] Bandhingna karo artikelku, ing: *Kyrios*. 4 (1939). kaca 29–38; Zhmakin. Op. cit. Lampiran. kaca 39–44.

[682] PSZ. 1. No. 412. AAE. 4. No. 161; AI. 5. No. 112; lan uga AAE. 4. No. 311, 312.

[683] Stoglav. Bab 5. kaca 49, 52; Zinovy Otensky. Op. cit. kaca 899; katrangan bab para biarawan ing komunitas monastik sing manggon ing panggonan kapisah déning Metropolitan Daniel ing karyané 'Bab Bédané Urip Monastik', ing: Zhmakin. Op. cit. Lampiran. kaca 660. Bab Biara Kirillov lan Biara Trinity-Sergius (1590), ing: DAI. 1. No. 135.

kecaman sing diungkapaké déning tsar ing layangé sing misuwur taun 1573; fenomena sing padha uga kelakon ing Biara Trinity-Sergius[684] . Antara taun 1547 lan 1551, yaiku, sakdurunge Stoglav, muncul sawijining karya sing narik kawigaten, kanthi irah-irahan 'Petisi Para Biarawan marang Tsar Ivan Vasilyevich', ing ngendi panganggit utawa para panganggit nulis babagan pelanggaran piagam biara ing biara-biara cedhak Moskow lan nyuwun supaya dijupuk langkah-langkah kanggo njamin yèn urip ing biara-biara mau manut piagam[685] . Mbok menawa pancèn 'Petisi' iki sing marakaké kesan kuwat marang tsar enom nganti ing Majelis Dhèwèké ngangkat akèh pitakon babagan pelanggaran terus-terusan marang dhasar-dhasar urip monastik.

Salah siji kebiasaan ala sing umum yaiku mabuk. Statuta monastik sing wis kasebut mau kanthi tegas ngecam kebiasaan iki lan nglarang para biksu nyimpen utawa ngombe anggur ing selé-selé[686] . Stoglav (Bab 49) nyatakake yèn ngombe anggur wis nyebar banget ing biara-biara. Kamungkinan larangan sing ana ing dekrit Stoglav ora ditrapake kanthi efektif, amarga rong dasawarsa sawisé, ing layangé (1573) marang Biara Kirillov, tsar manèh nulis babagan mabuké para biksu[687] . Dekrit Majelis taun 1667 lan 1682 nuduhaké yèn kebiasaan ala iki isih nyebar ing abad kaping 17.[688]

Metropolitan Daniel (1522–1539) nyawisake enem layang kanggo aspek negatif urip monastik ing separo kapisan abad kaping 16, ing ngendi dhèwèké mbahas pelanggaran aturan komunal. Layang-layang iki dialamatake marang individu utawa biara tartamtu. Panulis ora mung nyebutake ala iki utawa iku, nanging uga nyoba nerangake marang para panrima surat babagan dhasar-dhasar asketisisme, mbédakaké gaya urip cenobitik lan idiorrhythmik, lan negesaké kaunggulan urip bebarengan. Dheweke ndhukung argumentasine kanthi kutipan saka Kitab Suci lan tulisan-tulisan asketis. Karya-karya Daniel iki nyedhiyakake akèh bahan ora mung kanggo ngevaluasi urip monastik, nanging uga kanggo nggambaraké pandangan asketis panulisé dhéwé. Ing kéné, Daniel tetep kaiket déning pandangan guruné, Sang Mulya Joseph; ora ana sing asli ing tulisané, uga ora ana ciri pribadhi sing bisa ngowahi pangkat gereja sing ngidam kuwasa iki—sing trampil ngadhepi panguwasa nagara—dadi pamikir mandhiri[689] .

Pendekatan formalistik kanggo mangerteni dhasar-dhasar asketis urip monastik, sing dadi ciri Metropolitan Daniel lan para uskup Stoglav, ora mbantu ngatasi cacad lan panyalahgunaan sing katon ing urip monastik. Ora ana langkah-langkah efektif sing dijupuk ing abad sabanjure sing bisa nyegah proses sekularisasi monastisisme; uga ora ana tulisan saka jaman kuwi sing nyoba nerangake makna jero saka asetikisme. Tuladha luhur pangabdian asetik sejati saka abad kaping 14 lan kaping 15 wis pudar saka kesadaran komunitas monastik sing luwih amba. Mung sawetara individu sing isih nyekel tradisi asetik kuna, nanging ing antarané ora ana tokoh sing duwé bakat organisasi utawa kepinginan kanggo reformasi. Hierarki gereja uga ora njupuk langkah apa wae kanggo ngresiki urip monastik. Jaman iki – saka Jaman Kasangsaran nganti reformasi Peter Agung ing kabèh aspek urip Rusia – ngalihake perhatian, tenaga, lan semangaté menyang panggonan liya.

Kanggo nggambaraké urip para biksu ing abad kaping 16 lan 17, migunani kanggo netepaké cacahé biksu ing Muscovy. Ing pungkasan abad kaping 17, ana luwih saka 1.200 biara[690] , nanging ora ana angka resmi babagan cacahé biksu sakabèhé. Mung dokumen lan sumber sing kapisah sing bisa ngidini ngira-ngira cacahé biksu ing sawatara biara.

Minangka aturan umum, komunitas biara cilik. Akeh biara nduwé antarané 3 nganti 10 biksu. Makarii, ing *History of the Russian Church*, nulis yèn ing abad kaping 16, mung ana 10 biara sing nduwé antarané 20 nganti 50 biksu, déné ana 8 utawa 10 biara sing nduwé luwih saka 50 biksu sabené[691] . Ing *taun 1582–83,* Biara Kirillov *dadi omahé 52 biksu: ing antarané ana abas, juru gudang, tuwa gréja, loro juru kebon gréja, pitu hieromonk, telu hierodekran, lan 36 biksu biasa[692] . Ing wektu kuwi, mung loro biara sing nduwèni*

---

[684] Nikolsky. Urip Komunitas lan Sel, ing: Christian Readings 1907. 224. kaca 157, 173 sarta salajengipun; AI. 1. No. 204. Bab tanggal layang punika: Nikolsky. Kados pundi wektu layang pangetikan Tsar Ivan Vasilyevich IV dhateng Biara Kirillo-Belozersky ditulis?, ing: Christian Readings 1907. 223. kaca 852.

[685] Delengen 'Petisi'. Ed. G. Kuntsevich (1912).

[686] Aturan Euphrosyne, b. 11; Joseph, b. 2; Cornelius, b. 13; cf.: RIB. 6. kaca 209, 602; uga: 'Conversation'. Ed. Druzhinin. kaca 13, 21.

[687] AI. 1. No. 204; Stoglav. Bab 52.

[688] AAE. 4. No. 161. Cf.: Ibid. Nos. 311, 312; AI. 5. Nos. 7, 75.

[689] Zhmakin. Op. cit. kaca 650–690. Epistel-epistel Daniel kalebu ing kene.

[690] Chudetsky, ing: TKDA. 1877. Jilid 4. kaca 73.

[691] Makarii. Edisi kapindho. Jilid 7. kaca 54.

[692] AI. 1. No. 212. Ing taun 1508, mung ana 12 biksu ing Hermitage Nilo-Sorsk. Makarii. Edisi kapindho. 7. kaca 44.

komunitas biarawan gedhé: Biara Solovetsky lan Biara Trinity-Sergius. Biara Solovetsky nduwèni watara 270 biarawan antara taun 1584 lan 1594, lan watara 350 ing taun 1649[693] *. Wong manca sing ngunjungi Moskow nulis manawa ing seperempat kapisan abad kaping 16, ana watara 300 biksu manggon ing Biara Trinity-Sergius, sing mundhak nganti 700 ing pungkasan abad kasebut*[694] *. Ing abad kaping 17, sanadyan ana tambah jumlah biara, jumlah biksu ing kono tetep sithik ing endi-endi. Biara ing sisih lor biasane duwe sithik penghuni*[695] *. Komunitas monastik ing biara kutha Moskow relatif akeh. Ing Biara Savvo-Storozhevsky cedhak Moskow, sing nampa karunia khusus saka Tsar Alexei (1645–1676), ana 165 biksu ing taun 1688, kalebu 20 hieromonk lan 15 hierodeakon, dene 54 biksu digawé ing manéka tugas administratif*[696] *. Majelis Stoglav mratélakaké yèn biara-biara cilik sing mapan cedhak-cedhak kudu digabung dadi siji biara (Bab 5); sanadyan mangkono, ing abad kaping 17, biara-biara sing nduwèni 3 nganti 10 biksu isih lumrah ana*[697] *. Adhedhasar kabèh data iki, bisa diestimasikaké yèn jumlah total warga biara, kalebu biksu lan biarawati, watara 25.000*[698] *.*

7. Yurisdiksi babagan urusan gerejawi ing biara

Merosoté urip lan disiplin monastik bisa sebageyan diterangaké déning kahanan ora cetha babagan yurisdiksi marang komunitas monastik.

Pelanggaran disiplin monastik déning para biksu tundhuk marang yurisdiksi gerejawi uskup diose. Nanging, ana inkonsistensi sing cukup gedhé ing hubungan antarané biara lan uskup, utamané babagan subordinasi lan yurisdiksi.

Biara-biara sing diarani stauropegial[699] kabèh dibebasaké saka yurisdiksi uskup, malah kalebu ing yurisdiksi metropolitan lan, sawisé taun 1589, Patriark Moskow. Biara-biara sing isih ana tundhuk marang wewenang uskup diosek sing cocog ing kabèh prakara gerejawi lan wajib mbayar denda sing ditemtokake déning pangadilan. Hubungan eklesiastik-hukum kaya ngono diadegaké déning kanon-kanon Gréja Wétan; diakoni lan dikuataké déning statut lan surat paten saka para panguwasa Rusia[700] . Nanging panguwasa sing padha, nalika maringi surat paten lan surat imunitas marang biara-biara, malah nglanggar statut lan surat patené dhéwé sing wis diwènèhaké marang metropolit.

Pentingé surat paten lan surat imunitas tumrap status hukum tanah monastik wis dibahas. Nanging, ana uga sawatara surat imunitas sing diterbitaké sing nggawa owah-owahan malah ing babagan yurisdiksi gerejawi. Isine surat imunitas iki manéka warna: ana sing ngecualèkaké biara sakabèhé saka yurisdiksi uskup dioceasan; ana uga sing nglilakaké biara tetep tundhuk marang yurisdiksi uskup ing babagan eklesiastik; lan ana uga sing ngecualèkaké biara saka yurisdiksi pejabat uskup, nanging ora saka yurisdiksi uskup dhéwé[701] .

Pitakonan Tsar Ivan ing Konsili Stoglav (Bab 5, Pitakonan 14) babagan sahé layang-layang sing ora kena ditinjau déning pangadilan kuwi diangkat ora tanpa pangaribawa Metropolitan Makarii, amarga layang-layang kuwi ora dikarepake déning para uskup saka sudut pandang praktis tinimbang kanonik. Mula cetha yèn para uskup ing Konsili Stoglav kanthi tegas mbantah kuwi, lan Konsili ngetokaké paugeran yèn 'wiwit saiki piagam kaya ngono ora bakal ana' (Bab 67). Sejatine, resolusi iki mung ana ing kertas, amarga Tsar Ivan terus nerbitake layang imunitas sanajan sawisé Konsili[702] . Pangabaian marang resolusi iki terus nganti abad kaping

---

[693] Klyuchevsky. Esai (1913). kaca 36; ing taun 1568, ana 200 biksu sing nyuwun pangayoman ing Biara Solovetsky. Fedotov. Op. cit. kaca 224.

[694] Makarii. Edisi kapindho. Jilid 7. kaca 55; Readings. 1884. Jilid 4. kaca 23.

[695] Bogoslovsky. Op. cit. Jilid 1. kaca 72; ing Biara Krasnogorsk (Kacamatan Kholmogory), sing diadegaké taun 1606, ana 9 biksu ing taun 1624 lan 12 ing taun 1677, sanadyan wiwit taun 1661, wis ana 17 biksu saka Metropolis Kiev sing pindhah menyang kana. Makarii, Uskup. 'Katrangan Sajarah Biara Krasnogorsk', ing: Readings. 1880. Jilid 3. kaca 62, 81. Babagan migrasi para biksu saka Rus Kidul menyang biara-biara ing Rus Lor, delengen uga: Kharlamovich, K. 'Sekolah Rtishchev', ing: BV. 1913. Jilid 5. kaca 8.

[696] Belokurov. Materials. kaca 164.

[697] Biara Voznesensky diadegaké ing Kali Svir; ing taun 1684 biara iki nduwèni limang biksu, déné 3–4 km adoh ana biara liya, Nikolsky, sing mung ana telung biksu sing nyuwun pangayoman. Belokurov. Ibid. kaca 445.

[698] Ing taun 1724, Sinode nyathet ana 14.534 biksu ing biara lanang lan 10.673 biarawati ing biara wadon. Chudetsky, ing: TKDA. 1877. 10. kaca 46.

[699] Milaљ. Op. cit. kaca 672, 675.

[700] Cf.: Goetz, L. K. *Staat und Kirche in AltruЯland. Kiever Periode. 988–1240* (1908). kaca 151–154; (Statuta Sang Pangeran Vladimir), lan uga: Makarii. Edisi kaping 2. Jilid 8. kaca 143–168, 176, 202; Hermann. Op. cit. kaca 23 lan salajengipun.

[701] Makarii. Vol. 8, kaca 220; Vol. 10, kaca 207, 209; AI. Vol. 1, No. 224, 232, 234, 235, 240; Vol. 2, kaca 58, 86, 77; AAE. Vol. 1, No. 386; Vol. 2, No. 14, 62; Vol. 3, No. 67; RIB. Vol. 2, No. 190.

[702] AI. 1. No. 46, 114, 130, lsp.

17[703] . Kabijakan pamaréntahan iki asalé saka kasunyatan yèn, yèn ana perselisihan karo uskup dioceasan, para abbot biara ngajokaké petisi ora marang metropolit, nanging marang tsar. Ketidakpastian iki lan sifat kontradiktori saka hubungan-hubungan kasebut, sing bertentangan karo tatanan kanonik Gereja lan ngremehake wewenang rohani para uskup ing paningal komunitas biara, mesthi nduweni akibat; iki ora nggampangake para uskup ngleksanani pangawasan konstan lan ketat marang pangreksan disiplin biara[704] . Nalika piagam kondhang taun 1625, sing diwenehake dening Tsar Mikhail enom marang Patriark Filaret, kanthi pangertèn tartamtu mbalèkaké hak yudisial hierarki gerejawi[705] , Kode taun 1649 lan pambentukan Kantor Monastik nambah bingung ing hubungan normal antarane uskup dioceesan lan biara. Protes Patriark Nikon lan upayane kanggo mbalekake kanthi tuntas hak-hak kanonik hierarki ora kasil[706] . Konsili taun 1667, sing para anggotané uga wis rawuh ing Konsili 1666 lan banjur milih tsar ing perselisihan antarané dhèwèké lan Patriark Nikon, wektu iki, babagan masalah yurisdiksi gerejawi, sarujuk karo panemu patriark sing wis digulingaké lan ngetokaké paugeran sing ndadékaké hierarki gerejawi njaga kabèh hak yudisialé. Kawruh manawa Tsar Alexei wis nyetujoni paukuman iki[707] . Iki dadi kamenangan sakabehe kanggo Gréja; komunitas biara saiki tundhuk ing saben bab marang para pangarsa agungé, hak-hak pengadilan para uskup diokesan saya dikuatké, lan hubungan antarané para uskup lan biara nduwé sipat kanonik sing lumrah. Konsili taun 1675 lan , surat paten sing diterbitake marang para uskup dening Tsar Ivan Alekseevich lan Peter nalika pamaréntahan bebarengan, negesake legitimasi putusan taun 1667; kahanan tetep kaya ngono nganti pungkasan abad kaping 17[708] .

Ora ana hubungan sing normal, tertib, lan ajeg antarane uskup dioceesan lan biara-biara ing sangisoré wewenangé mesthi nduwèni pangaruh ala marang lumakuné proses hukum gerejawi. Para abbot biara, asring kapaksa nggatekake kakehan bab administrasi, ora duwe wektu lan ora duwe wewenang sing cukup kanggo njaga disiplin sing ketat. Hak lan kawajibané ora asalé saka piagam monastik utawa dhawuhe uskup diocehsan, nanging luwih saka hak istimewa sing diparingaké marang biara, lan sawatara mung saka adat. Kita wis nyebutake dewan para sepuh, sing, umpama, Bab 14 saka piagam Joseph saka Volokolamsk maringi hak kanggo ngetrapake paukuman marang sapa wae sing nglanggar piagam. Yen abbot lan dewan para sepuh njaga hubungan sing apik, urusan lumaku lancar; nanging yen ana gesekan lan perselisihan antarane wong-wong mau, kesepakatan bakal sirna lan bisa muncul prahara ing biara. Kabeh kahanan iki ndadekake angel njaga disiplin sing ketat ing biara. Kahanan umum para biara nuntut, ing siji sisih, langkah-langkah tartamtu saka panguwasa gerejawi lan, ing sisih liyane, promosi individu sing mumpuni saka njero komunitas biara. Sayange, loro-lorone ora kelakon.

8. Episkopat

Ing abad kaping 16 lan 17, komunitas biara bisa melu ing urip gerejawi umum ing nagara lan tumindak ing njaba tembok biara. Biasane para abbot ing biara-biara ageng melu ing sidang-sidang majelis gerejawi. Malah ing majelis zemsky—sing, utamane ing abad kaping 17, diadani saka wektu ke wektu dening pamarentah kanggo mbahas maneka warna prakara—para abbot biara rawuh bareng karo para uskup[709] . Saka tandha tangan ing ngisor dekrit konsili lan saka katrangan ing arsip Tsar kanggo taun 1575–1584, cetha manawa kabèh biara diklasifikasèkaké miturut pangkat. Klasifikasi iki nuduhaké biara-biara sing nampa

---

[703] AI. 1. No. 46, 114; AAE. 2. No. 62. Ing wektu sing padha, surat penunjukan wis diterbitake marang patriark anyar lan sawetara uskup: SGGD. 2. No. 73; AAE. 3. No. 109; AI. 1. No. 148.

[704] AAE. 2. No. 17; Dositheus. Keterangan babagan Biara Solovetsky. 3. kaca 205. DAI. 1. No. 148; AAE. 2. No. 14; 3. No. 285.

[705] AAE. 2. No. 164 (uga SGGD. 3. No. 7). Piagam iku ngemot pasal khusus babagan kasus pidana, sing tetep dadi wewenang sekuler.

[706] Gorchakov. Mon. Order. kaca 91. Delengen dokumen-dokumen ing: Notes of the ORSA. 2 (1861); AAE. 3. No. 225, 262, 275.

[707] PSZ. 1. 412.

[708] Gorchakov. Op. cit. kaca 95. PSZ. 1. No. 442 (1669, putusan ing kasus pidana), utawa AAE. 4. No. 204 (1675). Antara taun 1667 lan 1675, amarga kegiatan Kantor Rohani (salah siji departemen Kantor Biara), sing kamungkinan diadegaké sawisé taun 1667, paugeran taun 1667 dilanggar, saéngga perlu paugeran saka Konsili taun 1675. Kapterev. Pejabat Episkopal Sekuler. kaca 211. Ketegangan anyar muncul nalika pamaréntahan Peter Agung, sing nyurung Patriark Adrian nyusun kumpulan dekrit babagan wewenang gerejawi. Kalachov, N. 'Babagan Pentingé Kormchaya ing Sistem Hukum Rusia Kuna', ing: Readings. 1847. 4. Lampiran 4. kaca 11–80: 'Artikel babagan Pengadilan Patriarkal'. Artikel-artikel iki adhedhasar dekrit Stoglav, piagam taun 1625 (sing dikonfirmasi ing taun 1657) lan dekrit Patriark Joasaph taun 1668 lan 1671. Ibid. kaca 15, 16, 67, 69. Saliyane, Patriarkat maneh nyusun kumpulan dekrit saka khan-khan Tatar babagan hak-hak Gréja, nanging kumpulan iki ora diajukake marang Tsar kanggo disahake (ibid., kaca 2).

[709] Makarii. Edisi kaping 2. Bagéan 7. kaca 84–86; uga ana ing: Readings. 1912. 2. 2. Miscellany. kaca 39–41.

pangurmatan lan pamulyan khusus, sing dipimpin déning arkhimandrit, lan sing dipimpin déning igumen. Wiwit taun 1561, nalika abbot Biara Trinitas-Sergius diangkat dadi archimandrite, dhèwèké nduwèni hak prioritas ing antarané kabèh abbot. Ing peringkat kapindho ana archimandrite saka Biara Nativity kuna ing Vladimir, disusul déning para abbot saka Biara Novospassky ing Moskow, Biara Yuryevsky ing Novgorod, lan Biara Chudov lan Simonov ing Moskow. Archimandrité saka Biara Kirillo-Belozersky nangkring nomer 12, déné saka Biara Iosifo-Volokolamsky nangkring nomer 19[710] . Amarga kabèh dokumen iki mung ngemot dekrit pungkasan, ora bisa mbangun gambaran sing cetha babagan peran nyata saben tokoh adhedhasar dokumen kasebut.

Ing Rus', miturut kanon Gréja Wétan, mung biksu sing bisa diangkat dadi uskup; mula ana sesambungan raket antarane hierarki gréja lan komunitas biksu sing luwih amba. Ing abad kaping 16 lan 17, lan sejatine ing periode sadurunge, uskup Rusia bakal nglampahi pirang-pirang taun ing biara sadurunge konsecrasi episkopal. Gelar metropolitan utawa uskup agung sejatine mung gelar kehormatan sing gegandhengan karo martabat keuskupan; Miturut istilah eklesiastik lan administratif, metropolitans diose, arsihbishop, lan uskup nduwé hak sing padha. Biasané, abbot sawijining biara langsung diangkat dadi metropolitans, arsihbishop, utawa uskup. Contone, ing taun 1491, Zosima, arkimandrita ing Biara Simonov ing Moskow, lan ing taun 1495, Simon , abas Biara Trinitas-Sergius, langsung disahake dadi Metropolitan Moskow. Penerus Simon, Metropolitan Varlaam, sing biyen dadi arkhimandrit ing Biara Simonov, banjur dadi Metropolitan Moskow kanthi pangkat[711] miturut dhawuh Pangeran Agung. Metropolitan Daniel sadurunge tau dadi abbot Biara St Joseph-Volokolamsk, lan Metropolitan Joasaph tau dadi abbot Biara Trinity-Sergius; Macarius, sing bakal dadi Metropolitan Moskow, biyèn dadi archimandrit ing Biara Luzhetsky ing Mozhaisk, lan sakwisé dadi Uskup Agung Novgorod. Metropolitan Athanasius (1564–1566) iku sawijining biksu ing Biara Chudov ing Moskow, lan sadurunge kuwi wis dadi imam agung lan pangakrab jiwa sang tsar; dhèwèké dicukur rambute dadi biksu sakdurungé diangkat dadi uskup[712] . St. Philip, Metropolitan Moskow (1566–1569), ngladeni dadi abbot Biara Solovetsky (1548–1566) sajrone 18 taun sadurunge diangkat. Ing abad kaping 17, Yosef, arkhimandrit Biara Simonov, kapilih dadi Patriark Moskow lan Kabeh Rusia (1642–1652)[713] .

Taun-taun sing dihabiske ing biara mesthi nduweni pengaruh marang pandangan wong, utamane ing jaman semana. Biara iku dadi sekolah kanggo dheweke, ing kono dheweke ora mung sinau prinsip umum urip asketis, nanging uga kenal karo pandangan lan perspektif babagan urusan gerejawi lan politik sing ana ing kana, lan pandangan-pandangan kuwi nduweni pengaruh marang dheweke. Sabanjure, ing saben babagan urip ing njaba biara, dhèwèké tansah njaga swasana spiritual saka biaraé, tumindak manut marang semangat biaraé, lan ngevaluasi kabèh aspek urip gerejawi adhedhasar tradisi biaraé.

Pola pikir spiritual kaya ngono nduweni peran penting ing abad kaping 16. Ing babagan iki, Biara Santo Yosef saka Volokolamsk njupuk panggonan sing unik banget ing sajarah gerejawi Rusia. Gerakan sing paling berpengaruh ing urip gerejawi abad kaping 16 ana gandhengane karo Santo Yosef lan biarane. Sajrone sajarah Gréja Rusia sakabèhé, ora ana biara liya sing tau nduwèni peran sakpenting iki ing urip Gréja, apa kanggo wektu winates utawa suwé, kaya biara iki; saliyané, gerakan Yosefit terus ngaruh marang arah umum urip gréjawi Rusia nganti saiki – kadhang luwih ringkih, kadhang luwih kuwat. Sajrone abad kaping 16 – utawa luwih tepaté wiwit taun 1522 – ora kurang saka 19 biksu lan abbot saka biara iki ninggal temboké kanggo njabat macem-macem keuskupan lan nglebetaké pandangan pangadeg biara iki kanthi jero ing urip Gréja. Pitu saka para uskup iki sadurunge wis dadi abbas ing biara kasebut; liyane diangkat saka antarane para biksu biasa[714] . Saka taun 1555 nganti 1581, kursi keuskupan agung Kazan terus diisi dening wong-wong saka Biara Josephov. Ing abad kaping 17, Biara Volokolamsk mandheg mainake perané sing biyèn ing pangisian jabatan uskup. Mung ana siji conto sing dikenal nalika abbot biara kasebut, Alexander (1682–1688), kapilih dadi Uskup Agung Veliky Ustyug (1688–1699)[715] . Para biksu saka Biara Yosefite, kaya Metropolitan Daniel, Uskup Vassian (Sanin), Vassian (Toporkov) lan Savva (Cherny), uga Metropolitan Makarii, sing asalé saka Biara Pafnutiev—sing nduwèni semangat Yosefite—nyebarake lan negesake pandangan sekolahé liwat

[710] Makarii. Edisi kaping 2. 7. kaca 85.
[711] PSRL. Jilid 4, kaca 157–158, 165; Jilid 8, kaca 219, 230; Jilid 6, kaca 252.
[712] AI. Vol. 1. No. 173.
[713] Makarii. 11. kaca 96.
[714] Gerontius, Archimandrit. Biara St. Joseph ing Volokolamsk. kaca 44–45.
[715] Gerontius. Ibid. kaca 45.

tumindak lan tulisané. Panemu sing ngrembaka ing Konsili Stoglav yaiku sing diungkapake déning wakil-wakil gerakan iki[716] . Semangat biara kasebut sabanjuré dijaga ing kegiyatan sakrangka hierark. Kanthi cara sing padha, komunitas asketik sing ketat ing Biara Trinitas-Sergius ing jaman St. Sergius ngembangaké akèh pangadeg biara anyar, sing ngenalaké ing biarane dhéwé tatanan urip monastik sing padha persis karo sing wis dipraktèkaké ing biara St. Sergius. Sekolah asketik Non-Possessors ora bisa dibayangake tanpa raos lan pandangan sing ngrembaka ing ara-ara gersang ing sacedhake Volga ing separo kapindho abad kaping limolas. Sawisé semangat iki luntur – apa iku migunani utawa ngrusak pangembangan monastisisme – ora ana tokoh unggul sing muncul sing bisa menehi pangaruh gedhé marang urip gréja.

Ing abad kaping 17, sawetara uskup muncul saka Biara Solovetsky, nanging ora bisa dianggep nduwé pangaruh sing wigati marang urip gréja. Nanging, St Philip, Metropolitan Moskow (1566–1568), sing raket gegayutan karo Biara Solovetsky, mbuktèkaké liwat tumindak lan pati martir yèn rasa tanggung jawab agama durung sirna sakabèhé ing kalangan monastik[717] .

Telulas abbot saka Biara Trinity-Sergius dadi uskup ing abad kaping 16 lan 17[718] , nanging mung loro sing nduwèni peran wigati ing urip Gréja. Iki yaiku Metropolitan Job saka Novgorod (1697–1716), sing upaya-upaya ing ngedegake sekolah anyar lan nglatih rohaniawan sekuler pantes dipuji banget, lan Patriark Joasaph II (1667–1672), sing sajrone 11 taun (1656–1667) ngladeni dadi abbot ing biara iki; patriarch sepuh iki, nanging, ora dadi tokoh sing aktif banget. Perané ing Konsili taun 1667, sing kanthi semangat lan sukses mbela hak-hak Gréja, ora pati wigati.

Nalika wong mikirake proses sekularisasi urip monastik, pitakon mesthi muncul kenapa episkopat ora njupuk tindakan tegas kanggo mandhegake proses iki, lan kenapa ora ana langkah-langkah sing dijupuk kanggo nambah kahanan ing biara, sanajan mung saben uskup ing keuskupané dhéwé. Nanging para uskup mau dhéwé manggon ing biara ing ngendi praktik asketisme diwènèhi papan sing cetha lan winates, lan ing ngendi formalism agama – obsesi kaku marang ritual – wis ngakar. Ing abad kaping 17, kita ora nemokake panyengkuyung unggulan ing antaraning hierarki gréja kanggo nyucèkaké lan ngapikaké urip monastik. Metropolitan Hilarion saka Ryazan (1657–1673) kalebu salah siji saka sawatara priyayi agung diosean sing kasil ngunggahaké standar urip monastik ing biara-biara ing wewengkoné[719] . Hilarion liyane, Metropolitan Suzdal (1682–1705), sing ing pertengahan abad kaping 17 nglakoni urip prasaja banget ing Hermitage Florishcheva (cedhak Vladimir), nulis ing taun 1694, ing layang marang abbot ing hermitase kuwi—ing ngendi pelanggaran aturan komunal wis kerep kelakon—babagan langkah-langkah sing dijupuk déning Hilarion nglawan pelanggaran kuwi nalika dhèwèké dadi abbot. Ing sangisoré pimpinane, hermitase iki misuwur amarga ketegasan aturane. Tsar Fyodor Alekseyevich ngajeni sang abbot sing andhap asor mau banget, lan ora ana persetujuan saka Tsar yèn Hilarion diangkat saka pangkat abbot ing hermitase cilik dadi jabatan Metropolitan Suzdal[720] . Loro hierark paling unggul lan pancèn wicaksana saka separo kapindho abad kaping 17 – Job, Metropolitan Novgorod (1697–1716), lan Athanasius, Uskup Agung Kholmogory (1682–1702) – padha ngarahake perhatian utamane kanggo ngapikake urip paroki lan nglatih rohaniawan[721] .

Kurangé perhatian sing diwènèhaké para uskup diocehs marang urusan urip monastik malah nyumbang marang sekularisasi urip monastik. Sawisé dibubaraké Kantor Monastik lan Konsili taun 1667, para uskup diocehs éntuk kasempatan luwih gedhé kanggo nindakake tugase kanthi efektif ing diocehsé, nanging ketiadaan wong sing cocog kanggo tugas iki ngalangi kasuksesané.

Ana loro hierark sing paling menonjol saka barisan episkopat Rusia: St Philip, Metropolitan Moskow (1566–1568), lan Patriark Nikon (1652–1666). Nasibé padha duwé benang merah: bentrok karo panguwasa nagara. Latar belakang gerejawi lan sajarah saka bentrokan-bentrokan iki nduwèni sipat sing béda, malah bisa diarani kebalikan. Lan sipat perjuangan iki – cekak ing kasus St Philip, nanging dawa ing kasus Patriark Nikon

---

[716] Cf.: Klyuchevsky. Lives. kaca 291. Ora kebetulan yèn Yosef disebut ing troparion minangka 'lintangé Rusia'. Gerontius. Ibid. kaca 48. Wiwit abad kaping 19, para biksu wis nyalin Aturané Yosef. Popov, N. 'Kumpulan Naskah saka Biara Simonov', ing: *Readings*. 1910. 2. kaca 14, 15.

[717] Makarii, Uskup. Kristen ing Keuskupan Agung Arkhangelsk, ing: *Readings*. 1878. Jilid 3. kaca 52.

[718] Gorsky. Keterangan. Jilid 2. kaca 122–123.

[719] Filaret. Ulasan. Jilid 1. kaca 234.

[720] AAE. 4. No. 311; Barsukov. Sumber-sumber Hagiofrafi Rusia. kaca 218. Uripé Hilarion ing: Prosiding Komisi Arsip Akademik Vladimir. 10 (1908). Karya cekak: Jerome. Uripé Hilarion, Metropolitan Suzdal (1867) – ora kasedhiya kanggo aku.

[721] Chistovich, I. 'Metropolitan Job of Novgorod', ing: Stranik. 1861. 2; karya: Postnikov. 'Athanasius, First Archbishop of Kholmogory' (1866); Veryuzhsky. Athanasius, Archbishop of Kholmogory (1914) – sayangé, iki uga ora kasedhiya kanggo kita. Cf. uga: PBE. 1. kaca 1087; 2. kaca 181, 182.

– uga béda. Ora bisa diomongake yen loro pangembala agung mau padha-padha duwé peran ing sajarah monastisisme Rusia. Biografi monastik pribadiné padha njupuk dalan sing béda.

Kanggo Nikon, busana mewahé pangeran mulya ing Gréja nutupi kabèh busana monastik sing prasaja; sipat tumindaké uga ora cocog karo semangat monastik. Prihatiné lan tujuwané utamané gegayutan karo urusan urip gerejawi umum; ing program agung sing arep ditrapaké, kanthi sombong gumantung marang kekuwatan dhéwé, bakaté, lan keyakinané sing teguh marang kabeneran tujuwané, ora ana papan kanggo bab-bab sing ana gandhèngané karo urip monastik. Nikon iku tokoh agung; dhèwèké asalé saka jero ati wong-wong Rusia, lan munculé tokoh kaya ngono mbuktèkaké kakuatan-kakuatan sing dumunung ing jero masyarakat ( ). Nalika mungsuh-mungsuhé – cukup kelingan Pendeta Agung Avvakum sing ora kalah misuwur lan pimpinan-pimpinan skisma liyané – padha nuduhaké semangat kenceng carané kakuatan-kakuatan mau bisa muncul. Kaya sing asring kelakon karo tokoh sajarah agung, bakat alamiah Nikon digandhengake karo kekakuan spiritual; energiné, sing kerep malih dadi despotisme, digandhengake karo rasa isin; lan sikapé sing adhedhasar prinsip digandhengake karo kapentingan dhéwé. Tokoh iki wis padha dicela lan dipuji déning mungsuh lan pangagumé, para panulis lan sarjana. Sanadyan ana akèh literatur sing nyawiji marang Nikon, ora bisa diomongaké yèn pribadiné lan karyané wis ditliti kanthi tuntas[722] .

Ing sajarah monastisisme Rusia, Nikon ora nduwèni panggonan sing wigati banget; taun-taun sing dienggo ing biara sadurunge diangkat dadi uskup ora nduwéni makna kanggo uripé, lan latihan asketik (yen pancèn bisa diarani ana sekolah kaya ngono kanggo Nikon) sing ditindakake ing Biara Solovetsky lan ing skete Eleazar saka Anzer ora nduwéni pangaruh apa-apa marang wataké sing kebak semangat. Jubah biara prasaja ora cocog karo wataké, sing luwih pantes nganggo regalia emas mewahé Patriark Moskow, amarga kuwi sacara lahir nggambaraké pandangan agamane. Ora mungkin kanggo nggambaraké karya lan nasib Nikon ing sawijining esai sing cekak, amarga ora bisa dipahami mung adhedhasar iklim eklesiastik-politik utawa sajarah Rusia abad kaping pitulas; – iku minangka akibat, utawa luwih tepaté puncak, ing siji sisih, saka upaya hierarki gerejawi kanggo ngrampungaké masalah hubungan antarane nagara lan Gréja ing nagara Kristen; ing sisih liya, reformasié ditujokaké marang sawatara fenomena ing urip gréja sing wis kakehan jero ing sajarah gerejawi nagara kuwi.

Uripé Metropolitan Philip katon ing cahya sing béda; kegiatane mesthi bisa dianggep ing konteks sajarah monastisisme Rusia. Monastisisme sing aktif melu mbentuk gagasan 'Moskow – Roma Katelu' lan sing ngajokake St Philip, gembala agung Gereja, kanggo nguji gagasan iki ing praktik. Konflik antarane St Philip lan Tsar Ivan mbukak sepira jembaré bedané teori lan praktik, lan sepira kerepé teori kasebut dipelintir déning praktik. Kanggo St Philip, masalahé ana ing kewajibané minangka primas gegayutan karo panguwasa sekuler, lan dhèwèké ngrampungaké prakara mau manut tuntutan jabatane, saka sudut pandang asketis gereja.

St. Philip asalé saka kulawarga boyar Kolychevs (lair taun 1507); jeneng donyané Fyodor, lan dhèwèké nglampahi taun-taun awalé ing Moskow nalika pamaréntahan Vasily III, ing jaman sing wis kita gambaraké. Ing biografiné Metropolitan Philip, *[723] *, G. Fedotov negesaké intensitas prahara politik sing kedadéyan ing Moskow wektu kuwi; kahanan iki ora ninggalaké Kolychev enom tanpa tatu, lan nalika umuré telung puluh taun, Fyodor mutusaké ninggalaké Moskow. Dhèwèké lelungan menyang lor lan mlebu Biara Solovetsky dadi novis (1537). Minangka sing dicritakaké ing hagiografiné, dhèwèké misuwur amarga kersané nindakake kabèh jinis pakaryan fisik lan nindakake kabèh tugasané kanthi andhap asor. Banjur dhèwèké ditonsur dadi biksu. Pemandhu rohani dhèwèké yaiku sang kakung Jonah. Biarawan Filipus nglampahi pirang-pirang taun ing pangasingan total, ing alas kandel ing njaba biara. Sawisé 11 taun dadi biarawan, nalika umuré Filipus wis 41 taun, para sedulur biara, miturut usulan sang abbot sing arep pensiun, milih dhèwèké dadi abbot anyar ing biara kuwi (1548). Ing wektu kuwi muncul sipat anyar ing watak sang asketis andhap asor iki: dhèwèké miwiti ngatur urusan sanggita kanthi semangat gedhé lan nuduhaké bakat khusus kanggo pakaryan iki. Mbok menawa ing pakaryan iki watak energik putraning boyar abad kaping 16, sing samentara ditahan déning jubah biksu, nemokaké luwaran. Masa jabatané Philip iku dadi periode kamakmuran ekonomi lan pangembangan kanggo biara. Dheweke mbangun maneh bangunan-bangunan biara, nggawe pekarangan ternak anyar sing luwih amba, pabrik bata lan pabrik gilingan gedhe, nyetel bengkel nggawe sepatu lan malah, miturut hagiografiné, ngrancang mesin sing cukup rumit lan mlaku kanthi efisien kanggo panen tetanduran. Nanging, sang abbot uga njamin yèn komunitas biara nglakoni urip sing ketat.

---

[722] Kanggo pustaka utama babagan Nikon, delengen Bab XII.

[723] Fedotov, G. Saint Philip, Metropolitan of Moscow (1928). Utamane, kaca 120–137, 206–220; Rozhdestvensky, S. Metropolitan Philip, ing: RBS.

Philip ngatur biara suwéné 18 taun. Ing taun 1566, piyambakipun nampi layang saking tsar ingkang nyaur dhumateng Moskow. Durung cetha kanthi pundi alasan tsar milih Philip. Ing Moskow, kahanan politik lan gerejawi ing banget tegang. Iki wektu Oprichnina sing misuwur ala – sawijining periode eksekusi marang para boyar lan wong liya sing, amarga siji utawa liya sebab, utawa malah tanpa alesan apa wae, wis nyebabake nesune tsar lan tiba ing murkane. Suasana ing urusan gerejawi uga ora tentrem. Metropolitan Athanasius (1565–1566), sing kamungkinan ora duwe kekuwatan utawa malah kasempatan kanggo ngendhaleni utawa paling ora ngendhokake napsu Ivan sing kebablasan, ninggalake jabatan metropolitan – 'amarga lara', miturut salah siji dokumen jaman semana – lan pensiun menyang Biara Chudov. Calon anyar kanggo jabatan metropolit, Uskup Agung German saka Kazan, nganakake rembugan karo tsar sadurunge konsèkrasi—menawa crita Pangeran A. Kurbsky bisa dipercaya sakabehe—lan amarga iku, pencalonané ditolak. Sanadyan Abas Filip wis nampa undhangan menyang Moskow nalika Athanasius isih njabat, nanging tetep kamungkinan Ivan nduwèni niyat marang Filip, yèn ora kanggo Kursi Metropolitan Moskow, paling ora kanggo kursi metropolitan liyané. Dokumen resmi sing nyathet pangukuhan Filipus dadi Metropolitan Moskow nuduhaké yèn sanadyan sawisé usulan Ivan kanggo ngangkat Filipus dadi metropolitan, kahanan isih tegang, amarga calon anyar kuwi wis ngelawan tsar babagan Oprichnina, lan sarujuk njabat mung kanthi syarat yèn Oprichnina mau dibubaraké. Sanadyan usulan iki nesuaké tsar, dhèwèké tetep negesaké karsa supaya Philip dadi metropolitan. Tsar nolak panjalukan kanggo mbubarake Oprichnina, ngandharake marang Majelis yèn Oprichnina ora kalebu wewenangé metropolit, nanging sarujuk yèn Filipus, minangka metropolit, kudu njaga hak (lan kawajiban) kuna kanggo ngadani panguburan, sing wis resmi lan efektif dibubarake nalika jaman Oprichnina. Konsesi iki saka Ivan, lan bisa uga amarga tekanan saka Majelis Uskup, meksa Filipus mbatalake panjaluke lan sarujuk diangkat dadi metropolitan. Undhang-undhang tanggal 20 Juli 1566 uga wigati amarga ngemot janji saka calon metropolitan supaya ora nyampuri urusan Oprichnina, sing dikuwatake kanthi tandha tangan Filipus lan para uskup. Tumindak sing nggumunake iki unik ing jinise ing sesambetan antarane Gereja lan negara ing Rusia Muskovit. Yen kita urip ing jaman kuwi, mesthi kita bakal nyadari sepira gedhene pukulan sing ngrusak tatanan ideologis agung 'Moskow – Roma Katelu'![724]

Wiwit saka wiwitan, posisi Metropolitan iku angel, amarga piyambakipun ora gelem nutup mripat marang kaluputan Tsar. Taun 1566–1568 iku wektu paukuman pati lan kekejeman liyane sing kerep banget. Hagiografi Metropolitan nyatakake manawa kabèh mau pungkasane meksa piyambakipun ngleksanani hak kanggo ngeluh sing wis diparingi marang piyambakipun. Amarga iki meh ora ana asilé, Metropolitan mutusaké tumindak kanthi terang-terangan. Ing sawijining dina ing Maret 1568, Tsar mlebu gréja ing ngendi Metropolitan lagi nindakake Misa, dikelilingi para Oprichniki lan dhèwèké nganggo jubah ireng minangka Oprichnik. Metropolitan nolak mberkahi Tsar, lan nalika para boyar sing dadi Oprichniki ngélingaké yèn Tsar lagi ngentèni berkahé, Filipus maringi piwulang sing tegas kanthi swara banter. Tubrukan sabanjure antarane Metropolitan lan Tsar, sing uga kedadeyan nalika ibadah, nambah nesune Tsar; nanging wektu kuwi dheweke durung wani tumindak terang-terangan nglawan Filipus, sing saya kuwat amarga keyakinane yen dheweke lagi nepaki tugase minangka pangembala agung. Hagiografi nyritakaké kanthi rinci perjuangan antarané loro panguwasa mau, déné sumber liya nambahaké gambaran tragis iki kanthi crita tumindak sombong lan nesu sang tsar lan keteguhan alusé sang metropolitan. Tsar, krasa dihina, nesune malih dadi kepinginan balas dendam. Keluarga metropolit dipersekusi, harta disita lan ana eksekusi; Mungsuh-mungsuhe Filipus ing antarané para uskup, bebarengan karo saksi palsu saka persaudaraan Biara Solovetsky, ngfitnah Metropolitan, ngetokake tuduhan fantastis yèn dhèwèké nglakoni ilmu sihir; pungkasané, sidang gerejawi dianakake marang Metropolitan sing wis mlebu ing dalan martir. Pengadilan maringi paukuman mbusak jabatan lan ngurung dhèwèké ing Biara Otroch ing Tver. Ing tanggal 23 Desember 1569, Malyuta Skuratov sing misuwur ala—pembantu utama Tsar Ivan IV ing kaluputané lan eksekutor langsung—rawuh ing biara lan nyekel leher martir mau nganti mati.

Ing taun 1590, abbot Biara Solovetsky nyuwun idin marang Tsar Fyodor, putrané Ivan, kanggo mindhah peti jenazah sing isiné sésa badan martir mau menyang biarane, lan panjaluké dikabulaké. Nalika kuburan dibukak, sésa badan martir mau ditemokaké ora bosok. Panyembuhan lan mujijat liyane kelakon ing kuburé ing Biara Solovetsky. Ing taun 1636, sang martir dinyatakaké dadi wali, lan ing taun 1646 reliké dipindhahaké menyang katedral biara kasebut. Sawetara taun sawisé, ing taun 1652, Tsar Alexei ngutus duta khusus menyang Biara Solovetsky, sing dipimpin déning Patriark Nikon mbesuk, sing nalika semana dadi

[724] Fedotov. Ibid. kaca 104.

Metropolitan Novgorod . Duta kuwi nggawa relik suci menyang Moskow. Ing ibadah suci kanggo ngurmati St. Philip, Gréja nyebut dhèwèké minangka 'pahlawan kabeneran' lan kanthi mangkono ngetokaké paukamané marang Tsar Ivan.

9. Asetisisme ing abad kaping 16 lan 17

Sanadyan abad kaping 16 lan 17 mung bisa digambarke minangka jaman krisis lan sekularisasi tumrap monastisisme Rusia, fenomena sing beda uga kedadeyan ing periode iki. Kaya arang geni sing sumunar ing sangisore abu, obor-obor asketisisme Kristen sejati kasembunyi ing tembok biara. Liwat tabir kandel formalitas agama lan kedinginan rohani, semangat asketisisme sejati mecah tabir, lan saka massa biara muncul tokoh-tokoh individu sing nglambangaké arketipe asketis ing jaman peteng iki. Minangka aturan, para asket iki ngungsi adoh saka biara-biara gedhe lan misuwur, sing sadurunge, ing abad kaping 14–15, wis dadi pusat asketisisme monastik lan panyingkiran donya. Kesalehan lan kasucian Rusia alon-alon mundur saka donya, mung kanggo muncul maneh ing jaman sabanjure, ing abad kaping 18 lan 19, muncul kanthi ati-ati lan, kaya-kaya, isin sadurunge donya, kaya percikan geni utawa sinar srengenge, sing mung katon dening jiwa sing tresna marang Gusti sing tansah ngupaya golek, utawa dening panaliti sing ngupaya nyawang jero urip monastik ing jaman kuwi.

Kesulitan kanggo panaliti uga asalé saka kasunyatan yèn sastra hagiografi Rusia babagan periode iki ora sak akèh kaya sing nyakup abad kaping 14 lan 15. Ana loro faktor sing kudu digatekake ing kéné. Kegiatan Metropolitan Makarii lan tradisi asketis sing isih urip nyumbang marang tambahé minat ing abad kaping 14–15, lan ing cathetan sastra babagan prestasi para wali ing jaman kuwi. Nanging sawisé kuwi, amarga sekularisasi urip monastik lan kesibukan persaudaraan karo masalah ekonomi, ora ana wektu utawa tenaga maneh kanggo kegiatan sastra. Ing abad kaping 17, komunitas biara ora ngasilake publisis lan panulis kanthi kaliber sing padha karo sing kita kenal saka separo kapisan abad sadurunge. Nanging sawetara manifestasi spiritualitas abad kaping 17 bisa uga wis nemokake ekspresi ing sastra yen ora amarga geger jaman Petrine sing nggoyangake urip Gréja kanthi kenceng banget. Akeh sing ilang, dene sawetara bab mung slamet ing potongan-potongan utawa ing legenda lan memori rakyat; nanging bahan iki mlebu ing folklor amarga ora ana cathetan sing bisa dipercaya saka wong jaman biyen sing ditulis ing kertas dening tangan rajin sawijining biksu. Komunitas biara dhewe ora maneh merhatiin utawa ngajeni akèh pratandha spiritualitas ing antarané anggotaé. Kagum marang prestasi asketik lan pangerten bab wigatine ora maneh, kaya biyen, dadi bab sing lumrah. Saka kabeh iki cetha manawa kawruh kita bab sawetara asketik abad kaping 16–17 isih adoh saka cukup.

Asma sawatara ahli tapa, sing ing semangat isih kalebu monastisisme abad kaping limalas, wis kasebut (Bab IV). Padha urip ing jaman transisi nalika krisis monastisisme wis wiwit katon. Padha kalebu loro jaman, amarga padha nglambangaké kilau pungkasan saka padhangé prestasi asetik tradhisi monastik Muscovy, lan urip para asetik sing taat iki, sing ngadeg ing ambang jaman anyar, kebak padhangé kuwi.

Ing kalènder Gréja Rusia, ana sithik santo saka separo kapindho abad kaping 16 lan kaping 17 sing dipunurmati déning kabèh Gréja; ana luwih akèh santo sing dipunurmati sacara lokal. Iki bisa diterangake amarga sajrone jaman patriarkal lan sinodal, Gréja Rusia mung kadang-kadang merhatosake pitakon kanonisasi, sanajan kasetyan rakyat terus ngajeni akèh asetik sing durung diajeni minangka wali. Inisiatif kanonisasi sing asalé saka ndhuwur, kaya ing jamané Metropolitan Makarii, iku arang banget dumadi ing abad kaping 17 nganti 19. Akibaté, Gréja Rusia ngerti akèh askétis sing pancèn nyenengaké Gusti nanging durung diurmati sacara resmi; nanging ing wong-wong mau sumunar roh Kristen, lan padhangé nglembutaké bayangan jaman[725] .

Semangat asketis—semangat penolakan donya kanthi ketat, manut tuladha para asketis abad kaping 14–15—terus urip ing Sang Mulya Kiril saka Novoezersk († 1532), Kornelius saka Komel († 1537) lan Alexander saka Svir († 1533)[726] . Ing wiwitan abad kaping 17, hagiografi St. Cyril ditulis, bebarengan karo cathetan (nganti taun 1648) babagan 17 mujijat sawisé seda sing kelakon ing kuburé; ing taun 1648, dhèwèké dimulyakaké lan nampa pangurmatan gerejawi universal[727] . Pamulyan gerejawi pan-Rusia marang St Cornelius, sing sawisé seda langsung nampa pamulyan lokal ing , ditindakake taun 1600 déning Patriark Job[728]

---

[725] Bab pangcanonisasian ing abad kaping 17–19, delengen: Golubinsky. A History of Canonisation in the Russian Church (1903).
[726] Cf. Bab III, 4.
[727] Klyuchevsky. Lives. kaca 319; Golubinsky. History of Canonisation. kaca 130.
[728] Ibid. kaca 120; Konoplev. Op. cit., ing: Readings. 1895. 4. kaca 86–101.

. St Alexander saka Svir wis dimulyakaké wiwit Konsili taun 1547. Ing Lor Adoh, Anthony sing dikenal minangka 'saka Sii' misuwur amarga kasederhanaan uripé; minangka hieromonk, dhèwèké ngedegaké panggonan pertapa ing pinggir Kali Sii (Kacamatan Kholmogory), sing sakbanjuré tuwuh dadi biara kanthi tanah sing amba. Anthony uga dikenal minangka pelukis ikon, lan ikon Trinitas Suci garapane, sing slamet saka kobongan tanpa rusak, kalebu salah siji harta suci paling agung ing Lor Rusia. Ing taun 1579, Anthony dikanonisasikake dadi wali sakabehe Rusia[729] .

Ana loro tokoh sing wigati banget kanggo pusat Moskow: Nil saka Stolobensk († 1554) lan Nikandr saka Pskov († 1581). Kabeh loro padha nglakoni urip minangka pertapa: sing sepisanan manggon luwih saka 20 taun kanthi nyingkiri donya ing guwa ing pulo ing Danau Seliger, dene sing kapindho nglakoni tapa diam minangka pertapa meneng. Nilus ora ngedegake biara utawa hermitase; mung sawisé seda dhèwèké ana hermitase ing panggonan upaya asetiké, sing sakbanjuré dadi biara makmur lan narik akèh peziarah; ing abad kaping 19, panggonan kuwi dadi salah siji situs suci sing paling diurmati ing Rusia tengah. Kamungkinan wiwit pungkasan abad kaping 16, Nilus wis diurmati minangka santo sing diurmati sacara lokal[730] . Uripé Nikandr ora tentrem kaya Nil; dhèwèké kerep pindhah saka panggonan siji menyang panggonan liyané kanggo ndhelik saka para pengunjung sing teka arep ndelok dhèwèké. Sawisé kuwi, Biara Pengumuman (Annunciation Hermitage) diadegaké ing panggonan dhèwèké ngaso, lan ing taun 1686 Nikandr dimulyakaké amarga mujijat-mujijat sing kelakon ing kuburé[731] .

Saliyane para asketis sing wis kasebut, kalender wali Greja Rusia ngemot jeneng akèh wali sing kalebu tatanan monastik lan sing, amarga uripé sing andhap asor, nyingkiri donya, lan taqwa, diurmati déning masyarakat lokal minangka wong sing wis nyenengake Gusti Allah, lan sakbanjuré dimulyakaké dadi wali sing diurmati sacara lokal[732] .

Nalika maca cathetan babagan prestasi para wali Rusia abad kaping 17, kita nemokake loro ciri khas: kaping pisan, kecenderungan sing lumayan nyebar marang urip pertapa lan nyendhiri dhéwé; lan kapindho, kepinginan kanggo nyiksa daging liwat sangsara fisik, kaya nganggo ranté abot – sadurungé, praktik-praktik iki durung tau nyebar banget ing kalangan askétik Rusia.

Galaktion saka Vologda († 1612), sing kamungkinan ora ditahbisake dadi biksu, nglakoni urip nyendiri lan dadi stylite ing gubuge: dheweke ngiket awake dhewe ing tembok lan nampa panganan, yaiku roti lan banyu, liwat jendela cilik; Dheweke prédhiksi yèn kutha Vologda, panggonané, bakal dijupuk alih déning wong Polandia, sing pancèn kelakon ing taun 1613, déné Galaktion dhéwé mati dadi martir ing tangan prajurit Polandia[733] . Wong sing padha jaman, Irinarkh († 1616) saka Biara Borisoglebsky cedhak Rostov, kapaksa ninggalake biarane amarga para sedulur ora puas karo keteguhan uripe sing kakehan. Hagiorafine dadi bukti surute urip monastik nalika Jaman Kasangsaran. Irinarkh pindhah menyang biara liya lan nyendhiri dhéwé ing selé, masang ranté abot ing sikil lan pundhaké. Telung taun sawisé, dhèwèké bisa bali menyang Biara Borisoglebsky lan manèh nyendhiri dhéwé ing selé, ngiket awaké dhéwé marang bangku; dhèwèké urip ing kahanan iki luwih saka 30 taun[734] . Vassian († 1624), sing dikenal minangka Totemsky utawa Tiksensky, nindakake prestasi asketisme sing padha ing Distrik Totemsky, Wilayah Vologda; dhèwèké iku wong sing nyendhiri diri sing manggon ing selé, diiket nganggo rantai abot marang témbok, nampa panganané liwat jendhela cilik, lan mung kadang-kadang menyang gréja kanggo nampa Komuni Suci. Diodorus († 1633), sawijining biksu saka Biara Solovetsky, urip minangka pertapa . Amarga ora puas karo urip biksuan, dhèwèké pindhah menyang pulo cilik ing Segara Putih, banjur mlebu alas kandel ing pinggir Kali Onega lan pungkasane

---

[729] Golubinsky. Op. cit. kaca 117; Makarii, Uskup. Informasi Historis babagan Biara Santo Antonius saka Siy, ing: Readings. 1878. 3.

[730] Golubinsky. Op. cit. kaca 155, 314; 'The Nile Hermitage', ing: Readings. 1875. 3; Uspensky, V. 'A Historical Description of the Nile Stolobensk Hermitage' (1867; edisi katelu 1886).

[731] Golubinsky. Op. cit. kaca 132; Klyuchevsky. Op. cit. kaca 392; Serebryansky. Op. cit. kaca 317–326, 538–545, 568 sarta salajengipun (uripé Nicander).

[732] Ayo sebutake mung sawetara asketis sing misuwur banget: Gennadius saka Vologda (w. 1565), Herodion saka Iloezersk (w. 1564), Joseph saka Zaonikievsk (w. 1612); Adrian saka Andrusovo (w. 1549), Adrian saka Poshekhonsk († 1550), Simon saka Soigino († 1561), Zosima saka Vorbozom († separo kapindho abad kaping 16), Leontius saka Lekhnovo († 1611), Arsenius saka Novgorod († 1570), Martir Zelenetsky († 1603), Agapitus Markushevsky († 1584), Ignatius Vologodsky († 1592), Sergius Shukhtovsky († 1609), Christopher Koryazhemsky († watara 1572), Teodosius saka Totma (w. 1568), Ferapont saka Monzen (w. 1591). Cf.: Historical Dictionary of Saints (1836; edhisi kapindho 1862); Golubinsky, op. cit.; Barsukov, op. cit.

[733] IRI. 4. kaca 64; crita bab asal-usulé saka kulawarga Belsky iku legenda.

[734] Klyuchevsky. Op. cit. kaca 323; Kamus (1862). kaca 105–107; Golubinsky. Op. cit. kaca 158; Platonov. Carita Rusia Kuna ing Jaman Kasangsaran. kaca 293.

ngedegaké panggonan pertapa cedhak kutha Olonets. Ora puas karo cara urip ing Biara Chudov nyurung biksu liyane sing jenenge Nicodemus ninggalake biara; dhèwèké mangkat menyang lor lan milih panggonan kanggo dhèwèké ing tengah rawa amba ing distrik Kargopol. Kabar babagan kasangsaran uripé tekan Moskow. Nicodemus nglampahi luwih saka 30 taun ing tengah rawa lan seda ing taun 1640.[735] Simon Volomsky († 1641) uga dadi pertapa; dhèwèké nyumput ing alas kandel ing Vologda lan dipatèni déning para petani saka désa sacedhaké, amarga padha pracaya yèn dhèwèké arep ngedegaké biara lan yèn tanahé bakal dadi kagungan biara; Saliyane, ana Simeon saka Verkhoturye († 1642), sawijining asketis ketat sing nyebarake agama Kristen marang Vogul pribumi, lan Leonid saka Ust-Nedum († 1654), sing ngedegake biara pangasingan ing alas sing ora bisa ditembus ing Perm[736] .

Gaya urip ing Biara Solovetsky meksa biksu Eleazar, sing ngupaya urip asketis sejati, ninggalake biara. Dheweke manggon ing Pulo Anzer (kira-kira 25 km saka biara); sawetara taun sawisé, nalika para biksu liya sing condhong marang asetikisme sing ketat padha nglumpuk ing sacedhaké, Eleazar mutusaké ngadegaké skete. Sel-sel biara kuwi dumunung saben siji sejauh siji verst saka siji lan sijiné. Mung ing sonten Setu para eremit padha kumpul kanggo ibadah sonten bebarengan lan Liturgi Minggu; sawisé kuwi padha bubar maneh menyang selé-selé. Disiplin ing biara eremit kuwi ketat banget, lan uripé Eleazar dhéwé dadi tuladha tumrap sedulur. Kaya sing wis kasebut, Eleazar nyusun paugeran kanggo sketé. Dhèwèké séda ing taun 1656[737] Ing uripé rahib skete Eleazar, kita weruh upaya, sawisé suwé mandheg, bali menyang tatanan monastik adhedhasar paugeran skete kuna, béda karo biara komunal sing wektu kuwi wis ngalami sekularisasi sing wigati.

Nalika mriksa urip para asket sing kasebut ing kéné, kita weruh yèn ora kabèh wareg karo kahanan ing biara wektu kuwi; rasa ora wareg iki nyurung para asket ninggalaké biarane kanggo ngungsi lan nindakake penolakan donya kanthi tuntas. Upaya nggoleki panggonan sing adoh lan sepi—ing antaraning alas lebat lan rawa—kanggo bisa nglakoni tapa brata demi Kristus tanpa alangan, ora luwih nuduhake gerakan tapa brata anyar, nanging luwih nuduhake rasa ora puas marang sekularisasi urip monastik. Para asketis abad kaping 17 iki ora bisa maneh nglairake kebangkitan umum urip monastik. Padha tetep dadi tokoh sing kapisah, saben duwe watak pribadi, nanging ora nuduhake owah-owahan ing sentimen lan pandangan umum komunitas monastik abad kaping 17.

10. Karya misionaris para biksu

Ekspansi wilayah Negara Moskow lan kalebu bangsa-bangsa lan suku-suku pagan maringi kesempatan marang Gereja Rusia kanggo nyebarake agama Kristen ing antarané wong-wong mau. Komunitas biara, mesthi waé, diarep-arep njupuk panggonan sing pantes ing upaya iki. Nanging sayangé, komunitas biara luwih sithik usaha ing babagan iki tinimbang sing dibutuhake. Hierarki gréja ora cukup tumindak kanggo nuntun energi spiritual komunitas biara supaya ngrampungake misi iki, sanajan pamaréntah Moskow bola-bali negesake pentinge tugas misionaris kanggo para uskup lan biara[738] . Ing babagan iki uga, inisiatif mandhiri saka saben biksu luwih wigati. Monumen-monumen wis ngreksa jeneng-jeneng misionaris ing jubah biara, nanging ora kabeh; iki luwih cetha ing wilayah sing adoh, kaya Siberia.

Kornilii, abas saka Biara Pskov-Pechersk, sing wis tau kita temoni, iku salah siji saka misionaris sing dakwahé ngalami sukses gedhé. Dhèwèké mènèhi dakwah marang wong Estonia sing pagan, lan uga mèlu debat karo para Calvinis sing wis mlebu ing wilayah iki ing pertengahan abad kaping 16[739] .

Ing tanah lor lan lor-kulon, ing wilayah sakupenge Danau Ladoga, para biksu saka Biara Valaam nyebarake agama Kristen marang wong-wong pagan Karelia; Arsenius saka Konev († 1447) pantes dieling-eling kanthi khusus. Antarane wong-wong pagan ing Lor, Sang Cyril saka Chelmogorsk († 1367) nindakake pakaryan misionariné kanthi sukses gedhé[740] .

---

[735] IRI. 6. kaca 366; Klyuchevsky. Op. cit. kaca 334; Kamus (1862). kaca 181.

[736] Klyuchevsky. Op. cit. kaca 346; IRI. 3. kaca 607; Golubinsky. Op. cit. kaca 129, 136.

[737] Yakhontov. Urip Para Asketik Rusia Lor. kaca 197 lan salajengipun; Kitab Para Wali, ing: Bacaan. 1887. 4. No. 324. Uripé Eleazar ing: Karya Kumpulan. 1860. 1.

[738] Delengen, umpama, layang saka Ivan IV marang Guriy, Uskup Agung Kazan, ing: AI. Jilid 1, No. 241; uga Kode taun 1649, Bab 20, 21, 26; DAI. Jilid 5, No. 241–244; Makarii. 10. kaca 72; AI. 5. No. 69, 75; layang marang Uskup Agung Siberia, ing: Ivanov. Keterangan babagan Arsip Negara Kasus Lawas. 1 (1850). kaca 263.

[739] Dobroklonsky. Pandhuan Babagan Sajarah Gréja Rusia. *Jilid 12 (1889). kaca 131, 132.*

[740] Makarii. Edisi kaping 2. 6. kaca 357; Golubinskii. Sajarah Kanonisasi. kaca 148; Serebryanskii. Op. cit. kaca 342–344; Klyuchevskii. Riwayat. kaca 236.

Ing wewengkon Perm lan Vyatka, ing ngendi St Stephen Uskup († 1396) nglayani panyebaran Kristen kanthi pangorbanan dhiri sing gedhe, lan Uskup Pitirim († 1455) kanthi sukses nerusaké pakaryané, Santo Trifon saka Vyatka († 1613) makarya ing pungkasan abad kaping 16; para biksu saka Biara Pyskor uga akèh nyebarake agama Kristen. Ing Lor Adoh, ing Pomorye, ing ngendi ing abad kaping 15–16 Biara Solovetsky[741] dadi benteng iman Kristen, loro jeneng nduwèni panggonan istimewa ing sajarah misi Kristen Rusia: Theodoret saka Kola lan Trifon saka Pechenga.

Teodoret, sing lair watara taun 1480, mlebu Biara Solovetsky nalika umure 14 taun, ngucapake sumpah biara lan manggon ing kana suwene 15 taun ing sangisoré pituduh rohani biksu Zosima; banjur piyambakipun pindhah menyang Biara St Alexander saka Svir, lan saka kono menyang Biara Kirillo-Belozersky; watara taun 1529, piyambakipun wangsul menyang Biara Solovetsky lan, sawisé seda Zosima, mutusaké nglakoni urip minangka pertapa; Theodoret nemokake panggonan sepi lan alas ing pinggir Kali Kola lan nglampahi meh 12 taun ing kana, bebarengan karo pertapa liyane sing jenenge Mitrofan, kanthi nyepelake donya lan urip piyambakan. Ing taun 1540, loro rahib mau lelungan menyang Novgorod kanggo ketemu Uskup Agung Makarii, sing ngangkat Theodoret dadi hieromonk lan nunjuk dheweke dadi bapak rohani. Ing taun 1542, nalika Makarius dadi Metropolitan Moskow, Theodoret bebarengan karo sawetara biksu bali menyang Semenanjung Kola lan ngedegake Biara Trinitas ing kana. Nalika isih ana ing Biara Solovetsky, Theodoret wis sinau basa Lappish, lan saiki dhèwèké miwiti mènèhi piwulang Kristus marang wong-wong mau; karyané minangka misionaris kabuktèn sukses banget, nanging ora suwe. Perselisihan karo komunitas biara, sing ora seneng karo keteguhan asketis sang pertapa, ngalangi kegiyatané, lan pungkasané Theodoret kapaksa ninggalaké biara sing wis diadegaké lan mandheg nyebarake ajaran misionaris. Sawisé kuwi dhèwèké nglampahi pirang-pirang taun dadi abbas ing sawijining biara cilik ing wewengkon Belozersk, ing kono dhèwèké akrab banget karo para non-possessors lan sesepuh Artemius. Ing taun 1551, nalika Artemius sawatara wektu ngatur Biara Trinity-Sergius, tsar miturut saranipun ngangkat Theodoret dados archimandrite Biara Euthymius ing Suzdal. Ing Konsili taun 1554, nalika mbahas kasus Bashkin lan Artemy, jeneng Theodoret uga kasebut; dhèwèké salah disalahké dadi kancané Artemy lan diasingké menyang Biara Kirillov. Nanging ing taun 1557, miturut dhawuhe tsar, dhèwèké lelungan menyang Konstantinopel lan nggawa layang saka patriark sing negesake pangukuman Ivan IV dadi tsar. Nalika bali saka Konstantinopel, Theodoret nyuwun pangayoman ing Biara Prilutsky cedhak Vologda, lan saka kono piyambakipun mangkat malih menyang Kola kanggo nyebarake agama Kristen. Theodoret seda watara taun 1577. Mangkono, gesangé sang askétis sing ketat iki kasangkut ing pusaran prastawa gerejawi lan politik jaman semana, nanging tetep dadi tuladha sing nggumunake saka sajarah monastisisme Rusia[742] .

Uripé misionaris liyané, ingkang kinurmatan Trifon saka Pechenga, luwih tentrem tinimbang uripé Theodoret. Hagiorafiné wis tekan marang kita. Nalika isih enom, dhèwèké ninggalaké omahé wong tuwané lan manggon dadi pertapa ing alas-alas Novgorod. Banjur piyambakipun lelungan menyang lor, ing wewengkon Kola, ing pinggir Kali Pechenga, piyambakipun mratelakaké Injil marang suku Lapp pagan pribumi sadurungé pakaryan misionarisé Theodoret diwiwiti. Sabanjuré Trifon nindakaké lelungan dawa menyang Novgorod kanggo njaluk idin mbangun gréja lan berkah kanggo mratelakaké Injil. Dheweke bali karo sawetara tukang trampil, lan padha mbangun gréja. Ing Kola, sing wektu kuwi wis dadi pemukiman wong Rusia, Trifon nemokake sawijining hieromonk sing ngudhak gréja mau lan nyukur rambute minangka biksu. Saiki dheweke bisa mbaptis wong-wong pagan, lan gréjaé dadi pusat pakaryan misionariné. Mengko, Trifon ngedegake biara sing nyambung karo greja lan, ing taun 1556, nampa piagam saka tsar sing maringi dhèwèké tanah-tanah sacedhaké lan papan mancing. Dhèwèké mbangun greja kapindho kanggo warga pribumi Kola sing wis mlebu agama Kristen lan terus mènèhi warta Injil meh 30 taun manèh, nganti seda ing taun 1583.[743]

Pamaréntah Moskow maringi perhatian khusus marang misi Kristen ing wewengkon Ponizovye, kang kacermin ing kolonisasi monastik sing intensif ing wilayah iki (deleng Bab VII). Nalika Uskup Gury (1555–1563) diangkat dadi Uskup Agung Kazan kapisan ing taun 1555, dhèwèké diwènèhi dhawuh supaya maringi

[741] Gereja Rusia ing Pomorye Lor ing abad kaping 15–17, ing: Prav. Sob. 1860. 2. kaca 3 lan salajengipun.

[742] Shestakov, P. 'Archimandrite Theodoret, Enlightener of the Lopars, and Saint Trifon of Pechenga', ing: ZhMNP. 1868. 7. kaca 242 sarta salajengipun; Makarii. Edisi kaping 2. 6. kaca 330–332.

[743] Uripé Trifon ing: Prav. Sob. 1859. 2. kaca 89–120; IRI. 4. kaca 582; Golubinsky. Op. cit. kaca 156; Shestakov. Op. cit.

perhatian khusus marang pambaptisan wong pagan lan Muslim dadi Kristen[744] . Akeh bangsawan Tatars banjur dikirim menyang manéka biara kanggo sinau lan pambaptisan Kristen; wong-wong sing dibaptis, sing anyar dibaptis, tetep nduwèni tanahé[745] . Biara lan malah gréja paroki nampa lahan amba; contoné, ing distrik Kazan wiwit pungkasan abad kaping 16, 65 persen lahan sing digarap diduwèni déning lembaga keagamaan. Sadurungé (ing Bab VII lan VIII) kita wis mriksa kanthi rinci proses carané biara-biara ing wewengkon Ponizovye dadi sugih lan nerangaké kenapa pamaréntah ngetutaké kabijakan kaya ngono. Nanging, kegiatan misionaris, kaya sing katon saka laporan Metropolitan Kazan, Hermogenes (1589–1606), berkembang tanpa asil sing apik, amarga para ulama Muslim alon-alon bisa mbalekake pangaribawa marang populasi Tatar[746] . Ora ana uga karya misionaris sing aktif banget saka akèh biara ing abad kaping 17; malah, saben ketegangan ing kahanan politik—kaya Pemberontakan Razin (1667–1671), sing akèh Tatar melu—nyebabake wong-wong sing wis dibaptis murtad, lan pamaréntah kapaksa njupuk langkah-langkah tandhuk[747] . Ing sisih kidul-kulon wewengkon Ponizovye, sing kalebu Keuskupan Ryazan, populasi pribumi dumadi saka wong Mordvin pagan lan wong Tatarl Muslim. Ing kéné, amarga kolonialisasi sing wis maju menyang kidul ing pertengahan abad kaping 17 (kabupaten Shatsky, Tambov, lan Kadomsky), Uskup Agung Ryazan, Misail (1651–1656), ngluncurake kampanye misionaris sing banget gencar. Ing wilayah iki diadegaké pirang-pirang biara, nanging mung Biara Purdishchevsky ([748]) sing pantes diparingi perhatian khusus.

Ing Siberia, biara lan kutha dibangun bebarengan. 'Nalika ana kutha,' miturut Slovtsov, sejarawan pisanan Siberia, 'ana administrasi voivode, senjata api lan biara, saliyane gréja'[749] – nanging proses Kristenisasi lumaku alon banget ing kene; Wiwit taun 1620, nalika diadegaké keuskupan kapisah ing Tobolsk, uskup kapisané, Cyprian (1621–1624), nampa pandhuan saka Patriark Filaret supaya maringi perhatian khusus marang panginjilan wong pagan lan Muslim, Cyprian malah nggawa sawetara biksu menyang Tobolsk kanthi khusus kanggo mratelakaké Injil. Pangandharingé, Uskup Macarius (1624–1635), nampa pesen khusus ('Pamjat') saka Moskow sing ngélingaké dhèwèké babagan pangowahan kapercayan wong pagan[750] . Kajaba iku, perlu disebutake Biara Dormisi ing pinggir kali Iset (didegaké taun 1644 déning biksu Dalmat lan mulané dikenal minangka Biara Dalmat); para biksu sing makarya ing kana wis ora asing karo pakaryan misionaris. Ora nganti pungkasan abad (1681) misi khusus diorganisasi kanggo Siberia Wétan – Hegumen Theodosius lan 12 biksu dikirim menyang Selenginsk kanggo ngowahi kabèh wong saka agama liya dadi agama Ortodoks, lan miturut paugeran, nindakake tanpa paksaan. Menarik dicathet yèn Tsar Fyodor ngajokaké ing Konsili taun 1682 supaya diadegaké diosek anyar ing Siberia Wétan kanggo ngowahi kapercayan wong-wong saka agama liya, nanging para uskup nolak usulan iki; diputusaké mung ngirim biksu lan imam saka Tobolsk menyang Siberia Wétan saka wektu ke wektu[751] .

Alesan watesan cakupan kegiatan misionaris iku utamane amarga para biksu kurang pendhidhikan lan meh ora ana inisiatif lan semangat saka hierarki gereja kanggo nyebarake Injil. Ora nganti abad sabanjure pakaryan misi ing Rusia miwiti urip maneh, nanging inisiatif luwih ana ing pamaréntah, sing dimotivasi déning pertimbangan politik.

---

[744] AAE. 1. No. 241; DRV. 5. kaca 241; Pokrovsky, I. Panggonan Uskup Kazan (1902). kaca 6. Uskup Agung (lan mengko Metropolitan) Kazan njabat panggonan katelu miturut urutan prioritas ing antarane para uskup (1st – Moskow; 2 – Novgorod). DAI. 4. No. 102; SGGD. 2. kaca 59.

[745] DAI. 1. No. 97; Hessen, G. 'Uripé Para Tawanan ing Nagara Moskow', ing: *Russian Past*. 2 (1923). kaca 61. Babagan sajarah misi Kristen ing wilayah Ponizovye, delengen: Mozharovsky, A. 'Cathetan Babagan Kamajuan Karya Misionaris Kanggo Padhanging Wong Non-Rusia ing Kazan Saka Taun 1552 nganti 1867', ing: Readings. 1880. 1; Nikolsky, N. V. 'Kristen ing Antara Wong Chuvash ing Wilayah Volga Tengah ing Abad kaping 16–18', ing: Kazan Bulletin. 28. 1 (1912); Smirnov, I. N. 'Cheremis', ing: Prosiding Akademi Ilmu Kazan 6 (1889); ibid. 'Votyaks', ing: Prosiding Akademi Ilmu Kazan 8. 2 (1890); ibid., 'Permyaks', ing: Prosiding Akademi Ilmu Kazan 9. 2 (1891); ibid., The Mordvins, ing: Prosiding Masyarakat Kazan 10–12 (1892–1895); Peretyatkovich, G., op. cit. (1877 lan 1882); uga karya-karya sadurunge dening N. N. lan N. A. Firsov (1864 lan 1868). Babagan penganugerahan tanah marang bangsawan Tatar sing anyar dibaptis, delengen akèh dokumen ing: Arsip Pangeran V. I. Bayushev. Bahan-bahan sajarah lan hukum saka Distrik Kantor Istana Kazan biyèn. 1 (1882).

[746] 1. Makariy. 10. kaca 72; Mozharovsky. Op. cit. kaca 7, 23; AAE. 1. No. 358.

[747] Mozharovsky. Op. cit. kaca 23, 30, 32. PSZ. 2. No. 867; Kode taun 1649. Bab 16. § 44; 20. § 70–71; 25. § 24. Babagan pangowahan kapercayan sawetara pangeran Tatar, delengen: Velyaminov-Zernov. Panaliten babagan Para Tsar Kasimov. 3 (1866). kaca 207–215.

[748] Vozdvizhensky, I. History of the Ryazan Hierarchy. kaca 122.

[749] Slovtsov. Survei Historis Siberia. 1 (1836). kaca 58.

[750] Surat iki ditemokake ing: Ivanov. Description. 1 (1850). kaca 263.

[751] AI. 5. No. 69, 75; Bystrov, F. Wong Kristen Pisanan ing Wilayah Siberia (1586–1631), ing: Prav. ob. 1866. 2. kaca 377; Sumarokov. 'Karya Misionaris ing Siberia', ing: Christian Readings 1883. 9–10; 1884. 5–6.

11. Kegiatan sosial lan amal saka biara

Macem-macem dokumen sajarah nuduhaké yèn biara wis melu pakaryan amal sanajan sadurungé abad kaping 16–17. Daftar tanah abad kaping 16, nalika nerangaké tanah lan properti biara, asring nyebutaké pangayoman khusus kanggo wong mlarat, sing didhukung déning sedekah utawa amal saka biara[752] . St Euphrosynus nyedhiyakake bab kapisah (24) kanggo amal ing paugeran monastiké; miturut paugerané, biara kudu maringi panganan marang para peziarah kanthi gratis sajrone telung dina pisanan manggon ing biara[753] . Para asket kaya Nil saka Sora lan Artemius nulis ing karyané yèn sawijining biara nduwèni harta, kuduné digunakaké kanggo mbantu wong mlarat. Para Yosefit Pafnutius saka Borovsk lan Joseph saka Volotsk ora mung maringi mangan marang wong mlarat ing biarané, nanging uga ing taun-taun panèn sing sithik padha mbantu désa-désa sacedhaké kanthi roti lan panganan liyané. Biara Kirillov[754] uga nindakake sing padha. Kita wis nyebutake manawa ing tanggal 15 Agustus, Perayaan Pangaso Ibune Gusti – pesta pelindung gréja biara – dhuwit dibagi marang wong mlarat ing Biara Yosefite. Biara Trinitas-Sergius kondhang banget amarga pakaryan amal. 'Ana ing kana,' tulis Herberstein (ing triwulan kaping papat abad kaping 16), 'akèh banget wong padha teka saben taun kanggo ngurmati suci… Lan sanajan pinten wong padha kumpul, panganané tansah cukup kanggo kabèh, lan tansah ana sisa sing cukup kanggo nyukupi para abdi biara, supaya ora ana kekurangan utawa kakehan.' Wong manca uga nulis babagan karya amal saka biara-biara liyane[755] . Miturut Kode taun 1649, wong mlarat sing manggon ing wewengkon biara lan diparingi mangan dening biara iku tundhuk marang yurisdiksi gerejawi[756] .

Sawisé ngrebut Kazan, Tsar mréntahaké supaya para tawanan dikirim menyang biara kanggo sinau agama Kristen, lan wong-wong sing anyar dibaptis dibiayai saka biaya biara[757] . Ing abad kaping 17, kanthi nggunakake penghasilan saka tanah biara ing Distrik Patriarkal, sawijining pangayoman kanggo wong mlarat kanthi kapasitas 412 wong diadegake ing Moskow, lan sedekah dibagi ing gréja-gréja nalika dina raya gedhe. Saben taun nalika Natal, Paskah, lan Minggu Pangapura, Biara Chudov ngirim roti, iwak goreng, bubur, kvass, lan hadiah dhuwit marang para tahanan ing panjara Moskow. Metropolitan Job saka Novgorod (ing pungkasan abad kaping 17) ngirim dana gedhe saka kas istana biara keuskupan kanggo njaga pangayoman wong mlarat, loro rumah sakit, lan loro pangayoman bengi ing Novgorod[758] . Ing Biara Savvo-Storozhevsky cedhak Moskow ana rong kamar rumah sakit kanthi 48 ranjang kanggo biksu lan umat awam. (Kanggo nggambaraké jaman kuwi, lan nuduhaké sepira ciliké campur tangan panguwasa sekuler lan sang tsar dhéwé ing urip saben dinané biara, pantes dicathet yèn ing taun 1688 sang tsar mréntahaké supaya jumlah amben dikurangi dadi 30[759] .)

Sawisé Jaman Kasangsaran, panti asuhan wiwit muncul ing sawatara biara. Pamaréntah nyambut gawé pambukaané, lan ing tengah abad (1651) akèh anak piatu dikirim menyang Biara Trinity-Sergius – anak-anak prajurit sing gugur ing perang; wektu kuwi ana nganti 600 anak piatu ing kana, sing ora mung nampa pangayoman lan pangan, nanging uga diajari maca, nulis, lan nglakoni kriya. Akèh bocah, kaya sing katingal saka layang tanggal 1636, dilebokake ing omah sing khusus dibangun kanggo dheweke ing Biara Solovetsky, ing kana dheweke didhukung nganggo biaya biara, nanging minangka ganti kudu nindakake pagawean entheng ing kebon sayur biara[760] . Panti asuhan ing Biara Kirillo-Belozersky diatur kanthi apik banget. Bocah-bocah mau diparingi kamar cilik; padha nampa panganan, sandhangan, lan hadiah nalika Paskah saka biara. Panti asuhan mau dikelola dening biksu pengajar khusus – 'pangarsa kanggo para yatim piatu'. Bocah-bocah nindakake macem-macem tugas; sing luwih tuwa makarya ing kebon utawa dadi murid ing pawon biara. Nalika umuré 18–20 taun, padha wis diarani 'wong enom' (deleng Bab VIII) lan diparingi petak-petak tanah déning biara, sing digunakaké kanggo mbangun rumah tangga dhéwé nalika isih nindakake sawatara tugas

---

[752] Daftar Penduduk Negara Moskow. Jilid 1, No. 1. kaca 76, 279, 611, lsp.
[753] Serebryansky. Op. cit. kaca 325.
[754] Makarii. 7. kaca 299; AI. 1. No. 204.
[755] Herberstein. Moskovia. Ed. déning V. F. D. Steinen (1926); kaca 92; Chteniya. 1884. 4. kaca 24.
[756] Filaret. Sajarah Gréja Rusia. Jilid 3, kaca 211.
[757] DAI. 1. No. 149; Zverinsky. 3. No. 2231; Hessen. Op. cit. kaca 61.
[758] Filaret. Op. cit. Vol. 4, kaca 240; Readings. 1863. Vol. 4, Lampiran, kaca 22.
[759] Belokurov. Materials. kaca 163, 166.
[760] Arseny. Op. cit. kaca 3; Dosifey. Keterangan babagan Biara Solovetsky. 1 (1853). kaca 267 lan salajengipun.

kanggo biara. Sawetara dadi kusir; sing wis sinau pakaryan manggon ing pemukiman wihara lan diétung dadi para pangrajin wihara. Anak piatu umume asalé saka désa-désa sing dumunung ing sakupengland[761] wihara.

Mung sawetara kasus individu sing kasebut ing kene, sing mesthi ora bisa menehi gambaran lengkap babagan karya amal biara sacara sakabehe, nanging sanajan mangkono iki nuduhake manawa akèh kabecikan sing wis ditindakake ing babagan iki. Kita wis nulis babagan sumbangan gedhé banget sing diwènèhaké saka kas kraton macem-macem biara nalika Jaman Kasangsaran lan ing mangsa perang; sumbangan kasebut jumlahé gedhé banget. Ing babagan iki, loro-loroné, negara lan masyarakat, padha entuk manfaat saka tanah-tanah biara.

Bab X. Monastisisme lan Sastra Gerejawi Abad kaping 16–17.

1. Tulisan Apologetik lan Polemik. Hegumen Joseph saka Volotsk

Kegiatan para wakil komunitas biara ing babagan jurnalistik gerejawi lan politik nduwèni wigati gedhé tumrap urip gerejawi lan politik Muscovy ing separo kapisan abad kaping 16, sanadyan komunitas biara uga aktif ing bidang liya. Sanadyan ana proses sekularisasi, komunitas monastik tetep ngasilake akeh tokoh luar biasa sing padha melu aktif ing urip gerejawi negara utawa nganggep dadi tugase kanggo nyathet panemune babagan macem-macem aspek urip gerejawi kanthi tulisan. Rasa tanggung jawab agama iki katon banget ing para biksu sing kapaksa nulis karya apologetik nalika ing seperempat pungkasan abad kaping lima belas lan separo kapisan abad kaping enem belas muncul kegelisahan agama sing mbebayani ing macem-macem kalangan umat. Ing siji sisih, kahanan ora tentrem iki muncul ora tanpa pangaribawa manca; ing sisih liya, kahanan iki bisa diterangake mung saka kahanan urip gerejawi Rusia. Amarga gerakan anyar sing muncul wektu kuwi nuduhaké penyimpangan cetha saka ajaran Gréja Ortodoks, wakil-wakil hierarki gréja lan komunitas biara langsung tumindak kanthi tegas kanggo nglawan penyimpangan bidah iki. Minangka asilé, karya apologetik lan polemik muncul, sing maringi pratandha marang pendhidhikan teologi para panganggit lan, ing wektu sing padha, nggambaraké ciri khas religiusitas ing kalangan gerejawi.

Gerakan bidah para Yudaiser, sing wis kasebut sadurunge (Bab IV, 3), ngancam panyebaran sing nyebar lan meksa Gréja nglawan kanthi tegas, luwih-luwih amarga sawatara anggota rohani Novgorod melu ing bidah iki, malah Metropolitan Zosima (1490–1494) nuduhaké kecenderungan marang pandangan para Yudais[762] .

Ing perjuangan nglawan para anggota sekte iki lan ajarane, Hegumen Joseph saka Volotsk nduweni peran khusus – minangka polemis, apologis, lan mungsuh paling aktif saka bidah iki. Dheweke nyusun sawijining risalah sing jembar banget, sing mengko dikenal kanthi jeneng *The Enlightener*. Buku iki, tanpa mangu-mangu, kalebu salah siji karya paling wigati ing sastra gerejawi Rusia Kuna, kaya sing wis ditemtokake déning para sejarawan Rusia[763] lan déning panaliten jero sing ditindakake bubar iki déning Holzwart[764] .

'The Enlightener' dumadi saka 16 bab, utawa 'tembung', lan kabagi dadi loro bagéan. 12 bab kapisan mbentuk bagéan polemik lan apologetik, déné papat bab pungkasan mbahas langkah-langkah kanggo nglawan para bidah. 'The Enlightener' iku sumber utama sing bisa digunakake kanggo nggambaraké pandangan para Yudaisasi[765] ; ing wektu sing padha, iki maringi kita wawasan babagan pendhidhikan teologi Joseph lan kawruh teologi ing jamané sacara umum.

---

[761] Petrov, V. 'Monastic Rags', ing: Deeds and Days. 1923. 3.

[762] Kanggo sajarah njaba gerakan agama iki, delengen: Gehring, Joh. *Die Sekten der russischen Kirche* (1898). kaca 11–16; Arndt, A., ing: *Z. f. Kath. Th.* 38 (1914). Kostomarov, N. *Russische Geschichte in Biographien*. Leipzig, 1886. kaca 292–322; Makarii. 6. kaca 81–118; Golubinsky. 2. 1. kaca 560–607; Panov. 'Perkara Bidat Para Yahudi', ing: ZhMNP. 1877. 2; Nikitsky. Esai babagan Sajarah Internal Gréja ing Veliky Novgorod, ing: ibid. 1879. 7; Ilyinsky, F. 'Metropolitan Zosima lan Diaken Fyodor Kuritsyn', ing: BV. 1905. 10. hlm. 212–235; Dolgov, S. 'Majelis Moskow taun 1490 nglawan para Yudaiser', ing: Chteniya. 1902. 3. kaca 113; Sedelnikov, A. 'Majelis taun 1490 babagan Inkuisisi', ing: Prosiding Komisi Sastra Rusia Kuna. 1 (1932). kaca 33–58: lan uga: *Religion in Geschichte und Gegenwart*. 4 (1930). kaca 2159–2165 (karo kesalahan); karya lawas: Servitsky. *An Attempt at a Study of the Heresy of the Novgorod Heretics*, ing: *Prav. ob.* 1862. 6–8, – saiki wis kadaluwarsa.

[763] Makarii. Edisi kaping 2, kaca 7, 184; Golubinsky. Jilid 2, No. 1, kaca 606; Jilid 2, No. 2, kaca 219. Cf. karya P. Znamensky (diterbitaké tanpa jeneng), sing nganti saiki isih duwé rega, 'The Enlightener, the Venerable Joseph of Volotsk', ing: Prav. sob. 1859. 3; Khrushchev. Op. cit. kaca 133.

[764] Holzwart. Op. cit., kaca 264.

[765] Ora bisa diomongake manawa oyot agama saka gerakan iki wis cetha kanthi pasti. V. Bochanovsky ('Para Pamikir Bebas Rusia abad kaping 14–16', ing: *Novoe Slovo*, 1896, no. 12, kaca 170) nyambungake pandangan para penganut Yahudi karo pandangan

Ing risalah kapisan, Joseph mbantah para sesat sing nolak Trinitas Suci lan nerangake doktrin ortodoks Trinitas Suci, sing meh tembung demi tembung dijupuk saka tulisan Nikon saka Montenegro (abad kaping 11)[766] . Penolakan Trinitas Suci saka kelompok sing berorientasi Yahudi uga ana gandhengane karo penolakan Inkarnasi Putra Allah: Kanggo wong-wong mau, Kristus mung nabi kaya Musa. Piwulang Gréja bab Panguripané uga ditolak déning para Yudaisasi. Yosef nyawisaké khotbah kapindho kanggo nyalahaké kesalahan iki, ing ngendi, supaya bisa ngalahaké para sesat nganggo argumentasié dhéwé, dhèwèké njupuk kutipan saka nabi-nabi Perjanjian Lawas. Ing khotbah katelu, pangarang mbantah klaim manawa wong kudu manut mung marang Hukum Musa, dene ing khotbah kaping papat dhèwèké mbahas pangayoman ilahi Gusti Allah lan kakuwasané kang maha kuwasa, sing dibantah déning para penganut Yudaisme. Tiga risalah sabanjure (kaping lima, enem, lan pitu) utamane ngrembug babagan pangurmatan ikon, ing ngendi Yusuf njupuk pirang-pirang kutipan saka Bapa Gereja (Yohanes Krisostomus, Yohanes Damaskus, Andreas saka Kreta, Yohanes Klimakus, lan liya-liyane). Diskursus kapitu iki rinci banget, ing ngendi Yusuf menehi panjelasan babagan ikon-ikon kanthi macem-macem subyek lan mbahas makna pangurmatan ikon sacara umum. Panjelasané ora sakabehe asli (dhèwèké njupuk saka tulisan misuwuré Damaskus sing nglawan ikonoklas), nanging diskursus iki misuwur amarga kasucian lan kajelasan gayane, uga amarga kekuwatan iman sing kacethakaké ing kono. Bab kaping sanga lan kaping sepuluh dikhususake kanggo mbantah argumentasi wong-wong sing nolak tulisan-tulisan Apostolik lan karya-karya Bapa Gereja. Ing ceramah kaping sewelas lan kaping rolas, Yusuf nerangake makna agama saka monastisisme.

12 ceramah iki, sing dadi bagean teologi saka *The Enlightener*[767] , uga nuduhake kepinteran Joseph. Dheweke tansah nyebut Prajanjian Lawas lan Prajanjian Anyar lan asring ngutip saka Kitab Suci. Akèh kutipan saka Prajanjian Lawas mbuktèkaké kaprigelan Joseph ing polemik: dhèwèké mbantah klaim para Yudaisasi, sing nolak Prajanjian Anyar, kanthi nyebut Prajanjian Lawas sing diakoni déning wong-wong mau. Ing pandangan agama lan dogmatisé, Joseph miwiti saka pangakuan bab ora bisa salahé ora mung Kitab Suci, nanging uga kabèh 'tulisan ilahi', sing diétung kalebu karya Para Bapa Agung, lampah para martir, urip para wali, lan malah sawatara tulisan apokrifa[768] . Ing babagan iki, Joseph katon marang kita minangka teolog Rusia Kuna sing khas, ngakoni iman kanthi kapercayan sing teguh, kaya wong Rus Kuna sing kanggo dheweke Kitab Suci lan tradisi gereja nduweni wigati lan wewenang sing padha; Yosef ora misahake dogma, ibadah, lan tradisi liturgi siji lan sijine; kanggo dheweke, kabeh mau raket sesambungan lan nalika digandhengake bebarengan, mbentuk inti ajaran agama lan iman. Kagolong nggumunake menawa Joseph nyawisake telung bab lengkap (kaping lima, kaping enem, lan kaping pitu) kanggo topik pangurmatan ikon, kanthi mangkono negesake sepira wigatine ing gesang agama donya Ortodoks. Mengko, kita bakal weruh carane salah siji pangandhar religiusitas Rusia abad kaping 16, sesepuh Artemy—sing pandangan Kristené béda ing pirang-pirang bab karo Joseph—mbela pangurmatan ikon kanthi semangat sing padha, maringi pentinge agama sing padha gedhé kaya sing ditindakake St. Joseph.

Gabungan dogma lan ibadah dadi siji kesatuan iki minangka ciri khas religiusitas Rusia Moskowit. Nalika skisma abad kaping 17, identifikasi kaya ngono bakal nuntun marang kedadeyan tragis, nyurung wong-wong sing teguh pracaya nganti dadi martir. Bakal salah yen nyebut iki formalistis lan nyalahaké marang kekakuan urip agama. Jinis keagamaan kaya ngéné, ing ngendi sing langit katon ing sing donya lan sing Ilahi katon ing manungsa, isih mbutuhaké interpretasi lan panaliten jero.

Papat tembung pungkasan ing 'The Enlightener' dikhususake kanggo cara nglawan bidah. Tembung-tembung mau nggambarke pribadine Joseph kanthi cara tartamtu. Pancen pandangan-pandangané kuwi sing

---

para Husit; F. Ilyinsky, ing sisih liya, nglacak asal-usulé bali marang pandangan para Bogomil (Bogomil Rusia abad kaping 15, ing: BV. 1905. 6. kaca 447). Sajatiné, pandangan sekte iki nduwèni watak rasionalis sing cetha; doktrinané adhedhasar utamané marang Prajanjian Lawas lan nolak ajaran Prajanjian Anyar babagan Trinitas lan Pribadi Kristus, uga pangurmatan marang Salib lan ikon; salajengipun, padha nentang hierarki gréja lan monastisisme. Kanggo debat ilmiah, delengen uga: Peretz, V. 'New Studies on the Judaizers of the 15th Century and Their Literature', ing: University of Kyiv, 1908, no. 10; Bederzhitsky. 'Notes on the Literature Concerning the Judaizers', ing: Russian Philological Journal, 1911, no. 3–4; ibid. 'Kegiatan Sastra para Yudaiser', ing: ZhMNP, 1912, no. 3; uga Speransky, op. cit., lan Petukhov, op. cit.

[766] Makariy. Edisi kapindho, jilid 7, kaca 187.

[767] Penerbit *Prosvetitel* (edisi kaping 4, Kazan, 1904) nyatakake panemu manawa 11 tembung pisanan digawé sadurungé limang tembung pungkasan (12–16), sawisé Konsili taun 1490 (kaca 15).

[768] 'Saliyane tulisan Prajanjian Lawas lan Prajanjian Anyar, kang ditambahake karo buku-buku apokrif lan non-kanonik, Joseph ngatributake katepungan marang karya-karya para Bapa Gereja, tumindak para martir lan urip para wali… "Kajaba saka Kitab Suci ilahi lan tradisi gerejawi sing ora bisa salah, lan ora ditampa kritikan apa waé ing babagan iki, kabèh mau wis cetha marang Joseph," ujare Holzwart (Holzwart. Op. cit. kaca 266, 268); cf. dhaptar bagean-bagean individu saka piwulang Joseph (Ibid. kaca 293, 311).

nyulut perdebatan sengit babagan apa sing bisa lan kuduné ditindakake déning Gréja lan hierarki klerikal, uga panguwasa sekuler, kanggo ngilangi bidah lan ngukum para panyuluté. Sabanjuré, muncul pitakon apa panguwasa sekuler nduwé wewenang kanggo njupuk langkah-langkah marang para pemikir bebas klerikal – para bidah. Yusuf mangsuli loro pitakon mau kanthi mangsuli ya. Minangka panguwasa Kristen sing nguwasani saka Gusti Allah, Grand Duke kawajiban njaga kasucian iman saka pangrusakan ajaran sesat lan ngukum para ahli sesat. Pandangan iki diungkapake kanthi tegas ing khotbah kaping papat welas, ing ngendi Joseph nuntut supaya Grand Duke ngukum para ahli sesat nganggo 'penganiayaan kejem lan pati'[769] .

Yosef uga negesake paukuman marang para bidah ing telung layang tartamtu. Ing layang marang Uskup Niphon (1493), Yosef nulis manawa para bidah pantes ora mung dipenjara nanging uga dihukum pati; siji-sijine pangecualian yaiku uskup-uskup sing kabukti salah amarga bidah[770] . Kanggo nyengkuyung Pangeran Agung Ivan III supaya njupuk langkah tegas marang para bidah, Joseph nulis layang ing taun 1504 marang penasihat rohanié, ing ngendi dhèwèké manèh nyritakaké paukuman lan eksekusi para bidah[771] . Dheweke nulis babagan topik sing padha ing layang marang Pangeran Agung Vasily (sawisé taun 1505), negesake yèn wong dosa lan ahli bidah bisa dirusak lan dihukum loro-lorone nganggo tangan manungsa lan pangucilan gerejawi: loro-lorone iku siji lan padha[772] . Panemu kaya ngono uga dianut déning para pengikut Joseph liyané. Contone, Metropolitan Daniel, ing risalahé 'Kados Pundi Wontênipun Manut Panguwasa lan Ngurmati Panguwasa', nulis kanthi rinci babagan kabutuhan nglawan para bidah kanthi pitulungan panguwasa sekuler[773] .

Panemune Joseph babagan cara-cara nglawan bidah para penganut Yudaisme, utamane panjaluke sing teges supaya para bidah dipatèni, nyebabake penolakan sing kenceng ing kalangan biara liyane, yaiku para non-pemilik saka biara-biara ing saubenge Volga. Padha nganggep iku dadi tugase ora mung kanggo ngritik argumentasi Joseph, nanging uga kanggo nyatakake pandangane dhéwé babagan prakara iki. 'Treatise of the Elders of the Vologda Monasteries against Joseph' kamungkinan disusun kanthi pandhuan utawa pitulungan saka Prince-Monk Vassian[774] . Saka pambuka 'Treatise' ('para sepuh saka kabèh biara Vologda padha kumpul lan nindakake tugas iki') cetha yèn posisi Non-Acquirers, ing wangun pungkasané, iku asil saka rembugan awal. Kaping pisan lan paling utama, para Non-Acquirers negesake manawa kudu ana bedane antarane 'pengikut bidah sing ora tobat' lan 'wong-wong sing tobat lan ngutuk bidahé dhéwé'. Nalika sing sepisanan pantesé, paling banter, dipenjara, sing kapindho ditampa déning Gréja Allah kanthi tangan kabuka, amarga Putraning Allah nglairaké awak manungsa kanggo nylametaké wong-wong sing lagi binasa, 'lan marang kita, ing sih anyar iki, Gusti wis nyingkapake persatuan sing tresna marang Kristus, supaya kita ora ngukum sedulur marang sedulur, nanging nyerahake marang Gusti Allah siji kanggo ngadili dosa-dosa manungsa'.

Nalika 'Kitab Suci' para sesepuh saka ngliwati Volga iku, bisa diomongaké, sawijining deklarasi resmi, biksu pangeran Vassian nyoba maringi pitulungan praktis marang para bidah sing dihukum[775] lan nyebarake pandangan para non-pemilik. Minangka polemikawan sejati, Vassian nulis manawa dhisik kudu nyoba nuntun wong-wong sing kesasar menyang dalan sing bener kanthi kakuwatan tembung—yaiku, katoné, lumantar ceramah lan debat. Kaya para sepuh ing wilayah Volga ing 'Writing'-e, Vassian ngakoni hak lan kewajiban Gréja kanggo ngukum para bidah sing ora tobat kanthi ekskomunikasi gerejawi, déné panguwasa sekuler bisa nahan utawa ngukum pati kanthi ngetutaké wewenangé dhéwé; nanging yèn, miturut Vassian, pengikut bidah sing wis tobat dipatèni, ora dianggep manèh minangka pengikut bidah nanging dadi martir, lan dosa tumrap paukuman pati iki tiba marang para algojo[776] .

Iki langsung ngundang pitakon: kenapa banjur ana kontroversi iki, ing ngendi wakil-wakil saka faksi sing bertentangan, Joseph lan Vassian—setya marang sipaté dhéwé-dhéwé—ngatur pandangane kanthi tegas banget, yèn ing pungkasané loro-loroné tetep nganggep yèn paukuman pati marang para bidah iku diidini? Nanging, sanadyan pandangane katon padha ing pandelengan sepisanan, sejatine sikape marang para bidah ora padha, malah bertentangan banget.

---

[769] 'Prosvitiatel' (1857). kaca 539, 597, 601, 604, 588.
[770] Epistel marang Niphon, ing: RIB. 6. kaca 825.
[771] Wacan. 1847. 1.
[772] DRV. 16 (1791). kaca 423–424.
[773] Zhmakin. Op. cit. kaca 406–424 (karya Daniel).
[774] DRV. 16 (1791). kaca 424, 428; babagan keterlibatan Vassian ing nyusun layang, delengen: Khrushchev. Op. cit. kaca 188; Zhmakin. Op. cit. kaca 69.
[775] Delengen: Zhmakin. Op. cit. kaca 69; Lampiran. 10. kaca 506.
[776] Undhang-undhang sing Dikumpulake, 1863, Jilid 3, kaca 199, 201, 204.

Kanggo Joseph, wong Kristen sing wis nyasar menyang dalan ajaran palsu, pancen diusir tanpa bisa dibalèkaké saka komunitas Kristen; amarga formalismé ing agama, dhèwèké ora duwé kekuwatan batin kanggo nyoba manèh maringi pitulungan marang jiwa sing nyasar. Nanging kanggo Non-Acquirers, kalebu Vassian, para bidah tetep dianggep Kristen salami durung diasingake saka Gereja; dadi tugasé Gereja lan kabèh wong Kristen kanggo mbantu nyawa-nyawa sing kesasar. Ing kéné, ing praktiké, katresnan kudu kawujud – kekuwatan paling dhuwur sing kebak sih-rahmat saka piwulangé Kristus. Sikapé Joseph marang para bidah, nanging, ngetokaké kekerasan lan keteguhan sing padha kaya paugeran piagam biarawané bab paukuman para biksu sing salah – ing loro-loroné, ana rasa ora gelem mangertèni jiwa wong sing kesasar lan mbantu nalika lagi kasangsaran. Ketegasan agama formal kaya ngono ora mung dadi ciri Joseph. Sifat iki kerep banget katon ing religiusitas Rusia ing jaman sabanjure uga. Iki uga dadi ciri Nikon, sanajan dheweke ndeleng Joseph kanthi ora setuju banget, uga Avvakum, Patriark Joakim, lan meh kabeh tokoh utama ing perpecahan Rusia.

Ana prakara liya sing mbedakaké Joseph lan golongan Non-Acquirers. Nalika ngupaya cara kanggo nglawan bidah, Joseph ora mbedakaké antarané Gréja lan nagara, ndeleng loro-loroné mung minangka panguwasa sing nduwèni wewenang kanggo ngdisiplin lan ngukum. Kegagalan mbedakaké antarané loro-loroné iki dadi inti pandangane babagan hubungan antarané nagara lan Gréja, babagan dhukungan timbal-balik, lan babagan pangabdiané tsar marang Gréja lan pangabdiané Gréja marang tsar. Ing bab iki, miturut kita, dumunung prabédan serius antarané Yosefisme lan gagasan 'Moskow – Roma Katelu', sing ora nganggep ana gabungan pungkasan hak lan kawajiban panguwasa sekuler lan gerejawi; amarga ideologi Philotheus luwih maringi wigati marang kawajiban tinimbang haké panguwasa Ortodoks. Uga aja lali yèn tulisan-tulisan Philotheus, ing ngendi dhèwèké nyatakaké gagasané, muncul nalika tulisan-tulisan Joseph nglawan para bidah lagi sumebar amba lan nalika élingan babagan prastawa sing ana gandhèngané karo pemberontakan para penganut Yudaisme isih anyar banget ing Moskow, amarga biksu Philotheus meh dadi sakjaman karo prastawa-prastawa kuwi. Amarga dhèwèké ora negesaké panemuné dhéwé bab hak lan kawajiban khusus sang raja Ortodoks ing perjuangan nglawan bidah—utawa malah ngindhari prakara kuwi sakabèhé—panemuné kamungkinan ora cocog karo panemuné Joseph. Kanggo nyimpulake perbandingan pandangan Joseph lan para Non-Acquirers babagan prakara iki, kita bisa ngomong manawa para Non-Acquirers nganggep ekskommunikasi minangka paukuman gerejawi paling dhuwur kanggo para bidah lan adoh-adoh saka langkah-langkah sing bisa ditrapake panguwasa sekuler marang wong-wong mau.

Sikap sing padha marang bidah lan para penganut bidah uga diungkapaké ing tulisané déning Sang Sepuh Artemius[777] . Mengko, nalika Artemius manggon ing Lituania lan nulis sawatara risalah apologetik lan polemik nglawan para Lutheran ing kana, panjenenganipun bola-bali nyatakake kapitadosan menawa sabab-sebab agama lan psikologis saka bidah dumunung ing upaya-upaya agama, sing ora bisa dihindari ing gesang individu lan ing sakabehe komunitas greja, lan menawa iki minangka manifestasi karsa bebas manungsa, sing goyang antarane becik lan ala. Miturut panemune Artemy, kasunyatan dosa ing sipate manungsa sing wis tiba dadi prasyarat tumrap kecenderungan manungsa gampang nyasar menyang dalan kaluputan[778] . Argumen-argumen Artemy, sing ing sawijining teges ngrampungake gerakan non-pemilik, ngemot bab sing ora lumrah kanggo religiusitas jaman kuwi, nalika pitakon agama biasane dirampungake kanthi cara sing kakehan formal. Kecenderungané marang eksplorasi psikologis babagan proses urip agama ndadekake Artemius luwih cedhak karo Sang Sepuh Nilus saka Sora. Panemune Artemius lan Nilus nggambarake pangaribawa Para Bapa Gereja, lan ing pirang-pirang bab ana kerabat rohani sing cetha antarane wong loro; pangaribawa Nilus marang Artemius uga katon, nanging tulisan-tulisan Artemius uga mbukak tema-tema sing ora katingal ing karya-karyane Nilus. Iki bakal dibahas ing ngisor iki; saiki, kanggo menehi pencerahan luwih lengkap babagan sosok Artemy, ayo kita tinjau biografiné kanthi luwih rinci, sing ternyata ana gandhèngané karo sing diarani bidah Matvey Bashkin, sing dadi bab pungkasan ing sajarah perselisihan antarané para Josephites lan Non-Acquirers.

Ing sisih siji, kasus Bashkin dadi latar mburi kasus Artemy; ing sisih liya, bidat Bashkin nuduhaké yèn upaya lan gerakan agama uga kedadeyan ing jero Ortodoksi resmi, lan yèn wong Rusia abad kaping 16 ngalami rasa ora puas rohani sing nyurung dhèwèké golek jawaban pitakonané ing njaba Gréja. Sanadyan ora ana gandhèngan langsung antarané para penganut Yudaisasi lan Matvey Bashkin, loro-loroné padha nolak tradisi gerejawi.

---

[777] AAE. Vol. 1, No. 239, kaca 253.
[778] RIB. Vol. 4. kaca 1221, 1384, 1232.

Bashkin lair ing kulawarga sugih lan, ing jamane, dheweke wong sing akèh maca. Nalika maca Kitab Suci, dheweke kaget karo pirang-pirang pitakon lan kebingungan. Golek dalan metu saka kahanan pikiran iki, dheweke nyedhaki pendeta ing Moskow lan nalika pangakuan dosa, dheweke ngandhani keragu-ragune babagan pirang-pirang ayat ing Kitab Suci. Ketekunan Bashkin ing pitakonané nggumunaké sang imam, sing mbokmenawa durung biasa krungu pangakuan saka wong-wong rohani sing isih anyar, lan dhèwèké mutusaké nglaporaké Bashkin marang Bapa Silvestr, sing raket karo tsar. Mangkono kabeh prakara mau dadi kabuka. Bashkin lan sawetara pengikuté sing padha pamikiran dipriksa, lan ing Konsili sing diadakaké ing Moskow taun 1553, Bashkin nyritakaké 'ajaran sesat'-é[779] . Kanthi mbandhingake pangakuan Bashkin karo kesaksian para sakjaman sing rawuh ing Konsili, ajarane bisa digambarke kaya ngene: Bashkin mbela pandangan manawa bisa lan perlu nerangake Kitab Suci – Injil lan Surat-surat Para Rasul – miturut pangertené dhéwé. Adhedhasar iki, Bashkin nolak tradhisi Gréja lan piwulang para Bapa Agung; kanthi nolak doktrin dogmatik, dhèwèké uga ora gelem ngakoni dekrit-dekrit Konsili. Dhèwèké mbantah kabèh doktrin Kristologi: miturut Bashkin, Putrané Gusti ora padha karo Gusti Rama, mula wong Kristen mung kudu nyuwun marang Rama ing pandonga. Kanggo dheweke, Inkarnasi lan pakaryan panyelamatan Kristus uga ora ana. Gréja mung komunitas bebas para pracaya; tobat lan Ekaristi dudu sakramèn, lan ing Ekaristi para pracaya diwènèhi roti biasa lan anggur; Tobat ora perlu kanggo pangapura dosa – kanggo para pracaya, cukup ngetutake standar moral ing urip, lan ora perlu ibadah. Bashkin uga nolak pangurmatan marang para wali, Salib, lan ikon.

Ajaran sesat Bashkin saktenane ngemot gagasan rasionalis sing padha karo ajaran para sesat Judaising. Konsili taun 1553 ora ngetrapake paukuman sing wis diwènèhaké marang para sesat Judaising: Bashkin lan para pengikut sing sepaham dijatuhi hukuman seumur urip. Nalika dipriksa, Bashkin ngakoni yèn dhèwèké nyusun ajarané ora tanpa rembugan karo 'wong Lithuania'. Amarga Calvinisme lan Socinianisme wis nyebar ing Lithuania wektu kuwi, cetha yèn pamikiran bébas Bashkin kapengaruh déning pengaruh Kulon[780] .

Sajrone interogasi Bashkin lan para pengikuté, kabukten yèn dhèwèké wis ana sesambungan karo sawatara biksu saka ara-ara gersang ing saubengé Volga lan wis rembugan macem-macem prakara karo wong-wong mau. Jeneng sepuh Artemy kasebut. Iki cukup kanggo ngundang dhèwèké menyang Majelis kanggo dipriksa. Artemy, sawijining pangkotbah sing semangat nyebarake pandangan para non-possessor, dadi duri ing sisih hierarki sing condhong marang Josephite. Nalika dadi abbot ing Biara Trinity-Sergius, ing ngendi Artemy nyoba ngunggahaké standar urip monastik, dhèwèké wis nduwé akèh mungsuh sing kepéngin njupuk kauntungan saka kahanan sing muncul.

Ing pungkasan taun 1551 utawa wiwitan taun 1552, Artemy mundur saka jabatané minangka abbot lan mundur menyang biara pangasingan ing wewengkon Trans-Volga. E. E. Golubinsky pracaya yèn Artemy wiwitane diundang menyang Majelis nglawan Bashkin minangka biksu sing pinunjul[781] ; nanging nalika Bashkin lan wong-wong sing dituduh liyane ngfitnah dhèwèké, ngaku yèn dhèwèké 'ora manut hukum Kristen', Artemy mlayu sacara rahasia saka Moskow, nanging ditahan ing dalan lan dibalèkaké menyang Moskow, wektu iki dadi terdakwa. Ing Majelis, para saksi—para biksu saka biara Trinity-Sergius lan biara Kirillov—maju lan nuduh Artemy mikir bebas babagan agama: Dheweke dituduh wis nggawe komentar kritis babagan Joseph saka Volotsk lan tulisané, ora setuju karo panganiayaan marang para bidah Novgorod (yaiku, wong-wong sing ngetutake Yudaisme), lan karo pratelan 'ngina agama lan bidah' liyane. Kabeh tuduhan iki ora ana buktine, asring ora adhedhasar, lan nyimpangake pandangan sejatine Artemy. Artemy ora mbantah sawetara tuduhan, kaya tuduhan nglanggar puasane; dhèwèké ngakoni marang Majelis yèn tau mangan daging nalika jamuan sing dianakaké déning tsar. Uga Artemy ora mbantah yèn nalika manggon ing Biara Pechersk cedhak Pskov, dhèwèké wis mbahas manéka prakara agama karo 'wong Lithuania'. Ora ana ajaran sesat ing panemune Artemius, nanging dhèwèké iku wong sing ora péngin matesi urip agamane ing wates sempit

---

[779] Babagan pandangan Bashkin: AAE. Jilid 1, No. 239, 238. Makarii. Edisi kapindho, Jilid 6, kaca 250–258; Golubinsky. Jilid 2, No. 1, kaca 821–825

[780] Wiwit taun 1530-an, laporan pisanan babagan Luther wiwit muncul ing Moskow, kaya sing kabukten dening risalah 'Babagan Luther lan Ajaran Sesaté', sing ditulis ing taun 1536. Popov, A. Ulasan Kronograf Rusia. 2 (1869). kaca 130. Maxim si Yunani nulis bantahan marang Luther, utamane babagan pangurmatan marang ikon (Karya 1, kaca 485–494). Sanajan sadurunge Sejm Polandia taun 1552, sing maringi kebebasan agama marang szlachta, piwulang Calvin wis mlebu Polandia lan Lituania, nalika Socinianisme uga nyebar kanthi cepet ing kana. Cf.: Völker, K. *Kirchengeschichte Polens* (1930); Grabowsky, Th. Saka Sajarah Sastra Calvinis ing Polandia (1906); Lyubovich, N. Sajarah Reformasi ing Polandia. Calvinisme lan Antitrinitarian (1883); Wotschke, Th. Sajarah Reformasi ing Polandia (1901); Sokolov. Hubungan antara Protestanisme lan Rusia ing abad kaping 16 lan kaping 17 (1880).

[781] Delengen upaya Golubinsky kanggo mbangun maneh biografi Artemius (vol. 2, no. 1, kaca 832–836); uga: Sadkovsky. Op. cit., kaca 60–85.

formalismé Josephite; dhèwèké nentang kepemilikan tanah déning biarawan, lan pandangane babagan dhasar urip biara béda karo Metropolitan Makarii, para uskup ing Konsili, lan para saksi palsu sing kebak dendam. Artemius ditakdirake dadi korban Josephite sing menang, amarga pangucilané maringi pukulan kaping pindho marang faksi Non-Acquirers: kanggo ngilangi wakil sing paling kuwat lan ngetokake tuduhan bidah marang kabèh Non-Acquirers, sing mesthi waé ngusir saka urip gerejawi lan politik lan njamin dominasi tanpa syaraté para Josephites ing kono.

Ing *History of the Russian Church*, Makarii Bulgakov nulis babagan kegiyatan Non-Possessors kanthi rasa mungsuh lan malah bias, nanging ora wani nyatakake Artemius minangka bidah, amarga sumber-sumber ora nyedhiyakake dhasar kanggo kuwi, lan nganggep dheweke minangka wong sing 'umume seneng spekulasi bebas babagan prakara iman sing suci', kaya-kaya dadi liberal agama – nanging Makarii mbenerake putusan Konsili kasebut[782] . E. E. Golubinsky, sawisé nliti kanthi teliti kabèh bahan sing ana, ora bisa nemtokake apa sejatine bidahé Artemy, lan condhong nganggep dhèwèké minangka korban intrik gerejawi lan politik[783] .

2. Eyang Artemy. Tulisan-tulisan asetik-mistis lan apologetiké

Yen dibandhingake karo paukuman sing luwih entheng sing dijatuhake ing kasus Bashkin—ing ngendi terdakwa pancen wis nolak dhasar-dhasar doktrin Ortodoks—Elder Artemy dijatuhi paukuman sing abot banget, yaiku dicopot saka jabatan (dhèwèké hieromonk) lan dikurung ing Biara Solovetsky. Artemy ora suwe manggon ing biara iki, ing ngendi Metropolitan Philip sing bakal teka wektu kuwi dadi abbot. Ing kahanan sing durung dingerteni, dhèwèké mlayu lan teka ing Lituania. Ing kono dhèwèké nulis akèh karya apologetik lan polemik, kang ditujokaké marang Calvinisme lan, ing sawatara pérangan, marang Teodosius si Bengkok[784] . Karya-karya iki ora mung narik kawigatèn amarga isiné, nanging utamané amarga maringi pangerten babagan gagasan agama lan asetiké Artemy.

Gagasan-gagasan iki pantes digatekake, amarga nggambarke pandangan Artemius babagan urip asketik, lan ing kono bisa katon ana panggeseran tartamtu saka pandangan Sang Sepuh Nilus. Nilus nganggep 'doa intelektual' () minangka titik fokus upaya rohani ing dalan tumuju panyelamatan lan deifikasi. Artemius, ing sisih liya, luwih asring nyebut 'katresnan rohani', sing dianggep dhasar upaya asketik lan urip monastik, lan sing kalebu ngladeni sesama manungsa[785] . Kanthi mangkono, Artemius nyritakaké pamanggihé babagan urip monastik. Miturut Artemius, kanggo nggayuh katresnan rohani, sapa waé kudu luwih dhisik mundur saka tangga teparo lan nyawisake dhiri ing kesunyian monastik; mung sawisé kuwi kabutuhan sejati kanggo katresnan bakal muncul. Mesthi wae, Artemius ora sarujuk lan nolak urip bebarengan, utamane amarga dhasar urip cenobitik wektu kuwi meh kabèh rusak amarga ora netepi paugeran monastik. Luwih saka kuwi, urip bebarengan nuntun marang 'spekulasi daging', sing kasuburané diparingi déning bandha monastik[786] . Pangrengkuhan katresnan rohani mung bisa digayuh déning wong sing 'urip nyendiri', yaiku biksu ing skete, ing ngendi, urip piyambak utawa paling akèh loro-lorone, kanthi nilar donya, meneng lan renungan rohani, sapa waé bisa alon-alon nggayuh katresnan rohani. Kesunyian, maca Kitab Suci lan tulisan-tulisan asketis, meneng lan pandonga kudu ngisi urip ing biara. Kamlaratan njaba lan rasa manawa awake dhewe mung musafir ing donya iki nduweni rega sing istimewa, amarga iku mbukak kamungkinan mbebasake awake dhewe saka urusan donya lan nyawisake awake dhewe sakabehe kanggo nglumpukake jiwa[787] .

Sawisé nerangaké prasyarat njaba kanggo nglumpukaké jiwa déning wong sing wis mutusaké nglakoni urip asketik, Artemius banjur nerusaké kanggo nggambaraké sipat spiritual lan moral saka wong asketik. Sipat iki ana telu: yaiku sensory (indra), psychical (psikis), lan spiritual (rohani). Ing dalan marang kasampurnan

---

[782] Makarii. Edisi kaping loro. Jilid 6, kaca 265.
[783] Golubinsky. Jilid 2, Bagéan 1, kaca 835.
[784] RIB. Jilid 4. Patbelas karya Artemy diterbitake ing kene. Lima saka mau asal saka periode Moskow ing uripe (kaca 1359–1373, 1382–1390, 1390–1400, 1400–1420, 1432–1441); sanga ditulis ing Lituania (sawisé 1555): nomer 1: kaca 1201–1266; nomer 2: kaca 1266–1273; nomer 3: kaca 1273–1287; nomer 4: kaca 1287–1328; sing kaping 5: kaca 1423–1432; sing kaping 6: kaca 1420–1423; sing kaping 7: kaca 1441–1448; sing kaping 8: kaca 1328–1359; sing kaping 9: kaca 1373–1381. Sing wigati banget yaiku: 1. Kanggo para guru Lyutorians; 4. Kanggo bidat Simon Budny; 5. Kanggo wong sing padha. Delengen uga: Pliss, V. 'Simon Budny lan Reformasi ing Lituania', ing: Christian Readings 1911, 2, 9, 10.
[785] RIB. 4. kaca 1228, 1259, 1261, 1249.
[786] Ibid. kaca 1223, 1260, 1224, 1261, 1236, 1271.
[787] Ibid. kaca 1261.

rohani, sipat manungsa ngalami telung tahap, sing déning Artemius, adhedhasar tulisan-tulisan asketiké para Bapa Gereja—utamané Isaac saka Suriah—disebut 'penyaliban dhiri'.

Ing tahap kapisan, kepekaan moral wong digugah dening wedi marang Pangadilan Pungkasan, lan dheweke kepeksa, miturut kemampuané, nindakake kabecikan. Praktik iki, sing diarani Artemius 'pengsaliban daging', ora liya kajaba perjuangan nglawan nafsu sensual lan psikologis. Ing kahanan iki, godaan kanggo nyerah biasane muncul, nanging bisa diatasi kanthi sabar, tabah, lan pandonga kanggo pitulungan rahmat saka Gusti. Pandonga iku pancen perlu banget, amarga Gusti tansah mireng pandonga sing ora kendhat lan maringi pitulungan marang wong sing nglakoni tapa ing perjuangan rohani. Wong Kristen asketis alon-alon nemokake dhasar anyar kanggo nindakake kabecikan: dhèwèké ora manèh nindakake kuwi kaya budhak – amarga wedi – nanging kaya abdi – kanggo upah. Lan banjur wong asket diparingi kasempatan kanggo munggah menyang tingkat kapindho[788] . Yen kahanan anyar iki wis mantep ana ing jerone, mula dheweke pancen munggah menyang tingkat kapindho iki – tingkat 'katresnan rohani sing aktif'. Dheweke banjur mangertos pentinge netepi dhawuhe Gusti, ora amarga wedi marang Pangadilan Pungkasan utawa kanggo ngupaya ganjaran, nanging amarga katresnan marang Gusti. Katresnan marang Gusti, sawise mlebu ing jiwa manungsa, mbusak hawa napsu daging, ngudhari jiwa lan ngowahi. Sang asketis alon-alon bali menyang kahanan 'kasucian asli'. Yen dhèwèké ora goyah ing karsa kanggo tetep ing katresnan marang Gusti, mula ora mung atiné sing malih, nanging uga pikirane, sing kanthi mangkono nduwèni kamampuan kanggo renungan rohani. Pandonga iku cara paling apik kanggo nggayuh kamampuan iki; kanthi pikiran sing wis malih, sawijining wong nyadari yèn dhèwèké iku anaké Gusti. Rasa putra iki nguwatake ikatan antarane wong Kristen lan Gusti, ikatan sing wis ana nalika baptisan nanging wis pegat amarga dosa. Rasa putra marang Gusti iku peparing sih-rahmat ing ati sing nyawiji ing sakabehe urip rohani wong; Cahya ilahi ngunggahaké wong sing mlaku ing dalan pang-saliban dhiri tekan ambang panggung katelu saka kasampurnan rohani, sing déning Artemy diarani 'kamulyaning Salib'. Sepuh Artemy nganggep ambang iki antarané panggung kapindho lan katelu saka pang-saliban dhiri minangka wates sing mung bisa dilampahi wong Kristen sawisé seda. Ing kana, ing urip langgeng, Gusti maringi marang wong-wong sing wis njaga putrané marang Gusti pandelengan sing jero marang misteri Ilahi ( ), kang ngisi wong sing wis padhang pangertosan mau kanthi kabungahan sing ora bisa diungkapaké lan ora ana entéké. Ing urip donya, mung sawatara—sing sampurna, para wali—sing nampa peparing kamulyaning Salib, sih rahmaté Gusti, lan manggon ing tingkat katelu saka pangembangan rohani ([789]).

Pang-salib-diri iku sumber pencerahan kang kebak rahmat; iku ndadekake wong dadi sing nyekseni kasunyatan Ilahi kang kapacak ing Kitab Suci. Mung wong kang wis padhanging atiné sing bisa nyumurupi kasunyatan lan mangerteni Kitab Suci kanthi bener. Mula, pangsaliban dhiri iku dhasar saka pangerten sejati marang dhawuhe Gusti lan Kitab Suci sakabehe. Wong Kristen sing durung nglakoni pangsaliban dhiri kuwi ana ing bebaya salah paham marang Kitab Suci lan malah bisa mlebu ing ajaran sesat. Pangsaliban dhiri iku sawijining pakaryan asor lan pangapuran. Pikirane wong sing durung padhang iku dadi papan tuwuhé kesombongan; iku pikiran daging, ora bisa mangertèni kanthi bener paugeran Gusti; ora mangertèni amarga ora ngupaya kabeneran Ilahi, nanging nguber kapentingané dhéwé, mula tetep ana ing njaba sih rahmat Ilahi. Wong sing nduwé pikiran daging maca Kitab Suci, nanging ora bisa mangertèni sakabehé utawa malah salah paham. Pamikiran sing nyimpang kuwi nyurung wong mlebu ing pangkuan panggodha, Sétan, lan ndadèkaké dhèwèké dadi bidah[790] .

Renungan asketik saka Artemius iki, sing sumebar ing tulisan apologetik lan polemikalé, maringi kita gambaran babagan pandangan pribadiné, nanging ora bisa digunakaké kanggo mbela doktrin Gréja Ortodoks nalika dhèwèké ana ing Lituania. Wong-wong sing dadi sasaran panulisé bab piwulang Gréja kuwi ana ing pangaribawa kuwat saka para Calvinis lan anti-Trinitarian sing aktif ing Lituania, saéngga ora mung ora nampa pandangan Artemius, nanging ora bisa mangerteni pandangan asetik lan mistiké, sing njupuk saka sumber-sumber asetik patristik lan mistisisme Ortodoks. Bagéan liya saka tulisané, ing ngendi macem-macem masalah urip agama dibahas, kabuktèn nduwèni makna praktis. Sing wigati banget yaiku tulisané sing ditujokaké marang pendeta Calvinis Simon Budny lan wong-wong Lithuania liyané[791] .

---

[788] Ibid. kaca 1232, 1275, 1342.

[789] Ibid. kaca 1278, 1343, 1298, 1299.

[790] Ibid. kaca 1341, 1335, 1406, 1303, 1324, 1275, 1301, 1444, 1384, 1407.

[791] Simon Budny kamungkinan wiwitane nganut agama Ortodoks Yunani; sawisé dhèwèké dadi Calvinis lan ing pertengahan abad kaping 16 ngladèni dadi pandhita Calvinis ing kutha Kletsk (cedhak Minsk ing Lituania), ing ngendi dhèwèké kanthi semangat

Ing tulisan-tulisan iki—utawa luwih tepaté surat-surat, sing sawatara cekak banget—Artemius negesaké yèn wong Kristen kudu ngerti Kitab Suci lan malah sinau kanthi rutin supaya paham kanthi bener lan ngindhari bidah; nanging dhèwèké kanthi tegas nentang yèn kakehan nggatekake Prajanjian Lawas nganti nglirwakake Injil[792] . Injil iku paling wigati amarga panginjilan Kristus ing Prajanjian Anyar wis mbatalake Hukum Lawas[793] . Amarga Simon Budny, ing pernyataane anti-Trinitas, nolak doktrin Tritunggal, Artemy kapeksa mbantah argumentasine[794] . Dheweke kanthi tegas nentang doktrin Calvinist lan negesake pentinge tumindak becik kanggo kaslametan. Iman tanpa pakaryan becik dudu iman Kristen, nanging kesombongan sesat lan pambelukan saka Gusti Allah, sanadyan Artemy uga nyariosake wigati banget pangrembakan moral, perjuangan nglawan hawa napsu, lan wigati pangsaliban dhiri, tanpa iku ora ana panyelamatan[795] . Ing tulisan-tulisane, Artemy mbela liturgi Kristen. Kaloro mungsuhe, Simon Budny lan Ivan Zaretsky, nolak Ekaristi Suci lan pangaribawa kebak sih-rahmat marang para pracaya, uga kabeh wujud ibadah sacara umum. Nalika mbantah kesalahan-kesalahan iki, Artemy njupuk kutipan saka Surat-surat Rasul Paulus lan mbantah pandangan Protestan babagan sakramen lan urip liturgi umat Kristen sacara umum[796] . Ing loro surat marang Budny, dhèwèké nulis babagan kabutuhan njaga tradisi lan nyathet ing konteks iki yèn tradisi[797] uga diakoni ing Prajanjian Lawas . Ing sesambungan karo syarat perbaikan moral, Artemius negesake sepira wigatine panguripan dhiri lan pangamatan moderasi ing kabèh bab kanggo wong Kristen, lan ngrembug wigati didaktik puasa; dhèwèké ngélingaké mungsuh-mungsuhé yèn Kristus piyambak lunga menyang ara-ara samun lan puasa ing kana. Mula, urip monastik iku pakaryan sing nyenengake Gusti Allah; iku mbantu wong ing dalan kaslametan, amarga dhasaré yaiku katengahan lan panguripan dhiri, lan perjuangan nglawan napsu lan kesombongan[798] . Pungkasané, perlu dicathet yèn Artemius mbela kabiasaan Kristen kanggo nggawe pratandha salib, lan pangurmatan marang para wali lan ikon[799] .

Cetha saka kabèh tulisan apologetik Artemius yèn dhèwèké iku putra sing setya marang Gréja Ortodoks. Mbok menawa tuduhan sing diajukaké marang dhèwèké ing Konsili *taun 1553–54 mbok menawa ana dhasar nalika semana, nanging sakwisé Artemy mbalèkaké manèh kabèh pamikiran bebas agamane (yen pancèn tau dadi ciri khasé) lan mbayar paukumané liwat kegiyatan polemik sing ditujokaké marang propaganda Protestan ing Lithuania.*

3. Zinovy saka Otensk lan tulisan-tulisane

Sanadyan teologi murni nduwèni peran sekunder ing apologetika Artemy, nanging iku njupuk papan utama ing tulisan-tulisan biksu Zinovy saka Biara Otensky (ing wilayah Novgorod). Ana celah ing biografi Zinovy, lan proses pangembangan spiritualé nganti saiki durung cukup cetha. Dheweke seda ing taun 1568 ing Biara Oten, ing ngendi katoné dhèwèké dipenjara: ing taun 1520-an, Zinovy kagandhèng karo biksu Maxim si Yunani lan, sawisé Maxim dihukum, kamungkinan Zinovy diasingaké utawa dipenjara ing Biara Oten. Alesan kenapa Zinovy ninggalake Moskow (apa dheweke nindakake kanthi sukarela utawa miturut dhawuh panguwasa) nganti saiki isih durung cetha. Kasunyatan manawa Zinovy, sawisé seda, dikubur ing katedral Biara Otensky sacedhak kuburané St Jonah, nuduhaké ajining dhuwur sing diparingaké komunitas biara marang dhèwèké[800] . Sapa waé bisa mikir yèn panguwasa biara mesthiné ora bakal wani maringi

---

nyebarake doktrin Calvinis. Dhèwèké nulis loro karya: 1. Katekis (1562, ing basa Belarus) lan 2. Bab Pangbenaran Manungsa (ing basa Rusia). Sabanjure, Budny gabung karo Anti-Trinitarian; Malyshevsky, I. 'Surat Palsu saka Ivan Smera Polovtsian marang Pangeran Agung Vladimir', ing: TKDA. 1876. 2. kaca 507–513; Pliss, V. Op. cit.

[792] RIB. 4. kaca 1442 (No. 4: marang Simon Budny), 1231 (marang guru Lutheran), 1343 (No. 8: marang wong sing ora dikenal); uga: RIB. 4. kaca 1265, 1309.

[793] Ibid. kaca 1205–1208, 1278, 1350.

[794] Ibid. kaca 1314.

[795] Ibid. kaca 1203, 1265, 1326, 1342, 1443.

[796] Ibid. kaca 1251, 1277–1279.

[797] Ibid. kaca 1253, 1264, 1268, 1348.

[798] Ibid. kaca 1210, 1255, 1358–1359, 1265, 1422.

[799] Ibid. kaca 1211, 1250, 1295–1297, 1444–1445, 1243, 1247, 1270, 1284, 1446.

[800] Delengen: Andreev, N. 'Biksu Zinovy saka Oten babagan pangurmatan ikon lan lukisan ikon', ing: *Seminarium Kondakovianum*. 8 (1936). kaca 259–262; pangarang nyoba mbangun maneh biografi Zinovy. Karya utama babagan Zinovy: Kalugin, F. Zinovy, Sang Biarawan saka Otensk, lan Tulisan-tulisan Teologis-Polemik lan Eklesiastis-Moralé (1894) – sayangé ora kasedhiya kanggo aku. Delengen ulasan basa Rusia babagan karya iki: Bochanovsky, V., ing: ZhMNP. 1894. 11; uga: Kalugin, F. 'Karya Homiletik Sang Biarawan Zinovy saka Otensk', ing: ZhMNP. 1893. 2 lan 5; Tarasiy, Hieromonk. 'Titik Balik ing Teologi Rusia Kuna' (1927).

pakurmatan kaya ngono marang sawijining pangasingan. Sanadyan mangkono, luwih saka 40 taun wis kliwat wiwit Zinovy teka ing Biara Oten, lan sajrone wektu kuwi kawicaksanane wis ngasilake pangajene saka komunitas biara lan para abbot; saliyane, kudu digatekake uga sentimen lokal ing Novgorod, sing asring katon minangka perlawanan marang panguwasa ing ibukota[801] .

Zinovy ora melu ing urip gerejawi lan politik ing jamane[802] ; pangasingane ing sel monastik dadi berkah gedhe kanggo sajarah, amarga merga dheweke kita ngerti siji-sijine teolog abad kaping 16 sing nuduhake tingkat kamardikan lan keaslian tartamtu ing tulisane[803] . Panulisané, kaya *The Enlightener*-é Joseph, digawé kanggo tujuan polemik, nanging polemiké Zinovy béda banget. Polemiké ora kebak kutipan kaya déné ing tulisané Joseph. Zinovy luwih milih nindakake panaliten mandiri babagan masalah sing dirembug; ing polemiké, dhèwèké mbabaraké konsep sing cetha, nyerang mungsuhé nganggo senjata dhéwé, narik kesimpulan logis lan, kanggo mbuktekaké panemuné, ora nglirwakaké bukti saka akal. Zinovy nulis loro karya utama: 'Demonstrasi Kasunyatan Kanggo Wong-wong Sing Ndotakake Doktrin Anyar' lan 'Surat Daun Bab Kesesatan Kosoy'[804] . Karya kapisan, sing jembar banget, nduwèni wigati khusus, amarga ing siji sisih, nerangaké hakikat pandangan sesat Kosoy, déné ing sisih liya, nggambaraké Zinovy minangka polemikis lan teolog sing trampil.

Konsili Moskow *taun 1553–54* sing kasebut mau*, nalika nyelidiki ajaran palsu Bashkin—sing amarga iku akèh biksu saka biara ing saubengé Volga diundang dadi saksi—uga narik kawigaten marang pangkotbah saka 'bid'ah tanpa Gusti' liyane, sawijining biksu sing jenengé Theodosius Kosoy, lan nindakake interogasi kanthi teliti. Sayangé, notulen interogasi mau wis ilang, lan karya Zinovy *The Testimony of Truth* tetep dadi siji-sijiné sumber informasi babagan Theodosius Kosoy lan pandangan agamane.*

Rincian biografi babagan Kosy nggambarke dheweke ing cahaya sing ora pati apik: dheweke dadi abdi boyar Moskow, nyolong saka tuwane lan mlayu menyang wilayah Belarus. Mengko, Kos mlebu biara lan ngucapake sumpah biarawan. Sawisé digawa menyang Moskow lan diinterogasi, dhèwèké mlayu manèh lan muncul ing Lituania, ing kana dhèwèké mapan lan nyebarake panemuné kanthi lumayan sukses.

Zinovy nyerat yèn dhèwèké ngerti piwulang sesat Kosoy kanthi kebetulan. Ing sawijining wektu – sawisé taun 1554 nanging sadurungé taun 1566, nalika Zinovy lagi nulis risalahé, – loro biksu saka biara jejere, sing digandhengake karo sawijining awam, teka nyawang dheweke ing Biara Otensky lan takon macem-macem pitakon bab doktrin Gréja, kaslametan, Kitab Suci lan keasliane, lan apa Prajanjian Lawas lan Prajanjian Anyar pancen bisa dianggep minangka 'Kitab Suci Ilahi'. Diskusi kasebut terus lumaku, lan ana 12 paguneman sing dilakoni. Ing sajrone paguneman-paguneman mau, para pananya Zinovy nyebut jeneng biksu Theodosius si Bungkuk lan nerangake kanthi rinci panemune babagan doktrin Gréja. Sanadyan Zinovy nyebut Kosoy minangka murid Artemy (yaiku Sang Sepuh Artemy sing kita kenal), ora bisa sarujuk karo panemune Zinovy, amarga panemune Kosoy, sing kebak rasionalisme kasar, meh ora ana persamaane karo panemune Artemy kaya sing kacermin ing tulisan-tulisane. Ana akèh persamaan antarané pandangan Kosoy lan Bashkin, sanadyan ora bisa ditemtokake persis ing ngendi lan kapan loro 'heresiark' kuwi ketemu, utawa apa padha pancèn kenal siji lan sijiné[805] . Ora bisa dipunilangi – lan kita meh yakin bab iki – manawa Kosoy, kanthi mandhiri utawa liwat sawetara kenalan ing Moskow, banjur ngritik doktrin gréja lan nyusun ajarané dhéwé. Saliyane, bidahé Kosoy nuduhaké marang kita yèn sawatara pandangan agama para Yudaisasi durung sirna sakabèhé saka masyarakat Moskow, amarga ajaran Kosoy mbaleni, kanthi sawatara penyimpangan lan owah-owahan, pandangan-pandangan mau persis kaya biyèn. Kosoy uga mung ngakoni tulisan-tulisan Prajanjian Lawas, 'Taurat Musa', minangka wibawa lan bener, lan nolak tulisan-tulisan Prajanjian Anyar. Kosoy nyatakake manawa kanon-kanon Gréja lan karya-karya Para Bapa Agung iku ora sah lan batal, sanadyan dhèwèké nyoba mbeneraké sawatara pandangan agamane kanthi kutipan saka tulisan Basil Agung utawa Yohanes Krisostomus. Kosoy kanthi tegas mbantah doktrin Tritunggal, keilahian Kristus lan karya panyelamatané, lan sakramen-sakramen; dhèwèké nolak pangurmatan marang Ibuné Gusti Allah lan para wali; dhèwèké nyebut ibadah Gréja lan kabèh upacara liturgi sacara umum minangka panyembahan berhala; lan

---

[801] Cf.: Pomyalovsky, M. 'Bab Pitakonan Babagan Hubungan Moskow–Novgorod ing Abad kaping 15–16', ing: ZhMNP. 1898. 9.
[802] Rzhiga. Maksim si Yunani minangka Publisist. kaca 8.
[803] Golubinsky. 2. 2. kaca 224–225, 227–228; lan uga: Tarasiy, Hieromonk. Op. cit.
[804] Zinovy saka Otensk: 1. 'Kesaksian Kasunyatan', ing: Prav. sob. 1863–1864 (Kazan, 1863) lan 2. 'Epistel Daun', ing: Chteniya. 1880. 2; Golubinsky (2. 1. kaca 827; 2. 2. kaca 230) nganggep Zinovy minangka pangarang mung saka karya kapisan. Bandhingna: Gudziy. *History of Old Russian Literature* (1938). kaca 282.
[805] Cf.: Golubinsky. Vol. 2, Bagéan 1, kaca 819, 820.

dhèwèké uga ora ngakoni hierarki Gréja. Saka paguneman Zinovy karo wong-wong sing kapengaruh pandangan Kosoy, aspek kritis tinimbang positif saka ajarane luwih cetha; sing positif mung dumadi saka pratelan sing samar lan ora cetha manawa agama sejati kudu dumadi saka ibadah marang siji Gusti Allah 'ing roh'[806] .

'Demonstrasi Kasunyatan' disusun déning Zinovy ing wangun dialog antarané dhèwèké lan para pananya. Nanging, sawisé ditliti kanthi teliti isi bukuné, kabukten yèn bagéan positifé, kang dumadi saka jawaban-jawaban Zinovy lan bantahan-bantahané, ora khusus ditujokaké marang bidahé Kosoy, kaya sing diandharaké para sejarawan Gréja Rusia[807] , nanging ditulis déning Zinovy amarga alesan liya. Saka siji sisih, iki katon saka logika internal jawaban-jawabané, sing, bisa diomongaké, mbentuk sistem teologis sing saling nyambung ( ); saka sisih liya, jawaban-jawabané luwih jembar tinimbang sing perlu mung kanggo mbantah pandangan salahé Kosoy. Biara Otensky, ing ngendi Zinovy golek pangayoman lan ketemu karo para pengikut Kosoy, dumunung ing wewengkon Novgorod. Ing kene, enem dasawarsa kepungkur, sekte Judaising pisanan muncul, lan ajaran palsu sekte iki, sanadyan wis ana upaya saka pamaréntah lan panguwasa gréja, durung sirna kabèh. Ing wewengkon Novgorod, ikatan karo Kulon dirasakake luwih kuwat lan cetha tinimbang ing pusat Moskow; pandangan lan panemu agama manca saka Kulon mlebu ing Novgorod liwat maneka cara; masyarakat ing kana nduwèni tingkat kabudayan sing luwih dhuwur tinimbang ing Moskow; hubungan sosial ing kana uga béda banget karo sing wis berkembang ing pérangan liya ing Rus' Lor-Wétan, lan nglairaké jinis-jinis wong sing béda banget; lan ing urip agama masyarakat Novgorod kita nemokake ciri khas tartamtu lan akèh orisinalitas: saliyané saka para Yudaiser, bisa kasebut pandangan para kronik Novgorod babagan prakara gerejawi lan watak khas hagiografi Novgorod[808] . Nalika Zinovy teka ing Biara Otensky, kabèh kaistimewaan kahanan lokal kuwi mesthi ora luput saka perhatiané. Cetha yèn dhèwèké luwih dhisik merhatosaké bab-bab agama lan gerejawi. Dhèwèké krasa wajib ngladèni Gréja kanthi kabisan lan kawruh sing diduwèni. Tekane para pengikut Kosoy ing selé lan pacelathoné karo wong-wong mau maringi kasempatan kanggo ngkritik bidah anyar lan kanthi mangkono maringi karyaé resonansi topikal lan kontemporer. Mula, karya teologis lan apologétiké saya ngrembaka dadi risalah apologétik lan polemik utama.

Ana logika tartamtu sing cetha ing paparan sistem teologis Zinovy. Sanadyan Theodosius si Bungkuk lan para pengikuté ora ragu bab anané Gusti Allah, Zinovy tetep milih miwiti kanthi mbahas dogma iki. Kanthi nindakake kuwi, dhèwèké nampilaké ciri sing ora ditemokaké ing panulis-panulis gerejawi Rusia Kuna liyané, yaiku kepéngin nerangaké lan mbuktekaké panemuné nganggo bukti saka akal, utawa ratio. Kecenderungan iki kanggo mbuktekake tesisé liwat inferensi sing logis lan bener katon ing tulisan-tulisan Zinovy luwih saka sapisan; uga katon ing kutipan Kitab Suci sing wicaksana lan pas, sing nuduhaké yèn karya iki disusun sawisé riset persiapan babagan topik sing wis dipilih sadurungé, tinimbang muncul kanthi spontan nalika obrolan. Kamampuane kanggo migunakaké 'aparatus ilmiah' kanthi bener iku sawijining ciri sing nggumunaké saka tulisan-tulisane. Zinovy ngluwihi standar ilmiah jamané; dhèwèké pancèn bisa dianggep minangka wakil kapisan teologi ilmiah ing Rus Kuna.

Dheweke mbuktekake anané Gusti Allah liwat panyelidikan jagad raya. Pambentukan dhéwé makhluk urip ing bumi iku ora bisa dibayangaké; mula ana Gusti Allah sing nyipta mau. Kabeh wong lan kabeh bangsa pracaya marang Gusti, apa pancen bener utawa salah. Iki ateges yèn rasa pracaya iku wis ana ing kodrat manungsa lan wis ditanamake ing jiwa manungsa déning Gusti. Alam mati uga ora tanpa sabab; ora bisa muncul dhéwé saka ora ana apa-apa – mula ana Gusti sing nyipta jagad raya. Pangreksan donya, ing ngendi maneka unsur tansah padha bentrok nanging tetep ajeg lan harmoni, mung bisa kelakon lumantar Pangreksan Sang Pencipta – Zinovy uga nyebut argumentasi iki minangka bukti anané Gusti. Sesambungan antarané ciptaan lan Sang Pencipta kawujud ing Pangreksan Sang Pencipta[809] . Sawise nyedhiyakake bukti kosmologis

---

[806] Zinovy. Kesaksian Kasunyatan. Bab 4, 21, 22, 8, 29, 26, 30, 23, 27, 43, 44, 45. Cf.: Makariy. Edisi kaping 2. 6. hlm. 275–278; Emelyanov, I. 'Piwulangé Teodosius sing Bengkok', ing: TKDA. 1862. 6; Golubinsky. 2. 1. hlm. 820, 825–830; Sadkovsky. 'Elder Artemy', ing: Readings. 1891. 4. hlm. 106–109; Malyshevsky. Op. cit. hlm. 518–524; Sokolov, I. 'Sikap Protestanisme marang Rusia ing abad kaping 16 lan 17' (1880). hlm. 266–267.

[807] Cf.: Makarii. Edisi kaping 2. Jilid 6, kaca 273; Jilid 8, kaca 467; Golubinsky. Jilid 2, No. 1, kaca 826; Jilid 2, No. 2, kaca 225. Durung cetha apa karya iki pancen kawangun kanthi kebetulan, mung amarga para biksu teka marang Zinovy lan miwiti nyritakake panemune Kosoy marang dheweke. Cf.: Zinovy. 'Surat Dawe', ing: Readings. 1880. Jilid 2. Pengantar dening N. Popov. kaca 1.

[808] Cf.: Bestushev-Ryumin. *Geschichte RuЯlands*. 1 (1877), kaca 230 sarta salajengipun, 265, 273 sarta salajengipun; Lyubavsky, M. *Ancient Russian History up to the End of the 16th Century* (1918); Nikitsky. Esai babagan Uripé Veliky Novgorod, ing: ZhMNP. 1869. 10; Grekov, B. Omahé St. Sophia ing Novgorod (1914).

[809] Kesaksian Kasunyatan. Bab 5–12, 14–19, 20.

lan teleologis babagan anane Gusti, lan adhedhasar bukti-bukti mau, Zinovy nerangake Trinitas Gusti lan Esensi Ilahi. Gusti, minangka panyebab sepisanan saka kabeh samubarang, sing urip lan sing ora urip, lan minangka Pencipta lan Pangreksa jagad raya, mung bisa dadi Esensi Urip, Gusti sing Urip. Yen Gusti iku urip, mesthi Panjenengané nduwèni Sabda lan Roh ing sajroning dhiri Panjenengané. Yen Esensi Ilahi ora nduwèni Sabda lan Roh, Panjenengané ora bakal dadi Gusti kang urip. Amarga Gusti iku panyebab kapisan saka kabèh prakara, Panjenengané langgeng, tanpa wiwitan, tanpa wates, lan kuwasa sakabehe; Sabda lan Roh Panjenengané uga nduwèni sipat-sipat sing padha. Zinovy ndhukung argumentasine kanthi pirang-pirang kutipan saka Kitab Kejadian lan sumber liya. Zinovy maringi perhatian sing cukup gedhe (bab 23–27) marang piwulang Gréja bab Inkarnasi Kristus lan 'ngedegake rumah tangga'-e ( ), sing ditolak déning para Yudaisasi, Bashkin, lan Kosoy. Adhedhasar janji-janji ing Prajanjian Lawas, Zinovy nulis manawa Gusti wis ngerti wiwit wiwitan babagan manungsa sing bakal tiba lan wis ndeleng Inkarnasi Putrané, sing wis diwartakaké marang Israel bola-bali lan kanthi pirang-pirang cara sajrone jaman Prajanjian Lawas. Amarga manungsa iku ciptaané Gusti Allah sing paling dhuwur lan paling sampurna, kaslametan umat manungsa mung bisa kasampurnakaké déning Putrané Gusti Allah, Kristus; amarga sing sampurna mung bisa dislametaké déning sing paling sampurna, lan sing larang regané mung bisa dislametaké déning sing paling larang regané. Kamungkinan kaslametan, misteri Inkarnasi Allah—sing ngluwihi pangerten akal manungsa—lan kemungkinan lairé Putraning Allah saka Perawan kabeh kalebu ing sajroning panguwasa mutlaké Allah. Lan ing Prajanjian Lawas ana akèh janji bab iki, miturut Zinovy, kanggo meyakaké para mungsuh sing utamané ngandelaké Prajanjian Lawas.

Bagéan teologis saka karya kasebut rampung kanthi panjelasan babagan masalah-masalah iki. Ing bab-bab sabanjure (28–42), Zinovy mbela pangurmatan marang ikon, relik suci para wali, Salib lan tradisi gerejawi, uga kabutuhan umat Kristen kanggo nglakoni tobat, pandonga lan puasa; dheweke ndhukung sing pungkasan iki utamane kanthi nyebutake tulisan-tulisan asketis St. Basil Agung. Zinovy uga nggunakake karya-karya iki kanggo mbenerake anané episkopat, biara-biara lan monastisisme sacara umum (bab 43–46). Ing kéné, Zinovy kapaksa ngrembug masalah—sing kontroversial ing wektu kuwi—bab kepemilikan tanah monastik, yaiku hak biara kanggo nduwèni tanah sing ana penghuniné lan ngasilaké pangasilan saka kono[810] .

Ing karya kapindho – 'Epistula Amba', sing luwih cekak tinimbang sing sepisanan – Zinovy ngrembug macem-macem prakara non-dogmatik. Karya iki minangka sawijining kumpulan kang ngemot wolu balesan Zinovy marang layang-layang saka macem-macem wong ing Lithuania sing njaluk panemune bab bidah Kosog. Iki pitakon-pitakon babagan apa gréja perlu kanggo pandonga bebarengan, pangurmatan marang ikon, kabutuhan baptisan lan Ekaristi kanggo para pracaya, pangurmatan marang para wali lan reliké, lan babagan imam. Ing wangsulan pungkasané, Zinovy nulis babagan hak Gréja kanggo nglawan bidah lan wong bidah. Karya iki ora nduwé struktur sistematis sing dadi ciri *The Truth of Testimony*. Wangsulan-wangsulan mau kamungkinan ditulis Zinovy ing wektu sing béda-béda lan sakbanjuré disusun dadi siji kumpulan, mulané ana akèh pangulangan ing kéné.

4. Metropolitan Daniel

Tokoh kondhang ing kalangan sastra Moskow yaiku Metropolitan Daniel (1522–1539), sing wis kaping pirang-pirang kasebut ing karya iki. Kegiatan gerejawi lan politiké, uga tulisan-tulisane, diterangake kanthi rinci ing salah siji monografi paling apik babagan sajarah Gereja Rusia, sing ditulis déning V. Zhmakin. Politik gerejawi Daniel sing trampil, sing asring meksa dhèwèké nyembah marang panguwasa pangeran agung; perjuangane nglawan para non-possessor, sing dilakoni kanthi semangat lan kebencian; kesombongane; pamuré marang pandangan Yosefit lan kepénginane ngetrapaké pandangan mau ing urip Gréja Rusia – kabèh mau nggambaraké Daniel minangka wong lan pangeran Gréja. Nanging ing wektu sing padha, dhèwèké katon marang panaliti minangka tuladha pendhidhikan lan kawruh Muskovit Kuna. Panemu para samtane babagan Daniel banget bertentangan: boyar Ivan Beklemishev-Bersen nganggep dhèwèké

[810] Delengen uga: Makarii. Edisi kaping 2. 7. kaca 467–492 lan Golubinsky. 2. 2. kaca 225–229. Kanggo karakterisasi perbandingan Zinovius lan Joseph, delengen: Makarii. Edisi kaping 2. 7. kaca 492–494; uga ing: Tarasius, Hieromonk. Op. cit. kaca 7–16, 32–40, 98–110, 137, 146. Hieromonk Tarasiy, sing nyerahaké karya iki *ing taun 1899–1900 minangka tesis kanggo dipertahankan ing Akademi Teologi Kazan, nuduhaké pandangan Yosefite babagan monastisisme lan tanah monastik (kaca 40–46). Iki minangka pratandha sing cetha banget sepira jero pandangan-pandangan iki wis ngakar ing monastisisme Rusia.*

pimpinan gréja sing ora mumpuni[811] ; luwih obyektif yaiku mungsuh ideologis lan korban permusuhané Daniel, biksu Maxim si Yunani, sing nggambaraké dhèwèké minangka wong sing nduwèni pendhidhikan teologi[812] . E. E. Golubinsky uga nyengkuyung pandangan Maxim the Greek ing *History of the Russian Church*; para ahli sajarah sastra ngetung Daniel kalebu panulis Old Russian sing paling wigati, kanthi nyathet kejelasan basa lan bakaté ing nulis kanggo umum[813] . Saliyane karya-karya sing digawé kanggo urip monastik sing wis diterangaké , Daniel uga nulis sawetara risalah lan surat liyane[814] . Karya-karya iki dikompilasi dadi loro kumpulan sing dijenengi miturut jenengé: siji *Sobornik* lan sijiné *Sbornik*. 'Sobornik' ngemot 16 khotbah, enem ing antarané ngrembug babagan urip monastik; 'Sbornik' ngemot 14 epistel. Karya-karya iki ngrembug masalah dogmatik lan etika[815] .

Papat homili (nomer 5–7 lan nomer 11) dikhususake kanggo masalah dogmatis; homili-homili iki nduweni sifat apologetik lan disusun dening Daniel kanthi referensi cetha marang bidat para Yudais. Isine homili-homili iki yaiku eksposisi dogma babagan Inkarnasi lan kulawarga Kristus. Homili kaping lima dikhususake kanggo nyatakake ajaran Gréja babagan dogma Inkarnasi; iki dadi pambuka kanggo telung homili liyane. Kanthi pitulungan kutipan sing dipilih kanthi tliti saka tulisan Para Bapa Agung (pantes digatekake manawa panganggit, ora kaya Joseph lan Zinovy, meh mung nyebut Perjanjian Anyar lan Para Bapa Agung, lan kadhangkala malah nyebut buku-buku liturgi) Daniel nyatakake piwulang dogmatik babagan Putraning Allah minangka Gusti sing sampurna lan Manungsa sing sampurna, lan nyatakake manawa spekulasi sing kacermin ing piwulang palsu para sesat—yaiku manawa Kristus mung katon wis njupuk sipat manungsa—iku salah lan sesat. Kristus iku Pribadi ilahi-manungsa sing nduwèni loro sipat lan loro karsa (tesis kapisan luwih cetha lan luwih apik diungkapaké déning Daniel), sejati siji karo Rama sing ora ana wiwitané lan karo manungsa sing diciptakaké, kejaba dosa, Panjenengané piyambak ora kawit tanpa wiwitan lan ora kawit kagawa, nanging 'lair sadurungé kabèh jaman' – mangkono cetha Daniel nyusun dogma Kristologi. Kudu diakoni manawa ora ana kabur utawa peteng ing pandangan dogmatik Daniel sing biyasane ana, contone, ing pandangan biksu pangeran Vassian[816] . Homili kaping enem raket gegandhengan karo homili kaping lima. Ing kono, Daniel nyatakake yèn Inkarnasi lan Penyaliban Kristus iku dadi pratandha katresnané Sang Juruwilujeng sing tanpa wates marang manungsa sing dosa, lan mula panemune wong-wong sing ngetutake Yudaisme—manawa ngemban sipat manungsa lan Sangsa ing Salib iku ngremehake Gusti—iku pancen salah; iku minangka upaya kanggo ngremehake katresnan rahmaté Gusti lan Putrané marang kita. Ing Inkarnasi Sang Putra, Daniel nerusake renungane ing Khotbah kaping 7, loro-lorone kawicaksanan tanpa wates lan katresnan tanpa watesé Gusti Allah kanyatakake; amarga lumantar Inkarnasi Kristus, bisa 'ngalahake licike sing jahat', 'Setan diiket', 'neraka dirusak', lan manungsa ditebus lan dislametake. Khotbah pungkasan dipersembahake kanggo Providensia Ilahi, maknane lan manifestasine ing gesang manungsa.

Khotbah-khotbah sing isih ana ing kumpulan kapisan (*Sobornik*) ngrembug masalah teologi moral. Daniel mulang yèn manungsa kudu pracaya lan tumindak ing kabèh bab manut Kitab Suci (khotbah kapisan). Iki utamané perlu kanggo para pandhita gréja, sing kawajibané kudu ajeg lan teguh mbela kabeneran Gréja (khotbah kapindho). Saliyane Kitab Suci, saben uwong kudu ngajeni tradisi gerejawi lan netepi paugeran, upacara, aturan, ukum, lan kanon sing kacathet ing kono, amarga lumantar kuwi kita dadi wong Kristen sejati, ora mung ing tampilan, nanging uga ing urip kita (homili kaping 3). Pitutur kaping wolu iku pancen menarik, ing ngendi Daniel nyritakaké sikap umat Kristen marang panguwasa donya lan pambentukan ilahi saka panguwasa-panguwasa kuwi. Panguwasa nagara wajib nuntut supaya paugeran ilahi—yaiku paugeran iman—diuripaké déning wong-wong sing dadi wangsulane, lan yèn ana pelanggaran utawa panyimpangan saka para ahli bidah utawa guru palsu, kudu ngukum sing salah. Ngreksa kasucian iman lan mbela saka para ahli bidah iku dadi kawajiban kabèh wong pracaya. Tembung-tembung sing isih ana (nomer 9, 10, lan 12–16) diwènèhaké kanggo sesambungan antarané wong-wong ing urip umum; Ing kéné diomongaké kabutuhan ngungkuli godaan batin, sing asring uga katon saka njaba: goroh, nesu, sombong, angkuh, rebutan, fitnah, lan

[811] AAE. 1. No. 172. kaca 142; Makarii. Edisi kaping 2. 6. kaca 169, 170, 171, 172.
[812] Maximus the Greek. Karya, jilid 1, kaca 530.
[813] Golubinsky. Jilid 2, No. 1, kaca 703; Jilid 2, No. 2, kaca 221. Speransky, M. Sajarah Sastra Rusia Kuna. Mangsa Moskow (1921). kaca 146; Gudzii. Op. cit. (1938). kaca 279; Makarii. Edisi kaping 2. Jilid 7. kaca 295; Zhmakin. Op. cit. kaca 259 lan liya-liyané.
[814] Babagan karya Daniel, delengen: Zhmakin. Op. cit. kaca 263–270.
[815] Ibid. kaca 263.
[816] Makarii. Edisi kaping 2, jilid 6, kaca 203.

intrik, amarga kuwi ngrusak sesambungan antarané manungsa lan ngrusak urip sosial. Daniel negesake wigati agama lan pendidikan sing istimewa saka pangakuan iman tumrap para pracaya (Tembung kaping 12).

Ora mbanyoni yen diomongake yen tembung kaping 13, sing judhule 'Bab Donya lan Wong-wong sing Ana ing Donya', iku sing paling asli. Ing kono, pangarang mangsuli pitakon sing banget dipikirake wong-wong jaman semana: apa bisa slamet nalika tetep ana ing donya (tegesé, tanpa nglakoni sumpah monastik)? Daniel nyatakake kanthi yakin manawa yèn wong Kristen urip manut dhawuh Gusti ing urip umum lan urip kulawarga, lawang menyang Karajan Swarga tansah kabuka kanggo dhèwèké. Kanthi kaprigelan gedhé lan nganggo basa sing éndah lan urip , Daniel nyusun dhasar-dhasar asketisisme Kristen kanggo wong-wong sing urip ing donya. Nyingkiri kabèh bab donya ora ateges kudu mandheg saka kabèh kegiatan; malah kosok baline, wong kudu dadi pribadi sing aktif, nanging nilai-nilai donya ora kena nyebabake keterikatan sing gedhe marang iku, lan wong ora kena lali marang kabungahan langgeng ing Karajan Swarga. Kelalaian ing urusan donya iku dosa tinimbang kabecikan kanggo wong Kristen. Bisa diomongake manawa Daniel nyritakake masalah etika sosial kanthi paling fasih lan kanthi mangkono nyumbang kanggo pangembangan sosiologi Kristen Rusia Kuna; ing khotbah kaping 13, kita nemokake akèh rincian lan conto khas sing nggambaraké iklim moral lan urip sosial abad kaping 16, nggawe karya iki dadi sumber wigati babagan sajarah kabudayan Rusia Kuna[817] .

Kumpulan kapindho, sing dijenengi prasaja 'Collection', ngemot enem surat sing wis kasebut, sing ngrembug urip monastik; epistula-epistula sing isih ana, kang dialamatake marang maneka wong, ngrembug babagan masalah moral; iku relatif cekak (mung epistula kaping 13 sing rada dawa) lan, saka segi wigatine, kurang tinimbang tulisan-tulisan ing kumpulan kapisan, *[818] *. Nalika maca 'Collection'-é Metropolitan Daniel, kita sarujuk tenan karo panemu E. E. Golubinsky sing wis kasebut ing kéné, lan ing wektu sing padha kita kaget manèh marang manéka warna wataké wong Rusia abad kaping 16 lan manéka perané ing urip sajarah jaman kuwi. Maca karya-karya iki, wong lali yèn pangarangé iku sawijining pangeran Gréja sing sombong, licik, lan dendam; lan sanadyan éling, wong kaget yèn kecerdikan politik sing paling ala bisa nyawiji karo bakat gedhé ing siji wong. Daniel, sawijining murid setya Joseph, ing sawetara tulisane ngluwihi wates-wates sekolah Josephite lan ngungkuli formalism agama ing kono.

Nanging yen kita mbaleni maneh marang biografiné, kita bakal weruh yèn 'palinggaran saka sekolah' iki, sing katon ing tulisan-tulisane, pancèn nduwèni pangaruh marang kariré ing bidang agama lan politik. Salah siji epistelane, sing ora kalebu ing *Collection*, ditujokake marang perselisihan ing faksi boyar lan sikap kasar para boyar nalika masa kanak-kanak Tsar Ivan IV sing bakal teka. Epistel iki, sing disusun ing Januari 1539 lan disebarake minangka layang arkipastoral marang kabèh keuskupan, nandhani puncak karya sastra lan teologiné; iki nyebabake dhèwèké kelangan jabatan metropolitane, sing kapaksa ditinggalaké sasi sawisé dokumen kasebut dikirim. Daniel ngakhiri uripé ing Biara Joseph, ing ngendi dhèwèké tau ngucapaké sumpah monastik[819] .

Abbot Joseph, Artemy sing tuwa, biksu Zinovy, lan Metropolitan Daniel iku panulis gerejawi paling unggul ing abad kaping 16. Nanging, dhaptar iki uga kudu ditambah jeneng biksu Philotheus, sing tulisané nduwèni sipat gerejawi lan politik. Kabeh mau iku tokoh sing banget menarik, sanadyan cakupan kegiyatan lan pangaribawa ing urip gerejawi béda-béda. Padha kalebu jaman ing ngendi bisa dilacak oyod-oyod kabèh sajarah gerejawi lan rohani sabanjuré ing Rusia. Intensitas lan ketegangan prastawa gerejawi lan politik kacermin ing apologetika lan polemika, ing asketisisme lan dogmatika kabèh tulisan ing jaman kuwi. Amarga pancèn ing jaman kuwi, sajrone urip generasi sing nyadari yèn mung ing Rus', mung ing Moskow, Roma Katelu, yèn kasucian iman Ortodoks wis dijaga – ya ing wektu kuwi muncul wong-wong sing ngetokaké pitakon marang kasucian iman, nyerang piwulang Gréja, miwiti nyebarake bidah anyar lan, sing paling parah, éntuk akèh penganut. Kabeh karya teologi saka jaman kuwi raket gegayutane karo fenomena iki. Cetha menawa para pembela Gereja muncul saka komunitas biara. Padha njupuk kekuwatan rohani ora mung saka keyakinan menawa perjuangane bener; padha njupuk kekuwatan rohani saka jaman sadurunge, abad kaping 14 lan 15, nalika monastisisme Rusia ngalami jaman emas – sawijining jaman sing nggayuh puncak teoretis ing tulisan-tulisan asketis St. Nilus saka Sora, lan sing sacara sajarah rampung karo perselisihan antarane para Josephites lan Non-Acquirers. Ing karya-karya teologi jaman kuwi, bisa katon oyod-oyod pangembangan ing

---

[817] Zhmakin. Op. cit. kaca 263 lan salajengipun.

[818] Cf.: Makariy. Edisi kaping 2, jilid 7, kaca 345–367.

[819] Monumen Sastra Kuna Rusia. Jilid 4. kaca 194–199 ('Kanggo Daniel ingkang Andhap Asor, Metropolitan sakabèhing Rusia, bab Andhap Asor lan Persatuan'). Cf.: Macarius. Jilid 6. kaca 206–207.

tembe. Kita nyadari manawa akèh sing ditulis wektu kuwi ora asli lan ora cocog karo pamanggih kita saiki babagan teologi ilmiah. Nanging iki ora ngurangi wigatine ilmu teologi abad kaping 16, amarga para pelopor ora bisa diadili miturut standar jaman sing luwih mateng sacara . Kanggo jamane, iku minangka kilatan sing gemilang sing, sayange, luntur ing abad sabanjure. Ing separo kapindho abad kaping 16 lan sakabehe abad kaping 17 ora ana siji wae panulis eklesiastik wigati saka komunitas biara Rusia: komunitas biara, sing kesuput ing ngatur urusan biarane, tetep meneng. Mung upaya reformasi sing ditindakake Patriark Nikon lan perselisihan teologis babagan wektu transubstansiasi Sajian Suci, sing nyala ing seperempat pungkasan abad kaping 17, sing mecah keheningan iki. Nanging sepisanan, kita kudu nimbang sawetara fenomena liyane sing ana gandhengane karo kegiatan gerejawi lan sastra komunitas biarawi ing abad kaping 16 lan kaping 17.

5. Karya hagiografi lan sajarah

Yen kita mbandhingake aktivitas sastra komunitas monastik ing abad kaping 16 lan kaping 17, kita bakal nemokake penurunan sing cetha ing abad kaping 17. Wiwit awal taun 1570-an nganti pungkasan abad kaping 17, kita ora nemokake siji wae panulis sing bisa dibandhingake karo sing kasebut ing paragraf sadurunge, saka segi pendhidhikan, bakat, lan kecakapan basa. Saka siji sisih, generasi anyar ora nduwé sambungan batin karo jaman kepungkur lan keseret banget ing prastawa paling parah ing jamané dhéwé; saka sisih liya, proses sekularisasi urip monastik mesthi nduwé pangaruh negatif marang kahanan spiritual komunitas monastik. Sanadyan dhaptar rinci kabèh karya sing ditulis ing abad iki lan panulisé bakal kalebu akèh jeneng anggota komunitas monastik, panulis-panulis iki ora nduwèni wigati khusus kanggo sastra gerejawi Rusia[820] . Kita mung bakal nyebutaké ing kéné karya-karya sing, miturut panemuku, paling wigati lan asli.

Sastra hagiografi, sing mekar ing jaman Metropolitan Makarii, banjur surut sawisé panjenengané. Saka abad kaping 11 nganti jamané Makarii—yaiku nganti taun 1528, nalika isih ana ing Novgorod, panjenengané nyengkuyung para biksu sing wis sekolah lan wong liya kanggo nulis hagiografi—total mung ana 33 hagiografi sing wis digarap ing Rus Kuna; Ing jamané Makarii, ana 49 hagiografi utawa karya hagiografi liyane sing ditulis, saka iku 28 disusun déning para biksu[821] . Saka hagiografi sing ditulis ing separo kapindho abad kaping 16 lan seperempat kapisan abad kaping 17, sing ing ngisor iki pantes disebut.

Biksu Misail saka Biara Solovetsky nyusun hagiografi Basil sing Begja lan kanon kanggo sang wali, sing loro-lorone dadi banget populer ing kalangan wong. Ing Biara Antoniev ing Novgorod, hagiografi Santo Antonius sang Romawi direvisi, lan watara taun 1558 sawijining biksu saka biara sing padha jenenge Nikifor nulis hagiografi anyar sing jembar banget babagan Antonius. Adhedhasar cathetan rahib Herman, kanca jamané Nilus sing Kinurmatan saka Stolobensk, Philotheus Pirogov, sawijining rahib saka Biara Boldino, nulis riwayat urip santo iki lan sawijining kanon ing pungkasan abad kaping 16. Ing taun 1590, ing Biara Solovetsky, gegayutan karo pangalihan relik Santo Filipus Metropolitan menyang biara kasebut, sawijining biksu sing ora dikenal nyusun riwayat urip sang wali. Biksu Sergius saka Biara Danilov ing Pereyaslavl lan Voivode S. R. Olferyev bebarengan nyusun 'Crita Sang Pangeran Roman saka Uglich' lan kanon kanggo Sang Pangeran Daniel saka Moskow. Sadurunge taun 1600, biksu Nathanael saka Biara Korniliev Komelsky nulis hagiografi pangadeg biara kasebut, ingkang Mulya Kornilius, lan kanon kanggo ngurmati piyambakipun. Miturut dhawuh Patriark Job, Arkhimandrit Ion Dumyn saka Vologda nyusun maneh hagiografi Pangeran Agung Alexander Nevsky (sing katelu sakabehe), sing sejatine mung pangriptaan maneh saka loro hagiografi kapisan[822] .

Antara taun 1627 lan 1632, digarap nyusun koleksi hagiografi monumental. Hieromonk German Tulupov († 1637) dadi panyunting karya ageng iki. Dheweke njupuk Menaia Metropolitan Makarii minangka dhasar, nambahaké riwayat-riwayat sing ora kalebu ing Menaia Makarii; dheweke uga nyakup sawetara riwayat ing koleksiné kanthi pirang-pirang versi. Amarga German nyalin riwayat-riwayat mau sakabèhé tanpa nyilikaké, koleksiné nduwèni nilai ilmiah tartamtu[823] .

---

[820] Kanggo panjelasan paling apik babagan iki, delengen: Filaret. Review. 1–2.
[821] Golubinsky. 2. 2. kaca 181–182, 184–187.
[822] Makarii. 10. kaca 226–227.
[823] Klyuchevsky. Lives. kaca 297, 298; babagan koleksi Menologion I. Milyutin, delengen: Ibid. kaca 298 lan Makarii. 11. kaca 222.

Ing sesambungan karo kanonisasi Metropolitan Philip, biksu Gerasim Firsov saka Biara Solovetsky nulis telung karya ing taun 1652: hagiografi sang wali, pujian kanggo ngurmati dhèwèké, lan kanon[824] .

Literatur hagiografi abad kaping 16–17 dirampungaké déning Chetii-Minei saka St Demetrius saka Rostov († 1709), jilid kapisané dicithak taun 1689. Menaia iki, sing wiwit wiwitané wis sumebar amba lan disenengi banget déning wong Rusia, disusun ing wangun narasi, sing mbutuhake akèh panaliten ilmiah awal marang bahan sumberé. Popularitasé ing antarané wong Rusia ora ana tandhingané, lan jenengé penyusun kondhang Menaia iki kondhang banget sanajan ing pojok-pojok paling adoh ing Rusia. Dheweke asalé saka Rus' Kidul (lair ing sacedhaké Kyiv taun 1651) lan murid Sekolah Kyiv-Bratsk[**], Dimitri Tuptalo nyawisaké kabèh uripé kanggo pakaryan kang semangat lan tanpa kendhat kanggo pencerahan Kristen marang bangsa Rusia; panjenengané iku pangkotbah sing cemerlang – khotbah-khotbahé nganti saiki isih ajeg ajiné – lan ing endi waé panjenengané ngabdi marang Gréja, pakaryané ngasilaké woh sing apik. Minangka abbas ing sawijining biara ing Rus' Kidul, banjur dadi Metropolitan Siberia (1701–1702) lan, pungkasané, Minangka Metropolitan Rostov (1702–1709), piyambakipun misuwur amarga kasucian atiné lan pikirane, uga amarga kawruh, kecerdasan, lan kecakapané ing basa sing gemilang, kang kebak kesalehan sing jero. Ing wewengkoné, Metropolitan maringi perhatian khusus marang pendidikan para rohaniawan paroki lan pangorganisasian sekolah. Ing wektu sing padha, dhèwèké nyawisaké akèh wektu kanggo karya sastra sing jembar. Profilé ora lumrah kanggo komunitas biara ing Muscovy; St Demetrius kalebu ing ordo biara Rusia Kidul saka Metropolis Kyiv, ing ngendi urip biara, pandangan donya kalangan gerejawi, lan pendhidhikané kabentuk déning kahanan sajarah sing béda karo sing wis berkembang ing Moskow[825] .**

Uga kudu dielingi manawa ing separo kapisan abad kaping 16, komunitas biara nyambut gawe nyusun karya-karya sing sipaté sajarah. Luwih saka kuwi, kaya sing wis kasebut, para biksu sing bisa maca lan nulis dadi penyusun lan penyalin kronik-kronik Rusia Kuna. Ing pungkasan taun 1520-an, sing diarani 'Kronik Sophia' – Kronik Novgorod – disusun ing Novgorod. Inisiatif lan pangawasan sakabèhé tumrap karya iki utamané kagungané Uskup Agung Makarii. Kronik iki nyakup sajarah Rusia nganti taun 1538; ditandhani kanthi kelengkapan isiné lan akurasi sajarahé[826] . 'Buku Pangkat', sing wis kita kenal – asal-usul lan kompilasiné uga raket gegandhèngan karo jeneng Metropolitan Makarii – uga bisa dianggep minangka karya sajarah kanthi jinis dhéwé, ing ngendi bahan hagiografis digunakaké kanthi ekstensif.

Ing babagan historiografi Rusia Kuna, karya-karya Metropolitan Moskow liyane – Joasaph – pantes diparingi pangurmatan khusus. Joasaph Skripitsyn wiwitane mung biksu prasaja; sawisé, saka taun 1529 nganti 1539, dhèwèké ngladèni dadi abas ing Biara Trinity-Sergius. Ing taun 1539, dhèwèké diangkat dadi Metropolitan Moskow, nanging mung njabat nganti taun 1542, nalika, amarga tekanan saka klompok boyar nalika Ivan IV isih cilik, dhèwèké dipaksa mundur saka jabatan lan diasingaké menyang Biara Kirillov. Ing taun 1547, Joasaph, kanthi dukungan Metropolitan Macarius, diparingi idin bali menyang Biara Trinity-Sergius, ing ngendi dhèwèké séda ing taun 1555 utawa 1556, tanggal 26 Juni[827] . Ing bab pandangan asetik lan eklesiastik-politik, dhèwèké banget cedhak karo golongan Non-Acquirers lan njaga hubungan raket karo Maximus the Greek sing misuwur, sing amarga perantaraane dibebasake saka penjara biara. Panemune anti-Yosefite Joasaph katon cetha banget ing hagiografi sing disusun babagan Uskup Agung Serapion saka Novgorod lan ing kritikane marang Stoglav[828] . Panemune ing babagan eklesiastik lan sikape marang ideologi 'Moskow – Roma Katelu' diungkapake kanthi ciri khas ing 'Pengakuan'-e, ing ngendi dheweke negesake sambungan kanonik dheweke dhewe minangka Metropolitan Moskow karo , Patriark Konstantinopel[829] . Ing jamané, Joasaph iku uskup sing nduwéni pendhidhikan dhuwur; dhèwèké nduwéni perpustakaan dhéwé lan melu nyunting Typikon (bagian liturgi), sing lagi direvisi ing Lavra Trinity-Sergius. Anyar-anyar iki, para ahli

[824] PDP. 188 (1916). Babagan karya hagiografi liyane sing kurang wigati: Filaret. Review. 1. kaca 303, 316, 319, 351, 354, 360, 367, 369; Makarii. 11. kaca 220–222.

[825] Babagan St Demetrius saka Rostov, delengen monografi: Shlyapkin, I. A. St Demetrius saka Rostov lan Jamané. 1651–1709 (1891).

[826] Golubinsky. Jilid 2, Bagéan 2. kaca 192; Kronik Sofia, ing: PSRL. Jilid 6.

[827] Makarii. Edisi kaping 2. 6. kaca 207–209; Nikolsky. Biara Kirillo-Belozersky. 1. 1. kaca LXVIII; Golubinsky. 2. 1. kaca 740.

[828] Rozanov, S. 'Kompilasi kronik "Nikonian" lan Joasaph minangka salah siji penyusuné', ing: IORAS. 1930. 13. kaca 277; Stoglav. Bab 100; Shakhmatoff, A. 'Kronik Ioasaf', ing: ZhMNP. 1904. 5.

[829] Golubinsky. 2. 1. kaca 740.

sajarah sastra Rusia nyimpulake yèn Joasaph iku salah siji panulis, malah panulis utama, saka versi Rusia Kulon Kronograf lan Kronik Nikon, sing disusun ing pertengahan abad kaping 16[830] .

Cornelius, abbot saka Biara Pskov-Pechersk (1529–1570), uga pantes diwenehi perhatian khusus[831] . Minangka igumen, Cornelius mbuktèkaké yèn dhèwèké iku tokoh sing unggul. Dhèwèké ngatur organisasi urip monastik, ngawasi pambangunan bangunan anyar ing biara, kasil melu karya misi Kristen ing antarané populasi pagan ing Estonia, lan maringi perhatian gedhé kanggo ngembangaké lukisan ikon ing biara. Bangunan anyar sing dibangun – utawa luwih tepaté tembok pertahanan gedhé sing ngubengi biara – nduwèni peran fatal ing nasibé. Nalika ngunjungi biara ing taun 1570, Tsar Ivan IV—sing wektu kuwi lagi nglakoni perang sing ngenteki lan ora kasil nglawan Raja Polandia Stefan Batory—nyalahake abbot iku amarga pengkhianatan: Cornelius, miturut tuduhan, wis mbangun tembok watu iki nglawan pasukane kanggo ndhukung Stefan; Tsar nyabetake kapak marang abas tuwa sing kinurmatan mau lan nggebuk nganti seda. Sinodikon biara nyritakake kedadeyan iki kaya mangkéné: 'Saka urip donya iki, piyambakipun dikirim déning Tsar donya marang Sang Prabu Swarga ing panggonané langgeng ing taun 7078 (1570), ing tanggal 20 Februari'[832] . Sisa jasad martir iku tetep utuh lan ora bosok, lan Cornelius banjur dipuja ing biara lan sakupenge minangka wali[833] . Ing jaman saiki, wis ditemtokake manawa Abas Cornelius iku panyusun utama Kronik Pskov, sing dadi bagéan saka Kompilasi 1547[834] . Cornelius uga nulis 'Kronik Biara Pechersk'. Kajaba iku, nalika nyinaoni sejarah pambentukan biarané, Cornelius nindakake kritik sing ketat marang sumber-sumber—sing asring kebak bahan legenda—lan nulis Kroniké adhedhasar bahan sing wis dipriksa kanthi teliti. Ing pangertèn iki, Cornelius kalebu salah siji sing pisanan ing Rus' sing nerapaké cara kritis marang historiografi. 'Sayange, 'Kronik Biara Gua Kiev' ora maringi kita kasempatan kanggo nyimpulake pandangan eklesiastik lan politik panganggit – apa dhèwèké cedhak karo Josephites utawa Non-Acquirers – amarga ing narasi sing ringkes lan cetha, setya marang fakta sajarah, dhèwèké nyingkiri nyatakake pendapat babagan masalah sing misahake loro faksi kasebut. St Cornelius sang Hegumen katon marang kita minangka wong sing terdidik ing jamane, kanthi watak sing energik lan tegas, lan minangka abas sing ketat sing pangelolaan Monasteri Gua Kiev ditandhani dening ketegasan asetik tartamtu. Pati martiré nyebabaké akèh legenda babagan dhèwèké, sing kanthi semangat dijaga déning generasi sabanjuré saka komunitas biara lan nguwatké pangurmatané wong-wong marang sang wali. Nanging, sejarawan ngajeni Hegumen Kornelius sanajan tanpa legenda-legenda mau minangka salah siji wakil pungkasan saka kalangan paling unggul ing monastisisme abad kaping 16 ing Muscovy.

6. Tulisan Sang Biarawan Ermola-Erasmus

Gambaran umum babagan kegiyatan maneka warna saka para panulis abad kaping 16 sing kalebu ing ordo monastik bakal ora lengkap tanpa nyebut salah siji panulis sing paling asli ing antarané. Tokoh iki mung bubar iki narik kawigaten para sejarawan sastra: kita nyebut Ermolaï si Pendosa, utawa Ermolaï-Erasmus. Sithik banget sing dingerteni babagan uripé, mung rincian sing kapisah-pisah. Kita mung ngerti yèn kariré lumaku ing tengah abad kaping 16; dhèwèké, kamungkinan gedhé, dadi imam agung ing Gréja Juruwilujeng ing Moskow watara taun 1550 nganti 1555, lan sakwisé iku njupuk sumpah biara; Yermolai kalebu ing lingkaran Metropolitan Makarii ing taun 1550-an, nalika 'intelligentsia' Rusia pisanan nyisakake jejak ing karya sastra; kabèh mau amarga pendhidhikané sing ndadékaké upaya agung sastra Metropolitan bisa kasil. Ing lingkaran iki, Ermolai-Erasmus muncul minangka publisis unggul, menehi tanggapan asli marang pitakon tartamtu babagan hubungan sosial ing jamane[835] . Dhèwèké dianggep nulis 16 karya béda, 11 saka iku pancèn ditulis déning dhèwèké.

---

[830] Ibid. kaca 620. Rozanov. Ibid. kaca 268–270. Lavrov, N. 'Cathetan babagan Kronik Nikon', ing: LZAK. 34 (1927). 1. kaca 55. Kronik iki dikenal minangka Kronik Nikon amarga manuskripé kagungan Patriark Nikon.

[831] Serebryansky. Op. cit. kaca 21, 39–46, 339–341, 345, 370. Aku ngaturake panuwun kanggo akèh informasi babagan Abas Kornelius marang sejarawan seni N. E. Andreev (Prague), sing maringi kabar marang aku babagan panalitèné sing ditindakake ing Biara Pskov-Pechersk ing taun 1937–1938, lan monografiné adhedhasar asil panalitèn iki, sing, sayangé, dilarang tanpa alesan déning panguwasa Jerman nalika perang taun 1939–1945 lan wiwit kuwi ilang.

[832] Buku Para Wali, ing: Readings. 1887. 4. kaca 55 (No. 157).

[833] Golubinsky. Sajarah Kanonisasi. kaca 332.

[834] Nasonov, A. 'Saka Sajarah Kronik Pskov', ing: Cathetan Sajarah 18 (1945). kaca 261.

[835] Shlyapkin, I. 'Ermolai the Wise, a New Writer of the Time of Ivan the Terrible', ing: Collection in Honour of S. F. Platonov (1911). hlm. 550, 553. Nikolsky, N. 'Cathetan Lanjutan Babagan Erasmus si Dosa', ing: Bibliographic Chronicle 1 (1914); Rzhiga.

Kaping pisan lan paling utama, 'Pangeling marang Jiwane Dhirine' pantes disebut: sawijining renungan liris babagan makna tobat sacara umum, lan khusus kanggo wong-wong sing diparingi wewenang lan hak ngadili, babagan tanggung jawab agama, lan babagan bebaya moral saka kesombongan rohaniawan, 'kamulyan donya'. Ing wektu sing padha, panulis ora lali ngélingaké kita yèn panguwasa rohani ngatur nyawa, déné panguwasa sekuler mung ngatur badan[836] . Buku 'Babagan Trinitas Suci'-é uga nggumunaké. Ing kono, Hermolaus nyoba nuduhaké yèn prinsip Trinitas dadi dhasar saka 'kabèh prakara'. Ing bagean kapisan saka 'Buku' iku, dhèwèké nyritakaké doktrin Ortodoks babagan Trinitas Suci, kanthi njupuk kutipan-kutipan sing dipilih kanthi tliti saka Kitab Suci. Nanging, miturut Hermolaus, prinsip Trinitas iku ana ing sakabehing jagad raya – sawijining bab sing dibahas ing bagean kapindho saka 'Buku' iku. Manungsa, minangka ciptaan paling luhur, ora bisa dibayangake tanpa kesatuan ing sajroning Tritunggal, amarga bagéyan-bagéyané – roh, jiwa, lan badan – mung bisa ana amarga kesatuan kuwi; kosok baliné, tanpa telung bagéyan kuwi, manungsa ora bisa sampurna lan harmoni. Bagéan katelu saka 'Buku' iku dumadi saka pandonga kang ditujokaké marang Trinitas Suci, disusun ing wangun puisi[837] . Pamanggihé Ermolai, kang ditulis kanthi cetha lan logika internal, ditondoi déning prasaja ing basa lan ungkapané; ora ana sing bisa mbantah kawruh lan pendhidhikan teologiné panulis.

Ermolai uga nuduhake minat marang masalah sosial. Risalah moral lan teologis sing judhule 'A Discourse on Love and Truth and on the Victory over Enmity and Falsehood'[838] isih ana; ing kono, pangarang nyatakake panemune babagan ketimpangan sosial ing masyarakat Moskow ing taun 1550-an. Dheweke nuduh elit Moskow, 'bangsawan', ora nduwé katresnan Kristen; kasugihané saya akèh amarga kasangsaran wong liya, golongan wong sing sejatine nyambut gawe, utamané sing ngupadi uripé sing pas-pasan liwat gaweyan abot saben dina. Pernyataan-pernyataan iki saka Yermolai-Erasmus ngelingake kita marang pengamatan sing digawe dening Prince-Monk Vassian babagan ketimpangan sosial ing masyarakat Moskowit lan tembung-tembung Metropolitan Joasaph babagan beban pajak sing nindhes para tani ing pertengahan abad kaping 16.[839] Sing luwih khas maneh yaiku 'Epistel marang Tsar' Ivan, uga risalah babagan wigati ekonomi kelas tani sing diajukake marang Tsar. Ing kéné dhèwèké nyusun program reformasi tanah sing mendesak sing, lumantar distribusi tanah sing adil lan pangurangan pajeg (nganti *15 persen saka panèn!), bisa nambah kahanan para petani lan kanthi mangkono nguwatake kapasitas produktifé. Minangka asilé, miturut Erasmus, kabecikan umum kraton bakal mundhak lan dhawuh Kristiani bab kaadilan lan katresnan bakal kasembadan, kanggo kamulyan tsar sing luwih agung. Sajeroning tulisan, pangarang uga nggawe sawetara pangamatan babagan kahanan perdagangan lan ngajokaké pirang-pirang paningkatan*[840] .

Panulisan 'ahli' sing aneh iki nganggo jubah biara iku dadi ciri khas, mbok menawa ora mung monastisisme nanging uga gambaran umum jamané – jaman sing ketegangan sejarahé ora kalah karo jaman reformasi Pangeran Petrus, lan uga ora kalah wigati tumrap nasib Rusia. Nalika sawijining sejarawan nyoba ngenali ing reformasi Peter panyebab lan oyot manéka fenomena ing sajarah Rusia – politik, sosial, ékonomi, lan eklesiastik-politik – dhèwèké tekan kesimpulan yèn oyot-oyot mau luwih jero, asalé saka abad kaping 16, utamané ing separo kapisan abad kuwi. Sanadyan miturut standar lan persepsi saiki, kabèh tokoh sing muncul ing panggung eklesiastik-politik lan budaya iki katon ora pati wigati, nanging kanggo jamané dhéwé lan kanggo suasana budaya lan eklesiastik-politiké, padha dadi tokoh utama lan khas.

7. Sastra Abad kaping 17

Abad kaping 17 iku periode sing luwih pucet, luwih ora pribadi, lan kurang kreatif. Ing kalangan monastik, kita nyekseni suruté minat spiritual lan budaya. Kekuwatiran lan kesulitan sosial lan ekonomi ing abad iki ora bisa mung dijelasaké déning akibat saka Jaman Kasangsaran[841] . Sakjatiné, sababé ana ing kahanan abad sadurungé. Ing sawijining teges, iki mbenerake pandangan lan panilaian sing wis kasebut ing kene, sing diungkapake dening para publisistik sing, sanajan narik kawigaten marang kahanan sing ana,

---

'Kegiatan Sastra Ermolaï-Erasmus', ing: LZAK 33 (1926). hlm. 103–200; Yavorsky, A. 'Bab Pitakonan Kegiatan Sastra Ermolay-Erasmus', ing: *Slavia*. 9 (*1930–31). kaca 59–80, 273–299.*

[836] Shlyapkin. Op. cit. kaca 555–562.

[837] Rzhiga. Op. cit. kaca 173–176.

[838] Ibid. kaca 157.

[839] Cf. Bab VI; Stoglav. Bab 100. (832) Rzhiga. Op. cit. kaca 173–176.

[840] Babagan karya iki, delengen: Rzhiga. Op. cit. kaca 193–199; uga kaca 152, 158, 186; sebagian ing: Zhmakin. Op. cit. kaca 69–71. Cf.: Sobolevsky, A. 'Materials and Notes on Old Russian Literature', ing: IORAS. 17 (1912). kaca 2, 94–96.

[841] Kita nyebut karya: Platonov, S. F. Esai babagan Sajarah Jaman Kasangsaran ing Nagara Moskow (1899).

durung nduweni kawruh sing dibutuhake kanggo prédhiksi pangembangan mangsa ngarep lan nggawe kesimpulan sing cocog. Komunitas biara ora nanggapi kesulitan-kesulitan iki, lan sawetara tulisan jurnalistik babagan iki ora pantes disebutake. Ing urip gerejawi lan politik, ora ana masalah sing parah kaya, contone, masalah kepemilikan tanah gereja, sing wis banget ngganggu pikiran wong-wong sak abad kepungkur.

Antarane para biksu ing Biara Trinity-Sergius—sing komunitasé ora pati misuwur ing babagan sastra gerejawi sajrone abad kaping 16—nanging ana sawetara panulis sing pantes disebut. Panitia gudang panganan biara iki, Avraam Palitsyn († 1627), nyusun karya misuwur 'Cathetan Panyerangan Biara Trinity-Sergius' nalika Jaman Kasangsaran. Karya iki sacara sakabèhé dadi sumber sing apik banget babagan sajarah Jaman Kasangsaran, lan panganggité ora bisa dipungkiri duwé bakat sastra[842] .

Salah siji juru gudang liyane ing biara iki, Simon Azarin (w. 1665), luwih dikenal minangka pangarang karya *Babagan Mujijat Anyar sing Diumumaké saka Sang Suci Sergius* (saka Radonezh), sing nambahaké hagiografi sadurungé babagan wali iki[843] . Salah siji karya Azaryin liyane, *Urip lan Tumindak Bapa Kita, Archimandrite Dionysius*, uga misuwur banget; crita iki nyritakaké kabèh kegiyatan tokoh sing unggul iki. Karya iki nglengkapi *Tale*-é Palitsyn, lan bebarengan padha nyedhiyakake gambaran babagan keterlibatan biara ing prastawa nasional sajrone Jaman Kasangsaran, nalika Archimandrite Dionysius (1610–1633) dadi abbot biara[844] . Sing kurang misuwur yaiku karya katelu Azaryin, *Crita Bab Karusakan Nagara Muskovit*, ing ngendi panganggit nulis babagan panyebab Perang Russo-Polandia taun 1654 – sawijining upaya kanggo mbenerake kabutuhan perang iki ing paningalé rakyat, bisa uga dipesen déning pamaréntah[845] . Azarin uga minangka panganggit kalender wulanan jembar babagan festival taunan lan wali Ruslan, sing mung kasedhiya ing wangun manuskrip. 'Kanon Panjaluk marang St Dionysius' ngrampungake karir sastra Azarin[846] .

Sing paling narik kawigaten yaiku cathetan lelungan ing pangibadah menyang Yerusalem (*1651–52), sing ditulis dening Hierodeakon Iona, sing dijuluki 'Sing Cilik'*[847] *. Cathetan Iona ngemot katrangan sing rinci banget babagan Yerusalem lan panggonan suci ing kana; katrangan kasebut ditandhani kesederhanaan lan keaslian lan bébas saka unsur fiksi sing lumrah ana ing 'ziarah menyang panggonan suci' liyane déning panulis Rusia Kuna.*

Karya sing jembar banget disusun déning biksu Arseny Sukhanov, sing uga dadi juru gudang ing Biara Trinity-Sergius. Ing gegayutan karo rencana revisi buku-buku liturgi, Arseny ditugasaké déning Patriark Nikon kanggo lelungan menyang Konstantinopel lan sinau langsung babagan upacara lan buku liturgi . Arseny nyatakake asil lelungan iki (1649–1653) ing sawijining buku sing dijenengi *Proskynitar*[848] . *Proskynitarion*-é Arsenius kabagi dadi telung pérangan; pérangan kapisan ngemot cathetan lelungané (Arsenius ngunjungi Iași ing Moldavia, Konstantinopel, pirang-pirang pulo ing kepulauan Yunani, Mesir lan Yerusalem, banjur bali menyang Moskow liwat Kaukasus lan Georgia); bagéan kapindho sakabèhé kanggo njlèntrèhaké Yerusalem lan panggonan suci ing kana, déné bagéan katelu njlèntrèhaké upacara liturgi Gréka. Saliyane, Arsenius nggawa bali akèh manuskrip (nganti 700) sing isiné liturgi lan teologi, kang dimaksudaké dadi dhasar kanggo pakaryan Patriark Nikon ngrevisi buku-buku liturgi.

Babagan literatur teologi, ora ana karya asli sing lestari saka abad kaping 17. Jumlah karya sing ditulis ing wektu kuwi lumayan akèh, nanging ora wigati saka isi[849] . Nanging, luwih pantes diparingi perhatian marang karya-karya sing muncul saka perselisihan babagan wektu konsakrasi Hadiah Suci utawa sing ditulis ana gandhèngané karo revisi buku-buku liturgi sing ditindakake déning Nikon. Masalah kapisan dibahas utamane dening wakil-wakil komunitas biara, dene ing literatur sing luar biasa akèh sing muncul gegayutan karo revisi buku-buku, komunitas biara ora manèh nduwèni peran utama. Nanging sadurungé kita nyebut

---

[842] 'Tale' (kaping pisan diterbitake taun 1784) ngemot 86 bab, sing bab 1–6 kanggo periode 1584–1611; bab 7–58 nyritakake kanthi rinci pengepungan biara; bab-bab pungkasan, 59–86, nggambaraké kahanan sakabèhé Rus' sajroning Jaman Kasangsaran. Bab Avraamy, delengen: Kedrov. Op. cit. lan panulis sing padha, 'Avraamy Palitsyn minangka Panulis', ing: Russkiy Arkhiv, 1886, no. 8; 'The Tale' ing: PDP, vol. 8 (1883).

[843] Klyuchevsky. Urip. kaca 350–351.

[844] Karya iki, *Urip lan Tumindak Bapak Kita, Archimandrite Dionysius*, wis diterbitake bola-bali (edisi kapisan taun 1809) lan kondhang banget.

[845] 'Crita Bab Karusakan Nagari Moskow lan Kabèh Tanah Rusia', ing: Readings. 1881. 2 (edisi kapisan).

[846] Gorsky. Gambaran Sajarah babagan Lavra Trinitas Suci-Sergius. Jilid 2 (1890). kaca 15.

[847] Karya iki, *The Tale and Legend of the Journey to Jerusalem and Constantinople*, wis dicetak maneh kaping pirang-pirang: 1836; 1849; ing: *Readings*. 1871. 1; PDP (1882); edhisi paling apik ana ing: PPS. 42. Ed. S. Dolgov, kanthi informasi babagan Ion ing pambuka.

[848] Arseny Sukhanov. *Proskynitarion*, ing: *PPS* (1889). Bab Sukhanov: S. Belokurov, *Arseny Sukhanov* (1891).

[849] Cf.: Filaret. Obzor. 1–2, ing ngendi karya-karya iki kacathet tinimbang dianalisis.

karya-karya sing paling misuwur, pantes kanggo nggawe observasi umum babagan literatur gerejawi abad kaping 17. Basa ing literatur iki nduwèni ciri khas. Para panulis jaman kuwi ditondoi kecenderungan marang verbositas lan retorika, nanging sejatine ora duwe elokwensi sejati; padha ngrusak basa kanthi akèh tembung Polandia sing dirussifikasi, Latin, lan ing sawetawis uga tembung Yunani, sing dadi akibat negatif saka pangaribawa Kulon lan kidul-kulon. Yen digabungake, kabèh iki nggawe pamaos kesel lan angel mangerteni; akibaté, ajiné praktis saka karya-karya iki suda sanajan kanggo wong-wong ing jamané. Mbok menawa amarga iku, akèh saka karya-karya mau tetep mung ing wangun naskah lan kita mung ngerti saka katalog utawa katrangan arsip sing cekak.

'Sabda babagan Karajan Swarga' (1626), sing ditulis déning biksu Anthony, sing dikenal minangka Podolsky, sing bisa uga asalé saka Rus' Kidul-Kulon[850] , ora tanpa orisinalitas. Ing enem bab ing 'Tembung', pangarang pisanan mbahas hakikat Tritunggal Suci lan Inkarnasi Kristus – Sumber kaslametan kita; banjur nyoba nggambaraké Karajan Swarga, nerangaké kabungahan para wali, ketidakeusakané lan 'umur'é (bab 1–4); bagéan kapindho (bab 5 lan 6) ngemot analisis komparatif babagan nilai donya lan kabungahan swarga. Sanadyan *Word*-é Anthony ora tanpa logika internal lan kesalehan sing tulus, retorika sing kakehan lan basa sing mewah nyuda ajiné karya iki[851] . Uga pantes nyebutake karya eksegetika babagan Kitab Kejadian – *The Six Days* déning Athanasius, Uskup Agung Kholmogory (1682–1702) – lan *Confession of Faith* – sawijining eksposisi saka Kredo[852] .

Ignatius Rimsky-Korsakov iku panulis sing banget maneka warna. Lair ing kalangan bangsawan pangabdian, lan sawisé sawatara wektu makarya dadi kamarllen ing kraton Tsar Alexei, dhèwèké mlebu Biara Solovetsky ing taun 1677; ing taun 1685 dhèwèké wis dadi arkhimandrit Biara Novospassky, lan nalika kontroversi babagan transposisi Sumbangan Suci dhèwèké kalebu salah siji panyengkuyung paling semangat marang Patriark Joakim. Hubungane karo Patriark Adrian anyar ora berkembang kanthi apik, lan pangangkatane dadi Metropolitan Siberia bisa uga dadi wujud pangasingan sing terhormat. Uripe rampung kanthi tragis: Ignatius kelangan akal, dipensiunake ing taun 1700, lan seda ing taun 1701. Ing taun 1780-an lan 1790-an, dhèwèké nyusun telung hagiografi: 1) 'Uripé Putri Kudus Anna saka Kashin', 2) 'Uripé Kudus Simeon saka Verkhoturye' lan 3) 'Urip lan Wasiaté Patriark Joakim'. Karya pungkasan iki, sing ditulis kanthi tujuan tartamtu – kanggo nyengkuyung kanonisasi Joachim, rencana sing ora disetujoni Patriark Adrian – raket gegayutan karo posisi 'Partai Ortodoks' ing perselisihan babagan transposisi Sumbangan; karya iki ora objektif banget, wujude kaya pujian, nanging tetep dadi sumber wigati kanggo sajarah jamané. Saliyane, Ignatius iku panulis 'Panjelasan Ikon Sophia, Kawicaksananing Gusti', loro karya polemik sing ditujokake marang Protestanisme lan Katulikisme, telung karya nglawan skisma sing entuk kasohoran amba, lan, pungkasané, 'Warta babagan Tsardom Rusia' lan 'Sawijining Tembung kanggo Tentara', sing digarap gegayutan karo kampanye Krimea taun 1685. Loro karya pungkasan iki nduwèni sipat politik; ditujokaké kanggo ndhukung pamaréntahan Putri Sophia; 'Panjelasan Gambar Sophia' uga ngemot alusi marang 'kabijaksanaan' Putri Sophia[853] .

Contone uskup sing ngati-ati njaga katertiban ing keuskupané yaiku Pavel, Metropolitan Ryazan (1681–1686). Dhèwèké minangka panganggit 'Epistel Sirkular' sing dawa kanggo para rohaniawan ing keuskupané. Ing surat iki, Metropolitan nalika nyapa para rohaniawan paroki nulis manawa nalika ngubengi dioseh lan ngunjungi gréja-gréja, piyambakipun nemokaké akèh ketidakteraturan ing pangelaran ibadah; piyambakipun ndhukung paugeran kanthi kutipan saka Kitab Suci lan buku kanonik, kang mbuktèkaké pendhidhikané sing jembar. Paul kanthi tegas nuntut supaya para imam paroki lan abbot biara nganakake ibadah agung manut buku-buku liturgi sing wis direvisi nalika jaman Patriark Nikon lan salajengipun, sing

---

[850] Cf.: Makarii. 11. kaca 223–227; diterbitake ing: Prav. sob. 1864. 1. kaca 108–126, 227–246. Delengen uga Makarii. 10. kaca 195.

[851] Anthony saka Podolye nyipta pirang-pirang karya liya sing nduwèni sipat moral lan ngedhèkaké; Makarii. 11. kaca 224; saliyané, risalah polemik 'Babagan Api Panyucian' (Makarii. 10. kaca 195), sing ditulis ana gandhèngané karo revisi buku-buku ing seperempat kapisan abad kaping 17.

[852] Filaret. Review. 1. No. 367.

[853] Shlyapkin. St Demetrius of Rostov. kaca 168–169; 'Urip lan Wasiat Patriark Joakim', ing: OLDP (1879) lan PDP. 1880. No. 2. Karya polemik: Lebedev, A. 'Panaliten Sajarah ing Arsip Rusia Kidul', ing: Readings. 1884. 3; delengen: Tsvetaev. 'Saka Sajarah Kapercayan Asing ing Rusia' (1866). kaca 215–236. Tulisan nglawan skisma: Epistles (Kazan, 1855); karya-karya sing isih ana mung ana ing wangun manuskrip. Karya: Abramov, N. 'Metropolitan Ignatius Korsakov', ing: Stranik, 1862 – ora kasedhiya kanggo aku. Babagan hubungan antara Ignatius lan Paus Adrian: Ustryalov. History of Peter the Great, vol. 3, Lampiran 7, kaca 536.

katon durung kabèh ditrapake ing endi-endi. Metropolitan Paulus iku salah siji saka sawetara uskup ing jaman kuwi sing maringi khotbah lisan[854] .

Kawruh manawa khotbah saka ambo ing Rus Muskovit ora nampa perhatian sing cukup, lan iki ora mung amarga kurangé pendhidhikan utawa kelalaian rohaniawan, nanging uga amarga sipat khas religiusitas Rusia Kuna[855] . Dibandhingake karo abad kaping 11–13 – cukup kelingan Lukas si Yahudi, Santo Teodosius saka Gua, Metropolitan Hilarion, Kirill saka Turov, lan Santo Abraham – periode sabanjure ketinggalan adoh ing babagan iki. Ing abad kaping 17, sawisé taun 1654 lan utamané sawisé taun 1686, nalika Metropolis Kyiv mlebu ing yurisdiksi Patriark Moskow[856] , pangaribawa gerejawi lan agama saka Kyiv wiwit nyusup kanthi intensif ing urip Moskow. Akibate, ana kebangkitan manèh ing khotbah gerejawi. St. Dimitri saka Rostov pantes disebutake kanthi khusus; sanadyan piyambakipun njabat panggonan wigati ing sajarah pendidikan gerejawi ing seperempat pungkasan abad kasebut, piyambakipun ora kalebu tokoh khas komunitas biara Moskow, amarga formasi rohani piyambakipun dumadi ing Rus' Kidul-Kulon kanthi sistem pendidikan rohani sing khas[857] . Monastisisme Moskow lan episkopat dhéwé ora akèh mbantu ngembangaké khotbah gerejawi. Kita mung bisa nyebut sawetara surat edaran sing diwaca marang wong akeh saka mimbar lan dadi panggantos khotbah. Ayo sebut telu: loro ditulis dening Patriark Nikon lan siji dening Metropolitan Ion saka Rostov (1652–1691). Paus Nikon biasane maringi khotbah dhéwé, sing arang banget ing jaman kuwi; sayangé, khotbah-khotbahé wis ilang[858] , nanging loro layang sirkular (1656) isih ana. Salah sijiné ditulis nalika pendirian Biara Salib. Patriark nulis babagan makna panyelamatan saka pati Kristus ing salib lan menehi interpretasi dogmatik babagan pratandha salib nganggo telung driji[859] . Surat kapindho disusun nalika wabah ing Muscovy (1656); ditujokake marang rakyat lan ngajak para umat supaya tobat lan nyuceni awake dhewe sacara moral. Ing kéné, Nikon mbantah kapercayan takhayul sing nyebar wektu kuwi yèn nglakoni apa waé kanggo nglawan epidemi iku dosa, amarga dianggep paukumané Gusti; dhèwèké mbeneraké langkah-langkah kuwi kanthi kutipan saka Kitab Suci[860] . Surat archipastoral jembar Metropolitan Jonah ngemot piwulang moral sing ditujokake marang para rohaniawan paroki lan umat ing wewengkoné. Ing kono, Jonah nulis babagan tugas pelayanan lan cara urip sing bener kanggo para imam, nyusun dhasar moral Kristen kanggo umat awam, lan kanthi tegas ngecam kebiasaan mabuk sing nyebar[861] .

Hieromonk Karyon Istomin (w. 1717) saka Biara Chudov ing Moskow iku tokoh sing luar biasa. Dheweke manggon ing ambang loro jaman, nalika tradhisi lan pandangan donya Muscovy diguncang dening reformasi Pangeran Peter Agung lan wiwit muncul ciri anyar ing watak spiritual masyarakat. Karion iku panyengkuyung lan praktisi Pencerahan sing semangat. Minangka salah siji murid pisanan ing sekolah sing dikelola sedulur Ioannikios lan Sofronios Likhudov ing Biara Zaikonospassky[862] , dhèwèké sinau sawatara wektu ing Akademi Kiev (ing taun 1681 lan 1687)[863] . Ing Moskow, dhèwèké makarya dadi korektor ing Balai Cetak Kerajaan, kalebu ing lingkaran paling jero Patriark Joakim (1674–1690) sing konservatif banget – sing bisa nuduhaké bakat diplomatik Karion – lan nindakake sawatara tugas penting. Carion uga entuk kapercayan penuh saka penerus Joachim, Patriark Adrian (1690–1700), lan ngladeni dheweke kanthi peran sing padha karo sekretaris pribadi. Sabanjure dhèwèké njabat dadi pangurus Rumah Cetak Kerajaan. Ing taun 1712, Karion lelungan menyang Novgorod kanggo mulang ing sawijining sekolah sing didirèkaké déning Metropolitan Job, nanging dhèwèké ora suwe manggon ing kana. Dhèwèké raket karo St Demetrius saka Rostov lan mbantu nyusun bahan hagiografi kanggo Menologion-é. Karion Istomin nulis pirang-pirang khotbah lan karya liya, sing dikumpulake ing antologi manuskrip kanthi irah-irahan sing aneh 'Veseliti' (irah-

---

[854] Surat iki ditemokake ing: Piksanov, A. Piagam-Piagam Kuna lan Akta Wilayah Ryazan (1854). No. 51 lan Vozdvizhensky, T. Tinjauan Sejarah Hierarki Ryazan (1820). kaca 171–181. Cf.: Filaret. Review. Vol. 1, No. 236; uga: Solovyov. History of Russia. Vol. 14. kaca 90.

[855] Filaret. Obzor. Vol. 1, No. 367; Petukhov. Op. cit., kaca 234.

[856] PSZ. Vol. 2, No. 1198 lan 1199.

[857] Delengen cathetan 820 lan Popov, M. Saint Dimitri of Rostov and His Works (1910).

[858] Makarii. 12. kaca 269 lan salajengipun.

[859] IRI. 4. kaca 831–860; Makarii. 12. kaca 255–257.

[860] PSZ. 1. No. 188.

[861] AI. 4. No. 172–177.

[862] Mirkovich. Babagan Sekolah lan Pendidikan ing Jaman Patriark, ing: ZhMNP. 1878. 7. Smentsovsky, M. Para Sedulur Likhuda. Panaliten Babagan Sajarah Pendidikan Gereja lan Urip Gereja ing Akhir Abad kaping 17 lan Awal Abad kaping 18 (1899); babagan para sedulur Likhuda, delengen Bab XI.

[863] Shlyapkin. Op. cit. Lampiran. kaca 77–79. Babagan Karyon Istomin: Brailovsky, S. Karyon Istomin. Urip lan Karyané, ing: CHOLDP. 1889. 4–6; ibid. Bab Biografi Karyon Istomin, ing: ZhMNP. 1891. 8.

irahan sing dadi ciri basa rusak ing jaman semana), akèh puisi, 'Primer' sing ditujokaké kanggo pendidikan ora mung 'para mudha' nanging uga 'para wadon enom' (!), lan malah 'Civics of Good Manners' – sawijining pandhuan babagan tata krama[864] . Karion makili jinis biksu Rusia anyar ing pungkasan abad kaping 17. Kita bakal nemoni tokoh-tokoh sing padha mengko ing gegayutan karo tema-tema liya ing buku kita. Ing wektu kuwi, ana tren umum nganggo jubah biara kanggo majokake karir. Nanging, amarga kahanan jaman sing butuh kebangkitan pendidikan umum lan gerejawi, kegiatan wong-wong kuwi tetep nduweni sipat positif.

Bab XI. Pangaribawa Kulon lan Kontroversi Teologis babagan Transubstansi Sajian Suci

1. Mlebué Pangaribawa Kulon ing Abad kaping 17

Ing seperempat pungkasan abad kaping 17, komunitas biara maneh melu aktif ing urip agama ing Moskow. Perdebatan teologis babagan wektu konsekrasi Sajian Suci sajrone Liturgi Ilahi iku wigati amarga kanthi cetha mbukak loro arus sing béda ing komunitas biara Moskow: arus 'Ortodoks Yunani' lan arus 'Kulon', utawa 'Katolik Roma'. Panyusupan doktrin dogmatik Katolik Roma ora dadi fenomena sing dumadakan utawa ora dikarepake; malah, iku asil saka sakabehe rangkaian kahanan sajarah, sing dikenal ing pustaka kanthi istilah umum 'pengaruh Kulon'. Iki dudu panggonan kanggo mriksa kanthi rinci kabèh keragamané lan pangaruhé marang manéka aspèk urip lan kabudayan Moskow malah sadurungé réformasi Pangeran Pèter Agung[865] . Kita mung bisa fokus marang pangaruh-pangaruh sing muncul ing babagan pandangan donya agama.

Kaya sing cetha saka paparan kita, loro kapercayan jero ngakar ing pikirané wong Moskow abad kaping 16 lan 17: kaping pisan, kapercayan manawa agama Kristen mung tetep resik lan ora rusak ing iman Ortodoks Yunani, utawa malah ing wangun 'Ortodoks Rusia'-e; lan kapindho, manawa urip masyarakat manungsa kudu dibangun adhedhasar dhasar piwulang Kristus lan dikembangake manut piwulang mau. Panemu-panemu iki wis suwe mapan ing kalangan wong Rusia, wiwit wiwitan panyebaran agama Kristen – cukup kelingan *Slov* Metropolitan Hilarion (abad kaping 11) (Bab I) – lan wiwit kuwi terus berkembang lan ngakar. Panulisané rahib Philotheus lan gagasan Moskow minangka 'Roma Katelu' sing kacetha ing kono mung dadi pranyatan resmi saka pandangan-pandangan iki.

Saliyane kapercayan marang ortodoksi dhéwé lan, minangka akibaté, marang eksklusivisme dhéwé, ana uga rasa bangga agama sing nancep. Kapercayan marang kabeneran Ortodoksi iku dhéwé wis dadi manifestasi religius sing lumrah lan ora dosa; nanging exaggerasi sing ora perlu asring ngluwihi wates pangabdian gerejawi sing sejati. Bangsa Rusia nggabungaké kapercayan marang ortodoksi dhéwé karo permusuhan sing kenthel marang denominasi Kristen liyané lan nyebut kabèh wujud Kristen sing ora Ortodoksi Rusia minangka bidah. Kesadaran agama kaya ngene iki sejatine dudu bab sing khas Rusia; sacara obyektif, iki dadi ciri khas kabèh religiusitas jaman pertengahan, nanging uga ana kontribusi saka Rusia—kontribusi sing negatif—ing sajarah 'Una Sancta' [Gereja Suci Siji] sing ora bisa dihindari. Ciri-ciri kasadharan agama Rusia iki nyebabake apologetika—sing sejatine bener—dadi kakehan kasar, nganti pembelaan ing tembung lan tumindak ditindakake kanthi permusuhan sing ora perlu, nalika ing wektu sing padha uga nuduhake kurangé kawruh babagan Kristen Kulon.

Minangka asil saka mlebu pangaribawa Katolik Roma, sepisanan mlebu ing urip gerejawi Metropolis Kyiv lan sabanjure, liwat Kyiv, mlebu ing urip gerejawi Metropolis Moskow, doktrin Katolik Roma entuk penganut malah ing antarané komunitas biarawan Rusia. Wiwit abad kaping 14, bagean wong Rusia sing pracaya Ortodoks Yunani njaga persatuan karo Gréja Rusia mung ing babagan kapracayan lan kanon, nanging

---

[864] Shlyapkin. Op. cit. kaca 256, 263, 283, 368, 370, 442; Lampiran. kaca 79.

[865] 'Pengaruh Yunani iku ing babagan agama,' tulis V. O. Klyuchevsky, 'dene pangaribawa Kulon iku ing babagan politik. Pengaruh Yunani nyusup ing saindenging masyarakat tanpa nyusup ing saben wong; pangaribawa Kulon nyusup ing saben wong tanpa nyusup ing saindenging masyarakat' (Geschichte Russlands. Vol. 3, kaca 283). Kanggo orientasi, aku mung bakal nyebut karya-karya sing paling wigati sing bakal mbantu nyuguhake gambaran sing cetha babagan pangaribawa Kulon: S. Platonov, *Moskow lan Kulon* (1925); N. Petrov, 'Bab Pangaribawa Sastra Rusia Kulon marang Sastra Rusia Kuna', ing: *TKDA*. 1872. No. 4, 5 lan 7 (karya lawas iki isih tetep relevan); Klyuchevsky, V. 'Pengaruh Kulon ing Rusia ing Abad kaping 17: Esai Psikologi-Historis', ing: Pitakon babagan Filsafat lan Psikologi. 36, 38 lan 39 (1897); idem. *Geschichte Russlands*. 3. kaca 281–307; Milyukov, P. *Gambaran Cilik Babagan Sajarah Kabudayan Rusia*. 2 jilid (1898–1901); Brückner, A. The Europeanisation of Russia (1888); Luther, A. History of Russian Literature (1925); Winkler, M. Russian History since the Beginning of the 17th Century, ing: Propylaea World History. 9 (1933). kaca 310–420.

ora ing hierarki, amarga wis kapisah saka Gréja Indungé amarga pambentukan Metropolis Kyiv sing kapisah (1448, rampung ing 1458)[866] . Ing taun 1569, Lithuania lan Rus' Kidul-Kulon digabung dadi siji nagara minangka asil saka Persatuan Lublin, lan diokèsa Ortodoks Yunani saka Metropolis Kyiv banjur dilebokake ing sangisore panguwasa politik raja-raja Polandia. Polandha iku nagara Katolik Roma; pranatan ekonomi lan budaya antarané populasi Katolik lan Ortodoks mbukak dalan kanggo pangaribawa Katolik, luwih-luwih amarga pangaribawa kasebut entuk dhukungan teguh saka pamaréntah Polandha.

Saka sudut pandang sajarah, iku dadi nasib yèn Rus' ngadili Gréja Katulik Roma miturut standar Katulik Polandia, amarga Katulik Polandia wis nyelakaké jurang ing antarané wong-wong Rusia, Gereja Rusia, ing siji sisih, lan Gereja Katolik Roma, ing sisih liyane – pangerten bebarengan lan panilaian obyektif keganggu lan malah dadi mokal. Wong Rusia mbentuk kesan marang Gréja Katulik liwat patemon karo Katulikisme Polandia. Kabijakan pamaréntah Polandia ing abad kaping 16 ing tanah-tanah murni Rusia sing ana ing sangisoré kendali nyebabaké kahanan politik lan gerejawi dadi ora bisa dipisahaké, déné tembung 'Polandia' lan 'Katulik' dadi padha tegesé kanggo wong Rusia. Intervensi Polandia ing Masa Kesusahan Rusia (kebijakan sing ora wicaksana sawisé munculé Palsu Dmitry) lan upaya kikuk para rohaniawan Polandia nyebarake Katolik ing Rusia nduwèni akibat sing banget abot. Ing abad-abad sawisé Masa Kasangsaraan, hubungan Rusia-Polandia, perselisihan lan perang mung katon saka sipat nasional-politik; sejatine, masalah sing dipertaruhkan ngluwihi wates nagara lan lingkup pangaribawa; kedadeyan-kedadeyan iki nduwèni makna sing luwih jero, yaiku sajarah gerejawi, amarga nyebabaké ilangé kabèh kamungkinan kanggo nyawijikaké gréja-gréja. Kesalahan pamaréntah lan hierarki gerejawi, sing nggawe putusan cepet adhedhasar fenomena sing mung nduwéni wigati lokal; rasa paité para pamimpin macem-macem faksi lan tumindaké sing ora pantes, sing nimbulaké bayangan peteng ing sajarah Persatuan ing Polandia lan Rus Kulon – kabèh mau ngowahi loro denominasi Kristen dadi mungsuh. 'Sismatis' lan 'heretikus' wiwit kuwi dipinggirake siji lan sijine, lan ora ana gerakan politik liya, ora ana kontroversi sastra liya, sing ditandhani dening prasangka bebarengan, tuduhan, lan panjawatan ala kaya ngono. Iki loro kubu mungsuh sing, sanadyan mangkono, ora bisa urip tanpa siji lan sijine.

Pengaruh budaya Kulon, utamane pendidikan Kulon, saya jero mlebu ing urip rohani Rus' Kidul-Kulon; iki saya cetha ing separo kapindho abad kaping 16. Alon-alon, tren anyar iki tekan Muscovy, lan proses iki terus nganti abad sabanjure[867] . Pengaruh iki ngakar kanthi jero ing babagan pendidikan sekolah; sekolah-sekolah muncul ing pirang-pirang kutha, sing paling akèh diadegaké déning persaudaraan Ortodoks, sing kurikulum lan métodhe pangajarane nuduhaké pangaruh Kulon. Ing taun 1615, Sekolah Persaudaraan Kyiv diadegaké; ing taun 1631, Metropolitan Petro Mohyla ngadegaké sawijining kolese, sing sakbanjuré berkembang dadi Akademi Teologi Kyiv. Saka sajarah Kolese Kyiv, dingerteni yèn sistem pendhidhikan akademik lan teologis ing kono meh persis padha karo ing kolese Yesuit, kanthi cara mulang skolastik. Alon-alon, sawetara doktrin teologi Katolik wiwit mlebu ing literatur teologi Rusia Kidul. Akeh anggota rohaniwan, komunitas biara, lan para uskup sing sinau ing kana utawa nambah kawruh kanthi maca literatur kaya ngono padha condhong nampa doktrin-doktrin kasebut lan banjur dadi panyengkuyung pandangan Katolik ing urip

[866] Wiwit taun 1037, pusat pimpinan Gereja Rusia, yaiku Metropolitan Kyiv, dumunung ing Kyiv. Metropolitan Cyril II (1240–1280) manggon gantian ing Kyiv lan Vladimir ing Klyazma; penerusé, Metropolitan Maxim (1283–1305), pindhah permanèn menyang Vladimir ing taun 1299. Metropolitan Peter (1308–1325) mindhah panggonané saka Vladimir menyang Moskow. Diocèse kidul-kulon Rusia dumunung ing Lituania ing wektu kuwi. Ing taun 1448, Jonah diangkat dadi Metropolitan Moskow. Casimir IV, Raja Polandia lan Adipati Agung Lituania, ngakoni wewenang kanonik Jonah marang diosek-diosek Lituania liwat piagam khusus (1451). Ing taun 1458, Gregorius Mamma, Patriark Konstantinopel, nunjuk 'Metropolitan Kyiv' khusus – Gregorius Bulgarin – kanggo ngatur sangang keuskupan Lithuania (Bryansk, Smolensk, Przemyśl, Turov, Lutsk, Volodymyr-Volynskyi, Kholm lan Halych). Sawisé seda Metropolitan Jonah (1461), para Metropolitan Moskow diparingi gelar 'Moskow lan Kabeh Rus'. Wiwit wektu kuwi, Metropolis Kyiv ngetutaké dalan sajarah dhéwé sing béda. Delengen babagan iki: Sokolov, D. *The History of the Division of the Russian Metropolis* (1900); Sokolov, P. *The Russian Bishop from Byzantium and the Right to His Appointment until the Beginning of the 15th Century* (1913); uga: Makarii, jilid 4–5, lan Golubinsky, jilid 2, kaca 1.

[867] Saka literatur sing akèh babagan topik iki, bisa disebutaké: Sobolevsky, A. Pengaruh Kulon marang Sastra Muscovy ing abad kaping 15–17 (1899); Shlyapkin, A. Op. cit.; Florovsky, A. The Conflict of Two Traditions in Intellectual Life in Eastern Europe in the 16th–17th Centuries. Prague, 1937; Chodnicki, K. The Orthodox Church and the Polish-Lithuanian Commonwealth. 1370–1632 (1934).

gerejawi Metropolis Kyiv[868] . Nanging, amarga para biksu liyane[869] lan para uskup tetep manut ajaran Gréja Ortodoks Yunani, malah ana kontroversi sengit ing Metropolis Kyiv, sing nyebabake diterbitake akèh risalah teologi[870] .

Kabeh iki diawasi kanthi cermat ing Moskow, lan meh kabèh tulisan gerejawi sing digawé ing Metropolis Kyiv dituduh 'bidah Latin'; langkah-langkah pertahanan uga ditindakake. Kita mung bakal nyebutake sing paling misuwur saka iki. Mangkono, ing taun 1620, ing sangisoré Patriark Filaret, sawijining Konsili diadani ing Moskow, sing ngetokake dekrit manawa sakramèn baptisan kudu diwènèhaké manèh marang umat Katolik lan Yunitian yèn padha kepéngin mbalik menyang Gréja Rusia; ing jaman Patriark Joasaph (1634–1641), dekrit iki malah dilebokake ing Trebnik (1639), lan ora nganti Konsili taun 1667 baptisan maneh marang umat Katolik dilarang kanthi tegas[871] . Ing taun 1628, Tsar Mikhail lan Patriark mrentahake supaya karya-karya Archimandrite Cyril Tranquillion saka Chernihiv dibakar; ing wektu sing padha, kabèh buku saka percetakan Lituania—yaiku sing diterbitake ing Lithuania utawa Ukraina—dilarang. Sadurunge kuwi, buku-buku mau wis sumebar amba ing Moskow, mlebu ing perpustakaan biara lan dipikolehi para rohaniawan lan uskup[872] . Ing taun 1644, sawijining kumpulan sing dikenal minangka 'Buku Cyril' diterbitake, kanthi tujuan ngecam 'wong Romawi lan wong Latin, uga para Lutheran lan Calvinis', supaya 'menengake basa-basa bidah kuwi'[873] . Nanging, kumpulan liyane luwih nyebar – 'Buku babagan Iman', sing sakbanjure dadi wigati banget kanggo Para Percaya Lawas (skismatik). Karya iki ditulis dening Nafanail, igumen Biara St Michael ing Kyiv, watara taun 1644, lan dicithak ing Moskow kanthi sawetara owah-owahan ing taun 1648.[874]

Pamaréntah lan panguwasa gréja ora bisa nyegah panyebaran pangaribawa Rusia Kidul. Faktor wigati liyane yaiku, wiwit taun 1330-an lan 1340-an, akèh biksu, amarga dianiaya déning wong Polandia, mlayu siji-siji utawa klompok saka Metropolis Kyiv menyang Muscovy lan nyebar ing pirang-pirang biara[875] . Patriark Nikon butuh wong sing terdidik kanggo mbenakake buku-buku liturgi sing wis ditindakake, lan dheweke mung bisa nemokake wong kaya ngono ing Metropolis Kyiv. Iki nerangake kenapa ing wektu kuwi akèh biksu saka biara ing kidul Rusia teka ing Moskow, melu revisi buku-buku mau minangka juru tulis, panyunting, lan penerjemah[876] . Tsar Alexei Mikhailovich, sanadyan konservatif ing babagan agama, ngakoni yèn urip gréja nandhang kekurangan pendhidhikan lan kawruh ing kalangan rohaniawan. Pengaruh Kulon malah wis mlebu ing kulawarga kraton: Putri Sophia lan Tsarevich Fyodor dibesarke kanthi semangat sing beda banget saka sing biyen dadi norma[877] . Ing taun 1649, Tsar Alexei ngirim pesen khusus marang Metropolitan Kyiv supaya ngirim menyang Moskow 'guru-guru kanggo nerjemahaké Kitab Suci Yunani menyang basa Slavia, kanggo ngladèni kita, Sang Panguwasa Agung, sawatara wektu'. Kaya nalika Moskow ngajak Maxim nindakake tugas

---

[868] Shlyapkin. Op. cit., kaca 108 lan salajengipun; Kharlamovich, K. Sekolah Ortodoks Rusia Kulon abad kaping 16 lan awal abad kaping 17 (1905); Golubev. Metropolitan Peter (Mogila) saka Kyiv lan Kanca-kancané. Jilid 1 (1883); Makarii (Bulgakov). Sajarah Akademi Kyiv (1843); Titov, F. Pendidikan Tinggi ing Kyiv Ukraina (1924); Golubev. Sajarah Akademi Teologi Kyiv. Masa Mohyla (1886); Petrov, N. Akademi Kyiv ing Setengah Kapindho Abad kaping 17 (1885).

[869] Tokoh sing menarik ing partai Ortodoks Yunani yaiku biksu Ioann Vishensky (wafat ing kuartal kapisan abad kaping 17). Delengen: Zhitetsky, I. Kegiatan Sastra Ioann Vishensky (1890); Franko, I. Ivan Vyshenskyi lan Karyané (1895); sawetara tulisané diterbitaké ing: AYUZR. 2 (1865). kaca 205–270; Arkh. YUZR. 1. 7 (1887). kaca 19 sarta salajengipun lan ing: Golubev, S. Metropolitan Peter (Mogila) of Kyiv. 1 (1883). Lampiran. kaca 67 sarta salajengipun. Tulisan-tulisan Vishensky nyedhiyakake akèh bahan babagan sesambetan sosial lan urip biara ing Rus Kidul ing jaman kuwi.

[870] Literatur iki jembar banget. Kita mung bakal nyebutake ing ngisor iki: 'Monumen Sastra Polemik ing Rus Kulon' ing: RIB. 7 lan 19; Arkhangelsky, A. 'Perjuangan nglawan Katolikisme lan Sastra Rus Kulon ing Akhir Abad kaping 16 lan Setengah Kapisan Abad kaping 17', ing: Readings. 1888. 1; salajengipun: Makarii. 10; lan uga karya A. Florovsky sing kasebut ing ndhuwur. Monografi khusus: Zavitevich, V. Palinodia Zacharias saka Kopysten lan panggonané ing sajarah polemik Rusia Kulon abad kaping 16 lan 17 (1883); Sumtsov, N. Ioannikiy Galyatovsky (1884); panulis sing padha. Babagan Sajarah Sastra Rusia Kidul Abad kaping 17. 1. Lazar Baranovich (1885); Sichevskaya, K. Pamva Berinda, ing: Bacaan saka Perhimpunan Nestor Sang Pangripta Kronik. 23. 1 (1912); Otrokovsky, V. 'Taras Zemka, tokoh Rusia Kidul abad kaping 17', ing: Kumpulan Departemen Basa Rusia. 96. 2 (1921).

[871] Makarii. 11. kaca 25 sarta salajengipun; 12. kaca 171, 195–197; Grenkov, A. 'Dewan ingkang dipun adani ing Rusia ing sangandhaping Patriark Filaret ing taun 1620, lan paugeran-paugerané', ing: Prav. sob. 1864. 1. kaca 153–180. Babagan langkah-langkah nglawan umat Katolik sing ditindakake nalika pamaréntahan Tsar Alexei, delengen: Makarii. 11. kaca 232.

[872] SGGD. 3. No. 77; Makarii. 11. kaca 48 sarta salajengipun; Shlyapkin. Op. cit. kaca 108, 100.

[873] Makarii. 11. kaca 122.

[874] Ibid. 11. kaca 124.

[875] Bagaley. Op. cit., ing: Readings. 1887. 2. kaca 162; Makarii, Uskup. 'Katrangan Sajarah Babagan Biara Krasnogorsk', ing: Readings. 1880. 3. kaca 81; Belokurov. Materials (1888). kaca 79, 162, 164.

[876] Kapterev, N. 'Patriark Nikon minangka Reformator Gréja lan Para Lawané', ing: Prav. Sob. 1887. 1. kaca 145.

[877] Bandhingna karo karakterisasi Alexei ing: Kljutschewskij, V. *Geschichte RuЯlands*. Vol. 3.

sing padha ing wiwitan abad kaping 16, saiki uga dibutuhake wong-wong sing cocog saka njaba – kuwi pratandha sepira sithike prestasi pendidikan sajrone abad sing wis kliwat. Saliyane liyane, ana telung biksu sing teka ing Moskow wektu kuwi sing pantes disebutake. Wong-wong mau yaiku Arseny Satanovsky, Damaskin Ptitsky, lan Epiphany Slavinsky[878] .

Biksu Epiphanius Slavinetsky nduwèni peran sing wigati banget, loro-loroné ing panyusunan manèh buku-buku liturgi sing dilakoni ing sangisoré Patriark Nikon lan ing kontroversi sing banjur muncul gegayutan karo transposisi Sumbangan Suci. Dheweke dudu tokoh sing misuwur ing Moskow liwat kegiatan sing katon banget marang wong liya; malah, dheweke wong sing andhap asor, duwe bakat, lan lurus budi pekerti sing tansah tetep ing sangisore sorotan. Dheweke wong sing nduweni kawruh, tansah njaga jarak saka rame-rame urip ing Moskow. Nanging, amarga watak lan pendhidhikané, dhèwèké bisa mangaruhi wong liya lan mènèhi bimbingan marang murid-murid sing banjur melu aktif ing urip umum.

Epiphanius kamungkinan lair ing kutha Pinsk, ing Rus Kulon, ing kulawarga sugih. Dheweke sinau ing Sekolah Persaudaraan Kiev sadurunge taun 1631, yaiku sadurunge sekolah kasebut direformasi dening Metropolitan Peter (Mogila), nalika tradhisi Greko-Slavenis isih ngrembaka ing kana. Ing wektu kuwi, dhèwèké nampa pendhidhikan ing lan nglumpukaké kawruh filologis sing cukup babagan basa Yunani lan Slavia. Epiphanius nglampahi 10 utawa 12 taun ing pirang-pirang sekolah ing Polandia kulon, sing maringi dhèwèké kasempatan kanggo sinau basa Polandia lan Latin kanthi tuntas. Ing awal taun 1640-an, dhèwèké ngucapaké sumpah monastik ing Kyiv-Pechersk Lavra, lan ing taun 1642 dhèwèké wis dadi guru ing Sekolah Brotherhood sing padha sing biyèn tau dadi papan sinau dhèwèké. Dheweke mulang ing kana nganti taun 1649. Ing periode iki, Epiphanius misuwur amarga semangat gedhé sing digunakaké kanggo nguber kawruh. Nanging ora mung amarga iku waé dhèwèké narik kawigatèn ing Moskow. Saka sawijining karya sing sabanjuré ditulis déning muridé, biksu Euthymius, 'Babagan Hieromonk Epiphanius sing Paling Wicaksana saka Slavintsy', cetha manawa Epiphanius kalebu klompok cilik sarjana Kyiv sing njaga jarak saka pangaribawa Katolik Polandia, tetep ketat Ortodoks, lan tetep setya marang piwulang Gréja Ortodoks Yunani[879] . Mula saka iku, dhèwèké dipercaya lan diakoni ing Moskow; ora mokal yèn panemuné babagan kabutuhan mbenakaké buku liturgi kuwi nguwatké tekad Nikon kanggo nindakake reformasi, kaya sing uga kacathet ing karya Euthymius 'Babagan Hieromonk Epiphanius sing Paling Wicaksana'. Kanggo meh 30 taun – Epiphanius seda ing taun 1675 – piyambakipun makarya ing Moskow kanggo mbenakaké buku-buku lan nerjemahaké karya-karya Bapa-Bapa Gereja[880] .

2. Rahib Euthymius lan Patriark Joachim minangka wakil konservatisme Moskow

Ora adil yen ngomong mung wong bodho sing manggon ing Moskow wektu kuwi. Saliyane konservatisme gerejawi sing kondhang lan ketegasan agama, ana uga kekarepan gedhe kanggo pendhidhikan lan kawruh. Nalika sawatara wong ngarahake pandangane menyang Kulon, liyane nyoba njupuk kawruh saka sumber kuna, yaiku jagad Ortodoks Yunani. Klompok wong sing kasengsem marang kabudayan Yunani padha kumpul ing sakupenge Epiphanius, sing aktif ing Biara Chudov – angel ngomong apa iki pancen sekolah resmi[881] – lan kanthi terus-terusan sesambungan karo Epiphanius, mbantu nyalin buku lan maca macem-macem karya, padha bisa nggedhekake cakrawala.

Tokoh sing luar biasa ing lingkaran Epiphanius yaiku biksu Euthymius, sing mengko mbantu Patriark Joakim ing perjuangane nglawan 'bidah pangibadah roti'. Euthymius († 1705) iku wong biara prasaja ing Biara Chudov, nanging bisa uga luwih saka kebetulan sing nggawa dhèwèké kumpul karo Epiphanius, sing wis ngungsi lan makarya ing biara sing padha. Euthymius iku wong sing duwé bakat alamiah lan penasaran banget; dhèwèké nguwasani basa Yunani kanthi apik banget lan dadi asistèn utama Epiphanius; salajengipun dhèwèké luwih nyempurnakaké kawruh teologiné lan banjur makarya dadi juru basa lan panulis agamawi[882] . Lawané

---

[878] AYUZR. Jilid 3. No. 259. kaca 323–324: Einhorn, V. 'Babagan Hubungan', ing: Readings. 1893. Jilid 2. kaca 38–39; Kljutschewskij. Jilid 3. kaca 302.

[879] Delengen risalah Euthymius babagan Epiphanius, ing: Evgeny. Kamus Panulis Klerikal. Jilid 1. kaca 178–183; lan ing: Osten (1865). kaca 70; Shlyapkin. Op. cit., kaca 149; Einhorn. Op. cit., kaca 1113. Bab Epiphanius, delengen: Pevnitsky, V. 'Epiphanius saka Slavintsy, salah siji tokoh utama sastra gerejawi Rusia ing abad kaping 17', ing: TKDA. 1861. 2–3; Rotar, I. 'Epiphanius saka Slavintsy, tokoh sastra abad kaping 17', ing: Kiev Articles 1900, kaca 10–12.

[880] Eingorn. Op. cit., ing: Readings. 1899. 2. kaca 1013–1026; Rotar. Op. cit. 11. kaca 199 sarta salajengipun.

[881] Rotar. Op. cit., vol. 12, kaca 383.

[882] Antarane liya, Euthymius nerjemahaké sawatara karya Dionysius saka Alexandria, sawatara khotbah katekis saka St Cyril saka Yerusalem, lan piyambakipun nyerat sawatara karya babagan moral lan pangajaran. Filaret. Review. Edisi kapindho. Jilid 1. kaca

ing perselisihan teologis lan panyokong 'Partai Latin', Hieromonk Sylvester Medvedev, nyebut dhèwèké ing *Pengakuan Tobat* minangka 'pahlawan semangat kasunyatan, pahlawan Gréja, lan pembela iman'[883] , lan sanadyan iki diucapaké ora tanpa tingkat licik lan itungan, Urip lan pakaryané Euthymius tetep dadi bukti yèn dhèwèké misuwur amarga keyakinané sing kiyat, kejujuran langsung nalika nyatakaké panemuné, lan ora seneng marang kabèh pangaribawa non-Ortodoks sing meh dadi mungsuh. Nalika ing taun 1880-an ana perselisihan sengit ing masyarakat Moskow babagan transposisi Sumbangan Suci, Euthymius dadi salah siji peserta utama lan asistèn paling semangat kanggo Patriark Joakim sing pendhidhikané kurang; malah, dhèwèké bisa uga dadi panyulut sejati tumindak keras lan ketaté Joakim nglawan 'bidah pangibadah roti'. Euthymius lan Joachim iku Mohican pungkasan saka konservatisme Moskow, juara pungkasan saka gagasan yèn 'Moskow iku Roma Katelu'.

Ora ana tokoh liya sing nglambangaké konservatisme Moskow sing meh mati kanthi kaku lan intensitas kaya Patriark Joakim (1674–1690). Dheweke lair ing taun 1620 ing kulawarga Savelov, kulawarga abdi militer sing duwé kahanan ekonomi sederhana, lan wiwitané ngabdi ing militer ing Rus' Kidul, ora adoh saka Kyiv. Sawisé bojone lan anak-anaké tilar donya, dhèwèké mutusaké njupuk sumpah monastik lan ing taun 1655 mlebu Biara Mezhigorsk ing Kyiv. Durung dingerteni kepiye dheweke bisa kenal karo Patriark Nikon—mbok menawa nalika ana ing Moskow kanggo sawijining urusan—nanging sing dingerteni yaiku ing taun 1657 Nikon ngangkat dheweke dadi pambangun Biara Iversky, sing wis diadegake dening Nikon. Salah siji wong sing padha jaman lan mungsuh Joakim, Diaken Theodore—sing wiwitane kalebu salah siji 'pemuja roti' lan mengko dadi panyengkuyung fanatik saka belahan gereja—ngaku kanthi ironi sing kebak racun manawa Joakim biyen ora bisa maca lan nulis lan mung miwiti sinau nalika ing Biara Iversky; sadurunge kuwi, dhèwèké ora bisa maca utawa nulis, ora ngerti apa-apa babagan urusan gréja lan ora paham ibadah sakabehe (mbok menawa Theodore arep ngomong yèn Joachim sejatiné ora religius miturut wataké. – I. S.), dhèwèké prajurit sing manggon ing désa terpencil lan mburu kelinci (!), lan arang banget mlebu gréja, mung ing dina-dina raya gedhé[884] . Sanajan Theodore mbokmenawa ngagembungaké, nanging tetep kudu diakoni yèn, sanajan ing jamané, Joachim iku wong sing ora sekolah; nanging dhèwèké nduwèni pikiran praktis lan akal sehat, sing digabung karo bakat sastra Euthymius—sing dadi semacam sekretaris pribadiné—ngidini dhèwèké mèlu debat teologi. Mbok menawa marang akal sehat iki – utawa, miturut tembungé Theodore, licik – sing ndadékaké Joachim bisa munggah kanthi cepet nganti pucuking kuwasa gerejawi.

Amarga dhukungan saka Boyar F. Rtishchev, sing dhéwé minangka panyengkuyung gedhé pendhidhikan Kulon – iki nuduhaké yèn Joachim ngerti carané gawé kanca lan golek panyengkuyung sanajan ing kalangan sing ora padha pamadegan karo dhèwèké – – dhèwèké diangkat dadi abbot ing Biara Santo Andriyus ing Moskow, banjur dadi bursar ing Biara Novospassky, sing raket banget karo kulawarga kraton, lan ing taun 1664, Joachim wis dadi archimandrit ing Biara Chudov ing Moskow. Dheweke entuk pangayoman istimewa saka Tsar Alexei liwat 'kesetiaané marang ritual' lan ramahé, kaya sing dicathet kanthi sindiran déning Diaken Theodore. Ing taun 1673, nalika Joachim—mbok menawa ora tanpa campur tangan Tsar—diangkat dadi Metropolitan Novgorod, dhèwèké wis munggah menyang rangking paling dhuwur ing hierarki gerejawi. Ing kono, Joachim mbuktèkaké yèn dhèwèké iku hierark sing duwé wewenang, mréntahake dioseisé kanthi ketat lan maringi perhatian utama marang pangreksan formalitas gerejawi. Nanging, sawetara langkah administrasi Joachim kabuktèn migunani; contoné, dekrité babagan para rohaniawan paroki lan sistem anyar kanggo ngetokaké pajeg marang rohaniawan, sing banjur digawé (ing taun 1675 lan 1687) kanggo kabèh Gréja Rusia. Dheweke nggatekake banget kanggo njamin kesejahteraan materi para rohaniawan paroki kanthi maringi tanah marang paroki-paroki; ing sangisoré pimpinane, Kantor Biara dibubarake (1677), lan ing babagan yurisdiksi rohaniawan, Joachim kasil mbusak sakabehe panguwasa sekuler saka campur tangan ing pangadilan gerejawi[885] .

Sacara ketat, Joakim nduwé karir amarga Patriark Nikon; nanging perlakuané marang mantan patriark nalika piyambaké ana ing panggonan pungkasan pangasingané, ing Biara Kirillov (sing digawé déning

---

259–261; Brailovsky, S. 'Khutbah babagan Rahmat déning Biarawan Chudov Euthymius', ing: PDP. 100 (1894); Keterangan. 2. 3. Pengantar. kaca 424, 447, 461, 501, lsp.

[883] Katrangan. 2. 3. kaca 501; Osten (1865). kaca 93; Shlyapkin. Op. cit. kaca 231.

[884] Bahan-bahan kanggo Sajarah Skisma. Ed. N. Subbotin. 6 (1879). kaca 227. Shlyapkin. Op. cit. kaca 140–141. Bandhingna karo pratelan sing ora adhedhasar babagan pendhidhikan Joachim ing: Lyubimov, S. 'The Struggle between Representatives', ing: ZhMNP. 1875. 180. kaca 127; uga ing karya: N. A. A. 'The Patriarchs of Moscow. Patriarch Joachim', ing: Readings. *1847–48. kaca 123–136.*

[885] AI. 4. No. 175, 259, 228, 204, 253; 5. No. 135, 167, 156, 183, 186; utamané 4. No. 204 lan 5. No. 75.

Joakim), nggambaraké dhèwèké minangka wong sing ala. Kabeh upaya lan malah panyuwunan Tsar Fyodor kanggo ngurangi kasangsaran Nikon ditolak déning Joachim sing keras kepala lan egois. Ing wektu sing padha, Joachim dadi pendukung antusias reformasi Nikon lan penganiaya mungsuh-mungsuh ideologisé. Dheweke nganiaya para skismatik kanthi kejem, fanatisme agama, lan kaku. Nanging kabèh aspek urip ing Moskow sing nuduhaké pangaribawa Kulon uga ditentang kanthi tegas lan dikutuk déning Joakim. 'Wong manca' lan 'Latin' tansah dianggep sesat ing panemune; dhèwèké nolak nampani duta manca, lungguh utawa mangan bareng karo wong-wong mau ing méja tsar, lan ora maringi idin marang wong manca kanggo rawuh ing ibadah sing dipimpiné. Nalika maca wasiaté, kita weruh ing ngarep kita gambaran wong fanatik agama lan formalistis, lan iki dumadi nalika formalism budaya lan agama ing Moskow wis wiwit surut. Sanadyan tokoh kaya Ioakim ora lumrah ing Moskow ing seperempat pungkasan abad kaping 17, anané dheweke mbuktèkaké yèn konservatisme agama lan formalismé Moskow banjur nglilani wong anyar lan pandangan anyar mlebu, sanadyan ora tanpa perjuangan[886] .

3. Simeon saka Polotsk lan Silvestr Medvedev minangka pembawa pengaruh Kulon

Penetrasi pangaribawa Kulon ing urip Moskow ora mung dimudahake dening isiné, nanging luwih gedhé déning kegiatan para pendukungé, sing pancèn sukses banget. Hieromonk Silvestr Medvedev dadi pusat fraksi 'Kulon', utawa 'Latin'; pendidikan teologisé, malah sakabèhé proses pangembangan rohanié, kabentuk liwat interaksi pribadi sing terus-terusan karo wong-wong kaya ngono, lumantar wong-wong mau dhèwèké bisa sinau cara mikir Kulon lan nampa pendidikan Kulon, sawisé yakin marang kauntungane.

Contone, Simeon sing misuwur saka Polotsk, sing nduwèni pangaruh jembar marang urip kabudayan ing Moskow, lan kegiatane nggawa kita bali menyang sajarah sadurungé perselisihan teologis babagan transubstansiasi Sajian Suci. Simeon Petrovsky-Sitnianovich, lair taun 1629 ing wewengkon Polotsk ing Belarus lan mula asring disebut ing sajarah sastra minangka Simeon saka Polotsk, dadi juara utama pencerahan Kulon ing Moskow wiwit manggon ing kana taun 1663. Dibandhingake karo kancane ing jaman sing padha lan mungsuhe ing ideologi, Epiphanius Slavinetzky, dheweke iku wong sing beda banget; pendhidhikan sing ditampa uga béda banget karo pendhidhikan Epiphanius. Ing taun 1640-an, dhèwèké sinau ing Kyiv Collegium, ing ngendi pangkotbah lan sarjana Rusia Kidul sing misuwur, Lazar Baranovich (1620–1693), sing sabanjure, minangka Uskup Agung Chernihiv (1657–1692), nduwèni peran wigati ing urip gerejawi Metropolis Kyiv[887] . Asmané pantes kasebut ing kéné amarga, ing korespondensi sawisé karo Patriark Joakim babagan transubstansiasi Sumbangan Suci, Lazar Baranovich ndhukung doktrin Katolik Roma, lan bisa disimpulake yèn pandangan teologis Simeon kabentuk nalika sinau ing Kolese Kyiv. Ing wektu kuwi, sistem pangajaran skolastik mekar ing kolese; iku mengaruhi watak spiritual pribadine lan kacermin ing tulisan-tulisane. Sawise lulus saka kolese, Simeon bali saka Kyiv menyang Polotsk, ing kana dheweke ngucapake sumpah monastik lan dadi guru ing sekolah lokal. Nalika Tsar Alexei rawuh ing kutha, Simeon saka Polotsk diparingi pakurmatan kanggo nyapa Tsar langsung lan nyerahake geguritan sambutan sing ditulis khusus kanggo acara kasebut, saéngga narik kawigaten Tsar marang dhèwèké. Mangkono, kariré ing tembe mburi diwiwiti nalika dhèwèké isih ana ing Polotsk.

Ing taun 1660, Simeon saka Polotsk kebeneran sowan ing Moskow, lan sepisan maneh dhèwèké ora kélangan kasempatan kanggo nyuguhaké pujian ing wangun geguritan marang Tsar lan narik kawigatèné. Sawisé Polotsk direbut déning pasukan Polandia (1661), Simeon pindhah menyang Moskow ing taun 1663. Amarga ana layang rekomendasi saka Uskup Agung Lazar Baranovich marang Metropolitan Gaz, Paisius Ligaris—sing manggon ing Moskow wektu kuwi lan nampa pangalembana khusus saka Tsar Alexei—Simeon bisa mbangun jejaring ing kraton tsar, kanthi trampil migunakaké bakat puitisé sajrone proses kuwi. Ing wektu sing padha, dhèwèké miwiti karir ngajar ing sekolah Biara Zaikonospassky, ing ngendi salah siji muridé yaiku

---

[886] Urip lan Wasiat Patriark Joachim. Ed. N. Barsukov, ing: OLDP. 62 (1879). Shlyapkin. Op. cit., kaca 139–144; Belov. Op. cit., ing: ZhMNP. 1887. 1; Smentsovsky. Sedulur Likhuda (1899).

[887] Pengaruh skolastik cetha katon ing khotbah-khotbah Baranovich. Loro kumpulan tulisan Baranovich sing misuwur lan nyebar amba ing abad kaping 17 yaiku *Pedhang Rohani* (Kyiv, 1666; edisi kapindho wis ana wiwit 1686) lan *Terompet Tembung Khotbah* (Kyiv, 1674; edisi kapindho 1686). Sanadyan Baranovich nyengkuyung doktrin Katolik Roma babagan transubstansiasi Sajian Suci, dhèwèké, kaya akèh sarjana teologi Rusia Kidul, nolak Filioque ing tulisan-tulisan polemiké. Bab Baranovich: delengen cathetan 865, uga: Einhorn. Op. cit. lan Makarii. 12. kaca 535–540, 553.

Silvestr Medvedev, sing mengko dadi Hieromonk[888] . Kita ora bakal nyilem ing kegiatan sastra murni Simeon, nanging mung bakal fokus marang aspek-aspek uripé ing Moskow sing ana gandhèngané karo prastawa gerejawi ing jaman kuwi.

Simeon teka ing Moskow nalika hubungan antarane Tsar Alexei lan Patriark Nikon saya tegang[889] , lan ing wektu sing padha polemik kobong karo pimpinan skisma. Simeon diparingi tugas kanggo nindakake kritik tuntas marang pandangan para guru skisma. Mangkono karya agung kapisané kawangun – *The Scepter of Governance* – sing wiwitané dianggep minangka dokumen resmi Konsili 1666 nglawan skisma. Simeon nyusun karya iki kanthi kapinteran skolastik lan kaahlian polemik sing ora sithik, nuduhake kawruh sing unggul babagan literatur gerejawi; pancen, dheweke malah njupuk kutipan saka tulisané Maximus the Greek lan Zinovy saka Otena, uga saka dekrit Majelis Stoglav, nanging ing wektu sing padha karyané ora bébas saka sawatara kasalahan, saka nyimpangaké pandangan lan pratelan wakil-wakil pihak mungsuh, saka panilaian sing kasar marang pamimpin-pamimpin skisma, lan malah saka panggunaan akèh tembung kasar—sawijining praktik sing uga dadi ciri tulisan polemik abad tengahan[890] .

Kariré mekar; dhèwèké diangkat dadi guru anak-anak tsar: sing paling tuwa, Tsarevich Alexei, lan sawisé seda (1669), Tsar Fyodor sing bakal mrentah lan Tsarevna Sophia. Kecenderungan sing pungkasan marang kabudayan Kulon lan simpati marang wujud-wujudé mesthi bisa diatributake marang pangaribawa Simeon. Iki nandhani wiwitaning periode paling apik ing uripe; dheweke urip mewah, lan kraton tsar dadi pusat kegiyatané, ing kono dheweke mènèhi khotbah, nulis geguritan pangajèn, lakon teater, lan karya sastra liyane. Dheweke kanthi semangat ndhukung usulan kanggo ngadegake akademi ing Moskow, sing miturut rencana sing digambarake dhewe utawa muridé Silvestr Medvedev, bakal diatur miturut model Kiev Collegium. Nganti seda ing taun 1680, Simeon dadi tokoh sing dihormati, sarjana sing diakoni, lan wong sastra sing misuwur.

Kegiatan Simeon saka Polotsk sing jembar ing kraton tsar lan ing masyarakat Moskow (dhèwèké wis ngadegaké kenalan karo akèh kulawarga boyar lan anggota rohaniawan), uga popularitasé sing saya mundhak, dadi pratandha pengaruh kabudayan Kulon ing Moskow sing saya tambah. Jubah biara sing dipakaké kanthi ora disengaja, khotbahé *[891] * sing kebak retorika lan patos, lan kaprigelan diplomatiké nalika ngadhepi Patriark Joakim sing tegas—sing miturut watak lan keyakinané dadi mungsuhé Simeon—kabèh mau njaga dhèwèké saka kecurigaan ing mripat kalangan konservatif Moskow. Dheweke kasil mbuktekake 'ortodoksine' ing karyané *Mahkota Iman* (1670). *Mahkota* iku, bisa diomongaké, sawijining upaya kanggo nyusun dogma Ortodoks. Simeon ndhasarake paparan iki ora marang Kredo Nikea-Konstantinopel, nanging marang 'Kredo Para Rasul' (bab 4–16), sing, anehé, ing wiwitan ora nimbulaké curiga ing kalangan konservatif Moskow, sanadyan ing Moskow iki waé bisa dianggep minangka 'tendensi sesat'—sanajan, Simeon kanthi tegas ngkritik doktrin Katolik Roma babagan Filioque ing kéné. Mung ing polemik sabanjuré, rahib Euthymius nyalahké dhèwèké amarga kaluputan iki lan amarga nggunakake bukti saka karya-karya Anselm, Duns Scotus, Thomas Aquinas, lan Bellarmine. Ing wektu kuwi, kabèh 'nyimpangan Latin' sing ana ing khotbah-khotbah Simeon dirangkum déning Euthymius minangka bukti sing nyalahké[892] . Cetha yèn sakabèhé pandhangan donya Simeon ora kaya pandhangan Moskow, lan wong-wong sing sesambungan utawa sinau marang dhèwèké alon-alon dadi penganut pencerahan Kulon, lan ing sawetawis uga dadi penganut 'kecenderungan Latin'-é, utamané amarga Simeon saka Polotsk ora siji-sijiné sing nyebarake pandhangan kaya ngono ing Moskow.

Antarane wong-wong sing kanthi tegas nolak konservatisme budaya Moskow lan ngakoni kaunggulan budaya Kulon yaiku, mesthi wae, hieromonk Simeon Medvedev, sing dikenal kanthi jeneng sekuler Silvestr, sawijining tokoh sing luar biasa ora mung amarga nasib tragisé nanging uga amarga wataké. Pentingé peran sing digendongé ing debat teologi jamané ndadékaké mungsuhé sing menang, biksu Euthymius, nyusun

---

[888] Maikov. Esai (1889). kaca 8–17; Makarii. 12. kaca 640; Bab Simeon saka Polotsk: Popov, V. Simeon saka Polotsk minangka Panginjil (1886); Tatarsky, I. Simeon saka Polotsk: Urip lan Karyané (1886); uga karya sadurungé: Pevnitsky. Simeon saka Polotsk, ing: Pravda Obraztsova 1860. Jilid 10, kaca 193–232; Jilid 11, kaca 327–356.

[889] Makarii. Jilid 12, kaca 443, 592.

[890] Maikov. Op. cit., kaca 27 lan salajengipun; Makarii. Jilid 12, kaca 681. Edisi kapisan diterbitake ing taun 1667.

[891] Koleksi Polotsky *Obed Dushevny* lan *Vecherya Dushevnaya*, sing diterbitake ing *taun 1682–83, ngemot: sing sepisanan – khotbah Minggu; sing kapindho – khotbah kanggo perayaan Gusti lan Ibune Gusti; karya-karya mau nduwèni sipat moral lan ngedhèkaké, ngemot kecaman pedhes marang kabèh ala, takhayul, lan pandangan para skismatik, lsp. Pevnitsky. Op. cit. 11. kaca 327 sarta salajengipun.*

[892] Pevnitsky. Op. cit. 10. kaca 218 sarta salajengipun; Osten (1865). kaca 130–137.

biografi pangembangan rohani Silvestr, sing sakbanjuré dilengkapi déning panaliten liya[893] . Ing taun 1665, Silvestr Medvedev dadi panitera ing Dewan Rahasia ing sangisoré Tsar Alexei[894] . Dhèwèké ora suwé makarya ing kono; ing taun 1672 dhèwèké wis manggon ing Hermitage Molchanskaya, lan wiwit watara taun 1675 dhèwèké dikenal dadi biksu. Setahun sabanjure, kita nemokake dheweke ing Biara Zaikonospassky ing Moskow, ing ngendi Simeon saka Polotsk manggon wektu kuwi. Padha tansah sesambungan, lan wiwit wektu kuwi pengaruh Simeon marang Sylvester dadi cetha. Obrolan karo Simeon saka Polotsk lan maca buku-buku saka perpustakaan pribadine—sing ngemot akèh karya saka Rusia Kidul lan Kulon (lawané, Euthymius, nyalahké Silvestr amarga sinau buku-buku Latin iki)—nggedhekake pendhidhikané Silvestr lan ngrembakaake rasa penasarané. Dheweke mbantu Simeon saka Polotsk ing pirang-pirang proyek riset[895] . Sawisé seda Simeon saka Polotsk (25 Agustus 1680), bisa uga miturut rekomendasiné, Sylvester diangkat dadi tukang bangunan utama ing Biara Zaikonospassky lan njabat sekolahé Simeon, ing kono dhèwèké dipercaya mulang basa Latin[896] .

Ing taun sing padha, Silvestr maringi pidato umum pisanan babagan teologi. Carita kasebut kandha kaya mangkene: sawetara wektu sadurunge kuwi, ana wong jenenge Jan Belobotsky teka ing Moskow; amarga gegayutan karo rencana Polotsky kanggo ngedegake sekolah luhur ing Moskow, dhèwèké nggolèk jabatan dadi guru ing sekolah sing durung ana kuwi. Latar mburi lan kapercayan agamane rada samar; dhèwèké asalé saka Rus Kulon, nanging dudu Katolik, lan saka omongané katon yèn dhèwèké ora kalebu denominasi apa waé, nalika bebarengan nolak kanthi tegas sakramèn Komuni Suci saka Gréja Kristen. Kabar angin babagan 'bidah Lutheran' Belobotsky tekan Patriark, lan Joachim nuntut supaya dhèwèké nyatakaké 'pangakuan iman'-é. Medvedev dipasrahi tugas mbantah 'kawigatèn iman' sing ditulis déning Belobotsky; fakta iki nuduhaké, ing siji sisih, yèn Medvedev ora ana sangsi apa-apa ing wektu kuwi, lan ing sisih liya, yèn pendhidhikan teologiné dianggep dhuwur. Ing tanggal 11 Juli 1681, ana pasamuan ing kamar Patriark sing ing kono Medvedev mbantah pandangan Belobotsky sing sipaté Calvinis, kanthi nerangaké ajaran Gréja Wétan babagan sakramèn Komuni Suci[897] . Kamungkinan kamenangan iki ing debat teologi maringi inspirasi marang Medvedev lan nyurung dhèwèké kanggo nindakake riset teologi luwih lanjut. Dhèwèké nulis sawijining risalah kanthi judhul 'Roti Urip', ing wangun dialog antarané guru lan muridé, ing ngendi dhèwèké kanthi terang nerangaké ajaran Katolik babagan wektu transubstansiasi Sajian Suci: 'Pitakon murid: Ing titik endi sajrone Liturgi Ilahi roti kasebut transubstansi dadi Awak Paling Suci lan anggur dadi Getih Paling Suci Kristus? Wangsulané guru: Awak lan Getih Paling Suci kasebut transubstansi lumantar tembung-tembungé Kristus, sing diucapaké déning imam sajrone Liturgi Ilahi ing ndhuwur roti: 'Tampa'"[898] .

---

[893] Iki sing misuwur 'Osten', disusun miturut dhawuh Patriark Joakim déning biksu Euthymius saka manéka dokumèn lan dilengkapi cathetan panjelasan lan tulisan déning Euthymius dhéwé (1690). Edisi kapisan diterbitake ing Kazan taun 1865. Biografi cekak babagan Silvestr Medvedev disedhiyakake dening S. Belokurov ing pratandha ing karya *Izvestie istinnoe* ing: *Chteniya*. 1885. 4; monografi lengkap: Prozorovsky, A. *Silvestr Medvedev*, ing: *Chteniya*. 1896. 2–4; uga: Kozlovsky, I. 'Silvestr Medvedev', ing: TKDA. 1895. 2, 3, 5.

[894] Perintah Rahasia iku mung kanselrié Tsar; gelar iki ora ndhelikaké rahasia pamaréntahan tartamtu, kaya sing biyèn dianggep. Delengen: Zaozersky, A. I., *Tsar Alexei Mikhailovich in His Household* (1917).

[895] Osten (1865). 74; Description. 2. 2. No. 151.

[896] Prozorovsky. Op. cit., ing: Readings. 1896. 2. kaca 183–185. Kamungkinan ing antarané taun 1681 lan 1684, Medvedev nulis loro karya: 1. 'Dhaptar Isi Buku lan Sapa Sing Nyusuné', ing: Readings. 1846. 3. Bagéan 4. kaca 1–90; 2. 'Renungan Cendhak Babagan Taun 7190, 91 lan 92 (yaiku 1682–1684 – I. S.), lan Apa Sing Kedadéyan ing Urusan Sipil Sajeroning Wektu Kuwi', ing: Readings. 1894. 4. hlm. 1–197. Ed. S. Belokurov. (Edisi liyane, sing luwih anyar ing: Universitas Kyiv. 1895–1896. Ed. I. Kozlovsky.) Iki minangka cathetan sing apik banget lan objektif babagan pemberontakan Streltsy taun 1682; cf.: Pambuka. hlm. XXXVI. Delengen uga: Shmurlo, E. 'Bab Cathetan Silvestr Medvedev', ing: ZhMNP. 1889. 262. kaca 335–369. Medvedev nulis 'Renungan' iki miturut panyuwunan Putri Sophia. Sumber sing wigati banget babagan sajarah kedadeyan taun 1682–1684. Edisi lawas (ing: Tumansky. Notes on the Life of Peter the Great. Vol. 1, Part 6; lan ing: Sakharov, A. Notes of Russian People. Vol. 1, 1841) ora tanpa kesalahan.

[897] Prozorovsky. Op. cit. kaca 198, 203, 205, 208; Shlyapkin. Op. cit. kaca 145. 'Pengakuan Iman' saka Belobodsky lan 'Ulasan' saka Medvedev ing: Monumen Sejarah Protestan ing Rusia, ing: Bacaan. 1884. Jilid 3, No. 20. Delengen uga: Gavrilov, N. 'Para Pengkotbah Iman Jerman ing Moskow lan Sikap Patriark Joakim marang Wong-wong mau', ing: Stranik. 1873. Jilid 3, kaca 125–137.

[898] Shlyapkin. Op. cit., kaca 146; Keterangan. Jilid 2, No. 3, kaca 470. Wangsulan iki nuduhaké pamisahan saka piwulang Gréja Ortodoks Yunani, miturut piwulang kuwi, sajroning Liturgi Ilahi, konsakrasi ora kelakon sawisé tembung institusi diucapaké, nanging mung sawisé epiklesis, yaiku pandonga marang Roh Suci supaya roti lan anggur diowahi dadi Sajian Suci. Delengen: Makarii (Bulgakov). Teologi Dogmatik Ortodoks. 2 (1868). kaca 381. Lan uga: Hoppe, A. *Die Epiklesis der griechischen und orientalischen Liturgien und der römische Konsekrationskanon* (1864); Gass. *Symbolik der griechischen Kirche* (1872); Franz J. Th. *The Eucharistic Transubstantiation and Epiclesis in the Greek and Oriental Liturgies* (1879); Höller, J. *The Epiclesis in

4. Kontroversi babagan wektu konsakrasi Sajian Suci

Doktrin Katolik Roma sing diatur dening Medvedev ing karyané wis suwé mlebu ing tulisan liturgi lan gerejawi Rusia Kidul. Iku cetha kacetha ing Buku Ibadahé Gedeon Balaban (1604) lan ing edisi Vilnius saka Buku Ibadah (1610). Buku Ibadah sing paling sumebar déning Metropolitan Peter Mohyla (edisi 1629) isih ngemot ajaran Ortodoks Yunani, nanging cetakan ulang taun 1639 lan 1646 wis dadi Katolik Roma. Saliyane, doktrin iki dirancang ing maneka warna karya teologi Rusia Kidul sing nyebar ing Moskow[899] . Saka karya-karya mau, sing pantes disebut yaiku buku Theodosius Safanovich *Exposition on the Holy Church* (1667), sing ngalami papat edhisi ing Rusia Kidul antara taun 1667 lan 1674; terjemahan buku iki menyang basa Rusia (buku iki ditulis ing dialek Rusia Cilik, utawa Ukraina) wis kasimpen ing manuskrip abad kaping 17. Kanggo panjelasané babagan upacara liturgi Gréja Wétan, panulis utamané njupuk saka karya-karya Simeon saka Thessaloniki († 1429)[900] lan panulis liya; saliyané, piwulang babagan wektu konsèkrasi Sajian Suci disusun manut doktrin Katolik Roma[901] . Kaya sing wis kasebut, Simeon saka Polotsk nyusun ajaran sing padha meh ing wektu sing padha ing karyané *The Sceptre of Government* (1666) lan ing sawijining paguneman karo Epiphanius Slavinsky sing kelakon ing taun 1673. Nanging nalika semana Polotsky isih dadi tokoh sing duwé pengaruh gedhé; salajengipun, sawisé pangasingan Nikon, ora ana panguwasa gerejawi sing teguh ing Moskow[902] . Ing taun 1682, Tsar Fyodor seda; Putri Sophia, sing wis njupuk kendhali pamaréntahan ing tangane dhéwé, lan kekasihé, Pangeran V. V. Golitsyn, padha ndhukung pangaribawa Kulon[903] , mula sawatara wektu ora ana langkah sing dijupuk déning panguwasa agama. Sylvester Medvedev bisa nerusake kegiatane ing babagan kawruh tanpa diganggu, lan ing wektu iku dhèwèké nulis risalah 'Roti Urip', sing wis kasebut ing kéné.

Perselisihan teologis sejati muncul sawetara taun sawisé, nalika faksi Ortodoks nampa dhukungan gedhé saka 'rahib paling pinunjul', wong Yunani Ioannikios lan Sofronios Likhudov. Padha teka ing Moskow taun 1685 karo layang rekomendasi saka Patriark Konstantinopel kanggo mulang ing akademi, sing lagi ngenteni pambukaan[904] . Wiwit wiwitan, Silvestr Medvedev ndeleng loro sedulur mau kanthi permusuhan, amarga rawuhe padha ngalang-alangi rencanane. Kasunyatane, Polotsky, utawa Silvestr, wis nyusun piagam akademi mau, sing wis diajukake marang tsar. Nanging piagam kuwi ora disahaké, lan Sylvester mung diparingi idin nerusaké ngatur sekolah ing Biara Zaikonospassky; mung ana loro bangunan khusus sing dibangun kanggo sekolah kuwi, sing kabaré kelakon ora tanpa campur tangan Joachim[905] , lan Sylvester nganggep iki minangka pangajab pribadi. Ing wektu sing padha, piagam akademi kasebut wis direvisi déning (mungkin sang biksu Euthymius uga melu ing revisi iki), lan amarga iku diputusaké mulang basa Yunani

---

the Greek-Oriental Liturgies* (1912); Streitz. *The Doctrine of the Eucharist in the Greek Church*, in: *Jb. d. deutsch. Th.* 9–13 (1864); Spanyol, Th. *Doctrina Theologiae orientalis separati de S. Eucharistia*, ing: *OCA* 13. 3 (1928); 14. 1 (1929). Gambaran umum historis-teologis babagan doktrin Ortodoks liturgi disedhiyakake ing: Heiler, Fr. *Urkirche und Ostkirche*. 1 (1937). kaca 250–262. Delengen uga: Casel, O. *Die ostkirchliche Opferfeier als Mysteriengeschehen*, ing: *Der Christliche Osten* (1939). kaca 59–74, utamane 68–71.

[899] Shlyapkin. Op. cit. kaca 115, 117–118; Golubev, S. Peter Mogila. 1 (1883). kaca 373; S. P. Peter Mogila, ing: Readings. 1877. 1. hlm. 142, 124. Babagan Mogila, delengen uga monografi: Viller, M. *La Confession orthodoxe de Pierre Mogilas*; uga ing: Jugie, *Theologia dogmatica christianorum orientalium*. 3 (1930).

[900] Prozorovsky. Op. cit. kaca 221–222. Simeon, Uskup Agung Thessaloniki († 1429), amarga tulisan-tulisane (Migne. PG. 155), sing dadi 'teologi mistik' saka Gréja Ortodoks Yunani, kalebu salah siji teolog paling misuwur lan diurmati ing Gréja Wétan. Santo Siril saka Yerusalem († 386) ngedegake dhasar teologi mistik kanthi 'Catechetical Orations'-é. Wakil-wakil paling wigati saka teologi mistik yaiku Dionysius Areopagita (abad kaping 5), Maksimus Pengakuan († 662), Sophronius saka Yerusalem († 638), Germanus saka Konstantinopel († 738), Teodorus saka Andida (abad kaping 11) lan Nikolaus Cabasilas (w. 1371). Cf. PRE. 13. kaca 612 sarta salajengipun. Delengen uga karya sing banget menarik: Engdahl, R. 'Beiträge zur Kenntnis der byzantinischen Liturgie', ing: Neue Studien zur Geschichte der Theologie und Kirche. 5 (1908).

[901] Shlyapkin. Op. cit. kaca 134.

[902] Sawisé Nikon digulingaké lan diasingaké, ana kahanan bingung ing Moskow; Patriark anyar Joasaph II (1667–1672) wis tuwa banget; banjur Pitirim njabat minangka patriark sajrone wektu sing cendhak (Oktober 1672 – April 1673), banjur ana 'interregnum' nganti 26 Juli 1674, nalika Joakim dilantik. Saliyane, kabèh perhatian pamaréntah lan panguwasa gréja kapusat marang perjuangan nglawan skisma.

[903] Ringkesan paling apik babagan taun 1680-an lan awal taun 1690-an kasedhiya ing: Belov, E. A. 'The Moscow Turmoil at the End of the 17th Century', ing: ZhMNP. 1887. Vol. 9, kaca 99–146; Vol. 10, kaca 319–365.

[904] Babagan sedulur Likhud, delengen karya unggul: Smentsovsky, M. The Likhud Brothers (1899); uga: Smirnov. History of the Moscow Slavonic-Greek Academy (1855).

[905] Smentsovsky. Op. cit. kaca 37 lan salajengipun.

tinimbang Latin. Akademi iki bakal dadi penjaga kasucian iman Yunani lan benteng ing perjuangan nglawan bidah[906] . Uga dilarang ngajak wong saka tanah Lituania lan Rus Kidul kanggo mulang, 'amarga ing wiwitan wong-wong kuwi katon banget taqwa, nanging sakwise, sethithik demi sethithik, padha miwiti nyebarake ajaran rusak lan ngrusak kasucian iman'[907] .

Hubungan pribadi antarane Medvedev lan Likhuds uga adoh saka rukun. Kanggo sedulur Yunani, sing klaimé ana sawetara kamiripan karo klaimé Simeon saka Polotsk, omah watu khusus dibangun ing Biara Zaikonospassky—ing ngendi Sylvester Medvedev dadi abbot—sawisé sawetara upaya saka pihaké. Kedadéyané, wong-wong sing mengko bakal dadi mungsuh ing perselisihan sengit iku padha manggon lan nulis karya polemiké ing biara sing padha. Nanging, hubungan raket kawangun antarané Likhudas lan Euthymius, amarga Euthymius bisa entuk kawruh teologi saka wong-wong mau lan nggunakake kebenciané marang Medvedev.

Nanging, ing wiwitané Euthymius—sing kamungkinan wis kenal karo karya Medvedev *The Animal Bread* ora suwe sawisé diterbitaké—dheweke dhéwé nyerang Medvedev lan nulis wangsulan marang *The Bread*, kanthi irah-irahan *From the Holy Fathers in Defence of the Eastern Church*[908] . Nalika mbantah panemune Medvedev, Euthymius njupuk kutipan saka Bapa Gereja lan saka obrolan pribadine karo Epiphanius Slavinsky; dhèwèké pracaya yèn doktrin transubstansi Sajian Suci, kaya sing diterangake Medvedev, dipinjam saka 'Pengakuan Ortodoks' dening Peter Mohyla saka taun 1645, sing miturut panemune Euthymius iku 'Latin'. Angel ngomong nganti pira Euthymius mandhiri ing pamikirane[909] . Nanging, paragraf ing ngendi Euthymius muji 'pamikiran sing bener' saka teologi Yunani bisa nuduhake pitulungan sing ditampa saka sedulur Likhud sing pinunjul.

Medvedev, sing paling nesu amarga cemoho Euthymius babagan 'kawruh Latin' – sanadyan kuwi pancen pantes, amarga *Roti Urip* ditulis kanthi gaya bisnis lan ilmiah – saiki nulis *Buku babagan Manna Roti Urip* kanthi nesu gedhe lan semangat polemik. Sabanjure, nalika interogasi (ing mangsa gugur taun 1689), Medvedev marang[910] , yèn dhèwèké nulis *Manna* 'miturut prentah Putri Sophia Alekseyevna'[911] . Ing *Manna* — sing mung dikenal saka salinan, amarga dibakar miturut prentahé Konsili taun 1690 — doktrin Katolik Roma babagan transubstansiasi Sajian Suci manèh diterangaké kanthi rinci, kanthi akèh kutipan saka karya Para Bapa Gereja, saka tulisan-tulisan Rusia Kidul lan malah saka *Service Book*-é Goar[912] .

Treatise *Roti Urip* sing nyurung Euthymius ora mung mlebu polemik, nanging uga ngajak sedulur Likhudov, kanthi kawruh teologiné, dadi senjata paling kuwat. Amarga para sedulur kuwi ora bisa basa Rusia, Euthymius nerjemahaké risalah Medvedev kanggo wong-wong mau—sing kamungkinan cilik—utawa ngenalaké para sedulur mau marang ajaran pokok 'bidah' kuwi. Para sedulur mau nulis wangsulané nganggo basa Yunani, sing banjur diterjemahaké menyang basa Slavia ing Balai Cetak Kerajaan ing sangisoré pangelolaan Euthymius[913] . 'Akos, utawa Obat Kanggo Nglawan Gigitan Ular Sing Beracun' – iki minangka

---

[906] Piagam sing wis direvisi (rancangan Medvedev, sing sayangé wis ilang – bisa uga dirusak déning mungsuhé) ing: DRV. Edisi kaping 2. Jilid 6. kaca 397 lan salajengipun, priksa uga: Smentsovsky. Op. cit. kaca 42–46.

[907] Shlyapkin. Op. cit. kaca 147.

[908] Readings. 1885. 4. kaca xvii.

[909] Shlyapkin. Op. cit. kaca 148.

[910] Kasus-kasus Investigasi Babagan F. Shaklovit. 1 (1884). No. 15. kaca 544.

[911] Sofya Alekseyevna (lair taun 1657), putri Tsar Alexei Mikhailovich, iku wanita sing pinunjul, pinter, lan ambisius; dheweke kerep lan semangat melu pelajaran sing diwenehake Simeon saka Polotsk marang sedulure lanang, Tsarevich Alexei lan Fyodor; putri iki nduwèni rasa seneng marang pendhidhikan Kulon lan maca kanthi akèh lan semangat. Ing taun 1682, sawisé seda Tsar Fyodor, nalika sedulur Ivan lan Peter diproklamasiaké dadi tsar – kudu dielingi yèn Patriark Joakim dhéwé sing sacara pribadi nggampangaké pangangkatan Tsarevich Peter sing isih enom (Ustryalov. History of Peter the Great. Vol. 1, kaca 16; Belov. Op. cit., ing: ZhMNP. 1887. Vol. 1, kaca 109 sarta salajengipun) – Sophia nganggep wektu punika sampurna kanggé njupuk kakiyatan ing tanganipun dhéwé, dados regent nagari lan mréntah nagari kanthi pribadi, amarga kaloro tsar punika isih yuswa enom, lan punika ingkang dipun tindakaken. Sajrone pamaréntahané (1682–1689), Sophia nuduhaké minat sing cetha marang pangaribawa Kulon lan pendhidhikan Kulon. Sawisé dipecat déning Péter ing taun 1689, dhèwèké dikurung ing Biara Novodevichy ing Moskow lan dijupuk dadi biarawati; dhèwèké séda ing kono ing taun 1704. Bab Sophia, delengen: Aristov, *The Moscow Turmoil during the Reign of Princess Sophia* (1871); Belov, E., op. cit.; Shmurlo, E., 'The Fall of Princess Sophia', ing: *ZhMNP*, 1896, no. 1; uga: Solovyov, *History of Russia*, jil. 13–14.

[912] Shlyapkin. Op. cit., kaca 150. Kawruh teologi Medvedev jembar banget; ing karyané *The True Gospel* kita nemokaké kutipan saka akèh Bapa Gereja lan referènsi marang wong-wong mau. Sawisé panangkepé, digawe inventaris perpustakaan pribadiné, kang ngemot 603 buku – ing basa Jerman, Latin, lan Polandia – lan saka iku mung ana 18 buku ing basa Slavia. *Readings*. 1885. 4. Praface. kaca XXXV.

[913] Katrangan. 2. 3. No. 299. kaca 461; manuskrip kasebut ditulis kanthi tangané Euthymius dhéwé.

irah-irahan sing diwenehake para panulis marang risalahé[914] , negesake manawa ditulis miturut dhawuh saka loro tsar lan Putri Sophia, lan kanthi berkah patriark. Iki nuduhaké yèn ing wulan Nopémber 1688, pimpinan Gréja Rusia uga melu ing perselisihan teologis.

Nanging Medvedev ora piyambakan. Contone, sawijining imam sing jenenge Savva Dolgii kanthi semangat nyebarake cuplikan saka *Manna* lan salinané ing saindenging Moskow. Ana uga sidroe diaken, Athanasius, ingkang nyawisake salinan-salinan punika lan nyerat kutipan-kutipan ing sel Medvedev; lan, supados panyebaran karya punika langkung cepet, piyambakipun nglumpukake pitulungan saking sawatara juru salin sanes. Nalika panyelidikan, sidroe kantur saking Biara Zaikonospassky nyatakake menawi ing *mangsa* tiris *1687–88 'kathah bangsawan (mbok menawa sawatara boyar – I. S.) lan anggota pasedhèrèkan tamu ingkang rawuh dhumateng piyambakipun, Seliverstko, akèh bangsawan (mbok menawa sawatara boyar – I. S.) lan 'gostinnaya sotnya' padha teka sowan… lan obrolané, miturut kabar, babagan tembungé Kristus (yaiku, bab wektu Pangowahan Wujud)*[915] .

Saka kalangan-kalangan iki, sing padha nuduhake panemu Medvedev utawa nuduhake minat marang panemu kasebut, muncul sawijining risalah liyane sing judhule 'Tuduhan marang Serigala Anyar sing Didhelikake', ing ngendi panganggit kanthi sengit mbantah 'wong manca sing pikirané peteng' (yaiku, para Likhud), kanthi migunakake tembung kasar kaya 'asu edan', 'kelelawer hina', 'burung hantu wuta' lan 'serigala sing ora dijinakake déning kandhangé Kristus'. Sawisé pambuka sing lumayan dawa, pangarang nerangaké doktrin Katolik Roma, kanthi nyandhak utamané saka tulisan-tulisan Rusia Kidul[916] . Sanadyan sedulur Likhuda nganggep Medvedev minangka pangarang 'Exposure', nanging kuwi ora cocog. Basa ing karya iki, akèh cacian, lan kutipan saka panulis kidul Rusia – kabèh mau mbantah yèn Medvedev sing nulis; ora cocog karo pribadine utawa gaya karyané. Malah biksu Euthymius nyebut panulis karya iki 'sing tanpa jeneng'.

Ing wektu kuwi, Medvedev lagi sibuk nyusun risalah polemik dhéwé, kang dimaksudaké kanggo mbantah panemu *Akos*, sing kanthi cetha lan rinci nyatakake doktrin Ortodoks babagan wektu Transfigurasi, kanthi nggunakake akèh literatur teologi; amarga ora ana sing bisa mbantah kawruh teologi para sedulur Yunani. Ing awal mangsa gugur taun 1688, Medvedev pungkasane ngrampungake kritikane marang *Akos*. Crita iku diwenehi judhul *A True Orthodox Account and a Secular Exposition Concerning the New Regulation of Ancient Books in the Muscovite Tsardom*. Iki sawijining karya sing jembar[917] , kang dumadi saka loro bagean. Bagéan kapisan, kang ngemot watara sapapat saka sakabèhé karya, dikhususaké kanggo sajarah revisi buku liturgi wiwit awal abad kaping 17, utamané ing jaman Patriark Nikon lan terus nganti Konsili taun 1667, ora tanpa cathetan kritis sing adil saka panganggit babagan upaya iki. Durung cetha tenan kenapa Medvedev nulis pambuka iki; bisa uga dhèwèké kepéngin nuduhaké yèn akèh kasalahan wis mlebu ing karya-karya sing digunakaké mungsuh-mungsuhé. Sawisé kuwi, tanpa ana sambungan, ana pérangan kapindho, yaiku studi teologi ilmiah[918] , ing ngendi pangarang kanthi teguh mbela sudut pandangé. Mbok menawa kakuéngan iki sing nyebabaké Medvedev kelangan jabatané minangka korektor ing Balai Cetak Kerajaan ing mangsa gugur taun 1688, ing ngendi dhèwèké lan Euthymius dadi ahli sing paling pinter lan trampil[919] .

Partai 'Ortodoks', nanging, nerusake polemik marang Medvedev. Sawijining karya kanthi judhul *Kesaksian Kanyatan* muncul, mesthi ditulis dening Euthymius, sanadyan panganggit ing kono ngomong atas jeneng Sophronius Likhud[920] . Ing kono, Euthymius mbantah loro-lorone, yaiku *True News*-é Medvedev lan *Exposure* déning 'panganggit anonim', sing saiki déning Euthymius diatributaké marang Medvedev lan dianggep tanggung jawab marang proposisi-proposisi sing ana ing karya mau. Saliyane, sawijining wakil hierarki gréja – Uskup Agung Athanasius saka Kholmogory, sing sawetara karyané ing babagan teologi wis kasebut ing kéné – mlebu ing debat. Loro karyané, sing sayangé mung kélangan wujud manuskrip lan mung dikenal saka katrangan sing ora nyukupi, dikhususaké kanggo pitakonan transubstansi Sumbangan Suci miturut piwulang Gréja Ortodoks Yunani[921] .

---

[914] 'Akos, utawa Penyembuhan' mung dikenal saka manuskrip. Deleng katrangan rinci ing: Katalog. 2. 3. No. 299, 300 lan 301.
[915] Berkas panyelidikan babagan F. Shaklovit. 1. No. 29.
[916] Shlyapkin. Op. cit. kaca 154 lan salajengipun.
[917] 'The True News', ing: Readings. 1885. 4. kaca 1, 79.
[918] Shlyapkin. Op. cit. kaca 157.
[919] Belokurov, ing: Readings. 1885. Jilid 4. kaca 19.
[920] Cf. panemu A. Gorsky ing: Description. Vol. 2, No. 3, No. 299, kaca 469.
[921] Iki yaiku: 1) 'Buku Cendhak Pengakuan Ortodoks… babagan Transubstansiasi Awak lan Getihé Kristus' lan 2) 'Tata Layan ing Kemis Agung… babagan Konsecrasi Misteri lan Transubstansiasi'; cf.: Shlyapkin. Op. cit. kaca 164.

Nanging, prakara iki alon-alon ngluwihi wates perselisihan teologis. Kaloro pandangan kasebut dadi umum ing masyarakat. Akeh wong saka macem-macem latar mburi sing sowan marang Medvedev lan rembugan karo dhèwèké; dhèwèké uga nduwèni sekutu sing sepaham ing kalangan rohaniawan Moskow: imam Savva, diaken Athanasius lan Yakub, lan biksu Anton Muromets. Malah ing garnisun Moskow, ing resimen streltsy, 'faksi Latin' narik kawigaten lan entuk penganut[922] . Salah siji ciri sing paling khas saka iklim agama ing jaman kuwi yaiku kahanan—sing katon ora bisa dijelasake ing pandelengan sepisanan—yèn 'faksi Latin' malah entuk dhukungan ing kalangan sing cedhak karo skisma. Ing sajrone reformasi sing ditindakake Nikon, wewenang wong-wong Yunani lan teologiné mudhun ing paningal mungsuh-mungsuh Nikon lan malah wong-wong sing nduwé sangsi. Medvedev, ing pérangan kapisan *Izvestie Istinnoye*, manèh maringi kritik pedhes marang wewenang iki, nyorot kaluputan ing koreksi-koreksi Nikon. Faktor wigati liyane yaiku faksi 'Yunani', utawa 'Ortodoks', dipimpin Patriark Joakim, sing langkah-langkah kasar lan penindasané nyebabaké permusuhan lan kebencian ing antarané para skismatik lan wong-wong sing nyimpati kanthi rahasia. Ing *Osten*, sing disunting lan sawenehé ditulis déning Euthymius, ana sebutan babagan debat sengit ing antarané wong-wong. Saliyane, ana uga aspek njaba saka perselisihan teologis iki sing dadi bahan diskusi, lan iku wigati banget kanggo wong-wong Moskow. Miturut tata cara Liturgi Ilahi, nalika tembung 'Grasia, panganana' diucapake, imam sing nindakake Liturgi nundhuk sirahé lan ing wektu kuwi klambi muni. Ana adat sing nyebar ing masyarakat, yaiku wong-wong sing ora rawuh ing Liturgi, apa ing omah utawa ing dalan wektu kuwi, padha nglètèkaké tangan. Ing wektu kuwi, upacara eksternal diwènèhi makna 'liturgis', lan jaman skisma malah nambah kapercayan ritual iki[923] .

Perselisihan teologis iku alon-alon dadi prakara kanggo masyarakat sakabehe lan kabuktèn ana gandhèngané karo kahanan politik ing Moskow. Hubungan antarané Putri Sophia lan Tsar Peter sing isih enom saya tegang[924] . Medvedev kalebu faksi Sophia: dhèwèké kerep kumpul karo kepala Departemen Streltsy, okolnichy Fyodor Shaklovity, sing kariré amarga putri mau lan nyurung resimen-resimen Streltsy supaya ndhukung putri mau; salajengipun, Medvedev nampa pangayoman saka Pangeran V. V. Golitsyn sing kuwasa banget, favorit sang putri[925] , lan saka sang putri dhéwé. Iki dadi dhasar kanggo ngajokaké tuduhan politik marang Medvedev. Patriark wektu kuwi ana ing sisihé Pangeran Pèter; kecenderungan Pèter marang Kulon durung katon cetha kaya sing diduwèni Sophia lan Golitsyn; saliyané, Pèter isih enom, déné faksi ibuné, Tsarina Natalia, tansah ndhukung kabiasaan lawas Moskow sing diwakili Patriark. Musuhan pribadi Ioakim marang Medvedev uga nduwèni peran; kabar wis tekan Patriark yèn Medvedev ngomong kanthi ngina, kaya sing diungkapaké sawatara saksi nalika dipriksa. Malah, ana gosip sumebar yèn rombongan Golitsyn wis mutusaké ngangkat Medvedev dadi Patriark nggantèkaké Ioakim , utawa paling ora nggawe dhèwèké dadi penerus Ioakim[926] . Bakal anèh yèn sawisé kuwi Ioakim ora dadi sengit marang Medvedev.

Ing tanggal 8 Agustus 1689, pamaréntahan Sofya digulingaké, lan dhèwèké nglampahi 15 taun pungkasan uripé nganggo jubah biarawati ing Biara Novodevichy; dhèwèké séda ing taun 1704. Ing tanggal 9 September, Pangeran Golitsyn diasingake, dene Shaklovity lan para panyokong Sophia liyane ditangkep, diwènèhi interogasi lan panyiksaan sing bias. Ing tanggal 12 September, Shaklovity dieksekusi. Medvedev kapaksa mlayu, nanging dikenal lan ditangkep ing dalan. Minangka pengkhianat lan konspirator nglawan Tsar Péter, Medvedev uga ora bisa uwal saka interogasi lan panyiksaan; malah, mungsuh-mungsuhe diparingi kasempatan emas kanggo menehi kesaksian palsu nglawan dhèwèké, amarga sejatine, kaya sing katon saka

---

[922] Berkas panyelidikan. No. 29, 30 lan 26.

[923] Ing *Service Book*-é Peter Mohyla (1639) lan ing karya-karya liya saka Rusia Kidul, tumindak imam sing nyuguhake Sajian iki ditekanké kanthi khusus. Shlyapkin. Op. cit., kaca 115; Prozorovsky. Op. cit., kaca 225.

[924] Platonov. *Lectures* (1915). kaca 474, 478; rincian luwih lengkap: Shmurlo, E. Op. cit., ing: ZhMNP. 1896. 1.

[925] Pangeran Vasily Vasilyevich Golitsyn (1643–1714) iku wong sing nduwé pendhidhikan dhuwur; dhèwèké banget kasengsem marang Éropah Kulon, nyengkuyung pangaribawa kabudayan Kulon lan pendhidhikan gaya Kulon, lan ngatur urip pribadiné miturut cara Kulon. Golitsyn nduwé rencana kanggo macem-macem réformasi. Saka taun 1682 nganti 1689, piyambakipun njabat ing babagan urusan manca (Kantor Kedutaan) lan nampi kapitadosan tanpa wates sarta karidhoan pribadi saking Sofia. Sawisé Sofia ambruk (8 Agustus 1689), Golitsyn diasingaké menyang lor, ing ngendi piyambakipun séda tanggal 21 April 1714. Babagan Golitsyn, delengen: Brückner, A. *Beiträge zur Kulturgeschichte Russlands im 17. Jahrhundert* (1887); Petrovsky, 'Prince V. V. Golitsyn', ing: *Russkiye Staty*, 1875, no. 5; Gordon, Jenderal. Tagebuch; uga: De la Neuville (duta Prancis ing Moskow). Relation curieuse et nouvelle de Moskovie. Paris, 1698 (diringkes ing basa Rusia ing: Russkiye Statye 1891, nomer 9 lan 11); Solovyov. 12–14.

[926] Berkas panyelidikan. 1. No. 26 lan 30; Belov. Op. cit., kaca 365, cathetan. Ing karya kondhangé Uskup Agung Arsenius saka Kholmogory, *The Shield of the Faith*, malah kasebut yèn Medvedev nyurung rakyat mbrontak lan mateni Patriark Joakim lan liyané, sing miturut panemuku ora bisa bener. Cf.: Katalog. 2. 3. No. 310. kaca 503.

panyelidikan kasus Shaklovity, Medvedev ora ana gandhèngané apa-apa karo konspirasi kuwi. Sanadyan mangkono, Medvedev dijatuhi hukuman pati. Dhèwèké dadi korban saka nafsu politik lan agama. 'Kayane siji-sijine kaluputan Medvedev,' tulis E. Belov, sing wis nyinaoni kanthi tuntas 'arsip penyelidikan', 'yaiku Putri Sophia lan V. V. Golitsyn, amarga ngajeni kecerdasane, ngimpi ngangkat dhèwèké dadi Patriark yèn rencanane kasil'[927] . 'Medvedev,' tulis I. Shlyapkin, sing kanthi objektif lan tuntas nyinaoni sakabehe sejarah perselisihan babagan transposisi Sajian Suci, 'ora dadi korban saka wataké dhéwé utawa saka kesalahan, nanging luwih amarga kahanan sajarah sing wis mbelakangi dhèwèké lan tipuan para Likhud'[928] .

Nanging, Medvedev ora langsung dieksekusi; sepisanan, dhèwèké diserahaké marang Patriark kanggo ngadhepi pengadilan gereja. Ing Januari 1690, ana Konsili sing, 'menawa diomongké kanthi ketat, dudu Konsili', kaya sing kanthi bener diamati I. Shlyapkin, amarga mung ana papat uskup lan Patriark sing mèlu ing prosèsé.[929] Medvedev dicopot jabatan (dhèwèké hieromonk) lan dijatuhi hukuman seumur urip; karyané *Manna* dibakar[930] . Sanadyan wis ana paukuman kuwi, panguwasa sekuler nyerahaké Medvedev kanggo dieksekusi; dhèwèké dieksekusi tanggal 11 Februari. Shlyapkin pracaya, mbok menawa pancen bener, manawa iki ora kelakon tanpa campur tangan Joachim .

'Osten' ngemot artikel sing judhule 'Babagan Rostrig, mantan biksu Silvestr Medvedev', sing ing ngendi 'Pengakuan Tobat'-e dilampirake[931] . Durung dingerteni apa 'Pengakuan Tobat' iki pancen ditulis déning Medvedev dhéwé. Ora ana tandha tangan, béda karo 'Pengakuan Tobat'-é Savva Dolgoy, sing minangka penganut Medvedev uga tampil ing ngarepé pangadilan gerejawi; kecaman keras marang pandangan teologisé dhéwé, panriman doktrin Ortodoks babagan wektu transubstansi, lan, pungkasané, anathéma marang tulisan-tulisané dhéwé—sing ditulis kanthi semangat lan keyakinan gedhé—kabèh iki nimbulaké keraguan ing pikiran pamaos. Bisa uga 'Pengakuan' mau diwaca marang Medvedev nalika wakil-wakil Patriark teka ing selé kanggo njamin panjaluk munduré. Padha wis ngerti tenan yèn dina-dinané wis winates, mula 'Pengakuan' mau bisa waé ora ditandatangani. Kanggo Ioakim lan Euthymius, 'Pengakuan' iki pancèn ora bisa dipisahaké. Kanggo Joakim – amarga iki maringi pukulan marang para pendukung Medvedev, amarga pati martiré miturut panemune mung bakal negesake kabeneran kapercayané, lan saiki 'Pengakuan' iki mbatalake kabèh argumentasi teologisé. Kanggo Euthymius, iki dadi konfirmasi manawa 'Partai Ortodoks' pancen bener lan bisa dianggep minangka ganjaran kanggo upaya sing wis ditindakake nalika melu polemik.

Confession-é Medvedev mbantu ngremehake posisi 'Partai Latin', amarga sawetara uskup ing Metropolis Kiev kanthi terang-terangan utawa rahasia padha nduwé pandangan teologis sing padha karo Medvedev[932] , lan sejatine kahanan ing episkopat Moskow adoh saka prasaja. Nalika Uskup Agung Athanasius saka Kholmogory kanthi cetha nyengkuyung 'Partai Ortodoks'—kaya sing dikonfirmasi dening tulisan-tulisané sing kasebut mau—posisi Metropolitan Adrian saka Kazan, sing bakal dadi Patriark, uga posisi Job, posisine minangka archimandrite Biara Vysokopetrovsky, sing mengko dadi Metropolitan Novgorod, ora rampung cetha, mesthi wae yen kita bisa percaya marang pengamatan Archimandrite Gabriel lan Hierodeacon Damascene (sing sepisanan kalebu 'Partai Latin', lan sing pungkasan kalebu 'Partai Ortodoks')[933] . Faksi Ortodoks kuwat didhukung dening Archimandrit Ignatius Rimsky-Korsakov (sing, antara taun 1692 lan 1700, panjenengané dadi Metropolitan Siberia), sing nulis *The Life and Testament of Patriarch Joakim*, ing ngendi patriark mau dipuji minangka wong suci—tindakan sing kamungkinan dimaksudaké panulis kanggo mbukak dalan marang kanonisasiné[934] . Sikap tengah ing perselisihan antarane loro faksi dijupuk, umpamané, déning Markell, Metropolitan Pskov (1681–1690) lan Kazan (1690–1698), sawijining wong sing wicaksana sing nguwasani basa Latin, Prancis, lan Italia, lan sawisé seda Joakim, dadi salah siji calon kanggo tahta patriark[935] . Metropolitan Pavel (Moravsky) saka Ryazan (1681–1686), miturut layang sirkuleré marang para rohaniawan

---

[927] Prozorovsky. Op. cit. kaca 324–377; Belov. Op. cit. kaca 365; Shlyapkin uga nduwèni panemu sing padha (Op. cit. kaca 208, 211, 234).

[928] Shlyapkin. Op. cit. kaca 235.

[929] Shlyapkin. Op. cit. kaca 201; Solovyov. 14. kaca 137.

[930] AI. 5. No. 194, 339.

[931] Osten (1865). kaca 83–90; versi liya ing: Readings. 1870. Jilid 2. kaca 1–12. Bandhingna karo panemune Shlyapkin (Op. cit., kaca 208).

[932] Shlyapkin. Op. cit. kaca 176–201.

[933] Ibid. kaca 165–166.

[934] Ibid. kaca 169, 212. Delengen uga esai anti-Katolik déning Ignatius Korsakov, ing: Readings. 1884. Jilid 3.

[935] Shlyapkin. Op. cit. kaca 167.

ing keuskupané, nduwèni pandangan 'Latin'[936] . Archimandrit Gavriil Dometsky saka Biara Simonov uga kalebu ing 'partai Latin'. Wiwitane dheweke tetep andhap asor, nanging sawisé Medvedev dieksekusi, dheweke dipindhahaké menyang Biara Iversky. Ing taun 1704, Dometsky dadi abbot ing Biara Yuryev ing Novgorod, ing wewengkon keuskupan Metropolitan Job, lan ing wektu kuwi dhèwèké nulis risalah '105 Pitakonan', ing ngendi dhèwèké mbela doktrin transubstansiasi Katolik Roma. Risalah déning Hierodeakon Damaskin saka Biara Chudov, '105 Wangsulan marang Dometsky', ngrampungaké kontroversi babagan wektu transubstansi[937] .

Perselisihan antarane faksi 'Yunani', utawa 'Ortodoks', lan 'Latin', utawa 'Kulon', iku banget khas ing seperempat pungkasan abad kaping 17. Panemu lan tulisan Medvedev tanpa mangu-mangu nduweni pangaruh tartamtu marang urip gréja. Apa sabab pangaruh iki? Apa iki infiltrasi Katolikisme menyang urip gerejawi Moskow? Apa iki mbukak kemungkinan anyar kanggo persatuan Gereja-Gereja? Wangsulan kanggo pitakonan pungkasan iki bisa diwenehake kanthi pasti manawa ora. Sanajan salah siji doktrin teologis Gréja Katolik Roma wis diadopsi (ayok kita anggep yèn Medvedev lan para penganuté menang, lan panemuné ditampa kabèh lan disahaké saka ndhuwur), isih akèh masalah liyané sing kudu dirampungaké. Luwih saka kuwi, aja lali yèn Pangeran Petrus ora ngajeni banget Gréja Katulik Roma, amarga dhèwèké kena pangaribawa Protestan sing cetha. Akibat prahara ing separo kapindho abad kaping 17, kabèh prakara agama dadi banget tegang lan nyeri. 'Partai Latin' iku minangka akibat saka pangaribawa gerejawi Rusia Kidul, lan sanadyan ana akèh panyengkuyung doktrin transubstansi Katolik ing Litle Rusia, permusuhan marang Gréja Katolik Roma kakehan banget. Contoné, Lazar Baranovich padha pracaya doktrin Katolik, nanging dhèwèké dadi mungsuh keras Gréja Katolik Roma. Malah saka Rus Kidul, bebarengan karo pangaribawa Katolik, literatur polemik anti-Katolik uga tekan Moskow. Nalika sing sepisanan bisa dianggep minangka faktor sing ndhukung persatuan, sing kapindho mesthi dadi sarana kanggo nentang persatuan kasebut.

Kegiatan lan pandangan Medvedev lan para pangikuté kudu dianggep kanthi cahya sing béda banget. Iki ora liya kajaba mlebué sistem pamikiran anyar saktenané ing donya intelektual Muscovy. Konservatisme Muscovy, saiki ing paruh kapindho abad kaping 17, utamané sawisé geger jaman Nikonian, ora bisa tetep beku ing kekakuané. Pengaruh Kulon nyengkuyung tuwuhé pamikiran kritis, kaya déné ing tengah abad kaping 16, pangaribawa Protestan wis nyemangati pamikiran kritis Bashkin utawa Kosoy; lan pitakonan babagan préposisi, utamané amarga pandangan sing béda-béda, maringi kesempatan pisanan kanggo nerapaké sacara praktis cara mikir anyar sing ngupaya kamardikan. Kanthi kebetulan, masalah iki banjur dadi dogmatik. Kita ora bakal salah yen ngomong manawa kanggo Medvedev—sanajan mesthi ora kanggo mungsuh-mungsuhe—iki dudu masalah dogmatik nanging masalah ilmiah babagan . Medvedev nyumurupi manawa piwulang Gréja Ortodoks ora diatur kanthi sistematis kaya piwulang Gréja Katolik Roma[938] . Amarga iku, karya *The True News* iku pancen dadi ciri khas dhèwèké. Ing biografi Medvedev, ing siji sisih kudu nggoleki asal-usul teologi ilmiah Rusia; ing sisih liyané, iku makili sawijining bab ing sajarah pamikiran kritis Rusia—ciri ajeg saka watak lan pola pikir wong Rusia, kanthi upaya-upaya lan rasa ora puas. Medvedev mesthi bakal katingal luwih pas ing panggung sajarah Rusia anyar jaman Petrine; ing kana dhèwèké bakal nemokaké peran sing cocog karo pendhidhikan, intelek, lan rasa penasarané, lan bisa dadi salah siji asistèné Peter ing réformasi. Ioakim, sing tanpa mangu-mangu tanggung jawab marang pati Medvedev, wis nyegah Petrus saka salah siji kanca kerjane ing mangsa ngarep – bisa uga kanthi sengaja, amarga kebencian lan rasa jijik marang kabeh sing mlebu menyang Muscovy saka Kulon.

Bab XII. Pecahe Gréja lan Monastisisme

1. Sebab agama lan psikologis saka skisma

Abad kaping pitulas iku 'abad kang angel' kanggo negara Rusia lan Gréja Rusia. Wiwitané diwiwiti saka Jaman Kasulitan lan rampung karo belahan gréja lan badai réformasi Pèter. Masa Kasangsaran nglairaké identitas nasional lan negara anyar: identitas sadurungé sing adhedhasar kelas wis diguncang nganti dhasaré,

---

[936] Solovyov. 14. kaca 90; Shlyapkin. Op. cit. kaca 168; Filaret. 1. No. 236; Piskarev. Op. cit. No. 51.

[937] Shlyapkin. Op. cit. kaca 164–166; RBS. kaca 54; babagan Damaskin: Yakontov, I. Hierodeacon Damaskin, sawijining polemikis Rusia abad kaping 17 (1884) (ora kasedhiya kanggo aku); priksa bandhingan karo ulasan N. Petrov ing: ZhMNP. 1884. 4.

[938] Cf. eksposisi doktrin transubstansi Gréja Wétan: Heiler. Op. cit. Vol. 1, kaca 257 sarta salajengipun; utawa: Gass. Symbolik, kaca 225 sarta salajengipun.

lan geger politik lan sosial mimpin lairé identitas nasional sejati – pungkasané, tugas utama negara lan rakyat diakoni. Akibat saka Masa Kasangsaraan dirasakaké sak abad kaping 17, sing kaya segara prahara: kesulitan ekonomi lan finansial pamaréntah, kegelisahan rakyat, akèh zemsky sobor, upaya pamaréntah kanggo ngreformasi manéka aspek urip umum utawa paling ora ngenalaké panyempurnaan tartamtu, perang karo tangga teparo sing dimaksudaké kanggo ngrampungaké masalah nasional sing wis ana wiwit abad kaping 15 lan 16, lan pungkasané, infiltrasi ajeg saka pangaribawa Kulon ing urip nagara, sing ngrusak cara urip tradisional ing Moskow kuna kanthi kabiasaan sing wis mapan suwé lan pandangan wong, uga sakabèhé struktur kabudayan Muscovite – iki, mbok menawa, kakehan kanggo periode mung 100 taun. Kabèh fenomena iki nyimpen wiji-wijining reformasi sing bakal teka ing jamané Pèter Agung, nanging Rusia ing jamané Pèter Agung kawangun ing tengah sangsara gedhé…[939]

Uripé Gréja Rusia ing sajroning 'abad kang angel' iki uga kaco. Ora mung amarga Gréja kudu urip ing kahanan kaya ngono, nanging uga amarga geger politik lan sosial ora ninggalaké tatanan jero Gréja Kristen—lan para rohaniawan—tanpa rusak. Kahanan pikiran para rohaniawan lan pandangan donyané wiwit kelangan kekuwatan lan kajelasan biyèn. Abad kaping 16 durung ngerti rasa ragu: Bashkin lan Kosoy, para pelopor upaya agama Rusia sabanjuré, ora lumrah ing jamane; kritik sing diajokaké déning Non-Possessors ora asalé saka rasa ragu, nanging saka kepinginan sing séhat kanggo réformasi; nanging sawisé Jaman Kasangsaran, gagasan 'Moskow – Roma Katelu' kelangan kajelasan lan daya tarik istimewa sing biyèn diduwèni, ora dadi maneh dadi cita-cita nasional lan agama, amarga geger politik lan sosial ora ninggalaké tanpa cacat. Ing sawijining teges, abad kaping pitulas iku wektu pangujian kanggo gagasan iki, kanggo nguji nganti pira gagasan iki bisa ditrapake, apa pancen kabeh isine kudu tetep ora owah, lan apa kabeh ing gagasan iki mesthi bener tanpa pitakon. Ing wektu sing padha, sangsi saya tuwuh apa saben bab nduwèni makna agama sing padha; perlu mbedakaké apa sing langgeng lan ora owah, lan apa sing sementara lan kena owah-owahan. Sangsi lan pitakon iki ngganggu hierarki gréja, para rohaniawan liyané, lan malah umat awam.

Hierarki mangu-mangu antara njupuk langkah kanggo njaga kahanan sing ana lan mbenerake kesalahan: ing siji sisih, padha nglawan pangaribawa manca – kaya ing kuartal kapisan, ing sangisoré Patriark Filaret, lan ing pungkasan, ing sangisoré Patriark Joakim; ing sisih liya, padha kapeksa ngrekrut para sarjana saka Rus Kidul sing cetha kena pangaribawa Kulon, lan malah nindakake manéka panyempurnaan lan panyetelan sajrone sak abad. Mula saka iku ora nggumunake yen hierarki greja ora tansah mlaku ing dalan sing lurus; ana akeh penganut setya marang gagasan 'Moskow – Roma Katelu' ing jeroné, nanging mung sawatara hierarkis sing gelem perang kanthi gigih kanggo gagasan iki. Mula, ing wayah-wayah kang penentu, dudu hierarki gréja nanging para rohaniawan bawahan lan massa umat awam sing padha perang kanthi keyakinan lan keteguhan, sanajan ora kanggo kabèh ideologi 'Moskow – Roma Katelu', paling ora kanggo unsur-unsuré siji-siji. Lan iki kelakon ora mung amarga para panguwasa nyoba ngowahi utawa nyempurnakake unsur-unsur kasebut kanthi cara tartamtu, nanging amarga pancen unsur-unsur kasebut sing cedhak karo raos agama wong akeh.

Urip liturgi dadi titik pusat keagamaan ing jaman kuwi: iku nggantèkaké kesadaran dogmatik lan kawruh babagan dogma; kabèh iman wong-wong kawujud ing kono; iku pérangan sing paling peka ing atiné wong pracaya. Sanadyan kurang paham dogma, wong Kristen Ortodoks ing Moskow wis akrab banget karo isi layanan ilahi sing dawa, sing wis mbangun ikatan batin; dhèwèké ngerti tembung-tembung pandonga lan upacara liturgi. Upacara agama gampang ngakar ing jiwa wong pracaya; iku luwih gampang dingerteni tinimbang dogma, utamane yen Gréja lan hierarki gerejawi ngati-ati njaga. Nanging nalika hierarki gerejawi nyoba ngowahi upacara-upacara sing banget disenengi dening umat, muncul pitakon: apa hierarki kuwi, kanthi tumindak kaya ngono, ora wis mlebu dalan sing salah lan ngrusak; apa tumindaké ora bakal nuntun marang murtad utawa bidah? Mung ngangkat pitakon-pitakon iki wis nggoyang kesadaran agama akèh wong ing jamané. Mula, amarga kurang paham dogma lan kakehan ngremehake pentinge upacara lan kabiasaan gréja, ana gandhèngan raket antarané loro bab sing béda banget. Reformasi upacara dianggep minangka owah-owahan iman lan dikutuk minangka pangkhianatan iman. Ing dhasar agama lan psikologis iki, geger gerejawi abad kaping 17—sing dikenal minangka Skisma—sing dadi nasibe wong Rusia, saya ngrembaka. Pausus Nikon dhéwé perang tanpa kendhat kanggo mbenakaké buku-buku liturgi (sing ditindakake miturut dhawuhé,

[939] Cf.: Platonov. Lectures (1915). kaca 315 lan salajengipun, utamane kaca 317–318; lan uga: Shmurlo, E. History of Russia. Munich, 1922. kaca 190–248, ing ngendi ana ringkesan cekak babagan kedadeyan paling wigati ing abad kaping 17. Delengen uga karakterisasi menarik babagan abad iki ing: Florovsky, G. The Paths of Russian Theology. Paris, 1937. kaca 57 lan salajengipun.

sanadyan ora digagas déning dhèwèké) luwih amarga rasa pengin unggul lan bangga tinimbang saka pangakuan prinsipil babagan kabutuhan pambenakan iki.

2. Revisi buku liturgi sadurunge Patriark Nikon

Langkah-langkah Nikon kanggo mbenakake buku-buku liturgi lan ngganti sawetara upacara liturgi sejatine ora ngemot apa-apa sing anyar; kuwi mung pranala pungkasan ing rantai dawa langkah-langkah sing padha, sing wis tau ditindakake sadurunge utawa bakal ditindakake mengko. Nikon tumindak kakehan kasar lan drastis; iki ora amarga ana kabutuhan sing mendesak, nanging luwih amarga wataké dhéwé. Dheweke umume ora ngerti semangat agama umaté, mulané 'reformasi'-é nyebabaké bencana sing marakaké tatu sing ora bisa mari ing Gréja Rusia lan nyebabaké skisma, misahaké sawatara anggotané saka gréja kasebut[940] . Anané klompok sing mecah ('Wong Percaya Lawas', kaya jenengé dhéwé, utawa 'skismatik', kaya sing diarani déning Gréja resmi suwéné pirang-pirang taun) Kelompok sing misah saka Gréja Indung mesthi nduwèni pangaruh marang awak utama Gréja Rusia, amarga énergi rohanié nganti akèh dialihake saka panggonan tugase langsung lan diarahake kanggo nglawan skisma.

Sawisé Rus' mbalik agama dadi Kristen, buku-buku sing dibutuhaké kanggo nglakoni ibadah lan upacara liturgi kasebut dipinjam saka wong Yunani utawa wong Slavia Kidul. Amarga digunakake suwé, buku-buku mau rusak; salinan anyar digawe kanthi nyalin sing lawas, sing amarga kurangé pendhidhikan ing antarané para juru tulis—sing umume biksu—nyebabake munculé kesalahan lan kaluputan. Koreksi marang buku-buku mau, sing ditindakake miturut inisiatif juru tulis siji-siji, malah nambah cacaté. Sanajan manuskrip Kitab Suci sing béda saka jaman kuwi asring béda banget siji lan sijiné . Kahanan malah luwih parah karo buku-buku liturgi – Service Book, Typikon (Statute), Triodion, Book of Hours, Octoechos lan liya-liyane[941] – amarga ana kesalahan lan ketidakcocokan sing ditemokake ing upacara liturgi kasebut lan ing panjelasan sing nyertai. Faktor wigati liyane yaiku kode liturgi sing padha ora tansah digunakake; malah, kaya sing wis kasebut (Bab VIII), Kode Studite sing wiwitane digunakake diganti karo Kode Yerusalem[942] . Uga ora ana keseragaman ing praktik liturgi wong Yunani lan Slavia, sing sejatine bisa dadi pandhuan.

Upaya pisanan kanggo mbenerake kesalahan sing wis mlebu ing buku-buku liturgi ditindakake wiwit abad kaping 14 ing sangisoré Metropolit Alexius (1354–1378) lan Cyprian (1390–1406). Nanging, ing abad kaping 15, ana loro prastawa sing ndadekake sajarah salajengipun babagan panyempurnaan buku-buku iku dadi tragis: yaiku Persatuan Florence (1439) lan ambruké Konstantinopel (1453). Minangka akibat saka kedadeyan-kedadeyan iki, muncul rasa ragu ing Moskow babagan kasucian iman wong Yunani. Lan sanadyan buku-buku Yunani banjur dijupuk dadi dhasar kanggo mbenakake buku-buku gréja, isih ana swara saka wong-wong sing ora nganggep buku-buku kasebut minangka 'Ortodoks' sing murni. Nalika rahib Maksimus, wong Yunani asalé, diparingi tugas mbenakaké buku-buku, dhèwèké nemokaké, nalika mbandhingaké buku-buku gerejawi Rusia karo sing asalé saka Yunani, akèh kesalahan gedhé sing, miturut panemuné, ing sawatara kasus meh nduwèni nuansa bidah[943] . Kanggo para panyengkuyung gagasan 'Moskow – Roma Katelu', panemune kaya ngono pancen ora bisa ditampa, lan sarjana Yunani kuwi malah dituduh nindakake spekulasi sesat, lan saliyane kuwi ana intrik saka Metropolitan Daniel sing condhong marang Josephite, sing wis suwe krasa ora nyaman amarga hubungan raket antarane Maximus lan biksu pangeran Vassian. Dewan taun 1525 lan 1531

---

[940] Nanging, ora bener nerangake skisma Rusia mung minangka protes marang revisi kitab suci. Sajarah skisma kasebut nuduhake manawa iki minangka fenomena sing rumit banget ing urip agama Rusia, sing sipaté maneka warna, sayangé, ora bisa dijelajah kanthi tuntas ing kéné. Kita nyaranake marang pamaca supaya mirsani karya-karya ing ngisor iki, sing bisa mbantu ing babagan iki: Melnikov, P. Surat-surat babagan Skisma (1862) (uga ing: *Severnaya Pchela*, 1862); Gilyarov-Platonov, N. Logika Skisma. Surat-surat marang Ivan Aksakov, ing: *Russkoe Obozrenie*, 1895, no. 10; Gromoglasov, I. 'Pecah-belah Rusia lan Ortodoksi Universal', ing: BV, 1898, nomer 4–5; Golubinsky, E. 'Bab Polemik Kita karo Para Percaya Lawas' (1905); Rozanov, V. 'Psikologi Pecah-belah Rusia', ing: Agama lan Kabudayan (1901); Borozdin, A. Oposisi Agama Rusia (1907); Kasunyatan Iman Lawas (kumpulan) (1916); Kartashov, A. 'Makna Kapercayan Lawas', ing: Kumpulan kanggo Ngurmati P. B. Struve. Praha, 1925; Florovsky, G. Lelakon Teologi Rusia (1937).

[941] Kanggo buku liturgi, delengen Heiler. Op. cit. 1. kaca 297 lan salajengipun; Kattenbusch. 1. kaca 498; lan uga: Lübeck, K. *Die christlichen Kirchen des Orients* (1911). kaca 120 lan salajengipun.

[942] Kapterev. Patriark Nikon lan Tsar Alexei Mikhailovich. Jilid 1 (1909), kaca 213–216; Makarii. Jilid 8, kaca 75 lan salajengipun.

[943] Maximus the Greek. Karya. Jilid 1, kaca 28, 30; Jilid 3, kaca 51–60, 62, 67, lsp. Cf.: Makarii. Edisi kapindho, Jilid 6, kaca 179 lan salajengipun.

mriksa kabèh tuduhan marang Maxim (kebanyakan ora ana dasare) lan ngukum dhèwèké kanthi dipenjara ing biara[944] .

Majelis Stoglav kapaksa ngakoni manawa sawatara upacara liturgi ditindakake kanthi cara sing beda-beda ing pirang-pirang panggonan. Tsar Ivan sing isih enom piyambak ngendika ing Majelis: 'Saiki kita weruh lan krungu manawa, kejaba Undhang-undhang Ilahi, akèh upacara gréja ora dilakoni kanthi lengkap, ora manut paugeran suci lan ora manut undhang-undhang'[945] , lan Majelis sarujuk karo pangandikane Tsar. Stoglav mutusaké mbeneraké buku-buku gréja nganggo terjemahan sing apik, nanging ora ana sing nyebutaké saka ngendi utawa kepiyé carané entuk terjemahan kuwi – lan sing paling penting, ora ana tumindak kanggo nggayuh kuwi. Sanadyan Percetakan Kekaisaran dibukak ing Moskow sawisé Konsili Stoglav, sing maringi kasempatan kanggo nyingkiri kesalahan sing muncul saka nyalin buku gréja nganggo tangan, nanging ing praktiké iki ora ana gunané kanggo mbeneraké teks-teks mau, amarga buku-buku cetak pisanan diterbitaké saka manuskrip sing wis ana kesalahan; Ing sawijining teges, nyetak buku malah ngalangi tujuane, amarga sawisé kuwi buku-buku cetak pisanan dianggep dadi standar sing ora bisa salah.

Upaya sistematis pisanan kanggo mbenerake buku-buku gréja ditindakake ing wiwitan abad kaping 17. Ing taun 1617, sawijining komisi khusus dibentuk kanggo tujuan iki: komisi iki dumadi saka Archimandrite Dionysius saka Lavra Trinity-Sergius, biksu Arsenius sing tuli lan relatif paham basa Yunani, biksu Anthony Krylov, lan imam Ivan Nasadka. Sawisé setaun setengah makarya, komisi iki mbeneraké Buku Ibadah lan, ing wektu sing padha, tekan kesimpulan yèn buku liturgi liyané uga ngandhut kasalahan. Nanging nasib Dionysius kabuktèn tragis kaya déné Maximus si Yunani: Tuduhan dialamatake marang dheweke lan para asistene manawa padha ngenalake koreksi sesat, amarga ing upacara ngabulaké banyu ing pesta Epifani (6 Januari), ing pandonga marang Roh Suci, padha mbusak tembung 'lan lumantar geni', dianggep minangka sisipan mengko sing ora ana tegesé. Konsili taun 1618, sing mriksa prakara iki, ora nduwé bukti sing cukup kanggo netepaké apa pangowahan iku bener utawa salah. Semangat para mungsuh lan para panuduh menang. Dionysius lan Arsenius, sanadyan pancen ora salah, ora bisa uwal saka pangasingan menyang sawijining biara[946] . Begjané, Patriark Yerusalem, Theophanes, teka ing Moskow nalika semana lan meyakaké Patriark anyar, Filaret, yèn panyempurnaan sing digawe Dionysius iku pancen bener. Konsili taun 1619 mbebasake wong sing cilaka iku, nanging sisipan 'lan dening geni' tetep ana ing Buku Pelayanan; ora nganti taun 1626 layang saka Patriark Yerusalem lan Alexandria marang Patriark Filaret ing Moskow nyurung mbusak sisipan iki saka Buku Pelayanan[947] .

Sanadyan Filaret nyadari kabutuhan mbenerake buku-buku liturgi, piyambakipun ngadhepi prakara punika kanthi ati-ati lan alon sanget. Statuta Liturgis, sing dicithak ing taun 1610 lan sakwisé dianggep minangka buku kang kathah kalepatan, ditarik saka panggunaan lan dibakar miturut dhawuh Filaret. Ing jaman Filaret, sawetara buku wis dibenerake – tugas iki ditindakake, antara liya, kaya sadurunge, déning biksu Arseny Glukhoi lan imam Ivan Nasadka – lan buku-buku sing wis dibenerake banjur dicetak. Nanging, edisi lawas sing ngemot akèh kasalahan ora ditarik lan tetep digunakaké ing sawatara panggonan, utamané ing wilayah terpencil, sing mesthi waé nyebabaké prabédan ing sawatara buku pandonga lan upacara liturgi[948] . Sanadyan meh kabèh buku liturgi dicithak nalika masa patriark Joasaph (1634–1641) lan Joseph (1642–1652), para korektor ora pantes kanggo tugas kuwi, lan edhisi taun-taun kuwi ngemot akèh kesalahan lan bagéan kang samar ing panjelasan, utamané Statuta taun 1633[949] Nanging intine yaiku, sanadyan kabutuhan mutlak kanggo mbenerake buku-buku mau wis dianggep wigati ing Moskow malah sadurunge Patriark Nikon, karya

---

[944] Carita Macarius babagan kedadeyan iki (edisi kaping 2, jilid 6, kaca 177–195) ora bisa dianggep sakabehe obyektif. Golubinsky negesake (vol. 2, bagéan 1, kaca 663, 712 lan salajengipun) manawa Maksimus dadi korban intrik lan kurang trampil ing basa Rusia, lan tuduhan bidah sing dialamatake marang piyambakipun ora ana dasare. Kita setuju karo panemu iki.

[945] Stoglav. Bab 5 lan 23 (pitakoné tsar); bab 16, 6, 9, 10, 12, 33, 34. Zinovy saka Otensk uga nyritakaké fenomena sing padha (The True Testimony, kaca 952, 955, 958–961). Cf. uga tuduhan tartamtu marang Uskup Agung Gennadius saka Novgorod (PSRL, vol. 6, hlm. 221, 232), sing uga nyekseni prabédan ing upacara liturgi; salajengipun, perselisihan kondhang babagan 'Alleluia' ing Pskov lan pitaken babagan pratandha salib – apa digawe nganggo loro utawa telung driji. Makarii. 8. hlm. 129, 91 sarta salajengipun.

[946] Makarii. 11. kaca 173–199; Kazansky, P. 'Revisi Kitab-Kitab Liturgi ing sangisoré Patriark Filaret', ing: Readings. 1848. 8; babagan Dionysius, delengen: Skvortsov, D. 'Dionysius saka Zobnikovo, Archimandrité Biara Trinity-Sergius' (1890).

[947] Makarii. 11. kaca 10 sarta salajengipun; RIB. 2. 902; 10. 189–190.

[948] Mansvetov. Statuta Gréja. kaca 311 sarta salajengipun, 319 sarta salajengipun; ing kono uga 'Kados Pundi Kitab-Kitab Gréja Disusun ing Tanah Kita', ing: Lampiran. 1883. 4; Makarii. 9. kaca 43, 66, 89, 120.

[949] Mansvetov. Statuta Gréja. kaca 319; Kapterev. Patriark Nikon lan Lawané ing Babagan Mbeneraké Buku lan Upacara Gréja. Jilid 1. Jaman Patriark Yosef (1887; edhisi kapindho, diperluas lan direvisi, 1913); edhisi kapisan uga diterbitake minangka artikel: 'Patriark Nikon minangka Reformator Gereja lan Para Lawané', ing: Prav. ob. 1887. 1–2, kanthi variasi cilik.

iki, sayangé, ditindakake kanthi ora kersa lan ragu-ragu banget, amarga Moskow kekurangan wong sing terdidik lan pantes kanggo tugas iki, sing sepisanan lan paling utama kudu nduwé kawruh jero babagan basa Yunani, lan, saliyane kuwi, padha ora nduwé bahan-bahan sing paling wigati. Ing Mei 1649, Tsar Alexei ngajokaké panyuwunan darurat marang Metropolitan Kyiv, Silvestr (Kossov), supaya ngirim menyang Moskow 'guru-guru kanggo nerjemahaké Kitab Suci Yunani menyang basa Slavia'[950] .

Wektu kuwi ana telung biksu sing teka ing Moskow: Arsenius Satanovsky, Damascene Ptitsky, lan Epiphanius Slavinsky, sing nduwèni peran penting ing pakaryan mbenakaké buku-buku[951] .

3. Patriark Nikon

Ing tanggal 15 April 1652, Patriark Yosef seda, lan ing sangisoré penerusé, Patriark Nikon, sajarah revisi buku-buku greja mlebu ing fase anyar.

Nikon iku putrané petani; dhèwèké lair taun 1605 ing Nizhny Novgorod lan dibaptis kanthi jeneng Nikita. Ibuné séda ora suwé sawisé nglairaké, lan Nikita diopeni déning ibu tiri sing nindhes bocah mau, mula masa kanak-kanaké ora gampang. Kamungkinan nalika isih cilik, dhèwèké wis ngembangaké karsa sing kuwat, sing kadhangkala katon ringkih lan ngalami kelemahan saraf, sipat sing sakbanjuré asring katon ing tumindaké. 'Nikon,' miturut V. O. Klyuchevsky, 'iku salah siji saka wong-wong sing bisa nahan lara sing nggegirisi kanthi teges, nanging nggrantes lan putus asa mung amarga tusukan jarum. Dhèwèké nduwèni kelemahan sing asring dialami wong-wong sing kuwat nanging ora sabar: dhèwèké bosen karo katentreman lan ora bisa ngenteni kanthi sabar; Dheweke tansah butuh sensasi, apa iku gagasan wani utawa pakaryan ageng, utawa mung perselisihan karo wong sing ora nyenengake. Iku kaya layar sing mung krasa urip nalika ana badai, nanging nalika cuaca tentrem mung nggero-nggero ing tiang kaya kain lapus[952] . Nikita kuwat sacara fisik lan gagah; dhèwèké wong sing duwé bakat lan rasa penasaran sing dhuwur; dhèwèké sinau maca lan nulis wiwit isih cilik banget, kaya sing kabuktèkaké déning tembung-tembungé mengko, khotbah-khotbahé, lan sawatara tulisan sing isih ana nganti saiki. Maca buku – meh kabèh iku nduwèni sipat agama ing wektu kuwi – maringi arah tartamtu marang pangembangan spiritualé: dhèwèké mlebu Biara Zheltovodsk kanthi niyat njupuk sumpah monastik. Nanging, bapaké nyegah dhèwèké saka rencana kuwi, lan Nikita bali menyang omah. Ing umur 20 taun, dhèwèké nikah lan dadi imam: nalika kuwi dhèwèké wis cukup bisa maca lan nulis. Wiwitané dhèwèké ngladèni ing paroki pedesaan; sawisé kuwi, miturut rekomendasi, dhèwèké diangkat dadi imam ing paroki Moskow. Rasa ora puas karo uripé, lan sabanjuré seda kabèh telung anaké, nggawé pikirané Romo Nikita bali marang cita-cita biyèn kanggo dadi biksu.

Dheweke ngajak bojone mlebu biara, dene dheweke dhéwé mangkat menyang lor, lan ing kana, ing skete asketis sing ketat, Eleazar (sing wis kasebut), dheweke ngucapake sumpah monastik. Nanging Nikon dudu wong sing bisa nyawisake awake kabeh kanggo disiplin asketisisme. Eleazar, ing sisihé, mimpin pertapaan kanthi ketegasan gedhé lan nuntut supaya para muridé nyerah sakabèhé marang pandhuan rohani saka sang sesepuh. Sawisé ana prahara karo Sesepuh Eleazar, Nikon ninggalaké pertapaan mau lan gabung karo Pertapaan Kozheezersk. Kedadéan iki ana watara taun 1639–1640. Telung taun sawisé, para sedulur milih dhèwèké dadi abbot.

Ing taun 1646, Nikon lelungan menyang Moskow kanggo urusan hermitase; dhèwèké dikenalké marang Tsar Alexei sing isih enom, gampang kapengaruh, lan jero taqwa, sing ngobrol karo dhèwèké kaping pirang-pirang. Sakabèhé polahé Abas Nikon – tindak tanduké sing gagah, wujudé sing agung, kecerdasané ing wicara, karsa sing kuwat, lan pasuryané sing sumringah – kabèh mau marakaké kesan gedhé marang Alexei. Amarga wataké dhéwé sing alus lan meneng, sang tsar cenderung ngubengi awaké dhéwé karo wong-wong sing sumringah, kanthi ngangkat wong-wong mau ing jabatan-jabatan wigati ing nagara lan Gréja. Kesan sing ditinggalaké Nikon marang sang tsar mesthiné kuwat banget nganti mengko, nalika ana perselisihan antarané sang tsar sing wis mateng lan patriark, Alexei ora bisa suwe njupuk sikap tegas nglawan Nikon. Miturut panyuwunan sang tsar, Nikon diangkat dadi archimandrite ing Biara Novospassky Moskow, sing cedhak karo kulawarga kraton. Alexei sing taat kerep ngunjungi biara iki lan seneng melu ibadah agung sing dipimpin Nikon. Keseriusan iki banget disenengi sang tsar. Nikon wiwit kerep ketemu karo dheweke, ngunjungi kraton tsar saben minggu, nindakake Matins kanggo tsar lan ngobrol dawa karo dheweke. Nikon kerep nggunakake pasamuan iki kanggo nyuwun welas marang Tsar kanggo macem-macem wong—umume

[950] AYUZR. 3. No. 259. kaca 323.
[951] Rotary. Epiphanius saka Slavintsy, ing: Kiev Articles 1900. 10–12. Delengen Bab XI.
[952] Kljutschewskij. Geschichte RuЯlands. 3. kaca 327.

wong biasa—sing wis dihukum kanthi ora adil déning panguwasa; panyuwunan iki, sing diiringi katrangan cetha babagan kasusé, ora mung tansah ditampa déning Tsar enom, nanging uga nggetak ati Alexei sing peka. Kapercayané tsar marang Nikon lan pangaribawa ing kraton saya mundhak saben dina, nalika ing wektu sing padha popularitasé Archimandrite Novospassky ing antarané wong Moskow uga saya mundhak.

Ing taun 1649, Keuskupan kuna Novgorod dadi kosong, lan Nikon diangkat dadi Metropolitan Novgorod. Dheweke mimpin dioseisé kanthi semangat, wibawa, lan mandhiri. Disiram pakurmatan lan hak istimewa, malah luwih saka Patriark dhéwé, Nikon mrentah ing kana minangka pangeran sejati ing Gréja. Nalika diadegaké Kantor Monastik (1649), Nikon, nalika isih dadi archimandrite, nandatangani dokumen sing relevan – 'kanggo paksa', miturut panjelasané mengko – sanajan dhèwèké ora nyetujoni anané kantor kaya ngono, amarga, miturut tembungé, iku 'bertentangan karo Injil Suci, paugeran Para Bapa Suci lan ukum para kaisar Yunani ing saben bab'. Dheweke malah nyebut Kode 1649 minangka 'buku sing ora sah', lan dekrit Ordo Monastik minangka setan[953] . Ing sangisoré pimpinane, Metropolis Novgorod dibebasake saka yurisdiksi Ordo Monastik ing kabèh prakara, lan, bertentangan karo Kode, tsar maringi metropolit akèh tanah[954] . Kegiatan Nikon ing Novgorod nuduhaké yèn sanajan ing kana dhèwèké condhong marang réformasi sing tujuane mbeneraké manéka kekurangan ing urip gréja.

Persahabatané karo tsar terus lumaku. Nikon lelungan menyang Moskow, surat-menyurat karo tsar, lan tsar nyerah sakabehé marang panguwasa rohani Nikon, amarga Nikon nduwèni watak sing kuwat. Nalika pambangkangan Novgorod taun 1650, nalika voivode Khilkov kelangan kendali, Nikon sing mbuktèkaké watak lan tekad. Nalika Nikon lagi lelungan menyang Biara Solovetsky, saka kana dhèwèké arep nggawa relik St. Philip menyang Moskow, Patriark Yosef seda, lan kabèh wong ing Moskow padha ngerti yèn Nikon, sing dadi kesayangan tsar, bakal dadi patriark anyar[955] .

Sajrone pamaréntahané – sing cekak nanging rame – Nikon nyoba ngrampungaké loro masalah. Sing kapisan yaiku revisi buku-buku liturgi; masalah kapindho muncul saka hubungan pribadi sing rumit antarane tsar lan patriark—utawa luwih tepaté saka pandangan prinsipil patriark lan pandangan tradisional tsar babagan hubungan antarane negara lan Gereja (deleng Bab X). Kita ora bisa mbahas masalah iki kanthi rinci ing kene amarga, kaping pisan, iki metu saka cakupan topik kita, lan kapindho, perselisihan antarane wewenang sekuler lan wewenang gerejawi wis nduwéni sajarah dawa, lan nerangake kuwi bakal mbutuhake papan sing kakehan. Nanging, kita kepengin maringi pamaos gambaran cekak babagan Patriark Nikon, panemune lan kegiyatan-kegiyatané, sing disusun déning N. Kapterev adhedhasar riset patang taun lan sing, ing jamane, nimbulake kontroversi sing cukup tajam[956] ; sanadyan mangkono, gambaran iki akurat.

'Nikon, minangka pembaharu gréja,' ujare N. Kapterev, 'iku minangka ciptaan Tsar Alexei Mikhailovich, sing programé mung dilakokaké déning dhèwèké ing kegiatane mbeneraké gréja. Nikon dhéwé, sanadyan ing sawijining wektu dhèwèké jero banget nyemplung ing pakaryan reformasi gerejawi, ora tau nganggep iku minangka tugas utama patriarkaté; mula sawisé dhèwèké ninggalake jabatan patriark, dhèwèké kelangan kabèh minat marang iku… Sumanget sejati lan pokok saka patriark Nikon—ing ngendi piyambakipun nyawang minangka tugas utama lan makna sejati saka jabatane, kang tansah dipunupayakake kanthi ajeg lan tekun nalika nyekel kursi patriark, lan kang dipunjuang kanthi tanpa kendhat lan semangat sanadyan sawise ninggalake kursi patriark— – yaiku aspirasié ora mung kanggo mbebasake wewenang gerejawi saka wewenang nagara, amarga sing pungkasan kuwi nalika semana nguwasani, nanging uga kanggo netepake posisi sing dibela, yaiku manawa para imam luwih luhur tinimbang kraton[957] .

Semangaté marang gagasan sing saktenané bener ndadékaké Nikon ora nduwé wektu kanggo nimbang kanthi teliti rincian cilik saka proyek revisi buku. Sacara umum, isih durung cetha nganti sepira Nikon ngakoni kabutuhan lan kecocokan revisi mau saka sudut pandang murni gerejawi lan agama-moral. Panlitèn déning N.

---

[953] Gorchakov. The Monastic Order. kaca 77; 'Panemu Patriark Nikon babagan Kode', ing: Notes of the ORSA. 2 (1861). kaca 423–497, utamane 449, 451, 453, 456.

[954] Makarii. Jilid 11. kaca 193–196; Gorchakov. Babagan Kepemilikan Tanah. kaca 330, 337. Babagan kabijakan gerejawi Nikon, delengen: Kapterev. Patriark Nikon lan Tsar Alexei Mikhailovich. 2 jilid (1909–1912); uga karya Zyzykin lan Zhukov.

[955] Kanggo biografi Nikon nganti taun 1652, delengen Makarii. 11. kaca 162–166; priksa uga: Bonwetsch. 'Nikon', ing: PRE.

[956] Kita nyebutake kontroversi taun 1980-an antarane N. Kapterev lan N. Subbotin; delengen Kapterev, N. Patriark Nikon lan Para Mungsuhe (1913). kaca 185–203; 'pembelaan' Subbotin marang tumindak Nikon diterusaké kanthi idealisasi dhèwèké ing karya M. Zyzykin *Patriark Nikon*. 3 jilid (1931–1937).

[957] Kapterev. 'Hubungan antarane wewenang nagara lan wewenang gréja ing Rus Kuna sadurunge Patriark Nikon', ing: BV. 1910. 1, 20, 21. Delengen uga karakterisasi Nikon déning Kapterev ing: Patriark Nikon lan Tsar A. M., jilid 1 (1909), kaca 60–62. Sawetara panemu déning G. Florovsky pancèn apik banget (The Paths of Russian Theology, kaca 63).

Kapterev wis nuduhaké yèn saktenané Nikon dudu panyengkuyung wiwitan revisi buku sing lumaku ing jamane. Nikon kapaksa nerusaké pakaryan revisi buku mau, nanging paksa kuwi pancèn bertentangan karo wataké lan ora bisa mbangkitaké minat sejati marang prakara kuwi.

Ora bisa dipungkiri manawa, saka njaba, Nikon nampilake langkah-langkahé kanggo mbenerake buku-buku kanthi cara sing banget resmi; mbok menawa 'resmilitas' iki maringi dhèwèké rasa puas, amarga dhèwèké kudu nyawisake wektu kanggo bab iki, nanging ing jeroné atiné kabèh kuwi ora ana gandhèngané karo dhèwèké. Iki nerangake kesigapan nalika 'reformasi' ditindakake, ora nggatekake pikeran wong-wong sing nentang, kasar nalika langkah-langkah kasebut ditrapake, lan langkah-langkah keras sing dijupuk marang mungsuh-mungsuhe. Ing perjuangan iki, Nikon mbukak kabeh kekuwatan lan integritas pribadine: dheweke nganggep protes marang reformasi iku minangka permusuhan pribadi marang dheweke – kudu dicathet yen ing babagan iki Nikon sebagian bener – lan iki nyebabake ilusi (luwih-luwih ing generasi sabanjure tinimbang ing jamané) yen dheweke pancen setya marang perjuangan reformasi iki. Ciri iki maringi swasana dramatis marang sakabehe sajarah revisi buku-buku ing jaman Nikon lan nyebabake akibat tragis[958] .

4. Revisi Kitab Suci ing jaman Patriark Nikon

Dudu tugas kita kanggo nyedhiyakake cathetan rinci babagan sajarah perpecahan; kanggo kita, sing penting mung nuduhake peran komunitas biara ing gelombang protes lan ing perjuangan nglawan reformasi Nikon. Mula saka iku, kita niyat nyedhiyakake marang pamaca mung ringkesan sing paling cekak babagan sajarah perpecahan lan partisipasi komunitas biara ing protes nglawan reformasi.

Ing tanggal 25 Juli 1652, Nikon dilantik dadi Patriark Moskow kanthi upacara ageng. Pakaryan mbenakake buku-buku liturgi, sing wis dilakokaké nalika jaman Patriark Joseph, diterusaké: para biksu Epiphanius Slavinetsky, Arsenius Satanovsky lan Damascene Ptitsky nerusake nyunting; biksu Arsenius Sukhanov wis dikirim menyang Wétan wiwit taun 1650 kanggo ngenalake dhiri marang upacara Gréka lan nggawa dokumen sing dibutuhake (buku-buku Gréka, manuskrip, lsp.) menyang Moskow. *Kormchaya*[959] sing dikirim kanggo dicetak ing taun 1649 lan diterbitake nalika jaman Nikon, lan *Shestodnev* sing dicetak ing taun 1650, direvisi sawisé mbandhingake karo naskah-naskah Yunani. Ing pungkasan taun 1650, Metropolitan Gabriel saka Nazaret teka ing Moskow, nggawa layang saka Patriark Yerusalem marang Tsar lan Patriark Moskow; Gabriel bola-bali nyathet 'bedane' ing upacara liturgi Moskow; Pausus Yerusalem, sing wis ngunjungi Moskow, uga ngrembug karo Tsar lan Patriark Yosef babagan 'bedane Moskow' sadurunge ninggalake Rusia (1650). Nikon, sing wektu kuwi isih dadi Metropolitan Novgorod, mesthi ngerti pandangan-pandangan iki saka wong-wong Yunani amarga komunikasi sing terus-terusan karo Tsar. Nikon uga krungu kecaman sing padha saka mantan Patriark Konstantinopel, Athanasius (1633, 1633–1635, 1651), sing teka ing Moskow ing April 1653 lan mrentahake transkripsi, kanggo kapentingan Nikon, saka '[960] ' (Tata Rangka Perayaan Liturgi Hierarkis ing Wétan)[961] , sing kesohorane banget narik kawigaten Nikon.

Nikon njupuk langkah kapisan kanggo ngetrapake reformasi ing mangsa semi taun 1653 – sadurunge wiwitan Puasa Agung, dhèwèké nerbitaké pandhuan ('pangeling') marang para rektor kabèh gréja ing Moskow: nalika maca pandonga St. Efrem, sing nduwé panggonan istimewa ing ibadah Prapaskah, supaya nindakake sujud kanthi ketat 'miturut tradisi Para Rasul lan Para Bapa Suci'; tegesé, ora kabèh 17 sujud kudu sujud lengkap, nanging mung 4 sujud lengkap sing kudu ditindakake, déné sisane cukup sujud nganti pinggang. Inovasi Yunani pisanan iki nyebabake geger gedhe ing antarané sawatara imam ing Moskow, utamané para protopop Ivan Neronov, Avvakum Petrov, lan Daniel saka Kostroma, sing jeneng lan kegiyatané nduwèni papan wigati ing sajarah perpecahan. Protopope Avvakum[962] nerangake kebingungan iki kanthi cetha

---

[958] Kita wis nyebutake pustaka sing paling penting babagan Nikon lan kabijakan gerejawine. Kita uga pengin narik perhatian khusus marang karya: Palmer, William. *The Patriarch and the Tsar*. London, 1871–1876. 6 jilid; karya iki nglumpukake lan nerjemahake meh kabeh sumber primer. Saliyane, Palmer kalebu ing karyane sawetara panaliten babagan Nikon.

[959] Bab *Kormchaya* lan wigatine kanggo Gréja Rusia, delengen: Hermann. Op. cit. kaca 23 sarta salajengipun; pustaka sing relevan kasebut kacathet ing kono. Ugi delengen: Makarii. Edisi kaping 2. Jilid 8. kaca 143 sarta salajengipun.

[960] Makarii. Jilid 11, kaca 118 sarta salajengipun; Jilid 12, kaca 117, 125.

[961] Babagan hubungan iki, delengen: Kapterev, N. The Nature of Russia's Relations with the Orthodox East in the 16th and 17th Centuries (1885).

[962] Babagan Pendeta Agung Avvakum, delengen: 'Das Leben des Protopopen Awwakum von ihm selbst'. Diterjemahake lan dilengkapi pangantar dening R. Yagodich (1930). Kanggo pustaka luwih lanjut, delengen bibliografi. Karakterisasi paling apik babagan Avvakum diwenehake dening Myakotin lan Melnikov. Kanggo sakabèhé masalah sing ana gandhèngané karo skisma,

banget ing tembung-tembung sing wis dipetik sewu kaping: 'Kita padha kumpul lan nggleleng mikir jero,' tulis Avvakum ing *Life*-e, 'kita weruh yen mangsa adhem wis nyedhak, atine wis adhem lan sikile gemeteran.'

Kacilakan batin ing antarané para mungsuh pisanan saka Moskow marang inovasi Nikonian iki bakal lestari suwé; saka kéné bakal tuwuh dhisik swasana putus asa, banjur tekad perang kanggo 'iman kuna' nganti pungkasan sing pait. Neronov mutusaké ngajukaké petisi marang tsar minangka pangreksa iman Ortodoks; iki dadi ciri khas skisma – ngupaya pitulungan, dhukungan, lan pangayoman saka panguwasa sekuler. Para skismatik kanthi suci ngreksa kesetiaané marang gagasan 'Moskow – Roma Katelu'. Mengko, padha bakal kelangan iman sing teguh iki ing jagad Ortodoks lan nyalahake kakaisaran minangka bidah. Padha bakal ninggalake panggonan iki, sing suwé wis suci tumrapé, lan miwiti lelampahan saka ara-ara samun siji menyang ara-ara samun liyané, saka désa siji menyang désa liyané, kanggo nggoleki 'Civitas Dei' sing ilang. [Kuthaé Gusti], ngumumaké ing endi-endi yèn pungkasaning donya wis cedhak. Akhiré, perpecahan kuwi bakal kelangan kesatuané, pecah dadi faksi-faksi kapisah lan nyebabaké mekaré sekte-sekte sing nggegirisi.

Petisi Neronov lan perselisihan sabanjure karo panganggit, uga dhukungan marang Neronov saka rohaniawan Moskow[963] , ngyakinake Nikon manawa luwih wicaksana nindakake inisiatife ora mung nganggo jenenge dhewe. Dheweke nyuwun marang Tsar supaya ngadani Konsili[964] kanggo mbahas revisi upacara liturgi lan buku-buku. Ing mangsa semi taun 1654, lima metropolitan, papat uskup agung, siji uskup, sawetara arkhimandrit lan abbot, lan 13 protopop[965] padha kumpul ing kraton Tsar kanggo Konsili, saliyane Tsar lan Patriark. Nikon ngajokaké ing ngarepé Majelis masalah babagan distorsi ing sawatara ritus liturgi sing ora nduwéni wigati dogmatik, lan nguwataké usulané kanthi rujukan marang Typikon Yunani. Majelis mutusaké mbeneraké kabèh ritus liturgi, supaya selaras karo Typikon Yunani, lan wiwit saiki kabèh ibadah kudu ditindakake miturut wangun sing wis dibeneraké; kaputusan sing padha uga dijupuk babagan pambeneran buku-buku liturgi, lan Patriark Nikon diparingi wewenang penuh kanggo ngleksanani reformasi iki. Mung siji anggota Majelis, Uskup Paulus saka Kolomna, nambah cathetan ing tandha tangane sing nyatakake manawa, babagan prostrasi sajrone Puasa Agung, piyambakipun ora sarujuk karo resolusi Majelis[966] .

Wiwit wiwitan, Uskup Paul saka Kolomna wis kanthi keras nentang reformasi sing diusulake – angel ngomong apa iki amarga perselisihan pribadi antarane uskup lan patriark[967] , – lan dadi korban pisanan saka komunitas monastik konservatif; sabanjure, ing tulisan-tulisan Para Wong Lawas, dhèwèké dimulyakaké dadi wali lan dianggep minangka martir pisanan saka skisma. Hukuman abot marang Paul ora bisa dibeneraké, kaya sing dicoba déning Makarii Bulgakov ing *History of the Russian Schism* (1855)[968] . Paul dicopot saka jabatan uskup, diasingake menyang lor ing Biara Paleostrovsky lan malah, miturut tulisan-tulisan Para Wong Lawas, dipukul nganggo cambuk miturut prentah Nikon.

Saiki dadi cetha marang Nikon yèn ora suwé, sawisé buku-buku sing wis dibeneraké lan dicithak anyar disebarake marang gréja-gréja lan buku-buku lawas ditarik, bakal muncul mungsuh anyar saka réformasi[969] . Nanging, kaputusan Nikon kanggo nerusake mbenakake buku-buku mau dikuatake dening kasunyatan

---

delengen pambuka déning I. Barskov lan P. Smirnov ing tulisan-tulisan Avvakum, ing: RIB. 39 (1927), uga pambuka lan komentar saka N. Gudzia ing: Uripé Protopope Avvakum (1934); delengen uga: Jagoditsch, ing: Kyrios 1 (1936). kaca 410–413.

963 Makarii. 12. kaca 125–138; Vvedensky, S. 'Protopope Daniel saka Kostroma', ing: BV. 1913. 4.

964 Organisasi Majelis Gerejawi Moskow ing abad kaping 16 lan 17 gumantung sakabehe marang karsa tsar, sing minangka kepala panguwasa sekuler nyekel kabeh kendhali kekuwatan ing tangane. Tsar iku panyengkuyung Majelis-majelis mau, lan tanpa karsane, Majelis-majelis mau ora bakal bisa dianakake. Dheweke nemtokake wektu lan panggonan sidang, uga komposisi lan cacahing peserta; dhèwèké mbukak sidang, negesaké kaputusan-kaputusan majelis, maringi kekuwatan hukum, lan njamin palaksanaané liwat piwulang lan prentah kraton. Delengen: Kapterev. Patriark Nikon lan Tsar Alexei Mikhailovich. Jilid 1 (1912, edisi kapindho). kaca 82, 62.

965 Akta Majelis taun 1654 sepisanan diterbitake dening Nikon minangka lampiran ing *The Tablets* (1656), lan sabanjure diterbitake minangka jilid kapisah: *Akta Majelis taun 1654 babagan Koreksi Kitab Gereja* (1873).

966 Makarii. 12. kaca 139–145; Makarii. History of the Russian Schism. kaca 160.

967 Uskup Paulus asalé saka wewengkon sing padha karo Nikon; padha wis kenal wiwit isih enom; saliyane, Paulus iku seduluré hieromonk Anthony; Anthony iki, ing taun 1652, nalika pamilihan patriark anyar, dipilih kanthi undian saka telung calon lan mula dadi siji-sijine calon kanggo tahta patriark; nanging, amarga Tsar Alexei kepengin ndeleng Nikon dadi patriark, Anthony kapaksa nyerahake jabatan patriark. Makarii. Sajarah Pecahe Gereja Rusia. kaca 178; Melnikov. Esai babagan Imamat. kaca 14; Pogodin, M. 'Cathetan babagan Tanah Air Patriark Nikon lan Para Lawané', ing: Moskvityanin. 1854. 19 (karya iki ora kasedhiya kanggo aku).

968 Makarii. Op. cit. kaca 180.

969 Sajrone patriarkat Nikon, buku-buku liturgi sing wis direvisi iki dicetak lan disebarake menyang gréja-gréja: 1. Buku Ibadah (1655). 2. Tablet (1656) – buku sing ngemot panjelasan Liturgi. 3. Buku Panjaluk Cilik (1656). 4. Triodion Prapaskah (1656). 5. Irmologion (1657). 6. Injil (1657). 7. Mazmur (1658) lan 8. Buku Pelayanan (1658). Makarii. Op. cit., kaca 182.

manawa Macarius, Patriark Antiokia, lan Gabriel, Patriark Serbia, sing wis ngunjungi Moskow ing taun 1654 lan 1655, uga ora ndhelikake panemune babagan 'panyimpangan' Moskow. Nikon mutusaké ngadani Konsili manèh lan kanthi ngajak loro patriark liyané mèlu, supaya dekrité luwih duwé wewenang. Konsili iki, sing dihadiri déning para patriark Wétan, dianakaké tanggal 25 nganti 31 Maret 1655 lan mutusaké nerusaké revisi buku-buku mau[970] .

Sawisé Konsili, ing awal Mei 1655, utusan saka Patriark Konstantinopel, Paissios, teka ing Moskow. Dheweke nggawa layang-layang sing ditujokake marang Tsar lan marang Nikon, uga notulen Majelis Konstantinopel sing wis diadakaké khusus déning Paissius kanggo mbahas lan nyetujoni laporan sing dikirimaké Nikon marang dhèwèké babagan Majelis taun 1654 lan kaputusan-kaputusane. Menarik dicathet yèn Konsili iki nyetujoni pecaté Uskup Paul. Ing layangé marang Patriark Paissius, Nikon ngetokaké 26 pitakon supaya dhèwèké nduwé dhasar sah kanggo langkah-langkahé ngreformasi buku-buku lan upacara. Paissius ngirimaké wangsulan kanggo pitakon-pitakon mau, teks Kredo, panjelasan babagan nyanyian 'Alleluia', pratandha salib nganggo telung driji, lan sawatara upacara liturgi. Iki penting banget kanggo Nikon nduwèni Kredo kanthi panjelasan Konsili babagan ora owah-owahané Kredo Nike (kudu: Nike-Konstantinopel. – Cathetan juru basa) Kredo, sing ora kena ditambahake siji tembung lan ora kena dicopot siji tembung[971] . Wis kondhang manawa amandemen marang artikel kaping 8 Kredo, kanthi mbusak tembung 'true', nyebabake protes paling kuwat saka Para Percaya Lawas[972] lan dadi semacam pembenaran dogmatik kanggo skisma. Sawisé Konsili taun 1655 lan suraté Paissius, diterbitaké Buku Ibadah sing wis direvisi lan 'Skrizhal', sing pungkasané nduwèni loro lampiran: siji babagan pratandha salib nganggo telung driji lan siji babagan Kredo[973] .

Ing April 1656, Nikon nglumpukaké Konsili katelu lan pungkasan sing dikhususaké kanggo revisi buku-buku, lan 8 uskup sing rawuh ing kono, 22 archimandrit lan 9 abbot, maringi putusan pungkasan babagan pratandha salib loro driji lan telu driji: pratandha loro driji dianggep sesat, lan wong-wong sing nggawe pratandha salib nganggo loro driji dikutuk, amarga ora manut ajaran Gréja. Akta Konsili kasebut dilebokake ing 'Skrizhal' minangka bab kapisah[974] .

Konsili taun 1656 iku, bisa diomongaké, minangka tumindak resmi pungkasan ing babagan mbenakaké buku-buku liturgi lan upacara, sing kelakon nalika patraarki Nikon. Mula, periode iki ora luwih saka patang taun, sing bisa dianggep minangka pratandha wiwitan perpecahan Gereja Rusia – nalika kuwi sikap Gereja Rusia marang iku ditemtokake, lan nalika kuwi penganut pisanan perpecahan mau muncul. Yen kita ndeleng mungsuh-mungsuh pisanan saka reformasi kasebut, kita bakal weruh manawa meh kabèh padha asalé saka kalangan rohaniawan 'putih'—yaiku rohaniawan paroki, dudu rohaniawan biara—kanthi siji-sijiné pangecualian yaiku Uskup Pavel saka Kolomna, sing kalebu ing tatanan biara. Sacara umum, bisa diomongake yen langkah-langkah Nikon mung nglibatake lingkaran sempit, utamane para rohaniawan Moskow. Rakyat umum, rohaniawan, lan komunitas biara, kanggo wektu iku, padha nyatakake penentangan kanthi cara sing samar-samar. Nikon isih ana ing puncak kakuwasané, nanging nalika ana titik balik ing nasibé, gerakan protes marang reformasi mau wiwit nyebar, lan perpecahan saya gedhé malah ing pojok-pojok paling adoh ing

---

[970] Laporan babagan Konsili taun 1655, sing diterbitake miturut dhawuhe Nikon, dilebokake ing Buku Pelayanan taun 1655 minangka pangantar; sakwisé kuwi, P. Stroev nerbitake ing *Description of the Tolstoy and Tsar's Library*. Sing wigati yaiku buku cathetan lelungané Archdeacon Paul saka Aleppo, putrané Patriark Macarius saka Antiokia, sing mèlu patriark sajrone lelungané menyang Moskow ing taun 1654–1655 lan 1666; delengen: *Travels of Macarius*. London, 1829–1836. 2 jilid. (sapérangan diari iki wis diterjemahaké menyang basa Rusia: *Chteniya*. 1890. 4) lan sabanjuré ing: Palmer, W. 2. Babagan Konsili taun 1655: *Macarius*. 12. kaca 172 sarta salajengipun.

[971] Macarius. History of the Russian Schism. kaca 161–165; Macarius. 12. kaca 179 lan salajengipun; layang Paissius ing: Christian Readings. 1881. 1 (asli lan terjemahan).

[972] Artikel kaping wolu saka Kredo Para Wong Pracaya Lawas muni: 'Lan marang Roh Suci, Gusti kang sejati lan maringi gesang, kang metu saka Rama, kang disembah lan dimulyakake bebarengan karo Rama lan Putra, kang diomongake para nabi, lan Karajane ora bakal ana enteke'. Tambahan-tambahan iki, sing dilebokake amarga terjemahan sing salah, ora muncul ing Moskow nganti abad kaping 16. Makarii. Sajarah Pecahe Gereja Rusia. kaca 23–25.

[973] Makarii. 12. kaca 186.

[974] Ibid. 12. kaca 191–195; Makarii. *The History of the Russian Schism*. kaca 170–175. Bab munculé pratandha salib loro driji ing Rusia: ibid. kaca 25–31; lan uga: Kapterev. *Patriarch Nikon and His Opponents* (1913). kaca 58–61, 78–96, 189–203; Golubinsky. Bab Perselisihan Kita karo Para Percaya Lawas (1905, uga ing: Readings. 1905. 3). kaca 153–196; Ivanovsky (Pandhuan. Jilid 2. kaca 126–135) mbela pratandha salib telung driji minangka siji-sijine gerak sing bener; karyané dadi pandhuan kanggo misionaris Sinodal. Putusan Konsili iku kesusu banget, kamungkinan disahaké amarga panjaluk Nikon, lan alesan-alesané ora tahan kritik, amarga pratandha salib loro driji ora ngandhut sesat apa-apa. Cf. pembenaran tumindak sing dijupuk déning Nikon: Makarii. 12. kaca 221–223.

Nagara Moskow; iki salah sijiné amarga sawatara mungsuh reformasi Nikon wis ninggalaké Moskow lan miwiti nyebarake propaganda nglawan reformasi mau ing saindenging nagara.

Ing tanggal 10 Juli 1658, Nikon kanthi sukarela lan sewenang-wenang nyerahake tahta patriark lan ninggalake Moskow, saéngga pamaréntahané marang Gréja Rusia rampung sacara de facto. Tumindak iki nggambaraké kekarepané sing sakarepé dhéwé. Nanging, tumindak sing dikarepake Nikon kanggo nguwatake kekuwatane lan ngapikake hubungan karo Tsar Alexei malah dadi pukulan kanggo awake dhewe. Tumindak iki dudu asil saka adaning hubungané karo Tsar sajrone rong taun kepungkur; nanging, iki minangka akibat utawa manifestasi langsung saka pandangan Nikon babagan hubungan antarane wewenang sekuler lan wewenang gerejawi[975] .

Sawisé mundur saka jabatan patriark, Nikon narik diri saka sajarah salajengipun babagan revisi buku-buku, nanging ora saka sajarah perpecahan gereja Rusia. Bisa uga diomongake yen bayangane Nikon lan tumindaké terus ngoyak mungsuh-mungsuhé, sing kepéngin ndeleng dhèwèké minangka Antikristus utawa peloporé Antikristus; akèh tulisan muncul, sing topiké malah dudu babagan kegiatane, nanging bab pribadine Nikon dhéwé[976] . Perselisihan karo tsar sacara signifikan ngrusak aspek positif saka reformasi babagan revisi buku lan, ing sawijining pangertèn, nyumbang marang jeroé perpecahan[977] .

5. Oposisi saka komunitas biara marang langkah-langkah Nikon

Oposisi marang reformasi sing wis mbentuk ing Moskow nyebar luwih adoh lan luwih amba. Iki katon kanthi macem-macem cara: 1) liwat nyusun tulisan polemik, 2) liwat nolak kanthi keras 'buku-buku Nikonian', lan pungkasané, 3) liwat perjuangan terbuka nglawan panguwasa gerejawi lan sekuler, sing paling cetha ing pemberontakan misuwur para sedulur ing Biara Solovetsky. Episkopat lan komunitas biara padha melu perjuangan kanggo 'iman kuna' nglawan buku-buku anyar sing dicetak – sing sepisanan kanthi tingkat luwih cilik, sing kapindho luwih aktif.

Uskup Paulus iku hierark pisanan saka Gréja Rusia sing kanthi terang-terangan nyatakake ora sarujuk marang reformasi Nikon wiwit wiwitan. Uskup Alexander saka Vyatka (1657–1674) uga protes kanthi terang-terangan; sanadyan wis mlebu resolusi Konsili taun 1656, sawetara taun sawisé (1663), nalika hubungan antarane Tsar lan Nikon sing lagi tegang banget, sing wis ninggalake jabatané, ngirim layang dawa marang Tsar ing ngendi dhèwèké ngecam Nikon lan revisi buku-buku sing wis diwiwiti; saliyané kuwi, dhèwèké nentang panghilangan tembung 'sejati' saka Kredo. Ing Konsili taun 1667, Alexander mbatalake tuduhané, ngakoni yèn panemuné salah lan nampa paugeran Majelis. Nanging, perlu dicathet yèn liwat tulisané dhèwèké manèh nuduhaké sentimen konservatif lan oposisi para uskup[978] . Alexander kabuktèn luwih wani tinimbang uskup-uskup liyané sing ing atiné uga nentang reformasi Nikon – kaya ta, Macarius, Metropolitan Novgorod († 1663), utawa Marcellus, Uskup Agung Vologda († 1663) – nanging tinimbang ngetokake protes kanthi terang-terangan, padha luwih milih nundha palaksanaan reformasi utawa, nganggo istilah modhèren, nyabotase[979] . Klompok uskup iki uga kalebu uskup sing nyebarake kanthi anonim 'Exposé Patriark Nikon'[980] .

Amarga sikap para uskup diosek marang reformasi, buku-buku liturgi sing anyar direvisi mesthi wae tekan kutha-kutha adoh lan biara, nanging iki ora ateges para rohaniawan lan komunitas biara bakal nggunakake kanggo ngrayakake Liturgi Ilahi. Metropolitan Jonah saka Rostov, sing ndhukung Nikon, kapaksa ngirim sawetara layang sirkular marang umat ing keuskupané, kanggo mbeneraké upacara liturgi – contoné, mberkahi banyu mung ing bengi sadurungé Perayaan Epifani (6 Januari). Abas lan komunitas biara Kirillo-Belozersky, sing sakbanjure ngina lan ngremehake Nikon sawisé dhèwèké diasingaké menyang biara mau,

---

[975] Kita nyebut pandangan dhasar Nikon babagan kabutuhan panguwasa rohani tundhuk marang panguwasa donya, lan babagan primasi 'imamat' tinimbang 'karajan'. Panemune Patriark Nikon babagan Kitab Undang-Undang, ing: Notes of the ORSA. 2 (1861), utamane kaca 456, 449, 451, 453; delengen uga: Pavlov, A. 'Teori Papisme Wétan', ing: Prav. ob. 1879. 12 lan Undolsky, V. 'Ulasan Patriark Nikon babagan Kitab Tsar A. M.', ing: Rus. arkh. 1886. 2. kaca 615–620.

[976] Peretz, V. 'Rumor lan Spekulasi', ing: IORAS 5, 1909, no. 1, kaca 123 lan salajengipun.

[977] Babagan nasib Nikon sawisé ninggalaké tahta, delengen: Makarii, jil. 12, kaca 326–524, 683–751; Nikolaevsky, P., Uripé Nikon ing Pangasingan (1882).

[978] Prosiding Déwan taun 1667, ing: DAI. 5. No. 102. kaca 447 utawa ing: Materials. 1. kaca 79; Kapterev. Patriark Nikon lan Tsar A. M. 1 (1909). kaca 494.

[979] Kapterev. Op. cit., kaca 492; Melnikov. Esai babagan Imam, ing: Karya Lengkap, jilid 7 (1909), kaca 14; Makarii. Sajarah Pecahe Gereja Rusia, kaca 274.

[980] Kapterev. Op. cit. kaca 500; 'Tuduhan marang Patriark Nikon', ing: Kronik Sastra Rusia. 5 (1863). Bagéan 2.

nolak netepi paugeran saka uskup pimpinané,[981] . Sajrone separo kapindho abad kaping 17, penentangan keras marang 'kitab-kitab Nikonian' bola-bali muncul ing pirang-pirang biara, kaya sing katon saka akèh layang para uskup dioce[982] . Elijah, arkimandrita Biara Solovetsky, kanthi pribadi nandatangani dekrit Konsili taun 1654, nanging dhèwèké bali menyang biarané ora kanthi dadi panyengkuyung réformasi Nikon lan, nganti seda († 1659), tetep sarujuk sakabèhé karo komunitas biara, sing ing déwan biara tanggal 8 Juli 1658 mutusaké ora nampa buku anyar lan nindakaké ibadah miturut buku-buku lawas. Ora ana biara liya sing nolak reformasi Nikon kanthi tekad kaya Solovetsky.

Umumé, pandangan para oposan maneka warna, wiwit saka kuciwa nganti fanatisme agama; sing pungkasan, sanadyan dadi penyakit kesadaran agama ing jaman kuwi, ora mung dadi ciri Pendeta Agung Avvakum nanging uga Patriark Nikon. Eyang Bogolep Lvov saka Biara Kozheezersky, sing wiwit wiwitan wis nolak reformasi 'bidat' Nikon, nolak ngakoni dosa marang bapa rohani biara suwéné sepuluh taun lan ora nampa Komuni Suci suwéné rong puluh taun, supaya ora noda 'kasucian' imané – tumindak sing banget khas saka fanatisme kaya ngono[983] . Kejadian kaya ngono ora pisanan; cacahé saya tambah saben taun, lan iki wis kelakon malah sadurungé paukuman taun 1667. Iki conto liyane: Avraamy, sawijining hieromonk asetik sing urip prasaja saka Biara Ibu Allah ing pinggiran Nizhny Novgorod, sing raket gegayutane karo Avvakum, ninggalake gubug alasé, ing ngendi nganti wektu kuwi dhèwèké wis nglakoni urip kang kebak pandonga lan nyingkiri donya sakabehe, lan teka ing Moskow kanggo nyerahake petisi marang tsar, ing petisi kuwi dhèwèké ngritik abot marang reformasi Nikon. Dheweke kalebu salah siji saka para skismatik sing nyebut Nikon minangka 'Antikristus', kaya sing katon saka *Pitakon lan Wangsulan*, sing ditulis minangka wangsulan marang ajakan sing ora ana asilé saka loro metropolit – Paulus saka Krutitsy lan Hilarion saka Ryazan; pandangan sing padha marang Nikon uga diungkapaké ing karya-karya liyane: 'Surat kanggo wong sing tresna marang Gusti' lan 'Risalah babagan tipuané Antikristus'[984] . Dheweke diasingake menyang Pustozersk, Avraamy nginjili ing kana babagan Antikristus sing wis lair, lan ing taun 1681, miturut dhawuh Patriark Joakim, dheweke dibakar ing tiang pati bebarengan karo para pengikut sing sepaham, para Old Believers fanatik. Archimandrit Spiridon Potemkin († 1663) uga kalebu salah siji penentang Nikon sing paling gigih; dhèwèké nyusun karya jembar – *Buku babagan Iman Sing Sejati*[985] .

Antarane panyebar perpecahan sing paling misuwur ana loro anggota komunitas biara liyane sing, sanajan padha cedhak sesambungan, nanging tetep priya sing beda banget. Dositheus, abbot Biara St Nicholas cedhak Tikhvin, dadi salah siji sing pisanan nyeramahake nglawan kabèh inovasi. Kanggo njaga kasucian imané, dhèwèké ninggalaké biara lan lunga menyang panggonan pertapa cilik ing sacedhaké kutha Poventsa (ing lor); saka kono (watara taun 1685) dhèwèké lelungan menyang kidul menyang para Ksatria Don, ing ngendi skisma kuwi nduwé akèh penganut. Nalika pamaréntah miwiti nindakaké tindakan keras marang skisma ing Don, Dosifei ninggalaké Don lan muncul manèh sawisé taun 1688 ing Kaukasus Lor, ing ngendi dhèwèké séda watara taun 1691. Dosifei iku pangkotbah semangat saka Kapercayan Lawas ing endi wae dheweke lunga lan dianggep minangka salah siji panguwasa paling gedhe ing antarane para penganut Kapercayan Lawas wiwitan; nanging, dheweke nentang fanatisme agama lan ngecam iku, kalebu, antarané liya, ngobong awak dhéwé, sing wis nyebar ing antarane para skismatik fanatik ing taun 1680-an. Dheweke nolak ngakoni wong-wong sing nyalakake awaké dhéwé dadi martir kanggo iman[986] .

[987]Tokoh liya yaiku pimpinan skisma liyane, biksu Cornelius, salah siji tokoh paling berpengaruh ing kalangan Para Percaya Lawas, sing malah dipuja dening wong-wong mau minangka wali. Hagiorafiné dadi salah siji tulisan Para Percaya Lawas sing paling nyebar lan dadi sumber penting babagan sejarah awal skisma. Nalika umuré 15 taun, Cornelius nglakoni sumpah monastik ing Biara Korniliyevo-Komelsky lan nginep luwih saka 20 taun ing kana; sawisé kuwi dhèwèké wiwit ngumbara saka biara siji menyang biara liyané, pungkasané tekan Moskow lan mlebu Biara Chudov, ing ngendi dhèwèké dadi tukang roti kanggo Patriark Yosef, banjur kanggo Metropolitan Affonii saka Novgorod, lan pungkasané kanggo Nikon, sing banjur

[981] Epistel Iona, ing: Bacaan. 1884. 1. Beragam. kaca 21–22.
[982] Delengen, umpama, babagan Keuskupan Ryazan, ing: Piksanov. Piagam Kuna (1851). No. 51.
[983] Kisah, ing: DAI. 5. No. 102. kaca 458; Bahan-bahan. 1. No. 11.
[984] Bahan-bahan. 7 (1885). No. 3, 4 lan 5.
[985] Smirnov. Masalah Internal ing Skisma (1898). kaca 12, 137; Materi. 6. kaca 230; cf. Makarii. 12. kaca 627 lan salajengipun.
[986] Smirnov. Op. cit. kaca XXIV–XXVII; Makarii. History of the Russian Schism. kaca 273; DAI. 12. No. 130, 134, 180.
[987] Anderson, V. Kapercayan Lawas lan Seksarianisme (1903). kaca 131 sarta salajengipun; Druzhinin. 'Babagan Uripé Cornelius, Rahib Vygovsk', ing: ZhMNP. 1884. 9; Ostrovsky, D. Biara Vygovsk lan Maknané (1914); Filippov, I. Sajarah Biara Vygovsk (1862) (ora kasedhiya kanggo aku).

dhèwèké kenal banget sacara pribadi. Ing Novgorod, dhèwèké kenal karo Hegumen Dositheus sing wis kasebut mau. Saka Novgorod, Cornelius bali maneh marang Patriark Yosef lan diangkat dadi pangawas sel penjara ing biara kasebut, nanging dhèwèké ora suwe njabat lan ora suwé pindhah menyang Biara Chudov dadi biksu biasa. Wiwit wiwitan panyusunan maneh buku-buku liturgi, dhèwèké wis nentang Nikon lan, bebarengan karo Dositheus, mlayu menyang Don. Telung taun sawisé, Cornelius ninggalaké Dositheus lan lunga menyang Biara Kirillov, ing kono uga ana rasa ora seneng sing kuwat marang reformasi; nanging nalika pungkasane padha miwiti nindakake ibadah nganggo buku liturgi anyar, dhèwèké pindhah menyang Hermitage Nilov, sing wektu kuwi wis dadi salah siji benteng para penentang reformasi, lan Cornelius kalebu salah siji tokoh sing paling aktif ing oposisi iki. Dipaksa ninggalake Nilov Hermitage, dhèwèké mlayu menyang alas ing pinggir Kali Vyg, ing ngendi wektu kuwi akèh penganut Kapercayan Lawas wis padha kumpul. Cornelius banjur dadi pamimpin para Penganut Kapercayan Lawas. Dhèwèké maringi berkah kanggo ngadegaké sawijining komunitas sing, ing sajarah perpecahan, sabanjuré dikenal minangka 'Komunitas Vyg'. Cornelius seda tanggal 21 Maret 1695, yuswa 125 taun, miturut hagiografiné. Komunitas Vyg, sing dadi pusat fanatisme agama, diadegaké adhedhasar aturan asketis paling ketat babagan kerja lan nyingkiri donya: kuwi sing dadi panyuwunan Cornelius marang anak-anak rohanié. Ing abad kaping 18, komunitas Vygovskaya nduwèni peran penting ing perpecahan antarané 'bezpopovtsy'; meh kabèh pimpinan skismatis gerakan iki asalé saka Biara Vygovskaya.

6. Pemberontakan ing Biara Solovetsky

Oposisi para biarawan marang 'inovasi Nikonian' lan buku liturgi sing direvisi katon banget ing pemberontakan sedulur-sedulur Biara Solovetsky[988] . Ora ana kedadeyan liya sing nyumbang sakabehe kanggo nyebarake skisma kaya pemberontakan para biarawan iki – sawijining bab sing pancen khas ing sajarah gerejawi bangsa Rusia. Monastisisme, sing suwéné pirang-pirang abad wis dadi sekutu setya Gereja lan negara, wis nduwèni peran utama ing mbentuk kabudayan lan pandangan donya Muskovit Kuna, lan umume dadi daya penggerak utama ing urip gerejawi – monastisisme iki dumadakan lan terang-terangan mbalik nglawan hierarki gerejawi lan panguwasa negara. Ora kena lali yèn persaudaraan monastik, apa waé sipaté, tansah nduwèni wewenang agama sing gedhé ing paningalé wong akèh, lan biara Rusia Kuna isih dadi pusat keagamaan lan kesalehan rakyat. Rasa mungsuh, sing wis katon ing pirang-pirang biara kanthi tingkat sing béda-béda, pungkasane meletus kanthi kakuwatan gedhé ing pemberontakan komunitas biara Solovetsky, sing mbuktèkaké dadi penentu kanggo sajarah biara-biara ing mangsa ngarep. Pemberontakan iki mbuktèkaké yèn komunitas monastik sakabèhé nentang reformasi Nikon, lan sanadyan sawisé kuwi para biara lan biksu nampa 'inovasi Nikonian', kuwi dudu pratandha persetujuan agama ing jero babagan reformasi Nikon utawa nerusaké pakaryané, nanging mung pasrah saka njaba; penerimaan reformasi mau ateges kapitulasi marang kakuwatan nagara tinimbang marang wewenang Gréja. Ketundukan lahiriah lan dipaksa saka komunitas monastik nduwèni akibat wigati tumrap peran ing urip gerejawi Rusia ing mangsa ngarep. Miturut panemuku, oyot saka jinis hubungan anyar antarane komunitas biara lan negara, uga antarane komunitas biara lan Gréja, ora mung kapanggih ing reformasi Pangeran Petrus Agung sing nggeser biara menyang latar urip gerejawi, nanging uga ana ing sajarah awal perpecahan. Komunitas monastik, mesthi wae, tetep ana ing pangkuan Gréja Rusia kaya biyèn, nanging ikatan batin lan dhukungan silih sing raket biyèn wis ngalami tatu abot, sing ora bisa mari saktenané sajrone abad kaping wolulas lan kaping sangang welas. Kahanan mau uga nerangaké kenapa urip monastik ing periode iki katon kaya lumpuh.

Kedadéan ing Biara Solovetsky lumaku lumayan alon, amarga panguwasa sekuler ragu-ragu njupuk tindakan tegas, déné panguwasa gerejawi tetep acuh tak acuh. Tundha tumindak marang pemberontakan iki uga bisa diterangake amarga jarak biara sing adoh saka Moskow, kurangé panguwasa Moskow ngerti kahanan ing biara, lan sing paling utama, sikap pribadi Tsar marang kedadeyan iki. Ora kena lali yèn taun 1658–1666 digunakaké kanggo mbukak jaring kontradiksi sing paling rumit antarané Patriark lan Tsar, sing tanpa mangu-mangu nglemahaké posisi Moskow lan nguwataké posisi biara. Posisi biara luwih nguntungake, amarga

[988] Makarii. 12. kaca 630; Makarii. History of the Russian Schism. kaca 215; sawetara dokumen ing: AAE. 4; DAI. 5; AI. 4; Readings. 1846. 3. Bagéan 1; Kazansky, P. 'Sapa Sing Nggugah Pemberontakan Solovetsky?', ing: Readings. 1867. 4; Syrtsov, I. 'Pemberontakan Para Biarawan Percaya Lawas Solovetsky', ing: Prav. sob. 1880. 1, 2, 4, 5–7, 10; 1881. 1, 2, 4, 5 (lan minangka publikasi kapisah: Kazan, 1881); Materials. 3. Sumber sing penting, sanadyan ora sakabehe obyektif, yaiku karya S. Denisov, pamimpin komunitas Percaya Lawas Vygovskaya, *The History of the Fathers and Martyrs of Solovki* (edisi kapisan 1788; edisi kapindho 1788; edisi katelu 1789).

komunitas biara luwih paham apa sing kedadeyan ing Moskow tinimbang pamarentah Moskow sing ora ngerti kahanan ing biara. Minangka biara stauropegial sing langsung tundhuk marang Patriark, Biara Solovetsky tansah njaga wakilé dhéwé ing Moskow, sing mesthi kanthi cepet ngandhani panguwasa biara lan komunitas biara babagan , sentimen sing lagi ana ing Moskow, permusuhan marang 'inovasi Nikonian', lan kasunyatan yèn mungsuh inovasi kasebut ana malah ing antarané kulawarga boyar sing duwé pengaruh lan ing jero kraton tsar. Nanging, pamaréntah ing Moskow kapaksa cukup karo laporan resmi saka abbas biara. Archimandrit Elijah, sawisé bali menyang biara sawisé Konsili taun 1654—sing dhèwèké wis nandatangani dekrité—ora nindakaké apa-apa kanggo ngenalaké ibadah miturut buku liturgi anyar, lan biara terus nggunakake sing lawas. Ing tanggal 8 Juli 1658, komunitas biara wis mutusaké ora gelem nampa 'buku-buku Nikonian' sakabèhé.

Sentimen penentangan saya kobong amarga luwih saka 100 wong sing nentang reformasi Nikon diasingake saka Moskow menyang biara; nalika teka, padha nambah bahan bakar ing geni. Antarane sing diasingake ana Pangeran Lvov, panyengkuyung semangat Pendeta Agung Avvakum, lan biksu Theoktist, sing nulis risalah ing kene babagan kratoné Antikristus; saliyane, akèh biksu sing nentang inovasi kuwi ninggalake biarané dhéwé lan padha nglumpuk ing Biara Solovetsky. Contone, abbot Savvina saka Biara Nikanor, sing mengko dadi salah siji panyulut utama pemberontakan, uga ngungsi ing kene.

Nanging mesthi ana sing nentang reformasi mau sanajan ing antarané bruder biara. Salah siji mungsuh Nikon sing paling berpengaruh yaiku biksu Gerasim Firsov. Dhèwèké wong sing nduwèni watak kuwat, pimpinan sejati, trampil banget lan uga nduwèni pendhidhikan teologi. Wiwit taun 1658, Gerasim nulis 'Surat marang Sedulur babagan Posisi Jari', sing dadi upaya pisanan kanggo mbenerake pratandha loro jari kanthi nggunakake literatur gerejawi; karya iki banjur nyebar kanthi wiyar lan diakoni dening para Wong Percaya Lawas. Sanadyan ing Konsili taun 1666 Gerasim ngowahi kapercayané lan nyatakaké pangakuan tobat—sing katoné ora tulus—karya iki tetep nduwèni wewenang ing antarané para Old Believers. Gerasim diasingake menyang Biara Joseph, ing kono, miturut prentahé Majelis, dhèwèké kudu nyusun bantahan marang 'Epistel marang Sedulur'-é; nanging dhèwèké nundha, mbok menawa amarga ora kepéngin nindakake kuwi, lan dhèwèké ora nyusun bantahan kuwi nganti seda ing taun 1667.[989]

Antara taun 1658 lan 1666, korespondensi terus lumaku antara Moskow lan Biara Solovetsky, uga antara Moskow lan Archimandrit Sergius, sing wis dikirim menyang biara kanthi khusus kanggo ngelingake para sedulur. Para sedulur ngirim limang 'petisi babagan iman' sing ditujokake marang Tsar[990] . Sing paling wigati yaiku petisi pungkasan, tanggal 23 September 1667, ing ngendi pandangan agama komunitas biara kasebut diungkapaké[991] . Petisi iki, bisa diomongaké, minangka panjelasan rinci babagan sebab-sebab komunitas biara ora bisa nampa buku anyar utawa dekrit babagan owah-owahan upacara liturgi. Miturut isiné, petisi tanggal 23 September iku dudu kritik teologis ilmiah, nanging luwih minangka paparan ideologi sing kebak nuansa eskatologis, sing wektu kuwi wiwit mbentuk ing antarané para mungsuh reformasi Nikon, lan mengko dadi ciri khas pandangan donya agama sakabèhé saka skisma kasebut.

Wayah pungkasan wis cedhak, nalika Antikristus bakal muncul, ujare petisi. Iman saya surut ing saindenging jagad; wong murtad lan pengkhianat iman Kristen wis muncul ing endi-endi; mung Rus' sing nganti bubar iki wis njaga iman mau kanthi murni tanpa cacat, nanging banjur teka Nikon karo para muridé. Saiki padha nyoba meksa 'iman anyar sing ora dikenal' marang umat Kristen Ortodoks ing Tsardom Moskow; padha wis ngrusak buku-buku lawas 'asli' kanthi ngowahi isine, sing dijupuk saka wong Yunani murtad, lan ngenalake distorsi dosa ing sajroning ibadah ilahi. Nalika ndeleng kabèh iki, kelingan marang pangandikane Kristus bab suruté iman sadurungé Rawuhe kapindho: 'Aku kandha marang kowe, paukuman bakal enggal diwènèhaké marang wong-wong mau. Nanging nalika Putrané Manungsa rawuh, apa Panjenengané bakal nemokaké iman ing bumi?' (Lukas 18:8). Nanging Rusia lan umat Ortodoksé isih bisa luput saka karusakan lan bali menyang dalan sing bener, yèn Tsar, manut tuladhané para pendahulu sing nyenengaké Gusti Allah, mbatalaké 'inovasi Nikonian' lan mbalèkaké 'iman kuna' sing durung rusak. Para sedulur ing Biara Solovetsky ora ngakoni paugeran lan sumpah saka Konsili taun 1666–1667, amarga Konsili kuwi ora kanonik, merga para uskup sing melu iku 'Nikonites' sing wis mbelot saka Iman Lawas sing sejati. Para sedulur ing biara bakal tetep setya marang iman sejati nganti getihé mili, lan, yèn perlu, padha siap nyawisake uripé lan mati ing Iman Lawas[992] .

---

[989] Bahan. 3. kaca 107; 2. kaca 116; Nikolsky, N. 'Tulisan-tulisan Biarawan Solovetsky Gerasim Firsov', ing: PDP. 188 (1916).
[990] Materi. 2. No. 14, 30, 31, 43, 45.
[991] Ibid. kaca 213–262. Petisi iki ora diajokaké marang Tsar. Syrtsov. Op. cit., ing: Prav. sob. 1880. 1. kaca 164; AI. 4. No. 248.
[992] Syrtsov. Op. cit. kaca 169–173.

Ing pikiran para pangripta layang iki ngrembaka kemungkinan nyata ambruké gagasan 'Moskow – Roma Katelu', lan kanthi mangkono pungkasaning donya. Kanggo wong-wong mau, iki dudu ilusi, nanging kapercayan sing teguh lan ora goyah. Gagasan manawa nagara Moskow iku benteng pungkasaning Kristen murni wis ngakar jero ing kesadaran umum; lan kanggo mungsuh-mungsuhe Nikon, gagasan iki malah luwih meyakinkan tinimbang kanggo pangriptaé, biksu Philotheus, amarga wektu sing wis kliwat wiwit diumumaké gagasan iki, wis nyusup ing kabèh lapisan urip, loro pribadi lan kabudayan-politik – uripé Gréja, nagara, lan rakyat. Tsar Alexei dhéwé, Nikon, lan para uskup ing Konsili taun 1666 padha setya tenan marang gagasan iki kanthi sakabèhé atiné lan pikirane. Para biksu ing Biara Solovetsky ora nyakup siji bab. Padha nganggep gagasan iki mung saka sudut pandang agama, dene Tsar lan Nikon ngerti sakabehe kerumitan konstruksi eklesiastik-politik iki, sing ora ngidini pamutusan hubungan karo Bizantium. Bedane sing alus banget ing interpretasi gagasan iki ora mung ana ing filhelenisme tsar utawa Patriark Nikon; nanging uga ana gandhengane karo peran sing diwenehake gagasan iki marang saben-saben wong. Saben-saben wong iku dadi pangreksa, benteng, lan sumber urip kanggo gagasan iki – siji minangka tsar Ortodoks, sijine minangka Primate Gereja. Perselisihan antara Tsar Alexei lan Nikon nuduhaké, nanging, yèn sanadyan padha ora nerjemahaké gagasan iki kanthi cara sing padha. Unsur politik nagara saka gagasan iki mesthi luwih penting kanggo Alexei tinimbang kanggo Nikon, sing sanajan ora mbantah pentinge, ngupaya nduwèni peran luwih gedhé ing ngadegaké gagasan iki tinimbang peran sing bisa lan gelem diwènèhaké déning tsar.

Mangkono, gagasan sing padha dipirsani saka telung sudut pandang sing béda. Posisi Alexei saya kuwat lan dibeneraké amarga para patriark Wétan padha ndhukung tsar, sanadyan luwih amarga alesan praktis tinimbang alesan prinsip; amarga, ing siji sisih, pitakonan babagan hubungan antarane nagara lan Gréja sawisé taun 1453 nduwèni makna sing béda banget kanggo para patriark Wétan tinimbang kanggo Moskow; lan, ing sisih liya, padha ora péngin nentang kersané panguwasa sekuler – panguwasa sing bisa mbantu loro-loroné sacara materiil lan diplomatik ing perjuangan nglawan wong Turki, lan pancèn wis nindakake kuwi luwih saka sapisan[993] . Dekrit Konsili taun 1666–1667, sing mesthi dianggep Tsar minangka sakabehe Ortodoks lan adil, mbenerake dheweke ing babagan agama lan moral ing perselisihane karo Nikon; ing wektu sing padha, dekrit kasebut uga meyakinke dheweke babagan kabutuhan ndhukung reformasi Nikon lan ngetrapake ing Gréja Rusia kanthi pitulungan panguwasa sekuler. Kanggo Alexei, periode sangsi lan ragu-ragu sing wis dialami ing taun-taun awal reformasi—umpamane, gegayutan karo Avvakum—saiki wis kliwat. Sajrone pamaréntahané sing suwéné 20 taun (1646–1666), priya enom sing biyèn ana ing sangisoré pangaribawa Nikon saya tuwuh dadi panguwasa autokratik, sing pandangané babagan nagara, gréja, lan politik dadi luwih cetha lan teges. Ora kena lali faktor liya, yaiku pangaribawa Kulon marang tsar lan kasadharan manawa nagara kekurangan wong sing terdidik. Tsar nganggep palaksanaan reformasi Nikon minangka pratandha kasil ing babagan pendidikan teologi, sing ora mung ora bertentangan karo pamanggihipun babagan 'Moskow – Roma Katelu', nanging uga maringi gagasan kasebut kasampurnan sejati. Iki minangka jawaban pitakon kenapa Tsar lan para pamimpin perpecahan dadi mungsuh. Sakabèhé, iki bisa diringkes kaya mangkéné: loro-loroné padha ngakoni gagasan sing padha, yaiku 'Moskow – Roma Katelu', nanging nalika Tsar Alexei ndeleng gagasan iki minangka organisme urip sing ora bisa tetep beku ing wektu, ing kahanan lesu, sisih liya—para skismatik—ngusulake supaya njaga gagasan iki persis kaya nalika diumumake, lan nganggep upaya apa wae kanggo nguripake maneh minangka murtad. Iki meksa panguwasa nagara supaya pungkasane tumindak minangka wangsulan marang panentangan Biara Solovetsky sing wis kakehan.

Kahanan dadi luwih parah amarga putusan Konsili tanggal 13 Mei 1667, sing diwenehake kanthi kesusu tanpa perlu, mbenerake campur tangan pamarentah, dene komunitas biara saiki nganggep perlawanan marang reformasi iku minangka martir kanggo iman kuna. Ing sidang pungkasan tanggal 13 Mei 1667, Konsili ngetokake putusan sing nggawa akibat banget serius: inovasi Nikon ora mung disahake sacara tegas, nanging uga sing ora nampa diasingake saka Gereja lan dianathema. Sawisé ana panjaluk tegas kanggo nggunakake buku-buku liturgi sing wis direvisi lan dicetak antara taun 1654 lan 1666, lan nindakake ibadah mung miturut buku-buku iki, sawisé ana rumusan sing cetha saka kabèh koreksi miturut (iki ditindakake supaya ora ana salah paham lan kesalahan) lan pangutukan marang tafsiran-tafsiran sing nyimpang, putusan Konsili nyatakake: Kita kanthi resmi nyalurake dekrit konsili lan wasiat iki marang kabèh rohaniawan Ortodoks sing kasebut mau lan mréntah supaya padha netepi tanpa owah-owahan lan nyerah marang Gréja Wétan Suci. Nanging yèn ana sing mbangkang marang préntah kita lan ora nyerah marang Gréja Wétan Suci lan Konsili

[993] Kapterev. Hubungan Rusia karo Wétan Ortodoks (1885).

sing wis disucèkaké iki, utawa miwiti ngomong nglawan kita lan nentang kita, kita bakal, kanthi wewenang sing diparingake marang kita dening Roh Suci lan Pangurip, ngusir mungsuh kaya ngono—yen dhèwèké kalebu tatanan suci—lan nyopot kabèh jabatan suci lan sih rahmat, lan ngukum dhèwèké marang anathema; nanging yèn dhèwèké saka golongan awam, kita bakal ngucilaké dhèwèké, lan misahaké dhèwèké saka Rama, Putra lan Roh Suci, lan nyerahaké dhèwèké marang kutukan lan anathema minangka wong sesat lan pemberontak, lan motong dhèwèké saka persekutuan Ortodoks lan kandhang wedhus lan saka Gréjaé Gusti Allah, kaya kayu busuk lan anggota sing ora ana gunané, nganti wektu nalika dhèwèké waras lan bali marang kabeneran lumantar tobat'[994] .

Kanthi dekrit iki, para penganut Iman Lawas—utawa luwih tepaté, Ritus Lawas—dikeluaraké saka Gréja Ortodoks; mula, 13 Mei 1667 bisa dianggep minangka wiwitané belahan Gréja Rusia.

Sanadyan sawisé paukuman iki Tsar Alexei bisa nganggep yèn langkah-langkahé marang sedulur-seduluré Biara Solovetsky—sing ora ngakoni keabsahan paukuman mau—iku pancèn bener, pamaréntah tetep nundha tumindak marang biara kasebut. Perundingan luwih lanjut dianakake karo komunitas biara. Archimandrite anyar Joseph teka ing biara (*1668–69) karo streltsy kanggo meksa komunitas supaya ngakoni dheweke minangka abbot. Para biksu, sing nduwé cadangan pangan akèh lan 90 meriam sing dipasang ing témbok lan menara benteng, ngurung awaké dhéwé ing biara lan mbukak geni marang para streltsy*[995] .

Ing taun 1672, detasemen streltsy liyane (775 priya) dikirim ing sangisoré komando Ievlev, sing diparingi dhawuh dhisik nyoba ngyakinke komunitas biara supaya nyerah. Nalika upaya-upaya kasebut gagal, Ievlev mrentahake supaya biara kasebut dibom, nanging biara kasebut nduwé luwih akèh bubuk mesiu lan peluru meriam tinimbang Streltsy; saliyané, kemah Streltsy ora teratur, lan pengepungan biara kasebut dilakoni kanthi setengah ati. Ing tanggal 12 Mei 1673, Tsar Alexei ngetokake prentah kang njanjekake pangapura sakabehe marang para biksu sing mbrontak yen padha mbukak gapura biara lan nyerah marang paukuman Dewan, nanging komunitas biara tetep kukuh. Wabah skorbut ing antarané para streltsy pungkasane meksa Ievlev mbatalake pengepungan lan bali menyang Moskow.

Ing mangsa gugur taun 1674, Pangeran Ivan Meshcheryakov dikirim menyang Solovki minangka voivode, digandhengake karo 1.700 streltsy lan meriam, kanthi dhawuh supaya langsung nindhes pemberontakan. Sekali maneh, biara kasebut diserang nganggo geni; para biksu uga mbales nembak pasukan Moskow, lan ora tanpa asil. Ing tanggal 28 Desember 1674, ing pasamuan komunitas biara, diputusaké ora nyebut jeneng Tsar nalika ibadah; sawetara biksu, kaya bendahara Gerontius, Hieromonk Paul lan liyané, ora sarujuk lan banjur dibuwang menyang penjara biara. Pengepungan terus nganti awal taun 1676; pungkasane, tanggal 22 Januari, Meshcheryakov, kanthi pitulungan saka biksu jenenge Theoktist sing wis mlayu saka biara lan nuduhake dalan rahasia menyang biara, bisa nyerbu biara ing wayah wengi. Perang gedhe banjur kelakon; akèh biksu sing tiwas. Para panggerak utama pambrontakan, kayata abbot Nikanor, dihukum pati; sing ora gelem nampa putusan Majelis tanggal 13 Mei 1667 diasingake menyang biara liya, dene sawetara biksu sing wis nyerah marang Tsar lan Majelis tetep manggon ing biarane. Akèh anggota komunitas biara sing kasil mlayu.

Sebar ing alas-alas ing Lor Rusia, ngumbara saka sawijining biara kosong menyang biara kosong liyane, para biksu ngumbara iki dadi panyengkuyung utama saka belahan iman lan juara Iman Kuna; ing crita-

---

[994] DAI. 5. No. 102. kaca 487. Dekrit Konsili ngemot poin-poin ing ngisor iki: 1) ibadah kudu dilakokaké mung miturut buku anyar sing wis direvisi, amarga revisi iki bener; 2) ing artikel kaping 8 saka Kredo, tembung 'sejati' diilangi; 3) 'Alleluia' ing doxologi kudu diucapake telung kaping, kanthi tambahan 'Mulyakna Panjenengan, ya Gusti Allah'; 4) pratandha salib nganggo telung driji diprentahake; 5) Donga Yesus kudu diwaca miturut wangun sing wis ditemtokake: 'Gusti Yesus Kristus, Allah kita, mugi paring welas asih marang kita wong dosa'; 6) salib papat ujung kudu digambarake ing prosphora (ibid., kaca 485–487). Sumpah taun 1667, sing déning para penganut Ritus Lawas digunakaké kanggo ngucilaké dhéwé saka Gréja Ortodoks, nduwèni makna kanonik dhasar nalika para Penganut Lawas bali menyang pangkuan Gréja Siji. Sumpah iki nyebabake kontroversi gedhe ing literatur; karya-karya paling penting kalebu: 'Bab Sumpah-sumpah Majelis Moskow taun 1667', ing: *Christian Readings*, 1872, nomer 5; Filippov, T., 'Bab Sumpah-sumpah Majelis taun 1667', ing: *The Citizen*, 1876. 17; Pavel, Hegumen. 'Bab Sumpah-sumpah Majelis Moskow 1667', ing: Vyatka Diocesan Gazette. 1871. 4; Grenkov, A. 'Dekrit Majelis Moskow 1666–1667', ing: Prav. Sob. 1863. 5, 9, 11 lan 12; Ivanovsky. Pandhuan. 2. kaca 150; Golubinsky, E. 'Babagan Perselisihan Kita karo Para Percaya Lawas', ing: Bacaan. 1905. 3.

[995] Dosifei. *Katrangan babagan Biara Solovetsky*. Jilid 1. kaca 151; Syrtsov. Op. cit. kaca 281, 347; Biara Solovetsky, minangka benteng Moskow ing Segara Putih—utamane nglawan bangsa Swedia—dibangun pertahanane kanthi kuwat banget. P. Kazansky (*Readings*. 1867. 4. kaca 6) nganggep yèn persis 'militerisasi' biara iki—sing tansah ngemot garnisun streltsy sing cukup gedhé—lan uga perdagangan biara sing nyumbang marang sekularisasi biara. Nanging, ora bisa sarujuk karo pandangan iki, amarga fanatisme agama para biksu ora bisa dadi akibat saka sekularisasi. Anané akèh pangasingan ing biara—sing padha simpati marang skisma lan mulané mèlu perlawanan—mesthi nduwèni peran ing kéné. Cf.: Syrtsov. Op. cit. kaca 372 sarta salajengipun.

critane padha ngina Nikon, nyebut dheweke 'putraning alam ngandhap', 'pengkhianat', 'pendahulu Sang Antikristus', lan, ora tanpa kasil, ngajak wong-wong supaya tetep nyekel kesalehan kuna. Pengepungan lan ambruké Biara Solovetsky marakaké pangaribawa jero marang para penganut Kapercayan Lawas lan para simpatisané; para biksu prajurit éntuk aura lan kamulyan dadi martir kanggo kapercayan, lan para biksu pengumbara nggawa kamulyan iki kanthi semangat gedhé menyang pojok-pojok paling adoh ing nagara. Ing pemberontakan Streltsy sing misuwur tanggal 15 Mei 1682, sing meletus sawisé seda Tsar Fyodor (1676–1682), nalika ana kahanan bingung ing pucuk pamaréntahan lan wiwit ana perebutan kuwasa, perpecahan iki nduwèni peran wigati, durung kalebu simpati sing dituduhaké déning pimpinan pemberontakan, Pangeran I. A. Khovansky, marang para Wong Percaya Lawas[996] .

Nanging, langkah-langkah sing dijupuk déning Gréja ing sangisoré Patriark Joakim (1674–1690) nduwèni wigati gedhé tumrap panyebaran skisma lan pangembangan internalé, tumrap pambentukan idéologié, lan utamané sesambungané karo nagara lan kakaisaran sing lagi muncul. Pausus Joakim iku mungsuh keras belahan iman, sanadyan pandangan agamane dhewe ora beda adoh saka para Wong Percaya Lawas, lan dheweke nglaksanani kampanye nglawan belahan iman mau kanthi nggunakake cara-cara paling kasar. Ing tanggal 7 April 1685, sawijining dekrit diterbitake[997] , sing miturut dekrit mau para penganut skisma bakal dianiaya lan dihukum minangka unsur mungsuh negara; mula negara mutusake mlebu ing urusan murni gerejawi. Dekrit kuwi ngancam para skismatik lan wong-wong sing ndhukung skisma karo manéka paukuman, kalebu ngobong para Percaya Lawas minangka pemberontak lan pengkhianat negara. Mula, loro tanggal iki, 13 Mei 1667 lan 7 April 1685, dadi titik wiwitan ing sajarah skisma. Tanggal kapisan nandhani pamisahan agama para Old Believers, dene tanggal kapindho nandhani pamisahan sipil lan hukum para skismatik kanggo wektu sing suwé[998] .

Kanggo komunitas biara, skisma iki nggawa macem-macem akibat, sawetara saka iku banget abot. Keterlibatan para biksu ing skisma minangka panggerak perlawanan marang reformasi Nikon mecah ikatan sing nyawiji komunitas monastik karo hierarki gereja lan, sajrone pamaréntahan Pangeran Petrus Agung, ndadékaké sangsi marang wong-wong mau amarga dianggep mungsuh nagara—sangsaya sing, ing sawijining teges, ora sakabèhé ora ana dhasar; pungkasané, aja nganti lali yèn pérangan komunitas monastik sing paling ora kena pengaruh proses sekularisasi uga mèlu ing skisma. Iki pancèn khas yèn kanggo komunitas monastik sing tetep ana ing sajroning Gréja, satengah pisanan abad kaping 18 dadi mangsa karangane sastra sing tuntas; komunitas iki urip kaya ana ing kahanan lumpuh. Pecah belah iku dadi oyot kenapa, sajrone jaman Kakaisaran, komunitas biara rumangsa ora pas lan ora bisa nemokake tujuan sing cetha kanggo awake dhewe. Sawijining wektu sing cukup suwe, komunitas monastik iki tetep teguh ing persimpangan; sawetara biksu bisa nemokake dalan maju, dene liyane – mayoritas – tetep ana ing kahanan iki nganti taun 1917.

Bab XIII. Jaman Sekularisasi (1701–1764)

1. Pangeran Petrus Agung lan sikapé marang monastisisme

Ing dasawarsa pungkasan abad kaping 17, monastisisme Rusia mlebu periode katelu lan pungkasan ing sajarahé. Loro prastawa nduwèni wigati sing mutusaké tumrap pangembangan jero lan nasibé ing njaba: skisma lan langkah-langkah sing dijupuk déning Pangeran Pèter Agung sing biasané diarani 'réformasi gréja'. Nanging, yen dibandhingake urip Gréja Rusia sadurunge lan sawisé reformasi, cetha yèn istilah iki kudu digunakaké kanthi ati-ati. Ya, urip gréja ing Rusia ing pungkasan abad kaping 17 adoh saka ideal; pancèn mbutuhaké akèh owah-owahan serius – nanging owah-owahan kuwi ora kelakon. Sanajan sawisé reformasi, cacat sing padha isih ana ing urip gréja, sing nuduhaké sipat siji sisih lan ora sampurna saka reformasi kasebut. Ing bab sing paling wigati—pendidikan rohaniawan—malah langkah-langkah sing paling mendesak ora ditindakake.

---

[996] Kanggo rincian pengepungan, delengen Syrtsov utawa: Makarii. History of the Russian Schism. kaca 240–258.

[997] PSZ. 2. No. 1102.

[998] Mung kanthi dekrit tanggal 17 April 1905 jeneng resmi Wong Percaya Lawas minangka 'skismatikus' dibusak; Iku mrentahake manawa wiwit saiki 'jeneng "Old Believers" digunakake, minangka panggantos istilah "schismatics" sing saiki digunakake, kanggo kabeh penganut saka macem-macem interpretasi lan komunitas sing nampa dogma dhasar Gréja Ortodoks nanging ora ngakoni sawatara upacara sing diadopsi déning gréja kasebut lan nindakake ibadahé manut buku-buku cetakan lawas'. (Kutipan saka: Golubinsky, E. 'Bab Perselisihan Kita karo Para Percaya Lawas'. kaca 238–239.)

Nanging, reformasi kasebut nggawa owah-owahan dhasar ing sikap negara marang Gréja Rusia. Owah-owahan iki pancen wigati banget – 'Peraturan Rohani' netepake hubungan antarane Gréja lan negara ing dhasar anyar sakabehe. Gereja kelangan kamardikan hukum lan dadi lembaga negara – Departemen Iman Ortodoks; jeneng iki tetep digunakake ing dokumen resmi nganti abad kaping 19. 'Peraturan Rohani' netepake hubungan anyar antarane nagara lan Gréja, kang ditandhani déning nagara njupuk peran dadi pangreksa Gréja; campur tangané ing urusan gerejawi dadi norma hukum, lan nagara tetep ngetutaké prinsip iki kanthi ajeg. Mesthi wae, ing Muscovy—yaiku, malah sadurunge Peter Agung—panguwasa sekuler asring banget campur tangan ing urusan gerejawi, lan Gereja Rusia kerep kena tekanan saka negara; nanging campur tangan kaya ngono ora dianggep dadi norma; Pandhangan babagan hubungan antarane nagara lan Gréja sadurunge lan sawisé Petrus Agung ora mung béda, nanging uga bertentangan langsung. Saiki Gréja Rusia lagi kelangan posisi biyèn sing diurmati banget ing Rusia Muskovit lan, minangka asil saka reformasi eklesiastik Petrus, diuripaké dadi mung lembaga nagara. Peran iki pancen cocog karo niyaté Pangeran Pèter, amarga dhèwèké nuntut saka Gréja ora mung pelayanan rohani murni nanging, luwih saka kuwi, pelayanan politik nagara. Ing nagara Pangeran Pèter, miturut visi pangadegé, kabèh kudu nglayani nagara lan maringi manfaat marang nagara – miturut pangertèn dhèwèké babagan manfaat[999] .

Kanggo hierarki gréja, uga kanggo komunitas biara, kahanan anyar iki sing muncul amarga reformasi Petrus iku ora dikarepake, paling ora amarga hubungan antarane nagara lan Gréja saiki wis diwenehi definisi hukum sing cetha lan kiyat. Negara Moskow ora nduwéni definisi sing cetha babagan hubungan hukum antarané panguwasa sekuler lan panguwasa gerejawi. Hubungan-hubungan iki dibangun lan dijaga déning tradisi, déning cara-cara kuna—bisa uga diarani déning rasa kepungkur—sarta déning kakuwatan lan kakuwatan nyata saka tsar otokrat[1000] . Sanajan Kode 1649, sing nyedhiyakake papan sing cukup amba kanggo prakara gerejawi, ora nemtokake kanthi rinci hubungan antarane wewenang sekuler lan gerejawi, uga ora nyedhiyakake kerangka hukum sing cetha kanggo hubungan kasebut. Kanggo panguwasa sekuler, praktik pamaréntahan, uga ideologi politik nagara lan gerejawi, isih dadi gantiné kode hukum. Contone, ing sing diarani Piagam taun 1654, sing sejatine nyatakake norma hukum kanggo prakara fiskal ing Rusia, ana sawetara penyimpangan saka hukum adat; nanging sanajan mangkono ditekanké yèn tsar mrentah 'kaya sing nyenengake Gusti Allah lan marang kita, sang panguwasa agung, kanthi adil lan tanpa dosa'[1001] . Yen Kitab Undhang-undhang taun 1649 wis nyedhiyakake definisi hukum rinci babagan hubungan antarane negara lan Gréja lan uga netepake primasi negara, Gréja, kanthi mesthi mutlak, mesthi bakal ngakoni iki uga; putusan Konsili taun 1667, sing kanthi cetha ndhukung Tsar ing perselisihane karo Patriark Nikon, sacara retroaktif negesake anggapan kita. Cetha saka kabèh sing wis diomongaké ing kéné yèn para pamimpin gréja, kajaba Patriark Nikon, ora pati prihatin marang definisi hukum babagan hubungan antarané nagara lan gréja sacara prinsip, nanging padha kepéngin njamin—ora sacara prinsip, nanging ing praktik—babagan hak istimewa, yurisdiksi, lan saka kepemilikan tanah gerejawi—kanggo njaga status Gereja minangka 'negara ing jero negara' [status in statu], sing digayuh ing Konsili 1667 lan 1675 lan kanggo iku padha njamin pambatalan Kantor Biara (1677).

Kahanan kasebut pancen ora bisa ditampa déning nagara lan rencana politiké Peter, lan reformasi gréja—utawa luwih tepaté, langkah-langkah kapisan—digulawentah utamané marang status in statu iki, kanthi tujuan sabanjuré nerangaké lan ngformalisasiaké hubungan antarané nagara lan Gréja sapisan lan salawasé. Kanggo komunitas biara lan para biara, latar mburi reformasi gereja iki nduwèni akibat sing luwih serius tinimbang pambubaran Patriarkat lan pambentukan Sinode Pengatur Paling Suci ing taun 1721.

Kedadéan eklesiastik lan politik ing abad kepungkur isih krasa anyar banget lan mbebayani kanggo Péter, sing wis nyekel kendhali pamaréntahan nagara ing tangane dhéwé. Ing abad kaping 17, ana pirang-pirang kahanan sing muncul sing ora ana panggonané ing konsep nagara lan politik sing wis digawé. Mbok

---

[999] Babagan reformasi gerejawi Pangeran Petrus Agung, delengen Verkhovskaya, P. The Establishment of the Spiritual Collegium and the Spiritual Regulations. 2 jilid. (1916); minangka pambuka babagan topik iki, karya ing ngisor iki disaranake: Stupperich, R. Staatsgedanke und Religionspolitik Peters d. Gr. (1936) (Osteuropische Forsch. N. F. 22); Brückner, A., *Peter Agung* (1879). Status anyar Gréja Rusia lan pangandhapé marang nagara wis diadegaké kanthi pasti lumantar prentah tanggal 19 November 1817 lan 15 Maret 1824. (PSZ. 34, No. 27106 lan 39, No. 29919; cf. uga No. 30037 tanggal 26 Agustus 1824).

[1000] Cf.: Philipp W., *Ivan Peresvetov and his Writings on the Renewal of the Moscow Empire* (1935). kaca 42 lan salajengipun, ingkang nyedhiyakake tinjauan ringkes babagan ideologi politik nagari iki.

[1001] PSZ. 1. No. 122. Pangalihan saka tradisi iki uga bisa ditemokake ing 'Piagam Dagang Anyar' (PSZ. 1. No. 408) lan ing rancangan undang-undang taun 1682 babagan amal, sing, sanajan sadurunge Petrus Agung, nyebut 'adat Eropa'. Cf.: Vladimirsky-Budanov. Review (1888). kaca 211.

menawa pantes dieling-eling maneh fenomena kaya peran Patriark Filaret ing pamrentahan nagara nalika jaman pamaréntahan Tsar Mikhail, kabijakan eklesiastik Nikon, dekrit Konsili taun 1667 lan 1675 babagan hak istimewa Gréja Rusia, lan kegiyatan dinamis Patriark Joakim, sing mbusak Kantor Biara lan ngupaya kanthi sakabehe cara kanggo njaga kamardikan Gréja saka nagara, lan sing, bisa diomongake, dadi 'Nikon cilik' ing jeroné atiné; lan, pungkasané, bentrokan pribadi Pangeran Petrus karo Patriark pungkasan, Adrian, ing taun 1690–1700. Panemu sing biyèn nyebar babagan kleningan utawa pasifitas Adrian ora bisa dianggep dhasar; kaya sing dituduhaké ing panaliten sing khusus nyinaoni kabijakan eklesiastiké[1002] , Adrian, sanadyan sacara sipat ora nduwèni semangat kaya Joakim lan sipat tempur kaya Nikon, nanging tetep nuduhaké tekad sing ora kendho kanggo mbela hak-hak istimewa Gréja. Perlawanan pasif iki lan konservatisme pandangane nuduhake yen reformasi gerejawi—lan sakabehe reformasi sing dirancang dening Peter—bakal nemoni perlawanan saka dheweke. Sajrone ibune Peter, Tsarina Natalia († 1694), isih urip lan kanca-kancane sing konservatif njaga adat lawas Moskow, posisi Adrian dadi luwih nguntungake; luwih maneh, Peter isih kesengsem karo kegiyatan 'nglipur' dheweke. Nanging sawisé taun 1694, peran Peter ing pamaréntahan nagara saya mundhak kanthi signifikan. Dhèwèké mesthi wis ngerti yèn Adrian ora seneng marang wong manca lan pangaribawa Kulon sacara umum[1003] . Sawisé taun 1694, Peter wiwit campur tangan ing urusan gerejawi. Mesthi wae iki ora anyar, amarga bapakne, Tsar Alexei, wis nindakake cara sing padha; nanging ora suwe dadi cetha yèn Peter wis mlebu ing 'offensif'. Nanging, isih ana 20 taun maneh sadurunge Peter netepake hubungan anyar antarane nagara lan Gréja liwat 'Peraturan Rohani'[1004] .

Sawisé seda Patriark Adrian (15 Oktober 1700), Piyer mung netepaké panguwasa gerejawi sementara lan ngangkat Uskup Agung Ryazan sing isih enom, Stefan Yavorsky, dadi locum tenens saka kursi patriark[1005] . Uskup Agung Theophan Prokopovich, asistèn utama Pèter ing * * pelaksanaan reformasi gerejawi, ing karyané sing misuwur *The Truth of the Monarch's Will* (1722)[1006] nyoba mbuktekaké lan mbeneraké hak monark kanggo ngetokaké undang-undang anyar, kanthi mangkono nyedhiyakké dhasar hukum kanggo *Spiritual Regulations*[1007] . 'Monark sing maha kuwasa bisa kanthi sah mréntahaké rakyat,' tulis Theophanes, 'ora mung ing kabèh prakara sing perlu kanggo kabecikan gedhé tanah airé, nanging uga ing apa waé sing dikarepaké; asal ora mbebayani rakyat lan ora bertentangan karo kersaning Gusti.' Dasar kekuwatan raja iki dumunung ing kasunyatan sing wis kasebut mau, yaiku rakyat wis nyerah marang kersané panguwasa lan nyerahaké kabèh wewenangé marang dhèwèké. Lan iki kalebu kabèh jinis upacara sipil lan gerejawi, owah-

---

[1002] Skvortsov. Patriark Adrian. Urip lan Karyané sing Ana Gandhèngané karo Kahanan Gréja Rusia ing Dasawarsa Pungkasan Abad kaping 17 (1913) (uga ana ing: Prav. Sob. 1912–1913).

[1003] Ing pratandha edisi anyar *Pengakuan Ortodoks* Peter Mogila, Adrian nulis manawa wong manca, kaya 'serigala nganggo sandhangan wedhus', wis nyusup menyang Rusia. Sokolov. Sikap Protestan marang Rusia ing abad kaping 17. kaca 139. Biarawan Euthymius (mungsuh Medvedev), sing wis tau kita temoni lan klebu ing lingkaran paling jeroé Adrian, nulis marang dhèwèké yèn para Lutheran lan Calvinis padha nindakake propaganda nglawan Gréja Ortodoks. 'Gereja nduwé akèh mungsuh, nanging ora ana sing mbela' – kanthi tembung iki Euthymius nutup suraté. Description. 3. 2. No. 310. kaca 496.

[1004] Ora dadi niyat kita kanggo menehi katrangan rinci babagan Peraturan Rohani. Kita mung kepengin negesake siji pokok perkara. Nalika Peraturan Rohani dadi undang-undang, Gréja Rusia, minangka Gréja lokal, dadi bagéan saka nagara Rusia, lan Sinode Suci dadi lembaga nagara tinimbang lembaga gréja. Mung ing doktrin lan ibadah Gréja Rusia njaga persatuan karo Gréja-gréja Ekumenis Wétan. Sing wigati kanggo Gréja Rusia dudu yèn Pangeran Petrus Agung wis ngganti patriarkat nganggo pamaréntahan kolégial, nanging yèn wis muncul sistem anyar babagan hubungan antarane nagara lan Gréja: 'Gereja Rusia' dadi 'Gereja Ortodoks ing Rusia', tegesé, ditempataké ing sangisoré pangawasan nagara lan diatur adhedhasar undang-undang nagara. Cf.: Temnikovsky, E. 'Salah siji Sumber Peraturan Rohani', ing: Kumpulan Masyarakat Sejarah lan Filologi Kharkiv 18 (1909). kaca 5; ing kono uga 'Posisiné Kaisar Kabèh Rusia ing Gréja Ortodoks Rusia Miturut Doktrin Umum Panguwasa Gréja' (1909). kaca 15; uga karya P. Verkhovsky sing kasebut ing ndhuwur lan artikelku ing: *Kyrios*. 5 (*1940–41). kaca 66 sarta salajengipun.*

[1005] Cf.: Stupperich. Op. cit. Bab 2.

[1006] Babagan karya iki saka Theophanes, delengen: Gurvich, D. 'The Truth of the Monarch's Will' déning Theophanes Prokopovich lan sumber-sumberé ing Éropah Kulon (1915). Babagan Theophanes, delengen uga: Samarin, Yu. 'Stefan Yavorsky lan Theophanes Prokopovich', ing: Karya Kumpul, jilid 5 (1880) (edisi kapisan 1844 – kanthi pangecualian, amarga para sensor ora ngidini sawetara bagean diterbitake nalika semana); Kartashov, A. 'Bab Pitakonan Ortodoksi Theophan Prokopovich', ing: Koleksi kanggo Ngurmati D. F. Kobeko (1913); Koch, H. *Die russische Orthodoxie im Petrinischen Zeitalter* (1929); Florovsky, G. *The Paths of Russian Theology* (1937). Delengen utamane kaca 89 lan salajengipun. Karya lawas isih tetep duwé rega nganti saiki: Pekarsky, P., Science and Literature in Russia under Peter the Great (1862); babagan biografi Theophan: Chistovich, I., Theophan Prokopovich and His Time (1868) lan Titlinov, B., Theophan Prokopovich, ing: RBS.

[1007] Babagan Spiritual Regulations, delengen karya pionir saka P. Verkhovsky, sing nyedhiyakake tinjauan rinci babagan literatur babagan hubungan antarane negara lan Gereja ing Rusia Moskow lan sawisé reformasi Peter Agung. Karya N. Kedrov 'Peraturan Gerejawi sing Ana Gandhèngané karo Reformasi Pangeran Petrus Agung' (1886) (uga ana ing: Prav. ob. 1885) ringkih banget lan sepihak.

owahan adat, cara nganggo sandhangan, pambangunan omah, lan upacara lan ritual ing pesta, manten, panguburan lan sapituruté, lan sapituruté'[1008] .

Kita kanthi khusus nyitir pernyataan iki amarga saka sudut pandang psikologis banget narik kawigaten: ing kéné kita weruh pangulangan reformasi Nikon lan upaya mbeneraké inovasi sing bisa waé digagas Pangeran Petrus ing babagan ritual gerejawi, sanadyan mesthi saka sudut pandang sing béda karo kasus Nikon. 'Peraturan Rohani' iku dhéwé nduwèni watak pembenaran lan alesan sing padha; kaya sing diamati kanthi apik déning G. Florovsky, kuwi luwih kaya 'diskursus' tinimbang 'kode'[1009] , amarga Theophanes, pangarang 'Peraturan', nganggep perlu mbeneraké lan nguataké kabèh pranatan legislatif: Bayangan panentangan ngancem Theophanes lan Peter! Sajatiné, bebaya kaya ngono ora ana: kekuwatan jero Gréja wis banget ringkih amarga skisma; luwih manèh, reformasi kuwi utamané nyentuh kalangan rohaniawan lan biarawan saka sisih kapentingan kelasé – doktrin Gréja tetep ora kena gangguan, lan masyarakat umum ora nduwé alesan kanggo ndeleng inovasi Petrus saka sudut pandang sing padha kaya nalika padha ndeleng inovasi Nikon. Akar saka oposisi sing kebak werna agama marang reformasi Peter kasebut dumunung ing rasa sing muncul amarga skisma, tinimbang ing semangat Protestan saka reformasi gerejawi.

Kanggo masa depan Gréja ing Rusia, lan utamané kanggo monastisisme, wigati banget yèn lumantar réformasié, Péter wis ngowahi Muscovy dadi nagara polisi: wiwit kuwi, kabèh aspek urip umum diatur déning nagara, kalebu urip pribadi[1010] . Kasunyatan iki – transformasi nagara para tsar Moskow dadi nagara polisi minangka asil saka reformasi Pèter – ora ninggalake Gréja lan institusi-institusine tanpa cilaka. Campur tangan ing urusan gerejawi utawa pangaturan saka panguwasa sekuler saiki, umume, ora ana gandhengane karo kepinginan ngenalake panyempurnaan, nanging asalé saka keprihatinan kanggo kapentingan nagara utawa ekonomi; keprihatinan kanggo kabecikan umum meh tansah dadi daya pendorong utama ing mburi reformasi Peter. Akèh dekrit lan prentah sing nyakup monastisisme lan biara nduwèni ciri khas negara polisi lan pertimbangan kagunaan. Dekrit-dekrit iki ora dadi tahap kapisah saka reformasi urip monastik sing wis dirancang kanthi tliti lan nyakup saindenging nagara, nanging asring diterbitaké minangka tanggapan marang kabutuhan lan pamenta nagara sing mendadak. Ana mung siji prinsip dhasar sing ngadhepi kabèh dekrit babagan monastisisme, biara, lan urip monastik: kepinginan supaya biara migunani kanggo nagara. Sanadyan mesthi waé pandangan khasé Peter marang monastisisme minangka institusi Kristen lan gerejawi uga dirasakaké.

Peter Agung ora ateis. Kosok baline, dheweke taat agama, nanging keagamaane ora kalebu jinis sing kerep menyang gereja. Dibesarke ing suasana kesalehan Perjanjian Lawas ing Moskow, Pangeran Piyeter sajrone uripe tansah njaga kapercayan agama manawa Gusti Allah iku Pencipta donya lan Pangreksa, lan rasa tanggung jawab minangka raja ing ngarepe Gusti Allah tansah dadi ciri khas Pangeran Piyeter. Dheweke nyebut awake dhewe minangka 'raja Kristen', ora mung ing 'Peraturan Rohani' nanging uga ing Peraturan Militer (1716), lan dheweke nganggep kakuwasan autokratik minangka lembaga ilahi. Theophan Prokopovich nyebut Peter minangka 'raja Kristen, pangreksa ortodoksi lan kabèh tatanan suci ing sajroning Gréja'[1011] ; iki uga dadi kapercayan sing teguh ing atiné Peter dhéwé. Theophan saiki migunakaké kapercayan iki—sing wis suwé dadi ciri para leluhur kraton lan kabèh bangsa—kanggo mbeneraké pambentukan gréja nagara ing Rusia. Gagasan Gereja nagara pancen selaras karo pandangan Pangeran babagan peran lan tugas Gereja ing jero nagara[1012] . Pandangan iki kabentuk ora tanpa pangaribawa saka Protestan manca saka German Quarter ing Moskow. Kanggo Pèter, Gréja iku utamané minangka kekuwatan moral lan pendhidhikan sing kuduné nglayani kapentingan nagara. Dhèwèké ora nolak urip liturgi Gréja; dhèwèké dhéwé kerep rawuh ing ibadah ilahi, lan sawisé kamenangan militèr tansah mréntahaké supaya ana ibadah syukur dianakaké; Sawisé ngrebut Azov (1697), dhèwèké ngedegaké biara ing kono; sakwisé, ing St Petersburg, dhèwèké ngedegaké Biara Alexander Nevsky lan mindhahaké relik St Alexander Nevsky, Pangeran Sing Adil, menyang panggonan kuwi – iki fakta-fakta sing wis kondhang saka uripé. Dhèwèké uga ora bodho marang doktrin Gréja, kaya sing bisa dirungu déning kanca-kancané nalika pacelathon karo Tsar[1013] .

[1008] Kasunyatan Karsa Sang Monark, ing: PSZ. 7. No. 4870. kaca 628.

[1009] Florovsky. Op. cit. kaca 84 lan salajengipun. Bandhingna: Verkhovskaya. 1. kaca 156.

[1010] Sing paling khas yaiku 'Peraturan kanggo Kepala Magistrat', sing nemtokake tugas lan wewenang polisi. PSZ, No. 3708. Ringkesan sing cekak lan cetha babagan reformasi Peter kapanggih ing: Shmurlo, E. History of Russia (1922), kaca 270–342.

[1011] Peraturan Spiritual. Bagéan 1. Pambuka. PSZ. 6. No. 3718. Peraturan Militer. PSZ. 5. No. 3006. Artikel 20.

[1012] Babagan konsep nagara miturut Peter, delengen: Stupperich. Op. cit. kaca 23.

[1013] Ibid., kaca 32.

Sanadyan Pangeran Pèter banget kepéngin ngreformasi lan ngapikaké kabèh bab, dhèwèké ora nate nyoba—apa saka inisiatifé dhéwé utawa atas jenengé hierarki gréja—ngenalaké inovasi kaya sing wis ana sadurungé ing abad kaping 17. Mbok menawa, amarga akal sehat lan pangerten sing jembar, dhèwèké nyadari kalepatan ing pendekatané Nikon: sadurungé ngenalaké inovasiné, Nikon kuduné luwih dhisik ngutamaké ngembangaké pendhidhikan rohani, lan sawisé kuwi barulah nerusaké reformasi. Luwih saka sapa waé ing jamané, Pangeran Pèter mangertèni yèn wigati ngunggahaké standar pendhidhikan kanggo para rohaniawan lan kabèh warga; yèn ora, transformasi sing dirancang kanggo Rusia ora bakal bisa kelakon. Mbok menawa sababé uga amarga dhèwèké nduwèni pandangan sing béda banget babagan hakikat lan peran Gréja ing jero nagara tinimbang sing diyakini para rohaniawan lan rakyat Rusia. Sing pancen ora dipercaya Peter yaiku para rohaniawan—utamane para uskup lan para biarawan. Dheweke weruh yen loro-lorone padha nduweni rasa mungsuh marang dheweke lan reformasi sing digawé[1014] , ora mung saka sudut pandang agama lan budaya, nanging uga saka sudut pandang politik. Apa episkopat, para rohaniawan, lan tatanan monastik ora melu ing pemberontakan Streltsy, sing wis ninggalake kesan jero lan medeni banget marang dhèwèké? Apa dhèwèké ora ngrasa yèn sanajan locum tenens saka tahta patriark, Stefan Yavorsky, ora nyetujoni ing jero atiné marang reformasi sing wis dirancang? Petrus tekan kesimpulan manawa, supaya Gréja Rusia ndhukung rencanane kanggo Éropanisasi Rusia, Gréja kuwi kudu diowahi sacara radikal lan direformasi. Mung sawisé hierarki lan para rohaniawan direformasi, lan sawisé pendidikan ndadekake wong-wong mau dadi piranti sing patuh ing tangane, bareng kuwi bakal bisa nyoba reformasi urip gréja sing luwih jero. Nanging Pangeran Pèter ora nduwé akèh wektu kanggo reformasi gréja, mula dhèwèké mung bisa nggayuh apa sing dianggep paling wigati – yaiku pambentukan hubungan anyar saktenané antarané nagara lan Gréja lan pangowahan panguwasa eklesiastik paling dhuwur.

Ora adil yen nyalahake kabeh bab negatif saka reformasi gereja marang Peter piyambak. Yen ana paling ora siji wong ing antarané hierarki Rusia wektu kuwi sing gelem mbantu lan dipercaya dening Peter, reformasi gereja taun 1721 mesthi bakal nduwèni watak sing béda banget. Nanging hierarki wektu kuwi dipimpin déning Stefan Yavorsky sing isin lan ora tulus, sawijining wong sing ora nduwé visi politik lan tata nagara, lan malah ora paham tenanan kabutuhan sejati Gréja. Bab Theophan Prokopovich, uskup iki ora pati peduli marang kesejahteraan Gereja Rusia – wong sing egois, ambisius kaya , lan seneng mbales dendam; ing jamané Peter dhèwèké isih kapaksa nahan dhiri nganti sawetawis, nanging sawisé seda sang kaisar kabèh sipat ala ing pribadiné muncul.

Langkah-langkahé Peter babagan monastisisme lan tanah greja bisa diterangaké utamané déning sikapé sing negatif marang asketisisme Kristen lan rasa ora senengé marang kabèh wujud kakuwalan lan males-malesan ing urip manungsa lan urip umum, sing miturut panemuné, paling cetha katon ing urip monastik. Yen biara nduwé tanah luwih sithik, utawa malah ora nduwé, Peter mbokmenawa ora bakal ngganggu babagan iki kanthi sak tenané. Kanggo dhèwèké, tanah iki katingal kaya wis ilang saka nagara; mula nalika reformasi ditrapaké—proses sing bareng karo Perang Lor Agung, sing mbutuhaké sumber daya sing saya tambah—dhèwèké maringi perhatian khusus kanggo migunakaké kasugihan biara kanthi cara sing paling radikal kanggo kapentingan nagara. Ing sisih liya, langkah-langkah sing kanthi cara siji utawa liyane nglanggar tatanan internal urip monastik kuwi disebabake kecurigaane manawa ordo monastik iku unsur mungsuh ing babagan nagara lan politik. Petrus wis ngerti tenan babagan peran ordo monastik ing skisma, sing dipandeng ora mung saka segi gerejawi nanging uga saka segi politik negara; dhèwèké uga ngerti yèn ordo monastik ora seneng marang kabudayan Kulon. Cekaké, Petrus ora ragu yèn ordo monastik ing jamané mung bakal ngalangi pelaksanaan reformasi[1015] . Kabeh iki nerangake kenapa, terus-terusan sajrone seperempat abad, Peter pancen nganiaya ordo monastik lan malah nyampuri urusan cilik ing urip monastik. Dheweke meh ora nindakake apa-apa kanggo ngreformasi utawa ngenalake panyempurnaan; malah, Peter nindakake kabeh sing bisa kanggo ngremehake wewenang monastisisme lan ndadekake kuwi ora duwe daya.

[1014] Solovyov. 17. kaca 246. Ora kabèh uskup ndeleng reformasi Pèter kanthi negatif. Theophanes iku salah siji saka asistèné sing paling misuwur. Saliyane, kudu disebutake Uskup Mitrofan saka Voronezh, sing pancèn seda wiwit taun 1709; Metropolitan Job saka Novgorod († 1716); lan mbok menawa Uskup Agung Athanasius saka Kholmogory, sing ngomong kanthi positif babagan reformasi Pangeran Peter nalika diwiwiti, sanajan dhèwèké wis seda wiwit taun 1702. Cf.: Skvortsov. Patriark Adrian. kaca 112.
[1015] Platonov. Kuliah (1915). kaca 485.

2. Langkah-langkah pamaréntah sing nyakup biara, tanah biara, lan tatanan monastik

Reformasi gréja Peter Agung ngadegaké gréja nagara ing Rusia, lan iki dadi dhasar kanggo institusi, wewenang, lan kagungan gréja ora mung kanggo Gréja nanging uga kanggo nagara wiwit wektu kuwi[1016] . 25 Januari 1721 bisa dianggep minangka lairé Kristen sing disponsori negara ing Rusia, amarga ing dina iku 'Peraturan Rohani' dadi undang-undang dhasar sing nemtokake panggonan Gréja Rusia ing sajroning kakaisaran, sanadyan reformasi individu babagan biara wis lumaku kanthi intensif ing wektu kuwi. Langkah-langkah iki, sing kapisané asalé saka taun 1696–1698[1017] , mbukak jaman sekularisasi sing dawa, sing rampung nalika jaman Kaisar Catherine II ing taun 1764. Masa 70 taun iki ora liya yaiku upaya ora kanggo ngapikake urip monastik nanging kanggo nempatake monastisisme ing kahanan sing sakabehe ngowahi posisine ing Gréja Rusia lan ing uripé wong-wong—upaya kanggo nyurung monastisisme menyang latar mburi urip nasional. Tindakan-tindakan iki kadhangkala, contone nalika pamaréntahan Kaisar Anna Ioannovna (1730–1740), nduwèni watak panyiksa, sing ngacauaké urip monastik ing jero lan terus nduwèni pangaruh awèt, saéngga ing jaman Sinodal monastisisme tetep kaya lumpuh. Sajrone 200 taun anané, Sinode Suci wis mbahas masalah biara kanthi serius luwih saka sapisan, nanging ora nindakake apa-apa kanggo ngunggahaké standar urip monastik. Kayane Sinode Suci—lan saktenané hierarki gerejawi Rusia ing jaman Sinodal sakabèhé—wis bener-bener wareg karo kahanan biara-biara mau. Ora bakal kakehan yen diomongake manawa dudu reformasi gerejawi Peter utawa langkah-langkah wiwitané sing dadi panyebab monastisisme tetep ing kahanan surut, nanging administrasi sinodal lan episkopat Rusia ing abad kaping 18–19 sing kudu disalahake.

Panemune Peter marang monastisisme minangka institusi gréja dirumusaké lumayan telat, yaiku ing dekrit tanggal 31 Januari 1724, sing disusun bebarengan déning Peter lan Theophan , Prokopovich[1018] . Malah judhul dekrit iki pancen khas: 'Pernyataan babagan kapan lan amarga apa tatanan monastik diwiwiti, kepiye cara urip para biksu kuna, lan kepiye para biksu saiki kudu direformasi, sanadyan manut sawijining modhèl kuna'. Iki ora liya kajaba pembenaran telat kanggo langkah-langkah sing wis ditindakake lan, ing wektu sing padha, isih bakal teka. 'Biksu sejati iku ora mung ora nuntut apa-apa marang wong,' ujare 'Deklarasi,' 'nanging uga ora kepengin wong ndeleng utawa krungu bab dheweke… Sing banjur kelakon yaiku sawetara wong fanatik nyedhaki para kaisar Yunani, lan luwih-luwih bojone (mbok menawa minangka referensi marang bojo kapisané Petrus, Kaisar Eudoxia, lan rombongan konservatifé. – I. S.), lan biara-biara wiwit dibangun ora ing ara-ara samun, nanging ing kutha-kutha lan panggonan cedhak, lan padha nuntut dhukungan finansial kanggo suci sing dianggep kuwi; luwih parah maneh, padha ora kepengin kerja dhewe, nanging kepengin urip saka gaweyan wong liya, sing para kaisar… padha dhewe… kabuktèn cukup condhong. …Iki uga wiwit nyebar kanthi amba ing antarané kita… Amarga cara urip para biksu saiki mung pura-pura lan olok-olok marang paugeran liyané; lan akèh banget ala sing muncul saka kéné, amarga akèh saka wong-wong mau iku pemalas, lan amarga oyot kabèh ala iku kemalasan; pinten kapercayan sesat, perpecahan, lan malah wong sing nyebabaké kerusuhan sing wis muncul, kabèh wis ngerti… Apa padha nyawisake awake dhewe kanggo sinau Kitab Suci lan doktrin? Ora pisan. Lan bab pandonga, padha kandha yen padha ndonga, lan kabeh padha ndonga… Nanging apa manfaaté iki kanggo masyarakat? Sejatine, iku mung paribasan lawas: 'ora kanggo Gusti, ora kanggo wong', amarga mayoritas padha ngindhari pajak lan males, supaya bisa mangan roti kanthi gratis. Nanging ana cara urip kanggo wong-wong males iki—ora urip males, nanging urip sing nyenengake Gusti lan ora isin—yaiku ngladeni wong mlarat sejati, wong tuwa, lan bayi.' 'Proklamasi' kasebut nerangake alesan ing balik pandangan Peter babagan monastisisme lan kabèh langkahé kanggo nyuda cacahé biara lan migunakaké tanah biara kanggo kapentingan nagara.

Ordo Biara, kaya sing wis kasebut, wis dibubarake ing taun 1677, lan saiki, ing taun 1696, Petrus, ing piwarta khusus, mréntahaké para uskup dioèsan supaya nyerahaké laporan taunan sing akurat babagan pangasilan lan pangaluaran saka biara-biara lan pusat dioèsan marang Kantor Istana Agung; Rong taun sawisé, ing taun 1698, dekrit iki dikonfirmasi lan dilengkapi kanthi syarat kanggo laporan rinci babagan cadangan gandum, uga prentah manawa ora ana pambangunan utawa perbaikan sing kena ditindakake ing biara tanpa

---

[1016] Peraturan Gerejawi disusun déning Theophan Prokopovich miturut dhawuh Pangeran Péter. Ing tanggal 25 Januari 1721, sawijining manifesto diterbitaké sing ngumumaké pambentukan Collegium Urusan Gerejawi (PSZ, No. 3718; delengen uga: PSPiR, Jilid 1, edisi kapindho, No. 1), lan tanggal 14 Februari iku diresmikake sacara resmi. Ing dina iku, jeneng 'Collegium of Ecclesiastical Affairs' diganti karo jeneng liya – 'The Most Holy Governing Synod'. Kanggo rincian luwih lengkap, delengen P. Verkhovsky.

[1017] PSZ. 3. No. 1541 lan 1664.

[1018] Chistovich. Op. cit. kaca 139. Dekrit sing judhulé 'Proklamasi babagan kapan lan ing kahanan apa urutan monastik diwiwiti', ing: PSPiR. 4. No. 1197. Pangeran Peter wis maringi panilaian negatif marang monastisisme jamané ing dekrit tanggal 31 Desember 1701. PSZ. 4. No. 1886.

ijin Tsar[1019] . Ing tanggal 24 Januari 1701, Kantor Biara diadegaké maneh[1020] . Dekrit taun 1701 lan dekrit-dekrit sabanjure mbutuhake supaya langsung digawe inventaris biara lan tanah biara sarta jumlah biksu ditemtokake kanthi tepat; Biara diijini nahan mung jumlah biksu sing perlu kanggo nindakake ibadah lan ngatur tanah kasebut (jumlah biksu sing ditemtokake ing saben biara kasebut diarani 'staf'); penghuni biara sing durung ngucapake sumpah biara kudu diusir; nyukur rambut para biksu anyar mung diijini yen ana lowongan sing diumumake miturut jumlah sing wis ditemtokake[1021] . 'Tambahan marang Peraturan Spiritual babagan Para Bhikkhu' (1722)[1022] nglarang nyukur sirah wong lanang sing umuré kurang saka 30 taun, déné wanita mung kena nyukur sirah yèn umuré antara 50 lan 60 taun; pangecualian mung diparingi yèn ana ijin saka Sinode; kanggo prajurit lan abdi nagara, nyukur sirah dilarang sakabèhé; mlebu biara uga ora diijini kanggo wong sing kebebanan utang, sing wis omah-omah, utawa sing nduwé anak cilik; para budhak mung bisa njupuk sumpah monastik kanthi idin saka pamilik tanah; wong buta aksara mung diijini mlebu biara kanthi kawruh Tsar utawa Sinode[1023] .

'Ordo Biara taun 1701 miturut M. Gorchakov iku lembaga pusat paling dhuwur kanggo saindenging Rusia, sing ing konteks sakabèhé kegiyatané dikhususaké kanggo tujuan reformisé Peter'[1024] . Dibubarake ing taun 1720, banjur diadegake maneh ing taun 1721 lan tetep dioperasikake nganti pungkasan taun 1724. Ing periode iki, Kantor Monastik dadi wewenang paling dhuwur ing meh kabèh bab sing ana gandhèngané karo urip monastik. 'Addendum marang Peraturan Spiritual' sing kasebut mau nglarang ngedegake biara anyar tanpa ijin Sinode; pambangunan hermitase utawa skete pancen dilarang; Biara cilik utawa pertapaan sing nduwé kurang saka 30 biksu kudu ditutup utawa digabung karo biara liya; yèn biara ditutup, gréjané bakal dadi gréja paroki; salajengipun, Sinode nampa idin saka Tsar kanggo nutup biara gedhé yèn perlu[1025] .

'Addendum' (§ 35) uga mbutuhake supaya para biksu sing ora bisa maca lan nulis sinau maca lan nulis; kanggo tujuan iki, sel khusus kudu disedhiyakake ing biara kanggo pelajaran; Ing taun 1723, sawijining dekrit anyar diterbitake, miturut dekrit kuwi kabeh biksu sing umuré kurang saka 30 taun kudu dikirim menyang Moskow menyang Biara Zaikonospassky kanggo sinau. Kasunyatan manawa ing antarané taun 1723 lan 1727 mung ana telung biksu sing dikirim kanggo sinau—loro ing antarané banjur mlayu, déné papat padha nyerahake awaké dhéwé kanggo sinau kanthi accord[1026] dhéwé—iku ngandhut makna gedhé babagan kepiyé para uskup dioce-san nampa prentah iki. 'Proklamasi' taun 1724 kalebu usulan kanggo ngedegake loro seminari teologi ing St Petersburg lan Moskow, sing lulusane banjur dadi guru ing seminari sing padha; sawisé umuré tekan 30 taun, wong-wong mau bisa, yèn kersa, njupuk sumpah monastik. Sawisé kuwi, padha diwajibaké ngalami masa percobaan telung taun ing Biara Alexander Nevsky lan banjur dipekerjaké ing pakaryan ilmiah – contoné, nindakake terjemahan utawa nyusun khotbah; para biksu sarjana iki nduwé hak entuk panganan lan sandhangan sing luwih apik tinimbang biksu biasa; yèn padha nuduhaké ketekunan sing pantes lan tumindak sing dadi tuladha, padha dadi calon kanggo jabatan abbot ing biara, rektor ing seminari teologi, lan uskup diosean[1027] . Proyèk iki, sing kanggo saiki isih mung ana ing kertas, ngemot wiji-wiji kelas monastik sarjana ing mangsa ngarep, sing, kaya sing bakal diterangake kanthi rinci ing ngisor iki, ora dadi pangembangan positif ing urip Gréja Rusia.

Karepe Pangeran Petrus kanggo ngembangake kabeh cabang industri uga katon ing kene, nggabungake fokus praktis karo idealisme imajinatif. Contone, *Pribavlenie* nyaranake 'ngenalake kriya' ing biara priya,

---

[1019] AAE. 4. No. 315; PSZ. 3. No. 1664. Dekrit tanggal 31 Desember 1701 netepake tunjangan taunan kanggo para biksu 10 rubel lan 10 kuart roti; Ing taun 1705, tunjangan iki dipotong separo, pangurangan sing sacara pasti diukuhaké ing Tabel taun 1710. Gorchakov. Babagan Kepemilikan Tanah. kaca 473; Kedrov. Op. cit. kaca 229. Tabel iki netepake tunjangan taunan biksu dadi 6 rubel lan 5 kuarter roti, kanthi tambahan cilik kanggo abbot. PSPiR. 4. Lampiran. kaca 333–335; babagan kasunyatan manawa sanajan tunjangan iki ora tansah dibayar, delengen: ibid. 2. kaca 998.

[1020] PSZ. 4. No. 1829; cf. uga No. 1834.

[1021] Ibid. No. 1834, 1839, 1886, 1948.

[1022] 'Addendum' iki katon ing: PSPiR. Vol. 2, No. 596; PSZ. Vol. 6, No. 4022; uga kalebu ing edhisi sabanjure saka Peraturan.

[1023] PSPiR. Jilid 2, No. 596, 671; Jilid 4, No. 1197.

[1024] Gorchakov. Ordo Biara. kaca 123; babagan yurisdiksi Ordo Biara, delengen: ibid. kaca 123–128.

[1025] PSPiR. Vol. 2, No. 596, §§ 44, 45, 48; Vol. 4, No. 1200, 1244, 1379; Vol. 3, No. 1091. Miturut laporan saka taun 1724, cacahé biksu kaya ing ngisor iki: ing biara priya – 14.534, ing biara wanita – 10.673, total 25.207. Chudetsky. Esai babagan Panaliten, ing: TKDA. 1877. Vol. 4. kaca 46.

[1026] PSPiR. 3. No. 1099, 1136; 5. No. 1929. Saka telung biara (Andronikovsky, Perervinsky, lan Nikolsky, kabèh ana ing Keuskupan Moskow) komunitas biara wis dipindhah, lan bangunan biara dialihake kanggo digunakaké minangka sekolah. PSPiR. 4. No. 1316, 1328, 1284.

[1027] PSPiR. 4. No. 1197. 2.

ing ngendi para biksu kudu nyambut gawe ing pertukangan kayu lan pakaryan liyane; ing biara wanita, kriya jarum banget sumebar, lan 'Proklamasi' taun 1724 ngemot usulan kanggo nggawa pembuat renda 'terampil' saka Brabant—yaiku saka kutha Lille—menyang Rusia lan ngutus dheweke dadi guru ing biara wanita[1028] . Ing wektu sing padha, biara lan bangunan monastik digunakake kanggo tujuan amal: akèh biara dadi papan panggonan anak yatim piatu, wong lara, wong lara jiwa, lan para cacat perang, nganti sawetara biara dadi kebak banget nganti ora ana panganan kanggo wong-wong mau; Akeh biksu diusir kanthi kasar lan tanpa upacara saka biara-biara, lan tanah-tanah biara ditinggal tanpa pangurus. Sabanjure, Departemen Monastik kapeksa nampa maneh para biksu sing wis diusir menyang biara-biara kanggo mbalekake ekonomi biara sing wis rusak; para penghuni anyar biara, utamane para cacad perang, asring ngamuk, lan ana gelut lan kedadeyan liya kaya ngono; kadhangkala, biara-biara dadi korban rampokan[1029] .

Pamaréntah nagari, sanadyan ora nglirwakaké urip internal ing biara-biara, nerbitaké serangkaian prentah sing tujuane kanggo ngapikaké kahanan mau. 'Addendum marang Peraturan Spiritual' nyatakaké yèn abas kudu dipilih déning komunitas monastik[1030] . Iki uga ngemot syarat manawa para biara kudu urip manut aturan komunal; dilarang ngetokake biaya kanggo ngucapake sumpah monastik; nalika sawijining biksu seda, kabeh ing selé dadi kagungané biara utawa Sinode, lan para biksu dilarang nyusun wasiat; Mindhah saka sawijining biara menyang biara liyane—sing biyèn lumrah—saiki dilarang banget; sawijining biksu mung diparingi idin mindhah sapisan ing sajrone uripé, lan iku mung kanthi idin tinulis saka abbot. Uskup diocezan wajib njamin yèn prentah iki dipatuhi kanthi ketat. Para abbot wajib nyimpen daftar komunitas biara lan tanggung jawab marang para biksu sing mlayu; biksu sing mlayu dipasang borgol nalika ditangkep. Metu saka biara mung diidini kanthi ijin abbot lan kanggo wektu sing cendhak[1031] . Urip ing biara ora kena keganggu dening kunjungan saka kanca utawa sedulur para biksu. Para biksu, nanging, diparingi idin kanggo sowan marang seduluré patang kaping saben taun, nanging saben wektu kudu nganggo idin saka abbot; para biarawati, kosok baline, malah ora diparingi idin iki, lan mung bisa sowan marang seduluré nalika ditemani biarawati sepuh lan dipercaya, lan mung nalika ana wong sing lara utawa seda. Kanggo nyegah para biksu nyusun petisi utawa tulisan apa waé sing sifaté nentang, padha dilarang banget nyimpen kertas tulis, tinta, lan bulu pèn ing selé-selé[1032] .

Ing taun 1720, panguwasa biara diprentah supaya ngirim kabèh piagam sing wis diparingi lan ora ana sing mbantah, uga 'barang aneh' liyane kaya ngono sing disimpen ing biara, tanpa tundha menyang Kantor Biara lan wiwit kuwi ora kena disimpen maneh ing biara. Amarga langkah iki, Kantor Monastik nampa dokumentasi penting babagan tanah-tanah monastik: Sadurunge kuwi, Kantor iki tansah kekurangan dokumen lan ora bisa mbentuk gambaran sing cetha babagan urusan monastik, kaya sing kabukten saka sensus rumah tangga tani sing dilakoni ing taun 1701, nalika sawetara keuskupan ora ngirim informasi apa-apa[1033] .

Putusan iki raket gegayutane karo pitakonan babagan yurisdiksi marang biara-biara, tanah biara, lan wong-wong sing manggon ing kono. Kanthi diadegaké manèh Departemen Monastik, dekrit-dekrit Konsili taun 1667 ora dibatalaké sacara resmi, amarga mung bisa dibatalaké déning dekrit konsili anyar; nanging, dekrit-dekrit mau mung mandheg berlaku amarga dekrit pamaréntah. Iki ora liya kajaba pamulihan, ing

---

[1028] PSPiR. 2. No. 596. § 18; 4. No. 1197. 1. § 12.

[1029] PSPiR. Jilid 2, No. 596, §§ 46 lan 47; No. 997; Jilid 3, No. 1153; 2. No. 536, 595; ing taun 1723, sawijining dekrit aneh diterbitake sing nemtokake yèn 'tentara purna tugas' kudu 'ditetepake ing jabatan kosong' ing staf biara, sing sakbanjure dibatalake. PSZ. No. 4141, 4455, 4672. Miturut 'Addendum', sawetara biara, kayata Chudov lan Voznesensky, diwajibake ngedegake rumah sakit lan pangungsen bengi ing wewengkoné, déné Biara Novodevichy kudu ngedegake panti asuhan. PSPiR. 2. No. 1279. 'Proklamasi' taun 1724 ngemot rencana kanggo ngowahi biara dadi rumah sakit, supaya sawetara biksu ngopeni wong lara, dene liyane, 'biksu tani', bakal nggarap tanah kanggo ndhukung rumah sakit kasebut. PSPiR. 2. No. 1197. 1. §§ 1–8. Liwat sawetara dekrit, Peter nyoba mindhah tanggung jawab kanggo ndhukung para cacad perang marang biara lan tanahé: PSZ. Jil. 4, No. 1856 (1701); Jil. 5, No. 3409 (1719); Jil. 7, No. 4183 (1723); No. 4450. Bagéan 1. §§ 1 lan 3 (1724); cf. uga: 6. No. 3576, ing ngendi dekrit tanggal 8 April 1720 dianggep ora sah.

[1030] PSPiR. 2. No. 596. § 49. Mung abbot saka Biara Alexander Nevsky sing anyar diadegaké sing diangkat déning pamaréntah; pranatan iki dikuataké déning dekrit-dekrit sabanjuré. PSZ. No. 2959; § 50 mbutuhake para abbot supaya ngatur biara miturut piagam monastik lan nduwèni asisten sing, nalika abbot lara utawa ora ana, bisa njupuk alih pangelolaan biara. Peraturan Rohani. Babagan Uskup. § 7.

[1031] PSPiR. Jilid 2, No. 596, §§ 30, 51–53, 31–33; No. 426 lan 954; Jilid 4, No. 1456; Peraturan Rohani. Babagan Uskup. § 8; PSZ. No. 1834, 2985, 3172.

[1032] Tambahan marang Peraturan Rohani. PSPiR. Jilid 2, No. 596; Jilid 2, No. 984; PSZ. No. 1834.

[1033] Znamensky. Pamilikan Greja ing jaman Pangeran Petrus Agung, ing: Kumpulan Undhang-undhang 1864. Jilid 1. kaca 140; Gorchakov. Kantor Biara. kaca 131. Ing taun 1701, Kantor Biara mung nyathet 137.823 rumah tangga tani ing tanah biara, ora kalebu keuskupan Astrakhan, Pskov, lan Siberia, sing ora ana ing sangisore wewenangé.

babagan wewenang rohaniawan lan tanah gereja, norma-norma hukum sing ditemtokake dening Kitab Undhang-undhang taun 1649. Sanajan sadurunge taun 1701, ing akèh pangadilan politik—khususé sing ana gandhèngané karo pemberontakan Streltsy taun 1682 lan 1698—para rohaniawan lan biksu dipriksa lan dihukum tanpa partisipasi wakil Gereja ing prosesé, sing nabrak dekrit taun 1667. Kantor Biara asring maringi paukuman ing perkara hukum tanpa wakil Gereja, liwat tangan hakim sekuler. Saliyane, akèh sidang malah ora dianakake ing Kantor Biara, nanging ing Kantor Transfigurasi – sawijining kantor kanselir pribadi sang tsar[1034] .

Ing tanggal 28 Januari 1725, Pangeran Peter Agung seda. Sawisé seda, kabijakan anyar pamaréntah babagan tatanan biara ora mung nerusaké kabijakané nanging malah luwih keras, utamané ing jaman Kaisar Anne (1730–1740). Ing jaman Catherine I (1725–1727), pirang-pirang dekrité Peter dikonfirmasi manèh. Contoné, diprentahaké yèn para biksu sing mlayu saka biarané kudu dicopot status monastiké, digawa menyang pangadilan sekuler lan dicambuk ing ngarep umum; uga diprentahake supaya wong lara, cacad perang, wong edan, lan malah narapidana dikirim menyang biara; pangukuman dadi biksu mung diijini kanggo imam janda, dene liyane kudu nyuwun ijin marang Sinode kanggo ngucapake sumpah. Dekrit sing sadurunge ora entuk asil akèh, diterbitaké manèh babagan pangiriman novis enom menyang sekolah sing nyambung karo Biara Zaikonospassky. Ing kasunyatan, dekrit iki saiki ora ana gunané, amarga sawisé kabèh langkah sing wis ditrapaké sadurungé, ora ana novis enom sing isih ana ing biara-biara[1035] .

Amarga cacahé para biksu, utamané ing biara sing anggotaé sithik, wis mudhun kanthi drastis, sajrone pamaréntahan Peter II (1727–1730) sawetara dekrit diterbitaké sing ngendhokaké langkah-langkah sadurungé marang biara golongan iki. Sawetara biara cilik dibukak maneh, lan komunitas biara padha bali menyang kana[1036] . Mangsa pamaréntahan cekak Peter II, nalika Theophan Prokopovich sementara wektu kelangan jabatané sadurungé ing Sinode lan ing administrasi gréja sacara umum, dadi wektu akèh konsesi marang tatanan biara lan kebangkitan manèh sentimen oposisi. Sawetara wektu, gagasan mbalekake patriarkat diuripake maneh. Ing lingkungan Peter sing isih cilik (ing taun 1727 umuré mung 11 taun), kulawarga Pangeran A. G. Dolgoruky sing berpikiran konservatif nduwèni peran utama; putri bungsu, Ekaterina, dipinang karo kaisar enom. Peter II iku putrané Tsarevich Alexei sing apes nasib, putrané Peter Agung, sing uga dadi pangarep-arepé kalangan gereja sing mungsuh; kulawarga Dolgoruky lan sawatara anggota hierarki gereja ngimpi mbalèkaké akibat saka reformasi gereja Peter Agung nalika pamaréntahan Peter II sing isih enom. Nanging seda dumadakané Peter II amarga cacar, sing kelakon tanggal 18 Januari 1730, ngalang-alangi rencana-rencana mau[1037] .

Pamrentahan sepuluh taun Kaisar Anna Ioannovna (1730–1740) iku pancen nyoba banget kanggo Gereja Ortodoks Rusia, lan paling abot kanggo komunitas biara[1038] . Mengko, nalika pamaréntahan Maharani Elizabeth, pangkotbah sing pinunjul, Uskup Agung Dimitri Sechenov, nggambaraké pamaréntahan Anna minangka 'jaman sing cilaka': 'Dogma Kristen… dikurangi dadi dongeng kosong lan ora dihormati; para wali suci Gusti ora diurmati; tradhisi Para Rasul lan Para Bapa Agung ditolak. Lan sing paling parah, ana panganiayaan marang para pembela kesalehan, yaiku rohaniwan – uskup, imam, lan biksu disiksa, dieksekusi, lan dicopot jabatan… Para biksu, imam, lan wong-wong sing taat digawa menyang kutha-kutha Siberia sing adoh… Lan padha wedi banget nganti para pangon, para pangkotbah Warta Suci, meneng bae lan ora wani mbukak cangkem bab kasucian[1039] . Iki jaman 'panguwasané wong Jerman', 'kanggo wong-wong mau jaman emasé anyar waé diwiwiti', miturut K. Stelin ing *History of Russia*. – 'Padha dadi panguwasa mutlak ing

---

[1034] Dekrit tanggal 16 Desember 1700 nemtokake manawa kabeh perselisihan antarane rohaniawan lan umat awam kudu diajukake marang panguwasa sing wewenang. PSZ. No. 1818. Gorchakov. Op. cit. kaca 132–136, 195. Kanthi diadegaké Senat minangka badan panguwasa paling dhuwur ing saindenging kakaisaran, Kantor Monastik dilebokaké ing sangisoré wewenangé. PSZ. 4. No. 1829, 1834; delengen uga No. 2321, 2349, 2571, lsp. Delengen: Zavyalov. Op. cit. kaca 64.

[1035] PSPiR. 5. No. 1678, 1778, 1492, 1787.

[1036] Ibid. No. 1716, 1767, 1772, 1786, 1907. Leonid, Archimandrite. 'Bab biara-biara sing dibubarake ing Keuskupan Kaluga', ing: Readings. 1862. Vol. 2. kaca VI.

[1037] Verkhovskoy. Op. cit. 1. kaca XXVI–XXVII; Koleksi. 63. kaca 696 sarta salajengipun, 793; Georgy Dashkov, ing: RBS. kaca 135; Platonov. Kuliah. kaca 546. Delengen uga: Bahnson. Stamm-und Regententafeln. Vol. 3, No. 81.

[1038] Babagan kabijakan greja Anna, delengen: Titlinov, B. The Reign of Anna Ioannovna (1905); Chistovich, Feofan Prokopovich. kaca 316 lan salajengipun; Verkhovskoy. Op. cit. 1. kaca XXXII sarta salajengipun. Delengen uga katerangan babagan pamaréntahan Anna ing Manifesto Kaisar Elizabeth. PSZ. 11. No. 8506.

[1039] Khotbah sing diwenehake tanggal 25 Maret 1742, ing: Popov, N. Para Mubalig Istana sajrone Pemerintahan Maharani Elizabeth, ing: Tikhonravov. Kronik. 2. kaca 12. Archimandrit Kirill Florinsky nyebut Biron lan para wakilé minangka 'utusané setan'. Solovyov. 21. kaca 182.

nagara agung.' Biron 'ngremehake kabèh babagan Rusia', lan 'kasunyatan yèn saka wektu ke wektu dhèwèké saya ora nyumputake rasa ngremehake iki ndadèkaké nesu wong Rusia marang sangkèling manca – sing wis pancèn bener – dadi kaping pindho luwih bisa dimangertèni; Rasa sengit iki uga akèh nerangaké putusan historiografi Rusia marang tokoh iki, sing cetha ora nduwèni akèh bab sing dibutuhaké kanggo dadi negarawan sejati. Dhèwèké , dianggep ahli kuda sing apik, nanging wong Rusia ora nganggep dhèwèké nduwèni pangerten sing padha apik marang bangsane dhéwé, sanajan dhèwèké wis diparingi posisi sing dhuwur banget, mung nomer loro sawisé Kaisar wadon dhéwé[1040] . Dominasi wong-wong Jerman nyebabake kebencian lan wedi ing sakabehe lapisan masyarakat. Biron, favorit sing sombong; Osterman sing atine atos, sing nggabungake kaprigelan diplomatik sing apik karo licik; Kaisarining dhéwé, sing pikirane winates lan duwé watak sing banget kasar lan kejem[1041] ; lan pungkasané, Kanselaris Rahasia, ing ngendi para agen Biron sing mimpin – wong-wong iki sing mréntahaké Rusia, lan piranti kuwasaé yaiku pangasingan lan tiang gantung[1042] .

Ing wektu iki, arsitek utama kabijakan gerejawi Peter yaiku Theophanes Prokopovich, sing wis kasil entuk kapercayané Anna lan Biron[1043] . Nganti seda (1736), Theophanes dadi pejabat sing kuwasa ing Sinode lan saiki bisa mbales dendam marang kabèh mungsuhé biyèn. Ing taun 1731, Sinode wis sepenuhe tundhuk marang Kabinet Menteri sing dipimpin dening Osterman[1044] . Dekrit-dekrit sadurunge dikuataké lan diganti karo dekrit anyar sing luwih ketat; para uskup diocehs dianggep tanggung jawab sakabehe sanajan tumindak cilik sing dilakoni wong-wong ing sangisore wewenangé, kanthi denda 100 rubel; Sabanjure, ing taun 1734, denda kanggo ngucapake sumpah biara kanthi nglanggar hukum – amarga mung imam janda lan prajurit purna tugas sing diijini nindakake kuwi – mundhak dadi 500 rouble, nalika abbot biara dihukum pangasingan seumur urip, lan biksu sing anyar dicukur rambuté dicopot saka pangkat monastiké lan kena paukuman badan[1045] . Uskup diocezan dilarang ngirim biksu minangka wakilé menyang lembaga sekuler, utawa nindakake negosiasi ing kana liwat mediasi[1046] . Para abbot ora mung wajib njaga katertiban ing biarané, nanging uga kudu langsung nglaporaké marang Sinode kabèh pelanggaran sing ditindakké para biksu; sing kabukti salah bakal direkrut dadi prajurit utawa diasingaké menyang tambang-tambang Siberia. Sinode pancèn ora kalebu ing babagan peradilan; mung diparingi tugas mbusak status monastik wong sing salah, nanging kuwi uga ditindakake miturut dhawuh pamaréntah[1047] . Conto apik urip monastik ing wektu kuwi yaiku kahanan nalika Biara Ascension ing Moskow dikelola luwih saka setaun déning sawijining kapten Resimen Semenovsky tinimbang biarawati kepala, sing wektu kuwi lagi diinterogasi ing St. Petersburg[1048] .

Sing diarani 'inkuisisi para biksu' iku banget ngrusak urip monastik lan komunitas monastik. Sajrone panyelidikan iki, akèh biksu diusir saka biarané, utamané amarga tuduhan politik – sing enom dipaksa mlebu tentara, déné sing tuwa dicopot status monastiké lan dikirim makarya paksa ing Ural utawa Siberia. Pembersihan iki dilakokaké déning Kanselaris Rahasia sing kasebut mau, lan akibaté jumlah para biarawan lan biarawati mudhun kanthi signifikan. Nalika taun 1724, miturut laporan, ana 25.207 biksu lan biarawati ing biara-biara, nanging ing pungkasan pamaréntahan Anna mung ana 14.282 (7.829 biksu lan 6.453 biarawati). Sawisé seda Kaisar Putri, sing pamaréntahané wis marakaké akèh kasangsaran tumrap Gréja Rusia, Sinod nyusun laporan kanggo pamaréntah, kang nggambaraké kahanan ngédab-édabi ambruké urip monastik: sawatara biara kosong kabèh, déné ing biara liyané mung ana sithik biksu, lan wis tuwa-tuwa banget, nganti ora ana sing bisa nindakake ibadah; sajrone panyelidikan, akèh sanggha abbot dipecat lan ditahan , lan

---

[1040] Stdhlin. 2. kaca 222, 223.

[1041] Cf. karakterisasi Anna ing: Shcherbatov, M. M., 'Bab Korupsi Moral ing Rusia', ing: Russian Articles 1870. Vol. 7, kaca 50. Babagan peran A. I. Osterman ing ngetrapake kabijakan greja Anna, delengen: Monuments of Russian History. Ed. Kashpirov (1873). Vol. 3, kaca 260; PSZ. Vol. 11, No. 8506.

[1042] Platonov. Kuliah. kaca 552; Korsakov, D. 'Anna Ioannovna', ing: RBS; babagan Biron: Stroev, V. 'Jaman Biron lan Kabinet Menteri' (1909). Memoir iku sumber sing penting banget kanggo jaman Anna: Manstein, Jenderal. Memoar Sajarah, Politik, lan Militer babagan Rusia, saka taun 1727 nganti 1744. Kanthi biografi pangarang, disusun dening Hubert (Leipzig, 1771; ing basa Jerman: ibid., 1771; ing basa Rusia ing: Russkiye Izvestiya, 1875).

[1043] Chistovich. Op. cit. kaca 257, 295, 316; Titlinov. Op. cit. kaca 146, 162.

[1044] PSPiR. 7. No. 2505 lan 2531 (kabeh tanggal 1731). Kabinet Para Menteri diadegaké tanggal 1 November 1731 'kanggo kapentingan nagara lan para kawula setya', kaya sing kacathet ing prentah. PSZ. 8. No. 5871; Sinode kapeksa nyedhiyakake laporan saben wulan ('laporan').

[1045] PSZ No. 6177, 6189, 6574, 6561, 6585.

[1046] PSZ No. 7993.

[1047] PSZ No. 7660 lan 7538, uga No. 8543.

[1048] Zavyalov. Op. cit. kaca 72.

administrasi biara ana ing kahanan sing paling ngenesake; ora ana pratandha urip monastik ing urip saben dinane; seminari teologi kekurangan guru, lan ora ana sing bisa diundang kanggo nggantèkaké. Laporan Sinode nyimpulake manawa monastisisme ing Rusia ana ing ambang karusakan total; mula, Sinode nyuwun supaya pangukuhan biksu diijini maneh, sawisé novisiyat ora telung taun nanging mung enem wulan. Pamrentah Regent Anna nampa panyuwunan iki kanthi becik lan maringi ijin[1049] .

Cetha menawa, amarga kabijakan gréja kaya ngono—sing déning pamaréntah ora ana alesan utawa dhasar sing wajar—urip gréja dadi gambaran sing nyedhihaké. Nanging kahanan sing padha uga kelakon ing aspèk liya saka urip Rusia ing wektu kuwi sing ana gandhèngané karo kabijakan umum pamaréntah, amarga nagara lan rakyaté dianggep hina lan dipandang remeh. 'Pamrentahan wong Jerman suwéné sepuluh taun,' tulis S. Platonov, 'sepuluh taun nalika wong Rusia dihina ing simpati lan perasaané sing paling mulya'[1050] .

Ing jaman Kaisar Elizabeth (1741–1761), Gréja lan tatanan biara pungkasané bisa ambegan lega. Paling ora, Kaisar sing taat iku ora nggunakake cara-cara sing biyèn lumrah sadurungé pamaréntahané, nanging ing akèh bab dhèwèké tetep manut marang kebijakan bapakné, Peter Agung. Kesalehan pribadine nyegah dheweke saka serangan sing ora perlu marang Gereja, nanging kabijakan eklesiastikne ditemtokake dening prinsip umum kabijakan administratif[1051] . Pembersihan para biksu mandheg, lan Maharani maringi ijin pambangunan maneh, kanthi biaya negara, loro biara sing paling diurmati – Valaam lan Konevsky – sing loro-lorone rusak parah amarga langkah-langkah sing dijupuk ing abad kaping 18. Dheweke uga mrentahake supaya Biara Trinity-Sergius ditetepake dadi lavra (1744); akèh biara nampa pitulungan finansial[1052] . Nanging, pangambilan sumpah monastik isih dikontrol déning pamaréntah; mung ing diosek-diosek Rusia Kidul (biara-biara Little Russian) uskup lan abbot Lavra Kiev-Pechersk nduwé hak nindakake upacara tonsur miturut karsa dhéwé. Ora nganti taun 1761, sawatara wektu sadurunge seda, Kaisar wédok ngetokaké prentah sing maringi ijin pangukuman biara sing bébas. Sajeroning pamaréntahané, biara-biara terus dadi pangayoman kanggo para cacad perang, prajurit tuwa, wong lara jiwa, lan pelanggar enom. Ing taun 1758, ana rencana sing dirembug ing ngendi para warga iki bakal dipindhahake saka biara lan dibangun pangungsèn khusus kanggo dheweke, kanthi pangungsèn kasebut dijaga nganggo tanah kagungan biara; nanging, rencana kasebut mung ana ing kertas[1053] . Ing jaman Peter III (1761–1762), larangan babagan pangabdian monastik sukarela diulang maneh, ora mung ing keuskupan Rusia Agung nanging uga ing keuskupan Rusia Kidul[1054] .

Minangka asil saka kabijakan-kebijakan iki, sing luwih ngrusak tinimbang mbangun urip monastik, monastisisme dadi kahanan sing ngenesake. Ing taun 1762, mung ana 7.659 biksu lan 4.733 biarawati, malah luwih sithik tinimbang ing taun 1740[1055] Kita mung duwe bahan sing sithik banget saka separo kapisan abad kaping 18 kanggo mbangun gambaran sing cetha babagan urip internal ing biara. Akèh dekrit lan prentah ora maringi gambaran sing akurat: kudu tansah éling yèn kuwi disusun kanthi bias tartamtu (utamané nalika pamaréntahan Anna), kanggo mbeneraké siji utawa liyané. Penganiayaan iki ora akèh mbantu nguripaké maneh urip monastik. Ing wektu kuwi, ana kakurangan kekuwatan rohani lan uga wong-wong sing energik lan berbakat sing bisa nemokaké dalan sing bener kanggo nguripaké maneh urip monastik. Mengko, ing separo kapindho abad kaping 18, ana upaya tartamtu ing arah iki, nanging sadurunge , komunitas biara kudu nahan maneh sawijining reformasi sing ditindakake dening panguwasa negara; kabutuhané, ing siji sisih, wis suwe mendesak, nanging ing sisih liya, palaksanaané kebak akèh kakurangan. Sanadyan mangkono, reformasi iki mbusak panyebab paling wigati sing nyumbang marang sekularisasi urip monastik, saéngga pungkasane bisa dianggep kanggo nindakake reformasi jero babagan urip monastik.

[1049] N. M. Monastisisme Rusia ing abad kaping 18, ing: Stranik. 1884. Jilid 1. kaca 212, 435 sarta salajengipun; PSZ. No. 8303, 8309, 9382.

[1050] Platonov. Kuliah. kaca 556.

[1051] Babagan kabijakan greja Elizabeth, delengen: Vedenyapin, P. 'Undhang-undhang Kaisar Elizabeth Petrovna Babagan Pendeta Ortodoks', ing: Prav. ob. 1865. No. 5, 7, 10; Znamensky, P. 'Pendeta Paroki ing Rusia Wiwit Jaman Reformasi Peter' (1873). kaca 242, 441–459; ing kono uga. Sekolah Teologi ing Rusia sadurunge Reformasi 1808 (1881). kaca 175 lan salajengipun, 188. Ana biografi menarik liyane babagan Elizabeth: Bain, N. Putrié Peter Agung (Westminster, 1891).

[1052] IRI. Jil. 3, kaca 618, 486; Jil. 4, kaca 662; PSZ. No. 8959; ing wektu sing padha, kanthi dekrit tanggal 8 Juli 1744 (PSZ. 12. No. 8960), Elizabeth negesake hak Lavra kanggo nduwèni kabèh tanah kagungané. Gorsky. Gambaran Sajarah. 2. kaca 129.

[1053] PSZ No. 9591, 10665, 11332, 1079; cf. No. 8583, ing ngendi para perwira cacat diwajibake njaga ketertiban nalika ibadah.

[1054] PSZ. No. 11441, 11481.

[1055] IRI. Jilid 2. kaca 81.

3. Sekularisasi taun 1764

Sekularisasi taun 1764 nandhani puncak saka serangkaian langkah sing mung matesi hak biara kanggo nggunakake tanah duwene lan ngalirake sebagian penghasilan saka kana langsung menyang kas negara, dene hak duwene tetep ana ing biara kaya sadurunge. Alesané amarga Pangeran Peter Agung ora nyiyapaké rencana tartamtu, lan para penerusé cukup wareg mung nganggo langkah-langkah setengah mateng. Pamilikan tanah biara dadi sumber sing bisa digunakaké pamaréntah kanggo njupuk sumberdaya nalika butuh dhuwit. Amarga ekonomi Rusia tansah ngalami kesulitan finansial—utamane amarga biaya sing gegayutan karo reformasi Peter Agung, lan ing puluhan taun sabanjure uga amarga manajemen sing ala—pemerintah bola-bali njupuk pendapatan saka tanah biara lan gréja. Iki padha karo rampasan terang-terangan. Para panguwasa biara ora duwe minat maneh marang perbaikan ekonomi apa wae: sanajan bisa wae padha nindakake langkah-langkah kaya ngono, nanging pamarentah mung peduli karo bathi langsung lan ora gelem ngenteni nganti perbaikan kasebut ngasilake woh. Pendapatan saka tanah biara digunakake kanggo macem-macem tujuan dening macem-macem lembaga, lan pamaréntah dhéwé ora nduwé gambaran cetha babagan carané didistribusikaké. Luwih manèh, pangawasan lan administrasi tanah-tanah iki kerep ngalami reorganisasi bola-bali, sing ora nate mbantu nambah kahanan.

Nalika tanggal 24 Januari 1701, Kantor Kehidupan Biara dipercayakaké ngawasi tanah-tanah biara, kanthi bebarengan uga éntuk hak ngatur kabèh tanah gerejawi – sing biyèn kagungan Patriarkat, keuskupan, lan biara – kaya sing kacathet ing dekrit. Nanging, Kantor Monastik ora nampa pandhuan sing cetha babagan wates wewenangé. Kantor iki ana watara 20 taun lan sajrone wektu kuwi ora ngembangaké struktur sing pasti. Tugasé kalebu nglakoni kontrol, nglumpukaké pangasilan—sing kudu digunakaké manut pandhuané Peter dhéwé—lan pungkasané, nindakaké survei tanah[1056] . Survei iki lumaku meh 10 taun, lan asilé dikenal minangka 'Tabel 1710'; mung sawatara pérangané sing isih ana. Cetha saka dekrit tanggal 30 Desember 1701 lan sawetara dekrit sabanjure sing nambahaké[1057] yèn Peter pancèn, sakwisé kabèh, nduwèni rencana tartamtu babagan panggunaan pangasilan saka tanah biara: pérangané disisihaké kanggo pangopènan biara, déné pérangan liyané dimaksudaké kanggo manéka tujuan pendidikan lan amal.

Mula saka iku, Kantor Monastik wiwit mbedakaké loro kategori pangasilan: pangasilan 'sing ditemtokaké', kang dimaksudaké kanggo pangopènan lembaga keagamaan, kalebu ordo monastik, lan pangasilan 'sing ora ditemtokaké', kang dimaksudaké kanggo kas nagara kanggo kabutuhan pendidikan lan amal sing ditemtokaké déning Peter[1058] . Biara-biara sing duwé tanah sithik banget dibebasaké saka pajak lan ora kalebu ing salah siji kategori iki. Biaya kanggo ngopeni siji biksu ing taun 1701 ditemtokaké 10 rubel lan 10 kuart gandum saben taun; sabanjuré, miturut 'Tabel 1710' biaya kasebut dikurangi lan pungkasane ing taun 1724 ditetepake dadi 6 rubel lan 5 kuart gandum saben taun, kanthi tunjangan cilik kanggo para abbot lan hieromonk[1059] . Nanging, saliyane iku, asring banget—utamane nalika Perang Lor Agung—dekrit tsar sing ora disangka-sangka diterbitake, sing nyakup, antara liya, babagan ekonomi biara. Yen Tsar mbutuhake jaran kanggo pasukan kavaleri, biara-biara ing distrik kulon kapeksa nyedhiyakake; yen jaran pasukan dragoon mbutuhake jerami, biara-biara mau uga langsung wajib nyedhiyakake jerami . yen para ahli tetanen tembakau (tobacco masters) sing digawa saka manca butuh panggonan lan panganan, para biara uga kawajiban nyedhiyakake iki[1060] . Rencana asli Peter kanggo nggunakake sebagian penghasilan saka tanah biara kanggo tujuan amal kabuktèn ora bisa amarga biaya perang, lan dhuwit lan penghasilan ing wujud barang kasebut digunakaké utamané kanggo kabutuhan militer lan belanja liya sing ora direncanakaké saka kas nagara[1061] . Sawetara tanah biara dilebokake ing sangisore wewenang departemen tartamtu – Preobrazhensky utawa Departemen Pos – dene liyane digandhengake karo pabrik-pabrik sing dikelola negara. Kanggo nambah pemasukan saka tanah-tanah iki, Departemen Biara nyewakake marang individu-individu swasta, kanthi syarat para panyewa sarujuk mlebu kontrak kanthi mbayar sewa tambahan. Kahanan iki tekan titik ngendi malah mantan pamilik tanah-tanah iki – yaiku lembaga keagamaan – uga bisa nyewa, asal padha gelem mlebu kontrak sing cocog.

[1056] Gorchakov. Tatanan Biara. kaca 102, 122 lan salajengipun; Zavyalov. Op. cit. kaca 50. Karya: Zavyalov. Pitakonan babagan harta gréja ing jaman Kaisar Catherine II (1900) lan Verkhovskaya, P. Harta Real Immobiliaré Sinode Suci, Omah Residensi Uskup lan Biara (1909) – sumber paling wigati babagan sajarah sakabèhé jaman sekularisasi, 1701–1764.

[1057] Gorchakov. Op. cit. kaca 139; PSZ. No. 1886.

[1058] Cf. Milyukov. The State Economy (1890). kaca 495.

[1059] PSZ. No. 1886; Gorchakov. Babagan Kepemilikan Tanah. kaca 473.

[1060] Gorchakov. The Monastic Order. kaca 140. Lampiran No. 6, 10 lan 11.

[1061] Zavyalov. Op. cit. kaca 60; PSZ No. 1926, 2462, 3659; Gorchakov. Pangerten Kaisar. kaca 165 lan salajengipun.

Iki dadi praktik sing paling umum sawisé taun 1710, nalika ing wektu sing padha wigatiné Kantor Biara lan cakupan kegiyatané saya suda. Proses iki nggayuh puncaké ing dekrit tanggal 17 Agustus 1720, sing kanthi dekrit kuwi Kantor Biara dibubarake. Kanthi dekrit tanggal 16 Oktober 1720, tanah-tanah mau dibalèkaké marang pamilik sadurungé, lan pangelolaané manèh diserahaké marang para abbot biara. Para biara tetep mbayar mung pajeg sing wis ditemtokake sadurunge dening Kantor Biara, dene pangumpulan pendapatan saka tanah biara saiki diawasi dening Chamber Collegium (otoritas pajeg)[1062] .

Kanggo Peter, aspek praktis tinimbang aspek hukum saka prakara iki paling wigati; kanthi tembung liya, dhèwèké ora peduli karo pitakon sapa sing dadi, utawa sing kudu dianggep dadi, pamilik tanah-tanah kasebut – nagara utawa Gréja. Iki katon saka kasunyatan manawa 'Peraturan Spiritual' ora maringi perhatian akèh marang prakara iki. Prakara iki mung dianggep ing istilah sing paling umum: 'Kolégium Rohani kudu mriksa sapa sing nduwèni tanah gréja lan kepiyé, lan ing ngendi gandum lan bathi—yen wujude dhuwit—digunakaké. Lan yèn ana sing nyolong kagungan gréja, Kolégium Rohani kudu tumindak marang wong kuwi lan mbalèkaké apa sing wis dicolong' (Bagéan 3, § 9). Cetha manawa Sinode kudu maringi perhatian khusus marang pitakon sapa sing kudu ngatur tanah gereja, utamane sawisé dekrit tanggal 16 Oktober 1720. Bab iki wis dibahas ing sidang kapisan Sinode tanggal 14 Februari 1721, lan panyuwunan babagan iki diajukake marang Tsar: Apa harta-harta… kudu dipasrahaké mung marang yurisdiksi Kolèj Eklesiastik, amarga wis rusak lan diabaikan déning panguwasa sipil, lan Kolèj Eklesiastik wis ngucapaké sumpah kanggo njaga kasetyan lan kapentingan Paduka Tsar ora kurang saka kolèj-kolèj liyané? Lan 'Peraturan Rohani' nemtokake manawa administrasi kaya ngono bakal dadi wewenang Kolégium Rohani.' Iki minangka interpretasi sing cukup liberal saka paragraf sing kasebut ing ndhuwur, nanging Tsar mrentahake: 'Mangkono kersane' – lan tanah-tanah kasebut bali maneh menyang administrasi lembaga gerejawi[1063] .

Nalika Sinode wis mriksa kanthi teliti kahanan finansial tanah-tanah kasebut lan organisasi pangumpulan pajeg saka kana, diputusake kanggo mbentuk maneh Kantor Biara, nanging wektu iki dadi badan administratif Sinode dhéwé. Minangka wangsulan marang petisi Sinode tanggal 10 Maret 1721, Pangeran Peter mrentahake supaya Kantor Monastik diadegake maneh, nanging wektu iki ing sangisoré Sinode. Sinode diparingi instruksi kanggo nglumpukake pangasilan liwat Kantor Monastik lan nransfer menyang Chamber College[1064] . Kantor Biara Sinodal diganti jenengé tanggal 14 Desember 1724 dadi Kantor Kamar Administrasi Sinodal lan ana nganggo jeneng iki nganti 29 September 1726, nalika diganti jeneng maneh, wektu iki dadi Kolese Keuangan Administrasi Sinodal. Kolej iki ana nganti 15 April 1738, nalika kanthi prentah Maharani Anna, dipunbebasake saka yurisdiksi Sinode lan dipasrahaké marang wewenang Senat. Wiwit dina kuwi, kabèh tanah gereja mlebu ing pangawasan badan pamaréntahan[1065] .

Ing periode iki, kegiyatan Departemen Biara Sinode lan Kantor Kamar mung kalebu nglumpukake pendapatan saka tanah-tanah kasebut lan nransfer menyang kas negara. Minangka pratandha saka langkah-langkah administratif murni ing wiwitan iki, pamaréntah alon-alon nduwé pandangan yèn kagungané gréja, kalebu tanah biara, kuduné dianggep kagungané nagara; nanging, butuh pirang-pirang dasawarsa sadurungé pandangan iki diukumé ing undhang-undhang nagara.

[1066]Sanajan ing taun-taun pungkasan pamaréntahané Pangeran Péter, pangasilan saka tanah sing ditunjuk mung digunakaké kanggo kabutuhan nagara[1067] . Langkah penting kanggo nyuda biaya pangopènan biara lan mbebasake sebagian pendapatan saka tanah 'ditetepake' yaiku dekrit taun 1724, sing mréntahake nyusun daftar staf biara – dekrit misuwur sing wis kaping pirang-pirang kita sebut, ing ngendi sikap Peter marang monastisisme lan urip biara kasebut diungkapake kanthi tuntas. Nanging, dekrit iki nduwèni tujuan praktis tinimbang ideologis, yaiku: dimaksudaké kanggo nyuda jumlah biksu lan kanthi mangkono ngurangi belanja Gréja. Ing tanggal 22 Mei 1724, Sinode, adhedhasar dhawuh pribadi tartamtu saka Pangeran Peter,

---

[1062] Gorchakov. Op. cit. kaca 167; PSZ. No. 3659.

[1063] PSPiR. Jilid 1, No. 3; PSZ. Jilid 6, No. 3734, § 5. Kaputusané Peter mung dikenal saka dekrit tanggal 26 Juni 1741. PSZ. No. 8406.

[1064] PSPiR. Jilid 1, No. 30, 41, 79, 273, 729.

[1065] Zavyalov. Op. cit. kaca 66–70. PSZ. No. 4567. Babagan organisasi Kantor Biara Sinodal lan Kantor Kamar, delengen: Barsov, T. Lembaga-lembaga Sinodal Jaman Biyen (1897). kaca 171–184. Reformasi sing dilakoni ing September 1726 digandhengake karo reorganisasi administrasi Sinodal umum; tanggal 15 Juli 1726, Sinode dipérang dadi loro departemen, siji ngurusi urusan saben dinane, déné sijiné ngurusi pangadilan gerejawi lan administrasi tanah. PSZ. 7. No. 4559. Cf.: Barsov. Ibid. kaca 187 lan salajengipun.

[1066] PSZ. 7. No. 4488; PSPiR. 4. No. 1237, 1266.

[1067] PSPiR. 1. No. 313.

nyusun sing diarani 'tabel staf 1724', nanging sawatara wektu iki ora ditrapake, amarga seda Sang Kaisar nyegah pelaksanaan dekrit iki. Dewan Keuangan Administrasi Sinodal taun 1726, ing ngendi kabeh prakara saiki diputusake ora dening rohaniawan nanging dening pejabat sekuler—sing saktenane wis mbusak saka wewenang Sinode lan, ing kasus-kasus wigati, ngirim prakara menyang Senat— ora nyetujoni peraturan staf taun 1724 lan ngajokake banding marang Maharani Catherine I (1725–1727) kanthi panyuwunan supaya ora ditrapake, kang diparingi idin[1068] . Akibate, amarga peraturan staf taun 1724 ora disetujoni, panguwasa paling dhuwur nggawe masalah tanah biara dadi bahan rembugan. Dewan Rahasia Agung lan Senat mutusaké supaya kabèh tetep kaya biyèn lan ora ngetrapaké statut 1724, sing ing sawijining teges bisa dianggep minangka kamenangan kanggo Sinode, amarga Dewan Keuangan terus makarya minangka departemen Sinode, lan iki, ing sawetawis, njaga pangaribawaé marang lumakuné urusan ing Dewan. Tata cara iki banjur dikonfirmasi kanthi piwarta tanggal 6 Februari 1727.[1069]

Sanadyan sacara resmi Dewan Keuangan tetep dadi badan sing tanggung jawab marang Sinode, ing jaman Kaisar Anna, kanthi dekrit tanggal 17 Maret 1733, Dewan Keuangan diwajibake nyerahake laporane ora marang Sinode nanging marang Senat, saka kono Sinode bisa entuk informasi babagan laporan kasebut[1070] . Sistem pelaporan birokrasi sing relatif rumit iki dibubarake kanthi dekrit tanggal 15 April 1738, nalika urusan tanah biara sacara pasti dicopot saka yurisdiksi Sinode[1071] .

Saka April 1738 nganti 15 Juli 1744, Dewan Keuangan sakabehe dadi wewenang Senat. Saiki Dewan Keuangan entuk kabeh wewenang saka Kantor Monastik lawas, sing wis dikuwasani sadurunge taun 1677 lan sawisé taun 1701[1072] . Kanggo tanah greja lan monastik, iki taun-taun sing paling angel. Synod, nanging, nganggep dekrit tanggal 2 Januari 1739 iku banget ora disenengi. Sadurunge, miturut 'Addendum to the Ecclesiastical Regulations', harta pribadi lan dhuwit uskup lan abbot sing wis seda pindhah dadi kagungané Sinode; nanging saiki diwènèhaké prosedur sing ngatur supaya kabèh harta kasebut langsung dipindhahaké marang Dewan Keuangan lan ora bakal dibebasaké saka kono tanpa prentah saka Gusti Ratu[1073] . Purbane padha rusak amarga pajeg sing dibebasake ngluwihi penghasilane; salajengipun pajeg-pajeg mau terus-terusan ditambah, contone kanggo nutupi biaya kandhang jaran sing diadegake dening Biron; akèh purbane sing telat mbayar; kahanan kanggo purbane sing ditunjuk lan sing ora ditunjuk padha ora bisa ditahan. Kantor Tunggakan Pajak, sing diadegaké ing jaman Kaisar Anne, ngirim pasukan militer kanggo nglumpukaké tunggakan kanthi paksa. Yen kas lan lumbung ing tanah biara kosong, para tani biara langsung dirampok[1074] .

Ing jaman Kaisar Elizabeth, ana gelombang anyar liberalisasi lan reformasi diwiwiti. Sawisé panjenengané munggah ing tahta (1741), Sinode nyuwun marang panjenengané memorandum babagan kahanan Gréja, ing ngendi padha nuduh Dewan Keuangan ora kompeten. Nanging, nganti telung taun sawisé, tanggal 15 Juli 1744, Kaisar putusake mbusak Kolese Keuangan lan mindhahaké manèh pangelolaan tanah gereja lan biara marang Sinode. Kanggo kuwi, Sinode ngadegaké Chancellery Administrasi Keuangan Sinodal[1075] . Kanggo ngatur Kantor iki, Sinode ngangkat loro archimandrite lan siji abbot. Nanging, reformasi administratif iki ora akèh mbantu nambah kahanan ekonomi tanah monastik. Tanah-tanah kasebut terus dibebani pajak sing ngluwihi penghasilane, lan para petani ing tanah kasebut wis rusak total sajrone pamaréntahan Anna. Para pangurus anyar – manèh para sepuh desa kaya jaman biyèn – miwiti tugase kanthi ketegasan gedhé. Kahanan malah nyebabaké rasa ora tentrem ing antarané para tani biara[1076] . Pangarep-arep Sinode yèn saiki, sajroning pamaréntahan Elizabeth sing taat, pamaréntah bakal ngganti sikapé marang tanah-tanah greja ora kasil. Pendapatan saka tanah-tanah kasebut wis suwe mili menyang kas negara, lan kas negara

---

[1068] Delengen 'Jurnal Dewan Rahasia Agung' tanggal 25 September 1726, § 4, ing: Koleksi. 56. kaca 100.
[1069] PSZ. 7. No. 5005; PSPiR. 5. No. 1907.
[1070] PSZ, No. 6354.
[1071] Mung tanah patrial lawas sing wis dipindhahake marang Sinode ing taun 1721 sawisé diadegaké sing tetep ana ing administrasi sinodal; Sinode, amarga ngantisipasi prentah anyar saka Pangeran Peter, kanthi wicaksana ora mindhahake tanah-tanah iki marang Kantor Biara sinodal, nanging njaga ing sangisoré wewenangé langsung. Nanging saiki, sawisé dekrit tanggal 15 Mei 1738, tanah-tanah iki uga dicopot saka administrasi Sinodal lan dipindhahaké menyang Dewan Keuangan. Zavyalov. Op. cit. kaca 74; PSZ. 10. No. 7679.
[1072] PSZ, No. 7639 (1738), 7850 (1739), 8074 (1740).
[1073] PSPiR. 2. No. 596. § 61. Zavyalov. Op. cit. kaca 75. Nanging kudu dielingi, yèn harta pribadi para hierark gereja bisa akèh: para hierark nduwèni busana liturgi sing larang regané, wadah suci, ikon, buku, lan sapituruté.
[1074] 1. Znamensky. Op. cit.; Prav. sob. 1864. 1. kaca 274; cf.: Zavyalov. Op. cit. kaca 77 lan salajengipun.
[1075] PSZ. 12. No. 8993; cf. Zavyalov. Op. cit. p. 77. Sadurunge, kanthi dekrit tanggal 26 Juni 1741, Dewan Keuangan wis dipindhahake samentara marang Sinode. PSZ. No. 8406.
[1076] PSZ. 13. No. 10168; Zavyalov. Op. cit. kaca 100; Solovyov. 24 (1874). kaca 242, 360, 363.

saiki pancen ora bisa tanpa kuwi. Sanadyan nduwèni kesalehan batin sing jero lan maringi pangayoman marang hierarki gereja lan tatanan monastik, Elizabeth, amarga alasan murni negara lan ekonomi, ora bisa nyukupi panyuwunan Sinode[1077] . Saliyane, dhèwèké yakin tenan marang kebenaran pandangan bapaké, yaiku Peter Agung[1078] . Pamaréntah banjur mangertèni yèn sekularisasi tuntas tanah-tanah greja iku perlu. Dasar kanggo iki wis disiyapake kanthi dekrit tanggal 30 September 1757, ing ngendi para perwira pensiunan diangkat dadi administrator tanah-tanah kasebut; tanah-tanah kasebut dipajaki kanthi dasar sing padha karo tanahé para pemilik tanah, nanging pajeg sing diklumpukaké kanggo pangopènan biara tetep ing tingkat sadurungé[1079] .

Penerus Elizabeth, Peter III, njupuk langkah sing tegas ing arah sing padha. Dekrité tanggal 21 Maret 1762 mbusak administrasi tanah-tanah iki saka Sinode lan mbalèkaké Dewan Ekonomi lawas. Minangka wewenang nagara sing tundhuk marang Senat, Kolese ngatur tanah-tanah kasebut liwat para perwira pensiunan, kaya sing wis diatur déning dekrit tanggal 30 September 1757[1080] . Dekrit tanggal 21 Maret 1762 uga ngatur maneh aspek finansial saka prakara kasebut kanthi dhasar anyar sakabehe. Para petani ing tanah-tanah iki, saliyane pajak per kapita (dikenakake marang saben priya) sing padha kanggo kabeh, jumlahé 70 kopeck, uga wajib mbayar tambahan 1 rubel. Nanging, lahan sing sadurungé wis digarap kanggo kapentingan pamilik tanah greja lan biara saiki dadi kagungan pribadiné. Kanthi cara iki, padha dadi tani nagara, bebas saka pambayaran ing wujud barang lan kerja paksa. Pajak rubel dibayar menyang Dewan Ekonomi. Biara lan uskup dioceesan nampa gajiné manut tabel staf tanggal 22 Mei 1724, lan malah nambahaké[1081] . Paragraf 6 saka dekrit iki pancen cetha: kabèh perselisihan hukum antarané para pemilik tanah lan para tani babagan tunggakan lan pemberontakan tani, kajaba tuduhan pembunuhan déning , dihentèkaké, lan dokumen pengadilan kudu dimusnakaké. Iki amnesti sejati, sing mungkasi saklawasé kabèh proses sing ana gandhèngané karo kerusuhan tani sajrone pamaréntahan Elizabeth[1082] . Bagéan 7 uga menarik, miturut bagéan iki para pejabat sing ngatur tanah pertanian nampa 10 persen saka saben paningkatan pendapatan minangka bonus. Dekrit Senat tanggal 6 April 1762 mréntahaké pambentukan Dewan Ekonomi lan nyusun, sakcepete, tabel staf kanggo pangopènan biara[1083] .

Kawruh menawa dekrit iki nyebabake kuciwa gedhe lan rasa ora puas ing antaraning hierarki gereja. Metropolitan Timofey saka Moskow nulis marang Metropolitan Arseny Maceevich sing misuwur saka Rostov: 'Nunc non Vestram Sanctitatem, sed omnes nos dolenda ista tetigit metamorfosis, quae vitam nostram ad gemitus et dolores ducit' [Ora mung Paduka, nanging kita kabeh krasa kena metamorfosis sing nyedhihaké iki, sing nuntun urip kita marang ratapan lan sangsara][1084] . Nanging sejatine iki dudu owah-owahan, kaya sing diyakini Metropolitan Moskow, nanging minangka kelanjutan logis saka langkah-langkah Elizabeth, sing wis ditrapake kanthi sawetara keraguan. Wektu sing paling pas wis teka kanggo ngrampungake prakara iki, sanajan mbok menawa sawetara langkah awal kudune ditindakake luwih dhisik. Saliyane, dekrit kasebut ora sak 'ora adil' kaya sing diyakini A. Zavyalov[1085] .

Sanadyan sakabehe kabijakan greja Kaisar Catherine II (1762–1796) ora bébas saka pangaribawa pandangan agama pribadiné[1086] , sekularisasi taun 1764 iku, sepisanan lan paling utama, minangka kelanjutan

---

[1077] Vedenyapin. Op. cit., ing: Prav. ob. 1865. 3. kaca 220; PSZ. 14. No. 10765.

[1078] Ing babagan iki, tuladha khas yaiku dekrit Elizabeth sing mrentahake supaya para cacat perang ditampung ing biara lan dibiayai saka biaya biara, uga rasa ora puasé amarga Sinode wis nyoba banget sithik ing babagan iki. PSZ. 14. No. 10765.

[1079] PSZ. 14. No. 10765; Zavyalov. Op. cit. kaca 96–100. Bisa dianggep yèn mung seda dumadakané Elizabeth (25 Desember 1761) sing nyegah sekularisasi tanah gereja saka dilakokaké.

[1080] PSZ. 15. No. 11481. Babagan Peter III, delengen monografi: Bain, N. *Peter III, Kaisar Rusia. Crita babagan krisis lan kejahatan* (Westminster, 1902).

[1081] Sadurunge, para arkhimandrit ing biara stauropegial nampa 100 rubel saben taun; miturut dekrit tanggal 21 Maret 1762, padha wiwit nampa 500 rubel, para abbot ing biara kelas loro nampa 200 rubel, lan para abbot ing biara kelas telu nampa 150 rubel.

[1082] Pangaluaran dekrit iki déning Pèter III iku sawijining prastawa sing arang banget ing abad kaping 18, nalika kahanan budhak tani ing Rusia wis tekan puncaké. Dekrit iki nduwèni peran ing pambrontakan tani sabanjuré sajroning pamaréntahan Katerina II lan ing jaman Pugachev.

[1083] PSZ. 15. No. 11498.

[1084] Russ. Art. 25 (1879). kaca 586, lan uga ing: Solovyov. 25 (1875). kaca 147. Delengen uga layang saka Arseny Matseevich marang Count A. P. Bestuzhev-Ryumin sing ditulis sawisé Catherine munggah tahta; ibid. kaca 146.

[1085] Zavyalov. Op. cit. kaca 123, 125.

[1086] Babagan pandangan agama Catherine, delengen artikelku ing: *Jahrbuch für Geschichte Osteuropas*. 3 (1938); uga: Titlinov, B. Gavriil Petrov, Metropolitan Novgorod lan St Petersburg (1916) – panaliten jero babagan Gréja Rusia ing jaman Catherine II, ing ngendi pandangan Kaisar wédok kasebut digambaraké ing pirang-pirang panggonan. Uga delengen karya sadurungé: Znamensky, P. *Lectures on the History of the Russian Church during the Reign of Catherine II*, ing: *Prav. sob.* 1875.

lan puncak saka sakabèhé rangkaian langkah sing ditrapaké ing abad kaping 18. Catherine seneng nyebut awake dhewe minangka penerus upaya reformis Peter Agung, sing nemtokake sikap dhasar dhèwèké marang sekularisasi; pandangan agama pribadiné nyumbang supaya reformasi kasebut rampung ing wektu sing paling cendhak. Kasunyatan manawa reformasi iki ora mung ngatasi masalah tanah greja nanging uga jumlah biara lan para biarawan, iku ana gandhèngané karo pandangan Catherine marang monastisisme minangka sawijining institusi Greja Kristen.

Mbok menawa pantes menehi ringkesan cendhak babagan pandangane. Kita wis nyathet ing karya liya (deleng cathetan 1081) manawa maharani agung abad kaping wolulas iki, sing kalebu loro denominasi—iman Injili saka tanah airé lan iman Ortodoks Yunani ing Rusia—mung ing jeneng waé, ora nduwé kesalehan batin; lan dheweke mung nimbang prakara agama lan gerejawi saka sudut pandang politik nagara. Iki mesthi ora mung bakal nggawe bapake kaget, nanging uga nggumunake para kawanan Ortodoks, kajaba yen dheweke dhewe kena pengaruh kuat gagasan deistik saka jaman Pencerahan. Pandangan agama Catherine II ora ngluwihi wates deisme. Amarga kapinteran gedhé lan wawasan sajarahé, dhèwèké ora meksa pandangan agamane marang mayoritas rakyaté. Sanajan sadurunge munggah tahta, Catherine wis nuduhake marang kabeh wong sepira dhuwure pangajene marang kabeh aspek ritual greja; Kanthi nindakake kuwi, Maharani saya entuk kasenengan saka hierarki gereja lan rakyat, kosok baline karo bojone, sing minangka ahli waris takhta lan sakbanjure dadi Kaisar, wis nglirwakake upacara-upacara lan mulane tetep dadi wong njaba, 'Jerman', ing paningal wong Rusia. Mesthi wae, penyimpangan-penyimpangan sing ditindakake déning kaisar 'Ortodoks' saka tradisi Gréja Rusia, lan paugeran-paugerané—sing, miturut 'jaman emas' Kaisar Elizabeth, manèh nuduhaké campur tangan kasar nagara ing urusan gréja—iku sing banget ngganggu hierarki[1087] . Catherine mangertos kahanan psikologis kanthi cetha, lan ing manifesto tanggal 28 Juni , 1762, alesan panggeseran pangéran kasebut diterangaké utamané ing babagan agama: 'Wis cetha marang kabèh putra sejati tanah air Rusia bebaya apa sing nyerang kabèh nagara Rusia amarga tumindak iki, yaiku: Gereja Ortodoks Yunani kita sing pisanan ngrasakake geger lan karusakan tradhisi eklesiastiké, saéngga Gereja Yunani kita wis banget rentan marang bebaya pungkasan saka owah-owahan ing Ortodoksi kuna Rusia lan panriman undang-undang saka iman sing béda'[1088] .

Catherine seneng nyebut dhéwé 'Orthodox Empress'[1089] , lan ing sajarah pamaréntahané, sing disusun dhéwé, kacathet: 'Catherine diangkat dadi ratu; dhèwèké dipasang ing kono kanggo mbela iman Ortodoks' [Catherine diangkat dadi ratu kanggo mbela iman Ortodoks]. Dheweke uga nyebut awake dhewe 'chef de l'Église grecque' [pimpinan Gereja Yunani] utawa 'chef de son Église' [pimpinan Gerejaé][1090] . Dheweke seneng negesake manawa dheweke nganggep kegiyatané minangka kawajiban agama; miturut panemune, konsep Lutheran babagan sikap agama marang panggilané – 'vocation' – digabung karo gagasan kawajiban Kristen saka sawijining tsar Ortodoks. Tembung-tembungé Bossuet, sing dipilih dadi motto kanggo 'Instruction'-é, bisa uga dipahami déning dhèwèké miturut kapercayan-kapercayan iki: 'Seigneur mon Dieu! Sois attentif à ma voix et donne-moi de l'intelligence pour juger Ton peuple selon Ta sainte loi et selon la justice' [Gusti Allah, mirsani aku lan paringi aku pangerten kanggo ngadili umat Panjenengan manut paugeran suci Panjenengan lan manut kaadilan][1091] . Iki minangka aspek resmi saka keagamaane. Nanging, yen ndeleng urip agama batine Catherine, muncul swasana sing beda banget. Gambaran sing beda muncul saka layang-layange lan pacelathon karo kanca-kanca cedhak. Dheweke ora wong sing seneng menyang gréja – paugeran

---

[1087] Karyaku sing wis dikumpulake, kaca 571, 574. Delengen cathetan ing ndhuwur babagan dekrit sing nyentuh tanah gereja; saliyane, ana gosip babagan rencana Peter III ngenalake sawetara 'inovasi Protestan'. Delengen layang saka Count Mersy-Argento marang Count Kaunitz (28 Mei lan 18 Juni 1752), ing: Collection. 18. kaca 371 lan 391; uga: Bolotov. Notes. 2. kaca 172; Mémoire de la princesse Dachkoff. 1. kaca 41; Russian Archives. 1871. kaca 2055; uga dekrit tanggal 26 Maret 1762, sing ora kalebu ing PSZ, ing: Russian Articles. 6 (1872). kaca 567.

[1088] PSZ. 16. No. 11582; Manifesto sing diterbitake gegayutan karo pangukuhan tahta tanggal 7 Juli 1762 maneh mbenerake kedadeyan tanggal 28 Juni: Kaisari ngumumake manawa iki dibutuhake saka dheweke miturut 'jabatane dhewe ing ngarsane Gusti Allah (!), Gréja-Ne lan Iman Suci'. PSZ. 16. No. 11598; pati Peter III dipresentasikaké minangka manifestasi kersané Pangayoman Ilahi. PSZ. 16. No. 11599. Delengen karya sing tak sitas, kaca 574.

[1089] Collection. 7. kaca 156.

[1090] Arsip Rusia 1865, kaca 490; Koleksi 13, kaca 378 (kanggo Voltaire, tanggal 27 Desember 1773). 33, kaca 142 (kanggo Grimm, tanggal 23 April 1781).

[1091] 'The Instructions'. Ed. Chechulin (1907). Sanadyan para uskup (sing diarani Komisi Uskup Agung Innokenty) muji karya-karya Catherine (Titlinov, Gavriil Petrov. hlm. 131–134), Gréja Rusia lan kapentingané tetep ana ing njaba lingkup Komisi Legislatif; para rohaniawan ora diwakili déning deputé dhéwé; mung Sinode sing ngirim siji wakil menyang Komisi. Florovsky, A. Komposisi Komisi Legislatif, 1767–1774 (1915). hlm. 57; Stöhlin. 2 hlm. 468. Cf. uga karya kula sing kasebut ing dhuwur.

lan kabiasaan gréja mung dadi kabutuhan kanggo dheweke; dheweke ora tau nglakoni amarga dorongan batin. Iki dadi dhasar kanggo Pangeran M. M. Shcherbatov ngetokake pitakon: 'Apa dheweke pracaya marang paugeran Gusti Allah? Amarga, yen pancen mangkono, mesthine hukum Gusti Allah dhéwé bisa ndadekake atiné lurus lan nuntun langkahé ing dalan kabeneran. Nanging—ora! Dhèwèké mabuk amarga maca tanpa mikir saka panulis modhèren. Dhèwèké ora nggatekake hukum Kristen babar pisan (sanajan dhèwèké pura-pura taat banget)'[1092] . Kabijakan greja Catherine paling cetha digambarke déning panemune dhéwé, sing diucapake malah sadurunge dhèwèké munggah tahta: 'Respecter la religion, mais ne la faire entrer pour rien dans les affaires d'État' [Ngajeni agama, nanging aja nganti agama mlebu ing urusan nagara][1093] .

Sawisé Catherine munggah tahta, pitakon babagan tanah gereja lan biara langsung dirembug. Ing tanggal 16 Juli 1762, yaiku rong minggu sawisé panjatané ing tahta, Senat, 'miturut panyuwunan para rohaniawan', nglulusaké resolusi kanggo mbalèkaké tanah-tanah mau marang lembaga keagamaan, lan ngetokaké tambahan 1 rouble saka para tani biara saliyané 70 kopecks pajak per kapita, bakal dikenani tambahan 1 rubel, sing dipérang dadi loro bagean: 50 kopeck kanggo kas negara kanggo pangopènan wong cacat lan 50 kopeck kanggo lembaga gereja sing dadi panggonan bali para petani biara; Tanah-tanah iki bakal diawasi ora dening administrator sing diangkat déning lembaga greja, nanging dening para sesepuh desa sing dipilih déning para tani. Loro dina sawisé prentah iki, tanggal 18 Juli, ana sidang gabungan Senat lan Sinode, sajrone kuwi panemu anggota Sinode pecah; Uskup Agung , Dimitri Sechenov, ngandharake panemu manawa kudu dibentuk sawijining komisi khusus kang dumadi saka wakil-wakil rohaniawan lan pamaréntah kanggo nyusun tabel staf kanggo keuskupan lan biara lan kanggo netepake tata cara distribusi pangasilan saka tanah-tanah kasebut.

Catherine, sawisé nampa laporan babagan rapat iki, durung mbentuk panemu sing pasti babagan prakara iki dhéwé, lan manifesto tanggal 12 Agustus 1762 kamungkinan diterbitaké sawisé dhèwèké mbahas masalah iki karo Count A. P. Bestuzhev[1094] . Manifesto sing banget dawa iki[1095] , sing menehi penilaian kritis marang dekrit-dekrit Peter III sing kasebut mau, nuduhake manawa Catherine ora luput saka kritik tumindak para pendahulune, sing gagal mangerteni sikap Peter marang tanah gereja lan ora gelem nerusake karya sing wis diwiwiti miturut semangaté. 'Kita ora nduwé niyat utawa kepéngin,' ujare manifesto, 'ngrebut tanah gereja kanggo dhéwé, nanging kita nduwé wewenang sing diparingaké Gusti Allah kanggo netepaké undang-undang babagan panggunaan sing paling becik kanggo kamulyané Gusti Allah lan kabecikan tanah air. Lan kanggo tujuan iki, ing sangisoré pangayomaning Gusti, kita niyat nggawa organisasi kabèh rohaniawan marang kasampurnan, manut marang paugeran gerejawi sing ditrapaké déning eyang kakung kita sing paling kinurmatan, Paduka Kaisar Péter Agung, kanthi ngadegaké komisi khusus kang dumadi saka tokoh-tokoh gerejawi lan sekuler, ing sangisoré pangawasan kita dhéwé. Sateruse, kanthi ngacu marang resolusi Senat (tanggal 16 Juli) lan petisi Sinode, manifesto mréntahaké – nganti wektu komisi iki miwiti makarya lan nggayuh kaputusan: 1) yèn tanah-tanah kagungané para rohaniawan dibalèkaké; 2) Dewan Ekonomi dibubarake lan para pejabat dicopot saka administrasi, 3) pajeg per kapita 1 rubel dikenake marang para petani biara, utawa 'miturut kahanan lan kabutuhan lokal'; para petani bakal terus dipekerjaké kanggo kerja, nanging 'tanpa kehabisan tenaga amarga pungutan sing kakehan utawa kerja sing ora perlu'.

Ing tanggal 29 November 1762, sawijining dekrit kaisar anyar ngadegake Komisi Tanah Greja, kanthi telung anggota sing makili Greja lan lima sing makili pamaréntah[1096] . Komisi iki nampa pandhuan tartamtu kanggo pakaryané. 'Kita kepéngin,' pituduh kasebut nutup, 'supaya harta gréja dimanfaatké kanthi cara sing paling becik kanggo ngabdi marang Gusti Allah, yaiku kanggo ngrembakaaké kesalehan lan kanggo kabecikané rakyat.' Tujuan manifesto iku pantes dipuji, nanging sayangé ora nambah kasucian lan ora maringi manfaat marang rakyat. Ing gegayutan karo pambentukan komisi iki, pamaréntah nerbitaké sawatara prentah liyané.

Wiwit tanggal 8 Januari 1763, muncul manèh manifesto saka Catherine, sing nuduhaké yèn, kaping pisan, dekrit-dekrité Peter III lan manifesto tanggal 12 Agustus wis nyebabaké bingung ing antarané para tani biara lan ora gelem mbayar pajeg kapala tambahan; lan kapindho, para rohaniawan mbokmenawa wis miwiti

---

[1092] Shcherbatov. 'Bab Korupsiné Moral ing Rusia', ing: Russian Articles 1871. kaca 686; lan uga: Dolgoruky, I. M. 'Perjalanan menyang Kyiv ing taun 1777', ing: Readings 1870. Jilid 3. kaca 8; karya sing dakkutip kaca 574–576.

[1093] Koleksi. 7. kaca 97.

[1094] Solovyov. 25 (1875). kaca 148; cf. layangé Catherine marang Count A. P. Bestuzhev. Koleksi. 7. kaca 135.

[1095] PSZ. 16. No. 11643.

[1096] PSZ. 16. No. 11716; babagan kegiatan Komisi: Zavyalov. Op. cit. kaca 127 lan salajengipun.

ngatur tanah-tanah sing wis dibalekake marang panguwasaé kanthi semangat sing kakehan, nganti manifesto paling anyar ngemot rekomendasi kanggo 'njaga' para tani supaya 'tetep tertib'[1097] . Ing tanggal 12 Mei 1763, Catherine ngadegake Dewan Ekonomi kanggo Tanah-tanah Gerejawi[1098] . Dewan Manajemen Ekonomi dumadi saka pejabat sekuler lan tanggung jawab marang Maharani lan Senat; mung wajib nglaporake prakara sing murni sifat keagamaan marang Sinode. Pungkasané, tanggal 26 Februari 1764, dekrit misuwur babagan tanah gereja diterbitaké, sing ngrampungaké perselisihan suwé atusan taun – wiwit taun 1503 – antarané Gereja lan nagara[1099] .

Ketentuan paling wigati saka undang-undang iki yaiku: 1. Kabeh tanah kagungané Sinode, keuskupan, biara, lan paroki kanthi pasti dipindhahaké marang Dewan Keuangan. Kabeh lembaga keagamaan dicopot saka administrasi tanah-tanah kasebut. Para petani sing manggon ing tanah-tanah kasebut, cacahé miturut sensus taun 1760 ana 910.866 'reviskiy duš' (tegesé wong lanang waé; angka iki kudu ditambah karo anggota kulawargané), dilebokaké ing yurisdiksi Dewan Ekonomi, lan wiwit kuwi diarani 'petani ekonomi'. 2. Wiwit 1 Januari 1764, tinimbang kerja corvée lan macem-macem pungutan, para tani kapeksa mbayar pajak per kapita 1,5 rubel, sing disalurake menyang kas nagara liwat ' ' saka Dewan Ekonomi. 3. Dewan Ekonomi diwajibake nyedhiyakake jumlah tartamtu kanggo pangopènan lembaga keagamaan – katedral, biara, lan gréja paroki – sing sadurunge nduwèni tanah. 4. Keuskupan dipérang dadi telung kelas, lan pangopènané diwènèhaké miturut kelasé. 5. Kanggo biara – wiwitané mung sing ana ing Rusia Agung, yaiku sing ora kalebu sing tundhuk marang Metropolitan Kyiv – anggaran biara disusun[1100] .

Dhaptar monastik iki wigati kanggo kita ing rong bab: kaping pisan, dhaptar iki nemtokake jumlah biara sing nampa tunjangan taunan miturut dhaptar kasebut; kaping pindho, biara-biara sing kadhaptar dipérang dadi telung kelas.

Kanggo sajarah monastisisme Rusia salajengipun, poin kapisan kabuktèn luwih wigati tinimbang poin kapindho. Jumlah biara nyusut kanthi drastis; tegesé akèh biara ditutup sakabehé utawa digabung karo biara liya; nanging diparingi idin kanggo njaga sawatara biara sing ora kalebu ing dhaptar – sing diarani biara 'non-listed'. Nasib mbésuké loro kategori biara iki béda ora mung ing babagan finansial nanging luwih wigati ing babagan pangembangan spiritual jero. Mangkono muncul loro jinis béda ora mung saka biara nanging uga saka para biksu, loro wujud urip monastik sing béda, lan loro dalan asketik sing béda. Piagam monastik, minangka dhasar urip monastik, suwé kelangan wigati.

Ing taun 1700–1701, ana 1.201 biara ing Rusia, sing 965 kanggo priya lan 236 kanggo wanita[1101] . Ing tanggal 21 Januari 1721, Pangeran Agung Petrus mrentahake nutup sawetara biara, dene biara liyane sing mung nduwé sithik biksu digabung karo biara gedhé lan jumlah biksu dikurangi. 'Proklamasi' (1724) uga ngemot ketentuan babagan pangurangan jumlah biksu. 'Peraturan Rohani' (§ 46, bab biksu) nyaranake supaya jumlah biksu ing saben biara ora luwih saka 30. Ing abad kaping 18, nganti taun 1764, langkah-langkah sing cocog ditindakake, lan sajrone periode iki total 175 biara (141 kanggo priya lan 34 kanggo wanita) ditutup utawa dikurangi amarga penggabungan; nanging, antara taun 1700 lan 1744, 33 biara anyar kanggo priya lan 4 kanggo wanita diadegake[1102] . Angka-angka iki ora sakabehe bisa dipercaya, amarga Sinode lan badan-badane mung nampa informasi babagan biara sing diarani 'designated', sing didhukung dening tanah; biara cilik sing ora nduwé tanah lan diklasifikasikake minangka 'undesignated' utawa 'small-brotherhood' asring mandheg ana, lan Sinode ora nduwé informasi babagan iki. Antara taun 1738 lan 1741, ana 624 biara sing nampa pangopènan[1103] .

Miturut undang-undang tanggal 26 Februari 1764, ing ngisor iki kalebu ing daftar biara:

Kelas 1 Kelas 2 Kelas 3 Total

Lavras (Alexander Nevsky lan Trinity-Sergius) 2 – 2

Biara lanang 15 41 100 156

[1097] PSZ. 16. No. 11730; saliyane, ing kono, No. 11745, 11747, 11789 lan 11791 (babagan pangelolaan lan akuntansi pangasilan lan pangaluaran).

[1098] PSZ. 16. No. 11814; instruksi khusus kanggo Dewan Ekonomi: ibid. No. 11844; diwiwiti makarya tanggal 12 Juli. Ibid. No. 11864.

[1099] PSZ. 16. No. 12060.

[1100] Cf.: Zavyalov. Op. cit. kaca 155–190, 190–234, 283–321, 322–340 (babagan poin A, B, C lan D).

[1101] Chudetsky, P. 'Upaya Panaliten Sajarah Babagan Jumlah Biara Rusia sing Ditutup ing Abad kaping 18 lan 19', ing: TKDA. 1877. 4. kaca 73.

[1102] PSPiR. 4. No. 1200; Chudetsky. Op. cit. kaca 57, 58, 73, 74; IRI. 6. kaca 1144–1147.

[1103] Pokrovsky, I. Keuskupan-Keuskupan Rusia ing Abad kaping 18. Lampiran 2; Zavyalov. Op. cit. kaca 235.

Biara wadon 4 18 45 67

Panguripan sing bakal ditampa saka Dewan Keuangan ditemtokake ing jumlah ing ngisor iki (ing rubel):

Kelas 1 Kelas 2 Kelas 3 Total

Lavra (Alexander Nevsky lan Trinity-Sergius)[1104] 2 10,070 – – 2

Biara lanang 15 2,017.5 41 1,311.9 100,806.3 156

Biara wanita 4 2009,[1105] 18,475.8 375.6 67 225 207,750.4

Miturut laporan saka Sinode[1106] tanggal 1 Januari 1762, ana 954 biara ing saindenging kabèh keuskupan, sing duwé lan sing ora duwé tanah, ngemot 11.153 monastik[1107] . Sawisé sekularisasi taun 1764, Sinode mutusaké mbubarake 418 biara. Iki ninggalake 536 biara, saka iku 226 disokong dening negara, dene 310 liyane kudu urip saka sumbangan sukarela saka masyarakat[1108] . Mangkono, ana loro jinis biara: sing disokong dening negara lan sing ora disokong dening negara. Ing tanggal 31 Maret 1764, sawijining dekrit tambahan diterbitake kang nemtokake manawa biara sing ora dibiayai negara uga dipérang dadi telung kelas: Kelas 1 – 20 biara, Kelas 2 – 56, lan Kelas 3 – 85, total 161 biara karo 1.247 biksu; Biayane bisa saka sumbangan sukarela saka masyarakat utawa saka tanah kosong ing sacedhake biara sing digarap langsung dening para biksu. 149 biara liyane uga ditutup. Mangkono, ana 226 biara sing dibiayai negara lan 161 biara sing ora dibiayai negara, dadi total 387 biara[1109] .

Reformasi sekularisasi taun 1764 mung mengaruhi biara-biara Rusia Agung; 22 taun sawisé, ing taun 1786, kahanan sing padha muncul ing gubernur Kiev, Chernihiv lan Novgorod-Seversky, lan ing taun 1788 – ing gubernur Kharkiv, Yekaterinoslav, Kursk lan Voronezh[1110] .

Dana sing dialokasèkaké marang biara miturut peraturan staf sejatine sithik banget. Dana sing diwènèhaké déning nagara marang biara kuwi saktenané sithik banget. Akibate, ing endi-endi kejaba ing biara paling gedhé, cacahé biksu cepet mudhun nganti kurang saka sing wis ditemtokaké ing statut. Wiwit taun 1771, ana 527 panggonan kosong ing biara-biara[1111] .

Kahanan eksternal pasuryan lan urip monastik langsung sawisé sekularisasi taun 1764 kaya ngono. Pasuryan lan monastisisme wis mlebu jaman anyar ing sajarahé. Kahanan kuwi angel, nanging hierarki greja lan para biksu dhéwé kudu golek cara kanggo ngatasi kahanan iki; lan saiki sawise para biara dadi mlarat, bisa ngreformasi urip biksu kanthi dhasar semata-mata asketis.

Bab XIV. Kehidupan biarawi ing periode saka sekularisasi taun 1764 nganti awal abad kaping 20.

1. Sajarah Luar Monastisisme

Sekularisasi tanah gereja ing taun 1764 nggawe kahanan anyar sakabehe kanggo urip monastik ing Gréja Rusia. Kayane sekularisasi kuduné wis mungkasi pangaribawa donya saka ekonomi marang urip monastik. Amarga kahanan iki, Synod lan para uskup dioceasan pancen kudu ngrancang reformasi urip monastik utawa paling ora njupuk langkah-langkah sing efektif kanggo ngapikake. Nanging ora ana apa-apa sing ditindakake, lan prakara iki ora tau dibahas kanthi serius. Mung sawisé 20–30 taun saka sekularisasi, upaya saka sawatara uskup (sing ditindakake kanthi inisiatif dhéwé) kanggo ngapikake urip monastik kanthi cara tartamtu bisa diamati; nanging iki kelakon nalika proses sekularisasi saya jero mlebu ing urip monastik. Sak sisih, iki mung conto-conto pisah sing sifaté winates lan lokal; sak sisih manèh, ora ana rasa yèn ana program reformasi sing wis dirancang kanthi tliti ing balik upaya-upaya iki. Nanging, kaya sing bakal kita

---

[1104] Lavra Alexander Nevsky ing St Petersburg nampa dana bebarengan karo pusat keuskupan St Petersburg.

[1105] 1 biara 2009.8; 1 biara 2007.7 lan 1 biara 1506.38 rubel.

[1106] Milyutin. Op. cit., ing: Readings. 1861. 2. kaca 565; Zavyalov. Op. cit., kaca 266. Ing taun 1768, 1775 lan 1793, total belanja kanggo biara miturut jumlah sing wis ditemtokake mundhak. PSZ. No. 13061, 14361 lan 17124.

[1107] Zavyalov. Op. cit. kaca 346–348, tabel.

[1108] Ibid. kaca 274. Angka-angka iki ora sakabehe bisa dipercaya, amarga sawetara biara dipindhah saka siji kategori menyang kategori liyane; sawetara banjur ditutup, dene liyane dibukak maneh. Chudetsky. Op. cit. kaca 73–75, 88–102, 104–107.

[1109] PSZ. 16. No. 12121; Milyutin. Op. cit., ing: Chteniya. 1861. 2. kaca 568–569; Chudetsky. Op. cit. kaca 74; Zavyalov. Op. cit. kaca 270–271.

[1110] PSZ. 22. No. 16375, 16649 lan 16650.

[1111] PSZ. No. 13721.

deleng, upaya-upaya iki ora kliwat tanpa ninggalaké tapak ing urip saben biara, maringi pangaruh sing migunani marang biara-biara mau. Nanging sanadyan asil positif saka panyempurnaan iki wis katon, Sinode ora bisa njupuk kauntungan saka kasempatan sing becik iki. Ing sisihé, Sinode mung ngetrapake langkah setengah mateng utawa, yèn ora langsung dadi langkah nentang, paling ora ngetrapake langkah-langkah negatif sing ngrusakaké asil saka panyempurnaan sing wis ana ing urip biara.

Nalika sekularisasi ditrapake ing taun 1764, ana loro sikap sing béda marang reformasi iki ing kalangan gerejawi. Salah siji pandangan yaiku panyangkalan dhasar marang hak negara kanggo nyekularisasi harta greja; pandangan kapindho nduweni sifat murni praktis, yaiku, fokus marang penilaian akibat sekularisasi kanggo Greja lan lembaga-lembagaé, marang mbandhingake aspek negatif lan positifé, lan marang ngatur urip saben dina lembaga-lembaga iki kanthi cara sing cocog karo kahanan anyar. Cetha saka karya kita manawa Gréja durung tau ngakoni hak nagara tumindak kaya ngono, lan saiki, sawisé sekularisasi, nganggep dhéwé wis dirampok déning nagara, sanadyan nagara, minangka gantiné tanah sing disita, mbayar tunjangan saka kas nagara sing, sanadyan ora padha karo penghasilan saka tanah sing disita, nanging isih cukup gedhé; iki sejatine ora nempatake Gréja ing kahanan putus asa; malah, kaya sing bakal kita deleng, tunjangan iki banjur ditambah. Sekularisasi iku akibat logis saka diadakaké, ing jaman Pangeran Agung Pèter, gréja sing dikontrol nagara, sing pungkasane diadegaké nalika pamaréntahan Catherine. Amarga kekuwatan kaisaran absolutis saya kuwat ing jaman Catherine, perjuangan Gréja nglawan pangawasan nagara marang gréja dadi sia-sia. Mula saka iku, Gréja perlu nyetel karo kahanan anyar kanthi nggatekake aspek praktis sekularisasi. Iki luwih penting kanggo komunitas biara, amarga kanthi ngakoni kahanan anyar, komunitas biara bisa nindakake reformasi jero urip biara. Nanging komunitas biara ora nindakake kuwi; iki bisa dibenarké yèn Gréja pancèn ngarahaké kabèh upayane kanggo mbalèkaké hak-haké marang tanah-tanah gerejawi. Ing balik lawang sing ditutup, hierarki Gréja nganggep sekularisasi minangka sawijining jinis pangrampasan marang Gréja, nanging ing njaba, panentangan mung katon ing pidato kondhangé Metropolitan Arseny Matseevich saka Rostov, sing ora nemokake dhukungan cetha ing antarané hierarki utawa komunitas biara. Mbok menawa iki bisa diterangake amarga akibat ekonomi sekularisasi wis narik kawigaten sakabehe para hierarki lan komunitas monastik. Komunitas biara ora nglontarake perlawanan sing cetha utawa efektif – sawisé kabèh langkah pamaréntah ing abad kaping 18, komunitas iki wis kakehan kesel lan remuk saka njero, mula ora nduwé pengaruh cukup ing urip gréja kanggo wani nentang utawa nyuarakaké panentangan marang sekularisasi.

Arseny Matseevich kalebu klompok uskup abad kaping 18 sing asalé saka Rusia Kidul, saka Lesser Russia, lan sing sajrone pamaréntahan Peter Agung wis saya nduwé pangaribawa ing Gréja Rusia; tsar, sing ora percaya marang episkopat Rusia Agung, luwih milih wakil-wakil hierarki Rusia Kidul lan kanthi gampang ngangkat wong-wong mau dadi uskup[1112] . Arsenius lair ing taun 1697 ing kulawarga imam paroki ing kutha Vladimir-Volynskyi (ing Volhynia); dhèwèké wiwitané sinau ing Polandia, lan ing taun 1715 dhèwèké wis dadi mahasiswa Akademi Teologi Kyiv, sing ditinggal setaun sawisé kanggo mlebu biara; Arseny nglampahi rong taun ing biara sadurunge bali menyang Akademi kanggo ngrampungake pendhidhikané. Ing taun 1723, dhèwèké dadi hieromonk lan pangkotbah ing gréja akademi. Banjur dhèwèké nglampahi rong utawa telung taun manèh (1728–1730) ing biara, lan ing taun 1730 dhèwèké dikirim dadi pangkotbah diosekèsan menyang Tobolsk, ing Siberia. Dheweke ora suwe manggon ing kana lan, sawisé manggon sakedhik ing Biara Solovetsky, ing taun 1734 mangkat dadi pangakung karo ekspedisi menyang Semenanjung Kamchatka. Amarga lara, Arseny bali menyang Rusia lan manggon sawatara wektu ing omah uskup ing Vologda; ing taun 1738, dhèwèké dadi hieromonk lan guru hukum kanonik ing St Petersburg. Kanthi ora disangka-sangka, tanggal 26 Maret 1741, dhèwèké diangkat dadi Metropolitan Tobolsk, nanging dhèwèké ora suwe ngladèni ing Tobolsk; ing taun 1742, dhèwèké dipromosikaké menyang Keuskupan kuna Rostov. Ing kéné dhèwèké mbuktèkaké yèn dhèwèké iku pangkotbah sing luar biyasa lan uskup diocehsan sing duwé wibawa.

Arseny iku wong sing nduwèni watak kuwat banget, keras kepala lan gampang nesu nganti nyeri. Panemune babagan gerejawi lan politik kuwi mesthi bakal nimbulaké rasa ora percaya sing gedhé marang Peter Agung. Arseny iku mungsuh keras marang hubungan anyar antarane nagara lan Gréja ing Rusia ' '; kabijakan nagara-gréja Peter Agung ngundang sikap negatif sing banget lan pangutukane. Malah nalika jaman Peter III, nalika pamaréntah kuwi nerbitaké dékrét babagan tanah gréja, Arseny mimpin hierarki sing banget ora puas karo dékrét kaisar kuwi. Nalika ing jaman Catherine, inventarisasi tanah gereja lan biara diprentahake miturut manifesto tanggal 12 Agustus lan 29 November 1762, Arseny kanthi terang-terangan nentang langkah-

[1112] Delengen uga: Kharlamovich. The Little Russian Clergy (1898) lan Shlyapkin. Op. cit.

langkah kasebut. Dhèwèké ngirim loro 'laporan'[1113] marang Sinode, ing ngendi dhèwèké kanthi tegas ngutuk dekrit tanggal 29 November. Panjenengané nganggep yèn kagungan gréja iku ora kena diganggu, lan nyebutaké minangka tuladha para khan Tatar pagan, sing ora wani nyita kagungan gréja; Arseny ora ngakoni hak negara kanggo campur tangan ing urusan keuangan lembaga greja utawa kanggo nggunakake asil saka tanah greja kanggo kapentingan negara; dhèwèké kanthi tegas nentang peraturan pangisian staf kanggo kursi keuskupan lan biara sing diwènèhaké déning Peter Agung. Yen kahanan terus kaya ngene, Arseny pracaya, Kakaisaran Rusia bakal malih dadi Protestan utawa, luwih parah maneh, negara ateis; jabatan uskup lan monastisisme bakal ambruk sakabehe, dene Gereja lan kesalehan meh kabèh bakal musna.

Sinode mutusaké nyerahaké 'laporan-laporan' Metropolitan Rostov marang Kaisar Putri. Permaisuri, nesu amarga isi lan basa tulisan-tulisan mau sing dirasakaké minangka cemoohan pribadi, mréntahaké Sinode, kanthi alasan ngina Dheweke, nduwèni sentimen pambangkangan lan pandangan mungsuh kabecikan umum, supaya mbusak pangkat uskup Arseny lan ngasingaké dhèwèké menyang sawijining biara terpencil ing lor. Nalika ing taun 1767, kabar sumebar yèn Arsenius ora owah pendapate lan nganggep dhèwèké diputus kanthi ora adil, déné ing antarané wong akèh dhèwèké diurmati minangka martir kanggo kabeneran; lan salajengipun, miturut laporan marang Maharani, ing sawijining paguneman dhèwèké ngidini nyebutaké sawatara kahanan sing nyelimuti pangrèkutané dhèwèké ing tahta lan seda dumadakané Pangeran Pèter III, – Catherine nuntut supaya Arseny diadili maneh. Wektu iki, dhèwèké dicopot saka status monastik lan dipenjara ing Benteng Reval. Arseny nglampahi limang taun maneh ing panjara, kacathet nganggo jeneng 'penjahat Andrei Vral'; dhèwèké dikurung ing sel cilik, ing kono dhèwèké seda ing taun 1772.[1114] Ing layang marang komandan benteng, Catherine nyebut Arseny minangka 'brengsek lan munafik'[1115] , sing mesthi wae ora cocog karo watak tahanan kasebut, amarga dhèwèké dhéwé sing munafik, lan nasib Maceevich bakal langgeng nglantarake bayangan peteng marang Catherine dhéwé lan kabijakan greja-ne.

Nasib tragis Metropolitan Rostov marakake kesan sing jero lan medeni marang hierarki gerejawi lan meksa supaya padha meneng wae nyekseni proses sekularisasi. Mung Metropolitan Pavel Konyuskevich saka Tobolsk (1758–1768) sing protes marang penutupan biara ing keuskupané, nanging ora ana gunané[1116] . Komunitas biara uga ora wani protes kanthi terang-terangan[1117] .

Kahanan sing digawé déning sekularisasi taun 1764 ora tetep statis. Sanadyan tanah gereja wis sirna sacara de facto, sacara de jure negara ora mbatalaké hak lembaga gereja kanggo nduwèni tanah, lan sajrone 100 taun sabanjuré undang-undang negara netepaké manéka hak istiméwa kanggo tanah kagungan gereja. Ing abad kaping 19, kepemilikan lahan saben biara wis ora sak amba kaya ing abad kaping 16 lan 17; sanadyan mangkono, para biara isih terus kasil ngembangake lahan. Sawetara biara malah saya sugih ing abad kaping 19. Saliyane, sawetara biara entuk kasugihan gedhe amarga sumbangan dhuwit lan sumbangan perhiasan. Kaya ing abad kaping 16 nalika ana , akèh biara ing abad kaping 19 nduwèni modal gedhe sing para abbot trampil nggunakake kanggo nambah kamakmuran biara.

Sekularisasi ora mandhegake tuwuhé jumlah biara. Antara taun 1764 lan 1917, akèh biara dibubarake, nanging ing wektu sing padha biara anyar uga diadegake. Saka taun 1701 nganti pertengahan abad kaping 19, sadurungé lan sawisé sekularisasi taun 1764, ana total 822 biara sing ditutup[1118] .

Ditutup (kajaba Siberia) Laki-laki Wanita Total

Saka wiwitan abad kaping 18 nganti taun 1764 141 34 175

[1113] 'Laporan' dening Arseny, ing: Readings. 1862. 2. kaca 25.

[1114] Kanggo Arseny Matseevich, delengen panaliten sing informatif banget: Popov, M. Arseny Matseevich lan Kasusé (1912); Titlinov, Gavriil Petrov (1916); Moroshkin, I. Arseny Matseevich lan Kasusé, ing: Stranik. 1885. 3. kaca 457–487, 655–672; Ikonnikov, V. 'Arseny Matseevich', ing: Russkiye Staty. 1879. 4, 5, 8–10; loro archimandrit liyane sing simpati marang Arseny Matseevich uga dihukum bebarengan karo dheweke.

[1115] Prav. Sob. 1875. 3. kaca 248.

[1116] Titov, A. 'Pavel Konyuskevich', ing: Istoricheskie Vesti, 1888, jil. 1, kaca 180 sarta salajengipun; Tolstoy, M. 'Saint Pavel, Metropolitan of Tobolsk', ing: Chteniya, 1870, jil. 2, kaca 158, 163, 168.

[1117] Kedadeyan ing ngisor iki bisa dianggep minangka conto panentangan para biksu: sawisé sekularisasi tanah-tanah biara ing Metropolis Kiev (1786), Catherine II ngunjungi Kiev lan kepéngin rawuh ing ibadah ing Biara Mezhigorsk ing pinggiran kutha. Nanging, nalika para biksu ngerti niyat Kaisar, miturut kabar angin, padha ngobong biarané dhéwé esuk banget ing dina sing wis ditemtokake kanggo kunjungan, mula kunjungan Catherine ora kelakon. Rozhdestvensky, P. Samuel Mislavsky, Metropolitan Kyiv, ing: TKDA. 1877. 4. kaca 17.

[1118] Chudetsky. Op. cit., ing: TKDA. 1877. 4. kaca 104 sarta salajengipun. Ing Belarus, biara-biara wiwit ditutup kaping pisan ing *taun 1796–97; penutupan biara pungkasan dumadi ing taun 1855–1860; ing Kaukasus, ing Georgia, sawetara biara uga ditutup ing taun 1811 lan 1819. Chudetsky. Op. cit. kaca 68, 73–76, 88–102.*

Sajrone sekularisasi taun 1764 471 118 589
Sawisé taun 1764 nganti pungkasan abad kaping 18 35 8 43
Ing separo kapisan abad kaping 19 13 2 15
Total 660 162 822
Dilanjutake (ora kalebu Siberia) Lelaki Wanita Total
Ing abad kaping 18 18 4 22
Ing abad kaping 19 15 2 17
Total 33 6 39 33 6 39

Sawisé sekularisasi, isih ana 226 biara reguler lan 161 biara ora reguler, total 387 (ing Rusia Agung). Ing wiwitan abad kaping 19, nalika 40 biara ditutup ing Rusia Kidul lan Belarus, mung ana 452 biara sing isih ana ing saindenging kakaisaran; abad kaping 19 nampilake gambaran pertumbuhan jumlah biara kaya ing ngisor iki:

Taun Laki-laki Wanita Total
1810 358 94 452
1825 377 99 476
1836 360 101 461
1855 415 129 544
1,887,469,202,671
1,893,507,235,742
1907 522 448 970
1914 550,475,1025

Nanging, perlu dicathet yèn jumlah biara priya saya mundhak utamané liwat pambangunan manèh biara-biara lawas sing wis dibubarake; biara wanita, ing sisih liya, kabèh diadegaké anyar utawa kabentuk saka pangowahan persaudaraan wanita dadi biara (deleng Bab XIV, 4). Mangkono, sajrone abad kaping sanga welas, cacah biara mundhak luwih saka kaping pindho (dene cacah biara wanita mundhak saka 94 dadi 475). Ing taun 1764, ana watara 1.070 biara ing saindenging kakaisaran, lan ing taun 1914 malah ana more[1119] .

Panambahan jumlah biara iki dimudahake amarga sawisé taun 1764 akèh dekrit anyar babagan biara sing diterbitake, sing sacara signifikan ngowahi undang-undang taun 1764. Wiwit jaman Catherine, wis diijini mbukak biara anyar lan mbukak maneh biara lawas kanthi kawruh lan idin saka panguwasa paling dhuwur[1120] . Putrané Catherine, Kaisar Paul I (1796–1801), amarga bagéan amarga dhukungané marang monastisisme lan bagéan amarga ora sarujuk karo kabèh prentah ibuné, sacara signifikan ngendhokaké undang-undang taun 1764. Ing taun 1797, biara diparingi idin kanggo ngembangaké tanah kosong sing isih diduwèni (kebon sayur, padang suket garing, lan ing sawetawis panggonan padang gembalaan) nganti 30 dessiatines; Para biara diparingi hak kanggo ngedegake pabrik lan kolam iwak ing jarak sing cukup adoh saka bangunan biara (sadurunge, ora luwih saka 15 versts)[1121] . Ing wektu sing padha, pendanaan standar kanggo biara direvisi, lan pambayaran kanggo pangopènan komunitas biara nambah; malah biara sing ora disubsidi uga wiwit nampa 300 rubel saben taun saka kas nagara[1122] . Kanthi dekrit tanggal 8 Juni 1805, nalika isih jaman Alexander I (1801–1825), para biara diparingi hak kanggo ngrebut lahan kosong minangka hadiah utawa warisan, asal padha butuh lahan kuwi; nanging, tuku lahan mbutuhake ijin saka panguwasa paling dhuwur. Uga wigati banget kanggo para biara yaiku ketentuan sing ngecualekake sawetara kategori tanah saka pajeg tanah, sing sabanjure dikonfirmasi ing Kitab Undang-Undang Taun 1857 lan tetep berlaku, kanthi sawetara pangowahan, nganti taun 1917.[1123] Kebijakan sing padha diterusaké nalika pamaréntahan Nicholas I (1825–1855); dekrit

[1119] Delengen laporan Jaksa Agung Sinode Suci kanggo taun 1882, 1889, 1894, 1910 lan 1916.

[1120] PSZ. No. 15379. § 58 (keputusan Dewan Dekanat). Mangkono, umpama, amarga upaya Metropolitan Platon saka Moskow, Biara Nikolo-Pesnoshsky diadegaké manèh ing taun 1766, lan Hermitage Berlyukovskaya ing taun 1780. Pimen. Memoar, ing: Readings. 1877. 1. kaca 250, 253.

[1121] PSZ. 24. No. 18273, 18590. Panjaluk kanggo nambah maneh ukuran lahan sing dipikolehi para biara ditolak kanthi prentah tanggal 5 April 1800. Ibid. No. 19370.

[1122] Ibid. No. 18273; Statuta. Bagéan 2. Seksi 3. kaca 63–67.

[1123] PSZ. 28. No. 21785; cf. No. 24246 (1810). Ketentuan saka prentah iki banjur diperluas kanggo gréja paroki ing taun 1819. PSZ. 36. No. 27622. Omah-omah ing kutha sing kagungan biara dibebasake saka pajak panginepan lan pajak tanah; sawetara pungutan liyane sing kudu dibayar marang panguwasa kutha uga dibusak. PSZ. No. 22894; 24627, 28611; 2 PSZ. No. 3326; sabanjure dikonfirmasi ing Kitab Undang-Undang taun 1857 (9. § 386, 391–392). Sawisé taun 1819, amarga kepéngin nandur modal dhuwité kanthi nguntungaké, para biara asring tuku omah ing kutha.

taun 1797 ora mung dikonfirmasi manèh (ing taun 1835), nanging ing sawatara kasus syarat kanggo ngrebut tanah malah dadi luwih nguntungaké: Asring banget, kanthi idin saka panguwasa paling dhuwur, keuskupan lan biara entuk lahan kosong nganti 300 dessiatines. Mung kanggo tanah kang wis ana sing manggon, pamaréntah kanthi tegas netepi paugeran undang-undang taun 1764: ing taun 1841, tanah-tanah kuwi disita saka biara-biara ing provinsi kulon, ing ngendi wis ana sadurungé, lan ing taun 1842 digawé paugeran khusus kanggo biara-biara mau.[1124]

Antara taun 1836 lan 1861, maneka biara entuk 9.000 desyatina lahan tatanèn lan 16.000 desyatina alas saka kehutanan nagara; panukaran kaya ngéné uga ora arang ing taun 1870-an lan 1880-an.[1125] Tunjangan pangopènan kanggo biara miturut peraturan anyar taun 1861 ditambah 168–200 rubel saben taun[1126] . Mung biara sing ora kalebu ing daftar resmi sing mandheg nampa subsidi keuangan negara ing taun 1867[1127] . Ing taun 1881, biara sing kadhaptar nampa nganti 425.000 rubel saka kas negara.[1128]

Kahanan finansial para biara ing abad kaping 19 saya membaik kanthi ajeg. Para biara nampa sumbangan gedhe saka wong-wong saka macem-macem lapisan sosial, utamane para pedagang, sing ing jaman Kaisar Nikolaus I kanthi cepet nglumpukake bandha ageng lan nglumpukake kekayaan nganti yuta-yuta. Biara nampa sumbangan dhuwit lan barang berharga (ikon, lonceng, busana rohani, lsp.), dene para dermawan mbangun gréja biara lan struktur liya nganggo biaya dhéwé. Biara-biara mau dhéwé miwiti proyek pambangunan kanthi skala gedhé, saéngga penampilane owah sacara signifikan kanthi munculé gréja lan bangunan watu gedhé.

Bangunan kaya ngono asring dibangun gegayutan karo pambentukan aturan komunal ing biara sing dibiayai negara, kaya sing bisa dideleng, umpama, saka 'Memoirs' Archimandrite Pimen, abbot Biara Nikolo-Ugreshsky (cedhak Moskow). 'Memoir' iki ngemot akèh rincian babagan urip para biarawan ing Keuskupan Moskow wiwit awal abad kaping 19 nganti pungkasan taun 1870-an. Para biara padha ngupaya nduwèni omah watu gedhé ing kutha-kutha lan éntuk manfaat sing akèh saka iku. Ing tengah abad kasebut, sawatara biara wis kasil ngedegaké peternakan susu utawa kebon sayur sing nguntungaké. Saliyane, para biara nampa sumbangan sing akèh. 'Memoir'-é Archimandrite Pimen negesake yèn kahanan finansial akèh biara ing abad kaping 19 wis saya apik banget; pratandha kamlaratané ing separo kapindho abad kaping 18 saiki mung bisa ditemokaké ing kronik biara lan ing cathetan para anggota biara sing wis suwé ngladeni[1129] .

Kronik Uripku sing ditulis Uskup Agung Savva Tikhomirov (1819–1896) ngemot akèh rincian menarik babagan kamakmuran biara-biara ing diocésis liya. Sajrone uripé sing dawa, dhèwèké ngatur telung keuskupan: Polotsk (1866–1874), Kharkiv (1874–1879) lan Tver (1879–1896). 'Kronik'-é, sing ditulis kanthi rinci banget lan ngemot akèh dokumen, layang, lan sapituruté, nyritakaké akèh sumbangan saka kalangan pedagang menengah lan sugih, saka bangsawan lan wong-wong saka kelas sosial liyané, sing mili menyang biara-biara[1130] .

Laporan taunan Jaksa Agung Sinode Suci mbukak pirang-pirang sumbangan, ing wangun barang berharga lan properti, sing ditampa dening biara ing abad kaping 19 lan kaping 20 saka wong-wong saka macem-macem lapisan sosial. Ukuran sumbangan iki bisa diukur saka kasunyatan manawa, umpama, Gräfin Orlova-Chesmenskaya, ing wasiaté sing disusun taun 1848, mènèhi prentah supaya ora kurang saka 1.700.000 rubel disumbangaké marang 340 biara (5.000 rubel saben biara); salajengipun, piyambakipun nilar barang-

---

[1124] 2 PSZ. No. 26313, 15152, 15189, 15907. Laporan Jaksa Agung. 1836. kaca 80; 1846. kaca 91; 1841. kaca 39, 80; 1842. kaca 6, 12; 1856. kaca 90; 1859. kaca 5; 2 PSZ. No. 26736 – dekrit sing padha (1852) babagan biara ing Georgia.

[1125] Sawisé taun 1838, diijini kanggo ngrebut tanah kosong lan alas kanthi skala luwih gedhé, nganti 150 dessiatina. 2 PSZ. No. 11518. Cf.: Kode Undhang-undhang. 8. Bagéan 1 (Piagam Alas). kaca 536. Mangkono, Lavra Trinitas-Sergius nampa 1.249 dessiatin alas milik negara. Pimen. Op. cit. kaca 259. Rostislavov. Asilé Panaliten. kaca 73–74 (pirang-pirang conto akuisisi alas). Rostislavov ngira (ibid., kaca 86) yèn ing awal taun 1870-an, luwih saka 250.000 desyatina tanah diduwèni déning 200 biara.

[1126] 2 PSZ. No. 36967.

[1127] 2 PSZ. No. 45341; dana sing dilepasake dimaksudake kanggo nambah tunjangan staf keuskupan.

[1128] Stranik. 1882. 8. kaca 622; Laporan. 1884.

[1129] Pimen, Archimandrite. Memoir (1877) (uga ana ing: *Readings*. 1876. 3–4; 1877. 1). Memoir iki saka biksu sing taat ngetutake aturan iku dadi sumber wigati babagan sajarah biara ing abad kaping 19; sayangé, kita mung nduwé sithik banget sumber liya sing padha bisa dipercaya.

[1130] Savva, Uskup Agung. Kronik Uripku. Jilid 5, kaca 172, 178, 216; Jilid 6, kaca 276; Jilid 7, kaca 59, 221, 385; Jilid 8, kaca 739. Biografi cekak Uskup Agung Savva ing: Ist. v. 1896. 66. kaca 1106; 1910. 120. kaca 316. 'Kronik' Savva ngemot akèh dokumen asli, layang-layang lan sapituruté, mula dadi karya sing wigati banget babagan sajarah Gréja Rusia ing abad kaping 19. Delengen uga: Rostislavov. Esai babagan Panaliten. kaca 329, 331, 232, 212, 336. Karya Rostislavov, sing ngemot akèh bahan babagan biara, kudu digunakaké kanthi ati-ati, amarga tulisané Rostislavov condong.

barang mewah marang biara Solovetsky lan Yuryev sarta marang Pochaiv Lavra (ing Volhynia)[1131] . Nanging, perlu dicathet menawa para biara ora saged migunakaké kabèh kasugihan mau kanggo kapentingan ékonomi. Kaping pisan, akèh sumbangan – lan iki minangka ciri saka kesalehan para panyumbang – mung kanggo ngias gréja kanthi mewah lan kanggo layanan liturgi; yaiku akèh ikon sing dipasangi emas lan watu mulia, busana liturgi sing dihias nganggo emas lan watu mulia, wadah liturgi, lan ikonostasis sing dihias nganggo emas lan pérak. Kecenderungan lan katresnan marang ibadah mewah dadi ciri khas kesalehan Rusia ing abad kaping 16, 19, lan 20.[1132] Nanging, ora adil yen ngomong yen kabeh sumbangan iku sifaté kaya ngono. Saka sing kasebut ing ndhuwur Saka *Memoirs* Archimandrite Pimen lan *Chronicle* Archbishop Savva, kita ngerti akèh conto ing ngendi dhuwit akèh disumbangaké marang biara kanggo tujuan pendidikan lan amal tartamtu, kanggo pambangunan panti asuhan, rumah sakit, lan sekolah, ing ngendi akèh bocah diparingi beasiswa. Amarga sumbangan kaya ngono, biara—utamane biara wanita—bisa, ing separo kapindho abad kaping sanga welas lan ing wiwitan abad kaping rong puluh, nindakake kegiyatan pendidikan lan amal sing jembar[1133] . Akeh sing gumantung marang pandangan abbes biara. Contone, Biara Verkolsky (ing sisih lor Rusia), sing ora sugih banget, bisa miwiti kegiatan pendidikan sing jembar ing taun 1870-an amarga semangat abbote, Archimandrit Theodosius Orekhov (1829–1882)[1134] .

Mesthi wae, ora kabeh biara melu ing pakaryan amal miturut kamampuane, sing asring narik kritik saka masyarakat, utamane ing koran lan majalah taun 1860-an lan 1870-an. Sakabèhé, bisa diomongaké yèn ing wiwitan abad kaping 20 ing Rusia ora ana biara sing ora nduwé dana sing cukup kanggo ndhukung komunitas biara lan biara kuwi dhéwé (sanadyan dana kasebut disaluraké kanthi ora merata ing antarané para biara); yèn ora, mesthiné ora bakal bisa ngembangaké kegiyatan amal.

2. Organisasi internal urip monastik

Ing periode Sinodal, sanadyan aspek negatif urip monastik katon cetha lan wis dingerteni dening hierarki gereja, ing wiwitan ora ana langkah serius sing diusulake utawa ditrapake kanggo nambah kahanan.

'Addendum marang Peraturan Rohani' (1722) sacara khusus ngrembug kabèh bab sing ana gandhèngané karo monastisisme, urip monastik, lan administrasi biara. Iki nyedhiyakake limang bagean kanggo monastisisme: 1) 'Sapa lan kepiye nampa minangka biksu'; 2) 'Babagan urip para biksu'; 3) 'Babagan para biarawati'; 4) 'Babagan biara'; 5) 'Babagan abas lan abesin'. Miturut isiné, iki ora kalebu dekrit sing dirumusaké kanthi cetha utawa piagam monastik. 'Addendum' ditulis kanthi gaya sing kakehan umum lan nyritakaké babagan urip monastik tinimbang kanggo urip monastik. Bahkan bagean babagan abbot uga disusun kanthi gaya sing padha. Nanging 'Addendum' kuwi sejatine bisa dadi dhasar kanggo nyusun piagam komunal tunggal kanggo kabèh biara[1135] . Kamungkinan gedhé Theophanes Prokopovich, sing nyusun 'Addendum', nduwèni niyat nerusaké karya ing arah iki.

Ing taun 1723, bisa uga miturut panyuwunané Peter, dhèwèké nulis piagam kanggo Biara Alexander Nevsky sing anyar diadegaké ing St Petersburg – 'Katrangan Babagan Urip Para Rahib ing Biara Alexander

---

[1131] Laporan. 1848. kaca 86; cf. Laporan kanggo taun-taun liyane. Contone, ing taun 1869 Biara Ivanovsky (ing Keuskupan Moskow) nampa 300.000 rubel saka janda Makarova-Zubchaninova; Derzhavina sing tartamtu ngedegake Biara Znamensky (ing Keuskupan Novgorod) lan nyumbangake 98.279 rubel lan 890 dessiatin lahan tatanèn lan alas.

[1132] Delengen panemune I. M. Dolgoruky ing 'Cathetan'-e, ing: Chteniya. 1870. 2. kaca 54, 51.

[1133] Pimen. Op. cit. kaca 103, 246, 280, 282, lsp.; cf. uga macem-macem kutipan ing 'Kronik' Savva lan Laporan; contone, ing taun 1887, 100 rumah sakit lan 72 pangungsen bengi didhukung dening biara. Laporan kanggo taun 1887 (1889). kaca 156; 1884. kaca 231 lan salajengipun. Lan nalika perang, contone ing taun 1812, biara-biara nyumbang dhuwit akèh marang rumah sakit militer; Lavra Trinitas-Sergius piyambak nyumbang 70.000 rubel. Znamensky. Pandhuan Babagan Sajarah Gréja Rusia (1876). kaca 429–431; ing *taun 1877–78, rumah sakit militer diadegaké ing akèh biara. Laporan. 1877. kaca 5–29; 1878. kaca 145–146.*

[1134] Delengen karya sing banget menarik saka A. Grekov babagan dheweke, 'Bapa Archimandrite Theodosius, Abas Biara Verkolsky ing Governat Arkhangelsk, Distrik Pinezhsky' (1893). Theodosius Orekhov iku putrané sawijining perwira. Dheweke ngrampungake pendhidhikan menengah ing gimnasium lan sekolah pertanian luwih dhuwur; sawisé kuwi, sajrone rong taun (1854–1856), dheweke ngumbara saka biara siji menyang biara liyane; ing taun 1857, dheweke mlebu Biara Kozheezersky dadi novis lan ngucapake sumpah monastik ing taun 1860. Wiwit taun 1861, Theodosius dadi abbot ing Biara Verkolsy sing cilik; dhèwèké ngenalaké aturan komunal ing kono, lan ora suwé biara sing meh rusak mau dadi papan pangabdian monastik sing sejati. Romo Theodosius ngedegake pangayoman ing biara, uga loro sekolah kanthi asrama kanggo bocah tani; piyambakipun mbangun sekolah kriya lan nindakake karya pendidikan sing sukses ing antarané warga ing désa-désa sakupenge.

[1135] 'Tambahan marang Peraturan Rohani', ing: PSZ, no. 4022 lan PSPiR, vol. 2, no. 596. 'Tambahan' iki kalebu ing kabèh edhisi sabanjuré saka Peraturan Rohani.

Nevsky'[1136] . Iki dumadi saka papat bab: 1) 'Katrangan Urip Biara'; 2) 'Bab Pasamuwan Greja lan Pandonga Bareng'; 3) 'Katrangan Babagan Tata Cara Pasamuwan Pangan Para Biarawan'; 4) 'Kewajiban Sang Abas'.

Setahun sawisé, dekrit tanggal 31 Januari 1724 sing wis kita kenal diterbitaké; isiné sing diarani 'Proklamasi babagan Monastisisme' sing wis kasebut ing kéné[1137] . 'Proklamasi' iki uga wujudé minangka risalah tinimbang piagam. Sanadyan kabèh risalahé Theophanes mau muji urip komunal, nanging tetep mung risalah, ora nduwèni pangaruh praktis marang urip monastik; ora ana langkah khusus sing dijupuk déning para hierarkh keuskupan kanggo ngatur manèh urip monastik adhedhasar tradisi cenobitik.

Ing wektu sing padha, dekrit babagan tanah biara lan panaliten sing ditindakake nalika pamaréntahan Maharani Anna ora mung liwat tanpa ninggalaké tapak ing komunitas biara nanging uga nggawa akibat negatif luwih akèh tinimbang positif. Bisa diomongaké yèn urip internal ing biara-biara durung tau ambruk nganti kahanan kaya sing diamati ing separo kapisan abad kaping 18. Sanadyan sacara resmi sawatara biara netepi aturan komunal dene liyane ngetutake aturan urip pribadi, nanging ing praktik urip para biksu kacawuh lan ora tertib nganti sawatara fenomena mung bisa diterangake amarga pangerten sing kurang marang peraturan lan dekrit sing wis diterbitake. Sinode dhéwé, ing sawijining laporan marang Regent Anna Leopoldovna, nyimpulake yèn tatanan monastik saiki ana ing kahanan surut lan ngandharake rasa wedi yèn monastisisme Rusia meh rusak total[1138] .

Crita babagan Hermitage Sarov, sing diadegaké taun 1692, nerangaké sepira parahé akibat saka panaliten-panaliten iki. Amarga semangat lan dedikasi asketik para abbas John († 1737) lan Dorotheus (1731–1746), aturan komunal sing ketat diwenehake wiwit wiwitan, lan urip para biksu ditandhani dening tingkat pangabdian spiritual sing dhuwur. Nanging, panganiayaan marang monastisisme sing ditindakake ing jaman Anna nggawe kahanan dadi amburadul lan kacau sajrone rong utawa telung dasawarsa, nganti ing separo kapindho abad kaping 18 barulah para abbots Ephrem (1758–1777) lan Pachomius (1777–1794) bisa maneh ngenalake aturan monastik lan nggawe biara pangasingan dadi papan pangabdian asketik sejati[1139] .

Sing paling penting, pambentukan biara anyar lan panguripan maneh biara lawas dipasrahake marang para asketis sing wis kabukten. Pakaryané Hegumen Filaret (1773–1841), umpamané, pancèn sukses banget; dhèwèké bisa ngowahi saktenané urip ing Glinskaya Bogoroditskaya Hermitage (ing Keuskupan Kursk) kanthi ngenalaké paugeran monastik sing ketat saka Gunung Athos, saéngga ing separo kapisan abad kaping 19, Biara iki nduwèni peran gedhé ing nguripaké manèh ideal-ideal askétis. Filaret uga nyipta 'Panuntun Jembar Kanggo Biarawan Anyar Sing Wis Dicukur', sing wektu kuwi sumebar amba ing kalangan komunitas biara[1140] . Metropolitan Gabriel Petrov saka St Petersburg lan Novgorod wis nindakake akèh upaya kanggo nguripaké maneh urip komunal monastik; dhèwèké uga nyengkuyung pambentukan sistem bapak rohani ing biara-biara, kaya sing bakal dibahas ing ngisor iki. Ing keuskupané, sajrone taun 1760-an lan sabanjuré ing taun 1780-an lan 1790-an, uripé enem biara diatur manèh adhedhasar piagam komunal; kanthi pitulungan saka sesepuh Theophan Sokolov, Gabriel nyusun 'Aturan Urip Komunitas', sing dikirim marang para abbot ing biara-biara ing keuskupané kanggo ngembangaké sikap ing antarané komunitas biara marang wangun urip biara iki[1141] .

Peraturan monastik taun 1764, kaya sing wis kasebut, mbagi biara-biara sing isih ana dadi loro kategori: sing dibiayai negara lan sing ora dibiayai negara. Biara sing ora dibiayai negara mung bisa lestari saka sedekah sukarela lan sumbangan saka umat. Akibate, akèh biara sing ora dibiayai negara padha sirna sakabehe; ing biara liyane, jumlah biksu terus nyusut, akèh sing pindhah menyang biara sing dibiayai negara sing isih ana lowongan, dene liyane mangkat menyang Rusia Kidul; para biksu sing nduwèni watak asetik banget lunga menyang Gunung Athos utawa Moldavia; sawatara saka wong-wong mau sakbanjuré bali

---

[1136] Gambaran Urip Monastik iki dicetak minangka poster kapisah, mesthine kanggo digantung ing tembok sel. Kaping pisan diterbitake ing: Bogdanov. Katrangan babagan St Petersburg (1779); sabanjuré, Metropolitan Evgeny Bolkhovitinov nyakup 'Gambaran' kasebut ing *History of the Russian Hierarchy*, jilid 2; cf.: Titlinov, B. *Theophan Prokopovich*, ing: RBS, kaca 433.

[1137] PSZ. 7. No. 4450; PSPiR. 4. No. 1197; Chistovich. Theophan Prokopovich and His Time. Lampiran.

[1138] N. M. 'Monastisisme Rusia ing abad kaping 18', ing: *Stranik*. 1884. 1. kaca 212, 435.

[1139] Zverinsky. 2. No. 1141; Denisov. No. 889; Prav. sob. 1863. 7. kaca 154; Urip lan Karya Bapa Suci Hieroeschemamonk Yohanes, Pangadeg lan Abas Sepisan ing Biara Sarov (1892).

[1140] 'Pitutur' iki diterbitake sawetara taun sawisé ditulis (Moskow, 1824). Babagan Sang Sepuh Filaret lan kegiyatané, delengen Uripé Sang Sepuh Sing Kabungahan, Pangurip Manèh Pangungsèn Glinsk, Hegumen Filaret (1860).

[1141] Makarii, Archimandrite. Carita Urip lan Karya-karyané Gusti Agung Gabriel, Metropolitan Novgorod lan St Petersburg (1857). kaca 69–71, 172; Uspensky, V. Katerangan babagan Hermitage Nilov (1886). kaca 45; cf. uga: Titlinov, B. Gabriel Petrov (1916); Bab 6 mbahas iki kanthi rinci.

menyang Rusia lan nduwèni peran penting ing kebangkitan urip spiritual monastik ing seperempat pungkasan abad kaping 18.

Kahanan luwih apik kanggo biara sing didhukung negara, sing nampa tunjangan prasaja nanging tetep saka negara. Biara-biara iki nyedhiyakake kahanan sing cocog kanggo pamulihan lan pangopènan paugeran monastik. Sayange, panguwasa gerejawi ora njupuk langkah wigati ing arah iki[1142] . Miturut maneka sumber abad kaping sanga welas, biara sing didhukung negara, kajaba sawetara kasus arang, ora urip manut aturan komunal nanging manut aturan urip individu, lan malah kuwi ora ditrapake kanthi ketat. Para biksu diparingi sel lan panganan déning biara—kadhangkala panganan disimpen ora ing ruang makan nanging ing selé—nanging kabèh kabutuhan liya kanggo uripé kudu digoleki dhéwé, kaya sandhangan; kanggo kuwi, padha nampa dhuwit tartamtu saka biara; ora ana tugas sing dipeksa marang wong-wong mau; yen padha nindakake tugas apa wae, padha dibayar ekstra; siji-sijine kewajiban mung rawuh ing ibadah; ing wektu liyane, para biksu bebas ninggalake biara. Ing kahanan kaya ngono, abot ora bisa ngawasi persaudaraan kanthi terus-terusan. Cetha menawa cara urip para biksu ing biara sing dibiayai negara iki ora cocog karo prinsip asketis monastisisme[1143] . Sanadyan ana pirang-pirang langkah sing dijupuk kanggo mbalekake tertib ing biara sing dibiayai negara—sing, nanging, mung nyakup biara-biara individu—tingkat urip rohani komunitas monastik terus mudhun sajrone abad kaping 19. Nalika taun 1821, Uskup Agung Filaret Drozdov nglakoni kunjungan kapisan ing keuskupané, dhèwèké banget ora puas karo cara urip para biksu, utamané ing biara sing didhukung déning nagara[1144] . Kebanyakan saka wong-wong mau ora netepi aturan komunal; para sedulur wis kebiasaan banget karo gaya urip sing nyaman nganti padha nglawan kanthi keras saben upaya kanggo ngenalake urip komunal.

Archimandrite Pimen nulis ing 'Memoir'-e manawa panolakan marang aturan komunal wis nyebar banget ing biara-biara sing dikelola negara. Malah Metropolitan Filaret sing duwé bakat gedhé lan semangat banget uga waspada nalika arep ngenalaké aturan komunal nganggo jenengé dhéwé, milih cara mubeng – liwat para abbot siji-siji, sing alon-alon ngetrapaké aturan mau ing biarané dhéwé-dhéwé. Contone, ing Biara Ugresh, ing ngendi paugeran komunal wis ditrapake wiwit diadegake taun 1380 nganti 1764, paugeran kuwi ora bisa dibalekake maneh nganti taun 1853—lan ora tanpa perlawanan saka komunitas biarawan—nalika abas kasil ngetrapake maneh; sawetara biarawan banjur ninggalake biara. Ing taun 1860-an lan 1870-an, mung ana 10 biara reguler ing Keuskupan Moskow (saliyane Moskow) sing nerapake aturan komunal, sawijining pangembangan sing akèh amarga upaya Pimen sing kasebut mau[1145] . Inisiatif pribadi saka saben abbot nduwèni peran paling wigati ing babagan iki. Ing Nikandrov Hermitage (ing Pskov Governorate), aturan komunal diwenehake déning abbot ing taun 1800, lan ora nganti taun 1817 aturan iki pungkasane ditampa déning komunitas biara minangka dhasar urip biara[1146] . Abbot Hilarion ngadhepi kesulitan sing ora sithik nalika dadi abbot Biara Konevsky ing pulo ing Danau Ladoga (1805–1823), nalika dheweke mbalekake aturan komunal paling ketat (biara kasebut wektu kuwi ora kalebu ing daftar resmi lan ana ing kahanan ambruk sakabehe); panjenenganipun ngadhepi kesulitan sing padha nalika ngatur Biara Uspensky ing Tikhvin (1823–1851)[1147] . Sepira gedhene inisiatif pribadi saka saben abbot sing bisa kasil digambarke dening karya Hegumen Iona saka Keuskupan Vologda. Sajrone rong dasawarsa ing seperempat kapisan abad kaping sanga welas, dhèwèké sacara harfiah mbangun manèh lan ngowahi urip monastik ing ora kurang saka enem biara. Dhèwèké asalé saka kulawarga petani lan ora nate nampa pendhidhikan formal, nanging dhèwèké dadi biksu sing ketat lan ora kagoda donya, uga dadi abas sing nduwèni katrampilan administratif sing apik; panjenengané entuk pangerten sing bener babagan urip monastik sejati luwih saka pengalaman askétis dhéwé tinimbang saka

---

[1142] Ing taun 1816, sawijining arkhimandrit sing jenenge Joasaph saka Lebedino nyerahake rancangan piagam komunal marang Sinode; Sinode mangsuli manawa pranatan sing ana ing Peraturan Rohani wis cukup kanggo ngatur urip biara kanthi becik. Keterangan Sajarah Keuskupan Chernigov. Jilid 3. kaca 232; RBS kaca 290.

[1143] N. M. 'Monastisisme Rusia ing Abad kaping 18', ing: Stranik. 1884. 1. kaca 210. Delengen babagan iki 'Memoir' Pimen lan artikelé 'Monastisisme lan Interpretasi Kontemporer', ing: Chteniya. 1874. 2. kaca 96 sarta salajengipun, uga artikel 'Biara-biara Kita' ing: Beseda. 1872 (sing ora kasedhiya kanggo aku).

[1144] Pimen. Op. cit. kaca 121.

[1145] Ibid. kaca 90, 100, 127, 250, 256, 275, 282–286.

[1146] Serebryansky. Op. cit. kaca 328.

[1147] Koleksi. 113. 1 (1902). kaca 21. *Statuta Biara Konevsky* (1824) karya Hilarion iku pamflet cilik sing arang banget sing aku begja bisa nemokake ing Perpustakaan Kutha Berlin (sadurunge taun 1943). Kanggo informasi luwih lengkap babagan juara urip biara sing kinurmatan iki, delengen pamflet liyane: O. A. M. Esai babagan Uripé Archimandrit Hilarion, Pangadeg Biara Konevsky (1861). Piagamé diwènèhaké déning Archimandrit Theodosius Orekhov sing kasebut mau (deleng cathetan 1127) ing Biara Verkols.

literatur askétis; panjenengané ngerti tenan carané ngilangi manéka ala saka urip monastik lan carané meyakaké sedulur-sedulur sing pikirané donya saka biara-biara sing wis ana supaya netepi aturan komunal[1148] .

Ing abad kaping 18, akibat negatif saka praktik sing nyebar njupuk biksu paling apik saka biara kanggo digunakake ing administrasi spiritual keuskupan dadi cetha; iki terus lumaku sak abad, lan kanthi cara iki komunitas biara kelangan anggotane sing paling unggul, sing ing biara bisa dadi tuladha urip asketis sejati[1149] . Urip monastik uga kena pengaruh ala amarga praktik sing nyebar banget ing ngendi uskup dioceesan, minangka paukuman tumindak ora pantes, mindhah biksu saka biara kutha menyang biara ing pedesaan, ing kana—utamane ing biara sing dikelola negara tanpa aturan komunal—padha ngetokake pengaruh sing banget nggodha lan ngrusak komunitas monastik. Praktik iki terus lumaku nganti pertengahan abad kaping 19.[1150]

Prosedur kanggo ngangkat abot uga ora diatur. Ing sisih siji, sistem lawas—sing wis ana wiwit abad kaping 17 lan diatur ing 'Peraturan Spiritual', yaiku pemilihan abot déning komunitas monastik—durung dibatalake; nanging ing sisih liya, ing abad kaping 18 Sinode dhéwé sing ngangkat abot. Praktik iki, sing sejatine asalé saka abad kaping 17, dianggep sah nalika mbangun maneh biara-biara sing wis dibubarake utawa rusak parah. Pemilihan abbot anyar saka antarané komunitas monastik sing ora teratur iku prakara sing diraguhi, amarga abbot kaya ngono biasané ora bisa entuk ajining komunitas, lan upayane kanggo ngilangi kekacauan lan ala saka urip monastik mula wis ditakdiraké gagal wiwit wiwitan. Archimandrite Pimen nulis ing *Memoiré* yèn milih abbot ora gampang, lan ora saben biksu sing uripé becik lan ketat pantes dadi abbot. Ing jamané Pimen, yaiku ing taun 1840-an nganti 1870-an, komunitas biara ing biara sing didhukung negara kuwi dhéwé nentang pemilihan abbot saka antarané anggotaé dhéwé. Saliyane, pengalaman wis mbuktèkaké yèn sawisé dipaénaké piagam komunal ing biara sing didhukung negara, para abbot anyar sing diangkat saka njaba bisa tumindak kanthi luwih sukses[1151] .

Nanging, sawijining langkah sing kerep digunakake déning Sinode, utamané ing separo kapindho abad kaping 19, kabuktèn ora praktis: ngangkat uskup diocésan dadi abbot ing biara, bisa minangka wujud paukuman utawa minangka wangsulan marang panyuwunan pensiun. Kudu dielingi, kaya sing bakal dibahas luwih rinci ing ngisor iki, manawa sajrone periode Sinodal episkopat Rusia umume dijupuk saka barisan biksu sing nduwé kawruh, nanging biksu-biksu iki meh ora tau manggon ing biara lan ora pati paham babagan urusan monastik; uskup kaya ngono cenderung nganggep biara sing dipasrahaké marang dhèwèké minangka karajan pribadiné; 'martabat uskup', sing asring dipahami kanthi cara sing rada aneh, nyegah dhèwèké saka nindakake tugas-tugas abas miturut sarat-sarat piagam monastik. Luwih saka kuwi, kanggo urip liturgi monastik, pangawasan uskup—amarga kekhususan ibadah episkopal ing Gréja Wétan—biasane nimbulaké kesulitan tinimbang maringi kauntungan[1152] .

Amarga akèh biara, loro-lorone sing nduwèni dana abadi lan sing ora nduwèni, ora nduwèni piagam monastik sing cetha, tatanan liturgi uga keganggu ing jeroné. Ing abad kaping 19, ing biara kutha, kanthi nimbang kahanan urip para pemuja sing rawuh, ibadah ilahi asring dipendhekake, nanging pangurangan kaya ngono uga kerep ditindakake ing biara pedesaan. Archimandrite Pimen nyerat yèn dhèwèké nemokaké angel ngetrapaké pangamatan sakabèhé kabèh paugeran lan sarat saka Typikon[1153] nalika ibadah ing Biara Ugresh.

Sinode ora kanthi inisiatifé dhéwé njupuk langkah-langkah tegas kanggo ngenalaké gaya urip cenobitik ing biara; ing taun 1869, mung nyatakaké pangajab supaya urip komunal diparingi ing biara minangka dhasar wigati saka asétisisme monastik, lan mbaleni rekomendasi sing wis tau diajokaké ing taun 1862:[1154] Sepira sethithik perhatian sing diwènèhaké déning panguwasa gerejawi paling dhuwur marang

---

[1148] Pimen. Op. cit., kaca 112–114.

[1149] PSZ. No. 8988 (1744); 13163 (1768); 18273 (1797).

[1150] Pimen. Op. cit. kaca 246, 250, 254.

[1151] Ibid. kaca 101, 120, 243, 252, 255, lsp.

[1152] Pimen. Op. cit. kaca 363. Contone yaiku kasus Isaac (Pelovinsky), Uskup Astrakhan († 1894), utawa Isidore (Kolokolov), Uskup Pembantu Keuskupan Ryazan († 1911); delengen: Lvov, N. N. Drevnik, ing: Krasny Arkhiv. 39. kaca 148; Ambruké Rezim Tsar. Jilid 2, kaca 68, 88; Jilid 4, kaca 190, 199, 308, 479, 480. Uskup Lavrenty (Nekrasov) saka Tula dicopot saka jabatané ing taun 1908 amarga 'liberalismé' lan diangkat dadi abbot ing Biara Vysokopetrovsky ing Moskow. Ist. v. 122. kaca 778; BV. 1908. 4. Bab jaman Kaisar Nikolaus I, delengen: Materials, ing: Collection. 113. Utamane Bagéan 2.

[1153] Pimen. Op. cit. kaca 249, 265, 252, 275, 120. Iki mung ditrapake kanggo Jam-jam, Matins lan Vespers, ing ngendi maca-maca individu lan stichera diilangi utawa dipendhekake; Liturgi nduweni urutan ibadah sing tetep lan ora tau dipendhekake.

[1154] Deleng: 'Internal Church Review', ing: Stranik. 1897. 8. kaca 560. Ing satengahing abad kaping 19, Sinode ngetokake pirang-pirang arahan sing, nanging, mung ditujokake marang uskup-uskup dioceasan lan ora bisa dianggep minangka upaya kanggo ngreformasi urip monastik. Cf.: Laporan. 1841, 1862 (tekst uga ana ing: BV. 1905. 9. kaca 158), 1874, 1884, lsp.

monastisisme katon saka sajarah sing diarani 'Instruksi kanggo Para Abas Biara'. Ing Desember 1797, sawijining dekrit kaisar nyaranaké supaya 'instruksi' kaya ngono disusun lan diwènèhaké. Nanging ora nganti taun 1828 bareng 'Instruksi' kuwi disusun lan dikirim marang para uskup dioceesan; tetep ora owah nganti awal abad kaping 20, mung tulisan Church Slavonic diganti nganggo tulisan sipil ing edisi anyar lan sawetara paragraf diatur ulang. 'Instruksi' kuwi mung ngrembug hak lan kewajiban para abbot[1155] . Ora nganti taun 1910 nalika, miturut pituduh Sinode, Hieromonk Seraphim nyusun aturan monastik anyar sing dimaksudaké dadi dhasar urip monastik; sayangé, kita ora ngerti apa aturan iki tau dikenalké ing sembarang biara. Amarga dawa banget, luwih kamungkinan nggawe para biksu lan para abbot sing teliti wedi tinimbang kanggo tujuan asetik praktis[1156] .

Kahanan iki terus nganti taun 1917: ana loro jinis biara, nanging panggunaan lan panguripan salah siji utawa liyane gumantung marang semangat lan watak rohani para abbot[1157] . Ing umumé, urip ing biara kutha luwih ora ketat tinimbang ing biara ing pedesaan. Ana akèh bedane ing praktik monastik, lan saben sing sembahyang utawa peziarah bisa langsung nyumurupi. Cetha banget manawa sajrone abad kaping sanga welas nganti wiwitan abad kaping rong puluh, Sinode ora tau tenanan ngrembug babagan urip monastik lan mung kadang-kadang merhatosake rincian cilik. Nalika taun 1906, sawisé diowahi Undhang-Undhang Nagara Dasar amarga gerakan revolusioner taun 1904–1905, kepinginan sing cetha kanggo reformasi wiwit muncul ing kalangan para uskup lan rohaniawan, lan Sinode, utamané amarga inisiatifé Metropolitan Anthony saka St Petersburg (Vadkovsky, 1898–1912), kanthi rembugan karo Kaisar Nicholas II, ing tanggal 14 Januari 1906 ngadegaké Majelis Pra-Konsili, sing ditugasaké kanggo mbahas kamungkinan ngetrapaké manéka réformasi ing urip gréja – monastisisme, bisa diarani, manèh diabaikan; ing saben kasus, ora ana sub-komité khusus sing dibentuk kanggo ngurusi masalah monastisisme[1158] .

3. Pertumbuhan jumlah rohaniawan biara ing abad kaping 19

Abad kaping sanga welas nyekseni paningkatan sing signifikan ing cacah para monastik, lan cacah biara uga mundhak kanthi kenthel. Fenomena iki bisa diterangake kanthi loro sebab. Sawisé suda kasetyan ing abad kaping 18, ana kebangkitan manèh pangabdian agama ing pirang-pirang lapisan masyarakat. Kebangkitan iki akèh amarga pangaribawa pimpinan monastik Rusia, uga amarga perbaikan kahanan biara sawisé ambruk ing abad kaping 18 – biara lan urip monastik saiki manèh cocog karo pamanggihé wong-wong babagan kasetyan. Ana siji faktor eksternal sing ora kena dilalekake, yaiku pambatalan kedaulatan tanah ing taun 1861, sing maringi wewenang marang para petani kanggo netepake nasibe dhewe kanthi bebas. Iki nduweni pengaruh khusus marang kahanan biara wanita, ing ngendi jumlah novis wiwit mundhak saben taun.

Watesan kanggo njupuk sumpah monastik sing dikenalké déning Pangeran Agung Pèter tetep lumaku meh kabèh sajrone abad kaping 18, nanging ing abad kaping 19 paugeran nagara iki ora ditrapaké kanthi ketegasan sing padha. Miturut sensus umum taun 1738, ana 14.282 jiwa sing manggon ing biara ing nagara kasebut, kalebu 7.829 priya lan 6.453 wanita (angka iki kalebu biksu lan biarawati, novis lan novis biarawati)[1159] . Peraturan monastik taun 1764 nemtokake total 5.105 biksu lan biarawati kanggo 226 biara resmi; saliyane, ana 161 biara ora resmi, ing ngendi jumlah para biksu lan biarawati ora diwatesi[1160] . Ing taun 1840, cacahé biksu lan biarawati wis mundhak dadi 15.251 (kalebu novis), lan 50 taun sawisé ana 12.712 biksu lan 27.574 biarawati ing Rusia (total 40.286 wong, kalebu novis); Ing taun 1907, wis ana 24.144 biksu (kalebu novis) ing biara priya, lan 65.989 biarawati (kalebu novis) ing biara wanita; cacah biara ana 970 (522 priya lan 448 wanita) (deleng Tabel X lan XI)[1161] . Jumlah biarawati mundhak kanthi cepet banget, tren iki

---

[1155] PSZ. No. 18273; Barsov, T. Lembaga Sinodal. kaca 162. Lampiran 43–48.

[1156] Seraphim, Hieromonk. Aturan Monastik kanggo Urip Bersama Pria. 3 jilid. (1910).

[1157] Kanggo kumpulan macem-macem pandhuan lan dekrit Sinode babagan biara lan urip monastik, delengen: Chizhevsky. Kumpulan Keputusan babagan Biara (1896).

[1158] Babagan rencana reformasi, delengen: Suetov. Babagan Komite Khusus sing disahake dening Kaisar lan diadegake ing sangisore Sinode Suci kanggo ngembangake masalah sing bakal dipertimbangake dening Majelis Kabeh-Rusia (1912); Ognev. Majelis Gerejawi (1905); Jurnal lan Notulen Komite Pra-Majelis. 4 jilid (*1906–07); jilid tambahan: Ringkesan panemu para uskup dioceasan babagan prakara reformasi gréja (1906); A. R. Korrespondensi sajarah babagan nasib Gréja Ortodoks (1912); artikelku: Komite Pra-Konsili taun 1906, ing: Put' (1933). 38; cf. uga: Stupperich, R. *Staatsgedanke und Religionspolitik Peters d. Gr.* (1936). kaca 105–107. Golubinsky, E. E. 'Babagan Reformasi ing Urip Gréja Rusia', ing: *Readings*. 1913. 3. kaca 126.*

[1159] Solovyov. 4 (ed. OP). kaca 1510, 1649.

[1160] PSZ. 16. No. 12060. Buku Statuta.

[1161] Laporan kanggo taun 1890 lan 1907 (1893 lan 1910). Uga delengen: Preobrazhensky. Gréja Rusia Miturut Data Statistik (1897), tabel sing ngemot data statistik kanggo taun 1840–1891.

amarga mundhake semangat asketis ing kalangan wanita Rusia ing abad kaping 19. Sajarah biara wanita Rusia pantes nampa perhatian khusus saka sejarawan gereja, sing ing mangsa ngarep, nalika bahan sing cukup kasedhiya, bakal nulis panaliten jero babagan topik iki. Nanging ing kéné, adhedhasar bahan sing kasedhiya kanggo kita, kita mung bakal nyentuh pokok-pokok utama saka sajarah iki.

4. Biara wanita ing abad kaping 19

Miturut panemuku, mundhake jumlah biara wanita ing abad kaping 19 ora bisa mung dijelasake amarga mundhake semangat asketis ing kalangan wanita Rusia – iku ora mung minangka wujud upaya ngupadi agama. Kebangkitan agama lan upaya spiritual pancen kuwat banget, nanging kasunyatan manawa upaya spiritual iki ora ngluwihi urip monastik bisa diatributake marang pengaruh hierarki monastik. Kahanan sajarah lan budaya murni saka sejarah spiritual umum Rusia ing separo kapindho abad kaping 19 uga nduweni peran penting.

Reformasi Peter Agung, sing dilakokaké kanthi tujuan ngéropakaké Rusia, nggawa owah-owahan ing posisi wanita ing kulawarga lan ing urip umum. Sanadyan owah-owahan iki muncul alon-alon lan kanthi cara sing béda-béda ing pirang-pirang lapisan masyarakat, akibaté ing endi-endi yaiku nguwataké aspirasi wanita kanggo kamardikan lan pendhidhikan. Kasunyatan manawa aspirasi-aspirasi iki bisa nduwèni pangaruh gedhé marang urip umum kabuktèkaké déning peran wanita Rusia ing sajarah intelektual Rusia wiwit awal kuartal kapindho abad kaping sanga belas[1162] . Yen nyilem ing sajarah Romantisisme Rusia, gerakan Westernisasi Rusia lan Slavophilisme—sing jagad ideologisé paling cetha kacermin ing surat-menyurat sing akèh saka para wakil gerakan kasebut—lan yen maca akèh memoar saka periode 'badai lan tekanan' ing jiwa Rusia, – ing endi-endi kita nemoni gambaran wanita sing duwé bakat lan kepingin weruh sing maringi pangaribawa migunani marang kanca-kanca lanangé utawa, lumantar pangembangan spiritualé dhéwé, nyumbang marang urip intelektual jaman kuwi. Masalah agama ora tau ditinggalake. Sanadyan rembugan babagan prakara-prakara iki asring durung nduwèni watak konfessional utawa, kaya sing kelakon ing jaman upaya mistik ing sangisoré Alexander I, nyimpang saka piwulang Gréja Ortodoks, nanging tetep bisa diandharaké yèn pitakon agama njupuk papan wigati ing urip rohani wanita Rusia; ing wektu sing padha, para wanita nyoba ngatasi prakara-prakara iki ora kanthi cara abstrak, nanging kanthi cara individu lan pribadi[1163] . Bener-bener aspek iki saka upaya spiritual wanita Rusia—sing pantes diparingi perhatian khusus—sing nyebabake akèh jiwa sing nggoleki ketemu karo para sesepuh. Kita mesthi ora arep ngomong yèn upaya agama mau mung ngasilake urip biara amarga pengaruh siji utawa liyane sesepuh; akèh sing tekan keputusan iki sanajan tanpa pandhuan spiritual.

Kita bubar mbahas panggonan wigati sing diduwèni korespondensi ing sajarah spiritual wong Rusia. Surat-surat, luwih tinimbang karya cetak, nggambaraké manéka warna urip spiritual panulis lan maringi koresponden kasempatan sing luwih becik kanggo mbukak atiné – sipat sing dadi ciri wong Rusia ora mung ing taun 1830-an lan 1840-an abad kaping 19, nanging uga ing jaman sabanjure – nalika wangsulan layang maringi kesempatan kanggo nuduhake kapercayan tartamtu, daya meyakaké, lan kepekaan. Akeh para sepuh asring banget, utamane ing korespondensine karo wanita, nuntun jiwa-jiwa sing nggoleki lumantar layang-layange; iki nuduhake yen wujud pandhuan agama lan asketis kaya ngono nyambung karo para panrima, sing yen ora mesthi ora bakal wani nglakoni pangakuan.

Iki utamané ditrapaké marang wanita sing wis sekolah; nanging ana akèh biarawati saka latar mburi tani ing biara wanita. Panghapusan kedaèlan ing taun 1861 nduwèni pangaruh gedhé marang status wanita ing

---

[1162] Bab emansipasi wanita Rusia ing abad kaping 19 lan upaya kanggo nggayuh pendidikan, delengen: Shokhol, K. P. 'Bab Pangembangan Pendidikan Tinggi kanggo Wanita ing Rusia', ing: ZhMNP. 1912. 8; 1913. 3 lan 7.

[1163] Babagan sajarah kabudayan Rusia ing separo kapisan abad kaping 19, karya-karya ing ngisor iki disaranake: Zamotin, *Romantic Idealism in Russian Society in the 20s and 30s of the 19th Century* (1907); Gershenzon, M. Jamané Nicholas I (1910); Barsukov, N. Urip lan Karya M. P. Pogodin. Jilid 1 lan salajengipun (1888–1899); Koshelev, A. I. Cathetan (1884); Filippov, M. M. 'Nasib Filsafat Rusia', ing: Russkoe Bogatstvo. 1894. No. 1, 3, 4, 8, 9; Smirnova, A. I. Cathetan (1897); 'Gerakan Agama ing jaman Alexander I'. Disunting dening N. Piksanova (1916); Arsip Sedulur Turgenev. Disunting dening Akademi Ilmu Pengetahuan. 4 jilid. (1911–1915); Dubrovin, N. F. 'Para Mistikus lan Sektarian Kita', ing: Artikel-artikel Rusia 1895–1896; Koleksi Utkinsky (1897); Gershenzon, M. Cathetan Sajarah (1910; edisi kaping 2, Berlin, 1923); Zavitevich, A. S. Khomyakov. 2 jilid (1902); Kornilov, A. Taun-taun Ngumbara Mikhail Bakunin (1925); Stankiewicz, N. V. Karya-karya (1890); Herzen. Jaman Kepungkur lan Pamikiran (pirang-pirang edisi, kalebu ing basa Jerman); Stepun, F. 'Romantisisme Jerman lan Filsafat Sejarah para Slavophile', ing: Logos. 16 (1927); Kornilov, A. Taun-taun Wiwitan Mikhail Bakunin (1915) lan liya-liyané. Bibliografi rinci (nganti 1918) ana ing: Polievktov, M. Kaisar Nicholas I: Biografi lan Cathetan Babagan Pamrentahané (1918).

kulawarga tani. Sanadyan adat lan tradisi konservatif lan patriarkis isih lestari, sacara hukum bocah wadon tani—lan luwih maneh janda—oleh kabebasan lan kamardikan relatif sawisé reformasi. Saiki dhèwèké bisa luwih kerep njupuk keputusan mandhiri, sanajan nglawan kersané anggota kulawarga sing luwih tuwa. Kajangan sinau, sing wis nyekel kabeh lapisan masyarakat Rusia ing separo kapindho abad kaping sanga belas, uga bisa kacukupi ing biara[1164] . Malah biara wanita sing ngluncurake akeh kegiyatan ing babagan pendidikan umum ing jaman iki, sawijining fakta sing durung nampa perhatian sing pantes ing literatur akademik. Padha uga kasil ing pakaryan sosial lan amal, sing tansah cedhak ing ati para wanita Rusia. Ing urip monastik saben dinane, sawijining bocah wadon tani Rusia nemokake kegiyatan sing wis lumrah saka omahé wong tuwané: kabèh jinis pakaryan omah lan tetanen. Bisa diomongake yen mlebu biara nyukupi panggolekan rohani tanpa mbutuhake owah-owahan radikal ing cara uripe; ing wektu sing padha, panggonane ing masyarakat saya munggah, lan sakabehe uripe dadi luwih bermakna. Mula saka iku, mundhake cacahé wanita sing mlebu biara ora kudu dianggep amarga ana kecenderungan asketis sing banget kuwat. Sajarah biara wanita Rusia kebak conto ascetisme sing paling abot, nanging ing mayoritas biara urip lumaku ing swasana ascetisme sing sedheng, kanthi penekanan utama kanggo ngladeni donya tinimbang nyingkiri donya sakabehe.

Karya sosial lan amal duwé peran sentral ing urip biara wanita lan luwih jembar tinimbang kegiatan amal ing biara priya. Iki ora mung amarga bedane sipat lanang lan wadon, nanging uga amarga akèh biara wadon sing mekar persis amarga misi sosial lan amal; ing bab iki, padha dadi tuladha kanggo biara liyane lan entuk pangalembana lan katresnan saka masyarakat.

Gereja Rusia asring dituduh ora akeh gawe ing babagan kabudayan; minangka wangsulan, wong bisa nunjukaké marang kagiatan biara wanita, lan akèh tuduhan mau bakal ilang tegesé. Nanging, pancen kabèh mau mandheg kanthi mendadak pas kegiatan-kegiatan mau wis nduwé pijakan sing kiyat lan siap mekar kanthi sukses sing istimewa. Kanggo sejarawan, babagan iki isih dadi wilayah sing durung tau ditliti, amarga akèh bahan sing relevan wis ilang, lan durung cetha apa bakal bisa nate dipresentasikaké kanthi nyeluruh lan tuntas ing sawijining panaliten dhasar.

Ing jamané biara-biara wanita ngrembaka, inisiatif pribadhi para asketis nduwèni peran utama; biara-biara iki, bisa diomongaké, tuwuh kanthi mandhiri, diadegaké déning masyarakat tanpa pitulungan saka panguwasa gerejawi; pantes diparingi pujian yèn hierarki gereja ora ngalangi pambukaan biara anyar.

Sawisé langkah sekularisasi taun 1764, 1786, lan 1788, ing pungkasan taun 1780-an mung ana 80 biara wanita ing saindenging Rusia (75 resmi lan 5 ora resmi). Nanging ing taun 1810, wis ana 94 biara wanita ing Rusia, angka sing bisa dijupuk minangka titik wiwitan kanggo ngukur tuwuhé kanthi cepet sajrone abad kaping 19. Patang dasawarsa sawisé, ing taun 1855, wis ana 129 biara (97 resmi lan 32 ora resmi) kanthi 2.508 biarawati lan 6.606 novis (deleng Tabel X lan XI).

Kudu dicathet yèn kahanan biara wanita ing loro kategori kuwi béda banget karo biara priya, kaping pisan saka segi materi lan kaping pindho saka segi organisasi internal. Biara priya sing dibiayai negara nduwé posisi finansial luwih apik tinimbang sing ora dibiayai negara. Nanging ing biara wanita, bedane iki ora pati katon; malah, biara wanita sing ora dibiayai negara asring luwih sugih tinimbang sing dibiayai negara. Meh kabeh biara wanita anyar sing diadegake saka inisiatif pribadi para pangadeg wadon, ing wiwitan dianggep ora dibiayai negara; pangadeg—utawa, sing luwih arang, pangadeg lanang—ing biara kaya ngono bakal ngwarisake harta gerak lan ora gerak marang biara kasebut. Saliyane, ing biara wanita, apa sing dibiayai negara utawa ora, mesthi ana luwih akeh biarawati tinimbang ing biara priya, nganti sanajan ing biara sing dibiayai negara uga ana luwih akeh biarawati lan novis tinimbang sing diatur ing peraturan staf. Yen kita uga nimbang manawa biara priya nampa dhukungan negara sing luwih murah ati tinimbang biara wanita, dadi cetha manawa abbes biara wanita nduwé jumlah dhuwit sing luwih sithik saben residen tinimbang prior biara priya. Nanging, amarga biara wanita sukses banget ngelola keboné dhéwé (ngopeni sapi perah lan pitik, lan nandur sayuran), padha bisa nambah pengasilané kanthi signifikan, saéngga bedané kahanan finansial antarane biara pria lan biara wanita dadi rata. Nanging dana kanggo pangopènan biarawati lan novis ing biara wanita iku prasaja banget, amarga padha ngentekake bagéan paling gedhé saka penghasilan taunan saka tetanen kanggo kabecikan sosial lan amal. Archimandrit Pimen, sing wis kita kenal, nyedhiyakake ing *Memoir*-e sawetara

[1164] Ing wiwitan abad kaping 19, kanthi mundhake jumlah pabrik cetak swasta, akèh karya asetik, riwayat para wali lan buku-buku pangajaran liyane dadi gampang ditemokake. Wiwit taun 1821, majalah *Christian Reading* (St Petersburg: diterbitake dening Akademi Teologi) nyetak akèh karya asetik ing basa Rusia; sawetara karya asetik dicithak ing Optina Hermitage. Delengen Bab XV. Ing taun 1860-an, jurnal teologi wiwit mbahas ora mung masalah akademik nanging uga maringi perhatian gedhe marang gerakan spiritual kontemporer lan dadi populer banget ing provinsi.

rincian sing menarik banget babagan urip ing konvent komunal Keuskupan Moskow nalika dhèwèké njabat dadi dekan konvent. Memoir iki asalé saka pungkasan taun 1860-an lan ngemot akèh informasi babagan kahanan finansial konvent wanita.

Biara Anosino-Borisoglebsky iku biara komunal ing taun 1860-an, kanthi 180 biarawati lan novis sing manggon ing kana; biara iki diadegaké ing taun 1823, lan nalika semana mung ana watara 10 biarawati sing manggon ing kana. Ing taun 1860-an, penghasilan taunan biara iku ngancik 5.000–6.000 rubel; jumlah iki kawangun saka sumbangan para umat lan bathi saka bengkel gawé renda, usaha susu, lan peternakan pitik; biara iku uga duwé kebon sayur, asilé disajikaké ing meja biara. Kajaba saka kabèh kuwi, biara iku uga ngelola rumah sakit lan panti kanggo para suster tuwa.

Biara Spaso-Borodinsky uga dadi komunitas komunal, ngemot 170 biarawati lan novis; Biara iki diadegaké ing taun 1830, lan wiwitané ana 12 biarawati sing manggon ing kana; pangasilan taunan biara iki ngancik 5.000 rubel lan dumadi saka sumbangan umat lan bathi saka lahan biara; ora ana lembaga amal ing biara iki.

Biara Wanita Trinity-Odigitria Zosima, sawijining biara komunal, diadegaké ing taun 1826; nalika semana ana watara 40 suster sing manggon ing kana, déné ing pungkasan taun 1860-an wis ana 160 biarawati lan novis; penghasilan taunan biara iku ngancik 4.000 rubel, sing asalé saka sumbangan lan bathi saka lahan tani biara lan omah gedhé sing ngasilaké dhuwit ing Moskow sing wis disumbangaké marang biara. Biara iki ora melu ing kegiatan sosial utawa amal apa waé.

Biara Spaso-Vlacherna, sing dioperasikake miturut piagam komunal, diadegake ing taun 1854; ing pungkasan taun 1860-an, biara iki wis nduwé 170 biarawati lan novis; penghasilan taunan biara iki nganti 5.000 rubel lan dumadi saka sumbangan lan bathi saka pertanian biara lan properti sing ngasilake penghasilan ing Moskow. Biara iki uga ora melu kegiatan amal tartamtu.

Persaudaraan Salib Suci, sing diatur miturut piagam komunal, diadegaké ing taun 1856 lan dumadi saka 100 biarawati; pangasilan taunan biara iki asalé saka sumbangan lan jumlahé watara 2.000 rubel; persaudaraan iki ngatur sekolah gratis sing diikuti 30 bocah wadon.

Papat konvent pisanan sing kasebut ing kene uga njaga omah tamu biara, sing ora ngasilake penghasilan[1165] .

Iki minangka conto sing khas ora mung saka Keuskupan Moskow, nanging uga saka akèh biara wanita ing saindenging Rusia ing pertengahan abad kaping 19. Iku sawijining jaman nalika biara-biara mung lagi miwiti kegiyatan sosial lan amal. Nanging, yen kita mriksa laporan Jaksa Agung Sinode Suci saka taun 1880-an utawa katrangan saka keuskupan ing periode kasebut, bakal muncul gambaran sing beda banget[1166] . Ing taun 1887, contone, biara-biara ngopeni 93 rumah sakit lan 66 panti wreda, loro pertiga saka iku dikelola dening biara wanita, dene ana 469 biara pria ing wektu kuwi lan mung 202 biara wanita (laporan taun 1887). Ing taun 1880-an lan 1890-an, nalika pamaréntahan Alexander III (1881–1894), nalika pamaréntah nyengkuyung pambukaan sekolah paroki, sekolah kaya ngono dibukak ing meh kabèh biara biarawati, biasané kanggo bocah wadon, lan mesthi dibiayai déning biara biarawati kuwi dhéwé[1167] .

Conto apik pangembangan alon-alon saka karya amal sing nyebar yaiku sajarah Biara Santa Perawan Lesninsky (nganti taun 1914 ana ing Provinsi Sedlets ing Kulon Rusia (saiki Polandia. – cathetan panerjemah), cedhak kutha Biała)[1168] . Ing taun 1683, cedhak désa alas Lesny (ing distrik Biała), loro penggembala tani nemokake ikon Sang Ibu Gusti Allah ing alas, saka iku sumunar padhang sing luar biasa. Ikon iki digawé saka watu abang lan nggambaraké Sang Perawan Suci kanthi Sang Kristus cilik ing tangan tengené lan buku ing tangan kiwané; ing ndhuwur buku ana manuk dara, lambang Roh Suci. Sakabehe, komposisi iki pancen arang banget. Para imam Ortodoks Yunani nggawa ikon kasebut menyang gréja ing désa Bukovychi, ing ngendi ikon mau dadi banget diurmati déning warga ing désa-désa sakupenge. Sawetara taun sawisé, sawijining biara Katolik Roma sing didedikasikaké kanggo Santo Paulus diadegaké ing panggonan ikon kuwi ditemokaké, lan

---

[1165] Pimen. Op. cit., kaca 309–311.

[1166] Katrangan cekak babagan diosek, sing disertai data statistik, bisa ditemokake ing PBE; iki disusun adhedhasar bahan resmi. Sumber penting liyane yaiku *Laporan Diosek*, sing wiwit diterbitake meh ing saben diosek ing separo kapindho abad kaping sanga welas.

[1167] Sayange, 'Laporan Jaksa Agung' saiki ora kasedhiya kanggo aku; sadurunge taun 1943 aku wis nggawe macem-macem ekstrak statistik saka kana, nanging kuwi durung lengkap banget, mula saiki aku mung bisa gumantung marang sawetara cathetan sing sumebar ing kertas-kertasku lan marang memori pribadiku.

[1168] Sumberku yaiku 'A Brief History of the Holy Virgin Mary Monastery in Lesnino' (manuskrip ketik mesin sing disusun taun 1925 ing Serbia ing Biara Hopovo déning Ibu Abbas Nina, sing biyèn dadi Ibu Abbas Biara Lesnino).

panguwasa Polandia (wektu kuwi wilayah kuwi kagungan Polandia) mréntahaké supaya ikon kuwi dipindhahaké menyang biara iki. Lumantar wektu, warga lokal padha mlebu Uni. Ing taun 1863, sawisé Pemberontakan Polandia, biara Katolik Roma ing Lesno ditutup déning pamaréntah Rusia amarga dhukungan sing wis diwènèhaké marang para pemberontak, nanging gréja biara kasebut, bebarengan karo kabèh ikoné, tetep ana ing tangan para Uniate. Sawisé taun 1875, akèh paroki Uniate ing wilayah kuwi – ana sing kanthi sukarela, ana uga sing amarga tekanan pamaréntah – padha pindhah saka Uni menyang Gréja Ortodoks Rusia; ing taun 1881, gréja paroki ing Lesno uga dadi Gréja Ortodoks Yunani. Amarga bangunan-bangunan lawas Biara Santo Paulus isih ana ing wektu kuwi, Uskup Agung Leontius mutusaké ngadegaké komunitas biarawati ing Lesno. Mangkono, ing taun 1884, Komunitas Sang Ibu Suci Gusti Allah diadegaké.

Taun-taun awal eksistensine angel kanggo superior lan lima biarawati, amarga komunitas iku ora duwe dana sakabehe. Nanging superior, Ibu Ekaterina, sing asline Putri Efimovskaya (wafat 1925 ing Serbia), iku wanita sing energik lan duwe bakat. Wiwitane, urip komunitas iki keganggu amarga hubungan sing tegang karo warga lokal, sing mayoritas kagungane Gréja Uniate. Suster Ekaterina lan loro utawa telu suster liyane nduwé latar mburi medis, lan karya amalé utamané ngopeni para petani sing lara. Banjur ana upaya mbukak sekolah kanggo bocah-bocah, lan iki kabuktèn sukses. Ing mung rong taun, para suster wis mulang 80 bocah saka kabèh agama.

Ing taun 1889, komunitas Lesninskaya diowahi dadi biara wanita sing dadi papan panggonan, lan panguwasa biara dadi abbes. Biara iki saya gedhe kanthi cepet, lan ing taun 1914 wis dadi omahé 20 biarawati lan 300 novis[1169] , lan postulant; akèh sing tetep dadi novis suwéné wektu sing dawa, amarga abbes, Ibu Ekaterina, ora kesusu kanggo nindakake tonsur para biarawati lan mung bakal maringi idin sawisé dhèwèké yakin tenan yèn biarawati sing nyuwun tonsur wis cukup mateng sacara rohani kanggo kuwi. Sajrone 25 taun (1889–1914), komunitas suster sing biyen cilik saya ngrembaka dadi biara gedhé, sing ngelola rumah sakit, panti kanggo wanita tuwa, lan klinik rawat jalan gratis sing maringi obat – perawatan rawat jalan kanggo wong lara saya sumebar – lan salajengipun, Biara kasebut, nggunakake dana dhéwé, nyedhiyakake pelatihan medis kanggo para biarawati lan novis sing makarya ing lembaga medis kasebut. Saliyane sekolah kanggo bocah-bocah, dibukak sekolah menengah sing maringi pelatihan ing manéka ketrampilan, lan para guru ing sekolah iki uga dididik kanthi biaya saka biara. Para biarawati lan novis ngedegake bengkel ngiket buku, sekolah ngajar sulaman, bengkel nggawe sepatu lan bengkel nggawe busana gereja, uga bengkel nglukis ikon; padha ngembangake kebon woh-wohan sing apik banget kanthi omah kaca lan kebon sayur, lan ngedegake peternakan tawon, peternakan susu, lan peternakan pitik. Sakdurungé taun 1914, biara iku ngedegaké papat komunitas cilik liyané ing sacedhaké, lengkap karo sekolah, apotek, lan pusat medis. Kabeh kegiatan amal iki mesthi mbutuhake dana. Pamarentah ngakoni paedah gedhe saka karya para biarawati ing biara iki kanggo misi Ortodoks ing kalangan wong Polandia lan, ing taun 1914, wis maringi 1.200 dessiatines lahan tatanen lan papat kebon tani kanggo kapentingan biara iki. Ing taun 1914, dana biara nyokong loro sekolah umum, loro perguruan tinggi pelatihan guru, siji sekolah menengah, siji perguruan tinggi pertanian, lan siji panti asuhan.

Nalika Perang Donya I diwiwiti, para biarawati lan novis dipeksa déning panguwasa ninggalake biara lan pindhah menyang biara liya. Klompok gedhé biarawati diparingi biara ing Bessarabia, ing ngendi padha ngedegaké loro sekolah paroki lan sawijining perguruan tinggi pertanian. Ing taun 1920, klompok biarawati iki, sing dipimpin dening Ibu Nina, abbes Biara Lesninsky, nampa undhangan kanggo lelungan menyang Serbia lan manggon ing Biara Khopov sing ditinggal. Amarga para biarawati ngadhepi macem-macem kesulitan karo pamaréntah Rumania—sing ndeleng kegiyatan biara kasebut kanthi curiga, amarga dianggep minangka alangan kanggo kabijakan pamaréntah Rumania kanggo ng-Rumania-ké populasi Bessarabia—Abbes Nina lan para biarawati ing biaraé nampa undhangan mau lan pindhah menyang Biara Hopov (cedhak kutha Novi Sad). Kanthi sumber daya sing winates, Biara Lesninsky Hopov mung bisa ngelola siji panti asuhan ing kana.

Sajarah Biara Lesninsky iku khas kanggo akèh biara abad kaping 19. Cetha manawa pakaryan sosial lan amal kasebut dianggep wigati banget dening pamaréntah, amarga dianggep minangka salah siji cara kanggo nepaki misi politik Gréja lan mulané maringi dhukungan finansial marang para biara. Nanging sanajan saka sudut pandang eklesiastik murni, biara iki nuntun upayane menyang arah sing bener, lan kabèh kegiyatané nglayani kabecikan wong akèh.

[1169] Bab para biksu sing nganggo ryas, delengen Bab IX.

Minangka conto liyane, ayo kita deleng sejarah Biara Novo-Tikhvin ing Pegunungan Ural, cedhak Yekaterinburg. Ing taun 1799, ana komunitas biarawati cilik sing diadegaké ing kana, sing banjur diowahi dadi biara komunal ing taun 1809. Ing taun 1900, biara iki wis dadi gedhé kanthi enem gréja lan akèh bangunan watu, nyedhiyakake papan kanggo 450 biarawati lan novis. Amarga biara iku nduwèni loro lahan tani, bisa ngopeni sekolah paroki, panti asuhan, rumah sakit, lan panti wreda. Karya amal biara kasebut didhukung déning umat liwat sumbangan sing loman[1170] .

Iki ana loro conto liyane sing nerangake inisiatif para biarawati sing asalé saka latar tani.

Ing alas cedhak Zadonsk, ing ngendi St Tikhon saka Zadonsk kerep ndedonga kanthi nyendiri, sawijining kapel dibangun ing taun 1813. Sawetara wanita, utamane saka desa Tyumino sing cedhak, manggon ing gubug-gubug cilik ing sacedhake; nganti taun 1827, cacahé wis mundhak dadi 50. Padha nglampahi wektu kanggo ndedonga lan nyulam – nganyam kain linen – lan milih panguwasa saka antarané dhéwé. Ing taun 1860, amarga inisiatif wanita tani E. P. Bogareva, koloni iki diparingi status persaudaraan biara, lan pitung taun sawisé diowahi dadi biara komunal.

Ing Keuskupan Voronezh sing padha, ing desa Troitskoye (Kacamatan Novokhopersky), diadegake paguyuban biarawati sing dumadi saka 20 wanita tani; ing taun 1878, kanthi nggunakake dana dhéwé, padha mbangun gréja, nalika sawijining janda tani sugih, H. E. Pashkova, tuku sawijining petak tanah lan mbangun omah panggonan ing kana supaya para biarawati bisa manggon bebarengan. Ing taun 1890, komunitas iki diakoni déning Sinode Suci lan ing taun 1895 diowahi dadi biara komunal[1171] .

Ing Keuskupan Tambov, ana 13 biara wanita ing taun 1887, 10 ing antarane iku komunitas sedulur ing taun-taun awal eksistensine; komunitas pisanan diadegake ing taun 1783, nalika mung ana siji biara wanita ing keuskupan (didegaké ing taun 1690). Ing Keuskupan Penza, 10 saka 11 biara wanita asline komunitas[1172] .

Kaya sing wis kasebut, *23 biara wanita anyar sing muncul ing abad kaping 19 tuwuh saka komunitas-komunitas iki. Kajaba sawetara kasus, komunitas-komunitas iki netepi aturan komunal. Komunitas-komunitas iki tansah muncul saka inisiatif individu asketis. Para wanita lan bocah wadon padha kumpul kanggo nggarap macem-macem jahitan, sing diwiwiti lan dipungkasi kanthi pandonga bebarengan; nalika padha makarya, sing bisa maca maca kanthi banter teks asketik – urip para wali lan sapiturute. Akhire, kabentuk sawijining komunitas ing ngendi para biarawati manggon bebarengan. Padha nyukupi kabutuhan saka asil adol barang-barang sing digawe. Doa bebarengan ( ) alon-alon nyebabake mlebué ibadah monastik sing bener; Liturgi Ilahi dirayakake déning imam saka paroki jejere. Pungkasané, para suster nyuwun marang Sinode supaya komunitasé diowahi dadi biara wanita. Sawetara wong padha ngucapake sumpah monastik, dene liyane tetep dadi suster nganggo jubah utawa novis suwene wektu sing suwe. Komunitas kaya ngono asring narik kawigaten uskup dioce-san, sing kadhangkala piyambak ngusulake supaya komunitas mau diowahi dadi biara.*

Contone, ing taun 1823, Biara Borisoglebsky diadegaké ing désa Anosino (Gubernur Moskwa). Pangadegé yaiku Putri Evdokia Meshcherskaya (lair taun 1774), jeneng lairé Tyutcheva. Dheweke kawin karo Pangeran Meshchersky, sing seda amarga wabah flu rong sasi sawisé manten. Sawetara taun sawisé, sawijining klompok cilik wanita (kabeh iku budhaké) padha kumpul ing saubengé putri ing tanah duwéné ing Anosino; padha urip persis kaya sing wis diterangaké ing ndhuwur; Saklawasé pirang-pirang taun, putri mau ngreksa impen kanggo ngowahi komunitas ciliké dadi biara wanita. Korespondensiné karo Uskup Anthony saka Voronezh lan Uskup Agung Filaret saka Moskow dadi cathetan pengalaman manungsa sing banget menarik. Akhiré, dhèwèké kasil ngowahi komunitasé dadi biara wanita; iki kelakon ing taun 1823.

Putri mau ngwarisake griyane marang putrine lan nyawisake awake dhewe sakabehe kanggo urip biara. Dheweke nyuwun marang Uskup Agung Filaret supaya nunjuk seorang abbess kanggo biara anyar mau lan ngidini dheweke tetep manggon ing kana. Nanging, arsihbishop nolak panyuwunane, kanthi alesan yèn dhèwèké ora nduwèni abbess sing cocog, lan malah ngangkat dhèwèké dhéwé dadi panguwasa sementara komunitas; pangcukuran rambute minangka biarawati ditundha. Biara anyar kuwi urip kanthi ketat manut

[1170] Katrangan babagan Keuskupan Yekaterinburg, ing: PBE. 5. kaca 353; Bulgakov. kaca 65. Ing Keuskupan Vladimir, umpama, telung persaudaraan biarawati diadegaké antara taun 1895 lan 1899 (PBE. 2. kaca 625), sanadyan ing wektu kuwi wis ana enem biara wanita ing kana, salah sijiné—Biara Pokrovsky ing kutha Pereyaslavl—nduwèni paling ora 350 biarawati lan novis ing taun 1899; biara iki ngelola rumah sakit, panti wreda, lan sekolah. PBE. 3. kaca 619, 624, 625.

[1171] Katrangan babagan Keuskupan Voronezh, ing: PBE. 3. kaca 866, 867.

[1172] Bulgakov. kaca 97, 89.

paugeran komunitas. Ing pakaryané, putri iku ora misahaké awaké dhéwé saka mantan budhaké (sawetara wis nganggo jubah biarawati). Setahun sawisé, dhèwèké kaget nampa undhangan supaya rawuh ing ngarepé uskup agung lan nyritakaké urip ing biara. Filaret kondhang amarga ketegasané, mula priores sing wedi kuwi mangkat menyang Moskow. Ing kono dhèwèké dikandhani yèn esuké dhèwèké kudu menyang gréja, ing ngendi Paduka Agung Uskup Agung bakal nindakake Liturgi Ilahi. Dhèwèké lunga menyang kana tanpa curiga apa-apa, lan sajrone ibadah dhèwèké dikandhani yèn manut karo panyuwunané sing wis tau diucapaké, Paduka Agung piyambak sing bakal mènèhi cukuran rambut minangka biarawati rasofor. Esuké, Filaret ngangkat biarawati Evgenia (jeneng monastik anyaré) dadi abbes biara. Dhèwèké mimpin biara suwéné 14 taun lan séda ing taun 1837. Ing taun-taun kuwi, dhèwèké ngupaya supaya paugeran komunal ing biara saya ketat dituruti. Lan mbok menawa iki sing narik wanita-wanita sing ngupaya asketisisme monastik menyang biarané: 40 taun sawisé, biara iku dadi omahé nganti 180 biarawati lan novis[1173] .

Biara Spaso-Borodinsky diadegaké kanthi cara sing padha déning M. M. Tuchkova, janda saka sawijining jenderal sing wis misuwur nalika Perang 1812[1174] Komunitas Suster Salib Suci (cedhak Moskow) diadegaké déning wanita tani P. R. Savatyugina; Konvèn Usman (cedhak kutha Usman ing Provinsi Voronezh) diadegaké ing taun 1799 déning N. Fedorova, 'putriné mayor', sing nganggo dhuwit dhéwé mbangun manèh konvèn sing wis ora digunakaké lan rusak, lan nularaké kagungané marang biara sing wis dipugar[1175] .

Pambentukan biara lan persaudaraan anyar mesthi ora tansah lumaku cepet utawa lancar, amarga birokrasi Administrasi Sinodal ing abad kaping 19 malah luwih parah tinimbang lembaga negara. Contone, biarawati Paraskeva Zagrebennaya saka Biara Anosino-Borisoglebsky sing wis kita kenal, mutusaké ngedegaké panggonan pertapaan ing Keuskupan Vladimir, korespondensi babagan iki narik luwih saka patang taun[1176] .

Kadhangkala komunitas biarawati kaya ngono kabentuk kanthi pitulungan para sesepuh, sing ing abad kaping 19 maringi perhatian gedhe marang pandhuan rohani para wanita Rusia sing lagi ngupaya babagan agama, kanthi tujuan ngenalake marang urip gréja.

Salah siji sing pisanan nyambut gawe ing babagan iki yaiku bapa Zosima Verkhovsky. Ing separo kapindho abad kaping 18, sawijining klompok asket lan pertapa sing uripé banget prasaja ngungsi ing alas kandel Bryansk (bakal diterangake luwih lengkap ing bab sabanjuré); Para asket iki padha duwe persatuan rohani karo Eyang Paisius Velichkovsky saka Moldavia. Saliyane, Eyang Adrian uga makarya ing kene bebarengan karo murid-muride. Salah sijine yaiku Zacharias Verkhovsky, putrane pejabat dhuwur, mantan perwira, lan bangsawan. Pondhokan para biksu iki kerep diserbu wong nganggur lan maling, sing pracaya yèn emas lan pérak—sing digawa wong-wong sing golèk pitutur lan pandhuan—disedhiyakake ing gubug prasaja para asetik. Gangguan iki pungkasane dadi banget ora bisa ditampa nganti Sang Sepuh Adrian lan Zachary mutusaké ninggalake alas. Amarga Adrian wis nampa undhangan saka Gabriel, Metropolitan St Petersburg lan Novgorod, supaya teka lan mbantu ndandani sawetara biara, dhèwèké mangkat menyang St Petersburg bebarengan karo Zacharias. Metropolitan ngamanaké tugas marang Adrian kanggo ngetrapaké paugeran monastik ing Biara Konevsky ing Keuskupan St Petersburg. Zacharias ngancani dheweke lan ing kono dicukur dadi biksu, njupuk jeneng Zosima. Dheweke manggon ing biara iki watara sepuluh taun ing sangisoré pituduh rohani bapa tuwa Adrian, banjur mundur menyang jero alas, nggoleki meneng lan pandonga. Mengko, ing salah siji layangé, Zosima njlèntrèhaké kahanan batin wong sing nyawisaké dhiri kanggo urip pertapa lan pandonga, supaya bisa nggayuh pangucapan donya kanthi sampurna lan ngrasa yèn dhèwèké ngadeg ing ngarepé Pasuryané Gusti[1177] .

[1173] Biarawati Evgenia, pangadeg Biara Komunitas Borisoglebsky kanggo bocah wadon, ing: Readings. 1875. 2; korespondensine uga ditemokake ing kana; cf.: Pimen. Op. cit. kaca 309.

[1174] Pimen. Op. cit. kaca 310, 288.

[1175] Ibid. kaca 310; PSZ. No. 19110.

[1176] Dobronravov, V. G. 'The Svyatoezersk Hermitage', ing: Prosiding Komisi Ilmiah lan Arsip Vladimir. 11 (1909). kaca 60. Yen pangadeg biara iku nduwé hubungan ing St Petersburg, prakara lumaku luwih cepet; cf., contoné, sajarah pambentukan Komunitas Suster Vladimir (Diokeze Moskow), sing diadegaké déning Putri V. B. Svyatopolk-Chetvertinskaya. Solovyov, I. 'Komunitas Wanita Vladimir', ing: Russian Yearbook 1898. 49. kaca 869–885; karya iki ngemot akèh rincian menarik saka urip saben dinané komunitas.

[1177] Surat sing luar biasa iki dicithak ing biografi bapa Vasilisk († 1824): *Uripé Rahib lan Pertapa Vasilisk* (1849) (sayangé, aku ora bisa ngakses), lan ing kutipan ing: Pimen. *Karya Pilihan*, kaca 298. Iki kamungkinan risalah 'Babagan Pangaruh Doa Mental', sing kalebu ing manuskrip 'Narasi Sangtu Vasilisk'; cf. Popov, N. 'Katrangan Babagan Manuskrip Biara Simonov Moskow', ing: Readings. 1910. 3. kaca 53.

Sawisé kuwi, Zosima bebarengan karo biksu Vasilisk mangkat menyang Siberia sing adoh. Padha manggon ing alas kandel cedhak kutha Turinsk. Vasilisk urip piyambakan lan meneng tanpo swara, déné Zosima saka wektu ke wektu sowan menyang désa-désa sacedhaké kanggo nyawisaké pangan. Rong puluh taun kliwat kaya ngono. Wong-wong saka desa-desa sakupenge padha kenal karo Zosima lan asring njaluk pitutur rohani marang dhèwèké. Ing sawijining dina, ana janda sing nyedhaki Zosima karo panyuwunan supaya dijupuk ing pangayoman rohani panjenengané. Sawisé akèh nyuwun, Zosima maringi idin supaya dhèwèké manggon ing sawijining désa watara 30 versts (kira-kira 25 km) saka panggonan pertapaane lan bisa rembugan karo panjenengané saka wektu ke wektu. Banjur ana wanita-wanita liyané sing teka, sing uga padha nggolèk pitulungan lan pitutur rohani. Mula, sawisé sawatara wektu, klompok watara 40 wanita padha kumpul; padha mbentuk komunitas lan, ing sangisoré pituduh rohani Zosima, nglakoni urip kanthi pagawean kasar lan pandonga. Para sepuh Zosima lan Vasilisk, sawisé rembugan, mutusaké yèn luwih becik komunitas iki dadi biara sing resmi. Bangunan biara sing bubar iku isih kasimpen ing kutha Turinsk. Eyang Zosima, sing umuré wis watara 60 taun, nindakake lelampahan sing angel lan dawa menyang St Petersburg kanggo njaluk idin mbangun biara wanita ing Turinsk. Zosima kasil entuk ijin, nanging uskup dioceasan nyelehake macem-macem alangan ing dalane sang sesepuh. Zosima banjur mutusake lelungan menyang Rusia karo putri-putri spiritualé, kanthi pangarep-arep yèn dhèwèké bakal bisa nglakokaké rencanané ing kana. Akèh anggota komunitas banjur mangkat bareng karo dhèwèké. Ing taun 1826, kabèh tekan Moskow. Sawijining janda sugih jenengé Bakhmetieva nampani para biarawati ing omahé; sakwisé padha pindhah menyang lahané ing pinggiran Moskow, sing sawatara diparingaké déning janda mau kanggo ngedegaké biara. Mangkono Hermitage Trinitas kawangun, asring uga diarani Hermitage Zosima. Elder Zosima terus maringi pitutur rohani marang komunitas lan séda ing taun 1833. Ing taun 1856, Hermitage Zosima diowahi dadi biara wadon kanthi aturan komunal[1178] .

Konvèn Dmitrievsky ing désa Troekurovo (Tambov Governorate) uga tuwuh saka komunitas biarawati (*1853–54), sing diowahi dadi konvèn komunal ing taun 1871. Pangadeg komunitas iki yaiku asketis lan pertapa sing ketat, Ilarion Fokin (1758–1853); Wiwitane dhèwèké nglakoni asètisisme ing Rusia Kidul (sacedhak Kyiv), banjur pirang-pirang taun ngumbara saka biara siji menyang biara liyané—praktek sing lumrah ing abad kaping 19—lan pungkasane, ing taun 1824, dhèwèké mapan ing désa Troekurovo, ing ngendi wong-wong wiwit teka marang dhèwèké kanggo njaluk pitutur lan pituduh rohani. Wong-wong mau nyumbang dhuwit marang dhèwèké, sing banjur digunakaké déning Hilarion kanggo tuku sapotong tanah lan mbangun omah ing kana kanggo komunitas biarawati*[1179] .

Ing sajarah pangayoman rohani wanita Rusia, panggonan sing istimewa diparingi marang Sang Sepuh Sing Mulya Seraphim saka Sarov († 1833)[1180] . Komunitas Diveyevo Kazan[1181] , sing diadegaké ing taun 1780, pirang-pirang taun paling raket gandhèngané karo Sang Sepuh Sing Mulya Seraphim ing urip agama lan askétis jeroé. Panjenengané ngedegaké komunitas liyané sing kabèh anggotané wadon – Melnichnaya. Ing taun 1842, komunitas-komunitas mau nyawiji dadi Komunitas Seraphim-Diveyevo, sing banjur ing taun 1861 diowahi dadi Biara Seraphim-Diveyevo. Loro biara maneh ing wilayah iki ana ing sangisoré pituduh rohani St. Seraphim: Konvèn Pokrovsky (ing kutha Ardatov) lan Biara Spaso-Zelenogorsky. Kabeh mau misuwur amarga netepi aturan monastik kanthi ketat – kang ditondoi urip bebarengan sing sampurna, praktik asketik, lan netepi tata liturgi kanthi tliti; Konvèn Serafimo-Diveyevo luwih misuwur.

Salah siji sesepuh agung saka abad kaping 19 – Ambrose saka Optina – banget prihatin marang kesejahteraan rohani para wanita sing taat[1182] . Dheweke ngedegake komunitas biarawati ing Shamordino (15 km saka Optina). Saklawasé pirang-pirang taun dhèwèké maringi pitutur rohani marang komunitas lan séda nalika sowan ing Shamordino ing taun 1891.

[1178] Pimen. Op. cit. kaca 295–300, 310.

[1179] PBÉ. Vol. 5. kaca 853–854; RBS. kaca 86–87.

[1180] Babagan St Seraphim saka Sarov, delengen bukuku *Leben und Lehre der Starzen* (1936), uga Bab XV.

[1181] Komunitas Diveyevo dumunung ing Keuskupan Nizhny Novgorod, nanging mung 15 km saka Hermitage Sarov, sing wis kalebu ing Keuskupan Tambov. Delengen: Seraphim (Chichagov), Archimandrite. *Kronik Biara Seraphim-Diveyevo* (1903); iki ngemot akèh bahan babagan biografi St Seraphim; uga: Ilyin. *The Venerable Seraphim of Sarov* (1925). kaca 87 lan salajengipun.

[1182] Buku kula. Op. cit. kaca 202 sarta salajengipun; cf. uga Bab XV saking karya punika. Babagan persaudaraan biarawati ing Shamordino: Chetverikov, S. *Biografi Eyang Optina, Hieromonk Ambrose* (1912) lan panganggit ingkang sami. Biara Optina (1927). Eyang Makarii (Ivanov) saka Optina uga maringi pitutur rohani marang sawetara komunitas biarawati (Chetverikov. Op. cit. (1927). kaca 52), contone, Biara Salib Suci; kanggo rincian luwih lengkap: Leonid (Kavelin). A Historical Account of the Belevsky Holy Cross Convent for Girls, a three-class monastery (1863).

Ing babagan iki, pancen wigati nyebut jeneng salah siji ahli tapa brata liyane – Uskup Theophan si Penyendiri, sing pangaribawane marang urip agama wong Rusia gedhe banget. Ana loro ciri khas sing muncul ing pakaryane, sing ora dadi ciri para sesepuh sing kasebut ing ndhuwur. Ing kéné katon jinis pituduh rohani sing béda. Nalika para sepuh Rusia liyané ngandelaké komunikasi pribadi langsung minangka inti pituduh rohani lan askétis, Uskup Theophan nuntun anak rohani—apamanèh anak rohani wadon—liwat surat-menyurat. Sak sisih, iki amarga tumindak pangasingané dhéwé; sak sisih manèh, Theophan, miturut sipaté dhéwé, condhong marang kagiatan sastra lan ngupaya ngembangaké gagasané babagan dhasar-dhasar jiwa Kristen—sing dadi pusat kapentingané—menjadi sawijining sistem agama lan asketis sing nyambung. Kajaba iku, Theophan wis nampa pendhidhikan filsafat lan teologi ing Akademi Teologi (ing Kyiv, 1837–1844) lan ora nate mandheg saka upaya ilmiah teologi sanajan nalika nyendhiri ing Vyshenska Hermitage. Kabeh iki maringi layang-layang lan tulisané ciri khas sing béda lan cara ungkapan sing ora lumrah ing piwulang lisané para sepuh liyané. Mula saka iku, pangaribawa Theophan nyebar utamane, sanajan ora mung kanggo wong-wong sing nduwé pendhidhikan, yaiku kalangan intelijen Rusia—ing antarané ana manéka aliran pamikiran agama sing katingal ing separo kapindho abad kaping sanga welas—lan, utamané, kanggo para wanita.

Antarane akèh karyané, buku *The Path to Salvation* kondhang banget lan akèh sing maca; pisanan diterbitaké taun 1868 lan sakbanjuré ngalami pirang-pirang édisi, kaya déné *Letters on the Christian Life* – kumpulan surat kanggo Putri P. S. Lukomskaya, sing diterbitake ing taun 1860. Buku iki saiki wis diterbitake ing terjemahan basa Jerman kanthi judhul *[1183] *. Penerjemah lan penerbit *Surat-surat* nyathet manawa Uskup Theophan 'ngarepake menehi pandhuan kanggo urip rohani wong lan conto pangaturan jiwa Kristen. Surat-suraté ngemot pitutur babagan cara urip Kristen… Surat-surat iki nduwèni daya tarik sing istimewa; nyentuh ati kanthi kesegeran raosé, welas asih sing tulus, prasaja, lan kajelasan pamikirané kaya kristal; maringi kasempatan kanggo nyawang inti kesalehan Rusia saka jeroné. Ing buku *The Life and Teachings of the Elders* [**], kita wis nyoba nggambaraké pangertèné Vyshensk. Nanging ing kéné, ing sesambungan karo katrangan babagan upaya agama para wanita Rusia, kita mung bakal nambahaké yèn *Letters on the Christian Life*, sing sepisanan ditujokake marang sawijining koresponden tartamtu sing dikenal pribadi déning Uskup Theophan, disusun kanthi cara sing bisa maringi manfaat gedhé marang jiwa akèh wanita liyané, loro ing babagan urip saben dinané lan ing perjuangan spiritual batin lan keraguraguané. Amarga iku, sanajan setengah abad sawisé seda Theophanes († 5 Januari 1894), layang-layang iki diwaca kanthi semangat gedhé lan, kaya sing kita alami saka pengalaman pribadi, nganti saiki isih nduwèni pangaruh gedhé marang wanita Rusia. Bisa diomongaké yèn tulisan-tulisané Theophan maringi inspirasi marang akèh wanita kanggo mlebu biara lan ngaruhaké cara uripé wong-wong sing tetep ana ing donya – iki utamané kanggo wanita sing wis nduwé pendhidhikan.**

Ora mung para sepuh sing wis kasebut sing maringi pandhuan rohani marang wanita Rusia. Ana akèh asetik liya sing kinurmatan lan prasaja sing karyané nduwèni makna gedhé kanggo upaya agama wong-wong jamané; padha nuntun murid-muridé sing wadon liwat interaksi langsung utawa surat-menyurat. Kita uga kudu nyebutake Uskup Gerasim (Dobroserdov; 1809–1878), sing padha korespondensi karo sawetara biarawati lan maringi pandhuan rohani marang wong-wong mau. Karyané *Surat-surat Bapa Rohani marang Biarawati*[1184] iku pancen éndah banget. Elder Ambrose saka Optina uga ninggalake akèh layang babagan cara urip asketik Kristen, kang ditujokake marang priya lan wanita, ing ngendi piyambakipun ngrampungake masalah urip sing paling rumit kanthi andhap asor lan anget, keterusterangan lan jeroning pamikiran sing dadi ciri khasé[1185] .

Antarane wanita Rusia sing nglampahi uripé ing jeroning tembok biara, ana akèh askétis sing nyumbang kanggo ngadegaké cara urip monastik sejati ing biara wanita; sawatara pantes disebut kanthi khusus.

Salah siji biarawati kaya ngono yaiku Abes Theophania Gotovtseva (1787–1866). Dheweke lair ing kulawarga bangsawan turunan kuna lan sinau ing Institut Catherine kanggo Para Dara Bangsawan ing St. Petersburg, ing ngendi dheweke utamane unggul ing sinau basa manca. Dheweke nikah karo Jenderal A. S.

[1183] Delengen cuplikan saka buku iki sing bubar diterbitake ing terjemahan Jerman: *Russische Frömmigkeit. Briefe eines Starzen*. Diterjemahake saka basa Rusia, kanthi pangantar lan disunting dening N. Bubnov (Wiesbaden, 1947).

[1184] Surat-surat iki kapacak ing: *Stranik*. 1865. 1; lan uga ing: *Pitakon-pitakon saka Biarawati Eupraxia lan Wangsulan saka Archimandrit Gerasim*. 2 jilid. (1883) (sebagian uga ing: *Dushep. cht.* *1882–83). Uskup Gerasim sepisanan dadi imam paroki, banjur njupuk sumpah monastik; piyambakipun njaga komuni rohani karo Biara Optina lan nyusun buku sing menarik banget, *A Brief Account of the Life of the Abbot of the Vvedenskaya Optina Hermitage, Father Archimandrite Moses* (1865).*

[1185] Kumpulan layang saka bapa tuwa Optina Ambrose marang para biarawan. 2 jilid (1908–1909).

Gotovtsev. Nanging, omah-omahé mung tahan rong dina: bojone diutus mangkat menyang medan perang (iki ing taun 1809, nalika Perang Rusia-Swedia), ing kana dhèwèké kena peluru. Anak wadoné sing isih cilik seda nalika umuré patang taun, lan sawisé sawetara taun, ing taun 1818, Gotovtseva mlebu Biara Goritsky dadi novis, bebarengan karo 12 bocah wadon budhaké. Ing taun 1837, dhèwèké mutusaké njupuk sumpah monastik lan skema. Nalika isih novis, Gotovtseva padha surat-menyurat pirang-pirang taun karo Sang Sepuh Theophan Sokolov saka Biara Kirillo-Novoezersky, lan pandangan asketisné, uga upayane ngenalaké aturan komunal ing biara, ana gandhèngané karo korespondensi iki, amarga Sang Sepuh Theophan Sokolov iku salah siji penganut lan panyengkuyung paling semangat marang urip komunal monastik[1186] . Ing taun 1845, Biarawati Theophania (dhèwèké njupuk jeneng monastiké kanggo ngélingi Eyang Theophan) nampa undhangan saka Kaisar Nikolaus I (1825–1855) supaya dhèwèké sowan marang dhèwèké. Menarik dicathet yèn undhangan iki ora saka panguwasa agama nanging saka panguwasa sekuler; Ing jaman Sinodal iki, kahanan kaya ngene lumrah, amarga hierarki Sinodal ora pati merhatosake monastisisme. Kaisar nyuwun marang Theophania supaya ngedegake biara wanita ing St. Petersburg kanthi aturan komunal sing ketat, lan mrentahake supaya dhèwèké diangkat dadi abbess. Mangkono, ing taun 1845, Konvèn Kebangkitan Novodevichy diadegaké, ing ngendi Abbis Theophania makarya kanthi semangat tanpa kendhat lan kasil sing nggumunaké nganti seda ing taun 1866. Wiwit wiwitan, Biara Voskresensky, sing ana ing sangisoré naungan kulawarga karajan – abbesisé nampa ajining dhuwur ing kraton lan dadi ibu baptis sawatara grand duchess – misuwur amarga skala sosial lan kegiatan amal sing jembar. Para biarawati lan novis (sing cacahé ngluwihi 300 ing pungkasan abad kaping 19) makarya ing manéka bengkel. Padha ng , ngrajut nganggo emas lan mutiara, gawé sepatu lan busana imam, lan ngumbah sandhangan kanggo panti asuhan lan panti wreda. Ing pungkasan abad kaping 19, biara iku mbukak sekolah kanggo bocah wadon, perguruan latihan kanggo guru sekolah ing desa, sekolah kanggo bocah lanang, lan bengkel sulaman emas sing unggul[1187] .

Ing pérangan Rusia sing béda banget, lan ing kahanan sing luwih ora nguntungaké, abeska skema Theophania Sidorova mbedakaké dhèwèké liwat upaya sing ora kalah nggumunaké. Dhèwèké asalé saka Vologda, saka kulawarga pedagang sing sederhana. Lair taun 1800, dhèwèké kawin karo pedagang sugih Sidorov, nanging ora suwé dhèwèké dadi janda (1827). Luwih saka 20 taun dheweke ngumbara saka biara siji menyang biara liyane, nindakake ziarah menyang panggonan suci ing Palestina, lan janda sing taat iku nyumbangake kabèh kagungane marang Gréja lan kanggo pakaryan amal. Nanging nganti umuré 60 taun, dhèwèké mutusaké njupuk sumpah monastik (1860) ing Biara Kholmogory (ing lor), sing sakwisé dibubaraké, lan limang taun sawisé dhèwèké malah nampa skema agung, njupuk jeneng Theophania. Setahun sawisé, dhèwèké diangkat dadi abbes saka biara cilik ing kutha Shenkursk (ing pesisir Segara Putih). Dhèwèké mimpin biara kuwi suwéné 14 taun, sajrone wektu kuwi kabèh paugeran konstitusi monastik dipatuhi kanthi ketat ing komunitas. Ing taun 1880, Ibu Theophania lara; asring lan suwé piyambakipun kapeksa ngaso ing amben, nanging piyambakipun tetep dados pambimbing rohani utama para biarawati; piyambakipun séda ing taun 1888 nalika yuswa sampun sepuh sanget. Biara lor iki, sing dumunung ing tundra sing sepi, misuwur amarga ketegasan aturane lan urip asketis para biarawati; ing taun 1900, ana 36 biarawati lan 86 novis ing kono[1188] .

Lan tokoh liya saka jagad sing padha: Abes Filareta, lair kanthi jeneng Baroness Varvara Schlippenbach, sing setengahé Jerman. Kaya Feofania Gotovtseva, dhèwèké asalé saka kulawarga bangsawan; ing kutha krajan, dhèwèké lulus saka Institut Patriotik St. Petersburg kanggo Para Dara Bangsawan; Nalika isih bocah cilik, Varvara dadi novis ing Biara Roh Suci kuna lan misuwur ing Novgorod, sing diadegaké wiwit abad kaping 12[1189] ; sawisé kuwi dhèwèké pindhah menyang Kyiv, menyang Biara Florovsky[1190] , lan ing taun 1848 dhèwèké ngucapaké sumpah monastik. Sajrone wolu taun dhèwèké makarya dadi guru, ngelola sekolah kanggo bocah wadon (anak yatim saka kulawarga rohaniawan) ing Biara St Michael the Archangel ing Odessa. Ing taun 1858, Filareta Schlippenbach diangkat dadi abbes Biara Lebedyn St Nicholas (cedhak kutha

[1186] Babagan bapa tuwa Theophanes Sokolov, delengen bukuku. Op. cit., kaca 128 lan salajengipun, uga Bab XV saka karya iki.

[1187] Babagan Theophania Gotovtseva: V. Askochensky, *Theophania, Ibu Biara Konvèn Kebangkitan* (1866) (sing cekak banget); lan uga: Biarawati Theophania (1868), kang ngemot akèh surat sing wis diterbitaké; bab biarawané: Snessoreva, S. Biara Wanita Kebangkitan ing St Petersburg (1887).

[1188] Ana buku cilik sing menarik ditulis babagan Schema-Abbess Theophania Sidorova, sing ngenalake urip monastik ing provinsi sing adoh: Ing Eling-eling Schema-Abbess Theophania saka Biara Shenkursky (1891).

[1189] Biara Roh Suci Borovitsky wis dikenal wiwit sadurunge taun 1162; sepisanan iku biara priya, nanging ing taun 1787 diadegaké manèh dadi biara wanita; misuwur amarga ikon kuna sing éndah saka St. Nicholas Panyipta Mucjizat (awal abad kaping 16).

[1190] Ing biara iki ing Kiev, aturan liturgi dituruti kanthi ketat banget. Nganti taun 1917, biara iki dadi papan panggonan watara 500 biarawati lan novis.

Chyhyryn ing Kyiv Governorate). Ing kana dheweke ngatur sekolah Minggu kanggo bocah tani, sekolah kanggo bocah wadon, lan sekolah nglukis ikon. Ing taun 1875, dheweke tilar donya nalika lagi puncak pakaryan amal[1191] .

Cathetan 'Notes' saka Ibu Abbas Taisia Solopova[1192] mbukak marang kita urip batin biara-biara wanita ing separo kapindho abad kaping 19. Kanthi ketulusan sing jero, dhèwèké nulis babagan perjuangan lan kasulitan agama pribadhi, babagan aspek positif lan negatif urip monastik ing jamane, lan babagan hubungan antarané biara lan panguwasa gréja – kabèh mau wis dadi kawruh dhèwèké nalika manggon ing pirang-pirang biara ing saindenging Rusia. Cathetané mbukak wigatiné tradisi askétis, patuh utawa nyimpang saka paugeran komunal, lan gaweyan lan tuladhané abbes kanggo organisasi urip monastik sing trep. Cathetané nyekseni yèn ing biara wanita, kaya ing biara priya, askétisme mekar ora amarga dhawuh panguwasa gerejawi, nanging njupuk kekuwatan rohani saka kesalehan populer utawa saka tradhisi asketis, sing 'jiwa resmi' saka periode Sinodal ora nyoba ndhukung, malah asring nentang. Kabeh asket Kristen, sing dikenal saka sajarah upaya agama lan urip gréja ing Rusia, njupuk panguripan rohani saka loro sumber iki.

Sajarah asketisisme ing kalangan wanita Rusia isih ngenteni panaliten sing tuntas; ing pirang-pirang bab isih kurang bahan sumber; isih perlu nglacak asal-usul gerakan lan fenomena tartamtu lan nliti kanthi teliti macem-macem pangaribawa, contone sing diparingake para sesepuh. Ora kabeh fenomena bisa diterangake mung dening pangaribawa iki. Ketaatan batin pribadi, sanadyan kadhang ana pasang surut samentara sing gegayutan karo kahanan politik lan ekonomi Rusia, ora tau sirna sakabehe, sanadyan kerep katon mundur saka donya menyang sawijining pangungsen rohani amarga ora puas karo semangat resmi Gereja. Ketaatan populer iki nguwatake para asketis wanita Rusia, apa wae latar sosialé; ing pangertèn iki, kabèh padha njupuk saka sumber sing padha. Tuladha-tuladha sing wis diwènèhaké kanthi cetha nuduhaké yèn ora ana kelas sosial sing kapisah saka sumber-sumber iki. Sajarah para sesepuh Rusia, sing bakal dibahas ing ngisor iki, bakal luwih cetha ngetokaké fenomena iki.

Ing wiwitan banget saka pangabdian para wanita Rusia, katresnané marang tangga teparo lan pangabdiané marang Gusti Allah, kita weruh sosok Iuliana Ossorina (utawa Ossorgina; † 1605); Ing bab kasucian pribadine, dheweke ora luwih menonjol tinimbang wanita liyane, nanging karya sosial lan amal-amale pancen nggumunake: dheweke ngopeni wong sing kena penyakit menular lan maringi sedekah nganti dheweke dhewe kerep luwe; Tuladha iki ngetokake semangat sing ora lumrah miturut kabiasaan abad kaping 16 pungkasan, nanging nggawa luwih cedhak marang tuladha sing ditetepake akèh wanita Rusia ing abad kaping 19[1193] .

Antarane kalangan wanita asketis sing kabentuk ing sangisore pangaribawa St Seraphim saka Sarov, ciri sing paling khas yaiku pangabdian sing sampurna marang Gusti Allah. Ing pandhuan lan bimbingan rohani, St Seraphim maringi wigati khusus marang pandonga lan katresnan rohani marang sesama – piyambakipun ora nyengkuyung kegiyatan sosial lan amal. Saka sajarah Biara Serafimo-Diveyevo, kita weruh manawa St Seraphim, bisa uga luwih saka para sepuh liyane sing ngurusi rohani wanita, nuntut praktik asketis saka putri-putri rohani. Bisa uga dhasar kanggo iki wis ana ing biara, tradhisi asketis sing wis ana ing kana sing diterusaké déning Panjenengané, amarga dhasar sing kuwat kanggo praktik asketis wis dipasang déning pangadeg komunitas lan biarawati, Biarawati Alexandra Melgunova († 1794), sing dikenal sacara pribadi déning Bapa Sing Mulya. Tuladha wong edan suci ing Kristus Pelagia Serebryakova († 1884) lan warga liyane ing biara-biara wanita iki nuduhake manawa sanajan sawisé santo seda, tradisi asketik ora sirna nanging terus dilestarekake[1194] .

[1191] RBS. kaca 76. Kita uga kudu nyebutake Ibu Biara Emilia, pangadeg (1845) Biara Santo Nikolaus ing sacedhake Kharkiv: Kovalevsky, A. 'Abbess Emilia, Foundress of the Upper Kharkiv St Nicholas Convent for Girls', ing: Dushep. Readings 1885. 2. kaca 283–311, 385–428.

[1192] Memoar Biarawati Taisia. Berlin, 1939.

[1193] Delengen akèh tuladha babagan iki ing: Arseniew, N. v. *Das heilige Moskau* (1940). Bab Juliana Osorgina, sing dikenal minangka Lazarevskaya (sawisé nikah karo bangsawan sugih, dhèwèké manggon ing désa Lazarevskoye cedhak Murom), delengen: Klyuchevsky, V. 'Wong Apik ing Rus Kuna', ing: Esai lan Pidato (1913); Fedotov, G. Para Wali saka Rus Kuna (1931). kaca 228–232.

[1194] Cf.: buku kula, op. cit., lan Ilyin, op. cit., kaca 87.

Saka kaca-kaca 'Biografi Asketik Rusia abad kaping 18 lan 19'[1195] , munculake tokoh-tokoh akèh asketik wanita: Abes Dorothea saka Biara Znamensky cedhak Tambov (jilid Januari); Abes Antonia saka Biara Sretensky cedhak Kashira ing Keuskupan Tula (ibid.); Suster Dorothea saka Biara Santo Yohanes ing Moskow (Februari); Schemanun Avraamia saka Biara Sretensky cedhak Kashira (Februari); Schemanun Martha saka Biara Arzamas ing Provinsi Nizhny Novgorod; loro biarawati penyendiri, Martha lan Eudokia, saka Kharkiv (Maret); Schema-Biarawati Agung Olympiada, biarawati agung saka Biara Alekseevsky ing kutha Arzamas, Provinsi Nizhny Novgorod (Agustus); biarawati Elizabeth saka Biara Sretensky cedhak Kashira (September). Utawa, contone, biarawati Ilaria Kobeleva (1810–1892), sing nalika umur 13 taun mlebu ing Biara Trinitas Kursk minangka novis, ngucapake sumpah sawisé 19 taun urip asketik sing ketat, ngentekake 70 taun ing biara kuwi lan terus-terusan nyawisake dhiri kanggo pakaryan amal sajrone wektu kuwi[1196] .

Dhaptar iki waé nuduhaké yèn sawatara biarawati askétis mau asalé saka biara sing padha – pratandha tradhisi askétis sing urip lan lestari ing kana. Ciri khasé yaiku ing Gubènur Nizhny Novgorod, ing ngendi Biara Serafimo-Diveyevo dumunung, asketisisme monastik mekar kanthi istimewa; bisa uga iki minangka cerminan saka prestasi spiritual Sang Venerable Seraphim saka Sarov, sing dadi puncak kesalehan Rusia abad kaping 19. Kaya sing wis kasebut, mung sawetara dalan sing ditempuh dening wanita Rusia ing asketisme sing taat sing wis ditliti kanthi cukup; muga-muga dalan-dalan iki ora ilang saklawase saka panaliten sajarah lan, sawijining dina, bakal bisa nyusun gambaran lengkap babagan prestasi asketis wanita Rusia.

5. Episkopat lan 'Ordo Biarawan Sarjana'

Sajarah monastisisme ing jaman Sinodal ditandhani kanthi ciri liya: pegatan saka ikatan raket biyen karo episkopat. Nganti abad kaping 18, episkopat njupuk anggotané saka jeroné monastisisme; sanadyan sacara lahiriah jabatan episkopal mbedakaké uskup saka biksu biasa, sacara batin dhèwèké tetep nyekel pandangan asetik lan politik-gerejawi sing padha karo para biksu. Sipat positif lan negatif saka episkopat diterangake utamane amarga sambungan intrinsik karo tradisi sing ana. Yen para uskup ora akeh tumindak kanggo ngapikake urip monastik, iku amarga iku wis dadi bab sing lumrah lan wis padha kenal, lan mung sawetara uskup, kaya sing kita ngerti, sing bisa menehi penilaian obyektif marang iku. Petrus Agung wis ngerti tenan sambungan iki antarane tatanan biara lan episkopat. Sajeroning wektu sing padha karo langkah-langkah babagan tatanan biara, dhèwèké nyoba mbentuk episkopat sing anggotané wong-wong sing nyengkuyung rencanané lan reformasi gréja. Dheweke nemokake calon sing cocog kanggo tujuan iki ing hierarki gerejawi Ukraina Cilik, sing adoh saka pandangan para biksu lan uskup saka Rusia Agung; hierarki iki luwih condhong nampa kabèh reformasi Peter, utawa paling ora ora melu nyurung oposisi utawa propaganda rahasia ing antarané para rohaniawan ing sangisoré wewenangé.

Sawisé prastawa Tsarevich Alexei, sing dadi panggonan para kalangan konservatif Moskow Kuna ing hierarki lan komunitas biara kanggo nglumpukaké pasukan, Piyer kelangan kapercayan marang para uskup Rusia Agung. Bantuan utamané ing ngetrapaké reformasi gréja lan macem-macem langkah sing ana gandhèngané karo Gréja dadi Theophan Prokopovich; dhèwèké asalé saka Rusia Kidul lan ora nduwèni simpati khusus marang para uskup Rusia Agung. Pèter ngangkat Uskup Stefan Yavorsky sing isih relatif enom dadi locum tenens saka kursi patriark; dhèwèké uga kalebu salah siji 'Cherkassians' (yaiku, wong Ukraina Cilik), kaya sing diarani wong Moskow kanthi ejekan lan kebak permusuhan; nalika Piyer nyadari manawa Stefan Yavorsky sejatine ora ndhukung reformasi gerejawi, dhèwèké banjur disisihaké.

Iki nuduhaké suwéné periode locum tenens – saka taun 1700 nganti 1721: Piyer ora wani langsung mbusak patraarki. Lan nganti pitakon dhasar babagan wangun panguwasa gerejawi paling dhuwur rampung dirampungake, Piyer nerusake kebijakane – dheweke ngisi hierarki gereja nganggo wong-wong Rusia Cilik, lan para abbot biara biasane uga diangkat saka antarané hieromonk lan archimandrit saka Metropolis Kyiv. Kebijakan iki terus lumaku nganti separo kapisan abad kaping 18, lan ditindakake kanthi konsistensi khusus nalika pamaréntahan Elizabeth (1741–1761)[1197] .

[1195] Nikodemus, Arkhimandrit. *Biografi Asket Rusia abad kaping 18 lan 19*. 12 jilid (1908–1909); karya iki disusun miturut wulan, kanthi informasi babagan urip para asket disajikake kanthi urutan kronologis miturut dina seda. Aku mung bisa ngakses jilid-jilid sing nyakup Januari nganti September.

[1196] RBS. kaca 87.

[1197] Dobroklonsky. Pandhuan. 4 (1893). kaca 107; delengen uga karya K. Kharlamovich lan I. Shlyapkin sing wis kasebut; cf. uga pandangan P. Milyukov (Esai. 3 (1930). kaca 169) lan Bab XI.

[1198]Komunitas biarawan ing biara-biara Rusia Agung, sing setya marang tradisi pra-Petrine, ndeleng wong-wong Rusia Cilik kanthi curiga banget minangka 'Latin': kaya ngono Patriark Joakim lan Adrian, biksu Euthymius lan liyané wis ndeleng wong-wong mau ing jamané. Uskup Joasaph Gorlenko († 1754) nulis ing layangé yèn wong-wong Rus Akbar ing endi-endi padha ndeleng wong-wong Rus Cilik kanthi curiga[1199] . Saliyane, ana uga bédané sosial antarané rohaniawan Rus Cilik lan Rus Akbar. Kaping pisan, nalika padha manggon ing sangisoré mahkota Polandia (Rusia Kulon, akèh wargané sing padha migrasi menyang Rusia, isih kagolong Polandia), undang-undang Polandia-Lithuania maringi hak-hak tartamtu sing padha karo bangsawan (szlachta). Nganti taun 1728, rohaniawan Metropolis Kyiv, kaya bangsawan, nduwé hak tuku tanah lan nampa tanah minangka hadiah. Ing jaman pamaréntahan Kaisar Anna, klerus cilik Rusia isih nduwèni sawatara hak istiméwa sing ora diduwèni klerus gedhé Rusia . Iki uga dadi salah siji sabab anané permusuhan antarané klerus cilik Rusia lan klerus gedhé Rusia, amarga klerus cilik ngremehake klerus gedhé. Para uskup saka Ukraina Cilik ditondoi kanthi kesombongan sing gedhe, administrasi sing kasar, lan perlakuan kejem marang para rohaniawan paroki lan biarawati ing sangisore panguwasaane. Kita bisa kelingan sawetara uskup jinis iki, contone Gedeon (Vishnevsky), Uskup Smolensk (1728–1761); Timofey (Shcherbatsky), Metropolitan Moskow (1757–1767); Ambrose (Zertis-Kamensky), Uskup Agung Moskow (1767–1771), sing dipatèni wong-wong ing taun 1771 nalika 'kerusuhan wabah'; Pakhomius (Simansky), Uskup Tambov (1751–1766); Arsenius (Matsievich), Metropolitan Siberia (*1741–1742) lan Rostov (1742–1763); Paul (Konyuskevich), Metropolitan Siberia (1758–1767); Cyril (Florinsky), Uskup Sevsk (1766–1778)*[1200] .

Para uskup saka Rusia Cilik asring nduwèni karir sing cepet banget. Uskup Gedeon (Krinovsky), sing khotbahé marakaké kesan gedhé marang Maharani Elizabeth, dadi archimandrite Biara Savvo-Storozhevsky nalika umuré mung 27 taun, sanadyan dhèwèké ora ngatur biara kuwi nanging manggon ing St Petersburg; setahun sawisé dhèwèké diangkat dadi anggota Sinode Suci lan arkhimandrit Lavra Trinitas-Sergius; nalika umuré 31 taun dhèwèké diparingi Keuskupan Pskov, nanging mung rong taun sawisé (22 Juli 1763) kariré sing gemilang dipotong déning pati dumadakan[1201] .

Sadurunge sekularisasi taun 1764, keuskupan, kaya biara, nduwèni lahan amba lan ngasilaké penghasilan sing cukup akèh saka kono. Padha nyewa akèh abdi, utamané nalika keuskupan mau dipimpin déning uskup-uskup Little Russia. Jumlah abdi lan pangurus kabèh ana antarané 31 nganti 135 wong. Katedral Rostov nduwèni tanah ing ngendi 16.796 petani manggon, mbayar sewa nganti 5.000 rubel, uga 'upeti' sing dipungut saka para rohaniawan; mula, total penghasilan uskup tekan 8.000 rubel. Sajeroning wektu sing padha, miturut peraturan pangisian jabatan taun 1764, mung 2.014 rubel sing dialokasèkaké kanggo pangopènan Keuskupan Rostov. Bisa uga kahanan iki dadi alesan protes marang sekularisasi déning Metropolitan Rostov, Arseny Matseevich, sing nyuarakaké panentang kanthi tegas lan sengit marang reformasi Catherine ora mung adhedhasar prinsip[1202] .

Sing pancen uskup-uskup Little Russian, Arseny Matseevich lan Pavel Konyuskevich, sing nyatakake protes terbuka marang sekularisasi. Iki dadi alesan kenapa Catherine wiwit curiga marang wong-wong Little Russian lan njamin supaya wiwit taun 1764, jabatan uskup diisi dening wong-wong Great Russian. Ing wektu kuwi (*1763–64), saka 26 uskup dioceasan, mung 12 sing wong Rusia Agung. Nanging, langkah-langkahé Catherine, sing sakliyane sifaté ad hoc, ora bisa nyabrang jurang antarane uskup lan rohaniawan – jurang sing saya amba saka wektu ke wektu[1203]* .

Ing pertengahan abad kaping 18, ana sawijining risalah sing narik kawigaten. Panganggité negesake yèn 'uskup' lan 'presbiter' padha nduwèni sih rahmat imam lan yèn bédané antarané loro pangkat iki minangka fenomena sing lumayan anyar lan wis berkembang sacara sajarah. Ing wektu sing padha, pangarang kanthi tegas ngkritik episkopat lan monastisisme sacara umum, amarga wis nyimpang, loro saka njaba lan saka jero,

---

[1198] Titlinov. Pamrentahan Anna Ioannovna. kaca 183.

[1199] ODDS. 4. kaca 515.

[1200] Russian Historical Review 1871, vol. 3, kaca 583; 1908, vol. 7, kaca 40–54; Snegirev. Cathetan, ing: Russian Archives 1866; Koleksi, vol. 10, kaca 275.

[1201] Titlinov. Gavriil Petrov. kaca 46; Titov. Bab Biografi Gedeon Krinovsky, Uskup Pskov lan Narva (1907).

[1202] Pokrovsky. Omah Uskup Kazan (1906). kaca 367, 372–381; Popov. Arseny Matseevich. kaca 99. Babagan peraturan anyar babagan pangisian jabatan uskup: Zavyalov. Op. cit. kaca 216. Kanggo informasi babagan pangasilan sing ditampa dening keuskupan saka rohaniawan, delengen, utamane: Kapterev, N. Pejabat Keuskupan Sekuler (1874). kaca 114, 135 lan salajengipun; Golubinsky. Jilid 1, Bagéan 1. kaca 423, 436; Gorchakov. Kantor Biara. kaca 236.

[1203] Znamensky. Pendeta Paroki. kaca 615.

saka semangat Gréja wiwitan[1204] . Risalah anonim iki, sing disebarake ing kalangan rohaniawan, miturut para sarjana digawé déning Pendeta Agung Pyotr Alekseev, sawijining rohaniawan ing Katedral Archangel ing Kremlin Moskow. Dheweke kondhang amarga mungsuhé marang Metropolitan Platon saka Moskow lan, luwih umum, marang episkopat lan monastisisme, kaya sing katon saka korespondensine karo Pendeta Agung Panfilov sing berpengaruh, pangakrab spiritual Kaisar Catherine. Alekseev nulis risalah liya sing judhulé 'Apa diidini kanggo imam sing pantes, sawise ngliwati monastisisme, diangkat dadi uskup?', sing saka sisih argumentasi padha banget karo 'Risalah Nglawan Uskup-uskup'[1205] . Aliran pamikiran iki bisa diterangake amarga bedane status sosial lan materi antarane rohaniawan putih lan sing diarani 'monastisisme ilmiah', sing mundhak kanthi cepet ing separo kapindho abad kaping 18 lan, bebarengan karo episkopat lan rohaniawan monastik, mbentuk rohaniawan ireng[1206] .

Ordo monastik sarjana dumadi saka individu-individu sing wis nampa pendidikan tinggi ing akademi teologi lan sakwisé njupuk sumpah monastik. Para biksu sarjana wis teka ing Muscovy wiwit abad kaping 17 saka Rusia Kidul—yaiku saka Metropolis Kyiv—lan saka Rusia Kulon. Meh kabèh padha lulusan Akademi Teologi Kyiv. Antarane wong-wong mau ana, contone, Simeon saka Polotsk, sing wis tau kita temoni. Ing paruh kapindho abad kaping 17, padha teka ing Moskow lan, amarga kekurangan teolog sing terdidik, njupuk alih kabèh kegiatan pangajaran, sepisanan ing Akademi Slavia-Yunani ing Moskow, lan ing abad kaping 18 uga ing seminari teologi anyar sing diadegaké.

'Proklamasi babagan Monastisisme' taun 1724 ngidini lulusan akademi teologi sing makarya dadi guru kanggo ditonsur dadi biarawan nalika umuré tekan 30 taun[1207] . Dheweke nampa gaji luwih dhuwur tinimbang biarawan monastik lan biasané langsung diangkat dadi hieromonk. Yen sawisé kuwi padha dadi rektor seminari teologi, padha diangkat bebarengan dadi abbot biara, lan ing kahanan kaya ngono padha nampa gaji kaping pindho. Ing jaman Kaisar Paul, taun 1799 diterbitake dekrit sing nyathet yèn hieromonk sing ngajar digandhengake karo katedral kutha lan nampa bagéan saka pangasilané. Wiwit taun 1766, uskup lan biksu sing pinunjul diparingi idin kanggo ngatur barang pribadine (dhuwit, buku, sandhangan) kanthi bebas, dene dekrité Pangeran Piyeter biyèn wis nglarang kuwi marang biksu monastik; uskup lan biksu sarjana bisa ngwarisake bandhane marang sedulur lan wong liya, dene bandhane biksu monastik pindhah menyang tangan negara nalika seda[1208] . Mula, para biksu sing pinunjul luwih sugih tinimbang biksu monastik utawa imam paroki (kajaba para abbot ing katedral kutha gedhe utawa gréja paroki sugih); dheweke uga luwih mapan tinimbang kanca-kancane—guru ing akademi teologi lan seminari—sing tetep dadi awam.

Ketentuan sing ana ing 'Proklamasi babagan Monastisisme' taun 1724, sing nemtokake manawa wong mung bisa njupuk sumpah monastik sawisé umuré tekan 30 taun, asring uga diabaikan ing kasusé. Kanthi dekrit Sinode Suci tanggal 29 Mei 1832, pelanggaran kanon iki dilegalake. Wiwit wektu kuwi, kanthi resmi diijini ngecualèkaké lulusan akademi teologi sing wis nyatakake kepéngin ngucapaké sumpah monastik saka masa novisiat ing biara; kahanan sing padha uga ditrapaké marang imam janda sing wis mutusaké dadi biksu[1209] . Kanggo mahasiswa akademi teologi, umur minimal kanggo ngucapake sumpah monastik diturunake dadi 25 taun, lan padha langsung ditonsur tanpa masa novisiat[1210] . Sawisé lulus saka akademi, para mahasiswa kaya ngono—yen kawruh lan kabisané wis cukup kanggo mulang lan padha nyatakaké karsa njupuk sumpah monastik—miwiti dalan urip sing rada monoton. Sawisé ditonsur, padha diangkat dadi hieromonk lan diparingi jabatan mulang ing seminari teologi (sing pancèn pinunjul tetep dadi dosen ing akademi); banjur padha ngladeni dadi inspektur lan rektor seminari teologi. Uga lumrah yèn rektor seminari diunggahaké pangkaté dadi archimandrite, banjur dadi rektor akademi teologi. Ora arang rektor-archimandrite kaya ngono umuré antara 28 lan 35 taun. Mung sacara jeneng waé, dhèwèké diangkat dadi abbot biara, sing sejatine bisa waé mung sepisan dikunjungi minangka tamu utawa malah ora tau dideleng. Tautan pungkasan

---

[1204] 'Risalah nglawan Uskup'. Ed. V. I. Savva, ing: Readings. 1909. Vol. 1. kaca 7, 35, 26, 4.

[1205] Readings. 1867. Vol. 3. kaca 17; Russian Archives. 1871. kaca 218–220, 230; 1892. Vol. 4. kaca 456. Babagan Alekseev minangka panulis, delengen: Filaret. Review. Edisi kaping 3. Jilid 2. kaca 384; Znamensky. Op. cit. kaca 651; Sukhomlinov. History of the Russian Academy. Jilid 1. kaca 280.

[1206] Pemisahan antarane rohaniawan ireng lan putih—yaiku antarane biarawan lan imam paroki—wis ana ing Bizantium; delengen babagan iki: Troitsky, I. E. Arsenius, Patriark Nikea lan Konstantinopel (1873).

[1207] PSPiR. Vol. 4. No. 1197.

[1208] PSZ. No. 12577, 16684.

[1209] Milaљ. Op. cit. kaca 663.

[1210] Ana priya sing ditonsur sadurunge yuswa 25 taun; contone, iki kedadeyan marang Archimandrite Bukharev lan Metropolitan Anthony Khrapovitsky.

ing ing ranté pangembangan iki yaiku konsèkrasi episkopal[1211] . Ing kasus kaya ngono, kabukten yèn uskup kuwi durung tau manggon ing biara lan sejatine dadi rohaniwan selibat[1212] . Amarga cacahing keuskupan mundhak kaping telu ing abad kaping 18 lan kaping 19, lan uskup vikaris diangkat ing akèh keuskupan, ora arang sang biksu sing pinunjul dadi uskup sawisé 10–12 taun.

Ing separo kapindho abad kaping 18, uskup sing dudu biksu pinunjul wis dadi fenomena langka. Ing kahanan kaya ngono, padha meh tansah wong sing pantes banget; nanging amarga ora dipromosikake menyang pangkat paling dhuwur ing hierarki gereja, padha cepet dilalekake malah dening sejarawan Gereja Rusia. Ing urip pribadine lan pandangané, padha paling cedhak karo tradisi asketis sejati saka monastisisme Ortodoks.

Mbok menawa Uskup Agung Varlaam (Petrov; † 1802) kuduné dilebokaké dhisik ing antarané wong-wong mau; sawisé diangkat dadi uskup, dhèwèké nglampahi sisa uripé—34 taun—ing sawijining keuskupan sing padha, sing ing wektu kuwi lan mengko, ing abad kaping 19, iku sawijining bab sing arang banget; dhèwèké ngladèni ing Siberia minangka Uskup Agung Tobolsk (1768–1802). Dheweke pancèn askét sejati ing busana uskup: andhap asor, apikan, lan tanpa pamrih; kabèh pangasilané diwènèhaké marang wong mlarat. Para rohaniawan ing keuskupan padha tresna tanpa wates marang Varlaam amarga ing jaman pendahuluné, Metropolitan Pavel Konyuskevich, padha nandhang sangsara banget amarga langkah administratif sing kasar; dhèwèké uga ditresnani déning rakyat, sing padha ngajèni sipat-sipat Kristen sejati saka uskup mau. Dhèwèké nglampahi masa mudané minangka biarawan ing Biara Alexander Nevsky ing St Petersburg ing sangisoré bimbingan sang tuwa Dositheus, lan sang tuwa iki mbentuk dhèwèké dadi biarawan lan askét sejati. Barlaam iku seduluré Gabriel, Metropolitan Novgorod lan St Petersburg. Kerabat iki nyumbang marang konsèkrasi Barlaam dadi uskup sawisé sawatara wektu dadi abbot ing biara; nanging, saka segi sipat pribadiné, dhèwèké luwih pantes dadi uskup tinimbang akèh uskup jamané[1213] .

Uskup Agung Job (Potemkin; 1750–1823) saka Yekaterinoslav iku, miturut panaliten kita, siji-sijine uskup Rusia ing abad kaping 18 sing dibentuk ing sangisore pituduh rohani bapa Paissius (Velichkovsky), sing makarya ing Moldavia. Dheweke sepupu saka Pangeran G. A. Potemkin sing misuwur; karir militèr sing gemilang ngenteni dheweke[1214] , nanging dheweke nolak lan, nalika umur 29 taun, kanthi ora disangka mundur; Ing taun 1779 dhèwèké mangkat menyang Moldavia, ing kono dhèwèké nglampahi pirang-pirang taun ing sangisoré pituduh para sepuh sing kagandhèng karo Paissius. Kita banjur nemokake dhèwèké ngladèni dadi abbot ing Biara Dormition ing Bessarabia (1785–1793); sakwisé kuwi, Job dadi Uskup Theodosia (1793–1797), banjur Uskup Minsk (1797–1812) lan, pungkasané, Uskup Agung Keuskupan Yekaterinoslav (1812–1823). Minangka uskup keuskupan, dhèwèké misuwur amarga energi sing luar biasa, sikapé mandhiri ing sesambungan karo Sinode, lan keteguhané ing ngetrapaké langkah-langkah kanggo ngapikaké urip monastik[1215] .

Bantuan paling cedhak Metropolitan Gabriel nalika ngatur Keuskupan Tver (1763–1770) lan nalika nyoba pisanan ing kana kanggo nguripake maneh urip monastik yaiku abas Biara Otroch (1765–1773), Arsenius (Vereshchagin; 1736–1799). Sabanjure, nalika ngladeni minangka Metropolitan Novgorod lan St Petersburg, Gabriel nerusake pakaryane, saengga ninggalake jejak ing sajarah pimpinan monastik, dene Uskup Agung Arsenius Vereshchagin, sing mimpin pirang-pirang keuskupan – Arkhangelsk (1773– 1775), Tver (1775–1783) lan Rostov (1783–1799)—kanthi ekstensif lan sukses melu ningkataké pendhidhikan rohaniawan paroki lan ngaturaké sekolah teologi[1216] .

[1211] Kanggo akèh conto béda babagan karir minangka biksu sarjana, delengen 'Cathetan Biografi' sing banget menarik lan informatif déning Uskup Agung Nikanor (Brovkovich), sing nyritakaké periode saka taun 1840-an nganti 1870-an: Cathetan Biografi. 1 (1900).

[1212] 'Ora bener yen diomongake,' tulis St. Tsankov (Das orthodoxe Christentum des Ostens. Berlin, 1928. Cathetan 125), 'menawa para uskup ing Gereja Wétan iku biarawan. Padha bisa dijupuk saka barisan biksu, nanging padha ora dadi biksu dhéwé, amarga miturut Aturan 2 saka Konsili Konstantinopel taun 879, jabatan uskup ora cocog karo urutan monastik; dadi uskup ateges ipso facto (amarga kanyatan kuwi) nyingkiri urip monastik. Beth (Beth Karl. *Die orientalische Christenheit der Mittelmeerländer. Reisestudien zur Statistik und Symbolik der griechischen, armenischen und koptischen Kirchen*. Berlin, 1902. kaca 333) pancèn bener nganggep yèn ing kasus uskup Ortodoks luwih pas diarani ora monastisisme nanging selibat.

[1213] Babagan Varlaam Petrov: Abramov, N. 'Varlaam, Archbishop of Tobolsk', ing: Stranik. 1863. 3.

[1214] Kagumane, adhine sing luwih tuwa uga ninggalake St Petersburg, lunga menyang Gunung Athos, njupuk sumpah monastik ing kana, lan sakbanjure dadi abbot ing Biara St Nicholas ing kutha Korocha. Delengen Bab XV saka karya iki.

[1215] RBS. kaca 301–303.

[1216] Titov, A. 'Arseny, Uskup Agung Rostov Pungkasan', ing: Istoricheskie Vesti, 1886, jilid 2.

Ing abad kaping 19, uskup-uskup sing ora asal saka barisan biarawan sing pinunjul isih dadi fenomena langka. Aku kepengin nyebut loro uskup kaya ngono: Juvenal (Polovtsev; 1826–1904), Uskup Agung Lituania (1898–1904), lan Flavian (Gorodetsky; 1840–1912), Metropolitan Kyiv (1903–1912)[1217] . Juvenal Polovtsev iku siji-sijine uskup sing dilatih dening para sepuh ing Optina Hermitage. Minangka bangsawan lair lan perwira sing wis lulus saka Sekolah Artileri Tinggi, dhèwèké mlebu Optina Pustyn ing taun 1847 lan nglampahi pitung taun ing kana minangka novis ing sangisoré bapa Makarii (Ivanov); sawisé dadi hieromonk, dhèwèké nglampahi pirang-pirang taun ing Yerusalem ing misi Rusia. Sabanjure, minangka Uskup Kursk (1893–1898) lan banjur Uskup Agung Lituania (1898–1904), Juvenal dianggep kalebu salah siji hierark paling pantes ing Gréja Rusia; uripé dhéwé lan pangaribawa rohani marang wong-wong ing sakupengé dadi pratandha yèn dhèwèké ora lali marang piwulang Optina; dhèwèké nyatakaké rasa syukur sing jero marang para sepuh ing Biara Optina ing karyané 'Uripé Abas Musa'[1218] .

Tokoh katelu lan sing paling menonjol ing Gréja, sing sanadyan ora nduwé karir njaba sing gemilang, nanging urip kanthi asétisisme sejati, yaiku Ignatius Bryanchaninov. Dheweke kalebu klompok cilik uskup Rusia sing njupuk pandangane saka tradisi asetik-mistis Gréja Wétan kuna, sing kanggo wong-wong mau dadi dhasar urip lan pakaryané. Kaya Uskup Agung Juvenal Polovtsev, malah luwih saka dhèwèké, Ignatius iku murid para sepuh Rusia; dhèwèké nerusaké tradhisi iki ing tulisan-tulisane, sing nduwèni peran gedhé ing tuwuhing rohani generasi anyar para biarawan Rusia[1219] .

Nanging, ora adil yen ngomong manawa ing antarané komunitas monastik sarjana sing durung nate sekolah monastik, pangerten babagan makna lan wigati dhasar-dhasar asketik urip monastik wis ilang sakabehe. Sanadyan ana paménangan jero ing urip gréja, sing nyebabaké munculé loro arus paralel ing monastisisme: 'monastisisme sinodal', sing ora nyoba bali menyang tradisi asetik kuna, ing siji sisih, lan sistem para sepuh lan manifestasi liya saka asetik sejati, sing padha-padha ngrembaka siji lan sijiné, ing sisih liya – sistem bapa rohani lan asketisme sejati tetep nggawe swasana agama ing sakupenge sing nduweni pangaruh jero marang donya. Sapa waé sing sinau kabudayan spiritual Rusia ing separo kapisan abad kaping sanga welas kanthi tliti lan tanpa prasangka mesthi bakal nemokaké sepira kuwaté arus asketis bawah tanah ing kabudayan kuwi – ora mung ing jeroning tembok biara, nanging uga ing njaba kuwi. Iki minangka manifestasi telat saka kekuwatan spiritual Kristen Rusia, sing gagal nemokake bidang panggunaan sing cocog sajrone jaman Moskow lan kapeksa ndhelik lan meneng sajrone abad kaping 18 sing ateis; nanging saiki, kekuwatan kasebut muncul ing endi-endi, lan sanajan mbok menawa ora katon banget ing permukaan, nanging isih cukup kuat kanggo nduwèni pengaruh sing signifikan. Komunitas biarawan sing pinunjul lan para uskup, sing muncul saka barisané uga ora luput saka pangaribawa iki. Nalika mriksa biografi para uskup ing jaman Sinodal, kita nemokake telung klompok utama hierark.

Klompok kapisan dumadi saka individu-individu sing wiwit enom wis condhong marang urip monastik utawa kena pangaribawa saka swasana asketik sing wis kasebut mau. Nglakoni mulang ing sekolah teologi utawa ngurusi administrasi ing keuskupan ora maremake dheweke. Sawisé pirang-pirang taun dadi uskup, nalika kuwi padha luwih nggatekake urip rohani batin tinimbang kariré ing njaba, padha ninggalake jabatané lan pensiun menyang biara. Kanggo abad kaping 18, tuladha sing paling khas saka jinis iki yaiku uripé St. Tikhon saka Zadonsk, Uskup Voronezh. Saka sajarah abad kaping 19, kita bisa kelingan lan nyebut sawetara tokoh.

[1217] Flavian Gorodetsky (1840–1912) sinau ing Fakultas Hukum Universitas Moskow; sawisé sadurungé ujian nagara, dhèwèké mlaku piyambak menyang Biara Pesnoshsky lan manggon ing kana. Saka taun 1863 nganti 1866, dhèwèké dadi novis ing Biara Simonov ing Moskow; sawisé kuwi dhèwèké ngladèni sawatara wektu dadi sekretaris Gréja Rusia ing Roma. Saka taun 1870 nganti 1880, saiki wis dadi biksu, dhèwèké ngladèni ing Misi Ortodoks Rusia ing Cina. Ing taun 1880, Flavian ditahbisake dadi uskup pembantu Keuskupan Don; saka taun 1885 nganti 1896 piyambakipun ngladeni ing Polandia, sepisanan minangka uskup pembantu lan sabanjure dadi Uskup Agung Warsawa, ing ngendi piyambakipun mbuktekake awake dhewe minangka mungsuh sengit Gereja Katolik Roma; saka taun 1896 nganti 1903, dhèwèké dadi Uskup Agung lan Ekzarh Georgia; ing taun 1903, dhèwèké diangkat dadi Metropolitan Kyiv. Perjuangan nglawan Katulikisme, sing dadi ciri khas jaman Alexander III (taun 1880-an lan 1890-an), Flavian nggabungake tingkat kamardikan sing dhuwur ing Sinode lan ing sesambungané karo Jaksa Agung, K. P. Pobedonostsev, uga nganggo gaya urip asetik; dhèwèké njupuk sikap tegas marang komunitas biara ing keuskupané lan nduwèni wewenang gedhé ing antarané para rohaniawan paroki. Delengen biografiné ing: Rodossky. Op. cit., kaca LXXIX; uga ing: Niva. 1910, kaca 177. Ing cathetanku, aku uga njupuk saka kesaksian lisan saka kancané ing jaman sing padha, almarhum Pendeta Agung G. Prozorov († 1942), sing kenal banget karo Flavian nalika manggon ing Kyiv.

[1218] Juvenal, Arkhimandrit. Biografi Arkhimandrit Musa, Abas Hermitage Optina Vvedenskaya Kozelsk (1882); cf.: Chetverikov. The Optina Hermitage. kaca 51.

[1219] Bab Ignatius, delengen ing ngisor, Bab XV, lan bukuku (op. cit.).

Antarane sing paling awal, kudu nyebut salah siji tokoh sing paling nggumunake – Ambrose saka Ornatsky, Uskup Penza (1778–1827)[1220] . Sawisé lulus saka Akademi Teologi St Petersburg, Amvrosy mulang sawatara wektu ing seminari teologi ing Novgorod; nalika umuré 27 taun, dhèwèké nglakoni sumpah monastik (1805), sawisé kuwi (1808–1816) dhèwèké berturut-turut ngladèni dadi abbot ing telung biara; Kamungkinan wektu sing dihabiske ing Biara Novospassky ing Moskow—ing ngendi sajrone taun-taun kuwi minat marang prestasi asketik diuripake maneh lan hubungan raket diadegake karo Hermitage Sarov[1221] , sing misuwur amarga semangat asketik sing ketat—wis ninggalake kesan langgeng marang Archimandrite Ambrose sing isih enom. Sajeroning telung taun sabanjure, Ambrose ngladeni dadi uskup vikaris ing Keuskupan Novgorod (1816–1819), lan sakwisé kuwi piyambak mimpin Keuskupan Penza kanthi mandhiri. Nanging, tugase administratif ora cocog karo karepé, lan ing taun 1825 piyambak nyuwun marang Sinode supaya diparingi pensiun.

Ambrose mung nglampahi rong taun ing masa pensiun ing Biara Kirillo-Belozersky; urip aseté, kaya biyen nalika dadi abbot lan kepala diose, yaiku urip pertapa. Dheweke nglampahi sedina muput nutup ing sel sing prasaja perabotane; dheweke ora kepengin nampa tamu utawa ngobrol karo para biarawan; panganane sithik; asring, sajrone sedina muput, dheweke ora mangan apa-apa kajaba siji potong prosphora lan ora nyentuh panganan sing dimasak. Dheweke mènèhaké dhuwité dhéwé (pensiun episkopal) marang wong-wong sing butuh. Surat-surat sing ditampa dibiarkan durung kabuka ing ambang selé, nanging wangsulan kanggo surat-surat mau, miturut pangakune pangurus selé, ditulis kaya-kaya wong askétis kuwi wis maca. Mung ing wayah bengi dhèwèké metu saka selé lan ngadeg ing ngarep lawang gréja kanthi tangan munggah nyuwun nganti subuh – kaya sing ditindakake Eyang Seraphim (padha jaman) 1.000 kilomèter adoh saka dhèwèké ing alas Sarov, – ndedonga meneng, apa ing mangsa panas utawa ing embun beku mangsa adhem sing paling parah. Ing tanggal 27 Desember 1827, sang askétis, sing saiki wis dadi uskup, mangkat menyang Karajan Swarga, marang panggonan sing wis suwe dadi tujuan kabèh pikirane lan nyawane. Sawisé nilar donya, dhèwèké urip kaya ing njaba wektu, nglirwakaké kabèh kuwatir lan padha; dhèwèké dudu sesepuh, nanging kalebu golongan askétis Gréja Wétan sing mung ngupaya kasampurnan batin lan kaslametan pribadhi.

Uskup Jeremiah (Solovyov; 1799–1884) wiwit enom wis condhong marang urip asketis, nanging kanthi andhap asor, sanajan nglawan karsa dhéwé, dhèwèké ngetutaké dalan urip sing wis ditakdiraké kanggo dhèwèké. Dheweke lulus kanthi pujian saka seminari teologi ing Sevsk, ing ngendi dheweke mulang basa Yunani, nanging dumadakan ninggalake jabatane lan mlebu dadi novis ing Biara Pechersky cedhak Bryansk, ing ngendi dheweke kudu ngopeni ternak; ing taun 1823 dheweke ngucapake sumpah monastik. Nanging, rektor seminari teologi sing mengko dadi pangkotbah kondhang, Uskup Agung Innokenty (Borisov), ngajak dhèwèké supaya mlebu ing akademi teologi. Sawisé telung taun sinau ing akademi, Jeremiah, sing kabisane ngluwihi kabèh murid ing kursusé, dumadakan ora teka nalika ujian – dhèwèké nindakake kuwi supaya ora nampa gelar magister, amarga miturut panemuné, nguber gelar kuwi ora cocog karo kasunyatan monastik. Sanadyan mangkono, akademi mau banjur maringi gelar magister marang dhèwèké tanpa mbutuhaké dhèwèké nglakoni ujian. Ing taun-taun sabanjure (1827–1841), dhèwèké kapeksa dadi guru; sawisé diangkat dadi uskup, dhèwèké mimpin pirang-pirang keuskupan, sing pungkasan yaiku Keuskupan Nizhny Novgorod (1850–1857). Pelayanan uskup kabukti ora gampang kanggo Jeremiah, amarga sipaté dhèwèké adoh saka semangat sempit ing urip gréja sinodal ; kanggo dhèwèké, pelayanan iki kebak sedhih lan konflik. Ing taun 1857, kaya Uskup Ambrosius, dhèwèké ninggalake katedralé lan mlebu biara, ing kono dhèwèké nampa skéma agung (1861) lan nglampahi sisa uripé († 1884) ing sel biara[1222] .

Ana sawetara jeneng liya sing uga pantes disebut: Meletius (Leontovich; 1784–1840), Uskup Agung Kharkiv (1835–1840), sing dihormati banget ing keuskupané; Jacob (Vecherkov; 1792–1852), Uskup Agung Nizhny Novgorod (1847–1850), sing, miturut Nikanor Brovkovich, 'tiwas… pancen amarga kesel amarga puasa'; Anthony (Amfiteatrov), Uskup Agung Kazan (1866–1879)[1223] .

[1220] Biografi paling apik babagan Uskup Ambroise saka Ornatsk ditulis dening V. Zhmakin, ing: Russkiye Stтии 39 (1882). kaca 129–178; uga: Poselyanin. Russian Ascetics of the 19th Century (1910).

[1221] Cf.: Popov. Keterangan babagan manuskrip-manuskrip Biara Simonovsky ing Moskow (ing pirang-pirang panggonan).

[1222] Rhodosky. Op. cit., kaca XLI lan 181; Titov, A. 'Jeremiah, Uskup Nizhny Novgorod', ing: Istoricheskie Vesti, 1889, nomer 9; Chteniya, 1887. 3. Uskup Yeremia ninggalake loro karya asetik, *Pangajaran saka Dhuwur* (1865) lan *Panyembuhan Rohani* (1890), uga sawetara karya sing luwih cendhak; cf.: RBS, kaca 164–165.

[1223] Rhodos. Op. cit., kaca XX; Nikanor, Uskup Agung. Op. cit., kaca 26. Kita mung nyebut sawetara jeneng ing kene; ana akèh uskup liya sing pantes disebut, nanging iki bisa dadi topik panaliten kapisah sing khusus kanggo episkopat Rusia abad kaping sanga welas. Mbok menawa sejarawan liyane bakal nyebut jeneng-jeneng sing beda – gumantung saka sudut pandang. Biografi para

Kita nyebutaké tuladha-tuladha iki kanggo mbuktèkaké yèn kegiatan pedagogis lan administratif ing dhéwé ora dadi alangan sing ora bisa diatasi kanggo netepi sumpah monastik kanthi ketat ing urip pribadhi. Mesthiné, ketenangan rohani lan watak sing kuwat dibutuhaké supaya bisa nyingkiri donya ing urip pribadhi nalika nyekel jabatan sing tanggung jawab lan dhuwur ing ranah sekuler. Yen nyusuri biografi lan kegiyatan para uskup abad kaping sanga welas, katon bedane sing cetha antarane para hierark ing separo kapisan lan separo kapindho abad kasebut. Para uskup sing urip ing separo kapisan abad luwih khas lan nduweni watak luwih kuwat tinimbang sing ing separo kapindho. Padha nandhang sangsara amarga 'semangat sinodal', sing saya mlebu jero ing urip gréja; nanging, tanpa nampilaké panentangan sacara terbuka—lan ora kepéngin ngentekaké énergi spiritualé kanggo kuwi—padha ngaliraké énergi mau kanggo nyempurnakaké dhiri pribadi. Ing kéné, sepisanan lan sing paling utama, kita kudu nyebut jeneng loro hierark pinunjul, loro kanca jaman: Filaret (Drozdov), Metropolitan Moskow (1821–1867), lan Filaret Amfiteatrov, Metropolitan Kyiv (1837–1857).

Metropolitan Filaret (1782–1867)[1224] , sing mimpin Keuskupan Moskow suwéné 46 taun, dadi titik pusat urip gréja ing Rusia meh setengah abad; panjenengané iku sawijining hierark sing pandangan lan semangaté, sing nyawiji ing kabèh pakaryané, terus ngaruh marang urip Gréja sanajan sawisé seda; panjenengané iku wong sing nduwèni watak kuwat lan kekuwatan rohani sing ageng banget, wong sing, amarga sipat-sipat mau, bisa ndhelikaké tragedi batin jiwané. Saka njaba, Filaret (Drozdov) katon minangka tiang Gréja resmi, nanging kanthi cara sing nggumunake dhèwèké uga dadi tiang roh gréjawi sejati; panemu sing bertentangan babagan tokoh iki dadi bukti kabisané nyumputaké tragedi batin jiwané. Kesederhanaan lan kecendekiané, kamampuané sing luar biasa kanggo ora mbukak pandangan sejati ing panemuné, ngidini dhèwèké, sanadyan ngalami tragedi batin, tetep ana ing tengahing urip gerejawi – lan ing wektu sing pas tenan! – sajrone pamaréntahan Kaisar Nikolaus I. Murid lan pangagum Filaret sing paling setya, Uskup Agung Savva Tikhomirov (1819–1896), sing raket banget karo dhèwèké lan nduwèni akses luwih akèh tinimbang wong liya, nyedhiyakake akèh informasi bab Filaret ing 'Kronik Uripku', sing ditulis kanthi pedantitas sing luar biasa; nanging kabèh mau luwih migunani kanggo nyedhiyakake gambaran saka njaba babagan hierark iki tinimbang mbukak jati diriné sing paling jero, sanadyan Savva mesthi ngerti luwih akèh tinimbang sing ditulis. Saliyane kabèh mau, Savva nerbitaké akèh bahan babagan kegiatan administrasi Filaret, sing para panaliti isih durung ngrampungaké analisisé. Saka kaca-kaca buku- e iki, kita weruh sawijining pangeran Gréja sing kaya-kaya dadi abdi loro pangeran: sing ing swarga lan sing ing donya. Ya, Filaret kerep ngidini awake dhewe ngomong kanthi kritis babagan hubungan antarane negara lan Gréja, nanging mesthi mung nganti wates tartamtu. Ora ana hierark liya saka jaman Sinodal sing nindakake kaya Filaret kanggo nyedhiyakake dhasar agama lan alesan kanggo sistem negara lan politik Rusia, yaiku autokrasi; Pangabdian Gréja marang nagara ora bertentangan karo pandangan eklesiastiké, sing paling bisa dipadhakaké karo pandangan konservatifé Yosef saka Volotsk[1225] . Dhèwèké ora migunakaké kabèh wewenangé sing gedhé kanggo ngajokaké réformasi sing mendesak. Nalika sawisé seda Nicholas, semangat anyar—semangat taun 1860-an—alon-alon wiwit nyusup ing uripé Gréja Rusia, Filaret, sanadyan piyambakipun kanthi ati-ati ngajokaké sawatara usulan (luwih gegayutan karo cara pamaréntahan gréja tinimbang reformasi sejati), nanging tetep kanthi tegas nentang semangat iki[1226] .

---

hierarki gereja asring banget ora lengkap, kerep ditulis kanthi nada resmi, utamane ing obituari, saéngga aspek positif lan negatif saka kegiyatan para uskup digambarke kanthi 'semangat Sinodal'.

[1224] Literatur 'Filaret' iki banget jembar (delengen RBS, sing nyathet karya-karya paling wigati). Sumber utama kanggo ngevaluasi tumindak lan pandangan eklesiastik lan politik gerejawi Metropolitan Filaret Drozdov yaiku layang-layangé sing akèh, khotbah, pidato, lan dekrit administratif, sing diterbitaké déning Uskup Agung Savva Tikhomirov ing pirang-pirang jilid; meh kabèh jilid mau biyèn disimpen ing Perpustakaan Negara Berlin. Kajaba iku, sumber wigati kalebu: Savva (Tikhomirov). Chronicle of My Life. 9 jilid, utamane telung jilid pisanan, uga korespondensi antarane Profesor P. S. Kazansky saka Akademi Teologi Moskow lan adhine, Uskup Agung Platon saka Kostroma (taun 1860-an), ing: BV. 1903. Nanging ora bisa diomongake yen literatur sing akèh babagan Filaret wis nyakup kanthi memuaskan kabèh aspek kegiatane lan pandangane; sejatine, pandangane ing babagan gerejawi lan politik isih ngenteni panaliten khusus.

[1225] Filaret. Panemu-panemu sing diklumpukake. Jilid 4, kaca 578; Jilid 5, kaca 362; Jilid 4, kaca 469; Jilid 5, kaca 232; Jilid 7, kaca 49; Jilid Tambahan, kaca 143, lsp.

[1226] Ing taun 1856, pitakon babagan kamungkinan ngadani Konsili Lokal Greja Rusia diangkat kanthi ati-ati banget. Cf.: Russkij Arkhiv, 1883, vol. 3, kaca 175–203, ing ngendi diterbitake versi ringkes memorandum A. N. Muravyov 'Babagan Kahanan Gereja Ortodoks ing Rusia', uga: Filaret. Kumpulan Pendapat, vol. 4, kaca 141, 149. Usulan reformasi Filaret ora ngluwihi saran kanggo mbahas masalah-masalah ing ngisor iki: 1. Peningkatan eksternal ing ibadah ilahi (kesalehan, keagungan); 2. Pangadegane diosek anyar; 3. Langkah-langkah nglawan skisma. Chistovich, I. Tokoh-tokoh Utama. kaca 361.

Panilaian kita bisa uga nimbulake bantahan kritis, nanging, sakwéné kita bisa entuk pangerten babagan donya batin Filaret (Drozdov), kita tekan kesimpulan yèn hierark iki dudu mungsuh keras sistem gréja nagara ing jamane; Dheweke mung kepengin, ing sajroning kerangka kuwi, njamin kabebasan luwih gedhe kanggo Gréja tanpa nglanggar pangreksan nagara marang Gréja; kanthi mbusak sawetara fenomena ora séhat saka urip Gréja, dheweke nyoba nguwatake Gréja sacara rohani, sing isih kudu tetep ana ing sangisoré pangreksan nagara. Cetha manawa pandangan Filaret mung bisa dianggep minangka langkah panyuda; 'Filaret sing Wicaksana', kaya sing diarani Kaisar Nikolaus, nganggep kekuwatan rohani Gréja kakehan ringkih kanggo nglawan nagara demi kamardikané, nanging ora ana sing padha jaman karo dhèwèké sing luwih ngerti urip batin Gréja tinimbang Filaret dhéwé. Jamané Filaret iku sawijining periode nalika pamaréntah, ngginakaké hak pangreksané, nyoba nembus luwih jero ing urip batin Gréja; lan, sanadyan kabèh sing wis kasebut ing ndhuwur, ya Filaret sing kasil nyegah sawatara upaya pamaréntah iki – nanging mung ing bab-bab sing, miturut panemune, ora bakal ana prabédan ing 'simfoni' antarané nagara lan Gréja.

Filaret liyane, Metropolitan Kyiv (1779–1857, 1837–1857) – 'Filaret sing Saleh', kaya sing diarani Kaisar Nikolaus – nduwé pandangan sing cedhak karo Filaret Drozdov lan uga konservatif, nanging konservatisme-é adhedhasar sumber sing béda karo Filaret saka Moskow. Dheweke pancèn mungsuh banget marang gréja nagara ing Rusia lan ngetokaké panentangane kanthi nolak rawuh ing rapat-rapat Sinode Suci, sanajan dhèwèké dadi anggotané. Nanging wewenangé ing Gréja gedhé banget nganti pamaréntah meneng-menengan nampa alangan kuwi. Minangka wong asetik sing ketat lan ngerti carane nggabungake kaluhuran hierarki greja karo andhap asor pribadhi, dhèwèké, kaya Filaret Drozdov, ora ndhukung reformasi jero. Nanging, ana siji prakara sing ndadèkaké pandangané béda. Filaret (Drozdov) ndhukung nerjemahaké Kitab Suci saka basa Slavonia Greja menyang basa Rusia, sawijining langkah sing dipandang ora disenengi déning pamaréntah Nicholas I, déné Filaret saka Kyiv dadi mungsuh keras nerjemahan kuwi[1227] . Panemuné babagan monastisisme uga béda. Filaret saka Moskow ora kepengin nyengkuyung praktik 'staretship'; malah bisa diomongake yen dheweke setengah ora setuju, amarga ndeleng iku minangka wujud mlebu-mlebu ing struktur hierarkis Gereja. Nanging Filaret saka Kyiv, sanajan nalika dhèwèké mimpin Keuskupan Kaluga (1819–1825), wis akèh tumindak kanggo njamin yèn praktik pandhuan rohani mapan jero ing Optina Hermitage, sing ana ing sangisoré wewenangé; sakwisé kuwi, dhèwèké tansah nambani para bapak rohani kanthi kabecikan lan dhukungan. Saka segi volume, warisan sastraé ora bisa dibandhingaké karo warisané Filaret Drozdov; nanging sipat pribadiné panulis luwih cetha lan cetha katon ing layangé tinimbang ing layangé Filaret saka Moskow. 'Filaret sing Taat' ora sakfasih utawa saklogis ing argumentasine kaya Filaret saka Moskow; layange cekak, nanging kebak andhap asor, jero makna, kekuwatan rohani, lan kesederhanaan sing nggumunake. Nalika maca layangé, pamaos langsung weruh sepira adohé Filaret saka Kyiv marang semangat resmi panguwasa gerejawi, sepira dhèwèké nandhang sangsara amarga administrasi gerejawi sing dikontrol nagara, nanging dhèwèké nampa sangsara mau kanthi andhap asor askétis[1228] .

Sikap Filaret saka Moskow lan pangendaliané marang wewenang gerejawi sing disahaké nagara nduwèni pangaruh tartamtu marang para hierark; klompok kapindho, sing lumayan akèh, saka para uskup abad kaping 19 kabentuk saka para priyayi agama sing wis narik kesimpulan saka kabijakan gerejawiné. Iki para uskup sing ngerti carané tetep ana ing wates wewenang gerejawi sing disahaké nagara. Sawetara saka wong-wong mau ora mbukak nentang semangat jaman Sinodal, dene liyane – utamane nalika masa jabatan K. P. Pobedonostsev minangka Jaksa Agung (1881–1905)[1229] lan sawisé nganti taun 1917 – dadi panyengkuyung setya saka semangat kuwi. Padha nyawisake awake dhewe sakabehe kanggo pakaryan administratif, sing nyita kabeh wektu lan tenaga, nganti ora duwe wektu utawa kesempatan kanggo nggatekake kaslametan nyawane dhewe. Hubungan antarane uskup-uskup jinis iki lan umat ing keuskupané ringkih lan rapuh. Uskup Agung

---

[1227] Chistovich. Tokoh-tokoh Penting. kaca 361.

[1228] Babagan Metropolitan Filaret Amfiteatrov, delengen karya utama: Sergius (Vasilevsky), Archimandrite. His Eminence Filaret, ing monastisisme Theodosius (Amfiteatrov), Metropolitan Kyiv lan Halych. 3 jilid (1888) (sing ora kasedhiya kanggo aku); Smirnov, D. 'Filaret Amfiteatrov', ing: Kumpulan 'Ing Trinitas ing Akademi' (1914). kaca 223–251; lan uga Leskov, N. 'Hal-hal Cilik Urip Uskup', ing: Karya Kumpul, jilid 35 (1903). kaca 22, 107, lsp. Suraté marang Uskup Ignatius Bryanchaninov (BV. 1913. 3) lan Uskup Agung Innokenty Borisov (TKDA. 1884. 5); babagan sikap Filaret marang Biara Optina, delengen artikel cekak: Firsov, A. I., 'Biara Kozelsky Optina', ing: Ist. v. 1899. 3; uga: Chetverikov, 'Biara Optina'.

[1229] Kanggo K. P. Pobedonoscev, delengen: Steinmann, F., lan Hurwicz, E., *K. P. Pobjedonoszew: The Statesman of the Reaction under Alexander III* (Sources and Essays on Russian History, ed. K. Shtelin, vol. 11). Suraté marang Kaisar Alexander III pancèn khas: Surat-suraté P. marang Alexander III. 2 jilid (1925). Sawetara karyané wis diterbitaké ing terjemahan Jerman: *Moskovitische Studien* (1904) lan *Streitfragen der Gegenwart* (1897).

Nikanor Brovkovich (1826–1890), sing dheweke uga ora asing karo kecenderungan iki—lan bisa uga malah dadi salah sijine wakile—nyritakake ing *Cathetan Biografi*-e crita-crita akeh uskup saka taun 1850-an nganti 1870-an, sing nggambarke suasana nalika pakaryane lumaku lan kepiye ora normalé sesambungan para uskup kadhangkala, ora mung karo Sinode nanging uga karo masyarakat lan rakyat[1230] .

Antarane klompok uskup iki ana akèh pangkotbah sing nggumunake lan akèh pangatur sing unggul; mokal kanggo nyebut kabèh – kuwi bakal ngalihake kita adoh saka topik kita. Pakaryan para uskup sing luwih utawa kurang sukses dihambat abot amarga pindhah-pindhah asring saka siji keuskupan menyang keuskupan liyane, sawijining praktik sing wis ana wiwit pertengahan abad kaping 19 lan sing, mengko, ing sangisoré Jaksa Agung Sinode K. P. Pobedonostsev, dadi kabijakan sing disengaja. Uskup mimpin sawijining keuskupan sajrone rong utawa telung taun, banjur dipindhah menyang panggonan liya, asring ing sisih liya Rusia, ing ngendi kahanan lokal lan nasional béda banget karo panggonan sadurungé; akibaté, dhèwèké ora nduwé wektu kanggo mbangun paseduluran raket karo para rohaniawan lan umat, lan sajrone jabatane sing cekak, dhèwèké ora bisa nindakake lan ngrampungake inisiatif apa waé sing migunani. Cathetan Nikanor nyedhiyakake akèh tuladha babagan carane, minangka asil saka sistem administrasi sing diadegaké déning Sinode lan Ober-Prokurator, akèh inisiatif apik lan migunani saka para uskup diosean individu ora rampung utawa malah digagalaké sakabèhé. Ora mung ing jamané Pobedonostsev, nanging uga sadurungé, uskup sing nuduhaké kamardikan utawa ngandika kabeneran—kaya ta Uskup Agapit saka Tomsk (Voskresensky; 1834–1841; † 1854) utawa Uskup Agung John saka Don (Dobrozrakov; 1847–1867; † 1872), dipaksa pensiun[1231] . Nasib Uskup Agung Irineus saka Irkutsk (Nesterovich; 1783–1864), sing ing jaman Nicholas I dadi korban campur tangan negara ing urip Gréja; sepisanan malah dianggep edan, lan nglampahi sisa uripé ing pangretretan ing sawijining biara[1232] .

Klompok uskup katelu kalebu para hierark sing dadi sarjana nganggo jubah biara. Nasibé uga ora tansah gampang. Kajian teologi Rusia—utamane dogmatik, teologi komparatif, apologetik, lan liturgi—sajrone pamaréntahan Kaisar Nicholas I, lan nganti sawatara wektu sawisé, ora maringi kasempatan kanggo riset ilmiah sing obyektif amarga kontrol nagara lan pandangan konservatifé Metropolitan Filaret.

Uskup Agung Nikanor Brovkovich, sing wis kaping pirang-pirang kasebut ing kéné lan sing wis maringi sumbangan wigati ing babagan studi teologi, nyritakaké babagan kasulitan sing diadhepi dhèwèké lan akèh kanca-kancané nalika sinau ing akademi teologi lan sawisé kuwi. Dheweke nulis manawa ing taun 1950-an, lumrah ing akademi-akademi kanggo nglirwakake masalah-masalah sensitif; para dosen berbakat asring dicopot saka ngajar 'mata pelajaran mbebayani' lan dipaksa ngorbanake keahliane kanggo makarya ing disiplin 'aman', kaya basa Yunani utawa arkeologi Kristen[1233] . Cathetan Nikanor ora mung nggambaraké kahanan sekolah teologi ing taun 1850-an lan 1860-an, nanging uga kahanan komunitas biarawan sarjana. Kanggo nambahaké gambaran kita babagan jaman Sinodal, kita bakal nyebut jeneng loro tokoh maneh sing pikirane penasaran lan bakaté ditandhani déning tragedi.

Salah sijine yaiku Archimandrite Makarii Glukharev (1792–1847). Dhèwèké misuwur amarga bakat alamiah lan kawruh sing padhang babagan basa Ibrani lan Prajanjian Lawas, sing maringi dhèwèké kamampuan kanggo nindakake karya ilmiah sing jembar. Panjenengané nduwèni manah tebuka, kebak andhap

---

[1230] Nikanor. Op. cit., kaca 143 lan liya-liyané. Kanggo karakterisasi episkopat, delengen uga: Pevnitsky. Cathetan, ing: Russkaya St. 1905, nomer 7 lan salajengipun; Filaret (Drozdov). Surat-surat marang Uskup Agung Alexius saka Tver (1883). kaca 211; Golubinsky, E. 'Babagan Reformasi ing Urip Gréja Rusia'. kaca 117; Solovyov, S. M. 'Cathetan', ing: VE. 1907. 3. kaca 74–76.

[1231] Bab Uskup Agapitus: Nikanor. Op. cit. kaca 196–200; Addenda. 43. kaca 526; Filaret. Khotbah lan Pidato. 2 (1887). kaca 279; Barsukov. Innocent, Metropolitan Moskow. kaca 150. Babagan Uskup Agung John: Nikanor. Op. cit. kaca 196, 226. Nathanael (Soborov), Uskup Astrakhan, sing nyoba nentang 'otokrasi' Pobedonostsev, kapaksa ninggalake jabatané ing taun 1890: Istoricheskoe Vedomost' 1907. Vol. 106. kaca 1049. Metropolitan Vladimir (Bogoyavlensky), sing nglawan pangaribawa Rasputin, dipindhah saka Keuskupan St Petersburg (1912–1915) menyang Kyiv, menyang 'pengasingan kehormatan' († 1918). Runtuhé Rezim Tsar. Jilid 1, kaca 361, 366; Jilid 4, kaca 164, 190, 195, 266, 271.

[1232] Bahan-bahan kanggo Sajarah Gréja Ortodoks sajrone pamaréntahan Kaisar Nikolaus I, ing: Koleksi 113, Bagéan 1 lan 2; Bacaan Kristen 1881, No. 5–6.

[1233] Nikanor. Op. cit. kaca 258, 257, 253, 254, 269; bab 'Potongan saka Autobiografi' (kaca 253–281) iku penting banget. Uskup Agung Nikanor Brovkovich (1826–1890), sanadyan ora ndhukung sistem sinodal, kalebu salah siji uskup sing nganggep yèn perjuangan nglawan sistem iki ora ana gunané. Nanging dhèwèké nglambangaké sipat-sipat paling unggul saka jabatan uskup lan kondhang minangka administrator, pangkotbah, lan panulis sing trampil. Karyané ing babagan filsafat Kristen lan idealis ditujokaké marang positivisme lan materialisme (karya utamané: *Positive Philosophy and Supersensible Being*, 1875). Babagan Nikanor, delengen: D. V. F-v, 'Aspek-aspek Uripé Panjenengané Nikanor, Uskup Agung Kherson', ing: Istoricheskie Vesti, jil. 50 (1892), kaca 753–763; jil. 51 (1892), kaca 651 lan salajengipun.

asor lan katresnan, digandhengaké karo semangat lan dedikasi sing tansah ngarah marang siji tujuan sing cetha – nerjemahaké Kitab Suci menyang basa Rusia. Wiwitané, panjenengané ora nduwèni niyat kanggo ngucapaké sumpah monastik. Nanging, sawisé dadi dosen ing Seminari Teologi Yekaterinoslav, panggonan sing dikirimaké sawisé lulus saka akademi teologi, panjenengané dadi kanca raket karo Uskup Job (Potemkin), sing wis kita kenal, lan sawetara biarawan liya saka Moldavia sing kalebu ing lingkarané Job, lan kanthi cara iki panjenengané kenal karo semangat asketis saka sekolahé Sang Sepuh Paissius (Velichkovsky). Dheweke njupuk sumpah monastik lan nglampahi sawatara wektu ing Hermitage Glinsk karo Sang Tuwa Filaret, sinau tulisan-tulisan asketik. Banjur dhèwèké dadi rektor Seminari Teologi Kostroma. Rencana akademiké – nerjemahaké Kitab Suci menyang basa Rusia lan nerbitaké terjemahané – ora disetujoni déning Sinode; malah dhèwèké disaranaké supaya mandheg nyoba nerjemahaké Kitab Suci. Amarga kroso dirugikake lan nesu, dhèwèké mundur saka jabatané minangka rektor lan bali menyang Hermitage Glinsk (1825). Nanging, Makarii dudu wong sing bisa mung mundur menyang biara lan nyawisake dhiri kanggo urip kontemplatif. Ing pikirane wis ana rencana kanggo karya misionaris ing antarané wong-wong pagan ing Siberia.

Ing taun 1829 dhèwèké mangkat menyang Siberia, lan setaun sawisé, ing taun 1830, dhèwèké ngedegaké Misi Altai lan nyawisaké kabèh tenaga kanggo misi kuwi – upaya misionariné kabuktèn dadi salah siji episode paling nggumunaké ing sajarah misi Rusia. Amarga kawruh basa lan kaprigelan ing basa, Makarii gampang sinau basa wong pribumi; dhèwèké nyusun kamus lan nerjemahaké Mazmur, pandonga, Injil miturut Matius, upacara baptisan, lan teks-teks liyané menyang basa lokal. Sajrone 14 taun dhèwèké makarya ing Altai kanthi tanpa kendhat lan tanpa pamrih, nanging ora tau nampa pitulungan sing cukup saka birokrat Sinode, sing mung maringi dana cilik 570 rubel saben taun kanggo misiné. Macarius ora ngupaya, kanthi rega apa wae, kanggo nggayuh cacah wong sing mlebu agama anyar sing nggumunake utawa nyuguhake Sinode karo statistik sing nggumunake; nalika nyebarake agama Kristen, dhèwèké ora nganggo paksaan utawa muji-muji wong pribumi. Sing wigati kanggo dhèwèké dudu cacah wong sing mlebu agama, nanging pendidikan Kristen sing sejati kanggo anak-anak anyar ing Gréja. Ing wewengkon Altai, piyambakipun nerusaké makarya ing terjemahan Kitab Suci, kanthi pangajab meyakaké Sinode lumantar cathetanipun babagan kabutuhan lan kauntungan terjemahan mau, nanging piyambakipun boten kasil. Amarga kesel rohani lan nandhang lara jasmani, Makarii kapeksa wangsul dhateng Rusia ing taun 1843. Dheweke nglampahi taun-taun pungkasané ing sawijining biara ing Keuskupan Oryol, kanthi niyat yèn waras bakal nglakoni ziarah menyang Panggonan Suci ing Yerusalem; dhèwèké séda tanggal 18 Mei 1847. 'Macarius iku peladen sejati Kristus Gusti,' ujare Metropolitan Filaret saka Moskow sawisé seda, nanging pujian iki teka kasep: sarjana berbakat, ahli Ibrani sing cemerlang lan biarawan sing prasaja kuwi wis seda mlebu donya candhake, amarga luwih dadi korban sistem Sinodal tinimbang amarga pakaryan tanpa kendhaté dhéwé. Nasibe dadi bukti manawa sistem iki ora bisa migunakake sumber daya sing ana kanggo kabecikan Gréja – sistem sing rohane wis kaku lan kaku asring mung ngrusak sumber daya mau[1234] .

'Crita Archimandrit Theodore Bukharev' kedadéyan ing taun 1860-an, nalika Rusia ngalami periode sing banget dramatis ing sajarah spiritualé: urip gréja—utawa luwih tepaté, sawijining bagean rohaniawan lan hierarki gréja—ketemu karo geger pamikiran politik.

Feodor Bukharev (1824–1871) narik kawigaten para gurune nalika isih dadi siswa. Ing taun 1846, dhèwèké lulus saka Akademi Teologi Moskow lan langsung dicukur rambute dadi biksu; sawisé kuwi dhèwèké ngakoni kanthi terang yèn dhèwèké nindakake kuwi amarga kasehatane ringkih lan kanggo nglumpukaké pikirane, uga kanggo nyawisaké dhiri sakabehé marang panaliten teologi.

Kuliah eksègesi sing diwulangaké ing Akademi Moskow ditampa kanthi semangat sejati déning para mahasiswa; jeroné lan uripé kuliah mau, uga panolakané marang cara-cara skolastik ing nyuguhaké bahan (sing dadi ciri para pendahulu ing kursi mau), maringi urip anyar marang urip akademik. Malah Metropolitan Filaret, sing dhéwé uga ora kebal marang semangat skolastik, ing wiwitané nduwèni pandhangan positif marang Theodore. Interpretasi sing urip lan cetha babagan jaman Injil lan para Rasul uga dadi ciri karya Bukharev *Beberapa Artikel babagan Rasul Suci Paulus* (diterbitake taun 1861), sing ngemot perbandingan jero antarane Prajanjian Lawas lan Prajanjian Anyar. Karya misuwur Gogol *Selected Passages from

[1234] Bab Makarii Glukharev: Laporan. 1836–1844; layang-layangé (1905); Rodossky. Op. cit., kaca 255–257; Yastrebov, I. Gambaran Cendhak Babagan Urip lan Karya Archimandrite Makarii Glukharev, Pangadeg Misi Altai (1893); Ptokhov, P. V. Archimandrite Makarii G., Pangadeg Misi Altai (1899); Chistovich, I. Sajarah Panerjemahan Kitab Suci menyang basa Rusia (edisi kaping 2, 1899). kaca 207–240; Florovsky. Op. cit., kaca 187 lan salajengipun. Tarjamahan Makarii banjur diterbitake ing jurnal *Pravoslavnoe Obozrenie* (1860–1867).

Correspondence with Friends*, sing ing jamane nyebabake badai kontroversi, menehi kesan sing banget kuwat marang Bukharev. Kanggo mbela Gogol, dheweke nulis esai *Three Letters* (1848), sing dituduhake marang Metropolitan Filaret; nanging Metropolitan Filaret banget ora sarujuk marang esai kasebut. ("Telu Surat" ora diterbitake nganti taun 1861.) Sajeroning wektu sing padha, dosen enom kuwi ngalami kesulitan lan gesekan ing akademi amarga hubungane karo rektor, utamane amarga sawetara panjelasan ing ceramah-ceramahnya sing dianggep kakehan "liberal" lan "Protestan"; ora suwe sawisé kuwi, Bukharev diangkat dadi archimandrite lan dipindhahaké menyang Akademi Teologi Kazan kanggo jabatan sing luwih ajeg ing teologi dogmatik.

Kuliahé ing Kazan manèh ngundang simpati lan semangat ing antarané para mahasiswa, amarga ing kéné Bukharev uga nampilaké cara anyar, maringi interpretasi anyar lan nggunakake pendekatan ilmiah lan kritis sing sakabèhé anyar. Khotbahé nggawe dhèwèké dadi kondhang banget ing antarané masarakat. 'Sore-sore karo Bapa Theodor', ing ngendi prakara agama dibahas kanthi urip lan dhèwèké dadi panyatur utama—lan ing ceramah-ceramahé dhèwèké nuduhaké kecenderungan sing cetha marang mistisisme—dadi pusat urip rohani masyarakat Kazan, sing manèh nyebabaké rasa ora seneng saka panguwasa. Wektu iki, Bukharev dipindhahake menyang St. Petersburg menyang Komite Sensor Spiritual, ing ngendi diarepake yen pakaryan sing nguras jiwa wong bakal nyembuhake dheweke saka kegelisahan emosional sing kakehan.

Ing jabatan anyaré, Bukharev nduwé mungsuh karo V. I. Askochensky, penerbit majalah *Domashnyaya Beseda* (Pembicaraan Omah), sawijining wong sing dadi lambang konservatisme agama sing kaku, sawijining 'fanatik muram', kaya sing banjur diterangaké Bukharev. Larangan sawetara artikel Askochensky marakake rasa sengit sing ora bisa sirna marang Bukharev. Suraté Askochensky marang Dewan Akademik Akademi Moskow, sing nuduh Bukharev, ditulis nganggo tembung sing kasar banget nganti Dewan Akademik malah nerusaké surat kuwi marang Bukharev kanthi saran supaya dhèwèké nggawa tindakan hukum marang Askochensky amarga fitnah, nanging Bukharev ora nindakaké kuwi.

Ing taun 1860, bukune *Bab Ortodoksi ing Hubungan karo Jaman Modern* diterbitake – sawijining upaya kanggo nggunakake dhasar doktrin Kristen kanggo ngatur hubungan sosial kanthi nyelarasake Kristen karo urip sosial-politik. Sawetara argumentasi panulis isih narik kawigaten pamaca saiki; buku iki njupuk langkah kapisan kanggo ngrampungake masalah 'sosialisme Kristen' miturut pandangan umum wektu kuwi babagan kabutuhan reformasi sosial ing urip Rusia[1235] . Buku Bukharev narik kritik lan caci saking Askochensky, ingkang nyebut pangarang punika 'pembangkang' lan 'ateis' lan, sacara umum, nglanggar kabèh wates tata krama. Sanadyan mangkono, Bukharev, ing kapasitasé minangka sensor, ngidini kritik iki diterbitaké; dhèwèké nerbitaké balesané dhéwé ing jurnal *Syn Otechestva* (*Putraning Tanah Air*), ing ngendi dhèwèké manèh nyatakaké argumentasi babagan tugas sosial Kristen. Nanging intrik Askochensky ora tanpa asil – Archimandrite Bukharev kelangan jabatané minangka sensor lan dipindhahaké menyang Biara Nikitsky ing Pereyaslav. Karya anyaré, *The Apocalypse*, sing wis digarap pirang-pirang taun, ora diidini diterbitaké déning para sensor, lan serangan Askochensky terus lumaku. Kanthi ngalami konflik batin sing abot, sing saya parah amarga lara fisik lan rasa putus asa emosional, Archimandrit Theodore mutusaké mbatalaké sumpah-sumpah monastiké. Iki kelakon ing mangsa panas taun 1863. Dheweke mbenerake langkah iki kanthi nyatakake manawa wis ora mungkin maneh kanggo dheweke tetep dadi biksu, amarga ing jero ati, kanthi sakabehe manah, dheweke nentang marang wong-wong sing kudu dituruti miturut sumpah biksune.

Langkah iki malah nambah jero tragedi uripe. Tanpa pangayoman, diremehake akeh wong, lan mung nampa pitulungan saka sawetara kanca, Bukharev urip pitung taun maneh. Angel mangerteni tumindak liyane sing ditindakake sawise taun 1863 – yaiku nikah. Kabeh upayane kanggo golek jabatan ora ana asile. Dheweke urip saka upah cilik saka artikel majalah sing cekak lan dhuwit sing diwenehake sawetara kenalane; Metropolitan Filaret uga ngirim dhuwit marang dheweke sacara rahasia kaping pirang-pirang. Ing taun 1871, Bukharev seda sawise lara suwe.

Ing taun 1865 lan 1866, dhèwèké kasil nerbitaké loro buku manèh, sing ngrembug tema sing padha kaya karya-karya sadurungé; buku kapindho saka buku-buku iki, *My Apology* (1866), minangka upaya pungkasan kanggo mangsuli kritik marang pandangane babagan misi sosial Kristen, sing asale saka kalangan konservatif lan liberal, uga minangka upaya mbela awake dhewe saka maneka tuduhan sing asring ora

[1235] Archimandrit Theodor Bukharev ora siji-sijine sing nyoba 'ngrampungake' Kristen karo masalah sosial. Ing babagan iki, khotbah-khotbahé Archimandrit Ioann Sokolov († 1868), sing mengko dadi Uskup Smolensk (1866–1868), kariré dihambat déning 'liberalism'-é, uga wigati. Babagan dhèwèké: Vinogradov, V. 'The Last of the Mohicans', ing: BV. 1911. 10. kaca 278 sarta salajengipun; Barsov, T. 'John, Bishop of Smolensk, as a preacher', ing: Christian Readings. 1872.

adhedhasar sing dialamatake marang dheweke[1236] . Bukharev ora mung korban konservatisme gerejawi, amarga dhèwèké ora nemokaké pangerten sejati sanajan ing kalangan liberal. Pangarep-arepé, sawisé mbatalaké sumpah monastik, kanggo golek panyengkuyung ing kalangan kasebut lan kanthi mangkono bisa mbaktèni kabukten sia-sia.

Kanggo Bukharev, ngucapake sumpah monastik ora dadi prastawa sing ngowahi jiwa. Kaya anggota komunitas monastik sarjana liyane, ngucapake sumpah mau malah nimbulake konflik batin tragis tinimbang mbukak kesempatan anyar kanggo karya ilmiah. Urip pribadine lumaku ing latar mburi sing ora sehat ing pungkasan taun 1950-an lan awal taun 1960-an, yaiku nalika konservatisme Rusia, ing perjuangane nglawan semangat 'jaman reformasi', nyoba netepake prinsip-prinsipé ing kabèh babagan urip gerejawi lan politik nagara. Antagonis marang konservatisme iki – liberalisme taun 1960-an, sing ora bébas saka arus-arus sing mungsuh Gereja lan malah ateis kanthi terang-terangan – uga ora bisa nampa pandangan Bukharev; amarga, mistisisme sing katon ing tulisan-tulisan Bukharev pancen ora bisa ditampa lan malah rada dicurigai, amarga iku dadi pratandha yen pangarang manut pandangan donya sing asing kanggo para liberal. Sajatiné, panemune bener, amarga Bukharev wis diusir saka kalangan gerejawi déning semangat Sinodal sing kaku mung amarga dhèwèké wani ngucapaké pitakon-pitakon sing diduwèni wong liya—kaya Uskup Agung Nikanor Brovkovich ing tembe—sawisé perjuangan batin sing dawa, sing kasil disimpen ing sajroning atiné.

Sekolah teologi tingkat dhuwur uga ngrasakake pangaribawa semangat jaman. Taun 1860-an ditandhani dening mudhuné jumlah mahasiswa lan dosen sing ngucapake sumpah monastik. Ing jaman biyen, nalika para rektor Akademi St Petersburg yaiku Metropolitan Filaret Drozdov utawa Archimandrite Grigory Postnikov (Metropolitan St Petersburg wiwit taun 1856 nganti 1860), dheweke dadi tenaga panggerak utama ing pangukuman biara ing kalangan mahasiswa. Nanging saiki, arang banget tumindak saka para rektor lan profesor kanggo nyengkuyung monastisisme ilmiah. Jumlah dosen lan profesor sing kalebu klompok iki wis mudhun kanthi signifikan. Malah ana kesulitan golek calon sing pantes kanggo ngisi jabatan uskup.

Ing taun 1970-an lan 1980-an, kekurangan iki diimbangi amarga imam janda bisa njupuk sumpah monastik; padha dadi hieromonk, banjur arkhimandrit, lan kanthi cepet disahake dadi uskup. Jumlah uskup sing asalé saka imam janda iku dhuwur banget ing pungkasan abad kaping sanga welas lan wiwitan abad kaping rong puluh. Imam janda biyèn wis bisa nampa konsèkrasi uskup, nanging iku arang banget. Nanging saiki, meh separo saka para uskup miwiti pelayanané minangka imam paroki. Iki maringi sipat anyar marang episkopat – ora ing babagan pandangan eklesiastik, amarga uskup sing munggah saka kalangan rohaniawan paroki malah luwih setya marang sistem sinodal tinimbang sing asalé saka ordo monastik – nanging utamané ing babagan administrasi keuskupan. Amarga wis akrab karo uripé para rohaniawan paroki, padha maringi perhatian luwih gedhé lan ngopeni kabutuhané kanthi luwih becik. Akibat saka pangembangan iki kabèh positif, lan mesthiné bakal migunani yèn ana sejarawan sing nyawisaké panaliten khusus babagan topik iki[1237] .

[1236] Babagan F. M. Bukharev, delengen: Znamensky, P. *History of the Kazan Theological Academy*. Jilid 1, kaca 124 lan salajengipun, 142; Jilid 2, kaca 200 lan salajengipun; Savva. *Chronicle*. Jilid 2, kaca 724; Smirnov. Sajarah Akademi Teologi Moskow sadurunge diorganisasi maneh (1879). kaca 138, 260, 460, 628 sarta salajengipun; bandhingna surat-surat saka kanca-kancané Bukharev ing: Ing Trinity ing Akademi (1914). kaca 123, 237, 571; babagan tulisané: Vengerov, S. A. Sumber kanggo Kamus Panulis Rusia. Jilid 1. Babagan kontroversi babagan 'rekonsiliasi' antarané Kristen lan urip: Znamensky, P. Kontroversi Teologis taun 1860-an babagan Hubungan antarané Ortodoksi lan Urip Modern (1902).

[1237] Ing indeks kartuku, aku wis nyusun informasi babagan 30 uskup abad kaping 19 (iki mung pérangan cilik saka total) sing miwiti pangabdiané marang Gréja minangka imam paroki. Aku mung bakal nyebut sawetara jeneng ing kéné: Ambrose Klyucharev, Uskup Agung Kharkiv (1882–1901), uga dikenal minangka pangkotbah sing unggul; Anastasius Dobradin, Uskup Agung Voronezh (1890–1906); Anthony Vadkovsky, Metropolitan St Petersburg (1898–1912); Anthony Rafalsky, Metropolitan St Petersburg (1843–1848); Gerasim Dobroserdov, Uskup Astrakhan (1878–1888), kondhang amarga semangat asketis ing khotbah lan tulisane; Gury Okhotin, Uskup Agung Novgorod (1900–1912); Dimitri Sambikin, Uskup Agung Kazan (1905–1908); Dionysius Khitrov, Uskup Agung Ufa (1888–1896), misionaris sing sukses banget, 'uskup liberal', kondhang ing kalangan rohaniawan paroki amarga perhatiané marang kabutuhan imam-imam ing diosek sing adoh; Innokenty Veniaminov, Metropolitan Moskow (1868–1879), misionaris unggul sing misuwur amarga pakaryané ing Siberia; John Kratirov, Uskup Saratov (1899–1903), ora populer ing kalangan uskup, dhèwèké nentang kanthi cetha marang 'semangat Sinodal' lan dipaksa pensiun (w. 1909); Lavrenty Nekrasov, Uskup Tula (1904–1908); Nikandr Molchanov, Uskup Agung Lituania (1904–1910); Nikolai Zarkevich, uskup pembantu Keuskupan Kherson (*1884–85), kondhang amarga ceramah umum lan karya-karya sing diterbitake kanggo nglawan positivisme; Stefan Arkhangelsky, Uskup Agung Kursk (1911–1914), panyokong 'reformasi', utamane sing nyakup sekolah teologi lan urip paroki, lan panulis sawetara karya wigati ing babagan teologi moral Kristen; Vissarion Nechaev, Uskup Kostroma (1891–1903), sing ngladeni dadi imam paroki ing Moskow suwéné 34 taun lan ngedegaké jurnal *Spiritually Beneficial Reading* (1860); Vitaly Gregulievich, Uskup Mogilev (1881–1885), sawijining priya kang duwé bakat gedhé; nalika ngladèni dadi pastur paroki ing St. Petersburg ing awal taun 1860-an,*

Ing separo kapindho taun 1880-an, muncul juara anyar saka ordo monastik ilmiah. Dhèwèké yaiku Archimandrite Anthony Khrapovitsky (1863–1936) sing enom, berbakat, cerdas, lan energik[1238] . Wong sing sajrone setengah abad nduwèni pangaruh jero marang urip Gréja Rusia, asring positif nanging kadhangkala negatif; ing siji sisih dhèwèké nentang sistem sinodal, déné ing sisih liya dhèwèké ndhukung; minangka pangagum monastisisme, dhèwèké tetep pracaya yèn para monastik ora kuduné nyawiji ing urip kontemplatif, nanging diundang kanggo aktif lan efektif ngaruhaké urip gerejawi lan politik ing Rusia. Dheweke nyengkuyung pamaréntahan autokratik para uskup, sing dipimpin déning patriark sing kuwasa. Ora kebetulan yèn tokoh favorité ing sajarah Gréja Rusia yaiku Patriark Nikon[1239] . Ambisi sing dadi pangajabé yaiku mbalèkaké jabatan patriark; dhèwèké negesaké yèn patriarkat kuduné dadi tiang utama monarki ing Rusia[1240] . Anton Khrapovitsky ndeleng persatuan tsar lan patriark minangka siji-sijine dalan sing bisa ditempuh déning Rusia lan Gréja Rusia ing babagan nagara, kekerénan, lan politik. Mula, nalika kita ngenal karo panemune, kita weruh carané gagasan 'Moskow – Roma Katelu' diuripaké manèh, bebarengan karo impen-impen 'Nikon anyar'.

Antony Khrapovitsky nyengkuyung monastisisme minangka institusi sing duwé pengaruh ing urip Gréja, nanging sing paling utama dhèwèké ndhukung monastisisme ilmiah. Dheweke dhéwé njupuk sumpah monastik nalika isih enom banget. Lair ing kulawarga bangsawan ing taun 1863, sawisé ngrampungaké sekolah menengah, dhèwèké mlebu Akademi Teologi St. Petersburg lan, nalika umuré mung 18 taun, nampa diploma akademik ing taun 1881. Patang taun sawisé, dhèwèké njupuk sumpah monastik (1885) lan sawetara wulan sawisé (nalika umuré 22 taun), ditahbisaké dadi hieromonk; panjenenganipun miwiti karir ngajar ing Seminari Teologi Kholm, lan ing taun 1887, sawisé mbela disertasiné ing filsafat, Hieromonk Anthony diangkat dados dosen ing Akademi Teologi St Petersburg ing Jurusan Perjanjian Lawas[1241] . Ing umur 27 taun, dhèwèké dadi archimandrite lan rektor Seminari Teologi St Petersburg, nanging mung njabat patang wulan sadurungé dipindhah dadi rektor Akademi Teologi Moskow (1890). Ing taun 1897, nalika umuré 34 taun, piyambakipun diangkat dados uskup lan diparingi jabatan uskup vikaris ing Keuskupan Kazan, samentawis isih njabat rektor. Telung taun sasampunipun (1900), piyambakipun diparingi keuskupan mandiri ing Ufa (1900–1902).

Minangka dosen, profesor, lan rektor telung akademi, Anthony nduwèni pangaruh gedhé marang para muridé liwat bakaté lan kecerdasané ing basa. Ing endi wae dheweke lunga, dheweke nyengkuyung para mudha supaya nyandhak sumpah monastik. Ing wektu kuwi, ing taun 1880-an, cacahé mahasiswa sing wani

---

*piyambakipun misuwur amarga khotbah lan ceramah umum, utamané ing kalangan buruh lan kaum intelektual; ing taun 1860, Vitaly ngedegake jurnal *Stranik*, sing nalika dhèwèké dadi penerbité (1860–1869), njaga standar sing dhuwur; Nalika ngladeni dadi uskup auxiliar ing Keuskupan Volyn (1879–1881) lan dadi Uskup Mogilev, piyambakipun misuwur minangka panyengkuyung pendidikan umum: ing keuskupanipun, piyambakipun ngedegake 268 sekolah paroki; Vladimir Bogoyavlensky, Metropolitan Moskow (1898–1912), St Petersburg (1912–1915) lan Kyiv (1915–1918), kondhang amarga mungsuh Rasputin.*

[1238] Delengen biografiné ing: Kumpulan Tulisan Pilihan (1935), kaca III–XLVI; uga: Nestor, Uskup Agung. Metropolitan Anthony (Harbin, 1936), ing ngendi panganggit nyoba nggambaraké pribadhi lan kegiyatan Anthony; sayangé, pamflet iki akèh bias.

[1239] Karya telung jilid M. V. Zyzykin babagan Patriark Nikon, sing diterbitake sawetara taun kepungkur lan nyoba mbalekake reputasi Nikon, ditulis ora tanpa pangaribawa Anthony Khrapovitsky.

[1240] Ing babagan iki, artikelé Anton sing judhulé 'The Restoration of the Patriarchate' ing *Golos Tserkvi*, 1912, No. 1, iku wigati banget. Ayo kita ringkesake poin-poin utama biografiné: 1890 – Rektor Akademi Teologi Moskow; 1895 – Rektor Akademi Teologi Kazan; 1899 – Uskup Pembantu Keuskupan Kazan, nalika isih njabat rektor; 1902–1914 – Uskup Volyn; wiwit 1906 – Uskup Agung; 1906–1907 – Anggota Dewan Negara sing makili rohaniawan; 1912–1913 – Anggota Sinode; 1914–1917 – Uskup Agung Kharkiv; ing musim semi 1917, dhèwèké dicopot jabatan déning Pamaréntah Sementara; nalika Pamulihan Patriarkat ing Rusia (1918), Anthony dadi salah siji saka telung calon kanggo jabatan Patriark; 1918 – Metropolitan Kyiv; ing pungkasan taun 1918, dhèwèké ditangkep déning pamaréntah Ukraina Petliura lan diasingaké menyang sawijining biara ing Galicia; nalika ana ing kana, Anthony nulis buku babagan Dostoevsky; ing taun 1919, dhèwèké dibebasaké miturut panyuwunan kakuwatan Entente lan bali menyang Kyiv; Dheweke kerja bareng karo pamaréntahan Denikin (Tentara Putih); ing taun 1920, dhèwèké teka ing Konstantinopel; ing taun 1920, dhèwèké dadi kepala Administrasi Gereja Agung ing Luwèh (sing diarani 'Klompok Karlovac' para uskup) lan wiwit kuwi ngaku wewenang eklesiastik paling dhuwur marang kabèh émigrasi Ortodoks Rusia, saéngga mecah komuni karo Patriarkat Moskow. Dheweke seda ing Belgrade (Serbia) ing taun 1936.

[1241] Tesisé dijudhul 'Bukti Psikologis Kanggo Nyengkuyung Karsa Bebas lan Tanggung Jawab Moral'; karya iki ditulis ing sangisore pangaribawa filsafat para Slavophiles, nanging luwih manèh saka Vladimir Solovyov (karya filsafaté sing awal, tinimbang sing mengko, amarga Anthony iku mungsuh sengit Katulikisme) lan karya-karya Dostoevsky – loro pamikir sing nduwèni pangaribawa gedhé marang pandangan Khrapovitsky nalika isih enom. Nanging, kudu dicathet yèn 'neo-Slavophilisme'-é Anton lan pandangan eklesiastik lan politiké adoh banget saka pandangan para Slavophiles – loro-loroné sing 'senior' (kaya I. V. Kireevsky utawa A. S. Khomyakov) lan sing 'enom' (kaya Yuri Samarin lan I. S. Aksakov).

dadi biksu sithik banget amarga sikap kritis banget saka para mudha akademik marang monastisisme[1242] . Advokasi semangat saka archimandrite enom lan uskup mau kabuktèn sukses ing kabèh telung akademi, lan ora suwé jumlah mahasiswa lan dosen sing njupuk sumpah monastik saya mundhak kanthi signifikan. Anthony nerbitake pamflet sing judhule 'Bab Monastisisme Sarjanan' (1889), sing disebarake kanthi wiyar ing kalangan mahasiswa. Miturut saranane, Archimandrite enom Innokenty (Belyaev), sawijining imam janda sing wis ditonsur dadi biksu dening Anthony ing Kazan, nulis karya gedhe sing judhule 'Bab Tonsur ing Monastisisme'[1243] . Panyokong monastisisme liyane kalebu Metropolitan Anthony saka St Petersburg (Vadkovsky; 1898–1912), sing nalika dadi rektor Akademi St Petersburg (*1887–88) nyengkuyung akèh mahasiswa kanggo ngucapake sumpah monastik, lan pungkasané, rektor anyar Akademi St Petersburg, Uskup Sergius (Stragorodsky; 1901–1903), sing mengko dadi Patriark Moskow († 1944).*

Karya Antoniy Khrapovitsky nggawa kita menyang periode pungkasan anané tatanan monastik ilmiah lan episkopat Gréja Rusia sadurungé taun 1917—bisa uga nganti jaman saiki—mula saka iku kita mung nduwé sithik bahan obyektif babagan periode pungkasan iki; Yen ing pungkasan kita nyoba narik kesimpulan umum babagan sipat loro institusi gerejawi iki, kita kudu ngomong manawa loro-lorone, sejatine, misah saka monastisisme Rusia sing asli, sanadyan para biksu sing pinunjul lan para uskup nganggep awake dhewe minangka wakil sejati monastisisme, lan asring banget masyarakat Rusia mirsani kanthi cara sing padha. Alesan salah paham iki ana amarga panguwasa gerejawi, sing butuh calon kanggo ngisi jabatan uskup, wis ora manèh nduwèni pangarep-arep yèn bisa ngunggahaké standar urip monastik nganti tekan tingkat sing ngidini calon-calon mau ditemokaké ing antarané bruder monastik. Urip gréja ing abad kaping sangang welas mesthi luwih rumit tinimbang ing abad kaping namolas, lan para uskup, amarga pendhidhikané, kudu ana ing tingkat sing cocog karo urip kabudayan nagara lan rakyaté. Pambentukan kelas biksu sarjana bisa waé dianggep becik yèn pangembangane njupuk dalan sing béda, nanging Gréja ing wektu kuwi uga butuh wong sing wis sekolah kanggo mulang ing sekolah teologi. Ordo monastik sarjana kudu nglayani loro tujuan kasebut, kaya sing wis dirancang dening Metropolitan Filaret, sing ing wiwitan abad kaping 19 miwiti nyengkuyung pambentukan ordo monastik sarjana kanggo nyukupi kabutuhan pendidikan lan ngatur Gréja Rusia. Nanging, palaksanaan praktis saka rencanane ateges komunitas biksu sarjana—lan para uskup sing dijupuk saka barisané—sejatine nemokake awake dhewe ana ing njaba sajarah monastisisme Rusia[1244] .

Bab XV. Jabatan Sesepuh lan Asketisisme ing Abad kaping 18–19

1. Asal-usulé Sistem Sesepuh lan Intiné

Cetha saka carita kita manawa pangembangan monastisisme Rusia saka wiwitan nganti pungkasan abad kaping 19 ora tanpa gesekan lan komplikasi. Kesulitan pangembangan iki dumunung ing kasunyatan manawa urip monastik tansah kaancam bebaya sekularisasi, sanajan ing wektu nalika para biksu ora pati condhong marang kegiyatan sosial lan amal ing njaba tembok biara. Ing Gréja Rusia, kaya sing kita ngerti, biara ora tau bisa misahake awake dhewe sakabehe saka uripé wong akèh: sepisanan amarga iku dadi pusat

---

[1242] Nikanor. Op. cit., kaca 122 lan liya-liyané.

[1243] Innokenty (Belyaev), Archimandrit. Bab Nglakoni Sumpah Monastik (1899); Innokenty Belyaev (1862–1913) munggah kanthi cepet ing pangkat: ing taun 1903 dhèwèké wis dadi Uskup Tambov; ing taun 1909 dhèwèké diangkat dadi Uskup Agung lan Ekzarh Georgia, nggantèkaké Uskup Agung Nikon (sofia), sing wis dipatèni tanggal 25 Mei 1908, nanging dhèwèké seda ing taun 1913. Miturut pangaribawa Anthony, wong-wong ing ngisor iki njupuk sumpah monastik: murid berbakat Mikhail Gribanovsky, Uskup Tavria (1856–1898); Ioann Alekseev, Uskup Perm (1902–1905); lan Sergiy Stragorodsky († 1946) (sejatine † 1944. – cathetan juru basa), sing lagi semester pungkasan nalika Anthony Khrapovitsky miwiti mulang ing Akademi Teologi St Petersburg; lan Dionysius Valedinsky, Metropolitan Gréja Ortodoks Polandia (lan isih dadi nganti taun 1947). Sergius uga dikenal amarga partisipasiné ing sing diarani 'kumpul-kumpul agama-filsafat' (*1902–03) saka kaum intelektual St Petersburg; sabanjuré, minangka Uskup Agung Finlandia, Sergius dadi salah siji anggota paling aktif ing Majelis Pra-Konsili (1906); sawisé taun 1918, dhèwèké nduwèni peran wigati ing urip gerejawi Rusia, dadi Locum Tenens saka Tahta Patriark (1925–1943) (sejatine, 1936–1943; sadurungé taun 1936, dhèwèké dadi Wakil Locum Tenens. – cathetan penerjemah); piyambakipun séda ing taun 1946 (ing taun 1944. – cathetan penerjemah) minangka Patriark Moskow lan Kabèh Rusia.*

[1244] Ing taun 1862, Jaksa Agung Sinode, Akhmatov, malah ngangkat pitakon marang akademi teologi apa monastisisme pancen perlu kanggo penahbisan dadi uskup, sing dadi ciri khas pandangan ing wektu kuwi babagan episkopat lan hubungane karo monastisisme. Archimandrit Ioann Sokolov nulis risalah kanthi judhul 'Bab Monastisisme Para Uskup' (ing: Prav. sob. 1863), sing nampa persetujuan saka Metropolitan Filaret Drozdov. Savva. Chronicle. 2. kaca 731; 4. kaca 487. John Sokolov, sing mengko dadi Uskup Smolensk († 1868), wis kasebut ing kene pirang-pirang kaping; delengen cathetan 1228.

kabudayan nagara, lan sabanjuré, wiwit wiwitan abad kaping 16, amarga wektu kuwi wis mlebu jero ing struktur urip politik lan ékonomi nagara, lan iki narik biara mlebu ing proses sekularisasi. Sanadyan proses iki wis maju banget lan nyusup jero ing inti urip monastik, pangerten sing bener babagan tujuan lan makna asetik monastik durung ilang saklawase. Ing sawijining wektu, muncul kepinginan sing kuwat kanggo nguripake maneh monastisisme Rusia saka jero, lan tradhisi asketik lan mistik saka Gréja Wétan dadi sumber spiritual panguripan maneh iki. Wong-wong sing ngupaya iki ora nyusun rencana reformasi monastik saka ndhuwur, nanging ngupaya pambaruan rohani monastik liwat pambangunan maneh semangat asketis-mistis ing sajroning komunitas monastik dhéwé. Sajarah pandhuan rohani Rusia, wiwit kuartal pungkasan abad kaping 18 nganti taun 1917, nuduhaké yèn upaya iki ora sia-sia. Proses sekularisasi ora ngrusak kekuwatan monastisisme sing sehat; iki ora mung dibuktekake dening para sepuh: sanajan ing njaba lingkup pangaribawa rohani para sepuh, ana akèh tuladha asketisisme sejati, lan iki bisa dadi bukti manawa pangerten sing bener babagan makna lan tujuan asketisisme Kristen durung rampung kacacad.

Para sepuh biara, sing wis ngopeni akèh askét Kristen sejati lan askétisme ing njaba lingkup pangaribawa spiritualé, padha madhangi lan mènèhi kehangatan marang suasana sing mati suri lan suram ing jaman Sinodal. Cetha yèn para pangrojong monastisisme lan kanca-kancané ing jamané ndeleng ing para sepuh minangka pangarep-arep kanggo kebangkitan lan kamekaran urip monastik ing Rusia – pangarep-arep sing mung kasil sawatara.

Kita wis nate nulis babagan pangkat tuwa sadurunge, ing buku *Urip lan Piwulang Para Tuwa* [**], ing ngendi kita nyoba nerangake hakikat lan intine, ciri-ciri utamane lan cara-cara tartamtu sing dipigunakake kanggo ngaruhake donya – kabeh mau diilustrasikake nganggo conto-conto para tuwa sing kita anggep paling unggul. Ing karya iki, gandhèngan karo sajarah umum monastisisme Rusia, kita uga bakal nyedhiyakake sajarah cekak babagan institusi bapak rohani[1245] .**

Tradisi para sesepuh, sing isih lestari nganti saiki ing Gunung Athos lan ing biara-biara Ortodoks liyane, wis ana wiwit jaman kuna ing biara-biara Gréja Wétan. Kudu dicathet wiwit awal yèn tradisi iki ora dipaèkaké saka ndhuwur déning panguwasa gerejawi. Iki muncul ing komunitas monastik pisanan lan mekar ing lemah subur saka biara-biara paling kuna ing Wétan. Bapak spiritual, sing lair saka pola pikir asketik lan mistik Kristen wiwitan, dadi dhasar disiplin monastik lan pandhuan rohani kanggo para biksu sabanjuré.

Sumber-sumber sing nyritakaké babagan prestasi asketik para bapa padang gurun Mesir kuna nuduhaké yèn sistem bapak spiritual wis mekar ing kana ing jaman St. Antonius Agung († 356) lan dadi cara utama kanggo formasi spiritual para biksu anyar. Sajatiné, bapak spiritual sing diterangaké ing teks kuna—sing disusun ing wangun riwayat para bapak padang pasamuan suci—ora mung minangka sarana kanggo nguwatké disiplin monastik njaba; uga migunani kanggo mbukak marang wong enom askétis sing ngupaya kasampurnan Kristen, makna jero saka kasampurnan iki miturut piwulangé Kristus, supaya dhèwèké mancar ing roh piwulang kuwi. Sajarahé, wigatiné peran sesepuh saya tuwuh bareng karo tambahé wigatiné bapak rohani ing biara-biara Ortodoks. Sesepuh biara sing wis tuwa lan nduwé pengalaman rohani, sing ing tulisan-tulisan asetik paling kuna—umpamane ing Paterikon Mesir *Sayings of the Egyptian Fathers*, sawijining teks saka separo kapindho abad kaping lima, utawa ing Paterikon liyane, *Verba seniorum* ['Sayings of the Fathers'], diarani *patsr pneumatikTj* utawa *pater spiritualis* (bapa rohani), ora dadi imam utawa bapa rohani ing teges sing ketat saka tembung[1246] . Umumé, dhèwèké dudu imam nanging biksu sing, kanthi berkah utawa idin saka abbot, maringi pandhuan rohani marang biksu novis enom lan nerangaké marang wong-wong mau makna urip asketik ing biara. Ing biara cilik, biasané abboté dhéwé sing dadi bapak rohani[1247] . Bapak rohani kaya ngono, sing bakal kita sebut 'starets' (sesepuh), amarga istilah Slavia lan Rusia iki cocog tenan karo apa sing dadi pater spiritualis kanggo anak-anak rohaniné, dipilih déning para novis dhéwé; iki dianggep wiwit wiwitan minangka haké, sing bisa dimangerteni saka sudut pandang agama lan pastoral[1248] . Minangka

[1245] Bab jabatan tuwa, delengen bibliografi ing ngisor iki, sing miturut panemuku nyakup meh kabèh karya sing nyawiji marang fenomena iki ing sajarah asketisisme monastik ing Gréja Wétan.

[1246] Apophthegmata, ing: Migne. PG. 65; delengen panaliten sing wigati banget: Bousset, W. *Apophthegmata* (1923); karya Viller, M. S. J., lan Rahner, K. S. J., *Aszese und Mystik in der Vдterzeit* (1939), uga pantes digatekake. kaca 115–121; literatur utama babagan topik iki kacathet ing kene. 'Verba Seniorum', ing: PG 73, kaca 855–1066. Bab 'Paterika' lan 'Florae' liyane: Viller, kaca 110 lan salajengipun.

[1247] Smirnov, ing: BV. 1904. 11. kaca 447 lan salajengipun. Delengen uga: Holl. *Enthusiasmus und BuЯgewalt*. kaca 255 lan salajengipun.

[1248] Smirnov. Op. cit. kaca 496–499. Karya Smirnov ngemot panyritan paling apik babagan sajarah hierarki monastik saka abad kaping 4 nganti kaping 8 lan karakterisasi sing unggul babagan hakikaté.

aturan, para sesepuh uga dadi bapak rohani para novis ing teges modhèren saka tembung 'bapak rohani', nanging asring para novis nduwèni, saliyané sesepuh, bapak rohani kapisah – bapak rohani sakabèhé biara, sing, nanging, ing kasus iki ora nduwèni pangaruh gedhé marang tuwuhé rohani para biarawan anyar, lan uga ora ngupaya nindakaké kuwi, supaya ora ngganggu pandhuan rohani saka pangulu utawa ngalangi biarawan anyar ing dalan monastiké.

Tugas sang sesepuh yaiku nuntun jiwa lan karsa sang biksu enom. Miturut pandangan para asket kuna, tugas iki kalebu tanggung jawab paling ageng; dadi novis ing sangisoré pituduh sesepuh ora gampang kanggo novis, nanging sesepuh uga, nalika nampa biksu enom ing pangayomané, ngembani salib sing abot. Ing sawijining pangertèn, peran sang guru iku dadi sarana kasampurnan Kristen kanggo loro-loroné: kanggo sang guru dhéwé lan kanggo sang murid sing diserahaké marang dhèwèké. St. Efrem si Suriah, salah siji ahli tapa brata paling agung lan paling ketat ing Gréja, nulis babagan kawajiban sang pangarsa kanthi cara sing maringi pangerten marang kita babagan tanggung jawab gedhé banget sing dipikul sang pangarsa tumrap nyawa-nyawa sing dipasrahaké marang dhèwèké, lan uga kasunyatan yèn bimbingan rohani marang sang murid dimaksudaké kanggo nglayani tuwuhing rohani sang pangarsa dhéwé: 'Ana jiwa sing wis dipasrahaké marang kowé, sedulur,' pangandikane St. Ephrem si Suriah marang pangulu kaya ngono, 'ngiket pinggangmu kaya priya sejati, awit kowé nindakake pakaryan sing ora cilik; kowé wis nampa tugas kanggo jiwa-jiwa sing sampurna.' Mula saka iku, padha waspadha banget; pakaryan iki mbutuhake perhatian sing gedhe; aja nganti kowe nglirwakake; malah kosok baline, padha tumindak kanthi kasucian ing saben bab, supaya mungsuh ora bisa nyebarake apa-apa saka dheweke, amarga nguntungake saka ketaatan wong sing nduweni bawahan. Lan sing luwih tuwa kudu dadi tuladha saben kabecikan tumrap sing luwih enom, supaya ora maringi alesan kanggo sing kepengin nyalahake… Kutha dibangun sithik-sithik, lan prahara muncul saka pamarentahane. Sing durung pengalaman ora bisa narik busur kaya sing wis pengalaman, lan mokal kanggo enom mlayu sakcepete wong diwasa. Yen kowe masang beban sing ngluwihi kekuwatan mudha marang dheweke, kowe bakal nglarani dheweke; lan yen kowe ora nggatekake mulang dheweke, dheweke ora bakal ana gunane. Mangkono uga, pamula kudu dipandu kanthi wicaksana: aja meksa beban marang dheweke amarga kesombongan, lan aja nglirwakake jiwane. Nanging, minangka wong wicaksana, elinga carane kowe biyen manut marang atasanmu, lan kanthi alon-alon ajarana dhèwèké babagan tapa brata… Yèn sawisé ngrampungaké jaga lan paugeran lumrah kowe isih kepéngin tetep tangi, nanging bawahanmu kepéngin turu sakedhik, paringi dhèwèké wektu kanggo istirahat. Amarga, kaya sing wis kasebut ing ndhuwur, ora mungkin yèn wong enom bisa nyusul wong diwasa… Yèn dhèwèké ringkih sacara fisik, aja nolak dhèwèké, nanging makarya bareng karo dhèwèké lan sabar marang dhèwèké, kaya petani wicaksana sing wis nandur tanduran apik ing lampahé. Mula saka iku, upayakna kanthi saktenane supaya awaké bisa dadi kurban sing urip, sing pantes marang Gusti Allah, supaya kita uga ora kena paukuman bebarengan karo wong-wong sing disalahké Rasul, sing kandha: 'Wong-wong mau nduwé wujud kasucian, nanging wis mbantah kakuwatane' (1 Tim. 3:5). Mulane, wulangna muridé ing saben pakaryan becik, awit wis kacathet: 'Yen kowe misahaké wong sing bener saka wong sing ala, kowe bakal kaya cangkeming Aku' ([1249]). Kewajiban pandhuan rohani mbutuhaké kasabaran lan andhap asor sing gedhé saka sesepuh ing sesambungané karo novis utawa biksu sing dipasrahaké marang pangopènané.

Para sesepuh nganggep syarat-syarat asketisisme Kristen minangka dhasar pandhuan rohani; para Bapa Gereja, sing kanthi tliti ngreksa tradhisi iki, ngandharake wigatine kanthi nyandhak konsep teoretis lan pengalaman praktis. Sistem formasi rohani iki nggabungake pengalaman asketis karo mistisisme Ortodoks. Mangkono, jabatan sang sesepuh nyawiji karo praktik asketisme lan renungan mistik – loro dalan kasampurnan pribadi iki, sing nalika jabatan sang sesepuh muncul wis nduwéni sajarah luwih saka satus taun; pancen amarga jabatan sang sesepuh sing nggabungake asketisme lan mistisisme dadi siji sistem bimbingan rohani. Mangkono, tradisi 'garapan batin' sing khas alon-alon kabentuk, kaya sing biasane diarani sakabehe sistem pangembangan rohani ing asketisisme Ortodoks. Tujuan pungkasané yaiku deifikasi (pangiluhur) sang asket, sing mbutuhake pananjakan sing dawa lan abot marang Gusti Allah: pambebasan saka napsu lan godaan iku langkah kapisan ing pananjakan iki. Mung kanthi ngrampungake pananjakan iki liwat praktik spiritual, praktik pengalaman lan renungan, uga liwat pandonga mental, sang asket nyedhaki tingkat paling dhuwur; banjur lawang kabuka kanggo dheweke, nuntun menyang kahanan spiritual renungan mistik lan meneng. Ing

[1249] Karya Pilihan St Ephrrem saka Siria. Diterjemahake dening P. Zingerle (1871). Jilid 3, kaca 227 lan salajengipun (BdKV. 13); bandhingna kutipan ing bukuku, Op. cit., kaca 27–31.

tahap iki, dheweke dianggep pantes kanggo nyawiji karo Gusti Allah lan deifikasi[1250] . Loro ahli asketisme lan mistikus gedhé saka Gréja Wétan , Callistus lan Ignatius Xanthopoulos (pungkasan abad kaping 4), nerangaké kanthi rinci praktik spiritual para askétis Ortodoks ing karyané *The Centuria*[1251] .

Bab sing paling penting sing digoleki para sesepuh kanggo diwulangake marang biksu anyar nalika mlebu biara yaiku patuh; patuhé biksu anyar marang sesepuhé iku dadi syarat pokok kapisan kanggo munggahé ing tangga kasampurnan rohani. Karya-karya sing wis kasebut—'Apofqmata', 'Verba seniorum', 'Lavsaik' lan teks patristik Kristen awal liyane—ngemot akèh narasi lan crita éndah sing maringi pamaca gambaran babagan panggonan patuh ing pambentukan asketik.

Panulisan Para Bapa Suci mbahas kanthi rinci banget wigatine patuh kanggo formasi asketik biksu[1252] . St. Basil Agung maringi papan sing akèh kanggo kabecikan iki ing *Aturane*; dhèwèké nganggep patuh minangka dhasar monastisisme lan dhasar sesambungan antarané sesepuh lan muridé. Kappadokia Agung, sing banjur dadi bapa rohani monastisisme Wétan, ngendika: patuh sejati lan sampurna saka murid marang gurune katon saka kasunyatan manawa, miturut dhawuh gurune, dheweke nahan dhiri saka tumindak sing ora wicaksana, lan tanpa idin gurune malah ora nindakake pakaryan sing pantes dipuji. Kanggo biksu anyar, dhèwèké maringi pitutur kanthi ati-ati lan sawisé merenung suwé, supaya ngupaya golek tiyang sing lumaku ing dalan urip kanthi tanpa cela, sing paham carané nuntun wong-wong sing ngupaya nyedhak marang Gusti kanthi kebijaksanaan, lan sing wis jero mangertèni makna Kitab Suci. Miturut tembungé Basil Agung, kaya déné Gusti Allah nuntut pangabdian sing sampurna marang Panjenengané saka para abdi-Nya, mangkono uga bapa rohani, sing ngukur panjaluké manut paugeran Gusti Allah, nduwé hak nuntut patuh tanpa pitakon saka anak rohani-Nya[1253] .

Salah siji kanca jamané Basil Agung, Sang Mulya Ephrem saka Suriah († 373), nulis babagan sesambungan batin antarané patuh lan andhap asor, nunjukaké marang biksu tuladha paling agung saka andhap asor: 'Kosok baline, gambaraken ing pikiranmu yèn Gusti Kristus, sing dadi Gusti kita kabèh, wis ngendhegaké dhiri kanggo kita, manut nganti pati, malah pati ing salib.' 'Pahamna apa sing tak kandhakake: muga-muga Gusti maringi kowe pangerten babagan kabeh bab'[1254] . Sapa wae sing wis maca The Ladder dening St John († watara 650) mesthi ngerti sepira wigatine pangabdian marang pakurmatan sing diwenehake dening asetik suci iki. Kanggo dheweke, pakurmatan iku 'kuburan karsa' lan 'pati sukarela'[1255] .

Saliyane patuh minangka sarana pambentukan lan disiplin dhiri para biksu, asketisisme Ortodoks uga maringi perhatian khusus marang mulang pamula babagan seni pandonga, sing dadi sarana paling wigati kanggo kasampurnan rohani lan piranti kaslametan. Amarga pandonga ora mung mbantu wong nglawan hawa napsu kanthi sukses, nanging uga dadi dhasar saka paningkatan rohani sang asketis, yaiku tangga sing nuntun saka praktik pengalaman nganti kontemplasi mistik.

Malah Bapa-bapa Mesir, kaya Macarius ing *Spiritual Conversations*, padha nyritakaké wigatiné pandonga kanggo gesang rohani wong Kristen. Asceta lan mistikus Nilus saka Sinai († 453) dadi sing pisanan nyoba nerangaké mistisisme pandonga minangka 'paguneman roh karo Gusti'. 'Ana pandonga paling luhur

---

[1250] Kanggo rincian luwih lengkap, delengen bukuku (kaca 38), uga: Schmidt, B. *Das geistige Gebet* (1916); Wunderle, G., *Bab Psikologi Doa Hesychastik* (1947) – sawijining panaliten sing wigati banget babagan asal-usul asketik lan mistik saka Doa Yesus, sing mbantah salah paham sadurunge babagan praktik asketik iki; salajengipun: Baur, I., *Panaliten babagan Doktrin Pengdhewaan* (*1917–18); Popov, I. Gagasan Pangdéwékan (1909); déning panulis sing padha: 'Ideal Agama St Athanasius Agung', ing: BV, 1903–1904; Minin, P. 'Arah-arah Utama ing Mistisisme Kristen Wiwitan', ing: BV*, 1911–1914. Delengen uga, ing bibliografi kita, literatur babagan St Simeon Sang Teolog Anyar; aku khusus nyaranake panaliten saka I. Hausher. Literatur babagan Gregory Sang Sinaite, mistikus paling gedhé ing jaman Bizantium pungkasan, arang banget; karya sing khusus kanggo dhèwèké déning Uskup Alexius (Molchanov), 'Para Mistikus Bizantium abad kaping 14' (1906), isih akèh sing kurang. Delengen uga karya cekak: Bois, J., 'Grégoire le Sinaïte et l'hésychasme à Athos au XIVe siècle', ing: *Echos d'Orient*. 5. *190102. kaca 65–73. Delengen uga: Heiler, jilid 1, kaca 390 sarta salajengipun, utamane kaca 407 sarta salajengipun. Panaliten dening Lot-Borodine, M. (*1932–33), *pancen wigati lan maringi piwulang*.

[1251] Tèks 'The Centurion', ing: Die Gottesschau im palamitischen Hesychasmus. Ein Handbuch der spätbyzantinischen Mystik. Pambuka (sangat wigati) lan terjemahan déning A. M. Amman (1938).

[1252] Delengen conto-conto individu ing bukuku, umpama, cathetan éndah bab Abba Dorotheus. Op. cit., kaca 31–34.

[1253] Basil Agung, ing: PG. 31. kaca 884 C, 632 B, 1388 B. St. Antonius Agung tau ngendika bab patuh: 'Nalika kowe weruh biksu enom munggah menyang swarga kanthi kersané dhéwé, cegat sikilé, tarik mudhun, awit iku ora apik kanggo dhèwèké', ing: Palladius, Archimandrite. Newly Discovered Sayings from a Coptic Collection. The Sayings of the Venerable Anthony (1898). kaca 14.

[1254] Ephrem the Syrian. Op. cit. kaca 226. Pantes dicathet ing kene manawa akèh tulisan Ortodoks kuna nyatakake pandangan yèn Kristus iku biksu; cf. Holl. Op. cit. kaca 164.

[1255] PG. 88. kaca 706 C.

saka wong sing sampurna,' ujare, 'sejenis panglambungan pikiran, pamisahané sing sampurna saka bab-bab indria, nalika, lumantar ambegan tanpa tembung saka roh, nyedhak marang Gusti, Sing ndeleng pangrasan ati, kabuka kaya buku sing ditulis lan ngandharaké kersané ing gambar-gambar tanpa tembung. 'Mangkono Paulus kapendak menyang swarga katelu lan ora ngerti apa dhèwèké ana ing sajroning badan utawa metu saka badan'[1256] .

John Climacus nerangake kahanan wong sing ndedonga nganggo tembung-tembung iki: 'Donga, miturut hakikaté, iku panggonané lan persatuané manungsa karo Gusti Allah; nanging ing praktiké iku pambentukan tentrem, rekonsiliasi karo Gusti Allah, ibu lan ing wektu sing padha putriné luh, pangapura dosa, jembatan kanggo nyabrang godaan, tembok sing nglindhungi saka sedhih, pambubaran prahara… Omongan dawa ing pandonga asring ngganggu pikiran lan ngisi karo impen-impen awan, dene ringkesan biasane ndadekake pikiran luwih fokus. Ing John Climacus kita nemokake katrangan pisanan babagan kabungahan jiwa nalika ndedonga. Tradisi mistik iki diterusaké ing 'Hymns' saka St Simeon the New Theologian († 1022)[1257] .

Donga tanpa tembung, utawa mung nganggo sawetara tembung, nemokake ekspresi ing sing dikenal minangka 'donga mental' (); seni iki dijaga kanthi tliti dening para asketis lan biksu ing Gunung Athos, sing ndeleng ing kono praktik asketis lan dalan kanggo kumpulé jiwa sacara mistik[1258] . Salah siji tokoh paling gedhé ing asétisisme lan mistisisme Bizantium pungkasan, Gregory saka Sinai († 1346), sing nulis akèh karya babagan asétisisme lan mistisisme, uga wis ninggalaké katrangan babagan carané nglakoni pandonga mental. Karyané: 'Pitutur Kanggo Sing Nglakoni Meneng', 'Bab Meneng lan Pandonga', 'Bab Meneng'[1259] – dianggep banget dening komunitas biara, utamane para sepuh, sing ora lali marang tradisi asketik Gréja. Ing endi wae tradisi para sepuh mekar, pandonga mental dadi cara paling wigati lan utama kanggo pandhuan rohani lan pangembangan rohani generasi anyar para biksu.

Ing separo kapindho abad kaping 18, sawisé periode kemunduran ing urip asketis lan mistik ing biara-biara Ortodoks ing Wétan—kalebu ing Gunung Athos—mbalèk manèh semangat asketisisme lan mistisisme, sawijining gerakan sing pungkasané wis muncul kanthi semangat sing kuat ing kalangan Hesychasts abad kaping 14[1260] . Biksu Yunani Athonite Nicodemus saka Gunung Suci (1748–1809), sing nyawisake akèh wektu kanggo sinau karya-karya Bapa-Bapa Gereja Wétan babagan urip batin, nyusun sawijining kumpulan sing diterbitake ing taun 1782 ing Venesia nganggo basa Yunani kanthi irah-irahan 'Philokalia' ['Katresnan marang Gusti Allah']*[1261] . Karya Nicodemus nduwèni wigati gedhé, amarga iku pisanané sumber-sumber sing maringi pituduh rohani digabungaké ing siji kumpulan. Kanggo para sesepuh, *Philokalia* dadi semacam buku rujukan utawa pandhuan; para biksu saiki bisa sinau luwih gampang saka para bapa asketis agung, lan pangaribawa pribadi para sesepuh marang para novis lan murid dadi luwih jero.

2. Para Sesepuh ing Rus Kuna

Nalika nyawang sejarah sistem para sepuh ing abad kaping 18 lan 19, pitakon langsung muncul apa sistem iki ana ing biara-biara Rus Kuna lan Muskovit, lan yen ana, ing wangun apa lan sepira sumebar ing wektu kuwi. Ing esai kita babagan sajarah urip monastik Rusia Kuna, kita kanthi sengaja ora nyakup prakara iki supaya bisa ngrembug ing kene, ing konteks sajarah sistem sesepuh sajrone rong abad kepungkur.

Nalika mriksa urip para biksu ing biara paling wigati ing Kievan Rus' – Biara Guaé St. Teodosius – kita ora nemokake pratandha babagan sistem 'starets' minangka lembaga tartamtu kang dirancang kanggo nglatih biksu anyar. St. Teodosius ndhasarake jabatan aboté marang kawruh babagan urip monastik Bizantium

---

[1256] Philokalia. Jilid 2 (1879). kaca 229.

[1257] Delengen terjemahan apik saka 'Hymns' iki: Kirchhoff, P. Kilian, O.F.M., *Symeon the Theologian: Light from Light*. Edisi kaping 2, 1951; cathetan pungkasan dadi studi sing wigati babagan Symeon.

[1258] Meyer, Ph. *Die Haupturkunden* (1894) lan artikel ing: *ZfKG*. 11. 1890; uga karya-karya G. Wunderle lan Porphyry Uspensky (deleng bibliografi).

[1259] Karya-karya iki ditemokake ing: PG. 150. kaca 1329–1346, 1313–1314, 1303–1304. Cf. bukuku, op. cit., kaca 47 sarta salajengipun, 264.

[1260] Babagan para Hesikast, delengen ing bibliografi karya-karya Engelhardt, F. Stein, P. Syrku, lan biksu Basil; uga: Ostrogorsky, G., 'Para Hesikast Athos lan Para Mungsuhé', ing: Prosiding Institut Ilmiah Rusia ing Belgrade, jilid 5 (1931), lan karya anyar saka Archimandrit Cyprian, 'Para Pendahulu Rohani Santo Gregorius Palamas', ing: Theological Thought. Prosiding Institut Teologi Ortodoks ing Paris. Paris, 1942. kaca 102–131; ing kéné pangarang nyedhiyakake ringkesan sajarah mistisisme Ortodoks wiwit Areopagite nganti Gregorius Palamas.

[1261] Babagan Nicodemus the Hagiorite, delengen: Viller, M. 'Nicodime l'Hagiorite', ing: *Revue d'ascétique et de mystique*. 5 (1926); 5. Grumel. 'Nicodime l'Hagiorite', ing: *DTS*. 11. 1. hlm. 487–490; cf. uga: Ammann. Op. cit. hlm. 7–11.

sing wis ditampa saka St. Antonius lan saka paugeran * * sing digawa saka Konstantinopel. Anthony ngunjungi Gunung Athos sawisé kamenangan St Athanasius nglawan para biksu Gunung Suci sing wis nentang dhèwèké, ing wektu nalika paugeran kinovian[1262] diwènèhaké ing Gunung Suci minangka panggantos paugeran cenobitik sing biyèn ditrapaké ing kana; amarga iku, St Theodosius nganggep urip bebarengan minangka wangun paling unggul saka urip monastik. Lan paugeran sing diparingake dening St. Theodosius njupuk cara urip cenobitik minangka dhasar pandhuan asketik kanggo para novis .

Kahanan iki pantes digatekake amarga ing Gréja Wétan sajrone abad kaping 5 nganti kaping 9, para sepuh maringi pandhuan rohani marang para biksu pamula ing biara komunal lan biara piyambakan. Sistem pandhuan rohani déning para sepuh wis ana ing cenobiumé Pachomius Agung; mengko, ing Palestina, ing Lavraé St Savvas sing disucèkaké—sing aturane nggabungaké tradisi cenobitik lan idiorrhythmik—mung para biksu sing, ing sangisoré pandhuan para sepuh, wis ngrampungaké latihan urip bebarengan sing diparingi idin kanggo urip miturut aturan urip piyambakan. Biasane, sawetara biksu anyar ana ing sangisoré bimbingan bapak rohani ([1263]). Durung dingerteni apa jabatan bapak rohani isih ana ing komunitas biara Gunung Athos nalika St Athanasius (abad kaping 10) ngupaya ngenalake aturan komunal ing kana; nanging kamungkinan gedhé jabatan bapak rohani ora umum banget ing biara-biara Athos utawa ing Konstantinopel. Nalika St Theodore Studite († 826) nyebut 'pater spiritualis', dhèwèké ngrujuk marang abbot ing biara. Studite Agung iku panyengkuyung setya urip bebarengan, jinis urip ing ngendi kabèh wewenang ing biara dikumpulaké ing tangan abbot[1264] . Aturan monastik sing diparingake déning Theodosius ing Biara Gua Kiev iku, kaya sing wis kita sebutake, versi khusus saka Aturan Studite. Kaya St Theodore, Theodosius dadi loro-lorone, yaiku abbot lan bapak rohani para biksu ing biarane. Dheweke uga dadi pambimbing rohani ing biara, lan pambimbingan rohani dadi cara utama kanggo ngopeni para biksu; kudu dielingi yen dheweke nduweni wewenang gedhe ing antarane para biksu, mula gabungan sing sukses antarane jabatan abbot lan bapak rohani bisa ana ing pribadine, kaya sing asring kelakon ing biara-biara kuna ing Mesir[1265] . Ing masa pelayanan St. Theodosius, wewenangé abbot nggeser peran para sesepuh menyang latar mburi, sawatara amarga ing abad-abad awal monastisisme ing Rus' pancèn wigati ngangkat wewenangé abbot menyang tingkat paling dhuwur lan kanthi mangkono nguwatake rasa patuh para biksu. Mula, ing Kiev-Pechersk Paterikon, sing nyritakaké urip biara sawisé seda pangadeg suci, ora ana pisan sebutan babagan sistem para sepuh.

Kanthi cara sing padha, kita ora nemokake bukti sistem senioritas ing biara-biara liyane ing Kievan Rus' sing nganut aturan manggon kapisah.

Mung ing karya-karya Cyril saka Turov (pungkasan abad kaping 12) kita nemokake jejak pisanan babagan jabatan sesepuh. Ing risalahé 'Crita Tentang Tata Monastik', dhèwèké nulis: 'Lan kowe uga, sedulur, ngupaya golek wong sing nduwèni roh Kristus, dihiasi kabecikan lan wis nuduhaké patuh saklawasé uripé, luwih saka kabeh nduwèni katresnan marang Gusti, manut marang abbot (!), lan andhap asor marang sedulur, nduwèni pangerten marang Kitab Suci lan kanthi mangkono nuntun wong liya marang Gusti nalika padha lelungan menyang swarga. 'Serahna awakmu marang dhèwèké, kaya Caleb marang Yesus, kanthi motong kabèh kersamu'[1266] . Ing tembung-tembung iki kita weruh gambaran babagan sesambungan antarané sesepuh lan muridé, kaya sing ana ing kalangan askét kuna.

Hubungan antarane Avraamy saka Smolensk († 1221) lan masyarakat lokal (deleng Bab II) luwih angel ditemtokake. Mbok menawa iki ora mung minangka wujud wewenang sang sepuh, nanging luwih minangka pratandha pangaribawa gedhé saka asetik suci iki marang wong-wong umum—prekara sing mung bisa diamati ing abad kaping 19 ing kalangan para sepuh ing Optina Hermitage. Akèh wong sing nyuwun pitutur lan pandhuan rohani marang Abraham, kecenderungané marang mistisisme, kawruh jembaré (kaya sing wis kasebut sadurungé) – kabèh mau dadi fenomena sing arang banget ing jaman kuwi[1267] .

[1262] Golubinsky. 1. 1. kaca 571, 605–606, 625. Priselkov. Esai babagan Sajarah Gerejawi lan Politik Kievan Rus' (1913). kaca 168.

[1263] Smirnov. The Spiritual Father. kaca 487–492. Pantes digatekake manawa St. Benedictus saka Nursia, ing Aturane (Bab 21), uga nyebut 'dekan' (decani), yaiku para biksu tuwa sing wis nduwé pengalaman, sing kaparingi pituduh rohani marang sepuluh novis. PL. 66. kaca 483.

[1264] Smirnov. Op. cit. kaca 481. Delengen uga karya jembar lan dhasar babagan St Theodore: Dobroklonsky, A. St Theodorus, Confessor lan Abbot of Studion. Jilid 1 (1913). kaca 441, 443; cf. uga: PG. 99. kaca 1784 A, 1717 C – 1820 B, 1822 B.

[1265] Smirnov. Op. cit. kaca 477; ibid. Bapa Rohani Rusiah Kuna (1914). kaca 22, 25; Basil Agung, ing: PG. 31. kaca 1185.

[1266] 'Crita Babagan Ordo Biara', ing: Kalaydovich. Monumen Sastra Rusia Abad kaping 12 (1821). kaca 107; cf.: Golubinsky. 1. 1. kaca 797; Nikolsky, N. Bahan-bahan kanggo Sajarah Sastra Gerejawi Rusia Kuna (1907). kaca 65–94.

[1267] Uripé Abraham ing: Monumen Sastra Rusia Kuna. 1 (1911); cf. Bab I.

Tantangan gedhé kanggo para panaliti hierarki monastik Rusia Kuna dumunung ing pirang-pirang makna tembung 'starets'. Kaping pisan lan paling utama, tembung 'starets' nuduhaké marang biksu tuwa sing ora nduwèni pangkat imam – yaiku sing ora hieromonk. Sateruse, istilah 'para sepuh katedral' digunakake kanggo nyebut para biksu sing bebarengan karo abbot ngatur biara; asring gelar 'sepuh' uga diparingake marang para abbot. Pungkasané, istilah 'para sepuh' uga ditrapake marang para biksu sing maringi pitunjuk rohani marang para novis. Ing babagan iki, sawijining layang saka Uskup Agung Simeon saka Novgorod (1417–1421) marang Biara Snetogorsk pancen cetha: ing layang iku tembung 'elder' ing loro panggonan ateges marang sesepuh miturut pangertosan kita – pater spiritualis (bapa rohani) – dene ing loro panggonan liyane ateges marang majelis elders[1268] .

Yen kita nyawang tumindak lan prestasi St Sergius saka Radonezh, wali paling agung saka jaman emas asetikisme lan monastisisme ing Rus', kita bakal weruh yèn dhèwèké, bisa diomongaké, dadi pangadeg sebuah sekolah sakabehe ing sajarah monastisisme Rusia, sing para wakile nerusake pakaryan asketis lan dheweke dhewe ngedegake pirang-pirang biara. Penting banget kanggo kita netepake: kepiye sifat hubungan antarane St Sergius lan murid-muride? Apa kita bisa ngomong yèn sistem bapak rohani wis ana ing Lavra Trinitas-Sergius? Ora ana pratandha bab iki ing uripé St Sergius utawa para askétis sing metu saka biarané. St Sergius mréntahaké biarané adhedhasar paugeran komunal; ing ndhuwur kabèh, dhèwèké iku abas lan bapak rohani. Pangelolaané biara kuwi ngélingaké kita marang Biara Guaé St. Theodosius, nanging meh ora mungkin nganggep yèn St. Sergius ngerti apa-apa sing spesifik babagan cara urip ing Biara Guaé[1269] . Ing kahanan apa waé, kita ora nduwé bukti apa-apa yèn ana sistem senioritas ing Lavra Trinity-Sergius.

Ing abad kaping 14, akèh biara cilik sing muncul, sawatara diadegaké déning murid-muridé Sergius ing wewengkon ing saubengé Volga. Wewengkon amba antarané Volga lan Danau Beloye dadi pusat anyar kanggo upaya asetik. Para biksu manggon ing kene kanthi klompok loro utawa telu; asring padha teka saka biara sing padha, nanging kadhangkala padha ketemu ing dalan lan kenalané berkembang dadi persaudaraan sing raket. Kanthi lumantar wektu, skete-skete mau—sing wiwitané dumadi saka loro utawa telu sel—mbesuk dadi hermitase, utamané yèn para sedulur sing semangat kasil mbangun gréja. Ora mokal yèn ing wektu kuwi, ana sistem pandhuan rohani sing muncul ing sesambungan para biksu—utamané antarane biksu sepuh lan novis—nanging kita ora nduwé informasi sing bisa dipercaya babagan iki.

Sang Venerable Cyril saka Belozersk († 1427) uga ngatur monasterine adhedhasar urip komunal sing ketat; kabèh wewenang ing monasteri iku ana ing tangan abbot. Ing layang marang Pangeran Andrei Mozhaisky, dhèwèké malah nyebut 'putra rohani'-é – Pangeran Andrei lan Hieromonk Innokenty, sing arep diangkat dadi abbot. Nanging durung cetha jinis hubungan spiritual apa sing wis ana antarane wong loro mau: apa St Cyril mung bapak spiritual pangeran, utawa dhèwèké, ing sawijining teges, dadi sesepuh spiritual, déné hubungane karo Innokenty pancèn nduwèni sawetara ciri peran sesepuh spiritual[1270] .

Bukti luwih lanjut babagan anané hubungan bapak-rohani-murid ing Rus Kuna bisa ditemokaké ing biara St. Paul saka Obnorsk († 1429). Paul iku biksu ing biara St Sergius saka Radonezh. Sawisé nampa berkah saka St Sergius, dhèwèké mangkat menyang alas sepi ing saubengé Volga lan manggon cedhak Kali Obnora. Sawisé sawatara wektu, ing kana thukul sawijining biara, lan Paul dadi abboté. Ing abad kaping 15, ana karya sing dijudhul 'Piwulangé sawijining Sesepuh marang Muridé babagan Urip Biara' ditulis ing biara iki; karya iki wis kasimpen ing naskah abad kaping 17, lan iki bisa nuduhaké yèn 'Piwulang' mau wis dipraktèkaké ing wektu kuwi. Karya iki nyatakake prinsip pandhuan sawijining sesepuh kanggo biksu anyar, menehi macem-macem pitutur babagan urip ing biara lan sesambungan karo para sesepuh; uga mbahas pandonga mental lan Pandonga Yesus[1271] . Saliyane, saka uripé St. Paulus kita ngerti yèn para bhikkhu novice , sing déning sang suci dipunparingi pituduh supaya manut marang sesepuh, dipasrahaké marang bimbingan rohani para bhikkhu sing wis pengalaman[1272] .

Lan karya liya, sing diterangake ing Bab IX, 4 – 'Pitutur Sang Sepuh marang Para Biarawan Anyar babagan Carane Urip kanthi Patuh marang Sang Sepuh' – negesake manawa ing sawetara biara ing pungkasan

---

[1268] RIB. 6. 45. kaca 389; Smirnov. Bapa Rohani Rus Kuna. kaca 26; Malinin. Philotheus, Sang Tuwa saka Biara Eleazar. kaca 40–42.

[1269] Nanging, Stephen saka Makhrishch († 1406) teka ing St Sergius saka Rus Kidul (sawisé 1355); dhèwèké bisa uga nggawa tradhisi Biara Gua Kiev. Golubinsky. St Sergius lan Lavra Trinitas sing Didegaké (1909). kaca 82.

[1270] Surat ing: AI. 1. No. 32 lan 15.

[1271] Bandhingna Bab IX, 4, ing pungkasan.

[1272] Konoplev. Op. cit. kaca 71.

abad kaping 15 lan wiwitan abad kaping 16, pangayoman rohani para novis lan biarawan anyar diserahake marang para sepuh[1273] . 'Pitutur marang Murid Babagan Cara Lungguh Kanthi Tengetan ing Selé' uga asalé saka awal abad kaping 16 – sawijining risalah asetik, uga nyawiji marang peran sesepuh; manuskrip asli karya iki kamungkinan ditulis ing abad kaping 14[1274] . Angel nemtokake apa tau ditrapaké. Ing kahanan apa waé, tradisi kuna babagan pangreh, sing nyebar ing biara Ortodoks Mesir lan Siria, wis dikenal ing kalangan biara ing Moskow ing separo kapisan abad kaping 16.[1275] Mangkono, hagiografi St. Philip, Metropolitan Moskow († 1568), nyritakaké yèn nalika mlebu ing Biara Solovetsky, Philip nglampahi pirang-pirang taun ing sangisoré pituduhé 'bhikkhu sing taat' Jonah[1276] .

Manifestasi paling cetha saka peran sesepuh bisa ditemokake ing kalangan lan antarané murid-murid rohani saka 'sesepuh agung', Sang Mulya Nilus saka Sora (1433–1508). Saka 'Aturan' lan 'Tradisi' babagan cara urip skete, cetha yèn dhèwèké nduwèni pangerten sing cetha banget babagan apa sing kudu kalebu ing peran sesepuh, lan yèn dhèwèké dhéwé tumindak minangka sesepuh[1277] . Adhedhasar macem-macem tulisan cekak saka pungkasan abad kaping limalas lan wiwitan abad kaping nem belas, kita malah bisa nyebut ana sawijining sekolah sing gegandhengan karo dhèwèké, kang dumadi saka telung 'generasi' para sesepuh lan murid-muridé, sing makarya ing skete-skete cilik ing wewengkon Trans-Volga. Ing lampiran, kita nyedhiyakake diagram babagan hubungan spiritual antarané wong-wong mau (Tabel VII). Nilus piyambak kamungkinan sinau dhasar-dhasar urip monastik ing Gunung Athos, ing ngendi dhèwèké nindakake ziarah miturut pitutur biksu Paissius Yaroslavov, sing diarani 'sesepuh' ing tulisan-tulisan jaman kuwi lan, katoné, pancèn sesepuh; Nilus ngalami latihan asketik ing sangisoré dhèwèké. Kamungkinan amarga pangaribawa Paissius Yaroslavov († sawisé taun 1503), Nil banjur kepengin mangkat menyang Gunung Suci. Paissius dhéwé miwiti urip monastik ing Biara Spaso-Kamenny, ing ngendi, amarga abbas Dionysius (1389–1418)—sing mengko dadi Uskup Rostov, wong Yunani saka Gunung Athos—urip lan pakaryané para biksu Gunung Athos wis kondhang. Mengko, Paisius ngungsi ing Biara Kirillov, ing kono Nil, sing umuré luwih enom tinimbang dhèwèké, ketemu karo dhèwèké lan mlebu ing bimbingan rohanié. Ziarah menyang Gunung Athos ngrampungaké pangerten Nil babagan jabatan sang tuwa[1278] .

Saka biografi St Cassian saka Mangup, kita ngerti yèn watara taun 1488 nganti 1494 dhèwèké dadi murid sang kakung Filaret ing Biara Ferapontov ing wewengkon Trans-Volga. St Cassian, wong Yunani asli lan sadurunge njupuk sumpah monastik, Putra Constantine saka kutha Mangup-Kale ing Krimea, teka ing Moskow bebarengan karo Putri Sophia Palaiologina, sing mengko dadi garwané Ivan III. Ing taun 1488, utawa sawetara taun sawisé, dhèwèké mlebu ing Biara Ferapontov, ing kono dhèwèké nglakoni sumpah monastik lan dadi murid sang Filaret. Ing taun 1494, Cassian ngedegake sawijining biara pangasingan ing ngendi aturan komunal diparingi. Dheweke dhewe manggon ing kana minangka biksu prasaja lan seda nalika umur 120 taun. Panemu yen Cassian iku murid Nilus wis dibantah dening panaliten sabanjure[1279] .

Iki ora kedadeyan sing kapisah ing Biara Ferapontov, kaya sing dibuktekake dening kasunyatan manawa rahib Galaktion, seorang bodho suci demi Kristus († 1506), sing sabanjure dikanonisasikake , njaga hubungan karo abbot biara, Sang Mulya Martinian, nalika manggon ing kana sing mirip karo hubungan antarane sesepuh lan murid[1280] .

Sang tuwa Artemius, sing wis kita kenal saka bab-bab sadurunge, kamungkinan ngrampungake latihan asketisnya ora tanpa pitulungan saka salah siji tuwa ing wilayah Trans-Volga[1281] . Nanging, panganiayaan sing dialami Non-Possessors ing abad kaping 16 ora ninggalake komunitas biara ing ara-ara Trans-Volga tanpa tatu; perselisihan antarane Josephites lan Non-Possessors sacara umum nduweni pengaruh sing ngrusak

---

[1273] Deleng Bab IX, 4.

[1274] Golubinsky. 2. 2. kaca 295.

[1275] Zhmakin. Metropolitan Daniel. kaca 375, 492, 602; Petrov, N. Bab Asal-usul lan Susunan Prolog Slavia-Rusia (1875). kaca 116.

[1276] Fedotov. Para Wali saka Rus Kuna. kaca 60.

[1277] Nila saka Sorsk, Tradisi lan Aturan babagan Cara Urip Petapa (1849) lan edisi liyane; cf. Bab IX, 4 lan bukuku *Leben und Lehre der Starzen*.

[1278] Klyuchevsky. Lives. kaca 190; Filaret. Review. edisi kaping 3. Jilid 1. kaca 106; Konoplev. Op. cit. kaca 38 sarta salajengipun; Arkhangelsky. Nil saka Sorsk lan Vassian Patrikeev. kaca 16, 30; Prav. Sob. 1861. Jilid 1. kaca 197–214; PSRL. Jilid 5. kaca 236.

[1279] Brilliantov. Biara Ferapontov (1899). kaca 56–59; Zverinsky. Jilid 1, No. 810; Arkhangelsky. Op. cit. kaca 55.

[1280] Intan. Karya Kumpulan, kaca 17. Bab asètik Galaktion ing: Bacaan, 1887, jilid 4, kaca 147; Galaktion iki ora kena disamekake karo Galaktion sing Kinurmatan saka Vologda (wafat 1612).

[1281] Bab pandangan asketik lan mistik saka sesepuh Artemy, delengen Bab X.

marang pangembangan tradisi para sesepuh ing Rusia. Tradisi asketik-mistis Nilus lan murid-murid cendhaké – Sang Sepuh Artemy, sing bisa dadi penganut pungkasan sing terdidik lan advokat semangat saka aliran iki – dikalahké déning arus eklesiastik-politik dominan ing abad kaping 16 lan alon-alon surut[1282] .

Nanging, saka upacara tonsur abad kaping 17, kita ngerti yèn biyèn lumrah kanggo nyerahaké biksu anyar marang pandhuan rohani saka biksu sing wis pengalaman – ora amarga peran 'starets' dianggep piranti wigati kanggo pambentukan rohani biksu, nanging mung amarga kasetyan marang tradhisi monastik. Ing wektu sing padha, abbot bakal ngucapake marang loro biksu – biksu anyar lan biksu sing wis pengalaman – meh persis tembung sing padha kaya sing ana ing 'Tradisi' abad kaping 15. Nanging, babagan sesambungan saben dina antarane sesepuh lan murid-muride, sing sejatine nemtokake hakikat peran sesepuh, sayangé kita ora duwe informasi sing tepat[1283] .

Mung kuwi sing kita ngerti babagan peran sesepuh ing biara-biara Rusia sadurunge abad kaping 18. Riwayat institusi iki isih adoh saka rampung; sanadyan mangkono, cetha manawa peran sesepuh pancen wis dikenal ing Muscovite Rus', sanadyan ora bisa mekar ing jaman kuwi. Mung ing pungkasan abad kaping 18 lan abad kaping 19 jabatan sesepuh bisa tenan ngakar ing biara-biara Rusia.

3. Eyang Paisius Velichkovsky lan 'sekolah'-e

Kebangkitan urip monastik lan jabatan sesepuh ing seperempat pungkasan abad kaping 18 raket gegayutane karo sosok askétis sing ketat lan pembela semangat tradhisi askétis lan mistik monastisisme kuna ing Gréja Wétan – yaiku Sesepuh Paisius Velichkovsky, sing jenengé bakal langgeng ana ing sajarah Gréja kita.

Ing urip sekuler, Paisius dikenal minangka Pyotr Velichkovsky. Dheweke putrané sawijining imam. Dheweke lair tanggal 21 Desember 1722 ing Poltava lan nglampahi masa kanak-kanak ing kulawarga sing ngajeni kesalehan, ing ngendi kabèh paugeran lan undhang-undhang gréja dipatuhi kanthi ketat ing urip saben dinane. Peter iku bocah sing meneng lan tertutup sing seneng maca; mesthi wae, siji-sijine buku sing disimpen ing omah mung sing cocog karo pandangan taat wong tuwane; buku sing paling umum ing wektu kuwi yaiku Kitab Jam, sing biasane dadi buku pisanan kanggo bocah-bocah maca, disusul dening Mazmur lan, pungkasané, riwayat para wali lan asket. Peter enom sinau kabèh mau kanthi teliti, ora amarga dipaksa nanging kanthi kersané dhéwé, amarga minat lan kecenderungan alamiah jiwané. Nalika umuré 13 taun, dhèwèké mlebu ing 'sekolah persaudaraan'. Ibuné kepéngin anak bungsuné, kaya kabèh leluhuré, bapaké, lan kakangé, dadi pastur paroki lan nampa warisan paroki saka kakangé, kaya lumrahé ing jaman kuwi. Nanging sanadyan nalika isih enom, Petrus wis ngrasakake kepinginan mlebu biara lan dadi biksu, lan kepinginan iki saya kuwat saben taun. Pelayanan imam paroki, sing wis dingerteni saka pengamatane dhewe, mbok menawa ora maremake dheweke. Maca tulisan-tulisan asketis ngaruhake rencanane uripe: lelungan menyang Yerusalem, Gunung Athos, utawa menyang sawijining biara ing ngendi para biksu sing taat nyambut gawe ing pangasingan monastik – kabeh iku luwih narik atine tinimbang uripe dadi pastur paroki. Ing biografiné, pangarang muji impen-impen suci saka sarjana enom iki: 'Amarga Gusti wis maringi marang dhèwèké, sanadyan isih enom, rambute abu-abu saka akal, kawicaksanan, lan andhap asor.'

Ing sawijining wengi, Petrus mlayu saka sekolah kanthi rahasia, ninggalake Kyiv lan miwiti lelungan dawa (1739). Ing dalan, dhèwèké mandheg ing Biara Lyubech, cedhak kutha Lyubech ing kali Dnieper. Abas biara nampani dhèwèké kanthi anget, maringi berkah supaya dhèwèké tetep manggon ing biara lan malah maringi sel kanggo dhèwèké. Mangkono, langkah kapisan wis dijupuk kanggo ngwujudake rencanane, amarga bapa rohani Peter, hieroschemamonk Pachomius—sing wis diparingi kapercayan dening Peter babagan karepé marang urip monastik—wis nyaranake supaya dhèwèké luwih dhisik menyang Biara Lyubech, ing kana dhèwèké bakal diwenehi ngerti apa sing kudu ditindakake sabanjuré. Sawisé ditampa dadi novis, Peter nindakake manéka tugas ing biara.

Kisah ing biografi Paissius sing nerangake kenapa dhèwèké ninggalake Biara Lyubech nggambaraké urip monastik ing jaman kuwi. Saka cathetan iki, kita sinau sepira wigatine abas biara iku dadi biksu sing pantes kanggo jabatan kaya ngono, amarga ambruké komunitas monastik sing kuwat banget asring amarga kaluputan panguwasa biara. Peter wis manggon ing biara pirang-pirang wulan nalika abas anyar diangkat:

[1282] Babagan panyebaran Doa Yesus ing Muscovy (sing ora tansah ana gandhèngané karo jabatan sesepuh), delengen: Orlov, A. 'The Jesus Prayer in Muscovy in the 16th Century', ing: PDP. 185 (1914), pambuka lan teks.

[1283] Archimandrit Innokenty. Tonsure into Monasticism (1899). kaca 230; piwulang iki diwenehake dening abbot nalika tonsur mlebu skema cilik.

wong kasar lan keras kepala nganggo jubah biksu, sing ora peduli karo urip asketis para biksu lan mangerteni tugase kanthi semangat sing beda banget. Dheweke ora lunga menyang ruang makan kanggo mangan bareng para sedulur, nanging dhèwèké mréntahaké supaya panganan istimewa disiapaké kapisah lan digawa menyang selé abas. Ing sawijining wektu, amarga kelalené Peter—dhèwèké durung nampa pandhuan sing cetha saka abas—panganan sing salah digawa marang abas. Ing nesune, dhèwèké nyabet Peter sing ora salah ing pipiné. Mbok menawa, yèn sing nyabet iku abbot liya lan kahanané béda, novis enom kuwi bakal nampa tamparan mau kanthi andhap asor. Nanging amarga emosiné kuwat, Peter mutusaké mlayu saka biara lan golèk panggonan liya sing luwih apik kanggo urip monastik. Dhèwèké ninggalaké biara lan mangkat menyang kidul.

Nasib nggawa dhèwèké menyang Moldavia, ing ngendi, miturut kabar sing wis dirungokaké, akèh askétis padha golek pangayoman. Mula dhèwèké tekan ing biara St. Nicholas, sing dumunung ing sawijining pulo ing tengah Kali Tiasmyn, sing wis ana ing Moldavia. Dhèwèké nyedhak marang abbot lan ditampa mlebu biara dadi novis. Suasana ing kéné béda banget karo ing Biara Lyubech, lan Pétrus kanthi semangat nindakake tugase. Sawisé sawatara wektu, nalika umuré 19 taun, dhèwèké ngucapaké sumpah biarawan, wiwitané dadi rasofor kanthi jeneng Plato. Dheweke seneng ing kana; urip monastik ngrembakaake tuwuhing rohani. Nanging dheweke kapaksa ninggalake biara iki uga: panganiayaan déning para Uniat diwiwiti, gréja-gréja biara ditutup, lan para biksu diusir.

Platon banjur mutusaké bali menyang Kyiv lan gabung karo persaudaraan Kyiv-Pechersk Lavra, ing ngendi bapak rohanié, hieroschemamonk Pachomius, lagi ngladèni. Karepe iku kawujud, lan Plato dadi biksu ing biara kuna Rusia iki. Amarga dheweke bisa maca lan nulis, dheweke ditugasake nyambut gawe ing pabrik cetak Lavra; saliyane iku, dheweke dipercaya kanggo ngukir ikon ing tembaga. Sanadyan urip ing Lavra lan tugase kuwi cocog karo watak rohani Plato, dheweke ora ninggalake rencanane sadurunge kanggo ngupaya kaslametan kanthi nyendhiri ing sangisore pandhuan biksu sing wis pengalaman. Patemon sing ora disangka karo kanca sak sekolah biyen, sing asring rembugan karo Plato babagan urip biksuan ing alas, dadi dorongan kanggo mangsa pangumbaraan anyar.

Beberengan karo loro biksu liyane, Plato manèh mangkat menyang kidul, kanthi pangarep-arep bisa tekan Gunung Athos sing suci. Ing wektu sing padha, pangumbaraane nuntun sang resi menyang skete St. Nicholas, sing dikenal minangka Treisteny. Kaya para warga lavra kuna ing Palestina, sawetara biksu manggon ing kene manut aturan komunal, dene liyane—biksu sepuh lan wis pengalaman—manggon ing gubug-gubug ing sakupenge skete, netepi aturan urip piyambakan. Ing kéné Plato ndedonga kaping pisan nalika ibadah ilahi sing dilakokaké manut paugeran Gunung Athos; ing kéné dhèwèké pisanan ndeleng para panginep ara-ara sing prasaja, sing kanthi ketat netepi paugeran idiorhythm. Sawisé sawatara wektu, Plato, sing wis nindakake manéka tugas ing skete lan wis akrab karo urip ing biara cilik sing mlarat, dikirim menyang Kyrkul Skete. Ing kana dhèwèké terus tuwuh rohani ing sangisoré pituduh para sesepuh Basil lan Onuphrius. Ing wektu kuwi, ing biara lan skete Moldavia—apa komunal utawa individu—urip monastik pancen ketat banget. Praktik nduwèni sesepuh minangka pituduh rohani nyebar banget, lan akèh biksu urip ing sangisoré bimbingan para sesepuh. Plato bisa langsung ngrasakaké bimbingan sesepuh sing wis suwé digoleki. Platon tetep ing biara iki telung taun, nganti taun 1746, nanging pungkasane wayahe sing suwe dinanti teka: dhèwèké diparingi kasempatan kanggo ngunjungi Gunung Athos. Kanthi idin saka bapak rohani lan berkah saka abbot, Platon mangkat menyang Gunung Suci bebarengan karo biksu liyane.

Sanajan nalika isih ana ing Biara Kyrkul, dhèwèké wis ngrungokaké kanthi semangat banget crita babagan urip para biksu ing Gunung Athos. Miturut biografiné, wektu Plato dadi novis rampung nalika dhèwèké pindhah menyang Athos, lan urip askétis mandhiri dhèwèké diwiwiti. Sawisé lelungan abot liwat daratan lan segara, dhèwèké pungkasane tekan Lavra St. Athanasius. Dheweke diparingi sel cedhak biara. Ing kono, ing kasunyatan mlarat, nyingkiri donya lan meneng, akèh biksu lan sesepuh nemokake panyelamatan. Nanging kepinginan Platon kanggo mlebu pandhuan sesepuh ora kasembadan: ora ana sing gelem nampa dheweke dadi novis. 'Amarga ora ana sing kaya ngono miturut kersaning Gusti, lan durung entuk patuh sing dikarepake atine, dheweke nyerahake awake dhewe marang pangayomaning Gusti lan lungguh piyambakan.'

Kahanan mental lan spiritualé sang ankhirit enom, sing nglakoni perjuangan spiritual tanpa pitulungan saka sesepuh, diterangaké marang kita déning rahib Gregory (1836), kayane ora adhedhasar tulisan-tulisan asketis utawa pengalamané dhéwé, nanging adhedhasar crita saka sesepuh Paissios dhéwé, sing disimpen ing manuskrip ing Biara Nyamets[1284] . Urip sing diisi kanthi nyendiri, meneng, lan nglumpukaké jiwa, sing tanpa

[1284] Yatsimirsky, ing: Koleksi ORYAS. 79. kaca 521. Biografi Sang Sepuh Paissius diterbitake ing taun 1836 ing Biara Nyamets ing basa Moldavia lan Slavia Greja, tanpa nyebut jeneng panganggit. Tèks Slavia Greja diterbitaké manèh déning Sang Sepuh

kendhat ngucapake Doa Yesus, ora gampang, nanging Paissios 'ngupaya lan maju saka kekuwatan dadi kekuwatan rohani, nyetel atine marang kamajuan asketik saben dina lan kobong dening semangat ilahi kanggo tumindak ageng, nalika ing wektu sing padha seneng ing pangayoman ilahi sing kobong', tulis rahib-panganggit. Iki lumaku telung taun, sawisé kuwi Plato ngalami patemon sing nyenengake kanggo sawijining asketis: bapak rohani biyéné, Hieromonk Basil saka Moldavia, teka ing Gunung Athos lan sawisé rembugan karo asketis enom mau, ngresmikaké dhèwèké mlebu skema cilik, maringi jeneng Paisius.

Ing wektu sing padha, Eyang Basilius maringi pitutur supaya piyambakipun pindhah menyang biara komunal, amarga urip idioritmik lan urip pertapa luwih cocog kanggo biksu sepuh sing wis pengalaman. Saka tulisan Paissius, kita ngerti yèn piyambakipun sakbanjuré uga dadi panyengkuyung paugeran monastik komunal, nalika tetep njaga sistem bimbingan rohani kanggo novis lan biksu anyar sing lagi diangkat. Murid-muridé Paissios, sing makarya ing pirang-pirang biara ing Rusia, uga nyoba ngapikaké urip monastik kanthi ngenalaké aturan komunal, nalika padha dadi bapak rohani, nuntun saben biksu siji-siji. Saliyane, ing antarané tulisané Paissius kita nemokaké 'A Treatise on the Order and Rules of Communal Life', ing ngendi dhèwèké kanthi kiyat nyaranaké gaya urip cenobitik[1285] . Nanging, sajrone telung utawa papat taun sabanjuré Paissius tetep urip piyambakan, ngetutaké dalan pangembangan dhiri. Banjur sawetara biksu enom padha teka marang dhèwèké, lan sanadyan Paissius dhéwé isih enom, padha nyuwun supaya dhèwèké nampa wong-wong mau dadi novis. Wong-wong mau umume biksu sing teka saka Moldavia lan Wallachia utawa saka nagara-nagara Slavia ing Balkan. Amarga panyuwunané sing mendesak, Paissius diangkat dadi imam lan dadi hieromonk. Iki kelakon ing taun 1758, nalika umuré 36 taun.

Paissius saiki mlebu fase kapindho ing uripe: ora mung nglakoni perjuangan spiritual kanggo kasampurnan spiritualé dhéwé, nanging uga minangka abbot lan bapak spiritual, dhèwèké maringi pitunjuk spiritual marang para biksu liyané, lan upaya-upaya iki ndadèkaké dhèwèké dadi tokoh sentral ing kebangkitan monastisisme asli ing Rusia.

Komunitas cilik sing nglumpuk ing sakupenge Paissius saya tuwuh kanthi ajeg. Begjané, dhèwèké kasil njaluk saka protos Lavra Athos biara kuna sing setengah rusak, Biara Nabi Elia, sing dumunung cedhak Biara Pantokrator; bebarengan karo sedulur-seduluré, dhèwèké mbangun gréja, pawon, lan 60 sel – kuwi pratandha sepira akèhé sedulur-seduluré sing saya tambah. Sanadyan biara anyar iku butuh banget, cacahé para biksu saya tambah saben dina, lan papan biara enggal dadi sempit. Nanging sanadyan mangkono, rasa iri sing abot lan rasa ala liyane ing antarané para biksu ora sirna kabèh. Biara Slavia Paissius, bisa uga amarga tertib sing apik banget sing dijaga ing kana lan wewenangé abaté sing saya mundhak, nimbulaké rasa ora seneng ing antarané wong Yunani saka biara-biara liya ing Athos, uga kabar ora adil babagan Bapa Paissius lan murid-muridé; panguwasa Turki ing uga nggawe macem-macem alangan. Paissios banjur mutusaké bali menyang Moldavia kanggo ngedegaké biara anyar ing kana, ing antarané pagunungan lan alas.

Ing taun 1763, Paissios sing sepuh, bebarengan karo 60 biksu lan novis, miwiti lelampahan lan tekan Moldavia, nanging ora bisa nemokake panggonan sing cocog ing kana. Mung ing Iași dhèwèké bisa éntuk saka Metropolitan Moldavia Biara Dragomir sing didedikasikaké kanggo Turuné Roh Suci. Ing kéné, Paisius ngenalaké gaya urip komunal lan paugeran liturgi saka Gunung Athos. Nanging ana siji paugeran sing anyar kabèh: saben sonten, antarané layanan, para sedulur kudu kumpul ing ruang makan. Paissius bakal teka lan maca manéka tulisan asetik marang para sedulur, kanthi menehi panjelasan dhéwé sajrone maca. Amarga para sedulur kuwi sawatara saka Moldavia lan Wallachia, lan sawatara saka tanah Slavia, pambacaan iki dianakake kapisah kanggo wong Romania lan wong Slavia saben dina sing beda; ibadah tansah dilakokaké nganggo basa Slavia Greja. Mangkono urip para biksu ing Biara Dragomirnsky, ing ngendi kaprigelan Paisius minangka abbot saya mekar.

Ing taun 1774, sawisé Perang Rusia-Turki, sawatara wilayah Moldavia diserahaké marang Austria, kalebu wewengkon ing ngendi Biara Dragomirnsky dumunung. Amarga wedi marang masa depan biarané ing sangisoré yurisdiksi panguwasa Austria, sang tuwa Paisius mutusaké pindhah menyang pérangan Moldavia

---

Makarii saka Optina ing taun 1845 ing Moskow: 'Uripé Sang Sepuh Moldavia Paissius Velichkovsky'. Diterbitake dening Optina Hermitage. Ing taun 1847, edisi anyar biografi kasebut diterbitake, kanthi sawetara tulisan Paissius dhéwé dilebokake ing lampiran; edisi katelu metu ing taun 1892 ing Moskow. Edisi paling anyar iki dadi dhasar kanggo buku S. Chetverikov *The Moldavian Elder, Schema-Archimandrite Paissius (Velichkovsky). Vol. 1* (Petļeri-Eesti (Estonia), *1938–39); Aku ora ngerti apa Jilid 2, sing ngemot layang-layangé Paissius, tau diterbitaké; edhisi basa Rusia iki kamungkinan varian saka karya dhéwé bab Paissius ing basa Rumania; delengen ulasan ing: *Irenikon*. 11 (1934). 66.*

[1285] Biografi (1847). kaca 58 lan salajengipun. Terjemahan basa Jerman ana ing bukuku. Op. cit. kaca 108–117.

sing isih ana ing sangisoré pamaréntahan Turki. Dhèwèké nyuwun marang metropolit, njaluk idin kanggo dhèwèké lan seduluré supaya bisa pindhah menyang Biara Secul sing meh kosong. Paissius nampa ijin iki, nanging sawisé sawetara wektu cacahé para biksu saya akèh nganti biara anyar mau dadi cilik banget kanggo wong-wong mau. Banjur sang tuwa diparingi Biara Nyamets sing gedhé, dumunung rong jam lelungan saka Secul; dhèwèké kudu mbageyani komunitasé dadi loro komunitas biara, nanging loro biara kuwi tetep ana ing sangisoré administrasi lan pituduh rohanié. Sadurungé séda, wis ana 400 biksu ing Biara Nyamets lan luwih saka 100 ing Biara Secul.

Ing wayah wengi dawa mangsa gugur lan mangsa adhem, Paisius piyambak, kanthi pitulungan loro biksu sing bisa basa Yunani, nerjemahaké tulisan-tulisan asketik para Bapa Agung menyang basa Moldavia lan basa Slavia Greja. Iki banjur nyebabake terjemahan *Instruksi* St. Isaac si Suriah, *Pitakon lan Wangsulan* St. Maximus si Pengakuan, *Instruksi* St. Theodore si Studite, *Instruksi* Abba Barsanuphius lan liya-liyane, lan pungkasane, versi Slavia Greja saka *Katresnan marang Kabecikan*. Tarjamahan *Dobrotolyubie* rampung ing taun 1793, ngasilake loro jilid kandel sing ditulis kanthi tangan. Tarjamahan iki adhedhasar karya sing kasebut ing ndhuwur dening biksu Nicodemus (adhedhasar edisi Venesia taun 1782) *[1286] *.

Urip donyané Paissius, kang kebak pakaryan sing ngasilaké, rampung tanggal 15 November 1794; nalika umuré 72 taun, dhèwèké nutup mripaté salawasé[1287] .

Masa pungkasan pelayanané suwéné 31 taun, nganti jenengé misuwur ngluwihi tembok biara; kamasyhurané minangka sesepuh sing duwé karunia istimewa kanggo pituduh rohani malah tekan Rusia. Saka autobiografi bapak tuwa Theophan Sokolov, kita ngerti manawa wiwit awal taun 1770-an, sawetara biksu lan umat awam sing kepengin nindakake tapa brata, sawisé krungu bab Paissius, padha mangkat menyang biara Dragomirnsky lan Nyametsky kanggo sowan marang dhèwèké, njaluk pandhuan utawa malah manggon permanèn ing kana ing sangisoré bimbingan rohanié[1288] .

Salah siji murid pisanané Paissius yaiku bapak hieromonk Cleopas I († sawisé taun 1778), sing nggawa prinsip-prinsip cara sang bapak menyang Hermitage Ostrovskaya Vvedenskaya (ing Keuskupan Vladimir). Rincian biografi babagan askét iki arang banget: Cleopas iku tuladha prasaja lan andhap asor. Malah muridé,

---

[1286] Terjemahan-terjemahan iki déning Paissios sabanjuré diterbitaké ing Rusia: Isaac si Suriah ing taun 1811, Maximus si Pengakuan ing taun 1855, Theodore si Studite ing taun 1855, lan Abba Barsanuphius ing taun 1855; telung sing pungkasan diterbitake dening Makarios sing tuwa saka Optina kanthi pitulungan saka pamikir Rusia I. V. Kireevsky; delengen korespondensi babagan publikasi iki ing: Chetverikov. The Optina Hermitage. kaca 107 lan salajengipun; Yatsimirsky. Op. cit. kaca 546 lan liya-liyane. Terjemahan *Philokalia* kanthi judhul *Dobrotolyubie* diterbitake ing taun 1793 ing loro jilid folio. Pencetakan *Dobrotolyubie* dilakoni kanthi restu Metropolitan Gabriel Petrov, ing pangawasan Eyang Nazarius lan Hieromonk Filaret (mengko dadi Eyang Filaret saka Biara Novospassky). Para sensor resmi sing diangkat déning Sinode yaiku Archimandrit Methodius, rektor Akademi Teologi Moskow, lan Hegumen Aaron, abbot Biara Yakovlevsky ing Rostov (Popov. 'Description of the Manuscripts of the Simonov Monastery', ing: *Readings*. 1910. 2. kaca 6). Ing taun 1857, *Dobrotolyubie* wis ngalami paling ora enem edhisi; kayaé pantes dicathet yèn édisi sabanjuré ora metu nganti taun 1880. Sabanjuré, Uskup Theophan the Recluse (Govorov) nyiyapaké édisi anyar limang jilid, sing dicithak ing Biara Panteleimon Rusia ing Gunung Athos; telung édisi diterbitaké antarané taun 1878 lan 1914. *Dobrotolyubie*-é Theophan béda karo *Dobrotolyubie*-é Paissius: sawetara bagean wis diperluas, dene liyane wis diringkes; babagan basa, angel ngomong apa iku Basa Slavia Greja utawa basa Rusia, amarga basa lan gaya Theophan nduweni ciri khas banget, kebak kosakata Slavia lan formasi tembung sing digunakake kanggo nyampekake konsep asketis lan mistis Yunani sing ora kabeh bisa dipahami dening pamaca. Sanadyan mangkono, publikasi-publikasié nyebar banget ing antarané para biksu lan umat sing taat; nanging angel banget kanggo dipikolehi. Édisi loro jilid *Dobrotolubie*-é Paissius dicetak maneh ing taun 1902 lan uga dadi langka ing babagan bibliografi.

[1287] Karya paling wigati saka Paissius yaiku *Autobiography* (manuskripé biyèn disimpen ing Perpustakaan Akademi Ilmu Pengetahuan ing St Petersburg); sayangé, A. Yatsimirsky mung nyedhiyakake panyritan rinci babagan iku ing: *Collection of the ORYAS*. 79. hlm. 515–541; uga kalebu 'Statut'é (hlm. 533–538), ing cuplikan; bibliografi ekstensif (hlm. 550–544), dhaptar karya-karya Paissius (hlm. 548–550), uga katalog perpustakaane lan katalog terjemahan karya-karya asketik sing disusun déning Paissius dhéwé lan murid-muridé (hlm. 555–583). Bahan bibliografi iki nduwèni kapentingan gedhé tumrap sejarawan, amarga nuduhaké karya asetik sing disenengi Paissios: Ing kana kadhaptar 6 salinan 'The Tradition' déning Nilus saka Sora, 15 buku manuskrip sing ngemot karya St Simeon the New Theologian, 14 salinan karya Philotheos saka Sinai, lan 8 salinan 'The Hundred' déning Callistus lan Ignatius Xanthopoulos. Pangerten babagan biografi spiritual Paissius lan murid-muridé diwènèhaké déning karya: Popov, N. *Description of the Manuscripts of the Simonov Monastery in Moscow* (*Readings*. 1910. 2), sing ngemot bahan sing akèh. Bab pengaruh tulisan Nil saka Sorsk marang Paissius: Borovkova-Maikova. Nilus saka Sora lan Paissius Velichkovsky. Delengen uga bibliografi dening N. Arsenyev ing: *Der christliche Osten*. kaca 193; cuplikan pilihan saka karya-karya Paissius ing: Chetverikov, S. *The Path of Wise Action and Spiritual Sobriety*, ing: *The Path*. 1926. 3. kaca 65–83; 'Saka Sajarah Kepemimpinan Biarawan Rusia'. Ibid. 1927. 7.

[1288] Subbotin. Archimandrit Theophan, kepala Biara Kirillo-Novoezersky (1862). kaca 57–75. 'Saka crita-crita Bapa Theophan'.

sang tuwa Theophan Sokolov, ora akèh sing bisa nyritakaké bab uripé sadurungé. Cleopas asalé saka Rusia Kidul; dhèwèké nglampahi pirang-pirang taun ing Gunung Athos, ing kono dhèwèké ketemu Paissius lan, kamungkinan gedhé, ngungsi marang dhèwèké ing skete Nabi Elia. Antara taun 1760 lan 1778, dhèwèké dadi pambangun Hermitage Vvedenskaya sing kasebut mau; dhèwèké dipasrahaké kanggo mbalèkaké tata krama, loro saka njero lan njaba, lan amarga dhèwèké, hermitage iki pancèn dadi papan pangabdian monastik. Dheweke kalebu salah siji sing pisanan netepake gaya urip monastik sejati ing Rusia lan dadi pangadeg sistem pandhuan rohani ing hermitase sing diuripake maneh[1289] . Aturan monastik sing diparingake Cleopas ing biara iki banjur dipindhahake dening murid-muride, para biksu Ignatius lan Macarius, menyang Biara Nikolo-Pesnoshsky; sayange, aturan iki ora suwe ana ing kana[1290] .

Lan banjur muncul akèh asketik sing nglakoni urip ketat – murid-muridé sang tuwa Paissius. Padha manggon ing saindenging Rusia lan, ngumbara saka biara siji menyang biara liyane, saka pertapaan siji menyang pertapaan liyane, nyebarake kabar ing endi-endi babagan 'Bapa Paissius sing saleh lan ajaib', saéngga padha entuk penganut anyar ing tradisi monastik sing banjur dadi murid-muridé. Antarane generasi kapisan murid-muridé Paissius, ana sawetara jeneng sing pantes disebut khusus, sanadyan ing wiwitan cakupan pangaribawaé ora pati amba; umume padha manggon ing biara-biara pangasingan paling cilik lan paling mlarat ing sisih kidul Rusia Agung – ing provinsi Kaluga, Oryol, lan Kursk.

Antarane ana Archimandrit tuwa Theodosius Maslov (1720–1802). Panjenengané lair ing kutha Glukhov (Chernigov Governorate) ing kulawarga pedagang; wiwitané dhèwèké ngungsi ing Biara Svensky, nanging sakwisé ora puas karo urip para biarawan ing kana, dhèwèké lunga menyang Moldavia marang sesepuh Moldavia sing misuwur, Vasily († 1767)[1291] , sing muridé, kaya sing wis kasebut, yaiku Paissius. Ing antarané taun 1767 lan 1778, Theodosius njabat minangka abbot ing biara Tiasmyn lan Merlopolyan; ing taun 1779, dhèwèké diundang menyang Sofronius Hermitage ing Molchany kanggo nguripaké manèh urip monastik ing kana. Dheweke tetep ana ing kana nganti seda († 9 Desember 1802). Theodosius ngenalake aturan komunal Gunung Athos menyang hermitase[1292] .

Kita uga kudu nyebutake loro murid liyane saka Paissios: para sepuh Hieromonk Cleopas II († 1817), sing dicukur rambute dening Paissios, lan Hieroschemamonk Theodore (1756–1822).

Ing taun 1800, Cleopas II teka ing Beloberezhskaya Hermitage, ing ngendi Sang Sepuh Vasily Kishkin wektu kuwi dadi abbot; ing kana, Cleopas ketemu karo biksu Leonid Nagolkin, sing manggon minangka pertapa ing hermitase kuwi nalika semana, lan bebarengan banjur padha ngunjungi pirang-pirang biara; Cleopas seda ing taun 1817 ing Biara Valaam[1293] .

Hieroschemamonk Theodore, uga putrané pedagang saka kutha Karachev (Provinsi Oryol), ninggalaké omahé wong tuwané nalika isih enom lan mangkat menyang Hermitage Ploshchanskaya; wong tuwané nggawa bali dhèwèké menyang omah, nanging dhèwèké mlayu manèh, wektu iki menyang Hermitage Beloberezhskaya sing adoh. Sawijining dina, nalika lagi ing dalan menyang Lavra Pechersk, novis enom kuwi krungu bab 'sesepuh ajaib Paissius' – banjur mangkat sowan marang dhèwèké ing Biara Nyametsky sing adoh, ing kono Paissius maringi dhèwèké tonsur, nampa dhèwèké dadi salah siji muridé. Teodorus pancen pinter maca lan nulis lan mbantu Paisius kanthi nyalin terjemahan-terjemahané. Panggantiné Paisius, abas Sophronius, maringi Teodorus tonsur dadi bhikkhu skema lan ngutus dhèwèké bali menyang Hermitage Beloberezhskaya. Nanging, uskup diocehsan nyuwun marang dhèwèké supaya lunga menyang Hermitage Cholnsk sing cilik lan mlarat lan njabat dadi abbot ing kana; nanging Theodore nolak panjalukan iki lan mung sarujuk dadi asistèn abbot. Amarga pitulungané, paugeran komunalé Sang Loro Paissius lan upacara liturgi

---

[1289] Yatsimirsky. Op. cit. kaca 546; Dobronravov, V. Hieromonk Cleopas, Pangadeg Hermitage Vvedenskaya (1908); Subbotin. Ibid. kaca 59–62; buku iki nyedhiyakake gambaran watak sing cetha banget babagan askét iki. Pantes dicathet yèn crita bab roti ing ara-ara samun (delengen bukuku, kaca 132), kaya sing banjur bisa kita temokaké, nduwèni kamiripan sing kuwat karo crita saka Uripé St. Savvas sing Disucèkaké. Cotelerii, *Monumenta Eccles. Graecae*, jilid 4, kaca 322.

[1290] Popov. Op. cit., kaca 75, lan uga ing: Pimen. Memoir (ing pirang-pirang panggonan).

[1291] Borovkova-Maikova. Op. cit. kaca 32.

[1292] Katrangan babagan Hermitage Molchanskaya Sofroniev (1856). kaca 56; Muravyov. Gunung Suci lan Hermitage Optina (1852). kaca 129; Yatsimirsky. Op. cit. kaca 545; Subbotin. Op. cit. kaca 15, 18; Denisov. No. 585; Zverinsky. 2. No. 933.

[1293] Yatsimirsky. Op. cit. kaca 546; The First Great Optina Elder, Hieromonk Leonid (1917). kaca 14–44. Antara taun 1809 lan 1817, ketigane padha mangkat kanggo ibadah lelungan menyang biara-biara ing Rusia lor, ngunjungi biara Paleostrovsky, Valaam, lan Aleksandro-Svirsky; nanging, kahanane ing kana mbokmenawa ora ndhukung banget kanggo ngenalake sistem sesepuh. Iki utamané bener ing Biara Valaam, ing ngendi, nanging, sang Nazariy, sangkuri, wis ngungsi nganti taun 1804, sawisé ngatur urip monastik ing kono kanthi ketat manut piagam komunal.

Gunung Athos diparingaké ing kana. Ing wektu sing padha, akèh wong wiwit teka marang Teodorus kanggo njaluk pitutur lan pandhuan nganti dhèwèké kapaksa ninggalake hermitase. Dhèwèké pindhah menyang Hermitage Beloberezhskaya, ing kana dhèwèké manggon wolung taun. Pungkasané, bebarengan karo Eyang Cleopas II lan biksu Leonid (sawisé dadi saka Optina), dhèwèké lunga menyang Biara Novoezersky, sing wektu kuwi dipimpin déning Eyang Theophan Sokolov, saka kana menyang Biara Paleostrovsky, banjur menyang Biara Valaam (ing kono kancane, sang tuwa Cleopas II, séda) lan pungkasané menyang Biara Alexander-Svirsky, ing kono dhèwèké manggon nganti seda (7 April 1822).

Salah siji kedadeyan ing uripe Theodore kanthi cetha nuduhake yen komunitas biara ora ing kabeh panggonan padha semangat kanggo ngapikake urip biara. Sepuh Theophan nyuwun marang dheweke supaya menyang Hermitage Nilo-Sorsk, sing wis diadegake ing abad kaping 16 dening Sepuh Nil lan wektu kuwi dianggep minangka biara sing wis ora aktif. Standar urip monastik ing kana wis mudhun banget. Para sedulur nampani Eyang Theodore kanthi permusuhan gedhe, lan upayane kanggo mbalekake tertib ing biara ora kasil[1294] .

Hieromonk Athanasius Zakharov († 1823) uga asalé saka sekolah asketiké Paissius. Zakharov, sing asalé saka kulawarga bangsawan lan dadi kapten ing resimen hussar, ninggalaké seragamé sing gagah kanggo nganggo jubah biara, banjur menyang Bapa Paissius, sing wis ketemu nalika Perang Russo-Turki ing Moldavia. Ing taun 1777, kita nemokake dhèwèké wis ana ing Hermitage Florishcheva (ing Keuskupan Vladimir); sawisé kuwi dhèwèké ngungsi menyang Hermitage Ploshchanskaya (ing Keuskupan Oryol), ing kono dhèwèké dadi sesepuh, lan sesepuh Optina sing bakal teka, Makarii Ivanov, dadi novis dhèwèké suwéné 13 taun[1295] .

Murid kaping lima Paissius yaiku Athanasius liyane, mantan pegawai negeri lan schemamonk, sing nyerahake terjemahan basa Slavia Greja saka *Dobrotolyubie* marang Metropolitan Gabriel. Sawisé kuwi dhèwèké manggon dadi pertapa ing alas Roslavl, kanthi nyendhiri lan pisah sakabèhé saka donya, lan sabanjuré ing Biara Svensky (ing Keuskupan Oryol); ora ana bukti yèn dhèwèké tau dadi abbot ing kana († 1811)[1296] .

Murid kaping enem lan paling enom saka Paissius yaiku sang Filaret († 1841), sing nalika dadi abbot ing Glinsk Hermitage (1817–1841), ngreformasi panggonan kasebut miturut statut Gunung Athos. Dheweke nyusun 'Pandhuan Jembar Kanggo Biarawan Anyar sing Wis Dicukur' (1824) lan melu mimpin rohani para biarawan[1297] .

Biarawan Pavel saka Biara Simonov ing Moskow[1298] , Biarawan Gerasim saka Hermitage Sofroniev lan Schemamonk Theophanes saka Optina († 1819) iku wakil pungkasan saka generasi murid-murid Paissius iki[1299] . (Kanggo sajarah luwih lengkap babagan 'sekolah Bapa Paissios' ing biara-biara Rusia, delengen Tabel VIII.) Sawetara wektu, Rahib Theophanes saka Kiev-Pechersk Lavra, murid saka bapa pechersk Dositheus lan sawisé dadi pertapa Solovetsky sing misuwur, manggon bareng Paissios ing Biara Nyamets[1300] .

Kabeh murid-murid Paissius iki, apa dheweke dhewe utawa liwat murid-muride, wis akeh nyumbang kanggo nguripake maneh tradhisi asketis ing maneka biara lan ngenalake aturan komunal; nanging ana uga para pendukung monastisisme sing semangat sing nyambungake Paissius karo klompok wong padang pasamuan sing ketat. Wong-wong iki diarani 'para sepuh alas Roslavl'. Wahana alas Roslavl dumunung ing kidul Provinsi Smolensk lan, bebarengan karo alas Bryansk, mbentuk masif alas sing amba, angel ditembus, lan kandel. Ing separo kapindho abad kaping 18, alas-alas mau kagungané tuan tanah sugih Bronievsky. Riwayat munculé klompok askétis iki ora cetha sakabehé.

[1294] Yatsimirsky. Op. cit. kaca 545; Pimen. Op. cit. kaca 66–68. Poselyanin. Russian Ascetics of the 19th Century (1910). kaca 194–201; buku *Urip lan Tumindaké Schemamonk Theodore* (1839; edhisi katelu 1907) lan *Urip Askétis Schemamonk Theodore* (1901) ora kasedhiya kanggo aku.

[1295] Yatsimirsky. Op. cit. kaca 545–546; Chetverikov. The Optina Hermitage. kaca 44; Zverinsky. 2. No. 1057, 1338.

[1296] Yatsimirsky. Op. cit. kaca 546.

[1297] Muravyov. The Holy Mountain and the Optina Hermitage. kaca 136; Yatsimirsky. Op. cit. kaca 546; RBS. kaca 106. Elder Filaret nduwé papat muridé (miturut sing kita ngerti): Elder Makarii († 1864), Filaret, Arsenii, abbot ing Biara Svyatogorsk (Dioke Kharkiv), lan Iliodor († 1879). Muravyov. Op. cit.

[1298] Ing wiwitan abad kaping 19, akèh salinan tulisan asetik sing digawé ing biara iki; karya-karya Nil saka Sora lan Paissius disalin bola-bali, lan salinan-salinan mau kerep dikirim menyang biara-biara liyané. Popov. Op. cit.

[1299] Yatsimirsky. Op. cit. kaca 546; Pimen. Op. cit. kaca 53. Ing minggu kapisan Paskah Puasa, Theophan ora mangan apa-apa, mung ngombe loro cangkir banyu saben dina. Filaret, Metropolitan. Layang-layang marang Archimandrit Anthony. Jilid 2. kaca 391.

[1300] Popov. Op. cit. kaca 65; Nicodemus. Biographies. Juli; RBS. kaca 454.

Pertapa pisanan ing alas Bryansk kamungkinan yaiku biksu utawa hieromonk Joasaph (1692–1766), sing sawisé pirang-pirang taun urip minangka pertapa, ora manèh dadi wong sing nyendiri. Kabar babagan cara uripé sing prasaja tekan ing Biara Ploshchanskaya, lan Joasaph ditawani jabatan abbot ing kana kanthi tujuan mbalèkaké saka kahanan sing rusak. Joasaph ngentèkaké limang taun ing kana, sadurungé bali menyang gubugé ing alas. Katoné dhèwèké wis éntuk ajining para petani ing désa-désa sakupengé, lan akèh wong padha teka nyuwun panglipur lan pitutur. Hubungane sang tuwa karo wong-wong nyebabake curiga para panguwasa greja – perlu dicathet yen akeh penganut skisma sing ndhelik ing sisih kidul alas Bryansk – lan Konsistori Sevsk mrentahake polisi nangkep Joasaph; dhèwèké ngalami taksiran tanpa cacah. Mung sawijining paguneman karo uskup diocehsan sing nylametake Eyang Joasaph saka pangasingan, bisa uga nganti Siberia, ing ngendi dhèwèké bisa dikirim minangka wong sing dicurigai tanpa paspor. Miturut dhawuh uskup, Joasaph dibebasake lan bali menyang alasé, ing ngendi dhèwèké seda ing taun 1766.

Ing wektu iki, dadi kawruh manawa kanthi idin saka pamilik tanah, sawetara biksu lan umat awam sing seneng urip nyendhiri manggon ing alas-alas Roslavl, nglakoni urip tapa brata sing paling ketat. Sing paling misuwur ing antarané yaiku sang kakek Barnabas karo loro muridé, Hilarion lan Joseph; Nikita (wafat 1793); Theophan; mantan hierodiakon Anastasius; lan sawijining muridé sang kakek Vasily Kishkin (1745–1831)[1301] , sang tuwa lan hieromonk Athanasius, salah siji murid Paissius sing kasebut mau, sing bali menyang alas iki sawisé sowan marang Metropolitan Gabriel, marang dhèwèké dhèwèké nyerahaké teks Slavia *Dobrotolyubiya*. Ing kéné uga Vasilisk lan Zosima miwiti urip askétis; kaya sing wis kasebut, sawisé kuwi padha lunga menyang Siberia, ing ngendi Vasilisk séda; Zosima dadi kondhang amarga ngladèni komunitas biarawati. Pungkasané, Hieromonk Adrian, sing dadi bapak rohani Vasilisk lan Zosima, uga manggon ing kana; mengko (ing taun 1790) dhèwèké ditugasaké déning Metropolitan Gabriel kanggo mbalèkaké urip monastik ing Biara Konevets, adhedhasar aturan komunal *[1302] *. Sang pertapa liyane, sing jenenge Arsenius, biyen dadi muridé Paissius; dhèwèké teka ing alas Roslavl saka Moldavia. Kabeh para sepuh iki nduwèni murid-murid sing sabanjuré nyumbang kanggo kebangkitan urip monastik, kanthi menehi pangaribawa rohani marang para abbot kaya Anatoly († 1865), abbot Biara Maloyaroslavl, lan Moses († 1862), abbot Hermitage Optina. Sanadyan para asket iki dianiaya polisi sing arep mindhahake menyang biara lan kadhangkala ngusir kanthi paksa saka gubugé, sawetara saka wong-wong mau tetep bisa nyingkiri: contoné, Dorotheus († 1865) urip minangka pertapa ing alas meh 60 taun[1303] .

4. Karya Metropolitan Gabriel Petrov kang tujuane nguripake maneh monastisisme

Klompok pertapa saka alas Roslavl muncul saka lingkaran monastik sing durung kelangan kekuwatan rohani utawa aspirasi marang urip monastik sejati, sanadyan ana pangaruh ngrusak saka jaman kuwi. Aspirasi iki muncul saka jero monastisisme dhéwé. Mula, nalika nerangake monastisisme, iki pantes diwènèhi pangajèn khusus. Yen panguwasa gerejawi merhatiake gerakan iki lan ngidini supaya nduwé pangaruh luwih gedhé marang urip monastik, mesthiné bakal dadi sumber reformasi sing jembar. Nanging saiki, nalika ndeleng fenomena iki saka sudut pandang sajarah, kita uga bisa nyimpulake manawa mbok menawa luwih becik manawa Sinode Suci ora mimpin gerakan asketis iki saka ndhuwur, kanthi gumantung marang kawicaksanan administrasi dhéwé, – kawicaksanan sing para uskup sinodal ora tau nate nuduhake sajrone 200 taun anané Sinode! – lan pituduh iku diserahake marang Pangayoman Ilahi. Akibate, kekuwatan rohani iki bébas diarahkan menyang panggonan sing bisa nemokake lemah subur lan ngopeni kebangkitan anyar monastisisme.

Nanging kabutuhan para biara lan komunitas monastik, uga arus rohani sing muncul ing kalangan monastik, ora ana sing ndhelik saka wakil-wakil paling unggul ing hierarki gréja. Ing babagan iki, karya Uskup Agung Gabriel Petrov saka Tver, sing mengko dadi Metropolitan Novgorod lan St. Petersburg, pantes diparingi pangajèn khusus. Sanadyan nduwèni kalungguhan sing kinurmatan, Uskup Agung Gabriel tetep dadi manungsa lan hierarkis sing watak moralé ora bisa rusak amarga pangaribawa kariré utawa semangat

---

[1301] Ana akèh informasi, nanging ora kabèh bisa dipercaya tenan, babagan bapak tuwa Vasilii Kishkin, sing nggambaraké dhèwèké minangka wong sing duwé karunia rohani. Akèh bapak tuwa padha ngomongaké bab Vasilii kanthi ngajèni banget. Kanggo sawatara rincian biografiné, delengen: Hilarion, biksu. Uripé Hierodeakon Melkisedek, ing: Bacaan Rohani 1889. 2. kaca 184–201. Miturut sing kita ngerti, ana karya cekak sing nyritakaké uripé diterbitaké ing *taun 1915–17, nanging aku ora bisa ngaksesé.*

[1302] Pimen. Op. cit. kaca 295–300, 310; Sesepuh Adrian nulis akèh karya sing sipaté askétis, kang dumadi saka loro jilid sabené 600 kaca (deleng bibliografi).

[1303] Pimen. Op. cit., kaca 53; Chetverikov. Op. cit. kaca 31; Gerasim. Esai Cendhak (1865). kaca 1–10; Muravyov. Op. cit. kaca 135–139; Arsenyev. Op. cit., ing: Der christliche Osten. kaca 197.

jamané[1304] . Panitèng selé, sing misuwur lan sawisé dianggep suci, sesepuh Theophan Sokolov, maringi gambaran cekak nanging nyengsemaké bab watak Gabriel[1305] . Dhèwèké loman lan prasaja, padha prasaja nalika ngobrol karo Kaisar Putri kaya karo biksu prasaja utawa imam paroki, Gabriel dihormati lan dikasihi dening kabeh wong; mung hierarki gereja sing nganggep dheweke kanthi rada skeptis, amarga padha pracaya yen gaya prasaja dheweke ngurangi ajining pangkat uskup; padha ngrasa ajine diremehake nalika, ing wektu resepsi, Uskup Gabriel nyuguhake panganan prasaja – pai isi kacang polong utawa bubur, sing déning metropolit askétis dianggep panganan mewah banget, amarga piyambaké dhéwé cukup wareg karo sup godhong kol, sing dimasak kanggo dhèwèké saben porsi kanggo cukup pirang-pirang dina. Dhèwèké maringi meh kabèh tunjangané marang wong mlarat, lan pangreksa selé, Theophanes, kudu njaga supaya dhèwèké ora maringi kabèh. Sanajan pancen sibuk banget ing Sinode lan nduwé akèh tugas administrasi keuskupan, Santo Gabriel tetep rawuh ing ibadah saben dina lan ngetutaké aturan pandonga biarawané kanthi teliti.

Biografi Gabriel sing ditulis déning B. Titlinov nyatakake yèn pangaribawaé dirasakaké ing kabèh babagan urip gréja lan nduwèni sipat sing positif banget. Nanging saiki wigati kanggo kita ngevaluasi peran Uskup Gabriel ing kebangkitan asketisisme monastik. Wiwit nalika masa episkopaté ing Tver (1763–1770), Gabriel wis njupuk langkah-langkah kapisan ing arah iki. Tujuan utamané yaiku ngenalaké paugeran monastik urip komunal ing biara resmi lan ora resmi uga ing , supaya paugeran mau bisa dituruti kanthi efektif. Ing Nilo-Stolobenskaya Hermitage, salah siji sing paling diurmati déning masarakat lan, miturut registri taun 1764, dianggep minangka biara istimewa, amarga upaya Gabriel, pangopènan para novis lan biksu anyar diserahake marang biksu sing wis pengalaman, tuwa, lan dipercaya; kanthi tembung liya, dhasar sistem para sepuh wis diletakake, sanajan, pancen, sistem iki ora berkembang kanthi apik ing kana[1306] . Iki banjur ditindakake langkah-langkah kanggo ngreformasi biara Klopsky, Tikhvin, lan Modena.

Sabanjure, nalika wis dadi Metropolitan St Petersburg, ing taun 1782 Gabriel mindhah lima biksu saka Hermitage Sofronievsky—sing misuwur amarga ketegasan aturan lan cara uripé—menyang Lavra Alexander Nevsky kanggo mbalèkaké cara urip asketik ing kana[1307] . Biara Valaam, sing meh kabèh rusak amarga kobongan ing separo kapisan abad kaping 18—nganti urip biara ing kana ambruk total—diuripaké manèh liwat upaya abbot anyar (1782–1801), sang askétis ketat Nazarius († 1809) saka Hermitage Sarov. Nazariy iku biksu sing lumayan ketat, andhap asor lan prasaja. Uskup Theophilus saka Tambov (1788–1811), sing wis akeh nyumbang kanggo ngapikake urip monastik ing keuskupané, nyaranake Bapa Nazariy marang Uskup Gabriel. Nanging abbot lan para sedulur ora kepengin kapisahake saka sesepuh mau, lan ing layang marang Uskup Gabriel, abbot mau nggambarke Nazarius minangka wong prasaja, ora sekolah, meh bodho. 'Aku wis akeh sing pinter,' Uskup Gabriel nulis minangka balesan marang abbot, 'kirimna wong bodhomu.' Ing Biara Valaam, Uskup Gabriel uga ngenalake aturan monastik[1308] . Sesepuh Adrian, muridé Paissius, diparingi tugas kanggo nguripake maneh Biara Konevets[1309] . Ing Biara Kirillo-Novoezersky, sing dipimpin déning sesepuh Theophan Sokolov (1793–1832)—panuntun sel Gabriel sing wis kasebut ing kéné—kahanan anyar kabèh muncul amarga dipaénaké paugeran komunal lan kapemimpinan Theophan, lan biara sing meh rusak mau dadi papan tumindak asketik[1310] . Pitutur lan rekomendasi Gabriel kanggo ningkataké urip biara uga nduwèni pangaruh langgeng marang akèh biara ing njaba wewengkoné. Contone, Biara Simonov ing Moskow kasil

[1304] Ana karya wigati sing nyawiji marang Metropolitan Gabriel Petrov (18 Mei 1730–26 Januari 1801) lan kegiyatané: Titlinov, B. Gabriel Petrov (1916), sing uga ngemot sajarah umum Gréja Rusia sajrone pamaréntahan Catherine II; lan uga: Archimandrit Makarii, *Urip lan Karya Paduka Gabriel, Metropolitan Novgorod lan St Petersburg* (1857), sing isih tetep wigati. Kepribadian Gabriel, saliyane saka memoaré Sang Sepuh Theophan (deleng cathetan 1298), uga kacermin ing layangé, ing: *Russian Arch. 1864, 1869; 1895. 1; 1898. 3; 1908. 2* lan *Readings. 1902. 1*. Delengen uga: Golubinsky. History of Canonisation. kaca 320 (bab relik Gabriel).

[1305] Subbotin. Op. cit. kaca 63–67. Poselyanin. Gereja Rusia lan Asketik Rusia abad kaping 18 (1905). kaca 198–214.

[1306] Uspensky. A Description of the Nilo Desert (1886). kaca 45. Babagan kegiatan Gabriel sing ana gandhèngané karo biara, delengen: Titlinov. Op. cit. kaca 754; babagan kabèh kegiatane sacara umum – Bab 6.

[1307] Macarius, Archimandrite. Op. cit. kaca 172.

[1308] Biara Valaam lan para Asketiké (1903). kaca 147–157; Subbotin. Op. cit. kaca 67. Uskup Theophilus (Raev) kalebu salah siji uskup sing ngajeni banget jabatan sesepuh; delengen layang-layangé marang para biksu ing Sarov Hermitage, ing: Russian Articles 1914, vol. 160, kaca 608–624.

[1309] Pimen. Op. cit., kaca 295 lan salajengipun; *Russian Articles*, 1835, jilid 1, kaca 119–126.

[1310] Cf.: buku kula. Op. cit., kaca 128–143; Subbotin. Op. cit.

diuripake maneh utamane amarga Metropolitan Gabriel, amarga Gabriel ngutus Archimandrit Ignatius saka Biara Tikhvin—salah siji murid pungkasané Paissius—kanggo dadi abbot ing kana[1311] .

Metropolitan Gabriel uga nduwèni jasa gedhé amarga upayane supaya tulisan-tulisan askétis bisa diakses para biksu. Amarga upayane, édisi kapisan *Dobrotolyubie* – sawijining kumpulan sing banjur dadi dhasar ing dhaptar bacaan askétis para biksu, lan mengko uga kanggo umat awam – diterbitaké ing St. Petersburg. Kabèh kegiyatan Gabriel, sing ngaruh marang urip biara ing periode sabanjuré—separuh kapisan abad kaping sanga welas—dadi langkah kapisan kanggo nyiyapake dhasar urip biara sing pancèn asketik lan nyumbang gedhé marang pangembangan tradhisi bapak rohani. Amarga kuwi, sanajan sistem bapak rohani ora bisa ngakar, owah-owahan wigati kanggo luwih becik tetep kelakon ing urip para biksu.

5. Hermitage Sarov lan Sang Seraphim

Ing seperempat pungkasan abad kaping 18 lan utamane ing separo kapisan abad kaping 19, salah siji biara sing misuwur amarga kaku banget ing cara urip para wargane yaiku Sarov Hermitage sing relatif anyar. Kamekarané kuwi amarga ana sakrangkèn biksu lan abbas – ing kéné kita weruh tuladha yèn sanajan mung sithik para askétis bisa ngowahi kabèh urip sawijining biara lan nglairaké swasana monastik sejati ing jeroné kanggo wektu sing suwé.

Hermitage Sarov, sing dumunung 40 km saka kutha Temnikov ing Keuskupan Tambov, meh ing tapel wates karo Keuskupan Nizhny Novgorod sing jejere, dadi pusat spiritual kanggo loro keuskupan kasebut lan biarané. Iku diadegaké lumayan telat, watara taun 1692; pangadegé yaiku Hieromonk Isaac († 1737), sing njabat minangka abbot ing hermitase nganti taun 1731, sawisé kuwi dhèwèké nyerahaké pangelolaan marang Hegumen Dorotheus (1731–1746), nalika dhèwèké dhéwé nampa skéma agung (1731) kanthi jeneng Yohanes[1312] . Dhèwèké ngenalaké paugeran monastik sing ketat banget, padha karo paugeran ing Gunung Athos, sing dilestarekaké déning para penerusé. Iki dadi berkah gedhé tumrap Hermitage Sarov amarga sajrone 150 taun, pangelolaané tetep ana ing tangan para biksu askétik sejati. Kajaba iku, meh kabèh abbot ing jaman iki – Dorotheus (1731–1746), Filaret (1746–1749), Ephrem (1758–1777), Pachomius (1777–1794), Isaiah I (1794–1807), Niphon (1807–1842), Isaiah II (1846–1858)—iku para biksu sing pantes: nalika mimpin biara, padha ora mung ngetutake aturan konstitusi monastik kanthi ketat, nanging uga nguripi aturan-aturan mau lan maringi makna spiritual jero; padha ngerti carane nuntun kanthi becik para biksu anyar sing padha teka ing Sarov Hermitage. Bisa diomongake yen ing wektu kuwi, ing Sarov Hermitage, abas uga dadi bapak rohani (pater spiritualis), kaya sing asring kelakon ing Gréja wiwitan. Urip batin rohani ing hermitase iku dhasar saka asketisisme Kristen wiwitan.

Nalika kita nglacak sejarah Sarov Hermitage, kita weruh giliran para biksu sing urip kanthi asetik sing ketat lan sing nggawa kamasyhuran marang hermitase, nggawe dadi daya tarik kanggo biksu anyar. Sawetara wong pantes disebutake kanthi khusus. Hieromonk Joachim (1732–1802) nglampahi meh 50 taun ing biara tanpa putus; dhèwèké dadi pamaos mazmur lan pustakawan, nyawisake akèh wektu kanggo nyalin tulisan-tulisan asketik (dening Macarius Agung, Ephrem wong Siria lan liya-liyané)[1313] , nanging dhèwèké ora lali marang donya ing njaba tembok biara lan nduwèni pangaruh gedhé marang warga lokal. Kamungkinan gedhé amarga dhèwèké biara iki dadi diurmati wong minangka papan suci. Elder Nazarius (1735–1809), sing wis kita kenal, ngungsi ing kéné sadurungé dipindhahaké menyang Biara Valaam, lan ing kéné dhèwèké nglampahi taun-taun pungkasan uripé. Kita uga kudu nyebutake muridé Mark Sang Pertapa († 1817), kancané St Seraphim; Hieromonk Pitirim († 1789); lan Hieromonk Hilarion (1776–1841) saka Biara Valaam, muridé

[1311] Archimandrit Makarii. Op. cit. kaca 69, 73–74; Popov. Op. cit., kaca VI. Nalika mbahas pamulihan urip monastik asli ing Biara Simonov, perlu disebutake bapa Alexius (Blinsky; 1722–1812), sing sajrone 40 taun (1772–1812) dadi titik pusat urip rohani biara kasebut. L. Hieromonk Alexius, askét saka Biara Simonov ing Moskow (edisi kapindho 1891); kita durung bisa nemtokake kapan edisi kapisan metu.

[1312] Ing taun 1732, Yohanes ditangkep déning agen-agen Chancellery Rahasia; dhèwèké dituduh nduwèni tulisan-tulisan tartamtu sing ditujokaké marang Theophan Prokopovich sing kuwasa (deleng Bab XIII). Iki minangka periode panganiayaan para biksu, sing diwiwiti nalika pamaréntahan Anna Ioannovna, kaya sing wis kita sebutaké. Ioann tetep ing panjara ing St. Petersburg nganti seda (4 April 1737). RBS. kaca 139.

[1313] Nyalin karya-karya asketik wis mesthi dilakoni ing Sarov Hermitage; contone, sawijining biksu sing jenenge Bonifasi nyalin karya-karya ing ngisor iki ing kana: *Seratus Bab* dening Callistus lan Ignatius Xanthopoulos (1814), macem-macem karya asketik dening Basil Agung lan Yohanes saka Damaskus (1815); Thomas à Kempis (!) (1816), sawijining kumpulan karya cekak individu sing dijenengi *The Spiritual Baptismal Font* (1817), karya asetik liyane saka Basil Agung (1820), lan cuplikan isi asetik sing diatributake marang Markus si Asetik (1821), lan sapiturute. Popov. Op. cit. kaca 12, 17, 19, 23, 44, 69.

Sang Sepuh Nazarius. Hilarion teka ing Sarov ing taun 1797 lan nglampahi 44 taun ing biara; dhèwèké dadi bapak rohani biara lan nyumbang akèh kanggo njaga swasana rohani ing kono; dhèwèké ninggalaké kumpulan 'Surat-surat' sing apik babagan urip Kristen, isiné nggambaraké pangaribawa St Seraphim. Sawisé seda, pilar utama pertapaan dadi Hegumen Isaiah II (Putilov; 1786–1858, abas wiwit 1846 nganti 1858), putrané pedagang sugih; dhèwèké teka ing Sarov ing taun 1805 lan manggon ing kana nganti taun 1858, ora tau ninggalake pekarangan biara; nalika dhèwèké dadi abbot lan atas panyuwunané, Hieromonk Abel nulis sajarah ara-ara samun, *[1314] *.

Nanging ora ana sing ngluhurake biara pangasingan kuwi kaya biarawan sing andhap asor, sing déning Gréja Rusia dikanonisasikaké ing taun 1903 – Sang Mulya Seraphim saka Sarov. Lan ora ana santo Rusia liyane sing nyawiji kanthi éndah ing uripé antara nyingkiri donya lan ngladèni donya kaya Seraphim, sing dadi tuladha kasucian Kristen sejati. Kita wis tau nyoba sapisan kanggo nggambaraké asètik lan manungsa Allah iki; ing kéné kita bakal mbaleni kanthi ringkes cathetan kuwi[1315] .

St Seraphim mbantu akèh wong sing urip ing donya, sanadyan piyambakipun ora nduwé sesambungan karo prastawa-prastawa sing dumadi ing donya kuwi. Kaya para askét Kristen kuna lan sawatara kanca biarané ing Gurun Sarov, Seraphim urip minangka pertapa ing sepi alas luwih saka 50 taun; mung ing taun-taun pungkasan urip donyané (1759–1833) nalika sawisé suwé nglakoni tapa lan wis nggayuh kamatangan rohani, dhèwèké nemokaké kawani, sajrone wolung taun (1825–1833) kanggo mangsuli kasangsaran lan kabutuhan donya iki lan maringi pitulungan rohani marang wong awam; pangabdiané minangka sesepuh sumunar cahya éndah katresnan Kristen marang donya, sing wis dikuasani ing sajroning atiné sapisan lan salawas-lawase.

Kaya akèh askét Rusia liyané, Seraphim asalé saka kulawarga pedagang sugih. Iki dadi ciri khas ing biografi askét Rusia sing taat, sing dibesarké ing swasana usaha donya sing dadi ciri leluhuré sajroning pirang-pirang generasi; – padha nduwé akèh kasempatan kanggo nikmati berkah donya iki lan ora mikir kanggo nyingkiri; nanging bola-bali kita weruh tuladha carané semangat kesalehan ngetokaké kakuwatane ing urip kulawarga Kristen Rusia, ngrebut pangaribawa sing luwih gedhé marang akèh wong tinimbang godaan donya. Lan Prokhor Moshnin iku salah siji saka wong-wong sing wiwit enom nganggep regane donya iki ora ana apa-apane. Prokhor sing enom, kuwat, lan gagah iku katarik marang urip monastik.

Ing umur watara 20 taun, dhèwèké teka ing Sarov Hermitage miturut pitutur sing ditampa nalika nglakoni pangumbaraan menyang Kiev-Pechersk Lavra saka bapa Dositheus († 1788), sing manggon ing kana kanthi nyendiri. Sajrone pitung taun dadi novis, bapa rohani Prokhor yaiku Hieromonk Joseph. Ing taun 1786, Prokhor njupuk sumpah monastik nganggo jeneng Seraphim. Sawisé kuwi, Seraphim diangkat dadi hierodeakon (1793) déning Uskup Theophilus, sing njaga hubungan raket karo hermitase. Ing taun-taun kuwi, kaya sing diceritakaké sakdurungé seda, dhèwèké nduwèni pangliyan: Sang Perawan Maria sing Paling Kabegjan lan Gusti Yesus Kristus piyambak rawuh marang dhèwèké lan mberkahi dhèwèké. Amarga ora ana santo Rusia liyane sing nduwèni Ibu Allah dadi titik fokus pengalaman mistik lan dadi obyek pangurmatan sing sedalam kaya sing dialami dening Sang Mulya Seraphim[1316] . Aspek iki saka pengalaman agama lan mistik Seraphim ora mung mbedakake dheweke saka kanca-kancane, nanging uga nempatake dheweke ing posisi khusus ing sajarah mistisisme Rusia, utawa luwih tepaté, ing upaya mistik Rusia. Ing buku kita, kita wis nekenake fakta iki lan njlèntrèhaké kanthi rinci.

Ing pungkasan taun 1794, Seraphim mundur menyang pondhok cilik ing alas, sing dibangun ing alas cemara sing lebat lan angel ditembus, rong jam mlaku saka padang pasamuan, lan ing kene uripé minangka pertapa diwiwiti, suwéné 30 taun (1794–1825). Dheweke nyopot jubah monastik ireng lan nganggo kasok putih. Ing punggungé, Seraphim tansah nggawa ransel kang kebak watu kanggo ngremuk dagingé sing kakehan kuwat; Kitab Suci Injil tansah ana ing sacedhaké, ing endi waé dhèwèké lunga; ing sangisoring jubahé, ing dhadhané, dhèwèké nganggo salib wesi abot sing boboté 20 pon; dhèwèké uga nganggo salib sing padha ing mburiné, lan sabuk wesi ngubengi pinggangé. Ing mangsa adhem dhèwèké motong kayu ing alas kanggo kompor, nanging mung maringi sethithik anget marang selé sajrone mangsa adhem banget; ing mangsa

---

[1314] Denisov. No. 889; Zverinsky. 2. No. 1141; Prav. ob. 1863. 7. kaca 154; Abel, Hieromonk. The Communal Sarov Hermitage (1853). kaca 7–15; ing kono uga ana sawetara layang saka rahib Hilarion (kaca 167–174), uga: Ilyin. Sang Wigati Seraphim saka Sarov (1925); RBS. kaca 141 (Yesaya), 178 (Yokachim).

[1315] Babagan St Seraphim, delengen bukuku: *Leben und Lehre der Starzen* (1936). kaca 209–258; Ilyin. *Selected Works* (kandhut dhaptar pustaka sing paling wigati); Seraphim (Chichagov), Archimandrite. *Chronicle of the Seraphim-Diveyevo Monastery* (1903).

[1316] Bandhingna karo esaimu: 'Die Verehrung der Gottesmutter in der russischen Frömmigkeit und Volksreligiosität', ing: *Kyrios*. 5 (*1940–41).*

panas dhèwèké nyambut gawe ing kebon sayur lan urip saka apa sing ditandur dhéwé; sawisé kuwi dhèwèké wiwit mung urip saka suket lan jerami sing dijupuk ing alas lan direbus. Sajrone telung taun—luwih saka 1.000 dina lan bengi—Seraphim nglampahi pandonga tanpa kendhat, sujud ing watu gedhe kanthi tangan munggah dhuwur—mangkono dhèwèké nindakake kaelokan menungging kaya tiang. Lan kabèh mau mung wiwitan saka upaya tapa brata dhèwèké.

Nalika kuwi dhèwèké ngalami godaan. Ing sawijining dina, nalika sang wali lagi motong kayu ing alas, dhèwèké diserang déning para perampok sing nuntut dhuwit, amarga padha pracaya yèn dhèwèké wis njupuk dhuwit saka para umat sing taat. Nalika bapak rohani kuwi mangsuli yèn dhèwèké ora nduwé apa-apa, para perampok mau nyabet dhèwèké nganggo kapak. Sanadyan Seraphim uga nyekel kapak ing tangane lan cukup kuwat kanggo mbela dhèwèké saka para perampok, dhèwèké milih ora nolak. Dhèwèké ngglethak ing lemah, ora sadar lan kebak getih, nganti bengi telat. Esuk banget, awaké kebak getih, dhèwèké mlaku menyang biara. Sang abbot ngandhani dhèwèké supaya mriksa marang dhokter, nanging amarga kesel lan ringkih, Seraphim ketiduran sadurungé dhokter teka. Kaya sing diceritakaké Pendeta mau dhéwé mengko, ing wektu kuwi Indhungé Gusti Allah muncul manèh marang dhèwèké, nganggo mahkota karajan ing sirahé, déné Para Rasul Petrus lan Yohanes ngadeg ing tengen lan kiwa, persis kaya ing panglihatan kapisané. Ratu Swarga, kaya sing disenengi Seraphim nyebut Ibune Gusti, ngadhep menyang panggonan ing ngendi, mengko, nalika sang wali tangi, para dhokter padha ngadeg, lan, nunjuk marang wong sing lara, ngendika: 'Ngapa kowe nganti kesel?' – banjur, mbalik marang para rasul, piyambakipun ngendika: 'Wong iki saka golonganku!' – lan nalika kuwi Seraphim tangi. Sang Bapa Reverend nolak pitulungan para dhokter; piyambakipun ngglethak ing selipun pirang-pirang minggu tanpa tangi. Awakipun sing kiyat tahan, lan pungkasanipun piyambakipun tangi saka amben lara, nanging piyambakipun tetep mbungkuk salawas-lawase lan boten saged mlaku tanpa pitulungan tongkat. Iki carane dheweke digambarake ing ikon: nganggo jubah putih, sepatu kain, karo ransel abot kebak watu sing digantung ing pundhake – dheweke terus nggawa ransel iki sawise mari, nanging pasuryane tetep ora owah.

Sawetara sasi sawisé kuwi, Sang Reverend bali saka biara menyang gubugé ing alas. Sawisé sedaé abas, Yesaya I (1807), para sedulur biara nyuwun marang Serafim supaya gelem njabat abas, nanging piyambakipun kanthi andhap asor nolak pakurmatan mau. Saiki Seraphim nindakake tapa brata anyar: sajrone telung taun dhèwèké urip meneng total lan ora ngomong sanajan marang para biksu sing nggawa prosphora kanggo Liturgi Ilahi lan roti kanggo dipangan. Dhèwèké nyoba ndhelikaké pasuryané saka wong liya, nutupi pasuryané saben ana wong sing nyedhak. Kanggo Seraphim, lakon meneng iku mung persiapan kanggo lakon anyar sing luwih ageng.

Ing tanggal 8 Mei 1810, piyambakipun wangsul saking alas dhateng pertapaan, ingkang sampun telung taun langkap boten dipun rawuhi. Piyambakipun rawuh ing biara kanggé ibadah Vespers – punika ing dalu sadèrènging pesta Santo Nikolaus ingkang Maha Mènggala – lajeng meneng-meneng piyambakipun lumampah dhateng selanipun. Ing dina pasamuan kuwi, Sang Mulya Seraphim rawuh ing Liturgi Ilahi esuk, nampa Komuni Suci lan diberkahi dening abbot, Bapa Nifont. Banjur piyambakipun wangsul menyang sel lan nutup awaké dhéwé ing kono. Seraphim miwiti upaya anyar – upaya nyendhiri. Dheweke nglampahi limolas taun setengah ing pangasingan. Ing mangsa adhem, dheweke nglampahi kabeh wektu ing sel sing ora dihangatake, kang padhange remang amarga cahya lentera ing ngarep ikon Ratu Surgawi. Wiwitane dheweke turu lungguh ing kayu gelondongan, banjur nggladrah ing peti mati sing wis digarap dheweke dhewe. Kaya biyen ing gubug alas, Seraphim nganggo rantai wesi ngubengi awaké; supaya uripé luwih abot, dheweke nggawa kayu bakar saka siji sisih sel menyang sisih liyane. Ing wayah awan dhèwèké maca Kitab Suci kanthi banter; ing wayah bengi dhèwèké nglakoni pandonga batin – 'Gusti Yesus Kristus, Putraning Allah, welas asih marang aku' – lan nyawisaké awaké kanggo nglakoni puasa lan ngreksa atiné. Ing wektu iku, Santo Seraphim ngalami pirang-pirang wahyu nalika ndedonga, sing banjur diceritakaké marang sawatara muridé. Ing dina Minggu lan dina raya, dhèwèké nampa Komuni Suci, sing kanthi berkahé abbot diparingaké liwat jendhela cilik ing lawang selé sawisé Liturgi esuk. Nalika uskup diosek teka ing panggonan pertapa lan nyedhaki selé, lawangé ora mbukak sanajan kanggo Panjenengané. Mung sawisé sepuluh taun nyendhiri dhéwé, Seraphim ngidini wong mlebu selé – dhèwèké meneng bae maringi berkah.

Ing tanggal 25 November 1825, lawang sel pertapa iku kabuka, lan wiwit wektu kuwi diwiwiti mangsa pimpinan rohani Seraphim, mangsa pangabdiané marang donya – sawijining prestasi ageng kang kebak sih rahmat, kebak katresnan tanpa wates. Para peziarah padha ngluber menyang selé kanthi akèh. Nalika piyambakipun rembugan lan maringi piwulang, Sang Sepuh Seraphim ngandhani supaya padha éling marang

Gusti tanpa kendhat lan tansah ndedonga, utamané lumantar pandonga batin. Romo Seraphim biyèn kerep ngendika yèn pandonga iki ngemot kabèh kewaspadaan lan tlatèn; saben wong kudu tansah nggawa pandonga iki ing atiné lan ing manahé, ngaturaké nalika mlaku lan nalika lungguh, nalika makarya, lan ing gréja sadurungé wiwitan ibadah. Kanthi nyebut asmané Gusti, kowé bakal nemokaké tentrem lan suci ing jiwa lan badan, lan Roh Suci, sumber kabecikan kabèh, bakal manggon ing kowé lan ngreksa kowé ing ajrih marang Gusti lan ing kasucian. Ing pungkasaning pacelathon, sang tuwa bakal maca pandonga pamitan, maringi berkah lan nyium rawuh, kanthi ngendika: 'Kristus wis wungu, kabungahaning atiku!' – lan wong mau lunga saka selé kanthi luh kebak rasa haru ing mripaté.

Sedhela sadurunge pungkasaning uripé minangka pertapa, kakuwatan luar biasa metu saka Seraphim: dhèwèké marasaké Mikhail Manturov, sawijining juragan tanah lan wong Kristen sing taat sing suwé nandhang lumpuh ing sikilé. Lan iki mung wiwitan saka akèh panyembuhan mujijat; lumantar pandonga sang wali, wong lara—apa sing nandhang lara suwé lan abot utawa sing ujug-ujug lara—kabèh mari. Akèh wong dadi saksi tumindak pangabdiané marang donya. Akèh ramalané uga kelakon. Iki mung salah siji conto: ing taun 1831, nalika pemberontakan Polandia, sawijining kompi saka resimen tartamtu lagi mlaku liwat Sarov Hermitage. Komandan kompi, sing bisa uga wong sing taat iman, mrentahake para prajurit supaya mandheg supaya bisa nampa berkah saka sang resi. Sang resi nyukupi panyuwunan mau lan mberkahi saben prajurit siji-siji. Lan dumadakan piyambakipun ngendika menawa ora ana siji priya saking kompi punika ingkang badhe seda. Kompi punika perang salami kabeh kampanye Polandia, melu nyerbu Warsawa, lan ora ana siji prajurit saking kompi punika ingkang tiwas.

Sing sepuh mau nuduhaké katresnan khusus marang salah siji pengunjungé – Nikolai Motovilov, sing nandhang lara sikil, lan sing wis disembuhaké saka panyakité. Ing wulan November 1831, ing panggonan mbukak ing alas cedhak gubug , ing ngendi Sang Mulya Seraphim wis manggon minangka pertapa wiwit taun 1825 lan nampani para rawuh, Motovilov nampa piwulang saka sang tuwa babagan carane nggayuh Roh Suci[1317] lan diparingi, bebarengan karo Sang Mulya, panglihatan babagan pratelan sih-rahmaté Roh Suci. Saliyane, bimbingan rohani marang para asketis wanita njupuk papan wigati ing gesangé St. Seraphim; iki katon saka sajarah persaudaraan Diveyevo, sing sakbanjuré diowahi dadi biara.

Uripé Sang Pundit Seraphim sajrone wolung taun pungkasan sadurungé séda dadi pancèn uripé wong suci. Lumantar pakaryané sing kebak katresnan, dhèwèké wis suwé ngluwihi wates donya iki. Lan kanggo para wong pracaya sing taat sing teka ing selé ing alas, dhèwèké ora mung manungsa, nanging wis dadi wong suci sing tetep ing daging mung amarga katresnan marang manungsa. Wujudé katon padhang kaya cahyané donya liya.

Ing dina Minggu, 1 Januari 1833, sang tuwa nindakake Liturgi Ilahi kanggo pungkasané. Ing selé, dhèwèké nyanyi kidung Paskah sedina muput, lan kaping telu dhèwèké menyang panggonan sing wis dipilih dadi kuburé. Esuké, tanggal 2 Januari, dhèwèké ditemokaké ing selé, sujud ing sikap ndedonga nanging wis tanpa nyawa, ing ngarepé ikon Ratu Swarga sing dikenal kanthi jeneng 'The Tender-Hearted' – Sang Mulya Seraphim wis mlebu ing urip langgeng. Sanadyan pangurmatan ageng sing dituduhake dening pirang-pirang generasi umat pracaya, sing teka kanthi ngurmati kanggo ndedonga ing kuburane, Sinode ora ndeleng pangurmatan iki kanthi becik banget. Sacara resmi, St. Seraphim mung dikanonisasikake ing taun 1903; tanggal 19 Juli 1903, pangalihan relik suci sing ora bosok wis dilakoni. Sapa waé sing tau manggon ing Rusia ngerti sepira jero pangurmatan marang santo iki ing kabèh lapisan masyarakat[1318] .

6. Hermitage Optina lan para Sesepuhé

Optina Hermitage nduwèni panggonan sing istimewa ing urip rohani lan agama ing Rusia abad kaping sanga welas. Biara pangasingan lan skete ing ngendi para sepuh Optina manggon lan nglakoni asketisme pungkasané dadi misuwur ing saindenging negara. Ing kéné Sekolah Optina kawangun, sing meh sak abad (1828–1922) nduwèni pangaruh gedhé marang urip rohani Rusia. Kaping pisan lan paling utama, kudu

---

[1317] Cathetan N. Motovilov 'Piwulangé St Seraphim babagan Pangasilan Roh Suci' pisanan diterbitaké ing taun 1903 ing *Moskovskie Vedomosti* (deleng teks ing bukuku, kaca 230–245) – sadurungé, cathetan kuwi durung disahaké déning sensor gerejawi. Delengen uga: Florensky, P. The Pillar and the Affirmation of Truth (1914). Bab 5 (Surat 5).

[1318] Saka sing kita ngerti, panyebutan St Seraphim pisanan ing cetakan muncul ing karya *A Brief Account of the Life of the Elder of the Sarov Desert, the Schemamonk and Ascetic Mark* (1839), sing ngemot sawetara piwulang Seraphim; sabanjure, ing jurnal *Mayak* (1845, Edisi 16), sawijining artikel cekak kanthi irah-irahan 'Crita Babagan Kaelokan Seraphim' diterbitake. Biografi pisanan sing khusus kanggo piyambakipun muncul ing taun 1863: 'Uripé Sang Sepuh Seraphim, Hieromonk saka Sarov Hermitage, Rahib lan Penyendiri' (St Petersburg, 1863); bisa uga ditulis déning salah siji biksu saka Sarov Hermitage.

disebutaké para sepuh Leonid (1828–1841), Makarii (1841–1860), Ambroise (1860–1891), Yosef (1892–1911), Varsonofius († 1913), Nektarius († 1928) lan Anatolius († 1922). Pondhokan pertapa urip manut aturan komunal sing ketat: ora ana abas utawa biksu sing nduwéni barang pribadi; kabèh padha mangan bebarengan karo abas ing ruang makan; malah barang cilik kaya tèh utawa gula uga disedhiyakaké déning pondhokan pertapa kanggo para biksu, durung manèh sandhangan lan sepatu. Mung kanggo para sepuh ing skete panganané disiapaké kapisah lan digawa menyang selé-selé. Saben biksu nduwé sel dhéwé; novis lan biksu, sing cacahé watara 300 ing wiwitan abad kaping 19, diparingi tugas déning abbot utawa pangurus sel. Jadwal liturgi dipatuhi kanthi ketat banget: kabèh upacara sing ditemtokaké déning Typikon dilakokaké miturut urutan sing bener, lan para sedulur wajib rawuh; semangat jero ara-ara samun iku manunggal banget, lan nyusup jero ing pikiran lan jiwa para panginep, nganti sang abbot utawa para sesepuh ora perlu meksa para biksu nindakake apa-apa utawa ngélarang. Semangat iki nduwèni pangaruh marang para pemuja lan pengunjung ing biara, sing nalika manggon ing kana uga rutin rawuh ing ibadah.

Struktur urip internal biara iki mung kabentuk ing abad kaping 19, sanadyan Optina wis diadegaké wiwit jaman kuna. Imam Agung Sergiy Chetverikov, sing raket gegayutane karo Optina loro-lorone sacara batin lan sacara lahiriah—amarga sikapé sing asketik nggawe dhèwèké katon kaya sesepuh—wis bola-bali ngunjungi biara kasebut lan, adhedhasar pengamatan lan kesan pribadiné, nulis buku sing éndah babagan Optina Hermitage:[1319] .

Biara kuna Rusia iki dumunung ing pinggir kali Zhizdra, anak kali Oka sing sempit nanging jero, ing pinggir alas pinus sing amba lan lebat. Biara iki dikelilingi tembok watu putih kanthi menara cilik ing saben pojok papat; ana gapura ing tengah tembok ing saben sisih papat. Tembok lan menara mau dadi pangeling kesiapan biara kanggo pertahanan militer; ing wektu sing padha, uga nglantarake marang para umat gagasan babagan kabutuhan nglindhungi nyawa saka serangan mungsuh rohani. Ing jero tembok biara ana sawetara gréja, sing paling gedhé yaiku gréja utama biara, kang dipersembahaké kanggo Masuké Ibuné Gusti Allah; ing sacedhaké tembok ana sel para biksu lan manéka bangunan tambahan. Ana uga kuburan biara ing kéné, ing ngendi para biksu sing wis séda dikubur. Epitaf sing nyentuh menehi gambaran babagan para almarhum lan urip monastiké. Contoné, monumen sing diadegaké ing kuburan Eyang Leonid ana tulisan: 'Dheweke ninggalaké elingané ing ati akèh wong sing nemokaké panglipur ing sedhihé'. Gereja-gereja ing Optina Pustyn ora mewah lan ora pati ayu, nanging kabeh bab babagan kuwi selaras, prasaja, lan ora ngias-ngias; kabeh krasa nyaman lan tentrem nganti wong ora kepengin lunga saka kana. Ibadahé ora dawa banget lan ora dipendhekake, lan dilakoni kanthi semangat sing gedhe.

Para sesepuh Optina biasane manggon ing skete. Sket iku pérangan saka biara sing dadi pangayoman para biksu asketis sing ngupaya meneng lan kesunyian. Sket Optina dumunung ing alas, setengah kilometer saka biara kasebut. Sapa waé sing durung ngerti dalané ora bakal bisa langsung nemokaké panggonan kuwi. Sketé diubengi pager kayu. Ikon-ikon suci digambar ing gapurané. Ing sisih tengen gapura suci ana pondhok cilik ing ngendi Eyang Ambrose manggon, lan ing sisih kiwa ana pondhok liya ing ngendi guruné, Eyang Macarius, nemokaké pangayoman. Kanthi pangajab, sirahé ora ketutup, wong sing sembah iku mbukak gapura lan nginjak ing ambang suci skete, sawijining papan pandonga lan pangabdian jero. Dhèwèké disambut ambu wangi kembang sing nyengat, sing tuwuh ing loro-lorone dalan amba kang kebak pasir; kembang-kembang mau ngubengi gréja, nganti tekan serambi, lan tuwuh ing dalan cilik sing mimpin menyang ruang makan, menyang sel-sel, menyang kandhang tawon karo sarangé, menyang kolam, menyang dalan sing disusun wit pinus, lan menyang kuburan. Lan ing tengah-tengah kabèh kamulyan iki ana sel-sel padhang lan resik para pertapa, kanthi jendhela cilik sing bening[1320] .

Sajarah njaba Optina padha karo sajarah pirang-pirang biara cilik liyane ing Rus Kuna. Didegaké ing abad kaping 15, biara iki dirusak kabèh déning pasukan Polandia nalika Jaman Kasangsaran. Adhedhasar cathetan sinodal lawas, bisa disimpulaké yèn sadurungé dirusak, biara iki 'ko-edukasi', lan mung dadi biara priya sawisé dipugar, ora suwé sawisé Jaman Kasangsaran. Ing taun 1717, ing jamané Peter Agung, biara peniten ditutup pirang-pirang taun; dibukak maneh ing taun 1726, nanging sajrone abad kaping 18 tetep dadi biara cilik, kanthi kurang saka sepuluh biksu. Metropolitan Platon Levshin saka Moskow (1775–1812), sing

[1319] Kita begja bisa kenal langsung karo Pendeta Agung Sergius Chetverikov († 1947); saka dhèwèké kita krungu akèh crita bab para sepuh Optina sing wis dhèwèké kenal, diwiwiti saka Bapa Ambrose. Kita njupuk saka bukuné *The Optina Hermitage* (1927) kanggo karya iki.

[1320] Tschetwerikoff. Das russische Starzentum. kaca 67–69.

kaya Metropolitan Gabriel Petrov, nguripake lan ndandani pirang-pirang biara ing keuskupané[1321] , uga maringi perhatian marang hermitase iki, sing ayu lan strategis dumunung ing pinggir kali. Dheweke nyerahake tugas marang Archimandrite Makarii (Bryushkov), abas Biara Pesnosh (1788–1811), kanggo mbalekake biara mau dadi tertib[1322] . Makarii iki kagandheng karo sekolah bapa Paissius Velichkovsky, sing karo dheweke padha surat-menyurat. Macarius ngutus rahib Abraham menyang pertapaan; sawisé dhèwèké dadi abbot Optina. Abraham utamané tanggung jawab marang organisasi njaba pertapaan.

Kredit utama kanggo ngatur urip internal biara iku kagungané abas Moses Putilov († 1862). Sadurungé, dhèwèké wis ngungsi ing alas-alas Roslavl, ing ngendi dhèwèké dadi abas salah siji hermitase. Nalika tanggal , taun 1820, Uskup Filaret saka Kaluga (Amfiteatrov, sing mengko dadi Metropolitan Kyiv) ngedegake skete ing sacedhake Optina, Musa manggon ing kana, lan ing taun 1825 uskup ngangkat dhèwèké dadi abbot skete. Musa ngajak sawetara pertapa manèh (Anthony, Hilarion, Savvatiy); kabèh mau penganut aturan komunal sing ketat miturut ajaran Paissius lan netepi kanthi teliti. Masa jabatan Moses minangka abbot (1825–1862) dadi periode paling wigati ing pambentukan semangat khas Optina lan struktur unik urip jeroé[1323] .

Sistem 'starets' diwenehake ing kene dening Bapa Leonid Nagolkin (1768–1841)[1324] . Lev Nagolkin gedhe ing kulawarga kelas menengah; dhèwèké ngladèni pedagang watara sepuluh taun, nanging banjur ninggalake jabatan kuwi lan ing taun 1794 teka ing Optina, ing kono dhèwèké nginep rong taun. Saka kono dhèwèké pindhah menyang Biara Beloberezhskaya (ing Keuskupan Oryol), ing ngendi abasé yaiku bapa Vasily Kishkin, kanca bapa Paissius. Romo Vasily maringi tonsur dadi biksu lan maringi jeneng Leonid. Liwat Eyang Vasily Kishkin, Leonid ngenal aturan lan tradhisi Gunung Athos lan sinau piwulang Paissius. Nalika Romo Vasily mundur saka jabatan abas kanggo urip nyendiri, para sedulur milih Leonid dadi abas (1806). Leonid uga dadi murid Eyang Theodore († 1822), sing wektu kuwi manggon ing Biara Beloberezhskaya lan uga kalebu salah siji murid Paissius. Patang taun sawisé, Leonid nyerah jabatan abas lan bebarengan karo sesepuh Theodoros bali menyang alas ing sakupenge pertapaan. Ing kéné, kanthi nyendhiri sakabehe, sesepuh Cleopas—sing wis kita kenal—nglakoni urip asketis. Ing alas, Leonid nampa skema agung. Nanging urip asketis para pertapa iki ora suwe; wong-wong sing taat lan kepengin urip monastik wiwit teka marang dheweke. Banjur dheweke lunga menyang Biara Valaam, ing kana dheweke manggon ing skete cilik. Ing wektu iku, Bapa Leonid wiwit tumindak minangka bapa rohani: dhèwèké maringi pitutur rohani marang sapa waé sing nyedhak marang dhèwèké. Umuré watara 40 taun wektu kuwi. Peran bapa rohani durung diakoni kabèh biksu ing jaman kuwi; para panguwasa ndelok kanthi curiga, amarga nganggep iku ngurangi ajiné lan kalungguhané. Abbot saka Biara Valaam mbokmenawa uga nduwé keraguan sing padha, amarga Theodore lan Leonid (Elder Cleopas wis seda ing taun 1817) kapaksa ninggalaké Valaam lan pindhah menyang Biara Alexander-Svir. Ing taun 1822, Sepuh Theodore séda. Nganti taun 1829, Leonid manggon ing biara iki; dhèwèké nduwèni akèh murid, kalebu para umat awam, lan reputasiné minangka sepuh sing duwé karunia rohani sumebar adoh ngluwihi tembok biara.

Para sepuh Paisius (Velichkovsky), Vasily Kishkin, Cleopas, lan Theodore maringi pitutur rohani meh mung marang para warga biara. Padha nampa novis supaya manut, lan kang dadi perhatian utama yaiku pambentukan rohani komunitas biara. Leonid mungkasi jaman para sesepuh iki lan mbukak jaman anyar. Panjenengané nggawa jabatan sesepuh metu saka pangasingan biara lan ngluwihi menyang donya luwih amba, ndadekake dadi berkah kanggo kabèh wong sing golek pitulungan lan pitutur rohani. Mangkono, pakaryané Sesepuh Leonid nandhani wiwitaning jaman anyar ing sajarah jabatan sesepuh.

Era anyar iki saya cetha ing taun 1829, nalika Bapa Leonid bali menyang Optina Hermitage, ing ngendi piyambakipun makarya nganti seda ing tanggal 11 Oktober 1841, lan nyelehake dhasar tradhisi bapak spiritual ing hermitase. Karya-karyané Leonid nyumbang marang owah-owahan Optina dadi pusat spiritual Rusia, sing akèh wong padha teka golek pitulungan lan pitutur rohani ing pirang-pirang babagan urip Kristen. Crita urip sang sesepuh ngemot akèh tuladha babagan carané asètik kang kapenuhan sih rahmat iki—kadhang liwat

---

[1321] Nganti taun 1799, Governat Kaluga kalebu ing Keuskupan Moskow; Keuskupan Kaluga diadegaké ing taun 1799.

[1322] Archimandrit Makarii Bryushkov, miturut dhawuhé Metropolitan Platon saka Moskow, ngatur manèh sawatara biara ing keuskupané, ngenalaké aturan komunal ing kono: Biara Pesenoshsky, Biara Borisoglebsky ing Dmitrov, lan Biara Golutvin Lawas cedhak Kolomna. Pimen. Op. cit., kaca 242, 253; 'Gambaran Sajarah Biara Berlyukova', ing: *Readings*. 1875. 2. kaca 35; Popov. Op. cit., kaca 75. Nanging, aturan komunal iki ora dituruti suwe. Pimen. Ibid.

[1323] Leonid, Archimandrite. 'Biara-biara sing dibubarake ing Keuskupan Kaluga', ing: Readings. 1862. 2; Tschetwerikoff. Op. cit. kaca 30; Pimen. Op. cit. kaca 53.

[1324] Sesepuh Agung Kapisan saka Optina, Hieromonk Leonid (ing skema, Lev) (1917). kaca 1–15, 53–72, 123–189, 242–275, 306–321; surat-suraté: ing kono kaca 329–401. Delengen bukuku (kaca 143–156).

ketegasan, kadhang liwat alus, lan asring liwat guyonan kang jero maknané—mbantu wong-wong saka donya njaba kanthi rohani. Luwih saka sesepuh Optina liyané, Leonid misuwur amarga prasaja unik ing watak lan piwulangé, lan mulané dhèwèké raket karo kabèh lapisan masarakat Rusia. Wong-wong padha tresna lan ngajeni cara pangandikane iki, amarga dheweke dhewe maringi makna luwih jero marang guyonan lan paribasan dheweke tinimbang sing katon ing njaba. Ana akeh bab ing tingkah lakune Leonid sing mirip karo 'kebodhoan suci' ing Kristus, yaiku 'sancta simplicitas' [kesederhanaan suci], sing luwih nyentuh ati wong akeh tinimbang piwulang sing paling jero[1325] .

Elder Makarii Ivanov, sing nerusaké tradisi para sepuh ing Optina, iku wong sing béda banget. Amarga dhèwèké, akèh panulis, pujangga, lan pamikir Rusia bisa nyerep semangat askétis Kristen. Ing sajarah spiritual Rusia abad kaping sanga welas, pangaribawa para sepuh tanpa mangu-mangu nduwèni panggonan sing istimewa; tanpa kuwi, ora mungkin mbangun gambaran sing cetha babagan pandangan lan konstruksi filsafat wong-wong ing jaman kuwi[1326] . Sepuh Makarii asalé saka kulawarga bangsawan. Nalika lelampahané menyang Hermitage Ploshchanskaya, dhèwèké kenal karo abboté, sesepuh lan hieromonk Athanasius, muridé Paissius. Kabèh swasana ing hermitase lan pacelathoné karo Sang Sepuh Athanasius nduwèni pangaruh jero marang watak alus, peka, lan rada artistik saka bangsawan enom mau; dhèwèké mutusaké njupuk sumpah monastik. Dheweke nglampahi 24 taun ing biara (1810–1834), saka iku 13 taun (1810–1823) dipimpin dening bapa Athanasius († 1823). Saka dhèwèké, Macarius nampa kecenderungan kanggo sinau jero babagan tulisan-tulisan asketik para Bapa Suci.

[1327]Luwih saka para sepuh liyane, Makarii ndhasarake praktik monastiké marang tulisan-tulisan Bapa Gereja, tinimbang mung saka pengalaman asetik spiritualé dhéwé. Selé, kang kebak akèh buku, maringi kesan marang para pengunjung kaya kamar sinau sawijining sarjana. Pandhuan rohanié nduwèni ciri khas dhéwé. Dhèwèké rembugan karo pengunjung kanthi tentrem, tanpa guyonan. Leonid nduwèni bakat kanggo cepet nyekel inti saka bab-bab, digandhèngaké karo kecerdikan sing dadi ciri petani Rusia sing pinter, lan bakat iki saya ngrembaka sajrone uripé sing sugih pengalaman. Makarii pancèn nyemplung ing sinau tulisan-tulisan asketis; sajrone uripé dhèwèké tansah ngupaya pangerten sing luwih jero marang tulisan-tulisan kuwi. Obrolané kebak kutipan. Dheweke bisa rembugan kanthi gampang karo wong sembah sing prasaja lan taat, teolog sing wicaksana, utawa tamu sing nduwé pendhidhikan filsafat… Sel kayué Sang Sepuh Makarii nampani tamu sing luwih manéka warna tinimbang selé Bapa Leonid. Sanajan ing ambang sel iki, kang kebak buku lan ikon—kaya-kaya kawicaksanan manungsa nyawiji karo kasucian Kristen—sawijining pengunjung bisa ngrasakake semangat sing unik banget; lan pandangane bisa owah sakabehe sawise sakjam utawa rong jam ngobrol karo sesepuh… Akeh wong gumun marang prasaja lan gampangé Makarios ngrampungaké pitakon teologi sing paling angel. Suraté, sing tekan pojok-pojok paling adoh ing Rusia, nduwèni wigati gedhé kanggo panguripan rohani komunitas. Dheweke nuntun akèh putra lan putri rohani liwat layang-layangé, tanpa tau ketemu langsung. Sawetara biara wanita uga tetep ana ing sangisoré pituduh rohanié. Korespondensi sing jembar banget mau banjur diterbitaké ing pirang-pirang jilid; nanging penerbitan iki mung nyakup pérangan cilik saka isi layang-layangé sing jembar.

Sajrone 20 taun (1841–1860), Eyang Makarii njabat ing tengahing urip rohani Optina. Panjenengané uga dianggep nduwèni prestasi liya: ing sangisoré pituduhé, akèh karya patristik lan asetik diterjemahaké menyang basa Rusia lan diterbitaké. F. A. Golubinsky, sawijining filsuf lan teolog, profesor ing Akademi Teologi Moskow; pamikir Slavophile I. V. Kireevsky; lan sawetara biksu terdidik sing manggon ing Optina nalika semana dadi asistene ing upaya iki. Sel sang wiku mau dadi kaya kantor redaksi; ing kono karya-karya Bapa Gereja diterjemahaké, saben tembung ing terjemahan mau diwilang kanthi tliti, mulané publikasi Optina misuwur amarga basané sing apik lan terjemahan makna sing tepat sanajan kanggo ungkapan sing paling angel

---

[1325] Karsavin. 'Das Starzentum in der russischen Kirche', ing: *Zeitwende*. 3 (1927). Mei, Juni; delengen uga: Hilprich, St., O.S.B., *Die Torheit um Christi Willen*, ing: *Z. f. Askese und Mystik*. 6 (1931); uga: Alexy (Kuznetsov), Hieromonk, *Foolishness for Christ's Sake and the Life of the Pillars* (1913).

[1326] Para individu ing ngisor iki, sing luwih utawa kurang ana gandhèngané karo Panti Pangresopan Optina, bisa kasebut: S. O. Burachek, V. I. Askokhensky, I. M. Snegirev, M. P. Pogodin, S. P. Shevyrev, M. A. Maksimovich, A. K. Tolstoy, V. A. Golubinsky, A. N. Tolstoy, T. I. Filippov, I. V. Kireevsky, A. S. Khomyakov, P. A. Bulgakov, L. A. Arnoldi, A. N. Muravyov, D. A. Obolensky, E. N. Norov, N. V. Gogol, N. N. Strakhov, F. M. Dostoevsky, P. A. Yurkevich, Vladimir Solovyov, K. Leontiev, Grand Duke Konstantin Konstantinovich (K. R.) lan, pungkasané, Leo Tolstoy. Ing taun 1912, disertasi V. Troitsky 'Pengaruh Biara Optina marang Intelligentsia lan Sastra Rusia' dibela ing Akademi Teologi Moskow (cf.: Jurnal Akademi, ing: BV. 1913. 4. Lampiran. kaca 415), sing nliti pangaribawa rohani saka Hermitage lan para sepuhé.

[1327] Buku kula. kaca 160–161.

sing kapanggih ing karya-karya asketis lan mistik. Minangka conto publikasi sing paling wigati: biografi lan tulisan-tulisan Sang Sepuh Paissius Velichkovsky, karya-karya Sang Sepuh Nilus saka Sora, karya-karya Abba Barsanuphius, urip lan karya-karya Simeon Teolog Anyar, Wulang Kasuaran Agung saka St Theodore the Studite, karya-karya St Isaac the Syrian ing patang jilid, Pitakon-pitakon saka St Maximus the Confessor marang Phalassius, lan liya-liyané.[1328]

Ing awal taun 1860-an, Biara Optina ngalami kerugian gedhe. Ing tanggal 7 September 1860, sang tuwa Macarius séda; rong taun sawisé, abbot biara sing wis suwé ngladèni, Archimandrite Moses, séda; lan ing taun 1865, adhine, sang askétis sing prasaja Anthony, sing teka menyang Optina bareng karo dhèwèké saka alas Roslavl lan nduwèni peran wigati ing urip rohani biara, uga séda. Nanging ing pribadi abbot anyar, Archimandrit Isaac (1862–1894), murid para sepuh Leonid lan Macarius, hermitase maneh nemokake panggembala sing becik. Ana loro ahli tapa liyane sing pantes disebut amarga kontribusine kanggo njaga lan ngedalamake semangat tapa monastir: para abbot skete, hieromonk Hilarion (1860–1873) lan Anatoly (Zertsalov; 1874–1894), loro-lorone murid sepuh Makarios.

Ing paruh kapindho abad kaping sanga welas, pusat urip rohani ing Optina dadi sesepuh, hieroschemamonk Ambrose (Grenkov, 1812–1891). Imam Agung S. Chetverikov, sing ngerti dheweke kanthi pribadi lan kerep rembugan, wis maringi potret urip 'Romo Ambrose', sing ing watak lan pangreksan pastoralé minangka sesepuh, bisa nggabungake karunia saka loro pendahulune – Leonid lan Macarius. 'Ambrose nduwèni "atimu ageng lan kebak katresnan,"' nulis S. Chetverikov, '"dhèwèké nduwèni pendhidhikan dhuwur ing teologi, duwé kawicaksanan donya sing jembar, watak sing urip lan ceria, lan kepinginan sing kuwat marang pakaryan praktis; dhèwèké seneng sesambungan karo wong liya."' Ora kaya para sepuh Leonid lan Makarii, Alexander Grenkov (jeneng sekuler Ambrose) lulus saka seminari teologi ing Tambov, banjur mulang sawatara wektu ing sekolah teologi sing nyedhiyakake pendidikan dhasar kanggo bocah-bocah para rohaniawan. Karep sing teguh kanggo urip biksun alon-alon ngrembaka ing atiné sing taat; sawisé lara (dhèwèké ringkih wiwit lair), Alexander pancèn mantep arep dadi biksu. Miturut pitutur sawijining sesepuh sing manggon dadi pertapa ing sacedhake deso asalé, Grenkov lunga menyang Optina (1839) lan sawatara wektu ana ing sangisoré pituduhé Sesepuh Leonid. Sakdurungé seda, Bapa Leonid kandha marang Bapa Makarii, karo nunjuk Ambrose: 'Aku nyerahaké dhèwèké marang kowé saka pojok siji nganti pojok liyané. Dheweke pancen kepengin banget kumpul karo kita, para sesepuh.' Mula, miturut dhawuhe sesepuhe, Ambrose mindhah kasetyane marang Bapa Makarius. Ambrose banjur dadi salah siji saka wong-wong sing nyawisake kawruh lan tenaga kanggo Sesepuh Makarius, sing lagi nyiapake penerbitan tulisan-tulisan asketis.

Sing dadi ciri khas Ambrose yaiku pangandikane babagan lara fisiké: 'Ing biara, migunani yèn rada lara. Sang biarawan ora kena nampa perawatan serius, nanging mung perawatan medis sing entheng.'

Wilayah pangaribawa Eyang Ambrose malah luwih amba tinimbang para pendahulune. Kaya Macarius, dhèwèké dadi bapak rohani ora mung kanggo para biksu Optina, nanging uga kanggo akèh wong sing manggon adoh ngluwihi tembok biara. Jabatane minangka abbot lumaku rong dasawarsa, wiwit taun 1874 nganti 1891; piyambakipun séda tanggal 10 Oktober 1891.

Akèh para peziarah padha sowan marang Eyang Ambrose; padha teka kanggo njaluk pitutur lan pandhuan rohani lan lunga saka pondhok ciliké ing skete kanthi tentrem lan bungah. Ing selé, Ambrose ngadani pacelathon dawa karo Vladimir Solovyov, F. M. Dostoevsky lan Leo Tolstoy—wong-wong sing béda banget siji lan sijiné, sing bisa dinilai kanthi manéka cara, nanging kabèh mau minangka pamikir Rusia sing unggul, karyané nyebar amba lan diakoni malah ngluwihi wates tanah airé. Lan mbok menawa ora saben pamaca sing merenung babagan pandangane, utawa babagan owah-owahan pandangane, nyadari sepira wigatine semangat Panti Pangasingan Optina lan para sepuh Optina, Makarii lan Ambrose, ing babagan iki. Pangaribawa para sepuh Optina pancèn mutlak kanggo nyawiji manèh akèh anggota intelijensia Rusia, loro sing misuwur lan sing ora misuwur, karo Gréja. Uskup Theophan si Panyendhiri uga nyambut gawe kanggo tujuan iki, kasil liwat tulisan-tulisane nggawa akèh wong sing wis nyasar bali menyang Gréja.

Surat-menyurat sing akèh saka Sang Sepuh Ambrose mbantu nggedhekake lan ngedalamake pangaribawa Optina Hermitage marang donya kanthi signifikan. Kaya sing wis kasebut, piyambakipun maringi perhatian lan wektu ageng tumrap gesang agama para wanita. Kados Biara Diveyevo sing nyerahake dhiri ing pituduh rohani St. Seraphim, komunitas biarawati Shamordino, sing diadegake dening Eyang Ambrose, tetep ana ing sangisoré pangayoman rohani piyambakipun[1329] .

[1328] Delengen korespondensi antarane bapa Makarii lan I. V. Kireevskii: Tschetwerikoff. Op. cit. kaca 49, 107 lan salajengipun.
[1329] Ibid. kaca 55–96; buku kula. kaca 194–206.

S. Chetverikov, sing wis akrab karo urip lan semangat Optina, nyimpulake ing karyané manawa sawisé sedaé Sang Sepuh Ambrose, 'tradisi para sepuh ing Biara Optina ora punah, nanging ora manèh nggayuh kekuwatan lan pangaribawa kaya biyèn'[1330] .

Elder Joseph († 1911), sawijining murid Ambrose, nerusaké pakaryané guruné lan éntuk ajining lan katresnan saka para umat sing teka ing Optina karo perjuangan batin lan keprihatinané. Sawisé seda, Sang Sepuh Anatoly († 1922), sing dikenal minangka 'sing Enom' (kanggo mbedakaké saka abbas skete, Hieromonk Anatoly sing Sepuh), uga minangka murid Sang Sepuh Ambrose, dadi pusat urip rohani ing ara-ara samun; ing cara tumindak marang para rawuh, kebak welas asih lan kehangatan, dhèwèké, miturut S. Chetverikov, sing ngerti Bapa Anatoly sacara pribadi, mirip karo Sang Mulya Seraphim saka Sarov[1331] . Ing wektu sing padha karo Bapa Anatoly, Sang Sepuh Nektarios († 1928), sawijining muridé Hieromonk Anatoly ingkang sepuh, uga nindakake tapa brata ing Optina. Nektarios teka ing biara nalika isih enom, nduwèni kecenderungan alamiah marang kesunyian, lan manggon ing skete; mung sawisé sedaé Sang Sepuh Joseph dhèwèké njabat dadi bapak rohani, sanadyan lingkup pangaribawa dhèwèké marang donya luwih sempit tinimbang para sepuh liyané[1332] .

Ranté generasi para sesepuh sing ora putus mesthi duwé wigati gedhé tumrap urip batin ing Biara Optina. Nanging tradisi bapak rohani Optina mbentuk sawijining jaman ing sajarah bapak rohani sacara umum, amarga para sepuh Optina nyawisake tenaga rohani marang wong-wong sing urip ing donya; iki minangka wujud katresnan saka monastisisme Rusia, lan tujuane yaiku mbantu saben individu nggawa bebané lan nglayani kabutuhane. Luwih saka kuwi, para sepuh ora mung ngupaya nglayani wong-wong kanthi semangat katresnan Kristen, nanging luwih saka kuwi uga ngupaya nggawa menyang Gréja wong-wong sing ana ing ambang lawangé, supaya uripé ing tembe bisa dibangun adhedhasar moralitas Kristen. Mbok menawa Kasuksesan para sesepuh ing upaya iki ora tansah cetha; bisa wae ana sejarawan ing tembe bakal ngetokake sangsi marang kasunyatan pangaribawa nyata para sesepuh marang donya ing kahanan sajarah nalika pakaryané lumaku – nanging para sesepuh iku minangka gerakan asketis sing kuat ing sajarah monastisisme sajrone periode Sinodal, sawijining fenomena sing banget ngasilake woh-wohan ing urip gerejawi Rusia.

Ing kahanan apa waé, para sepuh ing jaman iki dadi fenomena holistik, tuwuh sacara spontan saka ngisor, tanpa ana pangaribawa saka ndhuwur, saka hierarki. Iku dadi terobosan unik sing nembus alangan-alangan sing wis diadegaké déning 'urip gréja sing dikontrol nagara' ing sakupengé jiwa para umat lan para biksu; gerakan para sepuh mau ngetokaké upaya kanggo nguripaké manèh semangat asketis Kristen wiwitan, sing luwih kuwat ing sawatara biara lan luwih ringkih ing biara liyané.

7. Pusat-pusat liya saka tradisi para sepuh

Kepemimpinan rohani Rusia iku, ing tegesé saktenané, sawijining gerakan asetik, utawa arus, ing sajroning urip monastik sajrone rong abad kepungkur, amarga Sarov lan Optina ora mung dadi pusat-pusaté. Matur nuwun marang karya para murid langsungé Sang Sepuh Paissius, biara-biara liya uga mèlu arus iki, sing nguripaké manèh semangat asetik Gréja wiwitan. Iki biara lan hermitase ing ngendi murid-murid Paissius makarya suwene wektu dawa utawa paling ora sawatara wektu, lan ing kono upaya-upaya mau ngasilake woh.

Antarane biara kaya ngono ana Biara Sanaksar (ing Keuskupan Tambov), sing diadegaké ing taun 1659 nalika periode kolonisasi monastik ing wilayah Ponizovye – nalika semana, iku kalebu salah siji biara sing paling adoh. Komunitas ing pertapaan iki tansah cilik banget, lan ing taun 1753 pertapaan iki dilebokake ing sangisoré yurisdiksi Pertapaan Sarov. Mung sajrone rong periode nalika sang tuwa, Hieromonk Theodore Ushakov, njabat minangka abbot (1762–1774, 1783–1791), urip monastik ing hermitase iki diarahake ing dalan sing bener lan aturan komunal diwenehake. Papat pungkasan abad kaping 18 lan separo kapisan abad kaping 19 dadi puncak pangabdian asetik ing hermitase iki, sing raket gandhèngané karo Biara Sarov lan hermitase liya sing ditondoi gaya urip asetik sing ketat[1333] .

[1330] Tschetwerikoff. Op. cit. kaca 97.

[1331] Ibid., kaca 100.

[1332] Babagan Sesepuh Nektarios, delengen: V. Sh. 'Cathetan babagan Bapa John saka Kronstadt lan Para Sesepuh Optina'. Saka kenangan pribadi (Bela Crkva, Serbia, 1929). kaca 51–60. Pangarang nyatakake yèn Sang Sepuh Nektarios séda ing taun 1928 ing njaba tembok biara. Siji bab ing buku iki (kaca 20–50) dikhususaké kanggo Sang Sepuh Varsonofius. Sadurunge dhèwèké tau dadi perwira, banjur pensiun lan gabung karo komunitas biara ing Optina Hermitage. Varsonofy séda ora suwe sadurungé pecahé Perang Donya I ing taun 1914; sayangé aku ora nduwé informasi sing cetha bab dhèwèké.

[1333] Zverinsky. 2. No. 644; Denisov. No. 888; Subbotin. Op. cit., kaca 56–59; Uripé Bapa Theodore, mantan abbot Biara Sanaksar (1847) (pamflet cilik); Poselyanin. Askétik Rusia (1905), kaca 285–291.

Sentra liyane saka pangabdian asetik yaiku Hermitage Ploshchanskaya, sing kasebut ing kene kaping pirang-pirang, sing ing taun 1764 diklasifikasikake maneh dadi biara ora resmi. Kajaba iku, perlu disebutake Sang Sepuh Joasaph, sing dadi abbot biara wiwit taun 1741 nganti 1746, uga Sang Sepuh Alexius (Blinsky; 1722–1812), sing pindhah menyang Biara Simonov ing taun 1772. Elder Athanasius (Zakharov; † 1823) makarya ing ara-ara gersang pirang-pirang taun; ing sangisoré pituduh rohani Panjenengané, calon Elder Optina, Bapa Macarius Ivanov, nemokaké pangayoman ing kéné. Murid liyane saka Sang Sepuh Athanasius, Alexander, nalika dadi abbot ing Biara Spassky (1810–kira-kira 1820), pancen ngowahi urip biara ing kana kanthi ngenalake aturan komunal[1334] .

Amarga upaya para murid Sepuh Paissios, urip para biksu ing Hermitage Beloberezhskaya (ing Keuskupan Oryol) malih. Panti pertapa iki diadegaké lumayan telat, watara taun 1661, déning Hieromonk Serapion (luwih kondhang kanthi jeneng sing dijupuk nalika nampa skéma agung – Simeon), nanging ing awal abad kaping 18 panti pertapa iki wis rusak total; panggonan iki diuripake maneh ing taun 1721 déning Archimandrit Pitirim, abbot Biara Pokrovsky ing Bryansk, nanging dibubarake ing taun 1764. Sanadyan mangkono, sawatara biksu tetep manggon ing biara pangasingan kuwi – sing bisa diomongké dilalekaké déning Sinod, nanging ora déning Gusti – lan lumantar pakaryané padha ngangkat urip biara iki tekan tingkat asketisisme sing cukup dhuwur; biara pangasingan kuwi ora diadegaké manèh sacara resmi déning Sinod nganti taun 1817. Saka taun 1801 nganti 1809, hieroschemamonk Theodore, muridé Paissius, makarya ing kéné; ing pungkasan abad kaping 18 lan wiwitan abad kaping 19, sang makarios Zlobin († 1839), muridé sang Cleopas II, uga ngungsi ing biara pangasingan. Kaya sing wis kasebut, Sang Sepuh Vasily Kishkin lan Sang Sepuh Leonid saka Optina ngladeni dadi abbot ing kene sajrone pirang-pirang taun (1806–1811). Panti pertapa cilik lan mlarat iki, utamané amarga Panutan Vasily Kishkin (pimpinan wiwit taun 1800 nganti 1806 lan saka 1811 nganti 1827), dadi misuwur ing kalangan para biksu amarga kasederhanaan urip para wargané[1335] .

Urip monastik uga nduwèni standar sing dhuwur ing Biara Ibuné Gusti Sofronius, sing diadegaké wiwit abad kaping 16, banjur dirusak déning bangsa Tatara, lan diadegaké manèh watara taun 1630, dadi dikenal minangka Biara Ibuné Gusti. Nganti taun 1656, biara iki kagandhèng karo Biara Molchensky ing Putivl (Diokeze Kursk). Amarga upaya loro asketis sing ketat, Sofronius lan Nikon, Patriark Nikon maringi kamardikan marang biara iki, lan Abas Sofronius, sajrone jabatane sing dawa minangka pimpinan biara, njaga urip monastik ing kana kanthi standar sing dhuwur. Sawisé seda, biara iki dadi dikenal umum minangka Hermitage Sofronius. Malah paugeran taun 1764 nemtokake jumlah biarawan sing cukup akèh – 30 wong sakabehe. Ing taun 1779, bapak tuwa Theodosius Maslov pindhah menyang Hermitage Sofronius bebarengan karo akèh biksu saka Biara Tyasmin; dhèwèké makarya ing kana nganti taun 1803, lan ing sangisoré pimpinane aturan komunal Gunung Athos diparingaké ing biara kasebut. Biksu Gerasim, muridé Paissius lan pertapa sing ketat, uga nemokake pangayoman ing kéné[1336] .

Biara liyane sing ngreksa paugeran asketis sang Paissios kanthi tliti yaiku Biara Kirillo-Novoezersky[1337] , ing ngendi pangreksa paugeran kasebut kanthi semangat, Archimandrit sepuh Theophan Sokolov, ngladeni dadi abbot lan panguwasa sajrone 40 taun (1793–1832). Sajrone uripé sing dawa (1752–1832), Theophan ditakdiraké ketemu meh kabèh ahli tapa brata lan para sepuh ing jamane kanthi langsung lan ngrasakaké pangaribawaé saka cedhak. Dheweke asalé saka kulawarga bangsawan Sokolov; nalika umuré 14 taun , Fyodor (jeneng donyané) mutusaké mlebu biara, nanging wong tuwané ora gelem nglilani. Ing taun 1771, dhèwèké manggon ing Moskow, ing kono dhèwèké miwiti makarya dadi abdi nagari. Wabah nggegirisi sing wektu kuwi nyerang Moskow—sing banjur dicritakaké Theophan ing *Notes*-é—lan karusakan sing

---

[1334] Zverinsky. 2. No. 1057; Denisov. No. 630; Stroev. Op. cit. kaca 913; Biara Ortodoks Rusia. kaca 373; Misail, Uskup. Biara Ploshchanskaya Ibune Gusti (1897). kaca 8, 10; Popov. Op. cit. kaca 9. Siji biksu sing jenenge Athanasius Gorovsky nggawe pirang-pirang salinan karya Paissius ing kene. Bisa uga iki sing kondhang minangka sesepuh Athanasius. Delengen uga: PBE. 1. kaca 592.

[1335] Zverinsky. Jilid 1, No. 92; Denisov. No. 626; Biara Ortodoks Rusia. kaca 919; Stroev. Op. cit., kaca 376; Pimen. Op. cit., kaca 66–68; Hilarion, biksu. Uripé Hierodekon Melkisedek, ing: Bacaan Rohani 1889. 2, kaca 186–187; Hilarion, biksu. Uripé Sang Makarios saka Beloberezhsk. Ibid. kaca 290–302; lan uga karya: Para Sepuh ing Hermitage Bryansk Beloberezhsk, adhedhasar cathetan Hieromonk Israel, ing: Oryol Diocesan Gazette. 1909. 44–45 (ora kasedhiya kanggo aku).

[1336] Yatsimirsky. Op. cit. kaca 545; Pimen. Op. cit. kaca 19; Subbotin. Op. cit. kaca 15, 18; Keterangan babagan Biara Kelahiran Putivl karya Sofronius (1846).

[1337] Zverinsky. Jilid 2, No. 868; Denisov. No. 565; Biara-Biara Ortodoks Rusia. kaca 128. Biara Santo Siril saka Novoezersk diadegaké ing taun 1507 déning Sang Mulya Siril saka Novoezersk (w. 1537), sawijining muridé Sang Mulya Kornelius saka Komel. Biara iki misuwur amarga ketegasan urip monastiké; tansah netepi paugeran komunal; kagungané tanah sithik; kita ora nemokaké dokumen sing nuduhaké yèn biara iki melu dagang utawa ijol-ijolan tanah.

disebabaké malah nguwatké niaté kanggo urip monastik. Ing taun 1772 utawa 1773, dhèwèké pungkasane bisa nepati pangajabé.

Dheweke lunga menyang Hermitage Sanaksar, ing kono sang tuwa Theodor Ushakov dadi abbot. Saka dhèwèké, Theophan Sokolov sinau dhasar-dhasar asetik urip monastik lan tetep dadi pangagum marang sang tuwa monastik nganti pungkasaning uripé. Ing wektu iku, dhèwèké ketemu karo Uskup Tikhon saka Zadonsk sing asetik, lan patemon iki mesthi ninggalaké kesan sing langgeng marang biksu enom mau. Nalika taun 1774, Sang Sepuh Theodore Ushakov kapaksa ninggalake biara amarga campur tangan lan intrik panguwasa sekuler, rahib Theophan uga ninggalake biara lan pindhah menyang Biara Vvedenskaya Ostrovskaya, ing ngendi Sang Sepuh Cleopas I wektu iku makarya. Ing kéné, Theophanes nglampahi telung taun ing sangisoré pituduh rohani Cleopas, saka dhèwèké dhèwèké sinau akèh babagan cara urip para biksu Gunung Athos lan babagan sang tuwa Paissios. Banjur dhèwèké nampa idin lan berkah saka sang tuwa kanggo lunga menyang Gunung Athos. Ing dalan, Theodore Sokolov lan sawetara biksu liyane mandheg ing Biara Tiasminsky, ing ngendi Sang Sepuh Theodosius Maslov dadi abbot wektu kuwi. Sanajan Theodore nyuwun, Sang Sepuh Theodosius ora maringi berkah kanggo nerusake lelampahan menyang Gunung Athos – mula dheweke kudu tetep ing Tiasmin. Ing kono, Fyodor Sokolov dicukur rambute dadi biarawan kanthi jeneng Theophan, lan Eyang Theodosius njupuk dhèwèké ing sangisoré bimbingan rohani.

Theophanes tansah kelingan kanthi katresnan gedhe wektu sing dienggo ing sangisoré pandhuan Eyang Theodosius. Sayange, kahanan iki ora suwe. Kahanan biara-biara Ortodoks Yunani ing pérangan Moldavia sing, miturut Perjanjian Kuchuk-Kainardji (1774) antara Rusia lan Turki, wis diserahake marang Porte, dadi banget angel amarga macem-macem bentuk panganiayaan saka panguwasa Turki. Mula, Eyang Theodosius mutusaké mindhah komunitas biara Tiasmyn menyang Rusia. Kajaba iku, ing antarané komunitas biara ana sawijining biksu sing jenengé Athanasius, wong sing andhap asor banget lan seneng nindakake pakaryan sing paling abot lan reged ing biara. Athanasius iki ora liya yèn dudu seduluré Uskup Job, sing wis kasebut ing kéné, lan uga seduluré Pangeran G. A. Potemkin sing kuwasa. Mung sang tuwa Theodosius sing ngerti rahasia iki babagan Athanasius sing andhap asor lan ngarep-arep yèn dhèwèké dikirim menyang St. Petersburg karo panyuwunan pindahan, sesambetan kulawargané bakal njamin upaya iki kasil. Kanthi restu saka Eyang Theodosius, Athanasius milih biksu Theophanes dadi kancane. Petisi Theodosius kasil; miturut dhawuh Kaisar, Eyang Theodosius lan mayoritas komunitas biara diparingi idin pindhah menyang Rusia, ing ngendi Hermitage Sofronius wis disedhiyakake kanggo dheweke. Wiwitane, Theophanes uga tetep ing biara iki, nanging ora suwe, miturut dhawuhé Metropolitan Gabriel, sawatara biksu sing wis pindhah saka Tyasmin—kalebu Theophanes—diundang bali menyang St Petersburg, menyang Lavra Alexander Nevsky, kanggo ngatur urip monastik ing kana.

Mula, tinimbang tetep ing sangisoré pandhuan bapa tuwa Theodosius, Theophanes nemokake dhèwèké ana ing kutha krajan, ing swasana sing béda banget, sing mesthi waé ora bisa nyukupi kecenderungan asetiké. Nanging ing kéné dhèwèké diakoni déning Metropolitan Gabriel dhéwé. Theophanes ora suwe dadi juru gudang ing biara, amarga Metropolitan Gabriel njupuk dhèwèké dadi abdi pribadiné minangka pangurus sel. Ora suwé, Theophanes dadi wong kapercayan lan sekretaris Metropolitan; Metropolitan ora suwé nyadari yèn Theophanes bisa mbantu nguripaké manèh cara urip monastik sing sejati ing biara-biara. Metropolitan Gabriel, sawijining priya sing atiné prasaja lan andhap asor, ngajeni Theophanes ora mung minangka biksu sing ketat, nanging uga amarga dhèwèké butuh pitutur saka Theophanes, amarga Theophanes, amarga sesambungane karo para sesepuh lan wektu sing wis dienggo ing biara-biara, ora mung bisa mriksa kanthi bener panyebab ambruké urip monastik, nanging uga bisa ngajokaké langkah-langkah kanggo mbenerake. Mula saka iku, jeneng Theophanes dadi raket gegandhengan karo jeneng Uskup Gabriel ing pelaksanaan reformasi monastik. Amarga pitulungané Theophanes, reformasi iki adhedhasar pandangan asketiké sang tuwa Paissius Velichkovsky lan dilakokaké déning para biksu sing wis disaranaké Theophanes marang Gabriel. Sajeroning sepuluh taun, Theophanes ngladèni minangka pangreksa selé metropolit; nanging sejatiné dhèwèké ora mung pangreksa sel, nanging uga dadi asistèn utama lan penasihaté. Lan sajrone wektu kuwi, dhèwèké tetep dadi biksu prasaja. Nanging miturut karsaé, Metropolitan nglantikaké Theophanes dadi hieromonk (1785) lan ing taun 1791 ngangkat dhèwèké dadi abbot ing Biara Modena (ing Keuskupan Novgorod) kanggo mbalèkaké biara sing meh kabèh rusak. Hieromonk Theophanes makarya ing kana rong taun, lan ing taun 1793 dikirim déning abbot menyang Biara Kirillo-Novoezersky.

Para warga kutha Belozersk bola-bali ngeluh marang Metropolitan yèn ing biara kuna sing biyèn kondhang iki ora ana tapak urip monastik sejati maneh, lan padha nyuwun supaya piyambakipun njupuk

langkah-langkah kanggo nylametaké biara saka karusakan total. Romo Theophan nemokake biara kasebut ana ing kahanan sing banget ngenesake: siji-sijine rohaniawan ing kana yaiku hieromonk sing ringkih sing, amarga cacat tuwa, wis ora bisa manèh nindakake ibadah. Kadhangkala, sawijining imam saka paroki pedesaan ing sacedhake teka ing biara kanggo nindakake ibadah. Komunitas biara mung dumadi saka loro biksu lan wolu novis, sing urip manut karsa dhéwé. Bangunan biara wis rusak parah, amarga wis puluhan taun ora ana sing ngrawat, lan amarga kekurangan dana, ora ana sing bisa ditindakake kanggo nylametaké gréja lan bangunan liyané saka karusakan.

Pramana Biara Kirillo-Novoezersky bisa dianggep minangka conto khas saka akèh biara terpencil – iki minangka akibat saka langkah-langkah pamaréntah sing ditrapaké ing abad kaping 18, nalika Dewan Ekonomi sacara harfiah ngrampok biara-biara, ninggalaké bangunan biara – asring struktur watu sing éndah – kanggo nasibe dhewe lan karusakan amarga cuaca, tinimbang migunakake bangunan-bangunan kasebut kanggo tujuan praktis apa wae. Taun demi taun, udan mlebu liwat atap sing bocor lan salju tiba ing njero. Para biksu pindhah saka sel sing rusak parah menyang sel liyane sing kondisine rada luwih apik, lan ora ana sing ngopeni kanggo njaga bangunan biara. Banjur teka sekularisasi lan alokasi negara taun 1764, nanging dana sing diwènèhaké marang para biara meh ora cukup kanggo nyukupi panganan sawatara biksu. Ora nganti awal abad kaping sanga welas kahanan finansial para biara saya membaik, kaya sing wis kasebut, lan banjur bisa mbangun bangunan anyar. Kawruh saka sajarah akèh biara manawa, ing separo kapisan abad kaping 19, kabèh dana biara digunakaké kanggo pambangunan. Archimandrite Pimen, sing wis kasebut ing kéné, nyritakaké ing *Memoiré*-é sepira akèh wektu sing digunakaké kanggo urusan pambangunan nalika dhèwèké dadi abbot. Kahanan sing padha uga kelakon ing biara-biara liyané[1338] .

Theophanes uga kapeksa nyawisake wektu lan tenaga sing akeh kanggo perbaikan njaba biara, saéngga tampilan biara kasebut owah sakabehe sajrone jabatane minangka abbot. Nanging ing wektu sing padha, dhèwèké uga ngreformasi urip internal biara. Dhèwèké ngenalaké aturan komunal, lan jumlah biksu ing biara saya mundhak saben taun. Theophanes dadi bapak rohani kanthi sukses gedhé, maringi pitutur rohani marang akèh novis lan biksu anyar sing lagi diangkat. Sedhela sadurunge Theophanes seda, nalika Archimandrite Pimen—sing wektu kuwi isih novis enom—ngunjungi Biara Kirillo-Novoezersky, dhèwèké nemokaké yèn ana owah-owahan gedhé sing wis kelakon ing kana: loro-loroné tampilan njaba lan kahanan jero biara wis saya apik banget; Ana tertib lan semangat asketis krasa banget; biara kasebut maneh entuk katresnan saka para umat. Luwih saka 30 taun, Sang Tuwa Theophanes makarya ing biara iki, netepake pandangan Sekolah Paissian babagan urip biara.

Pangaribawa rohani Bapa Theophan ngrembaka nganti menyang biara-biara jejere sing kaparingi kapenak ing pangopènané. Salah sijiné yaiku Konvent Goritsky; Sang Sepuh Theophan maringi pitutur rohani marang para biarawati Goritsky lan banget remen marang konvent iki. Ing telung taun pungkasan uripé, Bapa Theophan ora dadi abbot maneh, nanging dhèwèké terus maringi pitutur rohani marang para biarawati ing Biara Goritsky.

Ing tanggal 3 Desember 1832, Sang Sepuh Theophan séda sawisé nglakoni urip sing dawa lan pinunjul. Warisané dadi kélangan padhang tumrap generasi sabanjuré amarga sosok-sosok sepuh Optina, lan Bapa Theophan arang banget dikenal ing sajarah monastisisme Rusia. Nanging dadi tugas panaliti kanggo negesake perané ing sajarah monastisisme, amarga piyambakipun kalebu salah siji tokoh sing nyumbang ageng kanggo kebangkitan urip monastik ing pungkasan abad kaping 18[1339] .

Tokoh Theophan migunani kanggo nglengkapi gambaran para sesepuh lan askétis sing kalebu ing sekolah Paissius Velichkovsky. Nanging, pusat-pusat spiritual lan tokoh-tokoh sing kasebut durung nglumpukaké kabèh gerakan askétis ing jaman kuwi . Malah ing njaba kerangka sekolah Paissius, gerakan iki muncul kanthi semangat sing ora kalah lan ora kliwat tanpa ninggalaké jejak ing monastisisme.

[1338] Pimen. Op. cit., macem-macem panggonan.

[1339] Sumber utama kanggo biografi Theophan yaiku *Notes*-e, sing sanadyan cekak, nyedhiyakake gambaran sing urip lan nyemplungake pamaos ing swasana hierarki biara lan urip biara sacara umum ing jaman kuwi. Cathetan-cathetan iki kalebu ing buku: Subbotin, N. Archimandrite Theophan, Abbot of the Kirillo-Novoezersky Monastery (1862). kaca 55–75. Delengen cuplikan saka cathetan kasebut ing bukuku (kaca 128–139). Delengen uga biografi Theophan déning Subbotin (kaca 1–54) lan surat-suraté sing ngemot macem-macem piwulang asetik (kaca 76–178). Surat-surat saka Ibu Biara Theophania Gotovtseva marang Theophan uga wis diterbitaké: Abbess Theophania (1868). Cathetan Archimandrite Pimen babagan Theophan lan biarahe pancen narik kawigaten. Pimen. Op. cit., kaca 33–37, 45–47.

8. St Tikhon saka Zadonsk

Nalika kita mirsani kanthi teliti gerakan asketik iki, ana tokoh liya sing nggumunake muncul ing ngarep kita sacedhake sosok sing ajaib saka Sang Mulya Seraphim saka Sarov – St Tikhon saka Zadonsk.

Para wali iki, Tikhon lan Seraphim diurmati kanthi istimewa déning umat Rusia sing taat, ora amarga padha urip miturut semangat Kristen sejati ing jaman modhèrn, nanging amarga tuladhané ing ascetisme lan kasucian sing banget cedhak karo idéal taat umat sing ngajeni andhap asor, prasaja, angeting ati sing mbukak marang donya, lan sambungan batin karo donya kuwi. Nalika maca riwayat para askét Rusia kaya Sang Mulya Seraphim lan St Tikhon, lan tanpa sengaja mbandhingaké karo para wali ing Gréja Katulik, kita kelingan St Francis saka Asisi, sing tuladhané banget cedhak karo idéal Kristen saka kesalehan Rusia. Ora kebetulan yèn sawatara sarjana wis mbandhingaké St. Fransiskus karo St. Serafim[1340] .

St Tikhon lair ing taun 1724 ing kulawarga juru maca mazmur ing désa sing mlarat lan kelangan bapaké nalika isih cilik banget; kabèh kulawarga urip saka upah cilik ibuné, sing disewa para tani kanthi upah murah. Ing taun 1735, bocah iku digawa menyang Novgorod kanggo mlebu sekolah teologi, lan ing taun 1740, minangka salah siji lulusan paling unggul ing sekolah kuwi, dhèwèké ndhaptar ing seminari teologi lokal. Amarga prilaku lan ketekunané sing dadi tuladha, dhèwèké diangkat dadi guru basa Yunani kanggo kelas ngisor sanajan durung lulus ujian pungkasan, lan sawisé lulus dhèwèké dadi dosen retorika. Seduluré, sing urip mlarat banget, ngajak dhèwèké njupuk jabatan dadi pandhita désa supaya kahanan kulawarga bisa luwih apik. Nanging Timofey Sokolovsky (jeneng donyané Tikhon) nolak panyuwunan kuwi. Mengko, dhèwèké nyritakaké sawatara kedadeyan sing wis kelakon marang dhèwèké, sing dianggep minangka pratandha saka ndhuwur supaya milih dalan sing béda.

Ing umur 34 taun, Timofey ngucapake sumpah monastik nganggo jeneng Tikhon; iki kelakon tanggal 10 April 1758. Sawetara sasi sawisé kuwi, dhèwèké diangkat dadi hieromonk lan diparingi jabatan inspektur (prefektus) seminari teologi. Setahun sawisé (1759), dhèwèké dadi archimandrite, abbot ing Biara Zheltikov lan rektor seminari teologi ing Tver. Mangkono, Tikhon miwiti dalan lumrah minangka biksu sarjana; pas wektu kuwi, ordo biksu sarjana pungkasané wis netep dadi kelas dhéwé lan nduwèni wangun sing ajeg. Nanging, pakaryané minangka guru ora nyukupi kepinginan batiné kanggo mlebu biara sing adoh lan nyawisake dhiri ing urip sepi; kepinginan kanggo nglakoni tapa brata saya kuwat ing batiné.

Ing tanggal 13 Mei 1761, Tikhon diangkat dadi uskup lan diangkat dadi uskup vikaris Keuskupan Novgorod. Nanging wiwit tanggal 3 Februari 1763, Uskup Tikhon dipercaya kanggo ngatur mandhiri Keuskupan Voronezh. Ing wektu kuwi, kuwi kalebu salah siji keuskupan paling mlarat. Amarga upaya Dewan Keuangan, biara-biara lan kediaman uskup wis rusak total; paroki-paroki sithik lan mlarat banget. Saliyane, diosek iku dadi papan panggonané akèh Wong Pracaya Lawas, sing entuk kabebasan luwih gedhé ing jaman Catherine; akèh sing sacara jenengé Ortodoks uga melu ing skisma. Keuskupan iku, sing dumunung ing pinggiran negara, kebak wong sing gawe rusuh, nalika takhayul lan ala tumindak nyebar banget ing antarané wong-wong. Uskup Tikhon ngadhepi tugas sing gedhé lan nuntut banget nganti dhèwèké ing wiwitan kélangan semangat lan nyuwun marang Sinode supaya diijini pensiun, nanging panjaluké ditolak.

Tikhon tetep dadi uskup diosek luwih saka patang setengah taun. Kebingungané ing wiwitan ora suwe sirna, lan ora suwé Uskup Tikhon bisa nggayuh akèh prestasi. Para rohaniawan paroki nduwèni standar pendhidhikan lan moral sing asor, lan Tikhon miwiti makarya kanthi semangat gedhé ing babagan pendhidhikan rohani. Panjenengané ngukum kanthi abot banget marang wong-wong sing wis nindakake kaluputan. Panjenengané nyusun manéka rupa piwulang lan panjelasan kanggo para rohaniawan, nerangake ajaran Gréja; panjenengané nulis babagan tugas imam, dhasar moral lan wigati jabatan imam, pangreksan pastoral ing paroki, lan topik-topik liya. Panjenengané nyawisake akèh wektu lan tenaga kanggo seminari teologi lan loro perguruan teologi sing wis diadegaké. Nalika ngunjungi paroki-paroki, Panjenengané ing khotbahé nyoba nerangaké marang umat makna urip Kristen, lan uga nyusun khotbah tinulis kanggo umat paroki. Saka sajarah Keuskupan Voronezh nalika masa episkopat Uskup Tikhon, kawruh manawa sang wali ora tau nganggur lan nyawiji sakabehé ing tugas-tugas arkipastoralé. 13 biara ing keuskupan uga tansah dipantau dening piyambakipun. Sabanjure, piyambakipun nyerat sawatara piwulang kanggo para biksu lan loro karya khusus: 'Piwulang Kanggo Para Biksu' lan 'Tembung Pangajab Kanggo Wong-wong Sing Wis Mbalik Saka Donya Kosong Iki Marang Kristus'.

[1340] Contone, ing karya Lodyzhensky sing jero lan wicaksana: *Superconsciousness* (1911) lan *The Invisible Light* (1912).

Kanthi semangat sing istimewa, Uskup Tikhon nglawan takhayul sing nyebar ing masyarakat, ngecam kuwi ing khotbahé. Kakuatan batin tembungé nggerakaké wong, lan dhèwèké kasil ngilangi akèh kabiasaan pagan sing sadurungé nyebar ing urip saben dinané.

Sanadyan ngemban tugas administratif sing aktif lan abot, Uskup Tikhon ora nglirwakake urip batin rohani. Panjenengané nglampahi wengi-wengi kanggo ndedonga, nyusun manéka tulisan, utawa maca Bapa-bapa Gereja, utamané St. Yohanes Krisostomus, sing dipun ajeni sanget. Nanging, awaké ora kuwat nahan urip sing abot banget kuwi, lan dhèwèké kerep lara. Uskup mau kapeksa nyuwun marang Sinode kaping pindho, nyuwun pensiun. Ing wektu iki, Sinode nyetujoni panyuwunané, lan ing taun 1767 Uskup Tikhon dibebasaké saka jabatane.

Wiwitane, uskup nglampahi masa pensiuné ing Biara Tolshevsky, nanging iklim sing ora sehat meksa dhèwèké pindhah menyang Biara Zadonsky, sing dumunung ing pinggir Kali Don ing Keuskupan Voronezh sing padha. Mangkono diwiwiti periode pungkasan ing uripé, nalika dhèwèké nyawisake dhiri sakabehe kanggo upaya spiritual lan asketik batin. Saka njaba, uripé sang wali prasaja, meh mlarat: dhèwèké manggon ing sel cilik, turu ing kasur jerami tipis ing sangisoring jubah kulit wedhus lawas sing wis aus, nganggo jubah biara prasaja saka kain kasar, lan tansah nganggo sepatu anyaman ing sajroning selé. Kabèh duwéné muat ing sabuk punggung kulit lawas; mung buku-buku sing dijilid kulit sing nambah variasi marang perabotan selé sing prasaja. Panganan uskup prasaja lan sithik banget nganti pangreksa selé, Chebotarev, kerep nyoba ngajak sang askétis supaya mangan sanadyan mung sithik manèh. Donga dadi fokus utama ing uripé; dhèwèké rawuh ing kabèh ibadah ilahi saben dina, seneng maca nalika ibadah lan nyanyi bareng para biksu ing paduan swara. Ing taun-taun wiwitan, Uskup Tikhon nindakake Liturgi Ilahi nganggo busana uskup, nanging sawisé kuwi, amarga andhap asor, dhèwèké wiwit rawuh ing ibadah nganggo jubah prasaja; mung nalika dhahar awan ing pawiyatan dhèwèké kadang nganggo jubah agung utawa epitrachelion. Antarane pamujan, piyambakipun nyemplung ing maca Kitab Suci; nalika dhahar bengi, pangreksa selipun, manut paugeran biara, maca Kitab Suci kanthi banter marang piyambakipun. St. Tikhon nglampahi bengi meh tansah tanpa turu, kagem ndedonga.

Dheweke kandha marang pangreksa seliné yèn dhèwèké kudu nglawan manéka godaan. Dhèwèké utamané kasangsaran amarga mikir apa dhèwèké nduwé hak batin kanggo ngindhari tugas-tugas sing diparingaké déning jabatan uskupé, lan mandheg ngladèni wong Kristen, malah nyawisaké dhiri mung kanggo kaslametan nyawané dhéwé. Kacilakan batine saya abot nganti Tikhon mutusaké nulis marang Metropolitan Gabriel ing St Petersburg, sing biyèn tau dadi vikare, lan nyuwun jabatan. Nanging ing bengi sadurungé arep ngirim layang, uskup iku ngimpi nganti yakin supaya ngrobek layang mau. Ing wektu sing padha, kedadeyan liya sing nguwatake tekade kanggo tetep manggon ing biara salawas-lawase. Ing sawijining dina, Santo Tikhon lenggah ing ambiné selé, kesasar ing pikiran, sing banjur diterangake minangka godaan ngluhurake dhiri. Tiba-tiba, sawijining wong edan suci sing manggon ing biara, kanthi jeneng mburi Kamenev, mlayu marani dhèwèké lan nyekel uskup ing pipiné, kandha: 'Aja sombong.' Ing tamparan kuwi, Tikhon weruh yèn kuwi minangka celaan tumrap kelemahan batiné. Ora ana sing nyritakake babagan sangsara batin, godaan jasmani lan rohani, utawa kelesuan lan keputusasaan batin kanthi terus terang kaya St. Tikhon. Kanggo ngentekake tenaga fisiké, dhèwèké makarya ing kebon lan motong kayu.

Wong-wong ing jamané padha rembug dawa bab asor atiné, katresnan Kristené marang wong liya, lan pangertosané ing babagan rohani. Alon-alon, gesang batiné sang wali iku nemu tentrem; dhèwèké saya mundur saka urip umum lan meh kaya wong tapa brata; wektu puasane saya suwe, lan dhèwèké nyawisake wektu luwih akèh kanggo ndedonga. Sajrone telung taun pungkasan, dhèwèké ora nate ninggalake selé.

Dheweke digawa menyang sel kuwi amarga wahyu sing diduwèni nalika turu. Ing sawijining impen alus, dhèwèké weruh pesta ing padang suket ing ngarep kraton kristal sing tembus pandang; dhèwèké kepéngin banget menyang padang kuwi, nanging ana kekuwatan sing nyegah, banjur dhèwèké krungu swara: 'Sawisé telung taun kowé bisa mlebu, nanging saiki, kerja.' Ing selé, dhèwèké mung ngomong karo pangreksa selé, , lan kuwi uga arang banget. Kaya St. Seraphim, dhèwèké weruh Perawan Maria sing Paling Suci karo loro rasul. Sawijining wektu, dhèwèké nampa tamparan manèh – ing ngimpi: sawijining imam nggawa bayi metu saka altar ing pangkuané, dibungkus kain kafan. Tikhon nyium bayi mau ing pipi tengen, banjur bayi mau mbaleni nyentuh pipi kiwa. Nalika sang wali tangi, piyambakipun weruh yèn pipi kiwa lan sikil kiwaé lumpuh; kedadéan iki setaun sadurungé piyambakipun séda. Ing dina-dina pungkasané, swarané dadi ringkih banget; mung panjaga selé sing bisa mangertèni apa sing diomongaké. Sawijining dina, Tikhon ngandhani pangreksa

selé yèn dhèwèké mung nduwé telung dina manèh kanggo urip, lan ing pungkasan wektu kuwi dhèwèké pancèn seda marang Gusti; iki kelakon ing esuk banget tanggal 13 Agustus 1783.

Pangurmatan marang Tikhon ing antarané wong-wong wiwit sawisé seda, utamané amarga saben taun ana tambah akèh laporan panyembuhan mujijat ing kuburé ing gréja biara. Sadurungé kanonisasié ing taun 1863, nganti 100 panyembuhan wis kacathet sacara resmi ing kana. Wiwit taun 1845, jasad sang wali kasebut ditemokaké ora rusak, nanging Kaisar Nikolaus I ora maringi idin kanggo kanonisasi Santo Tikhon. Mung ing jaman Kaisar Alexander II, tanggal 13 Agustus 1863, reliké dibukak kanthi upacara lan Santo Tikhon dikanonisasi.

Nalika manggon ing Biara Zadonsk, Santo Tikhon saka Zadonsk nulis pirang-pirang karya, sing umume nyakup pitakon babagan teologi moral. Karya-karya kasebut kalebu karya utama, *Babagan Kristen Sejati* (1770–1771), uga *Surat-surat marang Kanca-kanca* lan *Surat-surat Biara* (kabeh koleksi saka taun 1772–1775); iki ngemot macem-macem pandhuan lan piwulang, disusun ing wangun wangsulan pitakon sing dialamatake marang dheweke utawa marang surat-surat sing ditampa. Ing taun-taun pungkasané (1777–1779), sang wali nyambut gawe ing buku *The Spiritual Treasure, Gathered from the World*, sawijining kumpulan renungan cekak (157 sakabèhé), sing nyritakaké akèh pengalaman mistik sang wali. *The Spiritual Treasure* kanthi apik nggambaraké watak spiritual panganggité – sawijining askét lan mistikus. Renungan sang wali babagan fenomena alam lan maknané, sing kalebu ing kéné, uga éndah banget. Karya-karya St. Tikhon wis dicetak maneh pirang-pirang kaping lan kalebu buku sing paling akèh diwaca déning umat. Karya St. Tikhon *Babagan Kristen Sejati* kamungkinan dipengaruhi déning risalah Arndt kanthi judhul sing padha, sing diajeni banget déning sang wali[1341] .

9. Tuladha kapilih saka asetikisme

Kanggo menehi gambaran sing luwih lengkap babagan asketisisme ing abad kaping 18 lan kaping 19 kanthi garis-garis paling amba, kita uga kudu nyebut sawetara tokoh liyane.

Antarane hierarki gereja ing abad kaping 18, Uskup Joasaph Gorlenko (1705–1754) misuwur amarga kesalehan batine. Kaya St Tikhon, dhèwèké dadi wujud kerendahan ati, kehangatan, lan katresnan Kristen. Minangka Uskup Belgorod (1748–1754), Joasaph entuk katresnan jero saka rakyat lan rohaniawan – sawijining prastawa sing arang banget ing abad kaping 18, nalika biasane ana jurang sing misahake uskup saka rohaniawan. Ing kabèh babagan administrasi keuskupan, Uskup Joasaph nuduhaké pangerten jero marang kasangsaran para imam désa sing mlarat lan nindakaké sak kuwasa kanggo ngurangi kasulitan finansial para rohaniawan. Ing urip pribadhi, Joasaph iku wong asetik sing banget ketat. Kamungkinan kaku puasane dadi panyebab seda prematuré. Sawisé Joasaph séda, umat ing papan iku wiwit ngurmati dhèwèké, lan asring ana wong lara sing mari ing kuburé. Nalika kuburé dibukak, reliké kapanggih ora bosok, lan tanggal 4 September 1911 piyambakipun dikanonisasikaké déning Gréja Rusia minangka wali [1342] . St Joasaph lan St Tikhon saka Zadonsk dadi tuladha ikatan raket antarané para uskup lan umat, lan iki dumadi nalika pamisahan hierarki gréja saka umaté saya cetha – sawijining fenomena sing nyebar banget sajrone periode Sinodal lan banget ngrusak urip agama wong-wong.

Salah siji tokoh sing luar biasa ing hierarki yaiku Uskup Ignatius Bryanchaninov (1807–1867), sing entuk pangalembana khusus ing kalangan komunitas biara amarga gaya urip asketiké, sambungane karo tradisi para sesepuh, lan tulisan-tulisane. Pangembangan spiritual Ignatius ora bisa digambarke minangka lumrah kanggo para uskup ing abad kaping sanga welas. Dmitry Alexandrovich Bryanchaninov iku putrané sawijining

---

[1341] Popov, A. St Tikhon saka Zadonsk lan Piwulang Moralé (1916); Lebedev, A. St Tikhon saka Zadonsk lan Uripé, Tulisan-tulisane lan Kanonisasi (edisi kaping 2, 1890, ditulis kanthi gaya populer). Cathetan saka pangreksa sel V. P. Chebotarev diterbitake ing: Tikhon. Karya (1899). 5. kaca 1–18. Biografi pisanan saka santo iki, sing sawenehé adhedhasar crita-crita saka wong-wong sing urip bareng, wis disusun wiwit taun 1796 déning Metropolitan Evgeny Bolkhovitinov sing bakal teka: A Description of the Life of Tikhon of Voronezh (St Petersburg, 1796); lan uga: Katrangan babagan Urip lan Karya Paduka Tikhon, Uskup Voronezh (Moskow, 1837). Sawisé kanonisasi, akèh karya anyar babagan Tikhon muncul, sing umume ditujokaké kanggo masyarakat umum; karya-karya mau, kaya Menaioné St Demetrius saka Rostov, dadi banget nyebar. Sebaran ikon sang wali mung bisa dibandhingake karo ikon St Sergius saka Radonezh lan St Seraphim saka Sarov. Edisi kapisan saka karyané (1836) durung lengkap. Edisi lengkap diterbitake ing taun 1889–1895 ing limang jilid; edisi loro jilid *Karya-karya St Tikhon saka Zadonsk* (St Petersburg, 1910) ora rampung sakabehe. Delengen bibliografi ing: RBS (1912), kaca 589. Uga delengen: Arseniew, N. v., *Die Grundzüge des russischen Frömmigkeitslebens*, ing: *Russische Blätter*. 1929. 2; idem, ing: *Der christliche Osten*. kaca 191–193; *Die Urgestalt der Brüder Karamasov*. Komentar déning Prof. Komarovich, ing: Dostoevsky, F. M. *Werke*. 1929. Edisi Piper. kaca 60.

[1342] Grechev, B. 'Saint Joasaph', ing: BV. 1911. 2–3. Zhevakhov, H. 'Saint Joasaph Gorlenko, Uskup Belgorod lan Oboyan (1705–1754). Bahan-bahan kanggo Biografi'. 3 jilid (1909–1911).

juragan tanah saka Provinsi Vologda. 'Wayah cilikku kebak kasedhihan,' pangakune Bryanchaninov mengko, lan iki sawenehé amarga perselisihane karo bapaké, sing kepéngin anaké milih karir sing cocog karo asal-usulé bangsawan. Nanging Dmitry enom ngimpi sel biara. Dheweke kanthi andhap asor manut kersané bapaké lan mangkat menyang St Petersburg kanggo latihan dadi perwira ing Sekolah Teknik Militer.

Miturut gambaran umum uripé, mlebu ing Sekolah Teknik kabuktèn dadi prastawa wigati, amarga ing kono, merga kabisane, Bryanchaninov narik kawigaten Grand Duke Nikolai Pavlovich, sing dadi patron khusus Sekolah Teknik Militer; lan nalika, ing taun 1825, Nicholas munggah ing tahta kaisaran Rusia, dhèwèké ora lali marang insinyur militer sing rajin, Bryanchaninov. Nanging sinau-sinaué ora maringi rasa puas ing batiné Bryanchaninov: 'Ana kekosongan sing nggegirisi lair lan wis saya gedhé ing atiku; ana rasa luwe, kangen sing ora bisa ditahan marang Gusti Allah.' Aku wiwit nangisi kelalaianku, nangisi kelalaian marang imanku, nangisi sepi manis sing wis ilang, nangisi kekosongan sing wis tak entuk—kabeh kuwi abot banget ing atiku, medeni aku, lan ngisi aku karo rasa yatim lan kekurangan urip. Lan pancen – iku kasangsaran jiwa sing wis nyasar saka urip sejati, saka Gusti. Aku kelingan: mlaku-mlaku ing dalan-dalan St Petersburg nganggo seragam kadet, karo luh mili saka mripatku… Ing renungan sing khidmat, aku nyopot seragam kadet lan nganggo seragam perwira. Aku nyesel pisah karo seragam kadet: nganggo iku, nalika mlebu omahé Gusti, wong bisa nyampur karo barisan prajurit, karo barisan wong cilik, lan ndedonga lan nangis sak karepé ati[1343] . Mangkéné dhèwèké nerangaké kahanan atiné sawisé kuwi. Nanging Dmitry lan sawetara kancané ngerti carané nemokaké wektu, ing antarané kelas lan latihan baris, kanggo nyukupi kabutuhan spiritual batiné. Ana lingkaran cilik kadet sing nduwéni jiwa religius nglumpuk ing sakupenge Dmitry lan kancané Mikhail Chikhachev; ing wayah sore, sawisé kuliah lan ibadah, padha kumpul ora mung kanggo mbahas babagan agama nanging uga kanggo ndedonga[1344] . Ing awal taun 1827, Bryanchaninov diangkat dadi perwira; nanging, ing pungkasan taun sing padha, dhèwèké lara abot lan pungkasane bisa ngajokaké panyuwunan pamunduran, sing banjur disetujoni, lan dhèwèké dipéncut saking dinas. Saiki dhèwèké bisa nepaki niyaté – mlebu biara.

Wiwitane, dhèwèké menyang Biara Alexander-Svir, ing ngendi Eyang Leonid manggon wektu kuwi, kanggo ketemu karo dhèwèké. Bryanchaninov ngrampungaké masa novis ing Biara Kirillo-Novoezersky ing sangisoré bimbingan Eyang Theophan Sokolov – Dmitry tetep ngladèni dhèwèké watara telung taun. Sawisé kuwi, dhèwèké nginep sawatara wektu ing Ploshchanskaya Hermitage, saka kono dhèwèké pindhah menyang Optina kanggo ketemu manèh karo Eyang Leonid, lan pungkasané mlebu ing Biara Glushitsky cedhak Vologda. Ing kéné, ing taun 1831, dhèwèké dicukur rambute dadi biksu lan diparingi jeneng Ignatius.

Ora suwe sawisé kuwi, nalika wis dadi hieromonk, Ignatius diangkat dadi abbot ing Biara Pelshensk sing cilik nanging kuna. Ing kéné, ing jero alas Vologda sing lebat, Ignatius bisa nyawisake dhiri kanggo urip asketik adoh saka donya, lan katoné impen-impené nalika isih enom pungkasane kasembadan. Nanging ing wektu kuwi, nalika salah siji kunjungané menyang Akademi Teknik, Kaisar Nikolaus kelingan marang dhèwèké lan krungu saka kepala akademi yèn Bryanchaninov wis mundur lan malah wis ngucapake sumpah biarawan. Tsar padha takon marang Metropolitan St Petersburg ing ngendi panggonané Bryanchaninov, lan diparingi kabar yèn dhèwèké njabat ing sawijining biara cilik. Miturut prentah Tsar , Ignatius dikirim menyang St Petersburg. Ing kana, hieromonk umur 26 taun iku 'dipromosi' dadi archimandrite, lan Tsar mrentah supaya dhèwèké diangkat dadi abbot ing sawijining biara sing ora adoh saka ibukota.

Iki yaiku Sergievskaya Hermitage, sing lagi ing kahanan surut. Biara iki dipugar nganggo biaya Tsar, lan Bapa Ignatius ngatur biara iki suwéné 24 taun; amarga pandangan asketik lan ketekunan abas enom iki, urip monastik sejati urip manèh ing biara. Kaisar tau kandha marang dhèwèké: 'Aku isih seneng kowe, kaya biyèn!' Kowe duwe utang budi marang aku amarga cara aku ngopeni kowe lan katresnanku marang kowe… Aku maringi kowe Hermitage Sergievskaya; aku kepengin kowe manggon ing kana lan ngowahi dadi biara sing, ing paningal kutha krajan, bakal dadi conto kanggo biara-biara liyane.' Nanging sanajan tanpa pangarep-arep saka Tsar iki, jabatan abbot Ignatius mesthi bakal nguntungake biara kasebut, awit pandangane babagan urip biara ora mung kabentuk saka pengalaman pribadine, nanging luwih-luwih saka pangaribawa para sepuh Leonid lan Theophanes, saka wong-wong mau dheweke entuk pangerten sing bener babagan dhasar-dhasar urip biara lan kayakinan marang kauntungan aturan komunal.

Luwih saka kuwi, kanggo Ignatius dhéwé, taun-taun sing dienggo ing ara-ara samun nduwéni makna gedhé: iki minangka wektu tuwuhing rohani, pangembangan dhèwèké minangka biksu, askètis sing ketat lan

[1343] Delengen bukuku (kaca 169). Suraté ana ing: BV. 1913. 1–2; Readings. 1875. 2.

[1344] Deleng: Leskov, N. Engineers Without Greed. Complete Works, vol. 2 (1903); ing basa Jerman: Leskow, N. Die Rechtschaffenen, ing: Corona, vol. 3, nomer 3–4.

wong sing setya; uga wektu sinau kanthi tuntas marang karya-karya Bapa-Bapa Gereja, sing dadi dhasar kanggo karya sabanjuré *Ascetic Experiences*, sing diurmati banget ing kalangan monastik.

Ing taun 1857, Archimandrit Ignatius diangkat dadi uskup lan ditunjuk ing Keuskupan Stavropol (sing wektu kuwi dikenal minangka Keuskupan Kaukasia). Ing taun 1861, piyambakipun pensiun saka keuskupan mau lan pindhah menyang Biara Nikolo-Babaevsky (ing Keuskupan Kostroma). Nganti seda ing tanggal 30 April 1867, piyambakipun manggon ing kéné, nyendhiri dhiri saking donya, nyambut gawe ing tulisan-tulisanipun; saking kéné piyambakipun njaga surat-menyurat ingkang jembar kaliyan akèh umat pracaya, ingkang asring nyuwun pitutur dhumateng piyambakipun babagan gesang monastik utawi gesang awam. Karya-karya paling wigati yaiku *Ascetic Experiences*, *An Ascetic Sermon*, *A Tribute to Contemporary Monasticism* (aturan tumindak njaba lan pedoman babagan urip batin para biksu), *On the Jesus Prayer. 'Pacelathon antarane Sang Sepuh lan Murid', 'Bab Nglakoni Sedhih' lan liya-liyané.[1345]

Panulisané nuduhaké yèn Ignatius iku wong askétis lan mistikus. Dhèwèké kalebu wakil-wakil Kristen Wétan sing nganggep tujuan pungkasan saka askétisme ora mung kaslametan jiwa, nanging deifikasi. Archimandrite Pimen, sing asring kita sebut lan sing ngerti Uskup Ignatius sacara pribadi, nulis manawa Ignatius banget ora puas karo monastisisme jamané lan ngajokaké para biksu kuna minangka tuladha; padha bisa njaga kasucian asliné mung amarga padha mundur saka kesia-siaan donya[1346] . Uskup Ignatius banget prihatin amarga serangan kasar marang monastisisme sing dadi ciri wiwitan taun 1960-an; serangan iki ora mung bisa diterangake dening fenomena negatif sing kedadeyan ing urip para biksu, nanging uga dening sentimen anti-Kristen saka kalangan liberal ing masyarakat. Miturut panemune Ignatius, iki ora mung kritik marang monastisisme, nanging uga upaya, kanthi cara apa wae sing perlu, kanggo nguji urip monastik—sing sawenehing bagean lumaku ing njaba tembok biara—kanggo macem-macem godaan. Mulane, miturut Ignatius, luwih becik para biksu adoh saka donya sak isa-isané: kaping pisan, kanggo njaga kasucian moral lan, kapindho, supaya ora dadi alesan kritik kaya ngono[1347] .

Sifat rohani Uskup Ignatius Bryanchaninov iku khas saka para uskup Rusia ing jaman Sinodal sing njupuk kekuwatan rohani saka tradisi asketis Gréja Wétan lan njaga hubungan karo bagean monastisisme Rusia sing sehat. Ora mung dheweke dhéwé dadi tuladha praktik asketis Kristen, nanging uga nyumbang kanggo kebangkitan monastisisme. Liwat karya lan tulisané, dheweke mbantu njamin yèn para biksu siji-siji lan malah sakabèhé biara padha mlebu ing dalan asketis sing bener miturut , lan akèh kekurangan sing diilangi saka urip monastik. Karep kanggo urip miturut semangat asketisisme Kristen ora tau surut ing kalangan biara, lan ana pirang-pirang conto asketisisme sejati, ing ngendi para biksu—apa kanthi sukarela utawa ing sangisore pangaribawa para sesepuh asketisisme kaya St Tikhon saka Zadonsk, Uskup Ambroise saka Ornatsk, Uskup Theophanes si Penyendiri, Uskup Ignatius Bryanchaninov lan liyané, padha nglakoni perjuangan rohani, mlaku ing dalan nyingkiri donya.

Karya Archimandrite Nicodemus *Biographies of Russian Ascetics of the 18th and 19th Centuries*[1348] nyritakaké crita akèh asketis saka antarané uskup Rusia, biksu, lan umat awam. Kita ora nduwèni bahan sing cukup dipercaya bab saben wong mau kanggo mastiake akurasi informasi sing disajikaké ing kéné. Bab akèh asetik sing pantes, mung ana cathetan lan memoar sing ora cetha, asring bertentangan, sing tekan marang kita, utawa malah mung laporan sing ora ngidini kita mbentuk kesan sing bener babagan asetik-asetik mau. Mula saka iku, ing tinjauan kita, ing siji sisih kita kapeksa matesi dhiri mung marang para asket sing paling misuwur, dene ing sisih liya, ing sawetara kasus—yen informasi biografi rinci ora ana—kita kudu wareg mung nyebut jeneng-jenenge kanthi cekak.

[1345] Pimen. Op. cit., kaca 22–24, 68–70, 101–111, 404–407. Biografi Ignatius ing: Karya. Jilid 1 (1885). kaca 1–80; edisi kapisan saka karyané, ing 4 jilid, diterbitaké ing taun 1867–1868; edisi kapindho, ing 5 jilid, ing taun 1885–1886; Surat-surat, ing: Readings. 1875. 1; BV. 1913. 1–2 (No. 3 – surat saka Metropolitan Filaret Amfiteatrov marang Ignatius); polemiké karo A. I. Herzen, ing: BV. 1913. 2. Bab Ignatius: Ignatius, Hieromonk. Ing Golek Gusti Sing Urip, ing: Suara Gréja. 1913. 1–2; karya utama: Sokolov, L. Ignatius Bryanchaninov. Uripé, Kepribadiané lan Panemu Moral-Asketiké. 2 jilid (1915) – sayangé, iki ora kasedhiya kanggo kita. 'Pengalaman Asketik', ing jilid 1, edisi kapindho; 'Khutbah Asketik', ing jilid 4; 'Pangurmatan marang Monastisisme', ing jilid 5. Delengen bukuku (kaca 168), ing ngendi sawetara suraté dicetak maneh.

[1346] Pimen. Op. cit., kaca 407.

[1347] *Ascetic Experiences*, ing: Collected Works, Vol. 1 (1867), kaca 532, lan *The Book of the Fathers* (1903), kaca 184.

[1348] Karya Nicodemus dilengkapi dening cathetan rahib Parthenius babagan lelampahané menyang papan-papan suci ing Rusia (deleng bibliografi); cathetan kasebut nerangake akèh pratondho asketisisme sejati ing biara lan ing donya sekuler. Karya sing padha uga ngemot cathetané babagan urip para rahib ing Gunung Athos, ing Moldavia, lan ing Yerusalem.

Jeneng Georgy Mashurin nduwèni kawentar khusus; dhèwèké iku wong asetik lan pertapa sing, amarga andhap asor Kristen lan rasa ora pantes nyekel 'pangkat malaikat' minangka biksu, tetep dadi novis sajrone uripé. Mashurin (1789–1836) iku bangsawan lan perwira ing resimen hussar. Ing buku iki, kita wis nyebutaké luwih saka sapisan yèn ing abad kaping 18 lan 19 akèh wong sing ngganti seragam perwira sing gagah karo jubah biara, lan wong-wong sing sejatiné bisa nduwé karir gemilang milih dadi prajurit Kristus; Mashurin kalebu salah siji prajurit kaya ngono. Ing taun 1818, dhèwèké pensiun saka tentara lan mlebu ing Biara Zadonsky dadi novis, yaiku biara sing biyèn dadi panggonané St. Tikhon nalika isih dadi biksu. Setahun sawisé, dhèwèké nyendhiri dhéwé ing sel cilik sing mung dihangataké ing mangsa adhem, nalika ana és sing banget parah. Ing sangisore selé, George nggali bolongan sing mirip guwa; ing wayah awan dhèwèké ndedonga ing dhengkul ing guwa kuwi, déné ing wayah bengi dhèwèké maca Kitab Suci utawa tulisan-tulisan askétik, lan ora mangan saben dina. Upaya asetik iki lumaku watara limang taun, sawisé kuwi dhèwèké ninggal guwané lan bali menyang selé. George banget dihormati déning wong-wong; akèh sing teka marang dhèwèké kanggo njaluk pitutur kaya marang sesepuh. Nanging dhèwèké arang banget nampa tamu mlebu ing selé. Dheweke surat-menyurat karo akèh wong pracaya, maringi pitutur babagan urip ing donya. Surat-surat mau wis diterbitaké limang jilid nganti taun 1870; kabaca jembar kaya layang-layangé bapa Ambrose saka Optina utawa Uskup Theophan Govorov, utamané ing kalangan awam. Georgy Mashurin iku tuladha arang saka wong asetik sing, sanadyan ora resmi dadi biksu, uripe luwih monastik tinimbang akèh wong sing wis ngucapake sumpah monastik. Urip nyendhirié lumaku 17 taun[1349] .

Theophan saka Solovetsky (1739[?]–1819) iku wong asketis sing ketat, pertapa, lan wong sing manggon ing ara-ara gersang. Dheweke kamungkinan asale saka Rusia Kidul; dhèwèké pisanan teka ing Kiev-Pechersk Lavra lan nglakoni tapa brata ing kana ing sangisoré pandhuan bapa Dositheus († 1788), banjur mangkat kanggo nglakoni pangumbaraan, sepisanan menyang Biara Nyamets marang bapa Paissius Velichkovsky, lan saka kana mlaku kaki menyang Biara Solovetsky (1778). Ing kéné dhèwèké nglampahi pirang-pirang taun ing pondhok alas, tanpa ana sesambungan karo sapa waé, malah ora karo para biksu ing Biara Solovetsky. Ana carita tangan sing menarik banget sing nyritakaké perjuangan Theophanes karo setan sing kerep mampir ing pondhok pertapa lan nyoba meksa dhèwèké supaya ninggalaké urip nyendhiri. Crita demonologi kaya ngono iku arang banget ditemokake ing hagiografi Rusia lan cathetan babagan urip para asket. Theophanes seda tanggal 26 Juli 1819 nalika yuswa 120 taun; miturut carita, dhèwèké wis ringkih banget amarga tuwa lan nglampahi dina-dina pungkasan uripé ing rumah sakit Biara Solovetsky[1350] . Siji maneh askétis sing ketat saka Biara Solovetsky yaiku kanca jamané Theophanes, rahib skema Gerasim (1740–1848). Wiwitané, dhèwèké ngungsi ing alas-alas Roslavl ing sangisoré pituduhé sang tuwa Arsenius. Ing taun 1823, sawisé pirang-pirang taun ngumbara ing panggonan suci, dhèwèké tekan Biara Solovetsky, ing kana sajrone 10 taun (1823–1833) dhèwèké manggon dadi pertapa ing guwa cilik ing alas, lan sawisé kuwi ing gubug ing alas.

Sawetara biksu sing luar biasa uga manggon ing Kyiv-Pechersk Lavra ing separo kapindho abad kaping 18 lan separo kapisan abad kaping 19. Kaping pisan lan paling utama, kita kudu nyebutake Sang Sepuh Dositheus sing wis kasebut mau, sing nglampahi pirang-pirang taun nyendiri ing guwa. Dheweke sing maringi pitutur marang calon Eyang Paissius—nalika semana isih novis enom—supaya lunga menyang Moldavia marani Bapa Basil lan sinau dhasar-dhasar urip monastik. Sawetara dasawarsa sawisé, dhèwèké ngutus Theophanes saka Solovetsky marang Paissius kanggo tujuan sing padha. Elder Dositheus nglampahi 30 taun ing pangasingan lan seda ing yuswa sing wis tuwa banget († 1788); muridé kamungkinan yaiku schemamonk Michael († 1815). Hieroschemamonk Vassian uga manggon ing kéné, sing tau diajak rembugan dawa déning Kaisar Alexander I ing taun 1816. Siji maneh asètik sing ketat saka biara iki, hieroschemamonk lan sesepuh Parthenius (1790–1855), kondhang banget lan diurmati. Dhèwèké mung nuntut siji kabecikan Kristen saka para rawuh lan anak rohani: supaya padha nyawisaké kabèh wektu, bébas saka gawéan lan urusan donya, kanggo pandonga. Biografiné nyritakaké sawijining wahyu sing maringi pakurmatan marang dhèwèké. Ing wahyu iki, Indhungé Gusti Allah rawuh marang dhèwèké, lan dhèwèké takon apa waé kawajibané sawijining

[1349] Poselianin. Askétika Rusia (1910); Surat-suraté Mashurin (2 jilid), sing wis dicetak bola-bali (edisi kaping lima taun 1870).

[1350] Nikodemus. Biografi. Juli; babagan isi 'Crita Sang Pertapa Theophanes', delengen: Popov. Op. cit., kaca 65–66; Yatsimirsky. Op. cit., kaca 546; Solovetsky Ascetics of Piety of the 18th and 19th Centuries, kaca 22–23.

biarawan; ing wangsulané, dhèwèké krungu: 'Mung ana siji kawajiban – ndedonga tanpa kendhat kanggo sak donya'[1351] .

Tokoh pertapa lan hierodeakon Melkisedek (1715–1840) nggawa kita bali menyang para asket ing alas Roslavl. Dheweke lair ing kutha Sumy (cedhak Kharkiv) ing kulawarga pedagang sugih. Nalika umur 25 taun, miturut panyuwunan bapakne, dheweke dipinang. Kanthi kebetulan, Maxim (jeneng sekuleré Melkisedek) ketemu karo sawijining biksu tuwa sing kandha yèn dhèwèké ora kuduné urip ing donya nanging kuduné mlebu biara. Dhèwèké mangkat kanggo ziarah menyang Kyiv-Pechersk Lavra lan tetep ing kana dadi novis. Sawisé kuwi, dhèwèké ngungsi ing Hermitage Sofronius. Ing kene, Maxim kudu nahan godaan saka biksu liyane, banjur dheweke lunga menyang Hermitage Beloberezhskaya, ing kana dheweke nampa tonsur kanthi jeneng Michael. Sawetara taun sawisé, dheweke nampa skema agung kanthi jeneng Melchizedek lan diangkat dadi hierodeakon. Ing wektu iki (1800), abas anyar, sesepuh Vasily Kishkin, teka ing hermitase, lan Melkisedek, sing wis sepuh ing wektu kuwi, tetep ana ing pangibadah rohani sing ajeg karo dheweke. Melkisedek nglampahi 50 taun ing Hermitage Beloberezhskaya; dhèwèké wis yuswa 95 taun nalika, dumadakan (ing taun 1810), amarga alesan sing isih ora cetha, miturut panulis biografiné, dhèwèké mutusaké menyang alas Roslavl lan manggon ing kana ing pondhok alas. Ing wektu kuwi, ana uga para biarawan liya sing manggon ing alas iki, kaya Isaiah lan Andrew. Sang tuwa Melkisedek ora nemu tentrem amarga akèh pengunjung, mula dhèwèké mutusaké pindhah menyang alas liya, ing sacedhaké kutha Mosalsk (ing Governemen Kaluga), ing kana dhèwèké manggon dadi pertapa suwéné 12 taun bareng Bapa Yesaya. Wektu kuwi, wong-wong manèh padha teka marang dhèwèké kanggo rembugan, nggolèk panglipur lan pitutur. Nalika Sang Yesaya séda, Melkisedek nampa biksu liya, Michael, dadi muridé, lan bebarengan padha mutusaké bali menyang alas Roslavl, ing ngendi Melkisedek nglampahi telung taun pungkasaning uripé karo muridé. Panjenengané séda tanggal 9 Juli 1840 ing yuswa 125 taun[1352] .

Ing Skete Gethsemane sing kagandhèng karo Lavra Trinity-Sergius, uga manggon sawatara askét lan sesepuh sing banget dihormati: askét Filipus, sing nyumput ing guwa cilik, lan sesepuh Isidore, Alexander, Gregory, Herman († 1918) lan Hilarion[1353] . Eyang Barnabas Merkulov (1831–1906) kondhang banget. Dheweke iku putrané petani (jeneng donyané Vasily) lan sinau pakaryan tukang seng. Ing umur 20 taun, dhèwèké teka ing Lavra Trinity-Sergius lan mlebu dadi novis. Pambimbing rohanié yaiku Sang Sepuh Gregory. Nalika isih novis, Vasily melu ngedegaké biara biarawati, ing ngendi dhèwèké mengko njabat dadi abbot. Nalika Eyang Gregory séda (1862), Vasily pindhah manggon karo eyang liyané, sing arané Daniel, sing séda ing taun 1865 lan sadurungé séda, ngandhani Vasily yèn dhèwèké uga bakal dadi eyang. Ing taun 1865, Vasily nglakoni sumpah biarawan, njupuk jeneng Barnabas. Ing taun 1872, dhèwèké dadi hieromonk. Senadyan isih enom, wiwit wektu kuwi para rawuh wiwit teka marang dhèwèké. Dhèwèké manggon ing Skete Gethsemane, lan wiwit taun 1873 nganti seda tanggal 17 Februari 1906, Sang Sepuh Barnabas narik kawigatèn akèh wong pracaya. Gaya panjenengané ngadhepi wong-wong sing taat kuwi ngélingaké marang para sepuh

---

[1351] Crita Babagan Urip lan Karya Sang Sepuh ing Kiev-Pechersk Lavra, Hieromonk Parthenius (1898). kaca 27; Poselyanin. Askétika Rusia (1910). kaca 452 sarta salajengipun; Nicodemus. Op. cit. September.

[1352] Hilarion, biksu. Uripé Hierodiakon Melkisedek, ing: Bacaan Rohani 1889. 2. kaca 184–201.

[1353] Aku ora nduwé akèh informasi bab para sepuh iki. Ana pamflet cilik sing dikhususaké kanggo Sepuh Alexander: Bab Urip lan Karya Sepuh Panggembara saka Skete Gethsemane, cedhak Lavra Trinity-Sergius (Moskow, 1900); babagan Sang Isidore: Florensky, P. *The Salt of the Earth*, yaiku, carita uripé hieromonk Abba Isidore saka Skete Gethsemane, sing dikumpulake lan diatur miturut urutan déning putrané rohani sing ora pantes, Pavel Florensky (Sergiev Posad, 1909). Kaloro karya iki ora kasedhiya kanggo aku. P. A. Florensky (1881–?) iku tokoh sing banget menarik lan pamikir asli: fisikawan, ilmuwan alam, filolog, filsuf, lan teolog, dhèwèké lulus saka Fakultas Fisika lan Matematika lan Akademi Teologi Moskow; ing taun 1911 piyambakipun diangkat dados imam; piyambakipun panulis akèh karya, ingkang kathahipun durung diterbitaké. Ingkang misuwur sanget yaiku buku piyambakipun *The Pillar and Ground of the Truth* (1914) – sawijining risalah filsafat, teologi, asetik-mistik, lan matematika-filsafat. Potongan saka buku iki muncul ing: *Ostliches Christentum. Dokumente*. Disunting dening N. F. Bubnov lan H. Ehrenberg. Jilid 2: *Philosophie* (Munich, 1925). kaca 28–194; babagan pangembangan spiritualé – kaca 410. Florensky menehi panilaian khas marang tradisi para sesepuh: 'St Seraphim saka Sarov lan para sesepuh Optina agung – Sesepuh Lev lan Leonid (miturut Florensky, Lev lan Leonid kabukti minangka pribadi sing béda, déné "Lev" iku jeneng sing dipikolehi Sesepuh Leonid nalika nampa skéma agung. – I. S.) lan Macarius, lan utamane Ambrose – nglumpukaké ing sajroning dhiri, kaya ing titik fokus geni, kasuciané wong-wong. Dhèwèké iku setengah wali, ora manèh biksu ing teges sempit tembungé. Lumantar dhèwèké, kaya lumantar kaca pembesar, Panjenengané sing bakal rawuh katon. Sakabehe wataké ing kéné anyar, khas, lan apokaliptik. Mung wong wuta sing ora bisa ndeleng iki. Iku ora mikir utawa edan yèn nerusaké ora ing tapaké, nanging ngliwati, amarga kuwi tegesé nyoba sakarepé nyepetké lumakuné sajarah donya sing wis ditemtokaké wiwit jaman mbiyèn. Iku bakal ateges nolak tembungé Gusti Yesus: 'Sapa ing antaramu sing kanthi kuwatir bisa nambah dhuwuré siji hasta?' (Matéus 6:27; Lukas 12:25). Ibid. kaca 72 (teks ditekanké déning panyunting).

Leonid lan Ambrose saka Optina: dhèwèké seneng nyampèkké piwulang lan pitutur ing wangun paribasan utawa guyonan. Komunitas para biarawati sing diadegaké ing désa Vyksa (cedhak Ardatovo ing Keuskupan Nizhny Novgorod) diowahi dadi biara wanita ing taun 1878, lan Eyang Barnabas tetep dadi bapa rohani para biarawati biara kasebut nganti taun[1354] .

Ing separo kapisan abad kaping 19, Sang Sepuh Filaret (1752–1842) saka Biara Novospassky diurmati banget ing Moskow. Dheweke teka saka alas-alas Roslavl, ing kana dheweke nglampahi 11 taun (1799–1810) kanthi nyendhiri total. Amarga dhèwèké, pamikir Rusia kondhang I. V. Kireevsky nilar kapercayan deist-é lan bali menyang Gréja; garwané Kireevsky iku putri rohanié Sang Sepuh Filaret, lan dhèwèké sing nyaranaké marang bojone supaya nyuwun pitulungan marang sang sepuh. Mengko, sawisé sedaé Sang Sepuh Filaret nanging manut pituturé, Kireevsky ketemu karo Sang Sepuh Makarii saka Optina, sing banjur dibantu nerbitaké karya-karya asetik[1355] . Sang Sepuh Filaret uga dadi bapak rohani Metropolitan Filaret Drozdov.

Ing abad kaping 19, Biara Valaam dadi kondhang banget. Nalika Sang Sepuh Nazarius ditugasake dening Metropolitan Gabriel ing taun 1782 kanggo mbangun maneh biara iki, kahanané biara kasebut dilalekake saka njaba lan rohani ing jero lagi surut. Ing taun 1723, geni ngancurake meh kabèh bangunan biara, lan nganti Rama Nazarius teka, mung sawatara biksu sing isih ana ing kana. Sawisé mbalèkaké sawatara bangunan biara, Nazarius miwiti ngarahaké perhatiané marang organisasi jero urip biksuan, lan cacahé biksu ing sangisoré pituduhé saya tambah. Sawisé pirang-pirang dasawarsa, biara iki misuwur amarga cara urip sing banget ketat. Nanging, ing pungkasan taun 1820-an, maneka pelanggaran marang paugeran biara manèh muncul, sing nyurung Sang Sepuh Leonid lunga menyang Optina Hermitage ing taun 1829.

Ing tengah abad, rahib Valaam sing dijenengi Schemamonk Theoktist dadi misuwur amarga keteguhan laku aseté; sadurunge njupuk sumpah monastik, dhèwèké wis ngladèni ing angkatan laut; dhèwèké teka ing Valaam taun 1827, njupuk sumpah monastik taun 1835, lan skéma agung taun 1853. Ing sepuluh taun pungkasan uripé, dhèwèké manggon ing gubug alas lan kondhang amarga keteguhan prakték askétisé; para biksu enom padha teka marang dhèwèké, lan dhèwèké mulang urip biksual. Dhèwèké séda ing yuswa tuwa ing taun 1863.

Ing wektu kuwi, Biara Valaam misuwur banget ing kalangan masyarakat, lan jumlah peziarah lan pengunjung saya tambah saben taun. Wujud biara owah kanthi dramatis: para abbot Damaskin (Kononov, 1839–1871) lan Jonah (Dmitriev, 1879–1891) miwiti program pambangunan gedhe, lan wujud biara saiki—kanthi greja watu, sel biara, panti tamu kanggo para peziarah lan akèh bangunan utilitas (pabrik gilingan, stasiun pompa, stasiun listrik, lsp.), iku dadi bukti saka kegiatan para abbot sing rajin lan duwe jiwa wiraswasta iki. Nanging, Damaskin iku abas sing duw , sing nggabungake usaha ekonomi karo kaprigelan njaga tatanan internal ing biara, lan para biksu ngrasakake tangan abot saka abas sing tegas. Ing jamané, cacahé para biksu ngluwihi telung atus[1356] .

Karya Archimandrite Nicodemus sing kasebut ing ndhuwur ngemot biografi akèh asetik saka manéka biara ing saindenging Rusia sing urip sajrone rong abad kepungkur; amarga para asetik iki, suasana suram ing jaman Sinodal, kang kabebanan akèh fenomena negatif, rada kèngsi. Semangat asketis ora sirna sajrone periode iki; katon luwih utawa kurang ing kabèh biara Rusia. Iki paling cetha ing tumindak para sepuh, sing biasané ngungsi ing biara sing jumlah biksu cilik.

Pentingé tradisi para sepuh tumrap urip biksuni lan minaté marang tulisan-tulisan asketis nyurung panaliten akademik sing fokus, ing siji sisih, marang sajarah asketisisme Ortodoks sacara sakabèhé, lan ing sisih liyané, marang sajarah tradisi para sepuh. Ana karya-karya sing muncul sing nyawiji marang sajarah lan hakikat urip asketis-mistis Gréja Wétan. Malah ing Akademi Teologi Moskow, sawatara mahasiswa milih bapak rohani lan sajarahé minangka topik disertasiné. Kumpulane wakil-wakil komunitas biara saka maneka biara, sing dianakake ing Lavra Trinity-Sergius ing taun 1911, mutusake manawa tugas paling penting saka biara-biara yaiku nglestarekake tradhisi bapak rohani, kalebu bimbingan rohani marang biksu anyar dening

[1354] Berkov, A. The Elder-Comforter, Hieromonk Barnabas (1940); pamflet iki adhedhasar buku liya babagan Bapa Barnabas: The Life of the Elder-Comforter Father Barnabas, who has fallen asleep in the Lord, founder and builder of the Iversky Vyksinsky Convent (1907).

[1355] Nicodemus. Op. cit. Agustus; Savva. Chronicle of My Life. Vol. 2. kaca 283; Spiritual Readings 1866. Vol. 3. kaca 201–206 (biografi cekak babagan bapa Filaret); Kireevsky, I. V. Works. Vol. 1. Praface.

[1356] Biara Valaam lan Para Asketis (1889). kaca 16, 23, lsp. RBS. kaca 51–52 (Damascene); 319 (Jonathan). Delengen uga: Shmelev, I. Valaam Kuna (1936). kaca 80, 122

bapak rohani, lan kasetyan marang tradhisi asketis kuna[1357] . Pangakuan teoretis bab wigatine wewenang para sesepuh iki dhéwé wis dadi bukti paling apik yèn pakaryané para sesepuh ora sia-sia. Nanging, aspirasi sing diungkapaké ing pasamuwan taun 1911 ora tau ditrapaké, amarga sawisé sawetara taun urip monastik ing Gréja Rusia mandheg kanthi mendadak.

Kesimpulan

Buku kita ora nyedhiyakake sajarah rinci babagan monastisisme Rusia, nanging nerangake kabeh pangembangan paling penting lan tokoh-tokoh sing paling wigati.

Sajrone telung periode sajarah iki, sifat monastisisme owah. Iki ditrapake kanggo urip monastik lan pandangan para biksu (malah sing kalebu generasi sing padha) babagan dhasar-dhasar asketisisme monastik, sing paling cetha ing perselisihan babagan makna asketisisme sing muncul ing wiwitan abad kaping 16.

Saka sudut pandang kita, anané loro aliran pamikiran iki nduwèni wigati banget kanggo sakabèhé sajarah monastisisme Rusia sawisé kuwi. Perselisihan iki mbuktèkaké, sepisanan lan paling utama, yèn ing sajroning monastisisme dhéwé—sawisé limang abad anané ing Rusia, sawisé jaman keemasan monastisisme ing abad kaping 14–15— Ana kabutuhan kanggo nerangake inti asketisisme Kristen sacara umum lan dhasar-dhasar urip monastik sacara khusus, lan uga kabutuhan kanggo nemtokake dhasar-dhasar kasebut kanthi tepat supaya urip monastik bisa lumaku ing dalan sing bener.

Inisiatif iki asalé saka klompok biksu sing kepengin ngadegaké sesambungan raket karo semangat asketik lan mistik saka monastisisme kuna; ing babagan iki, Eyang Nil saka Sorsk lan kanca-kancané pantes éntuk pangalembana khusus ing sajarah monastisisme Rusia. Kagolong nggumunake menawa inisiatif mau kelakon ing dasawarsa pungkasan abad kaping limalas, nalika proses sekularisasi durung cetha kaya ing wiwitan abad kaping nem belas. Saka kéné, bisa disimpulaké yèn Nil lan kanca-kancané tekan pandhangan asetiké ora amarga padha nyoba nglawan sekularisasi, nanging amarga wis nyadari apa sejatine dhasar urip monastik.

Para mungsuhé, para Yosefit, kapaksa nyusun pandangan dhéwé babagan tujuan monastisisme, utamané minangka wangsulan marang inisiatif para Non-Acquirers; nanging iki ora nyuda wigatine sudut pandang mau kanggo para sejarawan; sejatine, iki ora amarga isine politik, nanging amarga kabukti nduweni wigati gedhe kanggo sajarah monastisisme Rusia ing tembe. Mula saka iku, kita wis netepake periode nalika perselisihan iki nyala dadi titik balik ing sajarah pangembangan monastisisme lan pangerten dhiri.

Ing abad kaping 16 lan 17, sajarah njaba lan jero monastisisme berkembang meh sakabehe miturut semangat para pemenang – para Yosefite – semangat sing ngundang akèh akibat negatif tumrap urip monastik. Kahanan para biara nuntut reformasi kanthi mendesak – iki dadi tugas utama sing diadhepi hierarki greja. Sekularisasi taun 1764, sawisé nyopot hak duwé tanah para biara, ing sawijining teges malah nggampangaké palaksanaan reformasi kuwi, amarga fenomena negatif sing ana gandhèngané karo duwé tanah wis sirna. Nanging, amarga panguwasa gerejawi ing jaman Sinodal ora ngetrapake langkah-langkah wigati saka ndhuwur, monastisisme bisa waé ngadhepi bebaya ambruk sakabehe. Nanging, kaya sing wis kita deleng, ora kabèh kekuwatan sing séhat ing sajroning monastisisme dhéwé wis sirna.

Ing babagan iki, pangalembana paling gedhé kanggo kebangkitan urip monastik kudu diparingaké marang para sesepuh monastik Rusia saka abad kaping 18–19, sing ing Rusia langsung lan paling raket gegandhèngan karo jeneng sesepuh Paissius Velichkovsky. Manifestasi liya saka pangabdian asketik sejati nuduhaké yèn bebaya sekularisasi ora padha ngancam masa depan monastisisme ing endi-endi. Karya lan tumindak para sesepuh iku bukti yèn ing sajroning monastisisme—utamané ing antarané generasi muda biksu ing pungkasan abad kaping 18 lan kaping 19—isih ana kekuwatan sing séhat, lan ana kepinginan gedhé kanggo gaya urip monastik sing sejati. Kasunyatan iki pantes digatekake ora mung dening sejarawan Gréja nanging uga dening sejarawan kabudayan, amarga iku nuduhake kekuwatan aspirasi agama ing saindenging lapisan masyarakat, uga kasunyatan manawa kesalehan populer, kanthi pangertèn tartamtu, nduwèni pangaruh marang urip monastik saka njaba.

Ing abad kaping sanga welas, para sesepuh ngaruh marang urip rohani ora mung para biksu nanging uga wong awam sing manggon ing njaba tembok biara. Liwat pelayanan para sesepuh marang donya iki, monastisisme Rusia saya ilang sipat kapencil lan kaku ing dhiri, sing biasane ana ing monastisisme Ortodoks.

[1357] BV. 1913. 4. kaca 399, 400. Prosiding Akademi. Delengen uga: Arseniew, N. v. *Das heilige Moskau* (1940), sing mbahas pengaruh para sepuh kanthi rinci. Bab para sesepuh Rusia ing Gunung Athos ing jaman saiki, delengen: Fülz-Müller, R. 'Bei dem Starez der "Stummen Wüste". Im Dorfe der Asketen', ing: *Berliner Tageblatt*. 1926. 419 (5 September).

Iki sawijining titik sing cukup penting. Sekolah asketis Bapa Paissius Velichkovsky, sing meh kabèh para sepuh njaga hubungan spiritual lan sing wiwitane isih nduwèni watak tertutup, pungkasane njupuk misi kanggo nglayani ora mung para biksu nanging uga wong-wong sing urip ing donya. Mangkono, tradhisi asketis Gréja Wétan njupuk wangun anyar ing tradhisi sepuh Rusia. Iki kelakon kanthi sendirine, spontan, tanpa ana tekanan saka panguwasa greja, sing ora nduwé sesambungan batin sejati karo umat biasa. Inti tradisi para sepuh nuntun marang pamulihan alon-alon saka paseduluran batin antarané komunitas biara lan rakyat.

Ora bisa dipastèkaké apa monastisisme nduwèni semangat sing cukup kanggo nerusaké tuwuhing rohani lan njaga sesambungan raket karo umat, utawa sepira cepeté woh-wohan becik saka urip Kristen bakal mateng, amarga ing pungkasan dasawarsa kapindho abad kaping 20 sejarah monastisisme Rusia mandheg kanthi mendadak amarga tekanan saka njaba, minangka akibat saka kahanan ing sajarah nagara lan politik Rusia. Kepiye lan kapan monastisisme bakal diuripake maneh ing Rusia, wujud kaya apa sing bakal ana, lan apa iki bakal kelakon – pitakon-pitakon iki bakal dijawab dening para sejarawan sing nliti topik iki ing mangsa ngarep, sawisé wektu sing cukup suwe. Nanging saiki, sajarah monastisisme Rusia katon minangka fenomena lengkap, sing bisa ditliti saka wiwitan nganti pungkasan ing perspektif sajarah.

Ing pungkasan panaliten kita, kita bakal njupuk kalodhangan kanggo ngélingaké pamaos marang tembung-tembungé sawijining ahli babagan sajarah monastisisme Rusia, Pangeran Sergei Nikolaevich Trubetskoy († 1905), sawijining pamikir sing arang dikenal ing Kulon: 'Biara iku bandha sing paling ajiné ing urip kita, kebanggaan kita, sanadyan dianggep kanthi sombong lan ngremehake déning wong-wong sing ora ngerti apa-apa babagan urip rohani, sing malah ora kepéngin mikir kenapa akèh wong milih dalan pangorbanan dhiri iki. Mesthi wae ana sing bisa nyebutake kelonggaran moral ing sawetara biara, uga kemalasan, kesia-siaan lan kebejatan para biksu – ora ana papan liya sing kontras antarane ideal lan kasunyatan sak gedhé kaya ing biara, sanadyan ing panggonan liya ora ana sing ngrasakake kanthi jero lan nyeri kaya ngono. Kita ngajeni biara minangka lembaga ing ngendi piwulang Gréja kawujud ing urip… Kita ngajeni biara, sanadyan ana cacat lan kelemahané, kanggo kapentingan mutiara- suci sing sumunar saka jeroning temboké. Biara iku dadi papan pangajaran rohani lan moral kanggo umat[1358] .

[1358] Kutipan saka: Arseniew, A. v., *Die Kirche des Morgenlandes* (1925), ing: *Sammlung Göschen*, No. 918, kaca 8.